JUSTITIEOMBUDSMANNENS

ÄMBETSBERÄTTELSE

AVGIVEN TILL LAGTIMA RIKSDAGEN

ÅR 1927

SAMT

TRYCKFRIHETSKOMMITTÉNS BERÄTTELSE

STOCKHOLM 1927
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
261159

INNEHÅLL.

Justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

Sid.

Inledning 7

I. Redogörelse för åtal, anställda mot nedanstående tjänstemän:

1) häradshövdingen O. Wallin och t. f. domhavanden F. Tersmeden för felaktig behandling av relaxationsärenden (ämbetsberättelsen 1925 sid. 99) 7
2) och 3) länsassessorn O. Rundqvist och landskamreraren A. Dahlin för dröjsmål med föredragning av ärende hos länsstyrelse (ämbetsberättelsen 1926 sid. 90) . 10
4) landsfiskalen H. Rosén för dröjsmål med åtgärder för återställande av kommunikationshandlingar till länsstyrelse (ämbetsberättelsen 1926 sid. 90) 10
5) förste polisintendenten I. Ekström i fråga om olaga häktning (ämbetsberättelsen 1926 sid. 102) 11
6) landsarkivarien J. Sandström för brott mot tryckfrihetsförordningen (ämbetsberättelsen 1926 sid. 123) 11
7) och 8) häradshövdingen H. Warmark m. fl. för obehörigt expeditionssätt föranledande högre ersättning än i lösenförordningen är medgivet och obehörigt utövande av kommissionärsskap m. m. (ämbetsberättelsen 1926 sid. 156) 13
9) stadsfiskalen J. F. Löndborg för obehörigt beslag av med kvarstad belagd skrift (ämbetsberättelsen 1926 sid. 203) 15
10) generaldirektören Chr. L. Tenow m. fl. för felaktigt ådömande av disciplinär bestraffning (varning) (ämbetsberättelsen 1926 sid. 223) 15
11) och 12) landsfiskalen I. Almfeldt och t. f. landsfiskalen E. Almfeldt för åsidosättande av stadgandet i 11 § landsfiskalsinstruktionen m. m. 16
13) t. f. landsfiskalen F. Herlog för felaktigt förfarande vid polisundersökning 31
14) landsfiskalen J. A. Hörnfeldt för underlåtenhet att tillhandahålla protokoll över utmätning m. m. 53
15) hovrättsrådet L. Kiellander m. fl. ledamöter av division i hovrätt för underlåtenhet att vid måls avdömande tillse hovrättsaktens fullständighet 64
16) landsfogden B. Falk för olaga häktning samt obehörigt beläggande med handbojor m. m. 81
17) vice häradshövdingen B. Jacobsson för felaktigt upptagande av vissa ärenden till handläggning å tingssammanträde med tremansnämnd 105
18) landsfiskalen K. Wijkström för olaga häktning 113
19) landsfiskalen K. E. Byström i fråga om obefogat nedtagande av anslag, innehållande förklaring om blockad och bojkott 131
20) polisuppsyningsmannen G. Björkstrand för obehörigt kvarhållande i polisarrest av person, vilken anhållits för undergående av polisförhör 140
21) distriktslantmätaren S. D. Silén för felaktigt förfarande vid lantmäteriförrättningar 152

Sid.

22) landsfiskalen A. Ljunggren för felaktigt förfarande i utmätningsärenden. 59, 60 och 162 §§ utsökningslagen 169
23) häradshövdingen G. Gröning för bristfällig handläggning och felaktigt utslag i brottmål 178

II. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtal, m. m.

1) Domstols medverkan i lagfarts- och inteckningsärenden till styrkande av laga åtkomst 190
2) Fråga om tillsyn över att nämndeman icke obehörigen kvarsitter i nämnden utöver den tid, för vilken han blivit vald 195
3) Fråga huruvida grunderna för 20 kap. 9 § strafflagen må leda till inskränkning av tillämpningen av 4 kap. 10 § samma lag 199
4) Obehörig ändring av redan expedierade beslut i inskrivningsärenden 203
5) Felaktig behandling av lagfartsärenden 209
6) Fråga om lämpligheten av att kommissionär, som enligt kungl. kungörelsen den 28 maj 1886 är anställd hos myndighet, åtager sig uppdrag utanför kungörelsens ram 212
7) Felaktig praxis med avseende å nöjdförklaring av häktad person. (Betänketidens beräkning) 222
8) Fråga om nytt val av lärarrepresentant i skolråd kan företagas, då förut hållet val, som anses olagligt, vunnit laga kraft 228
9) Fråga om skyldighet att bland kyrkans övriga handlingar förvara kyrkostammas originalprotokoll 234
10) Fråga huruvida 13 § i stadgan den 14 december 1906 för serafimerlasarettet blivit åsidosatt därigenom att läkare uppburit personligt arvode, som patient på grund av en sköterskas oriktiga uppgifter trott sig skyldig att erlägga . . . 239

III. Framställningar till Konungen.

1) Ang. åtgärder för snabbare rättskipning inom Torneå domsaga 252
2) » ändring i instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten 258
3) » förening av tingslagen i Sydöstra Halsinglands domsaga 264
4) » ändring i vissa avseenden av gällande bestämmelser om tillsyn å stämpelavgifts utgörande samt om uppbörd och redovisning av stämpelmedel . . 271
5) » ändrad lydelse av 3 § i kungl. förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften 284
6) » åtgärder för bättre tillgodoseende av vittnens rätt att undfå ersättning för inställelse vid domstol 291

IV. Inspektionsresor under år 1926 299

V. Under år 1926 handlagda klagomål och anställda åtal m. m. 299

Berättelse av tryckfrihetskommittén 302

Bilagor till justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

Sid.

I. Tabell över samtliga av 1926 års riksdag avlåtna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt riksdagens protokoll 304

II. Förteckning över de av 1926 års riksdag till Konungen avlåtna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser: 306

1) Justitiedepartementet 306
2) Utrikesdepartementet 310
3) Försvarsdepartementet 312
4) Socialdepartementet 315
5) Kommunikationsdepartementet 320
6) Finansdepartementet 325
7) Ecklesiastikdepartementet 335
9) Jordbruksdepartementet 341
9) Handelsdepartementet 347

III. Särskild förteckning över sådana i förteckningen under bilaga II upptagna ärenden, som vid utgången av år 1926 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende 349

IV. Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1926 men vid samma års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgifter om den behandling, dessa ärenden undergått under år 1926: 354

1) Justitiedepartementet 354
2) Utrikesdepartementet 357
3) Försvarsdepartementet 357
4) Socialdepartementet 358
5) Kommunikationsdepartementet 365
6) Finansdepartementet 366
7) Ecklesiastikdepartementet 373
8) Jordbruksdepartementet 381
9) Handelsdepartementet 386

V. Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1926 och vari under år 1926 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling 388

Till RIKSDAGEN.

Jämlikt 13 § i den för riksdagens justitieombudsman gällande instruktion får jag härmed avlämna berättelse för justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1926. Jag får därvid meddela, att jag med stöd av 25 § i instruktionen begagnat mig av semester under tiden från och med den 12 juli till och med den 25 augusti samt att under nämnda tid min av riksdagen utsedde suppleant och efterträdare nuvarande häradshövdingen Hans Forsberg förestått ämbetet.

I anseende till jäv för mig har dessutom under annan tid ett under året inkommet ärende (nr 567) avgjorts av häradshövdingen Forsberg.

Berättelsen kommer enligt vedertagen ordning att först innehålla redogörelse för sådana mot tjänstemän för fel eller försummelse i tjänsten anställda åtal, vilka under året blivit slutligen avgjorda eller i någon instans prövade.

I. Redogörelse för anställda åtal.

1. Felaktig behandling av relaxationsärenden.

I 1925 års ämbetsberättelse (sid. 99 o. f.) redogöres för ett av justitieombudsmannen Nils Lilienberg efter klagomål av Riddarhytte Aktiebolag mot häradshövdingen O. Wallin och t. f. domhavanden F. Tersmeden väckt åtal för felaktig behandling vid Västmanlands västra domsagas häradsrätt av vissa relaxationsärenden, för vilken behandling Tersmeden såsom häradsrättens ordförande i första hand hade att svara men även Wallin, vilken hjälpt Tersmeden med ärendenas handläggande, gjordes ansvarig. Av redogörelsen framgår, att Svea hovrätt, vidkommande åtalet i vad det rörde ansvar för avfattningen av protokollen för den 1 september och den 27 oktober 1921 i 22 den 5 juni 1919 handlagda inteckningsärenden, enär protokollen i de av J. O. angivna hänseenden författats med onödig vidlyftighet och således i strid mot bestämmelserna i 6 § i förordningen angående expeditionslösen, samt med hänsyn till den befattning, som Wallin tagit med ärendena, Wallin måste jämte Tersmeden anses ansvarig för protokollens avfattning, funnit Wallin och Tersmeden hava därutinnan visat

oförstånd i ämbetet; att vad angick åtalet i vad det avsåg ansvar för införing i inteckningsboken av häradsrättens den 29 september 1921 meddelade uppskovsbeslut i 23 inteckningsärenden och expediering av utdrag av inteckningsboken samt för tecknande av bevis å inteckningshandlingarna rörande samma beslut, hovrätten väl funnit, att nämnda införande i inteckningsboken icke bort vidtagas och att tecknandet av sistnämnda bevis icke varit nödvändigt, men, med hänsyn till avfattningen av de i dessa hänseenden gällande bestämmelser, funnit Wallins och Tersmedens förfarande i nu förevarande avseende icke böra för dem medföra ansvar för tjänstefel; att hovrätten beträffande ansvarsfrågan på det sätt bifallit det mot Wallin och Tersmeden anställda åtal, att de för på ovan angivet sätt visat oförstånd i ämbetet jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen dömts att böta Wallin 100 kronor och Tersmeden 50 kronor; att vidkommande i målet framställda ersättningsyrkanden hovrätten på det sätt bifallit dessa, att Wallin och Tersmeden förpliktats att, vilkendera gälda gitte, till klaganden utgiva ersättning för det belopp i lösen och stämpel, som klaganden måst för mycket utgiva för den 1 september 1921 hållna protokoll, med 165 kronor; att övriga i målet framställda ersättningsanspråk lämnats utan bifall; samt att besvär över hovrättens utslag anförts av såväl J. O. och klaganden som Wallin och Tersmeden.

Kungl. Maj:t har genom utslag *den 11 mars 1926* yttrat följande:

Vidkommande de i målet framställda ansvarsyrkandena funne Kungl. Maj:t lika med hovrätten, att protokollen för den 1 september och den 27 oktober 1921 i av J. O. angivna hänseenden avfattats med onödig vidlyftighet, och med hänsyn särskilt därtill, att fråga var om ett stort antal nästan lika lydande paragrafer i protokollet, i följd varav särskild uppmärksamhet bort ägnas däråt, att sökandens kostnader ej bleve mera betungande än nödvändigt, hade Tersmeden, vilken på eget ansvar handlagt ifrågavarande inteckningsärenden, genom att i nämnda hänseenden brista i skyldig omsorg visat oförstånd i ämbetets utövning. Däremot hade icke sådana omständigheter blivit i målet förebragta, att Wallin, ändå att Tersmeden handlagt nämnda ärenden på eget ansvar, kunde anses hava genom sin befattning med desamma gjort sig skyldig till tjänstefel. Vad anginge antecknandet i inteckningsboken av häradsrättens uppskovsbeslut den 29 september 1921 och därav föranlett utfärdande av utdrag ur samma bok ävensom tecknandet av bevis å skuldebreven rörande uppskovsbeslutet hade väl nämnda åtgärder icke varit erforderliga och förty lösen för utdrag och bevis icke bort debiteras klaganden, men borde, såsom hovrätten funnit, vad därutinnan förekommit icke föranleda ansvar för tjänstefel. På grund av vad sålunda anförts prövade Kungl. Maj:t lagligt fastställa hovrättens utslag beträffande ansvarstalan mot

Tersmeden, men förklarade Kungl. Maj:t med ändring av samma utslag i fråga om den mot Wallin förda ansvarstalan samma talan icke kunna bifallas. Vad slutligen anginge klagandens fullföljda yrkanden, så enär Tersmeden icke gjort sig förfallen till ansvar i de delar, vilka med dessa yrkanden avsåges, samt den lösen, som obehörigen uppburits för förenämnda utdrag och bevis, icke slutligen stannat hos Tersmeden, och förty skyldighet till ersättning eller återbäring icke i denna del av målet kunde åligga honom, fastställde Kungl. Maj:t det slut hovrättens utslag innefattade i vad det beträffande sagda yrkanden såvitt anginge Tersmeden blivit överklagat, men enär nämnda lösen jämlikt 36 § i stadgan den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning tillfallit Wallin, prövade Kungl. Maj:t rättvist att på det sätt ändra hovrättens utslag, att Wallin förpliktades att till klaganden emot kvitto återgälda nämnda lösenbelopp tillhopa 1,413 kronor 50 öre.

Ett justitieråd fann, vidkommande de i målet framställda yrkanden om ansvar, varken intagandet i protokollet för den 27 oktober 1921 av sådana skriftliga medgivanden till dödningsåtgärden, vilka för denna åtgärd haft betydelse, eller antecknandet i inteckningsboken av häradsrättens uppskovsbeslut den 29 september 1921 och därav föranlett utfärdande mot lösen av utdrag ur samma bok vara felaktigt. Protokollen för den 1 september och den 27 oktober 1921 vore däremot i övriga av J. O. angivna hänseenden avfattade med onödig vidlyftighet, och med hänsyn särskilt därtill, att fråga var om ett stort antal nästan lika lydande paragrafer i protokollen, i följd varav synnerlig uppmärksamhet bort ägnas däråt, att sökandens kostnader ej bleve mera betungande än nödvändigt, hade Tersmeden, vilken på eget ansvar handlagt ifrågavarande inteckningsärenden, genom att i nämnda hänseende brista i skyldig omsorg visat oförstånd i ämbetets utövning. Däremot fann justitierådet, att Wallin icke genom sin befattning med ärendena gjort sig skyldig till tjänstefel. Tecknandet av bevis mot lösen å skuldebreven rörande omförmälda uppskovsbeslut hade icke bort ske men borde, såsom hovrätten funnit, icke föranleda ansvar för tjänstefel. På grund av vad sålunda anförts prövade justitierådet lagligt dels på det sätt fastställa hovrättens utslag i denna del beträffande Tersmeden, att han jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen dömdes att för nyssberörda tjänstefel böta 50 kronor och ansvarsyrkandena mot honom i övrigt ogillades, och dels med ändring av hovrättens utslag förklara den mot Wallin förda ansvarstalan icke kunna bifallas. Beträffande slutligen av klaganden fullföljda yrkanden, så enär i fråga om utdragen ur inteckningsboken icke förfarits felaktigt, samt Tersmeden, ehuru debiterandet av lösen för bevisen å skuldebreven om uppskovsbeslutet varit obehörigt, icke gjort sig förfallen till ansvar därutinnan och ej

heller tillgodonjutit berörda lösen, men däremot samma lösen, 11 kronor 50 öre, jämlikt 36 § i stadgan den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning tillfallit Wallin, bleve hovrättens utslag i ersättningsfrågan av justitierådet endast på det sätt ändrat, att Wallin förpliktades att till klaganden utgiva, utöver det av hovrätten utdömda beloppet, ytterligare 11 kronor 50 öre.

Ett justitieråd fann ej skäl göra ändring i hovrättens utslag beträffande frågorna om ansvar och ersättning för avfattningen av häradsrättens inteckningsprotokoll för den 1 september och den 27 oktober 1921; och enär vad anginge målet i övrigt det förfarande, som J. O. därutinnan lagt Wallin och Tersmeden till last, väl varit oriktigt men icke varit av beskaffenhet att utgöra ämbetsfel, prövade justitierådet lagligt endast på det sätt ändra det slut, vartill hovrätten i dessa delar av målet kommit, att Wallin, som författningsenligt uppburit sportlerna i domsagan, förpliktades till klaganden återbära den för nu ifrågavarande utdrag av inteckningsbok och bevis å inteckningshandlingar uttagna lösen med 1,413 kronor 50 öre.

2 och 3. Dröjsmål med föredragning av ärende hos länsstyrelse.

I 1926 års ämbetsberättelse (sid. 90 o. f.) redogöres för ett av justitieombudsmannen Lilienberg efter klagomål av arrendatorn H. Henriksson i Edsbordet anbefallt åtal mot länsassessorn O. Rundqvist och landskamreraren A. Dahlin för dröjsmål med föredragning av ett av klaganden hos länsstyrelsen i Västernorrlands län anhängiggjort ärende. Av redogörelsen framgår, att Svea hovrätt dömt Rundqvist och Dahlin jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen att böta Rundqvist 200 kronor och Dahlin 100 kronor samt att Rundqvist och Dahlin anfört besvär över hovrättens utslag.

Kungl. Maj:t har genom utslag *den 9 april 1926* ej funnit skäl göra ändring i hovrättens utslag.

4. Dröjsmål av landsfiskal med åtgärder för återställande av kommunikationshandlingar till länsstyrelse.

Av 1926 års ämbetsberättelse (sid. 90 o. f.) framgår att, sedan justitieombudsmannen Lilienberg efter klagomål av arrendatorn H. Henriksson i Edsbordet förordnat om åtal mot landsfiskalen H. Rosén för det denne, efter det handlingarna i ett av klaganden hos länsstyrelsen i Västernorrlands län anhängiggjort ärende till honom översänts för inhämtande av yttrande från annan person, under längre tid försummat att vidtaga erforderliga åtgärder för handlingarnas återbekommande från denne, Sollefteå

tingslags häradsrätt ogillat åtalet, samt att Svea hovrätt, där advokatfiskalen på J. O:s anmodan anfört besvär över häradsrättens utslag, funnit, att Rosén gjort sig skyldig till försummelse i sin tjänst, och med ändring av häradsrättens utslag dömt Rosén jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen att böta 100 kronor. Över hovrättens utslag hade Rosén anfört besvär.

Kungl. Maj:t har genom utslag *den 9 april 1926* ej funnit skäl göra ändring i hovrättens utslag.

5. Fråga om olaga häktning.

Enligt 1926 års berättelse (sid. 102 o. f.) hade justitieombudsmannen Lilienberg förordnat om åtal mot förste polisintendenten I. Ekström såsom ansvarig för poliskammarens i Göteborg beslut att för mened häkta direktören G. Carlsson därstädes. Göta hovrätt hade, enär med hänsyn till vad i målet förekommit Ekström genom åtalade beslutet icke kunde anses hava gjort sig skyldig till åtgärd av beskaffenhet att böra för honom föranleda ansvar, ogillat åtalet. Av Ekström framställt yrkande om ersättning för kostnaderna å målet hade av hovrätten lämnats utan avseende. Över hovrättens utslag hade Ekström anfört besvär.

Kungl. Maj:t har genom utslag *den 25 juni 1926* ej funnit skäl göra ändring i hovrättens utslag.

6. Brott mot tryckfrihetsförordningen.

I 1926 års berättelse (sid. 123 o. f.) redogöres för ett på föranstaltande av justitieombudsmannen Lilienberg efter klagomål av innehavaren av Genealogiska byrån i Uppsala Ella Heckscher anhängiggjort åtal mot landsarkivarien J. Sandström för brott mot tryckfrihetsförordningen. Av redogörelsen framgår, att rådhusrätten i Uppsala dömt Sandström jämlikt § 2 mom. 4 tryckfrihetsförordningen och 25 kap. 17 § strafflagen, jämförd med 4 kap. 3 § samma lag, att böta 100 kronor ävensom förpliktat Sandström att gottgöra klaganden ej mindre de kostnader, som för henne uppkommit i och för den anmälan till J. O., vilken föranlett åtalet, med 225 kronor än även hennes kostnader i rättegången med 75 kronor, jämte vad hon visade sig hava utgivit för lösen av och stämpel till rådhusrättens utslag i målet. Över rådhusrättens utslag hade Sandström anfört besvär.

Svea hovrätt har genom utslag *den 10 februari 1926* yttrat följande:
Hovrätten funne väl, att Sandström icke mot stadgandet i § 2 mom. 4

tryckfrihetsförordningen bort på sätt som skett förvägra klaganden att få å landsarkivet avskriva eller avskriva låta ifrågavarande där förvarade kyrkoböcker och handlingar, men enär med hänsyn till vad Sandström anfört till stöd för den tolkning, som han givit åt berörda stadgande, Sandströms i målet åtalade förfarande icke kunde anses vara av beskaffenhet att för honom medföra ansvar för tjänstefel, funne hovrätten, med ändring av rådhusrättens utslag, skäligt befria Sandström från ansvar och ersättningsskyldighet i målet.

En av hovrättens ledamöter yttrade:

Tryckfrihetsförordningen meddelade förbud emot att offentliggöra innehållet av kyrkoböcker i vad de lämnade upplysning om enskild mans leverne och seder, såvitt de lände honom till skada eller förklenande, vilken bestämmelse bland annat avsåge anteckning rörande utomäktenskaplig börd. Förbudet vore efter sin ordalydelse icke inskränkt att gälla blott till dess den person avlidit, varom anteckning skett i kyrkoboken, samt måste, enligt ledamotens mening, äga tillämplighet även för tiden därefter så länge förbudets upprätthållande kunde anses erforderligt för tillvaratagande av de intressen, som påkallat samma förbud; alltså åtminstone så lång tid, som det kunde antagas, att anteckningens offentliggörande kunde lända efterlevande till avsevärt men. Vid sålunda given tolkning stode förbudet i överensstämmelse icke blott med allmän rättsuppfattning utan även med de grundsatser, som föranlett innehållet i andra stadganden i tryckfrihetsförordningen och annorstädes, strafflagens bestämmelser angående ärekränkning därvid icke undantagna. I förslag till sistberörda lag hade upptagits stadgande om straff för ärekränkning av död man, därvid framhållits syftet att freda efterlevande för kränkningen att nödgas se anhörigs minne ostraffat fläckas. Då berörda stadgande efter synnerlig tvekan slutligen uteslutits ur lagen, hade detta skett under framhållande av att eljest nödvändigheten för efterlevande, som icke ville synas likgiltiga för anhörigs minne, att anställa en möjligen kostsam och för dem pinsam rättegång skulle för de efterlevande medföra mera bekymmer och lidande än det, vars förekommande med berörda stadgande åsyftats. I ett år 1919 framlagt lagförslag hade straff föreskrivits för beskyllning emot död man, framställd innan 20 år förflutit efter hans död. Enär även om Sandström vid sin prövning av förbudets tillämplighet å de handlingar, varom i målet vore fråga, skulle kunna anses hava funnit tillämpning böra äga rum i större utsträckning än vad enligt angivna tolkning av förbudet varit påkallat, likväl och som Sandström i allt fall icke genom vad i sådant hänseende emot honom åberopats samt icke heller, såvitt handlingarna i målet utvisade, genom vad eljest i åtalade hänseenden förekommit gjort sig skyldig till något

förfarande av beskaffenhet att för honom föranleda ansvar, prövade ledamoten rättvist att, med ändring av rådhusrättens utslag, befria Sandström från ansvar och skyldighet att till klaganden utgiva ersättning.

Ehuru sålunda det förfarande, för vilket Sandström i målet ställts under åtal, jämväl av hovrätten betecknats såsom felaktigt, ansåg jag mig dock icke kunna åtnöjas med hovrättens utslag. Den utgång, målet i hovrätten erhållit, torde icke innefatta en fullt nöjaktig garanti för att det av hovrätten såsom felaktigt stämplade förfarandet icke framdeles återupprepades. Med hänsyn därtill och då målet, både principiellt och praktiskt taget, syntes äga en innebörd av icke ringa betydelse, har jag ansett mig böra draga detsamma under Kungl. Maj:ts prövning. Jag har därför anfört besvär över hovrättens utslag under yrkande att Kungl. Maj:t måtte bifalla åtalet och, med ändring av hovrättens beslut, fastställa rådhusrättens utslag. Målet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7 och 8. Obehörigt expeditionssätt föranledande högre ersättning än i lösenförordningen är medgivet och obehörigt utövande av kommissionärsskap m. m.

Av 1926 års berättelse (sid. 156 o. f.) framgår att, sedan min företrädare i ämbetet låtit ställa häradshövdingen i Rönnebergs, Onsjö och Harjagers härads domsaga H. Warmark under åtal för obehörigt expeditionssätt föranledande högre ersättning än i lösenförordningen är medgivet och obehörigt utövande av kommissionärsskap m. m. samt därjämte låtit åtala t. f. domhavanden T. Ryde för felaktiga lagfartsföreläggande och felaktig behandling av lagfartsärenden, hovrätten över Skåne och Blekinge dömt Warmark, jämlikt 25 kap. 17 § och 4 kap. 3 § strafflagen, att under ett år vara i mistning av sitt ämbete samt Ryde, jämlikt förstnämnda lagrum, att böta 25 kronor. Därjämte hade hovrätten förpliktat dels Warmark att utgiva till järnvägsstyrelsen 2 kronor 40 öre och till Rönneholms Jordbruksaktiebolag 165 kronor, dels ock Warmark och Ryde, en för båda och båda för en, att till dödsbodelägarna efter Nils Bengtsson från Munkagårda och hans hustru utgiva 74 kronor. Över hovrättens utslag hade tjänstförrättande J. O. samt Warmark och Ryde anfört besvär.

Kungl. Maj:t har genom utslag *den 17 mars 1926* ej funnit skäl göra ändring i hovrättens utslag.

I målets avgörande deltogo sex justitieråd, av vilka tre voro ense om det beslut, Kungl. Maj:ts utslag innefattar.

Ett justitieråd yttrade:

"Jag finner ej skäl att göra ändring i hovrättens utslag såvitt Ryde angår. Vidkommande Warmark finner jag hovrätten hava riktigt angivit vad som bör för honom föranleda ansvar, utom så till vida att jag anser dels att det icke kan betraktas som ämbetsfel om domaren för anskaffande av taxeringsbevis i lagfartsärende uttager, t. ex. för att få en avrundad summa att debitera å expeditionen, något mer än som på öret motsvarar de kostnader han fått vidkännas, men att Warmark i regeln beräknat en så dryg ersättning att han därför icke kan undgå ansvar, och dels att Warmark förskyllt straff även för det att han uti inteckningsprotokollet i deras helhet infört handlingar, som lämpligen bort allenast refereras. Emellertid synes mig Warmarks oförstånd i ämbetet icke vara grövre än att det, jämlikt de av hovrätten åberopade lagrum, må kunna försonas med mistning av ämbetet under 6 månader, vartill jag alltså, med ändring av hovrättens utslag härutinnan, bestämmer det ansvar Warmark förskyllt; men beträffande Warmarks ersättningsskyldighet gillar jag hovrättens utslag."

Ett justitieråd anförde:

"Jag gillar hovrättens utslag i fråga om ansvar å Warmark utom därutinnan att dels Warmarks av hovrätten anmärkta åtgärd att vid behandling av inteckningsärenden i protokollet intaga bevis och andra handlingar i deras helhet, även då desamma lämpligen bort allenast refereras, enligt min mening innefattat sådant ämbetsfel, att straff därå skall följa såsom för oförstånd i ämbetsutövning, och dels vad hovrätten lagt Warmark till last i fråga om högre kommissionärsarvoden än som varit medgivet, för hög resekostnadsersättning och för hög lösen för utdrag av inteckningsbok i ärenden angående förnyelse av tre inteckningar i Barsebäcks egendom enligt mitt omdöme skall anses såsom sådant obehörigt tagande av sportel, som omförmäles i 25 kap. 5 § strafflagen; och prövar jag jämlikt nämnda lagrum samt av hovrätten i fråga om Warmark åberopade 25 kap. 17 § och 4 kap. 3 § strafflagen lagligt fastställa hovrättens beslut att Warmark skall under ett år vara i mistning av sitt ämbete. I övrigt finner jag ej skäl göra ändring i hovrättens utslag, såvitt nu är i fråga."

Ett justitieråd yttrade:

"Vad först angår den mot Warmark i målet förda ansvarstalan, finner jag hovrättens utslag härutinnan vara lagligen grundat utom såtillvida att Warmark måste anses hava gjort sig förfallen till ansvar för oförstånd i ämbetet jämväl på grund därav att han vid behandling av inteckningsärenden i protokollet intagit bevis och andra handlingar i deras helhet även då desamma lämpligen bort allenast refereras. Till följd härav prövar jag, med avslag å Warmarks besvär i denna del av målet, lagligt

att, i anledning av J. O:s fullföljda talan, förordna, att Warmark skall för vad han sålunda låtit komma sig till last jämlikt de av hovrätten åberopade lagrum umgälla det av hovrätten bestämda straffet, mistning av ämbetet under ett år. I anledning av Rydes besvär i ansvarsfrågan finner jag ej skäl att göra ändring i hovrättens utslag. Beträffande ersättningsfrågorna gillar jag samma utslag."

9. Obehörigt beslag av med kvarstad belagd skrift.

I 1926 års berättelse (sid. 203 o. f.) redogöres för ett av mig efter klagomål av redaktören O. Grimlund anbefallt åtal mot stadsfiskalen J. F. Löndborg för det han för verkställande av mottagen order att med kvarstad belägga tidningen "Folkets Dagblad Politiken" för den 2 oktober 1924 inställt sig hos tre enskilda personer i deras hem och hos envar av dem beslagtagit ett exemplar av tidningsnumret, som de i egenskap av prenumeranter bekommit genom postverket. Av redogörelsen framgår, att rådhusrätten i Askersund, ehuruväl Löndborg genom att med kvarstad belägga ifrågavarande tryckalster, som befunnit sig i enskild ägo, finge anses hava överskridit sin befogenhet, funnit Löndborg icke kunna till ansvar fällas samt att tjänstförrättande J. O. uppdragit åt advokatfiskalen vid Svea hovrätt att anföra besvär över utslaget.

Svea hovrätt yttrade i utslag *den 19 mars 1926* att, enär Löndborg genom att till ovanberörda exemplar av tidningsnumret utsträcka den anbefallda kvarstaden måste anses hava visat oförstånd i sin tjänst, prövade hovrätten rättvist att. med ändring av rådhusrättens utslag, jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen, döma Löndborg att böta 30 kronor.

Över hovrättens utslag anförde Löndborg besvär.

Kungl Maj:t har genom utslag *den 27 september 1926* ej funnit skäl göra ändring i hovrättens utslag.

10. Felaktigt ådömande av disciplinär bestraffning (varning).

Av 1926 års berättelse (sid. 223 o. f.) framgår, att jag efter klagomål av revisorerna i riksräkenskapsverket R. Sangberg och E. Wibom låtit inför Svea hovrätt anställa åtal mot generaldirektören Chr. L. Tenow samt byråcheferna K. Beckman och A. Litzén för det riksräkenskapsverkets styrelse felaktigt ådömt klagandena disciplinär bestraffning samt att hovrätten genom utslag den 7 december 1925 dömt Tenow samt Beckman

och Litzén för oförstånd i ämbetets utövande till böter och ålagt dem att till klagandena utgiva viss ersättning. Tenow, vilken dock sedermera avlidit, samt Beckman och Litzén hava anfört underdåniga besvär över hovrättens utslag. Målet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11 och 12. Åsidosättande av stadgandet i 11 § landsfiskalsinstruktionen m. m.

Av handlingarna i ett genom klagomål av banvakten O. Andersson i Hyltan och lantbrukaren C. H. Hjertberg i Bjennesby hos mig anhängiggjort ärende inhämtas följande:

Den 20 april 1923 inkom från postmästaren i Nässjö till landsfiskalen i Sävsjö distrikt en skriftlig anmälan, att, sedan den 28 november 1922 vid postanstalten i Jönköping utställts en anmälningsskriften bifogad postanvisning å 40 kronor med Jönköpings läns hushållningssällskap såsom avsändare och klaganden Hjertberg såsom adressat, postanvisningsbeloppet syntes hava blivit falskeligen utkvitterat; och anhölls i anledning därav om undersökning snarast möjligt.

Den 5 juni 1923 inkom till landsfiskalen ytterligare en liknande anmälan från postmästaren i Nässjö, denna gång avseende en postanvisning å 50 kronor, utställd den 8 december 1922 vid postanstalten Stockholm 15 med Aktiebolaget Svenska Handelsbanken såsom avsändare och Andersson såsom adressat. Även i detta fall hemställdes om undersökning snarast möjligt.

Över i saken hållna polisförhör uppsattes och undertecknades av t. f. landsfiskalen Eric Almfeldt ett så lydande protokoll, dagtecknat den 20 juli 1923:

"Sedan herr postmästaren i Nässjö med begäran om polisundersökning till landsfiskalen i Sävsjö distrikt inkommit med tvenne postanvisningar, dels en avsänd den 28 november 1922 av Jönköpings läns hushållningssällskap till C. H. Hjertberg, Bjennesby, Bodafors, å fyrtio kronor, och dels en avsänd den 8 december 1922 av A.-B. Svenska Handelsbanken, Stockholm, å femtio kronor till banvakten O. Andersson, Hyltan, Sandsjö, vilka skulle falskeligen utkvitterats å Bodafors poststation den 30 november och den 11 december 1922, har dels tidigare genom vederbörande fjärdingsman och senast denna dag av undertecknad, t. f. landsfiskal, hållits förhör och undersökningar, och har därvid framkommit som följer:

Föreståndaren för poststationen, fröken N. Bäckstrand, kunde icke erinra sig till vem hon utlämnat postanvisningsbeloppen, och icke heller fanns det någon särskild person, som hon kunde misstänka för namn-

förfalskningen, men berättade hon, att posten till de utmed järnvägslinjen Bodafors—Sävsjö belägna byarna Ulvstorp, Hyltan, Bjennesby och Rööd förvarades i ett och samma postfack, där den, såvida icke adressaterna själva avhämtade den å poststationen i Bodafors, avhämtades av banvakterna J. A. Johansson, Hornaryd, Erik Sjöberg, Ulvstorp, och Otto Andersson, Hyltan, och nedlades i postlådor utmed järnvägslinjen. — I anledning härav togos nämnda banvakter under förhör. — J. A. Johansson berättade, att han, Erik Sjöberg och Otto Andersson brukade avhämta posten, såväl värde- som andra försändelser, till Hornaryd, Ulvstorp, Hyltan, Bjennesby och Rööd i postfack n:r 3 å poststationen i Bodafors, samt nedlägga samma i vid järnvägen uppsatta postlådor, där den avhämtades av vederbörande adressater. Den banvakt, som hade tjänstgöring på eftermiddagen, befordrade posten till den postlåda, som var belägen vid eller närmast hans banvaktsstuga, varefter den vidarebefordrades av den banvakt, som hade kvällstjänstgöring, till postlådorna vid respektive bestämmelseorter. Någon aning om vem som utkvitterat postanvisningarne, hade Johansson icke, men berättade han, att vid tiden för förfalskningarne ett stort antal järnvägsarbetare, anställda vid S. J:s dubbelspårsbyggnad, vistats i Bodafors och byarna däromkring samt att det hänt att 'luffare' då och då varit synliga utmed banan; postlådorna vore för övrigt olåsta, och det stode var och en fritt att tillägna sig posten, om han så önskade. Något vidare hade Johansson icke att tillägga. — Banvakterna Erik Sjöberg och Otto Andersson instämde till alla delar i Johanssons berättelse. — Postanvisningsadressaterna, vilka tidigare hörts av vederbörande fjärdingsman och undertecknad, ha förnekat, att de utkvitterat postanvisningarne; ej heller ha de kunnat lämna någon ledtråd till den skyldiges eller de skyldigas fasttagande. — Vittnena å postanvisningarna, Aug. Andersson och K. Andersson, vill troligen avse banvakten Aug. Andersson, Bodafors, och lantbrukaren Karl Andersson, Bjennesby, ha förklarat sig icke hava bevittnat anvisningarna i fråga. Som vittne vid dagens förrättning var polisuppsyningsmannen C. V. Lindahl i Bodafors närvarande."

Den 23 juli 1923 insändes därefter från landsfiskalskontoret, enligt därstädes fört brevdiarium, till postmästaren i Nässjö utredning och handlingar i ärendet.

Sedermera inkom postdirektionen i östra distriktet den 13 januari 1925 till K. B. i Jönköpings län med en skrivelse, däri under förmälan, att enligt meddelande från postmästaren i Nässjö omständigheter skulle hava vid undersökning av polisuppsyningsmannen i Bodafors framkommit, varigenom misstanken för förfalskningarna riktats mot viss person, hemställdes, att K. B. ville låta verkställa ytterligare polisundersökning i saken.

Nämnda skrivelse översändes av K. B. till landsfiskalen i Sävsjö distrikt med resolution berörda den 13 januari, däri landsfiskalen anmodades verk-

ställa förnyad utredning i ärendet samt att till K. B. inkomma med protokoll däröver.

I en till mig den 4 maj 1925 inkommen skrift anförde klagandena, att trots upprepade påstötningar vederbörande landsfiskal icke kunnat förmås att verkställa den förnyade utredning, K. B. genom sin omförmälda resolution anbefallt.

Sedan jag i anledning av klagoskriften anhållit, att K. B. ville efter vederbörandes hörande till mig inkomma med utlåtande, inkom K. B. med det sålunda begärda utlåtandet ävensom yttranden från landsfogden i Jönköpings län F. Hjortsberg och landsfiskalen i Sävsjö distrikt Isac Almfeldt.

Isac Almfeldt anförde huvudsakligen följande:

K. B:s ovan omförmälda resolution vore hos landsfiskalen diarieförd den 15 januari 1925. Omedelbart efter det resolutionen kommit Isac Almfeldt tillhanda, hade han satt sig i förbindelse med polisuppsyningsmannen T. Gustafsson i Bodafors och anhållit om besked, vilka undersökningar denne företagit och varför han icke meddelat Isac Almfeldt resultatet av desamma. Isac Almfeldt hade då av Gustafsson i telefon erhållit den upplysningen, att Gustafsson icke företagit några undersökningar och icke heller till postmästaren i Nässjö eller annan person meddelat, att så skulle hava skett. Då Isac Almfeldt sålunda icke vetat, vilka nya omständigheter det varit, som givit anledning till postdirektionens skrivelse, hade Isac Almfeldt den 22 januari 1925 givit Gustafsson skriftlig order att verkställa undersökning, om några nya omständigheter kommit i dagen rörande förfalskningarna i fråga, samt lämna Isac Almfeldt rapport om resultatet av undersökningen. Någon tid därefter hade Gustafsson avgivit muntlig rapport, att inga nya omständigheter, såvitt han kunnat utröna, framkommit utöver vad föregående polisförhörsprotokoll innehölle, men samtidigt meddelat, att två banvakter, Andersson och Sjöberg, vilka jämte banvakten Johansson haft hand om postbefordringen från poststationen till brevlådorna utmed järnvägslinjen mellan Bodafors och Sävsjö, misstänkte Johansson, men att de icke kunnat angiva några andra skäl för sina misstankar, än att Johansson vid tiden för förfalskningarnas begående enligt deras mening varit virrig och att de misstänkte, att han vore upphovsmannen till en del anonyma skrivelser, som avsänts från Bodafors. Isac Almfeldt hade då begärt att om möjligt få något skriftprov från Johansson och hade erhållit en del sådana ävensom en anonym skrivelse till baningenjören i Nässjö. Då någon sådan likhet mellan de företedda skriftproven och kvittenserna av Isac Almfeldt icke kunnat urskiljas, att han därpå kunnat grunda någon bevisföring, hade han i skrivelse till

postdirektionen i östra distriktet av den 28 mars 1925 hemställt, huruvida postverket ville åstadkomma en undersökning av skriftsakkunnig person, och hade erhållit svar den 10 april 1925, däri postdirektionen meddelat, att densamma icke ansåge sig böra hos generalpoststyrelsen göra framställning om dylik undersökning. Banvakterna Andersson och Sjöberg hade besökt Isac Almfeldt flera gånger, därvid Isac Almfeldt tillsport dem, om några nya omständigheter kommit i dagen, men hade de därvid intet haft att meddela utan endast påyrkat undersökning genom skriftsakkunnig person. Den mot banvakten Johansson uppkomna misstanken hade sin rot dels i den omständigheten, att han i likhet med Andersson och Sjöberg avhämtat posten i postfacket och befordrat den vidare till brevlådorna utmed linjen, och dels däri, att sistnämnda banvakter icke tänkt sig någon annan möjlighet, än att den, som haft hand om posten vid tillfället, kunnat verkställa förfalskningen. Johansson hade emellertid i likhet med Andersson och Sjöberg utan omsvep omtalat, hur det tillgått vid postbefordringen, och bestämt förnekat varje vetskap om förfalskningarna. Därtill komme, att Johansson vore välbärgad och icke hade några ekonomiska svårigheter, vadan man hade svårt att spåra något motiv till en handling, som vore så riskfylld. Föreståndarinnan för poststationen i Bodafors, fröken Bäckstrand, hade icke kunnat erinra sig vem, som hämtat penningarna på postanvisningarna, eller någon omständighet i samband därmed, och banvakterna hade icke kunnat lämna någon upplysning, vilken av dem hämtat posten ifrågavarande dagar. Upptäckten av förfalskningarna hade skett först omkring 3 månader efter brottets begående. Posten, jämväl avierna om värdeförsändelser, brukade läggas i öppna brevlådor, åtkomliga för vem som helst. Allt detta vore omständigheter, ägnade att i hög grad försvåra utredningen.

Isac Almfeldt hade vid sitt yttrande fogat bland annat ett av polisuppsyningsmannen Gustafsson utfärdat intyg av innehåll, att den 22 januari 1925 från landsfiskalen i Sävsjö distrikt till Gustafsson inkommit anmodan att med anledning av från K. B. översända handlingar i ärende röranде två i Bodafors under år 1922 falskeligen utkvitterade postanvisningar verkställa undersökning, huruvida några nya omständigheter kommit i dagen angående förfalskningarna, och att därefter avgiva fullständig rapport över vad därvid framkommit samt att Gustafsson sedermera muntligen till landsfiskalen rapporterat, att ingen som helst ny omständighet framkommit utöver vad föregående polisförhörsprotokoll innehölle förutom de skriftprov, Gustafsson tillvaratagit och översänt till landsfiskalen.

Landsfogden Hjortsberg anförde i sitt yttrande, dagtecknat den 29 maj 1925 och ställt till K. B., bland annat följande:

Hjortsberg hade icke haft någon kännedom om förfalskningarna, förr än de från mig remitterade handlingarna delgivits honom. Polisförhör i anledning av förfalskningarna hade hållits dels den 20 juli 1923 av t. f. landsfiskalen Eric Almfeldt och dels den 19 maj 1925 av biträdande landsfiskalen i distriktet, t. f. landsfiskalen T. Skoog, utan att därvid kunnat utrönas, vem gärningsmannen vore. Vid en jämförelse av handstilarna å kvittona å postanvisningarna finge man det intrycket, att förfalskningen verkställts av samma person. Då de förfalskade postanvisningarna företetts för inlösen den 30 november och den 11 december 1922, kunde detta tyda på, att förfalskaren vore att söka bland personer, som icke tillfälligtvis vistats i orten. Vid båda polisförhören hade upplysts, att vid tiden för förfalskningarnas verkställande ett stort antal järnvägsarbetare vistats å orten. Undersökning, huruvida någon av dem förövat förfalskningarna, syntes icke hava skett. Av kvitton å avlöningslistor hade möjligen kunnat utrönas, huruvida förövaren vore att söka bland järnvägsarbetarna. Därest avlöningslistorna fortfarande funnes i behåll, torde möjligen en undersökning av handstilarna å dem giva någon ledning. Även andra å trakten boende personers handstilar hade bort bliva föremål för undersökning. Den gjorda utredningen i ärendet syntes Hjortsberg alltså bristfällig. Den av länsstyrelsen anbefallda utredningen syntes hava bort verkställas av Isac Almfeldt själv. Att i utsträckning, som skett, överlåta densamma åt polisuppsyningsmannen Gustafsson finge väl anses mindre lämpligt, då denne givetvis ej besutte tillräcklig erfarenhet i dylika saker. Det landsfiskalen åliggande arbetet vore visserligen av stor omfattning; men i distriktet vore anställd en biträdande landsfiskal, vilken, därest landsfiskalen av andra göromål varit förhindrad verkställa utredningen, kunnat ägna sig däråt. Hjortsberg hemställde på grund av det anförda, att handlingarna måtte överlämnas till landsfiskalen i distriktet med anmodan att verkställa ytterligare utredning.

För egen del anförde K. B. i huvudsak följande:

Av handlingarna framginge, att förhör hållits den 20 juli 1923 och den 19 maj 1925 av en tillförordnad och en biträdande landsfiskal för att möjligen vinna klarhet rörande ifrågavarande förfalskningar, varjämte vederbörande fjärdingsman och polisuppsyningsman haft order att verkställa undersökning rörande förfalskningarna. Några spaningar på gärningsmannen eller gärningsmännen hade därvid icke framkommit. Ordinarie landsfiskalen i distriktet hade icke själv hållit förhör för brottslingarnas ertappande. Det vore ju möjligt, att ej heller vid av honom själv verkställd undersökning kunnat utredas, vem som utfört brotten, men uppenbart vore, att ordinarie landsfiskalen borde äga större förutsättningar att bringa klarhet i saken än yngre vikarier. K. B., som icke

kunde anse, att landsfiskalen Isac Almfeldt gjort sig skyldig till någon försummelse i tjänsten, hade emellertid genom resolution den 5 juni 1925 anmodat honom att själv skyndsamt verkställa ytterligare utredning rörande förfalskningarna.

Vid K. B:s utlåtande voro fogade, bland annat, utdrag av polisförhörsprotokollen den 20 juli 1923 och den 19 maj 1925.

Därefter anhöll jag under hänvisning till föreskrifterna i 6 och 7 §§ i instruktionen den 14 december 1917 för landsfogdarna samt 4, 11 och 13 §§ i instruktionen samma dag för landsfiskalerna, att K. B. måtte infordra ytterligare förklaringar från landsfogden i länet och landsfiskalen i Sävsjö distrikt ävensom yttranden från de övriga personer, K. B. kunde finna nödigt höra på den grund, att de under ifrågavarande tidsperioder vikarierat å den ena eller andra befattningen, samt till mig inkomma därmed ävensom med eget förnyat utlåtande.

I anledning härav inkom K. B. med sådant utlåtande jämte infordrade ytterligare förklaringar från Hjortsberg och Isac Almfeldt samt yttranden från t. f. landsfiskalerna Eric Almfeldt och Skoog.

Eric Almfeldt anförde bland annat:

Han hade tjänstgjort såsom t. f. landsfiskal i Sävsjö distrikt från och med den 22 mars till och med den 21 maj 1923 samt från och med den 7 juli till och med den 19 augusti samma år. Då den första skrivelsen från postmästaren i Nässjö ankommit, hade Eric Almfeldt således varit tjänstgörande landsfiskal, och han hade genast vidtagit förberedande undersökningar dels genom föreståndarinnan för poststationen i Bodafors, fröken Bäckstrand, dels genom samtal med personer, som kunnat antagas hava kännedom om förhållandet, och dels genom vederbörande fjärdingsman. Fröken Bäckstrand hade icke kunnat lämna någon som helst upplysning angående den person, som utkvitterat postanvisningen, och någon upplysning, som kunnat lända till ledning för bedömande av mot vem misstankarna kunde riktas, hade ej heller annorledes kunnat erhållas. Posten hade befordrats till byarna utmed järnvägslinjen, däribland till Bjennesby, av tre banvakter och hade nedlagts i öppna brevlådor, där den sedan avhämtats av ortsbefolkningen. Vem som helst hade kunnat i dessa brevlådor tillägna sig postanvisningen, och då ingen ledning kunnat erhållas varken från poststationen eller annorledes för spaningarnas bedrivande, hade det synts omöjligt att få klarhet i saken. Den 22 maj 1923 hade Isac Almfeldt, som vore Eric Almfeldts fader, inträtt i tjänstgöring, och den 5 juni 1923 hade den andra skrivelsen från postmästaren i Nässjö ankommit. Först genom denna skrivelse och därvid fogade postanvisning hade det synts sannolikt dels att båda förfalskningarna verkställts av

samma person och dels att förfalskaren sannolikt vore att söka bland befolkningen i orten. Men då vid tillfället en ansenlig mängd järnvägsarbetare uppehållit sig i orten, hade det icke varit någon lätt sak att utröna, vart man skulle vända sina misstankar. Den 7 juli 1923 hade Eric Almfeldt, såsom förut nämnts, ånyo erhållit förordnande, och efter förberedande undersökning dels av Isac Almfeldt och dels av Eric Almfeldt hade Eric Almfeldt den 20 juli 1923 hållit förhör i saken samt den 23 i samma månad översänt förhörsprotokoll jämte handlingarna i ärendet till postmästaren i Nässjö. Då från början undersökningen måst inriktas på, huruvida en förfalskning verkligen begåtts eller icke, samt någon formlig anmälan om förfalskningsbrott icke förelegat, utan endast en begäran till landsfiskalen i Sävsjö distrikt från postmästaren i Nässjö om undersökning i ärendet, hade Eric Almfeldt icke ansett skäl föreligga att underrätta landsfogden, särskilt som ingen bevisning kunnat uppspåras, utan hade redovisat ärendet direkt till postmästaren i tanke, att detta vore det riktiga och att det sedan skulle ankomma på vederbörande postfunktionär att med anmälan om förfalskningen begära förnyad undersökning hos landsfogden eller landsfiskalen.

Isac Almfeldt yttrade huvudsakligen följande:

Den 20 april 1923, då den första framställningen från postmästaren i Nässjö ankommit, hade Isac Almfeldt varit tjänstledig för fullgörande av taxeringsarbete men vistats hemma, varför hans son haft tillfälle rådgöra med honom om ärendets behandling. Båda hade varit ense om att en undersökning i första hand måste göras för utrönande av, om en förfalskning verkligen förelegat, samt att man efter vunnen klarhet därom skulle försöka utröna, vem förfalskaren vore. Hjertberg och vittnet å postanvisningen, Aug. Andersson, hade förnekat, att de skrivit sina namn å denna, men någon upplysning om vem, som avhämtat postanvisningen, eller vem, som utkvitterat densamma, hade icke kunnat erhållas å poststationen i Bodafors. Det hade också vid fortsatt undersökning visat sig omöjligt att finna någon ledtråd för bedömandet av, åt vilket håll misstankarna för förfalskningen kunde riktas. Möjligheterna för åtkomsten av postanvisningen hade varit stora, och en stor mängd arbetare hade uppehållit sig vid dubbelspårsbyggnaden. Både Isac Almfeldt och hans son hade ansett en anmälan till landsfogden under för handen varande förhållanden opåkallad, då någon formlig anmälan om förfalskning icke skett utan vederbörande postfunktionär endast begärt, att undersökning måtte företagas och att ärendet därefter skulle redovisas till honom. Någon protokollsföring över förundersökningarna hade icke förekommit, och det vore därför omöjligt att i detalj förklara, vilka åtgärder vidtagits. Upptäckten av förfalskningen av den till klaganden Hjertberg adresserade postanvisningen

syntes hava skett först den 19 mars 1923, då anmälan om förhållandet gjorts till postmästaren i Nässjö från poststationen i Bodafors, och reklamation av den till klaganden Andersson adresserade postanvisningen syntes hava skett först den 25 maj 1923. Sedan ärendet den 23 juli 1923 redovisats till postmästaren i Nässjö, hade ombudsmannen hos generalpoststyrelsen beträffande båda postanvisningarna i skrivelse till generalpoststyrelsen den 15 augusti 1923 förklarat, att några ytterligare åtgärder syntes honom icke vara att vidtaga, utan hemställt, att saken måtte överlämnas åt framtiden. Den 15 januari 1925 hade ärendet ånyo inkommit till Isac Almfeldt från K. B. med anmodan att verkställa förnyad utredning. Angående vad i anledning därav åtgjorts hänvisade Isac Almfeldt till sin förut avgivna förklaring samt till t. f. landsfiskalen Skoogs yttrande. Anmälarnas påstående, att trots upprepade påstötningar ingen utredning verkställts, bestrede Isac Almfeldt på det bestämdaste. Såväl han som Skoog hade försökt uppbringa någon bevisning för att om möjligt kunna rikta misstankarna mot viss person och sålunda kunna med utsikt till framgång anställa förhör med denne. Att de därvid använt polisuppsyningsmannen i Bodafors, som förut tjänstgjort som polisman i Nässjö i många år, såsom biträde torde väl ej kunna läggas dem till last. Att utredningen till synes gått långsamt torde kunna förklaras icke endast därav, att göromålen å ett landsfiskalskontor vore rätt betungande, utan jämväl av den omständigheten, att förfalskningsbrott av föreliggande slag i allmänhet vore rätt svårutredda och i detta fall försvårats därigenom, att upptäckten skett så långt efteråt och att vederbörande postfunktionär icke kunnat lämna någon som helst ledtråd för utredningen.

Av Skoogs yttrande framgick följande:

Skoog hade varit t. f. landsfiskal i distriktet under tiden den 6 april—den 6 juni 1925. Då tidigare polisförhör och övrig utredning icke givit något positivt resultat och några nya omständigheter icke framkommit, som kunnat motivera förnyat förhör, hade såsom sista möjlighet återstått undersökning genom skriftsakkunnig person av det material, som i ärendet funnits tillgängligt. På grund därav och då banvakterna Andersson och Sjöberg meddelat, att de hade för avsikt att på egen bekostnad uppsöka och konsultera skriftexperten professorn A. Langlet i Göteborg, hade Skoog avvaktat utgången av denna konsultation. Konsultationen, som ägt rum den 1 maj 1925, hade emellertid icke resulterat i något uttalande rörande möjligheterna av en eventuell undersökning utan däri, att angivelsen till mig kommit till stånd. Denna angivelse med åtecknad anmodan om avgivande av förklaring hade inkommit den 15 maj 1925. Den 19 i samma månad hade av Skoog hållits nytt polisförhör med de personer, som möj-

ligen kunnat tänkas hava något att i ärendet upplysa. Protokoll över detta förhör hade den 25 maj 1925 översänts till K. B.

Hjortsberg anförde i sitt förnyade yttrande:

Han hade icke av landsfiskalen i orten fått underrättelse jämlikt 11 § i landsfiskalsinstruktionen rörande de till landsfiskalen ingångna anmälningarna om förfalskning. Anledningen till att Hjortsberg i sitt yttrande den 29 maj 1925 hemställt, att den vidare utredningen måtte uppdragas åt den ordinarie landsfiskalen i distriktet, och ej själv övertagit denna, hade varit, att Hjortsberg ansett landsfiskalen, som väl känt till saken och vore jurist, vara tillräckligt väl skickad att fortsätta undersökningen.

K. B. slutligen anförde i sitt förnyade utlåtande bland annat:

Sedan den 13 januari 1925 till K. B. inkommit postdirektionens i östra distriktet hemställan om ytterligare polisundersökning i saken, hade handlingarna, enär landsfiskalen i distriktet förut haft undersökningen om hand, överlämnats till honom med anmodan att verkställa förnyad utredning i ärendet samt att till K. B. inkomma med protokoll och remisshandlingarna. K. B. hade icke ägt kännedom om, huruvida landsfiskalen underrättat landsfogden om ifrågavarande brott, och hade med remissen till landsfiskalen avsett att få ärendet vidare utrett för att sedan eventuellt anbefalla ytterligare åtgärders vidtagande. Väl hade landsfiskalen dröjt med ärendets besvarande, men utredningar angående förfalskningsbrott plägade understundom taga lång tid, och därför hade påminnelse ej avlåtits. Då min första remiss kommit K. B. tillhanda, hade landsfiskalen icke inkommit med den av K. B. i resolutionen den 13 januari anbefallda utredningen. Den 27 maj 1925 hade protokoll från polisförhör den 19 maj 1925 inkommit. Dessförinnan hade emellertid polisuppsyningsmannen i Bodafors, jämlikt order av landsfiskalen, sökt åstadkomma klarhet rörande förfalskningarna men icke lyckats därutinnan. Den 5 juni 1925 hade K. B., denna gång jämväl på hemställan av landsfogden, anmodat landsfiskalen Isac Almfeldt att själv skyndsamt verkställa utredning i saken och sedermera till K. B. redovisa ärendet. Denna order hade landsfiskalen efterkommit och till K. B. insänt protokoll vid förhör den 18 juni samt den 2 och den 14 juli 1925. Misstankarna vore numera riktade åt visst håll, men ytterligare utredning vore av nöden. Den fortsatta utredningen hade övertagits av landsfogden, som begärt undersökning av skriftexpert, och komme av sådan undersökning att bero, vilka vidare åtgärder skulle vidtagas.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag K. B. i Jönköpings län att förordna särskild åklagare att vid vederbörlig domstol i laga

ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Isac Almfeldt och Eric Almfeldt. I en för åklagaren utfärdad instruktion anförde jag följande:

Enligt 6 § i kungl. instruktionen den 14 december 1917 för landsfogdarna är landsfogde inom sitt tjänstgöringsområde allmän åklagare i alla de fall, där icke åtalsrätten på grund av gällande stadganden uteslutande tillkommer annan åklagarmyndighet eller särskild åklagare blivit av vederbörande myndighet för visst mål förordnad. Andra stycket i samma paragraf innehåller, att det åligger landsfogden såsom allmän åklagare att beivra företrädesvis: 1) brott, varå efter lag kan följa straffarbete i 4 år eller därutöver, därvid dock undantagna brott, som avses i 20 kap. allmänna strafflagen; och 2) under 1) ej inbegripna brott, som efter lag kunna förskylla straffarbete, därest de påkalla utredning av mera krävande art. Övriga brott må enligt tredje stycket av 6 § av landsfogden beivras, så framt det kan ske utan eftersättande av andra tjänstegöromål.

I 7 § landsfogdeinstruktionen stadgas, att, därest landsfogden finner, att han av tjänstegöromål, som ej tål uppskov, är förhindrad att verkställa förberedande undersökning och därmed sammanhängande åtgärder eller utföra åtal i anledning av brott, som i 6 § andra stycket 1) eller 2) avses, eller han anser sådana omständigheter föreligga, att beivran av dylikt brott lämpligen bör ankomma på annan åklagare, han därom genast skall göra anmälan hos K. B. för vederbörlig åtgärd.

4 § i kungl. instruktionen den 14 december 1917 för landsfiskalerna innehåller bland annat, att landsfiskal skall hålla landsfogden underrättad om vad i avseende å polis- och åklagarväsendet i landsfiskalsdistriktet förekommer av den vikt, att det bör bringas till landsfogdens kännedom.

Enligt 11 § i sistnämnda instruktion skall, därest anledning föreligger antaga, att inom område, där landsfiskal har befattning med polisväsendet, brott blivit begånget, varå efter lag kan följa straffarbete, landsfiskalen på skyndsammaste sätt därom underrätta landsfogden.

I 13 § landsfiskalsinstruktionen heter det bland annat, att landsfiskal inom sitt distrikt är allmän åklagare i alla de fall, där icke åtalsrätten på grund av gällande stadganden uteslutande tillkommer annan åklagarmyndighet eller särskild åklagare blivit av vederbörlig myndighet för visst mål förordnad, att landsfiskal skall, ändock att begånget brott är sådant, som avses i 6 § andra stycket 1) eller 2) landsfogdeinstruktionen, ofördröjligen vidtaga alla för dess beivran erforderliga åtgärder samt att, sedan landsfiskal blivit av landsfogden underrättad, att denne övertagit förberedande undersökning eller åtal i fråga om visst brott, landsfiskalen därmed ej må taga annan befattning än den, som kan åligga honom i hans egenskap av polisman under landsfogden.

Enligt den fördelning av tjänstegöromålen mellan landsfogdarna och landsfiskalerna, som innefattas i här ovan anmärkta stadganden, har icke

blott det egentliga beivrandet inför domstol av de grövre eller mera svårutredda brotten utan även den förberedande undersökningen i fråga om dylika brott i regel förbehållits landsfogdarna. Finner landsfiskal anledning antaga, att brott, varå efter lag kan följa straffarbete, blivit begånget inom hans distrikt, åligger det honom enligt uttryckligt stadgande att på skyndsammaste sätt underrätta landsfogden. Finner landsfogden brottet vara sådant brott, som avses i 6 § andra stycket 1) eller 2) av instruktionen för landsfogdarna, äger han icke utan särskilda skäl undandraga sig att verkställa förberedande undersökning eller att utföra det åtal, som bör ifrågakomma. Anser landsfogden sådana skäl vara för handen, har han att genast därom göra anmälan till K. B. för vederbörlig åtgärd. Av dessa stadganden synes mig otvetydigt framgå, att det under inga omständigheter kan försvaras, att landsfiskal, som finner anledning antaga, att inom hans distrikt brott, varå efter lag kan följa straffarbete, blivit begånget, under ena eller andra förevändningen uraktlåter att göra anmälan till landsfogden. I fall, där brottet är sådant, som avses i 6 § andra stycket 1) eller 2) landsfogdeinstruktionen, blir en dylik försummelse från landsfiskalens sida så mycket betänkligare, som densamma i själva verket ofta kan innebära, att landsfiskalen utan att därtill vara behörig själv tager högsta ledningen av den polisutredning, som skall äga rum. Att landsfiskal icke efter uppdrag av landsfogden ansetts äga utföra av landsfogden anhängiggjord talan angående brott, som enligt 6 § av instruktionen för landsfogdarna i allmänhet förbehållits de senare, framgår av rättsfall i ämnet (N. J. A. 1922 sid. 555). En annan sak är, att det jämlikt 13 § andra och tredje styckena i instruktionen för landsfiskalerna åligger landsfiskal att, i avbidan på att underrättelsen hinner nå landsfogden och denne företaga vad på honom ankommer, vidtaga alla erforderliga åtgärder även för beivrandet av brott, som nyss nämnts.

Enligt 12 kap. 4 § strafflagen är förfalskningsbrott, varom i nu förevarande fall är fråga, belagt med straffarbete, som kan uppgå till 4 år. Därtill kommer, att det med fog torde kunna göras gällande, att de nu ifrågavarande förfalskningsbrotten påkallat utredning av mera krävande art. Det hade alltså jämlikt 6 § andra stycket landsfogdeinstruktionen ur båda där anförda synpunkter närmast tillkommit landsfogden att verkställa undersökning angående dessa brott, och hade det, i enlighet med vad ovan anförts, ålegat vederbörande landsfiskal dels jämlikt 11 § i landsfiskalsinstruktionen att, så snart anledning förelegat till antagande, att något av brotten blivit begånget, därom på skyndsammaste sätt underrätta landsfogden och dels jämlikt 13 § i sistnämnda författning att ofördröjligen vidtaga alla för brottets beivrande erforderliga åtgärder.

Den första av postmästarens i Nässjö båda anmälningar om förfalskning inkom till landsfiskalen i Sävsjö distrikt den 20 april 1923, den andra

den 5 juni samma år. Landsfogden underrättades emellertid icke i något av fallen om brottet, och först den 28 maj 1925 erhöll landsfogden genom remiss i anledning av förevarande klagoskrift kännedom om saken. Den 20 april 1923 uppehölls landsfiskalsbefattningen av Eric Almfeldt, vilken tjänstgjorde såsom landsfiskal till och med den 21 maj 1923; därefter till och med den 6 juli 1923 synes ordinarie landsfiskalen Isac Almfeldt hava tjänstgjort; och efter sistnämnda dag innehade Eric Almfeldt ånyo till och med den 19 augusti 1923 förordnande å befattningen, allt enligt av Isac och Eric Almfeldt lämnade uppgifter. Eric Almfeldt har såsom skäl för sin underlåtenhet att underrätta landsfogden andragit, bland annat, att undersökningen från början måst inriktas på, huruvida förfalskning verkligen begåtts, och även Isac Almfeldt har betonat nödvändigheten av en dylik undersökning. Härmed torde väl hava avsetts att framhålla, att Isac och Eric Almfeldt icke ansett sig hava tillräcklig anledning antaga, att förfalskningsbrott blivit begångna, och att de därför icke funnit sådant fall vara för handen, som avses i 11 § landsfiskalsinstruktionen. Häremot må till en början anmärkas, att sistnämnda stadgande ingalunda innehåller, att någon grad av visshet om brottets förefintlighet skall vara för handen, innan landsfogden behöver underrättas. Underrättelse synes mig i stället böra ske i alla sådana fall, där en så pass giltig grund för misstanke om brottets förhandenvaro föreligger, att ärendet icke kan utan vidare lämnas å sido utan kräver fortsatt handläggning. Av alldeles särskild vikt är det, såsom förut nämnts, att underrättelseskyldighetens fullgörande icke åsidosättes eller fördröjes i fråga om sådant brott, som avses i 6 § andra stycket 1) eller 2) landsfogdeinstruktionen, ity att redan den förberedande undersökningen i fråga om dylikt brott regelrätt åvilar landsfogden. Till det nu sagda kommer i nu förevarande fall, att, enligt vad mig av K. B. tillhandahållna handlingar i ärendet synas giva anledning antaga, de till landsfiskalskontoret ankomna anmälningsskrifterna från postmästaren i Nässjö varit åtföljda av handlingar, ägnade att i icke ringa grad stödja de i anmälningsskrifterna uttalade förmodandena, att postanvisningsbeloppen blivit falskeligen utkvitterade. Sålunda synas bland annat skriftliga försäkringar av postanvisningarnas adressater hava bilagts, av innehåll att adressaterna icke utkvitterat postanvisningsbeloppen. Hur härmed förhåller sig torde inför vederbörlig domstol kunna närmare utredas. Vad särskilt angår den i juni 1923 till landsfiskalskontoret inkomna anmälan, borde väl det förnyade tecken på att oegentligheter timat, som denna anmälan innebar, hava varit ägnat att hos vederbörande allvarligt väcka tanken på att landsfogden borde underrättas. Även om emellertid Isac och Eric Almfeldt icke, såsom dock otvivelaktigt riktigast torde hava varit, ansett anmälningsskrifterna med dem bilagda handlingar lämna tillräckligt stöd för att, i den mening ovan sagts, antaga,

det förfalskningsbrott förelegat, hade man, synes det mig, åtminstone kunnat förvänta, att de ofördröjligen genom förhör med adressaterna och undersökning angående förefintliga vittnespåskrifters äkthet skaffat sig den mera ingående kännedom, som de ansett erforderlig, för att en anmälan till landsfogden skulle vara motiverad. En sådan undersökning borde i förevarande fall inom mycket kort tid hava lett till att underrättelse till landsfogden kommit till stånd. I detta sammanhang må framhållas, hurusom Isac och Eric Almfeldts handlingssätt synes lida av en oförtydbar brist på följdriktighet, då de å ena sidan underlåtit att underrätta landsfogden men å andra sidan själva bedrivit långvariga polisundersökningar.

Isac och Eric Almfeldt hava båda såsom skäl för att de icke underrättat landsfogden vidare åberopat, att någon formlig anmälan om förfalskning icke förelegat utan endast en begäran från postmästaren i Nässjö om undersökning i saken. Vad de sålunda andragit förtjänar uppenbarligen intet som helst avseende. Skyldigheten för vederbörande landsfiskal att meddela landsfogden underrättelse, varom nu är fråga, måste anses hava inträtt, så snart anledning förelegat till antagande, att brottet blivit begånget. Sättet, på vilket landsfiskalen erhållit kännedom om brottet, har däremot självfallet saknat all betydelse.

På nu anförda grunder finner jag, att såväl Isac som Eric Almfeldt vid den befattning, de under år 1923 tagit med undersökningen rörande de ifrågavarande förfalskningsbrotten, gjort sig skyldiga till försumlighet i fråga om den ovan berörda underrättelseskyldighetens fullgörande, och torde vardera av dem få anses hava låtit sådan försumlighet komma sig till last med avseende å båda förfalskningsbrotten. Det torde nämligen ej kunna råda något tvivel därom, att, då Isac Almfeldt ägt kännedom om att Eric Almfeldt ej meddelat landsfogden underrättelse rörande det först anmälda brottet, den förre varit pliktig att, så snart han den 22 maj 1923 trätt i tjänst, underrätta landsfogden, liksom ej heller därom, att det ålegat Eric Almfeldt, vilken uppenbarligen haft vetskap om enahanda underlåtenhet från Isac Almfeldts sida i fråga om det den 5 juni anmälda brottet, att, sedan han den 7 juli ånyo förordnats till landsfiskal, skyndsamt fullgöra vad Isac Almfeldt sålunda underlåtit. Vad åter angår förhållandena vid polisundersökningens återupptagande år 1925, torde väl K. B. knappast hava avsett att med sin resolution den 13 januari sistnämnda år ställa landsfogden utanför undersökningen. Med hänsyn till nämnda resolutions innehåll finner jag det emellertid icke böra läggas vederbörande landsfiskal till last såsom tjänstefel, att landsfogden icke vid denna tidpunkt underrättats.

Underlåtenheten i förevarande fall att i samband med polisundersökningen år 1923 göra anmälan till landsfogden synes mig framstå i en för Isac och Eric Almfeldt ännu mindre fördelaktig dager, om man betraktar

densamma mot bakgrunden av deras sätt att bedriva undersökningen i förening med de tämligen intetsägande undersökningsresultat, de själva mäktat åstadkomma. Det vore möjligen anledning till ett mildare bedömande av berörda underlåtenhet, om densamma kunde försvaras med att undersökningen från landsfiskalskontoret bedrivits med påfallande energi och framgång, som gjort en underrättelse till landsfogden faktiskt, om också icke rättsligen, obehövlig. När däremot månad efter månad förgått under fruktlösa och, så vitt man av handlingarna kan finna, icke så särskilt målmedvetna försök att vinna någon klarhet, synes mig försumligheten i fråga om landsfogdens underrättande i särskild grad oförsvarlig.

Såsom ovan berörts, hade det i förevarande fall ålegat vederbörande landsfiskal att, även om underrättelse till landsfogden skett, tillsvidare ofördröjligen vidtaga alla för brottets beivrande erforderliga åtgärder. Att underrättelseskyldigheten åsidosatts torde få anses medföra, att ansvaret för utredningens ordentliga bedrivande med så mycket större tyngd åvilat landsfiskalen. Det av Isac och Eric Almfeldt under år 1923 verkställda spaningsarbetet synes emellertid giva anledning till anmärkning i vissa avseenden. Att undersökningsresultatet blivit negativt, synes mig visserligen icke i och för sig böra läggas dem till last såsom tjänstefel, men väl sättet för utredningsarbetets handhavande. Redan knapphändigheten av det den 20 juli 1923 dagtecknade polisförhörsprotokollet är påfallande och giver ett hart när ofrånkomligt intryck av att ärendet icke ägnats den omsorgsfulla och snabba behandling, som detsamma krävt. Det må dock betänkas, att detta protokoll utgör sammanfattningen av vad under 3 månader förekommit i saken. Har, utöver vad protokollet utvisar, någon utredning av betydelse för saken ägt rum, är det anmärkningsvärt, att anteckningar däröver icke blivit förda och företedda. Varom icke, torde det ej innebära någon överdrift att beteckna utredningsarbetet såsom hållet inom synnerligen snäva gränser. I protokollet för den 20 juli 1923, däri i ingressen angives, att tidigare hållits förhör av Eric Almfeldt och fjärdingsmannen, förefinnes ingen anteckning om att någon utredning skulle hava verkställts av Isac Almfeldt. Vad Eric Almfeldt beträffar, har han rörande de åtgärder, som av honom vidtagits i anledning av den tidigare av postmästarens i Nässjö båda anmälningsskrifter, i sin till mig avgivna förklaring yttrat bland annat, att han genast verkställde förberedande undersökningar "dels genom föreståndarinnan för poststationen i Bodafors, fröken N. Bäckstrand, dels genom samtal med personer, som kunde antagas hava kännedom om förhållandet, och dels genom vederbörande fjärdingsman". Bortsett från förhör med poststationsföreståndarinnan, skulle alltså den av Eric Almfeldt personligen verkställda förberedande utredningen hava varit inskränkt till samtal med en del personer i saken. Att dessa samtal icke ens av Eric Almfeldt själv ursprungligen

uppfattats såsom någon utredning i egentlig mening torde tillfyllest framgå därav, att inga som helst anteckningar synas hava förts över desamma. Ännu betänkligare synes mig dock, att Eric Almfeldt, vilken, såsom förut nämnts, ägt att själv verkställa utredning i ärendet endast i avbidan på att landsfogden kunde hinna övertaga densamma eller annorledes förordnades, icke blott, på sätt ovan anmärkts, eftersatt skyldigheten att underrätta landsfogden utan därtill, såsom polisförhörsprotokollet av den 20 juli 1923 synes giva vid handen, överlåtit utredningen i väsentliga delar åt en fjärdingsman. Om det synnerligen olämpliga i att i förevarande fall så förfara torde knappast kunna råda mera än en mening. Vad sålunda och i övrigt förekommit, jämfört med vad landsfogden i av honom den 29 maj 1925 avgivet, här ovan intaget yttrande anfört angående bristfälligheterna i den verkställda utredningen, giver, synes det mig, stöd åt den uppfattningen, att utredningsarbetet i saken under nu ifrågavarande tidsskede, d. v. s. före den 23 juli 1923, då utredningen för den gången avslutades, icke bedrivits på ett sätt, som svarat mot det ovan återgivna stadgandet, att landsfiskal, oavsett underrättelsen till landsfogden, ofördröjligen skall vidtaga alla även för beivran av sådana grövre brott, varom nu är fråga, erforderliga åtgärder.

Vad slutligen angår den av K. B. genom resolution den 13 januari 1925 anbefallda förnyade utredningen, synes även denna giva anledning till liknande anmärkningar. Vad landsfogden i nyss berörda yttrande anfört är även härutinnan belysande. Isac Almfeldt, som, enligt vad de avgivna yttrandena utvisa, själv tjänstgjort såsom landsfiskal under månaderna närmast efter det utredningen anbefalldes, synes icke personligen hava åtgjort mycket i saken utan begagnat sig av det i förevarande fall, då det gällt ett av K. B. till honom överlämnat krävande uppdrag, synnerligen olämpliga förfaringssättet att anförtro det egentliga spaningsarbetet åt en polisuppsyningsman. Först den 19 maj 1925 synes något mera ingående förhör hava hållits av vederbörande landsfiskal. Ett dylikt sätt att handhava en ansvarsfull polisutredning synes mig icke böra lämnas opåtalt.

Då jag fann vad Isac och Eric Almfeldt, på sätt ovan utvecklats, låtit komma sig till last dels genom att underlåta meddela landsfogden underrättelse och dels genom att icke ordentligen fullgöra den ifrågavarande polisundersökningen, som de genom berörda underlåtenhet finge anses hava delvis obehörigen tagit i egna händer, innefatta tjänstefel av beskaffenhet att icke kunna undgå min beivran, uppdrog jag åt åklagaren att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot dem för berörda tjänstefel samt därvid yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet. Genom åklagarens försorg borde tillfälle beredas klagan-

dena att yttra sig i målet, och borde av klagandena framställda ersättningsanspråk, i den mån de funnes befogade, av åklagaren understödjas.

Västra häradsrätt, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag *den 23 december 1925* följande:

Vidkommande först påståendet om ansvar å Isac och Eric Almfeldt för det de uraktlåtit att hos landsfogden i länet anmäla ifrågakomna förfalskningsbrott, så enär det jämlikt 11 § i kungl. instruktionen den 14 december 1917 för landsfiskalerna ålegat först Eric Almfeldt och sedermera, då Isac Almfeldt omhändertagit utredningen av målet och funnit, att anmälan icke gjorts, denne att underrätta landsfogden om brottet, samt Isac och Eric Almfeldt erkänt, att de underlåtit detta, prövade häradsrätten lagligt att jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen döma en var av dem att för försummelse i tjänsten böta 25 kronor.

Vad därefter anginge åtalet i övrigt, så enär vad därutinnan lagts Isac och Eric Almfeldt till last icke vore av beskaffenhet att böra för dem medföra ansvar, prövade häradsrätten lagligt ogilla åtalet i denna del.

Göta hovrätt, där advokatfiskalen vid hovrätten på min anmodan anförde besvär under yrkande, bland annat, om strängare straffpåföljder, fann i utslag *den 30 mars 1926* icke skäl göra ändring i häradsrättens utslag.

Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

13. Felaktigt förfarande vid polisundersökning.

Av handlingarna i ett genom klagomål, som anförts i E. Ledins och J. Ahlströms, båda i Strömma, Tvååker, namn, anhängiggjort ärende inhämtas följande.

På begäran av postdirektionen i södra distriktet höll t. f. landsfiskalen i Himle distrikt F. Herlog den 18 augusti 1924 och följande dagar polisförhör rörande ifrågasatt förfalskning av kvitto å en till hemmansägaren Severin Karlsson i nr 5 Strömma, Tvååkers poststation, ankommen postanvisning. Därvid förekom enligt av Herlog fört protokoll bland annat följande:

Poststationsföreståndaren C. F. Schwan, som av Herlog hördes den 18 augusti kl. 11,30 f. m. å ovannämnda poststation, berättade, att Severin Karlsson till honom anmält, att en Karlssons son i Amerika i december 1923 avsänt en postanvisning å 37 kronor till Karlsson. Mottagningsbeviset till ifrågavarande postanvisning hade sonen sedermera översänt till

Karlsson. Beviset med underskrift "Severin Carlsson" hade även av Karlsson företetts. Karlsson, som icke själv kunde skriva, hade förnekat, att han utbekommit nämnda medel. Han hade begärt, att försändelsen måtte i vanlig ordning reklameras. Sedan postanvisningen blivit reklamerad, hade generalpoststyrelsen i slutet av juli eller början av augusti 1924 återställt handlingarna till Schwan tillika med den reklamerade postanvisningen för utredning. I anledning därav hade Schwan satt sig i förbindelse med drängen Carl Bengtsson i nr 5 Strömma. Den 5 augusti hade Schwan tillsport Bengtsson, huruvida denne bevittnat kvittounderskriften å postanvisningen, samt tillika för honom företett den reklamerade anvisningen med Bengtssons namnteckning såsom vittne till Severin Karlssons underskrift. Bengtsson hade då förklarat, att han icke kunde erinra sig, att han bevittnat underskriften. Med detta besked tillika med ett Bengtssons stilprov hade Schwan samma dag återställt handlingarna till postmästaren i Varberg. Påföljande dag hade Bengtsson per telefon meddelat Schwan, att han tänkt över saken samt att han med säkerhet kunde erinra sig, att han tecknat sitt namn såsom vittne å postanvisningen. Vidare hade Bengtsson vid samma tillfälle upplyst, att en fosterson till Severin Karlsson en dag strax före julen 1923 uppsökt Bengtsson samt anhållit, att Bengtsson måtte bevittna Severin Karlssons underskrift, vilken begäran Bengtsson även villfarit. På ytterligare frågor upplyste Schwan, att han själv tjänstgjort den 19 december 1923, då ifrågavarande postanvisningsbelopp utbekommits. Eftersom kvittounderskriften varit i vederbörlig ordning bevittnad, hade Schwan utbetalt postanvisningsbeloppet. Schwan sade sig icke kunna minnas, vem som avhämtat penningarna. Posten till, bland andra, Severin Karlsson uppsorterades i ett postfack, och vanligtvis avhämtades densamma varje dag av den person, som körde mjölken från gårdarna i Strömma till Tvååkers mejeri. Dessa mjölkskjutsar plägade merendels utföras av drängarna å gårdarna.

Med anledning av de sålunda erhållna upplysningarna inställde sig Herlog därefter i nr 5 Strömma. Då Severin Karlsson icke för dagen kunde anträffas, hördes följande personer:

Hemmasonen G. Johansson, som var son till Severin Karlsson och vistades hos denne, berättade, att hans broder i Amerika någon tid före julen 1923 skrivit ett brev, vari han omtalat, att han avsänt några dollars till fadern, Severin Karlsson. Några penningar hade emellertid icke ankommit, varför detta sedermera antytts i ett brev till brodern i Amerika. En tid därefter hade brodern återigen skrivit hem samt upplyst, att han i december 1923 avsänt 37 kronor till fadern genom en bank i Amerika. För att styrka detta hade brodern vid brevet fogat ett mottagningsbevis, som utvisat, att Severin Karlsson den 19 december 1923 å Tvååkers poststation utkvitterat nämnda belopp. Som avsändare hade stått Skandinaviska Kre-

ditaktiebolaget i Stockholm. Brodern hade nämligen anlitat en bank i Amerika till att översända medlen. Denna bank skulle i sin tur hava låtit Skandinaviska Kreditaktiebolaget i Stockholm per post tillställa Karlsson penningarna. Karlsson hade emellertid icke erhållit ifrågavarande medel. Däremot hade Karlsson några dagar strax före julen 1923 från ett olycksfallsförsäkringsbolag i Stockholm medelst postanvisning tillställts ersättning för skada, som tillskyndats honom genom olycksfall i arbete. Troligen hade Karlssons namn blivit förfalskat å den förstnämnda postanvisningen, varefter beloppet lyftats av någon obehörig person.

Ledin, som var Severin Karlssons fosterson och född den 13 mars 1909, tillfrågades därefter, huruvida han visste vad saken gällde, och svarade han därtill skrattande: "Jaha det är den där postanvisningen, men jag kan bevisa, var jag var den dagen." På ett flertal till Ledin framställda frågor förklarade han, att han icke kände till något om postanvisningen. Han förnekade bestämt, att han hade bett Carl Bengtsson bevittna densamma.

Därefter hördes Carl Bengtsson, vilken berättade, att Ledin en förmiddag någon dag före julen 1923 kommit till hemmansägaren Birger Nilssons gård i nr 5 Strömma, där Bengtsson innehade tjänst. Bengtsson hade vid tillfället i fråga uppehållit sig å gårdsplanen och där sammanträffat med Ledin. Denne hade önskat få veta, huruvida Nilsson vore hemma. Bengtsson hade då upplyst, att Nilsson icke vore hemma, samt frågat, vad Ledin önskade. Ledin hade därtill genmält: "Jag skulle vilja ha bevittnat en postanvisning." Denna hade Ledin hållit i ena handen. Bengtsson hade förklarat att, om Ledin så ville, Bengtsson i stället kunde bevittna densamma. Därpå hade Bengtsson och Ledin gått in på kontoret. Bengtsson, som ägt vetskap om att Severin Karlsson icke själv kunde skriva, hade tillsport Ledin om vem, som tecknat Karlssons namn. Därtill hade Ledin svarat: "Det får jag göra." Därefter hade Bengtsson bevittnat underskriften å kvittot samt återlämnat postanvisningen till Ledin. Bengtsson hade vid tillfället frågat Ledin, var han "kommit åt" postanvisningen. Därtill hade Ledin svarat, att han gått in på poststationen i Tvååker och avhämtat densamma. Vid omförmälda tillfälle hade Ahlström befunnit sig å gårdsplanen. Bengtsson sade sig med säkerhet igenkänna den reklamerade postanvisningen såsom varande samma postanvisning, vilken Ledin vid ovannämnda tillfälle bett Bengtsson bevittna. Bengtsson upplyste vidare, att han och Ahlström avhämtade posten till, bland andra, Severin Karlsson de dagar, som de brukade utföra mjölkskjutsar till Tvååkers mejeri.

Ahlström, vilken var född den 31 oktober 1904, tillfrågades därefter, huruvida han befunnit sig å gårdsplanen vid det tillfälle, då Ledin hade kommit dit med en postanvisning för bevittnande, men förklarade Ahlström, att han icke kände till något därom.

För anställande av ytterligare förhör med Ledin avfördes denne till Varberg, där han kl. 5 e. m. i närvaro av biträdande landsfiskalen E. Lundbom förhördes å Himle distrikts landsfiskalskontor. På till honom ställda frågor svarade Ledin, att han icke alls kände till postanvisningen. Han tillade, att han den dag, postanvisningsbeloppet utbekommits, varit sysselsatt med tröskningsarbete å en granngård. Uppmärksamgjord därpå, att Carl Bengtsson uppgivit, att han på anmodan av Ledin bevittnat kvittot å postanvisningen, förklarade Ledin, att detta påstående vore riktigt. Ledin sade sig vilja omtala sanningen och berättade därpå följande (sid. 9 o. f. i polisförhörsprotokollet):

Någon tid före julen 1923 hade kommit ett brev från Severin Karlssons son i Amerika, i vilket brev denne meddelat, att han översänt några penningar till fadern till hjälp under julen. Måndagen den 17 december hade Ledin i något ärende begivit sig till Birger Nilssons gård i Strömma, som vore belägen på ett avstånd av omkring 300 meter från Ledins hem. Där hade Ledin sammanträffat med Ahlström. Denne hade ur en ficka tagit upp en postanvisning samt uppmanat Ledin att skriva Severin Karlssons namn å densamma. Ahlström hade hotat Ledin med stryk, om Ledin icke skreve namnet under kvittot å postanvisningen. Ledin hade av fruktan för Ahlström gått med på dennes begäran. De hade därefter gått in på kammaren, där Ledin med bläck och penna skrivit Severin Karlssons namn å baksidan av postanvisningen. Enligt vad Ledin nu kunde erinra sig hade postanvisningsbeloppet utgjort cirka 30 kronor. Avsändare skulle hava varit ett olycksfallsförsäkringsbolag i Stockholm. Därpå hade Ahlström åter stoppat postanvisningen på sig. De hade överenskommit, att Ledin påföljande dag skulle uppsöka Ahlström. Vid detta tillfälle skulle nämligen Ledin förmå Carl Bengtsson att bevittna underskriften å postanvisningen. Sistnämnda dag hade Ledin också begivit sig till Strömma för att hämta post. I en allé strax utanför gården hade Ledin råkat Ahlström. Ahlström hade då ur en ficka framtagit postanvisningen och överlämnat den till Ledin med anmaning, att Ledin skulle söka förmå Bengtsson att skriva på såsom vittne. Ledin hade fortsatt ned på gårdsplanen, där Bengtsson uppehållit sig. Ledin hade anhållit, att Bengtsson måtte bevittna en postanvisning till Severin Karlsson. Bengtsson hade hörsammat Ledins begäran, varefter de båda gått in på gårdskontoret, där Bengtsson tecknat sitt namn såsom vittne till Severin Karlssons underskrift. Medan Ledin och Bengtsson samtalat å gårdsplanen, hade Ahlström befunnit sig i omedelbar närhet. Utkommen från kontoret hade Ledin återställt postanvisningen till Ahlström, vilken påföljande dag, den 19 december 1923, å Tvååkers poststation avhämtat penningarna. Ledin hade icke erhållit något löfte om ersättning för det han varit Ahlström behjälplig med saken. Ej heller hade Ledin sedan fått någon ersättning, utan Ahl-

ström hade behållit det utkvitterade beloppet. På grund av rädsla för Ahlström hade Ledin icke vågat omtala saken för fosterfadern eller någon annan.

Den reklamerade postanvisningen företeddes därefter för Ledin, vilken förklarade, att den icke vore samma postanvisning, som den han tvingats av Ahlström att skriva på. Sistnämnda postanvisning hade dock till utseendet överensstämt med den företedda. Postanvisningsbeloppet skulle hava utgjort omkring 30 kronor. Vidare hölle Ledin för troligt, att den postanvisning, som Ahlström utkvitterat, varit avsänd från ett olycksfallsförsäkringsbolag. Ledin sade sig med bestämdhet kunna minnas, att å talongen till postanvisningen funnits antecknat doktor C. Petersons i Varberg namn. Severin Karlsson hade nämligen skadat sig genom olycksfall i arbete och sökt utbekomma ersättning från det bolag, i vilket arbetsgivaren haft sina arbetare försäkrade. Med anledning därav hade Ledin trott, att det varit denna ersättning, som bolaget översänt till Severin Karlsson och som Ahlström i stället utbekommit. Ledin vidhöll bestämt de sålunda lämnade uppgifterna.

På grund av de sålunda erhållna upplysningarna avreste Herlog kl. 7 e. m., åtföljd av Lundbom, till Strömma för anställande av ytterligare förhör med Ahlström. Vid ditkomsten kunde Ahlström icke genast anträffas, men upplystes det, att han uppehöll sig å ett åkerfält på något avstånd från gården. Lundbom uppsökte därefter Ahlström å ifrågavarande åkerfält samt bad Ahlström medfölja till gården för samtal med Herlog, vilken begäran Ahlström hörsammade. Herlog framhöll för Ahlström, att en del omständigheter framkommit mot honom rörande förevarande postanvisning. Ahlström genmälte därtill, att han icke kände till något därom samt att han icke kunde lämna några andra upplysningar än dem, han tidigare lämnat. För ett ingående förhör med Ahlström samt dennes och Ledins sammanställande i och för utredning av de av den sistnämnde lämnade uppgifterna, avfördes Ahlström till polisstationen i Varberg. Därefter meddelade Lundbom, att medan han och Ahlström gått från åkerfältet till gården i Strömma, Ahlström visat sig synnerligen angelägen att få veta, vilka uppgifter Ledin lämnat rörande postanvisningen. Ahlström hade till Lundbom framställt en del frågor därom.

Å polisstationen i Varberg anställdes därefter förhör dels med Ledin och dels med Ahlström, därvid polisöverkonstapeln T. Tejler och poliskonstapeln P. L. Bengtsson närvoro.

Ledin lämnade därvid samma uppgifter som vid det senaste förhöret. Han försäkrade med bestämdhet, att hans uppgifter vore sanningsenliga. Ledin upplyste, att Ahlström hämtat posten den dag, postanvisningen i fråga ankommit till Tvååker, varför Ahlström då sannolikt avskilt denna från den övriga posten samt stoppat den på sig.

Ahlström förnekade, att han hade någon del i förberörda sak. Han förklarade, att han icke ägde den minsta kännedom därom. Ahlström delgavs då de av Ledin lämnade uppgifterna. Dessa betecknade Ahlström såsom osanna, och förnekade Ahlström fortfarande, att han närvarit å gårdsplanen vid det tillfälle, då Ledin skulle hava kommit dit för att få postanvisningen bevittnad.

Därefter sammanställdes Ledin och Ahlström. Ledin upprepade därvid sina vid de tidigare förhören gjorda påståenden, att Ahlström tvingat honom att skriva Severin Karlssons namn under postanvisningskvittot, allt överensstämmande med vad han förut uppgivit. Ledin yttrade till Ahlström bland annat: "Hur kan du neka till det, som är sanning. Du tvingade och hotade mig med stryk." Ahlström å sin sida bestred Ledins uppgifter. Uppmärksamgjorda på, att någon av dem måste ljuga, varför den, som ljög, borde noga tänka över saken och tala sanning, vidhöllo såväl Ledin som Ahlström fortfarande, att de var å sin sida talat sanning.

På anmodan utförde Ledin och Ahlström en del stilprov. Ledins stilprov föreföllo att vara mycket lika kvittounderskriften å postanvisningen.

Förhören avslutades kl. 10,15 e. m. med besked, att såväl Ledin som Ahlström finge kvarstanna å polisstationen, tills ärendet bleve vidare utrett.

Den 19 augusti 1924 kl. 10,30 f. m. inkommo å Himle distrikts landsfiskalskontor Severin Karlsson samt dennes svärson G. A. Andersson i Grundsberg, vilka sade sig vilja lämna några upplysningar rörande den reklamerade postanvisningen.

Severin Karlsson berättade, att Carl Bengtsson omkring en vecka före julen 1923 kommit hem till Karlsson och avlämnat en postanvisning med orden: "Nu ska' du få pengar för din näve." Karlsson hade därav fått den uppfattningen, att postanvisningen ankommit från ett olycksfallsförsäkringsbolag i Stockholm. Karlsson hade under år 1923 skadat sig i en hand under arbete hos arrendatorn O. Olsson i Tvååker, varför han väntat ersättning. Postanvisningsbeloppet skulle hava utgjort 37 kronor. Ifrågavarande dag hade svärsonen Andersson varit Karlsson behjälplig med slakt. Karlsson, som icke själv kunde skriva, hade bett denne teckna Karlssons namn under kvittot å postanvisningen. Denna begäran hade Andersson även efterkommit, varefter Carl Bengtsson bevittnat underskriften. Senare samma dag hade Andersson å Tvååkers poststation avhämtat penningarna, vilka Karlsson även bekommit. Karlsson hade hyst den uppfattningen, att det bekomna postanvisningsbeloppet utgjort ersättning från vederbörande olycksfallsförsäkringsbolag. Som sonen i Amerika översänt ett mottagningsbevis, utvisande att Karlsson utbekommit av honom översända 37 kronor, hade Karlsson med anledning därav reklamerat denna postanvisning. Emellertid hade, enligt vad Karlsson kunde förstå, de medel Karls-

son utbekommit å förberörda postanvisning varit desamma, som sonen avsänt till honom, varemot han sålunda icke erhållit någon ersättning från olycksfallsförsäkringsbolaget i Stockholm. Huruvida detta bolag avsänt några medel till Karlsson och om det i stället kunde vara dessa, som Ledin uppgivit Ahlström hava uttagit, kunde Karlsson icke uttala sig om.

Andersson berättade, att han troligen den 19 december 1923 varit Severin Karlsson behjälplig med slakt. Carl Bengtsson hade även varit tillstädes samt utfört själva slakten. Då Bengtsson kommit fram till Severin Karlssons gård, hade Bengtsson framlämnat en postanvisning samt yttrat: "Nu får Severin pengar för sin näve." Andersson hade på begäran av Karlsson tecknat dennes namn å kvittot å postanvisningen, emedan Karlsson icke själv kunde skriva. Därefter hade Bengtsson bevittnat underskriften. Senare samma dag hade Andersson åkt till Tvååkers poststation och där avhämtat postanvisningsbeloppet, som utgjort 37 kronor. Andersson hade å stationen utfått medlen samt därefter överlämnat desamma till Severin Karlsson. Andersson sade sig icke kunna erinra sig, om han å Tvååkers poststation tecknat Severin Karlssons namn å det vid postanvisningen vidhäftade mottagningsbeviset.

Herlog företedde därefter för Andersson ovannämnda mottagningsbevis med Severin Karlssons underskrift. Andersson förklarade, att han tecknat Karlssons namn däråa. Andersson utförde även ett stilprov, vilket företedde full likhet med underskriften å mottagningsbeviset. Därefter företedde Herlog den reklamerade postanvisningen. Andersson förklarade därvid, att han icke kunde säga, om han tecknat Severin Karlssons namn å detta kvitto. Stilen å sistnämnda kvitto hade icke någon likhet med Anderssons stilprov, varför Andersson trodde, att Ledin tecknat detta Severin Karlssons namn. Däremot kunde Andersson icke med säkerhet säga, huruvida Ledin befunnit sig hemma ifrågavarande dag.

Ledin förhördes därefter ånyo, därvid Severin Karlssons och Anderssons uppgifter delgåvos honom. Särskilt betonades, att Karlsson uppgivit, att han erhållit de penningar, varom vore fråga. Ledin betecknade Karlssons och Anderssons uppgifter såsom felaktiga. Han vidhöll fortfarande allt vad han vid förhöret dagen förut berättat. Han förklarade, att det vore en annan postanvisning, som han hade tvingats av Ahlström att skriva på. Till sina föregående uppgifter tillade Ledin att, då Ahlström uppmanat Ledin att skriva på postanvisningen, denne sagt, att Ledins fosterfader anmodat Ahlström att söka få Ledin att skriva på densamma.

Vid per telefon gjord förfrågan meddelade arrendatorn Olsson i Tvååker, att Severin Karlsson under år 1923 haft tillfälligt arbete hos Olsson. Därunder hade Karlsson råkat skada sig i ena handen. Anspråk på ersättning för det timade olycksfallet hade framställts hos det bolag, i vilket Olsson hade sina arbetare försäkrade mot olycksfall i arbete,

nämligen Svenska Lantbrukarnas Olycksfallsförsäkringsbolag i Stockholm. Huruvida Severin Karlsson utbekommit någon sådan ersättning, kunde Olsson icke uttala sig om.

Som Herlog hade annan förrättning att verkställa, fortsatte Lundbom utredningen och hörde ånyo Carl Bengtsson, vilken berättade följande: Ungefär en vecka före julen 1923 hade Bengtsson skolat gå till Severin Karlsson för att slakta en gris åt honom. Då Ahlström från järnvägsstationen haft med sig en till Karlsson adresserad postanvisning, hade Bengtsson tagit denna med sig. Han hade vetat, att Karlsson länge väntat penningar från ett olycksfallsförsäkringsbolag, och nu trott, att det var dessa, som kommit. Han kunde emellertid icke med säkerhet säga, vem avsändaren varit, men trodde, att det varit Nordiska Handelsbanken. Beloppet hade varit 37 kronor. Postanvisningen hade han överlämnat till Karlsson med orden: "Här har du för din näve." Karlsson hade nämligen vid ett tillfälle i mars 1923 råkat ut för olycksfall i arbete. Då Karlsson ej kunde skriva, hade han bett Andersson skriva namnet, som Bengtsson bevittnat. Andersson hade därefter tagit postanvisningen och cyklat till stationen för att inlösa den, men ej kommit tillbaka, innan Bengtsson gått hem. Vid ett annat tillfälle — huruvida detta varit före eller efter det ovan relaterade kunde Bengtsson ej minnas — hade Ledin kommit fram till Birger Nilssons gård och frågat Bengtsson, som stått på gården, om Nilsson vore hemma. Bengtsson hade svarat, att Nilsson vore borta, och samtidigt frågat, vad Ledin ville Nilsson. Ledin hade svarat, att han skulle bedja Nilsson bevittna namnet på en postanvisning, som Severin Karlsson fått. Bengtsson hade då frågat, om inte han kunde göra det, vilket Ledin bett honom göra. På gården hade utom Bengtsson och Ledin även närvarit Ahlström, som gått fram till dem, då de stodo och pratade. Eftersom drängarna icke haft något bläck i drängkammaren, hade Bengtsson och Ledin gått in på gårdskontoret, där Bengtsson skrivit på sitt namn som vittne. Bengtsson kunde ej med bestämdhet säga, men trodde, att Karlssons namn redan varit påskrivet. Vem avsändaren på denna postanvisning varit, kunde Bengtsson ej säga, ej heller beloppet, men han trodde, att detta varit omkring 30 kronor. Postanvisningens utseende kunde han icke med bestämdhet erinra sig, men han hölle för troligt, att det varit en vanlig enkel röd blankett.

Kl. 9,15 e. m. samma dag fortsatte Herlog förhöret i närvaro av poliskonstapeln S. Nilsson såsom vittne. Därvid hördes ånyo Ledin, vilken tillhölls att hålla sig till sanningen. Herlog framhöll, att de av Ledin tidigare lämnade uppgifterna, med hänsyn till att han ofta ljugit under förhören, näppeligen kunde vara sanningsenliga. Därtill svarade Ledin: "Ja, jag har ljugit, nu skall jag tala om den riktiga sanningen." Därpå berättade Ledin, att han en dag någon tid före julen 1923 hos Birger Nilsson avhäm-

tat Severin Karlssons post. Bland denna hade funnits en "gul" postanvisning till Karlsson. En tjänstekvinna hos Birger Nilsson hade utlämnat posten till Ledin. Ledin kunde med bestämdhet erinra sig, att ett försäkringsbolag i Stockholm stått som avsändare. Vidare hade å talongen till postanvisningen funnits antecknat doktor Petersons i Varberg namn. Beloppet hade utgjort 37 kronor. Postanvisningen hade Ledin själv behållit, och vid hemkomsten hade han tecknat Severin Karlssons namn å kvittot. Vid middagstiden samma dag hade Ledin begivit sig till Birger Nilssons gård för att söka få namnet bevittnat. Där hade Ledin råkat Carl Bengtsson, som Ledin bett bevittna namnunderskriften. Bengtsson hade svarat: "Ja, det är ju känt folk, så de kan jag ju nog göra." Därefter hade Bengtsson och Ledin gått in på kontoret. Där hade Bengtsson skrivit sitt namn såsom vittne å postanvisningen, varefter Ledin åter stoppat denna på sig. Samma dag kl. 2 e. m. hade Ledin begivit sig till poststationen, där han utfått penningarna. Medlen hade han sedan använt till inköp av karameller och chokolad samt till att besöka nöjestillställningar. Dessa senaste uppgifter upprepade Ledin ånyo, och förklarade han, att de vore fullt sanningsenliga. På fråga, varför han beskyllt Ahlström för ovannämnda handlingssätt, förklarade Ledin, att det skett av obetänksamhet.

Därefter infördes Ahlström, som erhöll del av Ledins senaste uppgifter om postanvisningen.

Herlog framhöll för Ledin, att hans uppgifter voro otroliga samt att han icke finge påtaga sig en sak, som han icke vore skyldig till. Ledin försäkrade då återigen, att han förfalskat postanvisningen samt lyft beloppet, vilket han behållit för egen räkning.

Enligt polisförhörsprotokollet tillsades Ahlström därefter, att han icke längre kvarhölles för ifrågavarande sak, utan att han finge lämna polisstationen genast. Ahlström anhöll då om tillstånd att få kvarligga å polisstationen över natten, mot vilken begäran vakthavande poliskonstapeln icke hade något att erinra.

Som även Ledin önskat kvarligga över natten, "tillsades han om han ville" stanna kvar å polisstationen några timmar på förmiddagen dagen därpå, då Herlog hade för avsikt att sätta sig i förbindelse med försäkringsbolaget för att efterhöra, huruvida bolaget hade avsänt någon postanvisning till Severin Karlsson.

Den 20 augusti 1924 sökte Herlog komma i förbindelse med disponenten C. P. Paulsson i Varberg, som var ombud för olycksfallsförsäkringsbolaget och som uppgivits hava mottagit anmälan om Karlssons olycksfall. Då emellertid Paulsson icke kunde anträffas, tillsade Herlog vid 10-tiden på förmiddagen å polisstationen, att Ledin icke vidare behövde kvarstanna för något förhör.

I två särskilda till J. O. inkomna, med Ledins och Ahlströms namn undertecknade klagoskrifter anfördes därefter klagomål mot Herlog i nedan angivna hänseenden.

I den med Ledins namn undertecknade klagoskriften anfördes att, sedan Ledin efter anhållandet införts å landsfiskalskontoret i Varberg, Herlog under hot om misshandel sökt förmå Ledin att påtaga sig den antagna förfalskningen. Det hade därvid icke hjälpt, att Ledin omtalat sakens sammanhang eller huru Ledin på sin fosterfaders begäran skrivit dennes namn å den såsom förfalskad ansedda postanvisningen samt hurusom densamma i närvaro av fosterfadern bevittnats av en i Strömma boende dräng. Herlog hade alls icke velat sätta tro till denna sanningsenliga förklaring av saken, utan han hade, sedan Ledin erhållit en kraftig örfil och under hot om ytterligare misshandel, tvingat Ledin att godtaga hans hopkonstruerade relation av händelseförloppet. Enligt denna skulle Ledin, under påtryckning av Ahlström, falskeligen hava skrivit sin fosterfaders namn å ifrågavarande postanvisning samt sedermera under påstående om namnets äkthet låtit det bevittnas av förutnämnde dräng. Då Ledin således under skräckens inflytande nödgats påtaga sig detta av Herlog såsom för sannolikt hållna förfarande, hade Ledin överförts till Varbergs polishäkte och insatts i en därvarande cell under avvaktan på ytterligare förhör. Efter förloppet av några timmar hade Ledin uttagits till förnyat förhör. Vid detta senare tillfälle hade även Ahlström varit närvarande. Ledin hade därvid nödgats vidhålla de av honom förut lämnade uppgifterna samt på Herlogs uppmaning upprepat de således av honom i Ledins mun lagda orden. Då Ahlström därvid, av naturlig anledning, icke velat erkänna sig hava haft med Ledins påstådda förfalskning att skaffa, hade han blivit avlägsnad samt Ledin tagen under kraftigare behandling, därvid Ledin ånyo erhållit en örfil. Därvid hade närvarit poliskonstapeln S. Nilsson. Dagen därpå hade ytterligare förhör hållits med Ledin, men för den utlovade misshandelns undvikande hade Ledin ej vågat annat än vidhålla förfalskningshistorien. Då Herlog emellertid ändrat åsikt om riktigheten av sitt antagande så till vida, att Ahlström skulle vara oskyldig och att Ledin ensam skulle hava begått förfalskningen, hade Ledin medelst traktering å benen med en hundpiska, så att blånader uppstodo, tvingats att även påtaga sig denna sakens förändring för undvikande av ytterligare misshandel. Denna förhörsprocedur, vartill dock icke funnes något vittne, hade försiggått på överkonstapelns kontor. Först kl. 11 f. m. den 20 augusti hade Ledin blivit släppt. Ledin hade icke påtagit sig ett antaget brott utan att han därtill blivit nödd och tvungen för undvikande av den redan påbörjade misshandeln. — I skriften påyrkades, att J. O. måtte ställa Herlog under åtal för vad han sålunda låtit komma sig till last.

I Ahlströms klagoskrift anfördes, att han vid förhöret å polisstationen i

Varberg bestritt, att han haft med den eventuella förfalskningen att skaffa. Detta hade renderat Ahlström två kraftiga knytnävsslag på vardera kinden, så att svullnad och svårighet att tugga uppstått å båda käkpartierna. Härför hade Ahlström nödgats konsultera lasarettsläkaren C. Peterson i Varberg. Då denna behandling från Herlogs sida icke haft den väntade effekten och vederbörande icke, trots de kraftigaste svordomar och grövsta tillmälen, ansett sig kunna vinna det önskade resultatet, hade Herlog med båda händerna gripit Ahlström i rockslagen och pressat Ahlström ned i liggande ställning på en å poliskontoret stående soffa, där Herlog medelst den mest aggressiva och hårdhänta behandling sökt tvinga Ahlström att påtaga sig ett aldrig begånget brott. Då detta råa behandlingssätt i högsta grad förskräckt Ahlström, hade Ahlström framställt bön om misskund. Detta hade föranlett Herlog att genmäla: "Vill du erkänna då din djävla drummel" och strax därefter: "Du är en sådan där djävla barnhusunge." Detta uppträde hade bevittnats av poliskonstapeln P. L. Bengtsson. Då intet erkännande kunnat avpressas Ahlström, hade Ahlström insatts i polishäktet under avvaktan på ytterligare förhör. Dagen därpå kl. 10 på kvällen hade Ahlström emellertid blivit utsläppt. Det vore närmast på grund av den lidna misshandeln och beskyllningen att hava begått brott, som aldrig förelegat, ävensom för utrönandet av, huruvida ett barnhusbarn verkligen vore en rättslös och ett för vederbörande myndigheter tillåtet objekt för varje beskyllning och misshandel, som Ahlström framställde begäran om bistånd av J. O.

Därjämte anmärkte Ahlström, att Herlog redan före Ahlströms anhållande blivit på föranstaltande av Severin Karlsson per telefon underrättad om det förändrade läge, i vilket saken kommit därigenom, att det blivit upplyst, att å poststationen endast ett belopp å 37 kronor utbetalts för Karlssons räkning och att Karlsson därigenom kommit att tänka på den möjligheten, att det varit från sonen och ej från försäkringsbolaget, han mottagit berörda 37 kronor. Det borde hava varit Herlogs skyldighet att, då han erhöll kännedom om att penningar avsänts från Amerika till belopp lika med det till Karlsson, såsom han trodde, från försäkringsbolaget anlända, hos bolaget göra förfrågan, huruvida sådant belopp verkligen avsänts därifrån till Karlsson. I sådant fall hade det lätt kunnat konstateras, att det av Karlsson mottagna beloppet aldrig avsänts från bolaget utan varit just det från Amerika genom bank i Göteborg avsända. Hade sådan åtgärd i tid vidtagits av Herlog, hade sannolikt något anhållande icke skett och allt obehag besparats Ahlström. Jämväl Ahlström anhöll, att Herlog måtte ställas under åtal.

Vid Ahlströms klagoskrift hade fogats dels ett av Severin Karlsson den 15 oktober 1924 utfärdat intyg av innehåll bland annat att, som Karlsson kommit till insikt om att "förväxling" förelegat, han före Ahlströms anhål-

lande telefonledes låtit meddela Herlog detta förhållande, och dels ett av Karl Birger Karlsson i Varberg den 29 oktober 1924 utfärdat intyg av innehåll, att intygsgivaren den 18 augusti samma år kl. omkring 5 e. m. på anmodan av Severin Karlsson meddelat Herlog, att antagandet om förfalskning av en till Karlsson ställd postanvisning å 37 kronor berott på ett misstag samt att Karlsson återtoge varje påstående därutinnan.

I anledning av innehållet i klagoskrifterna anhöll J. O., att K. B. i Hallands län måtte uppdraga åt landsfogden i länet att verkställa noggrann undersökning samt därvid anställa förhör såväl med Herlog som med de övriga personer, vilka kunde lämna upplysning i ärendet.

Vid av landsfogden A. Jacobson hållna förhör hördes Herlog ävensom ett flertal andra personer. Av utrymmesskäl kan den därvid verkställda utredningen endast delvis här anmärkas.

Lundbom berättade, att Ledin vid förhöret å landsfiskalskontoret icke, såsom i klagoskriften uppgivits, påstått, att han skrivit sin fosterfaders namn eller att postanvisningen bevittnats av en i Strömma boende dräng. Ledin hade i stället helt och bestämt förnekat, att han haft något som helst med postanvisningen att skaffa. Då emellertid Herlog av Carl Bengtssons vittnesmål blivit så gott som övertygad, att Ledin tagit befattning med postanvisningen i fråga, hade Herlog sökt förmå Ledin att erkänna den påstådda förfalskningen. Herlog hade under förhöret gått fram och tillbaka på kontoret, ett medelstort rum. Hans tilltal till Ledin hade enligt Lundboms uppfattning varit onödigt barskt men icke av sådan art, att det bort kunna skrämma Ledin, som visat sig vara mycket frispråkig och orädd, att tala osanning. Lundbom försäkrade bestämt, att Herlog icke misshandlat eller med ord hotat att misshandla Ledin, vilket, om sådant förekommit, Lundbom ovillkorligen måst hava sett eller hört. Däremot hade Herlog, som blivit nervös och uppretad av Ledins envisa nekande, vid ett senare tillfälle under förhöret fattat Ledin med bägge händerna i kavajen och ruskat honom hårt under uppmaning att ovillkorligen tala sanning. Herlog hade därvid samtidigt frågat Ledin, "om Ahlström varit med". Därefter hade Ledin, som antagligen fått en något så när klar uppfattning, huru Herlog ansåg saken ligga till, och blivit skrämd genom Herlogs beteende mot honom, avgivit den på sid. 9 o. f. i polisförhörsprotokollet upptecknade berättelsen, däri han jämväl inblandat Ahlström.

Herlog förklarade vid förhör den 27 november 1924, sedan han erhållit del av de mot honom riktade anmärkningarna, att beskyllningarna däri om misshandel och hot om misshandel mot Ledin och Ahlström vore helt osanna. Herlog hade icke tilldelat Ledin några örfilar, han hade icke ens haft någon piska i sin hand, lika litet som han givit Ahlström några knyt-

nävsslag eller kallat denne djävla drummel, drulle eller barnhusunge. Påståendena vore fullständigt sanningslösa och tillkomna på tillskyndan av ett par personer i Varberg, vilka tydligen föresatt sig att hämnas på Herlog därför, att denne sin plikt likmätigt upptagit en anmälan om misshandel, som förövats av en av nämnda personer. Herlog vidgick däremot, att han under förhöret å landsfiskalskontoret med Ledin uppträtt strängt och barskt. På grund av den från postdirektionen gjorda anmälan om förfalskning hade Herlog helt naturligt varit övertygad, att sådan ägt rum ävensom att Ledin i anseende till Carl Bengtssons berättelse talat osanning. Herlog hade därför upprepade gånger allvarligt uppmanat Ledin, som synts taga förhöret ganska lätt, att tala sanning. Då Ledin emellertid alla uppmaningar till trots fortsatt att neka, hade Herlog med båda händerna fattat i Ledins rock och ruskat honom ett tag ganska kraftigt. Ledin hade då berättat såsom i protokollet antecknats och, då denna berättelse överensstämt med Herlogs föreställning om förloppet, hade Herlog trott på densamma och som en given följd därav anhållit Ahlström. Vid förhören å polisstationen i Varberg hade Herlog, sedan Ledin enligt Herlogs uppfattning omtalat sanna förhållandet, icke haft någon som helst anledning att uppträda barskt mot Ledin. Vad anginge Ahlström, så hade Herlog efter Ledins avgivna bekännelse, såsom naturligt vore, antagit att, då Ahlström vid förhöret förnekat all kännedom om postanvisningen i fråga, denne därvid farit med osanning. Herlog hade icke vare sig slagit eller hotat Ahlström med misshandel, men han hade vid ett tillfälle under förhöret sagt till Ahlström: "Ni är allt en förbaskad drummel, som kan stå och neka så, då Ledin har erkänt." Herlog hade likaledes därunder en gång med bägge händerna fattat Ahlström i rockkragen och under sträng tillsägelse att tala sanning ruskat Ahlström ett tag.

I en skriftlig förklaring androg Herlog bland annat, att såväl Ledins som Ahlströms klagoskrifter vore alltigenom grundlösa. Herlog hade ej på något sätt misshandlat eller förfördelat Ahlström. Det åberopade intyget från Karl Birger Karlsson vore fullständigt ovederhäftigt. Den 18 augusti hade Herlog icke haft något telefonsamtal i saken med vare sig denne eller någon annan person. Karl Birger Karlsson vore obekant för Herlog. Det av Severin Karlsson utfärdade intyget vore likaledes oriktigt. Severin Karlsson hade ju långt tidigare skriftligen reklamerat försändelsen och försäkrat, att han icke bekommit medlen i fråga.

Ledin förklarade, sedan polisförhörsprotokollet upplästs i de delar, det avsåg Ledin, att protokollet i nämnda delar vore riktigt, samt berättade vidare:

Den 18 augusti 1924 hade Ledin vid 12—1-tiden på dagen kommit hem och då funnit Herlog och fjärdingsmannen stå och samtala utanför huset. Ledin hade gått fram till dem samt på uppmaning av Herlog genast

följt med denne ett stycke avsides. Herlog hade därunder frågat Ledin, om han visste, vad det vore fråga om, varpå denne svarat: "Det är väl den där postanvisningen, kan jag tänka." Herlog hade fortsatt: "När var det du löste ut pengarna?" Då Ledin förnekat, att han hämtat några penningar i nämnda fall, hade Herlog sagt: "Nu ljuger du! Du är så god, du talar sanning, annars ska jag ta hand om dig." Ledin hade därefter fått följa med Herlog in till landsfiskalskontoret i Varberg. Efter ett kortare förhör där hade han nedförts till poliskontoret. Efter omkring en timme hade Ledin återhämtats till landsfiskalskontoret, där såväl nu som förut förhör hölls i närvaro av Lundbom. Herlog hade därunder sagt, att det inkommit anmälan, att en postanvisning utlösts å postkontoret i Tvååker av orätt person, och att poststationsföreståndaren för Herlog omtalat, att denne sett Ledin avhämta penningarna. Herlog hade under förhöret än suttit vid bordet och än gått omkring i rummet samt talat hårt till Ledin, som ihärdigt nekat till det påstådda brottet. Herlog hade emellertid blivit ond och fattat tag i Ledins kläder vid bröstet samt ruskat honom hårt och eftertryckligt samt strax därpå under uppmaning till Ledin att tala sanning och efter en fråga "om inte Ahlström varit med" tilldelat Ledin en så kraftig örfil med flata handen på vänstra kinden, att det "blixtrat för ögonen på honom" och han raglat några steg åt sidan. Då Herlog därefter närmat sig en i rummet befintlig dörr för att, såsom Ledin trodde, gå in i ett annat rum, hade Ledin blivit ännu mera rädd än efter slaget och ropat: "Jo, Ahlström var med!" Herlog hade strax svarat: "Ja, tror du inte, att jag visste, att både du och Ahlström tagit penningarna." Därefter hade Ledin berättat såsom å sid. 9 o. f. i polisförhörsprotokollet funnes angivet. Därom åtspord förklarade Ledin, att han icke kunnat reda ut sakens sammanhang för Herlog, enär Ledin då fortfarande trott, att den postanvisning, som anlänt, verkligen avsänts från olycksfallsförsäkringsbolaget, och icke kunnat förstå, vart penningarna från Amerika tagit vägen. Beträffande den mot Herlog ingivna anmälan förklarade Ledin bestämt, att han icke gjort någon anmälan mot denne. Han hade en dag av lantbrukaren Jonas Bengtsson, som vore ordförande i Tvååkers kommunistiska ungdomsklubb, blivit anmodad att infinna sig hos Hakon Bernholdt i Varberg, enär denne ville tala med honom. Ledin hade lovat Bengtsson att följa med in till staden en fridag. I Bengtssons sällskap hade han också inställt sig hos Bernholdt, av vilken han genast tillfrågats, "om det vore han, som varit i rävsaxen". Ledin, som förstått, att Bernholdt med rävsaxen menat polisen, hade på frågor av Bernholdt talat om förhörsförloppet inför Herlog såsom Ledin nu berättat det för landsfogden och icke såsom klagoskriften innehölle. Denna vore i väsentliga delar oriktig. Ledin hade sålunda icke sagt, att han på uppmaning av sin fosterfader

skrivit dennes namn å postanvisningen, som rörde försändelsen från Amerika, vilket han ju icke kunnat, enär han icke vid förhöret haft vetskap om att en sådan postanvisning anlänt. Ledin förklarade vidare bestämt, att han icke misshandlats eller hotats av Herlog under förhören på polisstationen. Han hade således icke därstädes tilldelats någon örfil eller slagits med någon hundpiska. Herlog hade visserligen vid förhöret å sagda plats vid 10-tiden på aftonen den 19 augusti med en vanlig kuskpiska lätt klatschat på Ledins ben, men "dessa snärtar hade inte känts". Någon dag i påföljande oktober månad hade Ledin på uppmaning av Jonas Bengtsson, vilken han händelsevis träffat på landsvägen, följt med till dennes hem och undertecknat den färdigskrivna handlingen, som förelagts honom. Han hade därvid icke tagit kännedom om densammas innehåll och hade ända tills nu trott, att han inför Bernholdt endast avgivit ett vittnesmål till förmån för Ahlström, vilken han genom sina osanna uppgifter till Herlog förorsakat tråkigheter.

Ahlström vitsordade till alla delar polisförhörsprotokollet i vad det angick honom med undantag av vad däri fanns uppgivet rörande förhöret med honom i Strömma vid hans anhållande. Något förhör hade nämligen då icke ägt rum, utan Herlog hade genast efter det Ahlström framkommit till denne förklarat honom på förekommen anledning anhållen. Vid förhöret å polisstationen i Varberg hade Herlog suttit vid ena och konstapeln P. L. Bengtsson vid den andra långsidan av bordet i konstaplarnas rum, medan Ahlström stått vid kortsidan av bordet. I följd därav måste Bengtsson, ansåg Ahlström, utan tvivel hava både sett och hört allt, som tilldragit sig vid förhöret i fråga. Ahlström hade fått del av Ledins bekännelse samt uppmanats av Herlog att tala sanning. Denne hade också påstått, att två personer berättat, att de sett Ahlsröm hämta ifrågavarande anvisningsbelopp å poststationen, samt tillagt, att kvittounderskriften å postanvisningen liknade Ahlströms stil. Då Ahlström förklarat, att Ledin talat osanning, samt fortfarande bestritt all delaktighet i det förmenta brottet, hade Herlog stigit upp från bordet och under orden: "Vill du erkänna din djävla drulle", med knuten hand tilldelat Ahlström ett så hårt slag på vänstra kinden, att Ahlström varit nära att falla omkull. Omedelbart därpå hade Ahlström efter en ny uppmaning att bekänna erhållit en vanlig örfil på högra kinden och, då han fortfarande nekade, hade Herlog med bägge händerna gripit Ahlström i kragen och fört honom baklänges mot en i rummet bakom konstapeln Bengtsson stående soffa, allt under det att Herlog med bibehållet grepp gnuggat Ahlström under hakan. Sedan Herlog därpå släppt sitt tag, hade han, vänd med ryggen mot Ahlström, till konstapeln Bengtsson eller kanske mera för sig själv yttrat: "Sådana där djävla barnhusungar är det väl inte så noga med." Ahlström uppgav vidare, att Herlog blivit uppretad över Ahl-

ströms nekande och svurit samt flera gånger kallat honom för drummel. I fråga om påståendet i klagoskriften, att Ahlströms nekande "renderade honom två kraftiga knytnävsslag på vardera kinden", sade Ahlström, att detta vore felaktigt. Han hade endast misshandlats på sätt, han nu berättat. I övrigt vore klagoskriften riktig. Ahlström hade själv närvarit vid dess uppsättande.

För att få utrönt, huruvida Severin Karlsson haft anledning förvänta någon ersättning från ovannämnda olycksfallsförsäkringsbolag, hade landsfogden Jacobson tillskrivit bolaget och därpå erhållit det svaret, att något olycksfall beträffande Karlsson icke blivit till bolaget anmält och att någon ersättning följaktligen icke begärts. Från poststationen i Tvååker hade landsfogden tillika inhämtat, att endast en postanvisning med adress till Karlsson dit ankommit och att denna gällt ett belopp å 37 kronor.

I avgivet utlåtande anförde landsfogden Jacobson, att enligt hans förmenande Herlog redan vid undersökningens början handlat obetänksamt, då han uraktlåtit att genom ett ingående förhör med Severin Karlsson förvissa sig om, huruvida denne med säkerhet haft att förvänta jämväl en postanvisning från olycksfallsförsäkringsbolaget, en omständighet, som varit lätt att fastslå genom en förfrågan hos bolaget samt efterforskning hos postverket. I stället för att gå så till väga hade Herlog låtit sig förvilla av Karlssons till synes fullt trovärdiga uppgifter och i förlitande på Carl Bengtssons utsaga strax för sig fastslagit, att Ledin vore den skyldige. Däremot kunde ju dock med skäl anmärkas, att Herlog saknat anledning betvivla Karlssons uppgifter beträffande postanvisningen från olycksfallsförsäkringsbolaget, då han ju på goda grunder haft rätt antaga, att Karlsson efter mottagandet av sonens brev anställt efterforskningar, varifrån de bekomna penningarna härstammade. Karlsson hade emellertid underlåtit att göra detta, och Herlog hade kommit in på villospår. Herlogs ovannämnda bristande grundlighet i utredningen vore ju lätt förklarlig men måste beklagligt nog läggas honom till last, enär hans förfarande varit grundorsaken till sakens obehöriga utveckling. Dock ville Jacobson fastslå, att felet icke enbart låge hos Herlog utan fastmer hos Karlsson och dennes rådgivare. Beträffande de förhörsmetoder Herlog använt, vore det ju självfallet, att desamma varit minst sagt olämpliga, ehuru dock såsom förmildrande omständigheter kunde andragas, att Herlog på anförda skäl dels varit övertygad om de anhållnas brottslighet och dels ansett sin oavvisliga plikt vara att bringa sanningen i dagen. Den förebragta utredningen

utvisade, att det icke kunnat ledas i bevis, att Herlog misshandlat eller med misshandel hotat vare sig Ledin eller Ahlström.

Ahlström avgav påminnelser.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag K. B. i Hallands län att förordna särskild åklagare att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Herlog. I den för åklagaren utfärdade instruktionen anförde jag följande:

Ett bland polismyndighetens viktigaste åligganden är att, då en brottslig gärning blivit begången, verkställa undersökning för att finna brottslingen och befordra honom till straff. För att kunna fylla detta åliggande måste polisen vara utrustad med vittgående befogenheter. Om en kränkning av allmän eller enskild rätt med framgång skall kunna beivras och rättssäkerheten tryggas, behöves en handlingskraftig ordningsmakt.

Det kan icke undvikas, att polismyndighetens verksamhet mången gång kommer i strid med den enskilde individens intresse. I allmänhet ingår det sålunda i dennes skyldigheter att, såvitt han äger någon kunskap av värde för efterspanandet av en brottsling eller för utredningen om ett brott, tillhandagå med upplysningar. Har någon blivit misstänkt för en förbrytelse, är han pliktig att underkasta sig förhör. Men när det är fråga om att i dylika avseenden utöva samhällets makt över den enskilde, är det påtagligt, att polisen måste vinnlägga sig om all nödig urskillning.

I vårt land saknas fortfarande fasta lagbestämmelser angående förundersökning i brottmål. Därför måste beträffande polismyndighetens sätt att därvid gå till väga anses gälla sådana allmängiltiga regler, som av en lagstiftning på området icke skulle kunna omkullkastas. Begränsningen i polisens befogenhet måste utstakas sålunda, att icke större makt eller våld får användas, än situationen kräver. I brist på lagliga föreskrifter är polismyndigheten härvidlag hänvisad till sitt eget goda omdöme, och frågan, i vilken utsträckning dess maktställning skall tagas i anspråk, är överlämnad till ett avgörande efter omständigheterna. Självfallet är vidare, att spörsmålet, efter vilka linjer det för ett brotts klarläggande erforderliga spaningsarbetet lämpligen bör bedrivas, måste, på det hela taget oberoende av all lagstiftning, lösas från fall till fall.

Det måste emellertid alltid ihågkommas, att polismaktens utövning sker under tjänstemannaansvar. Även om lagbestämmelser ej finnas, får man fasthålla vid vissa allmängiltiga regler, från vilka en avvikelse icke kan anses tillåten. En av dessa regler är, att polismyndigheten, då ett brott

anmäles, redan från början bör, där det låter sig göra, konstatera, huruvida verkligen en brottslig gärning blivit begången. Att på en anmälan utan vidare taga för givet, att så är fallet, kan, i all synnerhet om någon tid icke försittes genom en undersökning i dylikt hänseende, uppenbarligen icke anses riktigt. Detta måste i ännu högre grad gälla i sådana fall, då för gärningen misstänkta personer av polismyndigheten anses böra anhållas och underkastas ingående och tidskrävande förhör. Att först anordna dylikt förhör och därvid kvarhålla den misstänkte längre eller kortare tid hos polismyndigheten i fall, där utan tidsförlust genom en enkel och nära till hands liggande undersökning bort kunna fastslås, att något brott i själva verket icke blivit begånget, innebär för den misstänkte ett onödigt lidande och måste därför av den allmänna rättskänslan fördömas.

Om i förevarande fall Herlog, på sätt landsfogden Jacobson anmärkt, från början verkställt en enkel undersökning, huruvida Severin Karlssons uppgifter voro riktiga och om verkligen en brottslig gärning kunde antagas hava blivit begången, skulle efter allt att döma denna undersökning givit ett resultat, som besparat såväl Ledin och Ahlström oberättigade misstankar och vidlyftiga förhör med ty åtföljande anhållande som ock polismyndigheten onödigt arbete. Herlogs uraktlåtenhet härutinnan, ställd i samband med Herlogs sätt i övrigt att leda polisundersökningen och särskilt förhören med Ledin och Ahlström, vilket i det följande skall närmare beröras, synes mig icke böra undgå att beivras såsom oförstånd i tjänsten. Att Herlog underlät en dylik undersökning förefaller så mycket mera anmärkningsvärt, som dels G. Johanssons uppgift redan vid polisundersökningens början om en till Severin Karlsson från ett olycksfallsförsäkringsbolag anländ postanvisning och dels Ledins upplysning, att den i hans s. k. bekännelse omförmälda postanvisningen troligen skulle anlänt från ett olycksfallsförsäkringsbolag och att nämnda anvisning icke vore densamma som den vid förhöret företedda, var för sig utgjort en särskild anledning att snarast möjligt söka fastslå, hur det förhöll sig med Severin Karlssons uppgifter. Om en fortsatt utredning skulle komma att visa, att Herlog därjämte, redan innan Ledin vid förhöret på eftermiddagen den 18 augusti avgivit sin s. k. bekännelse, mottagit av Karl Birger Karlsson telefonledes meddelad underrättelse, att ett misstag i saken syntes vara begånget från Severin Karlssons sida, utan att Herlog ens därav funnit anledning att undersöka förhandenvaron av ett brott, synes mig Herlogs förfarande än mera betänkligt.

Beträffande Herlogs förfarande gentemot Ledin och Ahlström vid polisförhören i Varberg torde det icke genom vad hittills förekommit kunna anses till fullo utrönt, huru därvid tillgått. Att Ledins och Ahlströms uppgifter äro överdrivna synes icke otroligt. Men vad emellertid Herlog

därutinnan medgivit eller att han vid nämnda förhör ruskat såväl Ledin som Ahlström samt kallat den sistnämnde en förbaskad drummel är dock redan i och för sig ett allvarligt överskridande av den befogenhet, som tillkommer polismyndigheten. Att det är alldeles förbjudet för åklagar- och polismyndigheten att vid polisförhör med anhållen eller häktad person utsätta honom för misshandel eller annan fysisk förgripelse av vad slag det vara må är uppenbart och behöver icke vidare utvecklas. Den åklagare eller polisman, som under förhör med en för brott anhållen eller häktad person i uppbrusning eller för att tvinga till bekännelse brukar hot eller våld, gör sig skyldig till grovt tjänstefel. Dylik behandling under sådana omständigheter måste anses desto svårare, som åklagaren eller polismannen därvid stöder sig på sin tjänsteställning och den anhållne eller häktade knappast torde våga försvara sig. Lika litet är det tillåtet för en åklagare eller polisman att till en anhållen eller häktad person bruka tillmälen av ärekränkande eller smädlig natur. Det måste för polismyndigheten framstå såsom en oavvislig plikt att i tjänstens utövning iakttaga ett lugnt och värdigt uppträdande.

I enlighet med vad jag ovan anfört finner jag, att Herlog genom att vid polisförhören i Varberg ruska Ledin och Ahlström och till Ahlström bruka tillmäle av smädlig natur måste anses hava gjort sig skyldig till övergrepp av beskaffenhet att icke kunna undgå min beivran. Vid åtal mot Herlog torde emellertid böra omsorgsfullt utredas, om Herlog kan hava i vidare mån förgripit sig mot Ledin eller Ahlström, något som icke synes alldeles osannolikt i betraktande därav, att Ledin icke gärna kan antagas hava utan någon särskild anledning avgivit bekännelse om ett brott, som icke blivit begånget av vare sig honom eller någon annan. Härför talar jämväl Lundboms uppgift, att Ledin blivit skrämd av Herlogs beteende och avgivit bekännelse, sedan han antagligen fått en något så när klar uppfattning om Herlogs mening i saken.

På grund av vad jag sålunda anfört uppdrog jag åt åklagaren att i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Herlog för vad han i ovan berörda avseenden låtit komma sig till last. Det skulle åligga åklagaren att påkalla vittnesförhör med de personer, som närvarit vid polisförhören eller eljest kunde tänkas vara i stånd att lämna behövliga upplysningar, att i övrigt vinnlägga sig om att åstadkomma en allsidig utredning i målet samt att därefter å Herlog yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet. Genom åklagarens försorg borde jämväl tillfälle lämnas Ledin och Ahlström att yttra sig i målet, och borde av dem framställda ersättningsanspråk, i den mån de kunde anses befogade, understödjas.

Rådhusrätten i Varberg, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag *den 8 februari 1926* följande:

Sedan Severin Karlsson i nr 5 Strömma å Tvååkers poststation reklamerat en postanvisning, hade Herlog i egenskap av t. f. landsfiskal i Himle distrikt haft att verkställa utredning rörande ifrågasatt förfalskning av Karlssons namn å samma postanvisning. För sådant ändamål hade Herlog den 18 augusti 1924 inställt sig i Tvååker och, sedan Herlog där hört poststationsföreståndaren Schwan, hemmasonen G. Johansson, Ledin, Carl Bengtsson och Ahlström, hade, så vitt utrönts, utredningen i huvudsak givit vid handen: Sedan Severin Karlsson reklamerat ifrågavarande postanvisning med förklaring att icke hava mottagit det belopp, anvisningen avsåg, hade genom postverket verkställd utredning icke medfört någon tillförlitlig utredning om, vem som utkvitterat anvisningen; inför Herlog hade Schwan uppgivit, att Carl Bengtsson, sedan han först den 5 augusti förklarat sig icke kunna erinra sig, att han bevittnat Severin Karlssons namnteckning å postanvisningen, redan påföljande dag den 6 augusti per telefon meddelat Schwan, att han, efter att hava tänkt på saken, med säkerhet kunde erinra sig att hava bevittnat postanvisningen med upplysning att en fosterson till Severin Karlsson en dag strax före julen år 1923 uppsökt Bengtsson, därvid denne på begäran bevittnat Severin Karlssons namnteckning; G. Johansson, son till Severin Karlsson, hade inför Herlog berättat om, huru fadern fått kännedom om den reklamerade postanvisningen, samt uppgivit, att fadern icke utfått det belopp denna anvisning avsett men däremot några dagar strax före julen år 1923 på en postanvisning från ett försäkringsbolag i Stockholm utfått ersättning för skada, ådragen genom olycksfall i arbete, i samband varmed G. Johansson uttalat den förmodan, att Severin Karlssons namn blivit förfalskat å den reklamerade postanvisningen; sedan Ledin förnekat sig äga någon kännedom om den reklamerade postanvisningen, hade Carl Bengtsson för Herlog uppgivit, huru han på begäran av Ledin bevittnat Severin Karlssons namn å en postanvisning, ävensom förklarat sig igenkänna den reklamerade postanvisningen såsom varande den postanvisning Bengtsson på angivet sätt bevittnat; även om, som i målet hörda vittnet C. Caspersson uppgivit, Carl Bengtsson till sina inför Herlog lämnade uppgifter fogat den reservation, att det efter så lång tid vore svårt minnas det hela fullständigt, finge Herlog uppenbarligen med hänsyn till Schwans och Carl Bengtssons uppgifter, av vilka ju Carl Bengtssons varit synnerligen detaljerade, anses hava haft skälig anledning antaga, att Ledin tagit obehörig befattning med den reklamerade postanvisningen, och, då av de hörda endast Severin Karlssons son G. Johansson omnämnt en från ett försäkringsbolag erhållen postanvisning och detta i sådant sammanhang, att det ej skäligen kunde giva anledning ifrågasätta en förväxling av postanvisningarna från Severin Karlssons sida, och då Herlog ifrågavarande dag den 18 augusti 1924 icke anträffat Severin Karlsson

och således icke, som åklagaren gjort gällande, av dennes uppgifter om olycksfallsersättningen kunnat draga i tvivelsmål, att någon sådan ersättning verkligen kommit till Karlsson, funne rådhusrätten det icke kunna anses som tjänstefel av Herlog att med stöd av vad sålunda förekommit underkasta Ledin mera ingående förhör utan att hava verkställt någon utredning om den av G. Johansson omnämnda postanvisningen å olycksfallsersättning. För sådant förhör hade Ledin av Herlog blivit avförd till Varberg, varefter förhör med honom av Herlog företagits å landsfiskalskontoret med början vid 5-tiden på eftermiddagen, och hade det mot Herlogs bestridande icke blivit styrkt, att Herlog före förhöret eller därunder mottagit i målet ifrågakomna telefonmeddelande om det av Severin Karlsson gjorda misstaget i fråga om postanvisningen, vadan således Herlog fortfarande haft anledning hålla förhör med Ledin. Vid de förhör Herlog hållit med Ledin i Varberg hade Herlog enligt redan före målets anhängiggörande gjort medgivande en gång med båda händerna fattat i Ledins rock och ruskat Ledin ganska kraftigt ävensom uppträtt strängt och barskt mot Ledin, men hade det mot Herlogs bestämda bestridande icke blivit styrkt, att Herlog på annat sätt våldfört sig å Ledin; och funne rådhusrätten väl Herlog genom sin ifrågavarande behandling av Ledin hava överskridit sin befogenhet som förhörsledare och gjort sig skyldig till uppenbart tjänstefel, men funne rådhusrätten förberörda ruskande av Ledin icke kunna anses hava inneburit misshandel av denne eller i samband med Herlogs behandling av Ledin med strängnet och barskhet kunna anses hava inneburit pinande till bekännelse. Sedan Ledin på sätt av Herlogs förhörsprotokoll framginge medgivit, att han på anmodan av Ahlström skrivit Severin Karlssons namn å en postanvisning och fått Carl Bengtsson att bevittna namnet, därvid dock Ledin uppgivit, att det icke varit å den vid reklamationshandlingarna fogade postanvisningen, hade Herlog utan att närmare utreda, om någon annan postanvisning funnits, varå Ledin kunnat skriva Severin Karlssons namn, på eftermiddagen den 18 augusti 1924 avrest till Tvååker och där, utan att först anställa något ingående förhör med Ahlström, anhållit denne och avfört honom till Varberg, varest han förhört Ahlström å därvarande polisstation såväl samma dag som påföljande dag. Vid dessa förhör hade Herlog enligt vad han redan vid förhör inför åklagaren medgivit dels till Ahlström yttrat, "ni är allt en förbaskad drummel", dels ock en gång med bägge händerna fattat Ahlström i rockkragen och ruskat denne ett tag, men hade det mot Herlogs bestämda bestridande icke i målet styrkts, att Herlog på annat sätt övat våld å Ahlström. Rådhusrätten funne förty, att Herlog därigenom jämväl i förhållande till Ahlström gjort sig skyldig till uppenbart tjänstefel ävensom till sådan ärekränkning, som avsåges uti 16 kap. 11 § strafflagen, men ansåge rådhus-

rätten Herlog icke kunna anses hava förövat misshandel å Ahlström eller sökt pina denne till bekännelse. Vid avslutandet av sina förhör med klagandena på kvällen den 18 augusti 1924 hade Herlog meddelat det beslut, att klagandena finge kvarstanna å polisstationen, tills ärendet blivit utrett, men då Ledin, som vore född den 15 mars 1909, vid den tid, då det förmenta brottet skolat förövas, icke fyllt 15 år och således vore strafflös för brottet, då Ledin vidare förnekat, att han förfalskat Severin Karlssons namn å den postanvisning, varom då varit fråga, samt icke någon som helst utredning förelegat rörande den postanvisning, Ledin uppgivit sig hava förfalskat, då Ahlström bestämt förnekat, att han tagit befattning med någon till Severin Karlsson ankommen postanvisning, och då vidare såväl Ledin som Ahlström, vilken senare vid tiden för förhöret ännu ej fyllt 20 år, haft stadigt hemvist, samt någon anledning befara, att Ledin och Ahlström skulle avvika eller eljest kunna hindra sakens tillbörliga utredning, icke kunde hava förefunnits, funne rådhusrätten Herlog hava saknat anledning kvarhålla Ledin och Ahlström samt därigenom hava gjort sig skyldig till tjänstefel ävensom till förseelse straffbar enligt 15 kap. 22 § strafflagen. Åberopande det sålunda anförda och då Herlogs anhållande av Ledin och Ahlström skett utom staden samt rådhusrätten förty icke vore behörig att till prövning upptaga den mot Herlog förda talan i vad densamma avsåge ansvar och ersättning för den förseelse, Herlog kunde hava låtit komma sig till last genom berörda anhållande, prövade rådhusrätten rättvist på det sätt bifalla den mot Herlog i målet förda talan om ansvar, att rådhusrätten jämlikt 4 kap. 2 §, 15 kap. 22 §, 16 kap. 11 § samt 25 kap. 17 och 18 §§ strafflagen dömde Herlog att böta för obehörigt kvarhållande av Ledin 50 kronor, för det tjänstefel detta inneburit 50 kronor, för obehörigt kvarhållande av Ahlström 50 kronor, för det tjänstefel Herlog därigenom låtit komma sig till last 50 kronor, för ärekränkning mot Ahlström 25 kronor och för därigenom begånget tjänstefel 25 kronor, för det tjänstefel, Herlog begått genom att under förhöret ruska Ledin, 15 kronor och för enahanda tjänstefel beträffande Ahlström 15 kronor eller tillhopa 280 kronor.

Vidare förpiktade rådhusrätten Herlog dels att för det lidande, som genom Herlogs felaktiga förfarande finge anses hava tillskyndats klagandena, ersätta Ledin med 100 kronor samt Ahlström med likaledes 100 kronor, dels ock ersätta Ledin dennes kostnader i saken med 50 kronor samt Ahlström dennes kostnader, däri inräknat 4 inställelser vid rådhusrätten, med 100 kronor. Slutligen ålade rådhusrätten Herlog att gottgöra statsverket ej mindre vad detsamma utgivit i ersättning till på åklagarens begäran i målet hörda vittnen än även de i anledning därav att Ahlström åtnjutit förmånen av fri rättegång förskjutna kostnader med tillhopa 407 kronor 50 öre.

Göta hovrätt, varest Herlog anförde besvär, yttrade i utslag *den 6 december 1926* att, enär Herlogs åtgärd att för fortsatt utredning kvarhålla Ledin och Ahlström efter avslutandet av polisförhöret den 18 augusti 1924 icke, med hänsyn till i målet förekomna omständigheter, vore av beskaffenhet att för Herlog föranleda ansvar, prövade hovrätten rättvist att, med upphävande av rådhusrättens utslag såvitt därigenom Herlog för obehörigt kvarhållande av Ledin och Ahlström samt för härigenom begångna tjänstefel dömts att böta tillhopa 200 kronor, befria Herlog från ansvar i dessa hänseenden. I övrigt bleve rådhusrättens utslag endast så tillvida ändrat, att det envar av Ledin och Ahlström för lidande tillkommande ersättningsbelopp av hovrätten bestämdes till 50 kronor.

14. Underlåtenhet av utmätningsförrättare att tillhandahålla protokoll över utmätning m. m.

I en den 22 december 1924 hit inkommen skrift anförde advokaten G. Heilborn i Östersund följande:

På uppdrag av hemmansägarna P. Nilsson och O. Persson i Bryngelhögen hade O. C. Alströms rättegångs- & inkasseringsbyrå i Östersund den 22 april 1922 till landsfiskalen J. A. Hörnfeldt översänt K. B:s i Västernorrlands län utslag den 6 april 1922, varigenom Aktiebolaget Bjästa elektricitetsverk förpliktats att till Nilsson och Persson utgiva 3,000 kronor jämte ränta och lagsökningskostnader. Byrån hade bifogat sina huvudmäns fullmakt jämte till utslaget hörande fordringsbevis, en av bolaget genom E. Strömbom den 26 november 1921 utfärdad skuldsedel, samt anhållit om skyndsam verkställighet. Jämlikt 57 § utsökningslagen hade det ålegat Hörnfeldt att meddela byrån bevis om mottagandet av fordringsbeviset. Något sådant bevis hade emellertid icke kommit byrån tillhanda. I saknad av varje meddelande från Hörnfeldt angående den begärda verkställigheten hade byrån den 22 juni 1922 i telefon begärt besked, huru långt ärendet avancerat. Hörnfeldt hade då meddelat, att han av vissa skäl icke verkställt någon exekutiv åtgärd på grund av utslaget. Den 19 september samma år hade Hörnfeldt återsänt utslaget och skuldsedeln med tillkännagivande, att utmätningsbar egendom saknades. Byrån hade sänt handlingarna tillbaka till Hörnfeldt med begäran om bevis angående verkställighetsåtgärderna. Den 26 oktober hade Hörnfeldt å utslaget tecknat ett bevis av innehåll, som framginge av en vid Heilborns skrift fogad avskrift. Sedan utslaget ånyo kommit byrån tillhanda, hade denna genom skrivelse den 3 november begärt att omgående erhålla protokoll över ett utmätningsförsök, som enligt beviset skulle hava verkställts den 6 maj 1922. På denna framställning hade intet svar erhållits, varför

byrån den 14 december gjort en förnyad anhållan, denna gång i mycket bestämd ton. Något protokoll hade emellertid ännu icke kommit vare sig byrån eller dess huvudmän tillhanda. Då Nilsson och Persson ansett sig hava grundad anledning antaga, att något utmätningsförsök aldrig verkställts den 6 maj 1922, hade de uppdragit åt klaganden att föra rättegång mot Hörnfeldt under yrkande, att han jämlikt 162 § första stycket utsökningslagen måtte själv svara för vad utmätas bort. I denna rättegång hade Hörnfeldt lämnat obestritt ett intyg av den person å Alströms byrå, till vilken han vid ovannämnda telefonsamtal uppgivit, att något utmätningsförsök icke verkställts. Hörnfeldt hade vidare medgivit, att han mottagit byråns rekvisitioner å protokoll över förrättningen, men icke kunnat angiva något skäl till att protokollet icke expedierats. Genom underrättens beslut den 5 maj 1924 hade han förelagts förete protokollet. Detta föreläggande hade han icke efterkommit. Underrätten hade genom dom den 20 oktober 1924 ogillat Nilssons och Perssons talan men förklarat sig icke kunna bifalla Hörnfeldts yrkande om ersättning för rättegångskostnaderna. Klaganden hade å sina huvudmäns vägnar fullföljt talan till Svea hovrätt, på vars prövning målet vore beroende.

Klaganden fortsatte: Av det anförda framginge enligt klagandens mening, att Hörnfeldt gjort sig skyldig till tjänstefel dels därutinnan, att han icke efterkommit bestämmelsen i 57 § utsökningslagen, dels ock genom sin vägran att expediera protokoll över den utmätningsförrättning, som enligt beviset å utslaget skulle hava ägt rum den 6 maj 1922. Då klaganden hade skäl antaga, att en av anledningarna till denna vägran vore den av hans huvudmän mot Hörnfeldt anhängiggjorda rättegången, i vilken protokollet vore av stort värde såsom bevismedel, hade klaganden ansett sig böra fästa J. O:s uppmärksamhet på Hörnfeldts egendomliga handlingssätt. Det måste anses vara högst anmärkningsvärt, att en tjänsteman envist vägrade att fullgöra en lagstadgad skyldighet, i all synnerhet då han genom denna vägran för sina motparter i rättegång undanhölle ett bevismedel, som enligt deras uppfattning vore av utomordentlig betydelse.

Vid skriften voro fogade

dels bestyrkt transumt av K. B:s i Västernorrlands län förenämnda utslag den 6 april 1922 med ett å utslaget tecknat, så lydande bevis:

"Vid verkställda utmätningsförsök den 6 maj och 20 juli innevarande år har gäldenären Aktiebolaget Bjästa Elektricitetsverk befunnits sakna tillgång, som skolat gå i mät till gäldande av större eller mindre del av skulden enligt detta utslag, betygas

Bjästa den 26 oktober 1922.

W. Jansson
Fjärdingsman

A. Hörnfeldt
Landsfiskal i Nätra distrikt";

dels ock styrkta avskrifter av Nätra tingslags häradsrätts samtliga protokoll i omförmälda mål mellan Nilsson och Persson, kärande, samt Hörnfeldt, svarande, angående ersättning i anledning av tjänstefel. Av sagda protokoll inhämtade jag, såvitt nu är i fråga, bland annat följande:

Sedan, enligt vad Nilsson och Persson uppgivit, de genom ansökning den 9 oktober 1922 med stöd av 162 § utsökningslagen hos K. B. i Västernorrlands län hemställt om handräckning för att av Hörnfeldt utfå det belopp, som Aktiebolaget Bjästa elektricitetsverk genom K. B:s utslag den 6 april samma år ålagts att till Nilsson och Persson utgiva, samt K. B. genom resolution den 26 januari 1923 hänvisat dem att efter stämning utföra sin talan vid domstol, hade Nilsson och Persson låtit till häradsrätten instämma Hörnfeldt med yrkande om åläggande för honom att till dem utgiva beloppet jämte ränta och kostnader. Hörnfeldt hade i målet invänt, bland annat, att han den 6 maj 1922 verkställt utmätningsförsök hos bolaget för uttagande av Nilssons och Perssons fordran, vid vilket utmätningsförsök bolaget emellertid befunnits sakna utmätningsbara tillgångar. Riktigheten av berörda invändning hade av Nilsson och Persson bestritts. Till stöd för invändningen hade emellertid Hörnfeldt åberopat utsökningsdiariet i Nätra landsfiskalsdistrikt, däri angående ifrågavarande utmätningsärende, vilket enligt utdraget inkommit till landsfiskalen den 30 april 1922, under den 6 maj 1922 antecknats: "utmätningsförsök — inga tillgångar" och under den 20 juli samma år: "utmätningsförsök ånyo". Vid målets handläggning den 11 mars 1924 hade Hörnfeldt uppgivit, att han förmodade, att utmätningsförsöket den 6 maj 1922 såsom vanligt förehafts av honom med biträde av fjärdingsmannen Jansson i Bjästa å bolagets kontor därstädes. Vid samma rättegångstillfälle hade, enligt vad protokollet vidare utvisade, av Nilsson och Persson åberopats ett av delägaren i O. C. Alströms rättegångs- & inkasseringsbyrå i Östersund, kamreraren O. Ericsson, utfärdat intyg av innehåll, bland annat, att Hörnfeldt vid den 21 juni 1922 av Ericsson telefonledes framställd förfrågan, huru långt utmätningsärendet avancerat, genmält, att ingen verkställighetsåtgärd företagits. Riktigheten av detta intyg hade Hörnfeldt, enligt vad i protokollet antecknats, förklarat sig "lämna därhän eller obestritt". I protokollet för den 5 maj 1924 hade intagits ett av Hörnfeldt åberopat, av J. G. Dahl den 8 april 1924 utfärdat intyg, att han såsom styrelseledamot i bolaget blivit av Hörnfeldt kallad att infinna sig å bolagets kontor i Bjästa i början av maj 1922 för att närvara vid utmätningsåtgärd på ansökan av Nilsson och "O. P. Olsson", båda boende i Östersundsorten, för uttagande av deras fordran, som grundade sig å en av Strömbom för bolaget utgiven skuldförbindelse å omkring 3,000 kronor. Sagda den 5 maj 1924 hade häradsrätten utsatt målet att åter förekomma den 26 därpå följande augusti, då Hörnfeldt skulle vara försedd med protokoll över åbe-

ropade utmätningsförrättningen den 6 maj 1922. Vid rättegångstillfället den 26 augusti 1924 hade emellertid Hörnfeldt icke företett nämnda protokoll. Dahl hade hörts såsom vittne och därvid berättat, bland annat, att han den 4 maj 1922 på av Hörnfeldt i telefon framställd uppmaning i egenskap av ledamot i bolagets styrelse infunnit sig å bolagets kontor, varest han sammanträffat med Hörnfeldt, att Dahl därefter liksom vid tidigare för uttagande av andra sökandes fordringar hos bolaget verkställda utmätningsförsök förklarat sig icke kunna uppgiva någon utmätningsbar lös egendom, då bolaget icke, Dahl veterligt, ägt annan sådan egendom än driftsinventarier, vilka såsom för driften nödvändiga Dahl ansett icke kunna utmätas annat än i sammanhang med vederbörande fasta egendom, samt att Hörnfeldt vid förrättningen uppsatt utkast till ett protokoll. I häradsrättens protokoll hade därefter antecknats, att Hörnfeldt i anledning av vittnesmålet förklarat sig vidhålla, att ifrågavarande utmätningsförsök företagits den 6 maj 1922. Nilsson och Persson hade i en vid sistberörda rättegångstillfälle till häradsrätten ingiven skrift anfört, att Hörnfeldt icke trots hot om anmälan kunnat förmås att expediera protokoll över den förrättning, som skulle hava ägt rum den 6 maj 1922. De hade i detta sammanhang åberopat två till häradsrätten i avskrift ingivna brev från O. C. Alströms rättegångs- & inkasseringsbyrå till Hörnfeldt, nämligen ett dagtecknat den 3 november 1922, däri byrån anhållit att omgående få motse sådant protokoll, och ett av den 14 december samma år, i vilket byrån under hänvisning till brevet av den 3 november begärt, att Hörnfeldt omgående måtte tillsända byrån protokollet, då byrån i annat fall såge sig nödsakad att göra anmälan om förhållandet. Hörnfeldt hade vid häradsrätten medgivit, att han mottagit omförmälda två brev. Sedan målet vid samma rättegångstillfälle överlämnats till prövning utan att Hörnfeldt dessförinnan yttrat sig om anledningen till att det begärda protokollet icke tillhandahållits, hade häradsrätten den 20 oktober 1924 meddelat dom i målet samt därvid utlåtit sig, att, enär det å K. B:s utslag den 6 april 1922 tecknade intyg av den 26 oktober samma år icke kunde frånkännas vitsord samt Hörnfeldt, till vilken nämnda utslag den 30 april 1922 ankommit för verkställighet, sålunda icke i det ifrågavarande fallet kunde anses hava gjort sig skyldig till dröjsmål, som avsåges i 162 § första stycket utsökningslagen, kunde käromålet, som uteslutande grundade sig å förment förekomst av sådant dröjsmål, icke bifallas, men kunde Hörnfeldt icke tillerkännas någon ersättning för rättegångskostnad.

I ett med anledning av Heilborns härstädes anförda klagomål från Hörnfeldt infordrat yttrande anförde denne:

Ifrågavarande utsökningsärende hade inkommit till Hörnfeldt första

gången den 30 april 1922. Det vore sant, att Hörnfeldt icke översänt bevis om det mottagna skuldebrevet, men torde det knappast vara vanligt, att sådant bevis tillställdes sökande annat än på särskild därom framställd begäran, liksom det ock torde kunna ifrågasättas, om verklig skyldighet för utmätningsman förefunnes att utan särskild begäran tillställa sökande dylikt bevis. Bolaget hade icke vare sig i den skrivelse, i vilken hemställdes om utmätning, eller senare framställt begäran om erhållande av sådant bevis, varom i 57 § utsökningslagen talades. Ändamålet med detta bevis kunde ju icke vara annat än att utgöra ett kvitto å mottaget värdepapper. Om man då betänkte, att O. C. Alströms rättegångs- & inkasseringsbyrå redan för 1 ½ år sedan återfått värdehandlingen, försedd med vederbörlig tjänsteanteckning om dagen, då densamma för utmätning ingivits till Hörnfeldt, samt att delägarna i byrån varit i tillfälle taga del av Hörnfeldts utmätningsdiarium, däri anteckning om ärendet funnes införd å den dag, detsamma inkommit, framstode för Hörnfeldt ifrågavarande anmälan om en förment för länge sedan preskriberad förseelse icke såsom något annat än ett utslag av dåligt lynne över förlorad rättegång. Klaganden hade vidare anfört, att han icke erhållit protokoll angående de av Hörnfeldt den 6 maj och den 20 juli 1922 verkställda utmätningsförsöken. Hörnfeldt erkände, att han icke till klaganden översänt något annat protokoll över dessa utmätningsförsök än det, som kunde ligga i det bevis, som funnes antecknat å utslaget. Hörnfeldt påpekade, att hans tjänsteanteckning å utslaget innehölle redogörelse för allt, som vid utmätningstillfällena förekommit, och därför borde kunna betraktas såsom ett protokoll över de verkställda utmätningsförsöken. Ehuru själva anmälan ovidkommande, kunde Hörnfeldt icke underlåta att bemöta vad klaganden yttrat rörande den rättegång, som på föranstaltande av Alströms byrå anställts mot Hörnfeldt för att av honom söka utfå vad som icke kunnat uttagas hos bolaget till gäldande av bolagets skuld enligt K. B:s utslag den 6 april 1922. Klaganden påstode, att Hörnfeldt lämnat obestritt ett intyg av en person å Alströms byrå, enligt vilket Hörnfeldt skulle hava den 22 juni 1922 i telefon uppgivit, att något utmätningsförsök då ännu ej verkställts. Detta vore en sanning med modifikation, ty Hörnfeldt hade lämnat intyget "därhän", därmed han avsett att giva tillkänna, att han ansett detsamma fullkomligt utan betydelse för rättegången. Uppgifterna i intyget vore emellertid fullkomligt oriktiga och, därest intygsgivaren verkligen skulle av något telefonsamtal med Hörnfeldt hava fått den uppfattning, åt vilken han i intyget givit uttryck, måste detta hava berott på någon missuppfattning. Detta framginge ock med önskvärd tydlighet av Dahls vittnesmål under rättegången. Slutligen ville Hörnfeldt framhålla, att vid utmätningsförsök hos bolaget, företagna ett halvt år innan Alströms byrås begäran om utmätning inkom-

mit, bolaget befunnits sakna utmätningsbar lös egendom, samt att ett flertal ansökningar om utmätning hos bolaget, gjorda före den nu ifrågavarande, måst åtecknas bevis, att gäldenären saknade tillgång till gäldande av skulden eller del därav.

Klaganden avgav påminnelser.

Sedan jag därefter genom en från min expedition avlåten, den 16 juni 1925 dagtecknad skrivelse låtit anmoda Hörnfeldt att ofördröjligen och senast inom en vecka efter skrivelsens mottagande till mig inkomma med avskrift av de protokoll, som kunde hava förts rörande utmätningsförsöken den 6 maj och den 20 juli 1922, översände Hörnfeldt med skrivelse till mig den 30 juni 1925, under förmälan, att med ledning av vid förrättningarna förda anteckningar upprättats protokoll över de båda utmätningsförsöken, vederbörligen styrkt avskrift av protokollen, enligt vilken dessa lydde sålunda:

"Protokoll fört vid utmätningsförrättning i Bjästa den 6 maj 1922.

Från O. C. Alströms rättegångs- & inkassobyrå i Östersund hade den 30 sistlidne april för verkställighet ingått Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Västernorrlands län den 6 i samma månad meddelade utslag, varigenom Aktiebolaget Bjästa elektricitetsverk ålagts att till Per Nilsson och O. Persson i Bryngelhöjden utgiva 3,000 kronor jämte ränta och expenser 35 kronor.

Närvarande: styrelseledamoten i Aktiebolaget Bjästa elektricitetsverk Johan Georg Dahl, tillkallad av fjärdingsmannen O. V. Jansson, samt kontorschefen Tyko Johansson, alla i Bjästa.

Sedan utslaget blivit uppläst, uppgav Dahl, att bolaget, som redan i sistlidne januari månad vid då företaget utmätningsförsök meddelats fattigdomsbevis för ungefär 125,000 kronor, sedan dess ej förvärvat utmätningsbar egendom.

Beträffande påstådda förvärvet av Bjästa linieaktiebolag och med detta köp möjligen följande utmätningsbar lös egendom, sade sig Dahl ej kunna lämna upplysning och funnos ej heller handlingar, som utvisade att köp ägt rum. Emellertid trodde Dahl sig veta, att denna skuld skulle ordnas av bankdirektören Vallin i Östersund, som nyligen invalts i styrelsen för bolaget.

Då bolaget efter verkställd undersökning fortfarande befanns sakna utmätningsbar lös egendom och utmätning av fast egendom ej begärts möter laga hinder för beloppets uttagande.

Sedan besvärshänvisning lämnats, avslöts förrättningen.

A. Hörnfeldt.

Landsfiskal i Nätra distrikt";

"Protokoll fört vid utmätningsförrättning i Bjästa den 20 juli 1922.

Närvarande: styrelseledamoten i Aktiebolaget Bjästa elektricitetsverk Johan Georg Dahl och fjärdingsmannen O. V. Jansson, båda i Bjästa.

Sedan O. C. Alströms rättegångs- och inkassoaffär i Östersund telefonledes begärt förnyad undersökning om Aktiebolaget Bjästa elektricitetsverks betalningsförmåga för dess skuld till Per Nilsson och O. Persson i Bryngelhöjden, 3,000 kronor jämte ränta och expenser enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Västernorrlands län utslag den 6 april 1922, har sådan undersökning ägt rum, varvid emellertid befanns att bolaget fortfarande saknade utmätningsbar lös egendom att gälda större eller mindre del av skulden.

Såsom begärt utmätningsprotokoll skulle vad vid undersökningarna förekommit antecknas å utslaget.

Besvärshänvisning.

A. Hörnfeldt.

Landsfiskal i Nätra distrikt".

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag K. B. i Västernorrlands län att förordna särskild åklagare att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Hörnfeldt. I en för åklagaren utfärdad instruktion anförde jag följande:

Hörnfeldt har, såsom av ovan lämnade redogörelse framgår, vitsordat dels att han icke till utmätningssökandena översänt bevis om mottagandet av den i ifrågavarande utmätningsärende åberopade fordringshandling, och dels att de icke utbekommit annat protokoll över det, enligt vad Hörnfeldt uppgivit, den 6 maj 1922 verkställda utmätningsförsöket än det, som — för att använda Hörnfeldts uttryckssätt — kunde ligga i det å K. B:s utslag av den 6 april 1922 tecknade bevis. Hörnfeldt har emellertid ifrågasatt, huruvida skyldighet för utmätningsman förefinnes att utan särskild begäran tillställa utmätningssökande bevis om mottagande av fordringshandling, samt i fråga om protokollet över utmätningsförrättningen anfört, att ovan omförmälda å K. B:s utslag tecknade bevis innehölle redogörelse för allt, som vid sagda utmätningsförsök förekommit, och därför borde kunna betraktas såsom ett protokoll över utmätningsförsöket.

I 57 § utsökningslagen, sådant detta lagrum lyder enligt lag den 14 juni 1917, stadgas, att, då för utmätnings vinnande fordringsbevis till utmätningsmannen avlämnas, han därom skall göra anteckning å handlingen och meddela borgenären bevis.

Före 1917 innehöll lagrummet allenast, att i nu nämnt fall anteckning

om avlämnandet skulle göras å handlingen, men däremot icke, att bevis därom skulle meddelas borgenären.

Till grund för nu berörda tillägg till lagrummet ligger ett i samband med förslag till omorganisation av fögderiförvaltningen på föranstaltande av chefen för justitiedepartementet utarbetat förslag till ändring i vissa delar av utsökningslagen, vilket förslag upptog samma lydelse av 57 § utsökningslagen som den nu gällande. Vid remissen till lagrådet av berörda förslag yttrade departementschefen beträffande sagda lagrum: Det hade framhållits såsom en brist i den dåvarande lagstiftningen, att utmätningsmannen icke vore skyldig att även utan därom av sökanden framställd begäran meddela bevis om mottagande av fordringshandling för utmätnings vinnande. Enligt 9 § utsökningslagen skulle utmätningsmannen meddela diariebevis endast när sådant begärdes, och enligt 57 § skulle han förse ett ingivet fordringsbevis med påskrift om avlämnandet. Man skulle nu kunna tänka sig, att utmätningsmannen underläte detta och ej heller införde ärendet i dagboken samt att han sedermera uppbure beloppet, måhända utan att utmätning behövde företagas, och förskingrade penningarna. Då varken borgenären hade något bevis om ingivandet av fordringshandlingen eller den kontrollerande myndigheten ägde möjlighet att upptäcka felet, låge det nära till hands, att tillgreppet icke kunde styrkas och att sökanden ginge förlustig den ersättning, vartill han eljest vore berättigad enligt lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats av ämbets- eller tjänsteman. Även om, fortsatte departementschefen, faran att det nu antydda fallet någon gång skulle inträffa torde vara ytterst ringa, måste det ju medges, att densamma i någon mån förstorades, då antalet utmätningsmän väsentligen ökades. Ett tillägg till 57 § i det nu berörda syftet torde därför icke få anses opåkallat. Därvid syntes det emellertid lämpligt, att beviset utfärdades utan avgift och att utmätningsmannen ägde att, då sökanden bodde å annan ort eller sådant eljest erfordrades, sända beviset till sökanden såsom tjänstebrev. Därom samt angående bevisets innehåll torde närmare bestämmelser böra givas av Kungl. Maj:t.

Bestämmelser i sistberörda avseenden återfinnas i kungl. kungörelsen den 14 december 1917 om landsfiskals och stadsfogdes dagbok i utsökningsmål samt angående vad vid utsökningslagens tillämpning i vissa andra fall skall iakttagas. 8 § i sagda kungl. kungörelse innehåller, att anteckning och bevis, varom stadgas i 57 § utsökningslagen, skola angiva utmätningsmannens distrikt samt målets nummer i dagboken och det år, varunder målet inkommit till utmätningsmannen, att beviset tillika skall innehålla uppgift om dagen, då fordringshandlingen till utmätningsmannen avlämnas, samt om fordringshandlingens art ävensom, där handlingen är av löpande beskaffenhet, en kort beskrivning av densamma, samt att, där

bevis, varom nu är fråga, icke genast av sökanden avhämtas, detsamma skall, om sökandens adress är känd, till honom i tjänstebrev med posten översändas.

Av vad nu anförts framgår med all önskvärd tydlighet, att sådant bevis, som i 57 § utsökningslagen omförmäles, skall av utmätningsman meddelas även om särskild begäran därom icke framställts, samt att beviset, därest detsamma icke genast avhämtas, skall till sökanden översändas. Genom Hörnfeldts underlåtenhet att i nu förevarande fall så förfara synes visserligen ingen skada hava uppkommit för utmätningssökandena. Då Hörnfeldt emellertid i sin till mig avgivna förklaring ifrågasatt, huruvida utmätningsman verkligen vore skyldig att utan därom framställd begäran tillställa utmätningssökande sådant bevis, synes mig detta uttalande röja en brist på kännedom om i ämnet gällande bestämmelser, som förefaller synnerligen anmärkningsvärd i betraktande ej mindre av berörda bestämmelsers tydliga avfattning än även därav, att desamma torde vara jämförelsevis ofta för en utmätningsman tillämpliga.

Vad därefter angår skyldigheten för utmätningsman att tillhandahålla protokoll över utmätningsförrättning, återfinnas hithörande bestämmelser i 84 § utsökningslagen och § 16 i kungl. förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen. I det förra lagrummet stadgas, att vid all utmätning protokoll över förrättningen skall, om gäldenär eller borgenär det äskar, genast eller, där det ej kan ske, nästa dag hållas honom tillhanda. I § 16 i kungl. förordningen angående expeditionslösen stadgas likaledes att, om vid utmätning borgenär eller gäldenär äskar protokoll över förrättningen, sådant protokoll bör senast nästa dag hållas honom tillhanda.

I förevarande fall är utrett, att utmätningssökandena genom ombud i skrivelser den 3 november och den 14 december 1922 hos Hörnfeldt hemställt om protokoll över den utmätningsförrättning, som enligt tidigare utfärdat bevis skulle hava ägt rum den 6 maj samma år. Hörnfeldt har såsom förut nämnts vitsordat, att därest nämnda bevis icke kunde anses såsom protokoll över förrättningen, sökandena icke erhållit något sådant.

I den nyligen av professorn R. Malmgren utgivna läroboken i rättskunskap för blivande landsfiskaler har justitierådet N. Alexanderson i IV delen 3 underavdelningen, vilken handlar om utsökning, å sid. 50 yttrat följande angående vad som bör angivas i det vid utmätningsförrättning förda protokoll: I protokollet borde allt av betydelse för förrättningens gång fullständigt, men kortfattat angivas, således ort och dag för förrättningen, vilket vittne som därvid närvarit och huruvida och i så fall vilka sakkunnige, som biträtt vid värdering. Vidare parternas personer med erforderlig fullständighet namngivna, eventuellt med yrke och hemvist; skuldbeloppet, särskilt för huvudfordringen till kapital och ränta samt

eventuell rättegångskostnad ävensom utsökningskostnaden; den eller de exekutionsurkunder, på grund av vilka utmätningen företoges; huruvida gäldenären närvarit vid utmätningen, eller i annat fall huruvida han underrättats och vem som eventuellt tillkallats att å hans vägnar närvara, vidare framställda yrkanden och bestridanden samt därför anförda skäl och bevis; anledningen till att den lagbestämda ordningen beträffande valet av egendom kunde hava frångåtts eller till att viss tillgång ej ansetts kunna tagas i mät, ehuru övriga tillgångar ej förslagit, eller till att tredje mans yrkande att viss egendom ej måtte gå i mät ogillats, eventuellt den hänvisning att stämma om bättre rätt, som givits, o. s. v.; slutligen förteckning och värdering av egendomen; i fråga om fast egendom och, då så erfordrades, även beträffande lös egendom beskrivning därav; uppgift huru med lös egendom förfarits; förbud, som riktats till tredje man i anledning av utmätningen o. s. v.

Med anläggande av denna måttstock torde icke ens det på min anmodan hit översända protokollet av den 6 maj 1922 befinnas uppfylla fordringarna på vad ett sådant protokoll bör innehålla. Sålunda saknas i detsamma tydlig uppgift, huruvida vittne jämlikt 7 § utsökningslagen närvarit vid förrättningen. Att det av Hörnfeldt åberopade, å K. B:s utslag av den 6 april 1922 tecknade beviset icke kan anses såsom ett protokoll över nyssnämnda utmätningsförrättning torde vara uppenbart.

Hörnfeldt har emellertid ännu i sin hit avgivna, den 18 januari 1925 dagtecknade förklaring ställt sig på den ståndpunkten, att något annat protokoll än nyssnämnda bevis icke erfordrades. På grund därav och med hänsyn till övriga omständigheter synes uppenbart, att Hörnfeldt över huvud taget icke ens uppsatt något protokoll över förrättningen förr än han härifrån anmodats att hit inkomma med detsamma. Att det förhåller sig så, bestyrkes av, bland annat, Hörnfeldts underlåtenhet att vid häradsrätten förete protokollet, oaktat det honom i sådant avseende meddelade föreläggandet, samt innehållet i Hörnfeldts den 30 juni 1925 till mig avlåtna skrivelse och Hörnfeldts dröjsmål med att hit översända protokollet. Att protokoll över förrättningen sålunda icke blivit uppsatt, förr än omkring 3 år efter det densamma försiggått, ehuru Hörnfeldt på olika sätt erhållit kännedom om att utmätningssökandena önskade utfå protokoll och framställningar därom mera än 2 år tidigare kommit honom tillhanda, synes mig innebära, att Hörnfeldt icke ställt sig 84 § utsökningslagen och § 16 i kungl. förordningen angående expeditionslösen till efterrättelse. Att Hörnfeldt brustit därutinnan bekräftas ytterligare, om man besinnar, att Hörnfeldt, såsom nyss berörts, i sin i början av år 1925 hit avgivna förklaring uttryckt sig på ett sätt, som i och för sig måste anses innefatta ett avböjande av att tillhandahålla annat protokoll än det bevis, han ansåg kunna gälla såsom protokoll.

Hörnfeldts underlåtenhet att uppsätta och hålla tillgängligt protokollet över förrättningen den 6 maj 1922 synes mig innefatta ett tjänstefel, vilket framstår i desto betänkligare dager, som berörda protokoll måste anses såsom ett betydelsefullt bevismedel i den ovan omförmälda mot honom anhängiggjorda rättegången. I nämnda rättegång har Hörnfeldt på ett anmärkningsvärt sätt svävat på målet beträffande frågan, huruvida vittne närvarit vid nyssnämnda förrättning, i det han förklarat sig "förmoda", att så varit fallet. Hade Hörnfeldt vid tiden för detta uttalande haft ett ordentligt protokoll tillgängligt, hade han tydligen icke behövt yttra sig på ett så obestämt sätt. Ett uttryck för nämnda förmodan har väl också varit, att fjärdingsmannen Jansson fått skriva sitt namn under det å K. B:s utslag tecknade beviset. Det numera hit insända protokollet utmärker emellertid, såsom förut nämnts, icke tydligt, huruvida Hörnfeldt, på sätt i 7 § utsökningslagen stadgas, haft med sig vittne vid förrättningen den 6 maj 1922. Skulle Hörnfeldt, utan att hinder mött för vittnes tillkallande, hava underlåtit detta, synes mig ett dylikt åsidosättande av nyssnämnda stadgande böra beivras såsom tjänstefel. Utredning i detta hänseende torde utan svårighet kunna åvägabringas.

Hörnfeldt har i sin till mig avgivna förklaring i förbigående givit uttryck åt den uppfattningen, att, därest han gjort sig skyldig till tjänstefel genom att icke till utmätningssökandena översända bevis om mottagandet av den honom tillställda fordringshandlingen, förseelsen för länge sedan vore preskriberad. Denna uppfattning saknar tydligen all grund.

Då jag fann Hörnfeldts underlåtenhet att till utmätningssökandena översända nyssnämnda bevis samt att uppsätta och hålla tillgängligt protokollet rörande förrättningen den 6 maj 1922 icke böra undgå min beivran, uppdrog jag åt åklagaren att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Hörnfeldt för tjänstefel i nämnda hänseenden samt å honom yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet. Så framt i sådant avseende verkställd undersökning visade, att Hörnfeldt företagit utmätningsförrättning utan att hava med sig vittne och giltigt hinder för uraktlåtenhet i detta avseende icke kunde andragas, borde ansvar yrkas för det tjänstefel, som i så fall även därutinnan låge Hörnfeldt till last. Tillfälle borde beredas klaganden ävensom Nilsson och Persson att bliva i målet hörda, och borde av dem framställda ersättningsanspråk, i den mån de funnes befogade, understödjas.

Nätra tingslags häradsrätt, varest åtalet anhängiggjordes och utredning förebragtes därom, att Hörnfeldt medhaft vittne vid förrättningen den 6 maj 1922, yttrade i utslag *den 3 maj 1926* följande:

Enär Hörnfeldt erkänt, att, sedan den 30 april 1922 till honom avläm-

nats för vinnande av utmätning hos Aktiebolaget Bjästa elektricitetsverk länsstyrelsens den 6 samma månad meddelade utslag med tillhörande skuldebrev, genom vilket utslag bolaget förpliktats att till två dess borgenärer utgiva 3,000 kronor jämte ränta och lagsökningskostnader, Hörnfeldt dels icke enligt föreskrift i 57 § utsökningslagen efter detta lagrums lydelse i lagen den 14 juni 1917 expedierat till nämnda borgenärer eller deras ombud bevis om mottagandet av berörda fordringsbevis dels ock ej heller till någondera, oaktat upprepade framställningar därom, expedierat protokoll över av Hörnfeldt den 6 maj 1922 på grund av ifrågavarande utslag verkställd utmätningsförrättning hos bolaget, över vilken förrättning Hörnfeldt enligt 84 § utsökningslagen, jämförd även med 3 § i lagen om utmätningsed, måste hava ålegat expediera begärt protokoll; alltså prövade häradsrätten jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen rättvist döma Hörnfeldt att för en var av ovannämnda två försummelser i tjänsten böta 75 kronor eller sålunda tillhopa 150 kronor. Därjämte förpliktades Hörnfeldt gälda klaganden ersättning i fordrade avseenden med tillhopa skäliga ansedda 225 kronor.

Häradsrättens utslag vann laga kraft.

15. Underlåtenhet av division i hovrätt att vid måls avdömande tillse hovrättsaktens fullständighet.

Handlingarna i ett genom klagomål av advokaten S. Hallström i Umeå för egen del samt i egenskap av ombud för handlanden J. L. Nordgren i Holmsund härstädes anhängiggjort ärende visa följande:

Den 18 november 1918 beslöts, att Bogseringsaktiebolaget Nord skulle träda i likvidation. Till likvidatorer utsågos de förutvarande styrelseledamöterna ångbåtskaptenerna Per Viktor Andersson och Anders Ludvig Andersson samt maskinisten Jakob Arvid Andersson, alla i Holmsund. Sedermera valdes Nordgren till likvidator i stället för Anders Ludvig Andersson. I mars 1921 instämde Nordgren till Umeå domsagas häradsrätt bolaget i likvidation ävensom Per Viktor, Anders Ludvig och Jakob Arvid Andersson med yrkande om redovisning m. m.

Sedan bolaget och dess medparter vid första rättegångstillfället såsom redovisning åberopat en av dem avlämnad räkenskapsbok, uttog Nordgren i april 1921 ny stämning å bolaget och dess medparter, vari Nordgren anförde klander mot redovisningen samt yrkade viss ersättning.

Häradsrätten fann genom dom den 6 juni 1922 av anförda orsaker Nordgrens talan icke kunna bifallas. Nordgren ålades att ersätta "svarandens"

av Nordgrens talan föranledda nödiga kostnader med skäliga ansedda 350 kronor.

Mot häradsrättens dom vädjades till Svea hovrätt dels av Nordgren, dels ock av Per Viktor, Anders Ludvig och Jakob Arvid Andersson, vilka tre sistnämnda dock endast sökte ändring beträffande rättegångskostnaderna. För Nordgren inställde sig i hovrätten advokaten U. von Konow, delägare i advokatfirman Lagercrantz & Dalén i Stockholm.

Hovrätten yttrade i dom den 17 oktober 1924 följande: Enär von Konow till styrkande av sin behörighet att i hovrätten utföra Nordgrens talan i målet åberopat allenast en av två personer bestyrkt avskrift av en den 1 juli 1922 utav Nordgren utfärdad fullmakt för innehavaren eller den, han i sitt ställe förordnade, att vid alla domstolar, exekutionssäten och övriga myndigheter anhängiggöra, utföra och bevaka talan för Nordgren i förevarande mål, men von Konow icke därigenom styrkt sin behörighet uti ifrågakomna hänseendet, kunde vad av von Konow i hovrätten anförts och yrkats icke upptagas till prövning. Vidkommande den av Per Viktor Andersson, Anders Ludvig Andersson och Jakob Arvid Andersson i målet fullföljda talan funne hovrätten ej skäl att göra ändring i häradsrättens dom; och skulle sistnämnda tre parter själva vidkännas sina utgifter å målet i hovrätten.

I hovrättens dom sökte Nordgren i underdånighet ändring.

I en den 6 november 1924 hit ingiven klagoskrift anförde Hallström följande:

Sedan ifrågakomna mål avgjorts av häradsrätten och vad å ömse sidor erlagts, hade Nordgren den 1 juli 1922 utfärdat en fullmakt i målet av det innehåll, en vid klagoskriften fogad avskrift utvisade, samt överlämnat fullmakten till Hallström med anmodan att fullfölja målet i Svea hovrätt. Hallström hade med brev den 3 juli 1922 översänt fullmakten i original och två avskrifter ävensom libell i original och avskrift till sin sedvanlige kommissionär för överrättssaker, advokatfirman Lagercrantz & Dalén i Stockholm. I sitt brev hade Hallström hemställt om returnering av originalfullmakten. Delägaren i nämnda advokatfirma, advokaten von Konow, hade den 4 juli 1922 inställt sig i hovrätten och ingivit samtliga handlingar. Han hade därvid framställt begäran om återfående av originalfullmakten efter verkställd officiell vidimation av densamma och anteckning om dess företeende samt återhämtat originalet ett par dagar senare. Ehuru Nordgren sålunda i god tid före fatalietidens utgång inställt sig i hovrätten genom behörigt, med vederbörlig fullmakt utrustat ombud, hade han enligt hovrättens den 17 oktober 1924 meddelade dom förlorat sin talan. Vid de förfrågningar, som Hallström med anledning därav framställt i saken, hade Hallström utrönt, att aktuarien i hovrät-

ten försett akten med blyertsanteckning om att fullmakten vidimerats och belagt den hos hovrätten inneliggande avskriften av fullmakten med stämpel, som vore makulerad den 6 juli 1922. Däremot hade han underlåtit att förse fullmaktsavskriften med bevis om originalets företeende. Tydligt vore, att nämnda underlåtenhet varit den direkta anledningen till att Nordgrens talan ej upptagits till prövning. Aktuariens förbiseende, ehuru i och för sig självt beklagligt och olycksdigert, vore emellertid ur rent mänsklig synpunkt så förklarligt, att Hallström ej ville rikta sig främst mot detsamma. Oändligt mycket allvarligare syntes Hallström, att vederbörande division i hovrätten behandlat saken så som skett. Om en part inställde sig utan fullmakt, brukade hans inlaga redan å aktuariekontoret förses med anteckning om brist i nämnda hänseende. I föreliggande fall hade någon dylik anteckning ej gjorts, utan akten i målet hade i stället varit försedd med blyertsanteckning om vidimation av fullmakt, och avskriften av denna hade varit försedd med ovannämnda makulerade stämpel. Det vore sålunda tydligt, att vem som helst, som tjänstgjort på divisionen och haft att göra med målet, bort "känna på sig", att vederbörlig fullmakt företetts. Man borde väl funnit det naturligt att fråga sig för hos aktuarien, då saken genast ställts till rätta. Att man skulle fallit på den idén att telefonera till von Konow, hade kanske varit för mycket begärt, men man kunde väl tänka sig, att hovrätten föranstaltat om muntligt förhör för att få klarhet i frågan. Vad som förekommit i detta mål, kunde synas vara en bagatell. Hallström trodde emellertid, att många med honom däri måste se ett utslag av det slags byråkratism, som man från tidigare skeden hört talas om, då det ansetts mera förtjänstfullt att finna ett formellt fel än att ställa en sak till rätta. Om nu verkligen ett fel begåtts av parten eller dennes ombud, finge man ju vara beredd att taga konsekvenserna, men i detta fall hade parten och ombudet gjort allt vad på dem ankommit, och parten hade blivit lidande på ett inom hovrätten begånget förbiseende. Hela fallet tydde på en anda inom den division, där målet handlagts, som icke motsvarade vad man numera begärde av svenska domare. Hallström hemställde, att J. O. måtte vidtaga de åtgärder, vartill sakens beskaffenhet kunde föranleda. Med åberopande av den utfärdade fullmakten förde Hallström ersättningstalan för Nordgren.

Vid klagoskriften var fogad bestyrkt avskrift av en med vad därå fanns tecknat så lydande fullmakt:

"Hallströms advokatbyrå. Ing. till Svea hovrätt
Umeå. den 4 juli 1922.

Innehavaren härav eller den, han i sitt ställe förordnar, befullmäktigas härmed att vid alla domstolar, exekutionssäten och övriga myndigheter anhängiggöra, utföra och bevaka talan för mig i mål emot Bogseringsak-

tiebolaget Nord i likvidation, Per Viktor Andersson, Anders Ludvig Andersson och Jakob Arvid Andersson eller den saken eljest kan angå; att uppbära och kvittera alla mig tillkommande medel och fordringsbevis eller återtaga utslag från verkställighet, samt att antaga eller förkasta förlikning eller ackord; gällande denna fullmakt även för försättande i och utövande av rösträtt i konkurs, ävensom för väckande och utövande av ansvarstalan.

Ombudets laga åtgärder godkännas.

Holmsund den 1 juli 1922.

J. L. Nordgren.

Egenhändiga namnteckningen bevittnas av undertecknade på en gång närvarande vittnen:

E. Berg. E. Fjellström."

Sedan J. O. i anledning av klagoskriften anmodat aktuarien J. D. Thulin att inkomma med yttrande, anförde Thulin i avgiven förklaring följande:

Thulin kunde naturligtvis icke hava något som helst personligt minne av vad som i omförmälda sak inträffat den 4 och den 6 juli 1922. Däremot stode hela händelseförloppet fullt klart på grund av de anteckningar, som funnes å handlingarna, och övriga indicier. von Konow hade den 4 juli 1922 till Thulin ingivit libell, åtföljd av originalfullmakt samt en avskrift, med begäran om avskriftens vidimering och originalets återbekommande. Då Thulin vid tillfället icke haft tid omedelbart vidimera avskriften, hade Thulin försett libellen med blyertspåskrift "fullm. vidimeras", vilken påskrift ännu vore fullt synlig, ehuru den utstrukits med kautschuk. Två dagar senare, den 6 juli, hade von Konow hos Thulin utbekommit originalfullmakten. Att avskriften samtidigt av Thulin kollationerats mot originalet syntes därav, att Thulin med ett blyertsstreck överkorsat sin nyssnämnda anteckning om beställningen på vidimation. Därefter hade fullmaktsavskriften försetts med en 50-öres beläggningsstämpel, som makulerats med hovrättens datumstämpel. I den å aktuariekontoret förda boken över begärda expeditioner funnes stämpeln redovisad under den 6 juli med beteckningen "Vidimation J. L. Nordgren — 50". Att Thulin icke omedelbart försett fullmaktsavskriften med påteckning om verkställd vidimation kunde endast förklaras därmed, att Thulin blivit t. ex. plötsligt bortkallad från kontoret eller annorledes hindrad att omedelbart göra vederbörlig påskrift. Därefter hade saken av Thulin bortglömts. Hallströms uppgift att, om en part inställde sig utan fullmakt, hans inlagor å aktuariekontoret försåges med påskrift därom vore riktig. För att i någon mån bidraga till att gottgöra sitt fel hade Thulin åt von Konow

förskotterat nödiga avgifter, 300 kronor, för talans fullföljande hos Kungl. Maj:t.

Därefter anmodade J. O. hovrättsråden L. Kiellander och H. Glimstedt, hovrättsassessorn B. Scherdin och dåvarande extra ordinarie hovrättsassessorn B. Thuresson, vilka såsom ledamöter i hovrätten avdömt ifrågavarande mål, att inkomma med yttrande.

I gemensamt avgivet yttrande anförde bemälda hovrättsledamöter huvudsakligen följande:

Vad till en början anginge de sakuppgifter, som av Hallström och Thulin i ärendet lämnats, ville hovrättens ledamöter anmärka: Vid målets föredragning i hovrätten den 18 september 1924 hade icke förelegat någon annan positiv omständighet av beskaffenhet att kunna inverka på prövningen av von Konows behörighet att företräda Nordgren, än att von Konow den 4 juli 1922 till hovrätten ingivit avskrift av en den 1 i samma månad av Nordgren utfärdad innehavarefullmakt, att å nämnda avskrift fanns klistrad en beläggningsstämpel, samt att däröver i tryck anbragts en text av innebörd, att stämpeln den 6 juli 1922 i hovrätten makulerats. Ledamöterna bestrede följaktligen, att en nu å vadeinlagan inom fyra å J. O:s expedition anbragta stämpeltryck förefintlig, medelst radérgummi så gott som helt och hållet utplånad blyertsskrift, som syntes vara av det innehåll, Thulin uppgåve, av ledamöterna under den tid, ledamöterna haft målet omhänder, iakttagits eller ens kunnat iakttagas, oaktat ledamöterna, som vid målets handläggning haft anledning antaga, att akten skulle komma att framdeles bliva föremål för J. O:s eller J. K:s granskning, förty skärskådat handlingarna med den största sorgfällighet. Förefintligheten av den av Thulin åberopade bok över begärda expeditioner, om vars förande hovrättens arbetsordning icke innehölle någon föreskrift, hade ditintills varit hovrättsledamöterna obekant, och kunde de icke åt någon anteckning i en dylik bok skänka den betydelse, Thulin gjort. Åtminstone tidigare hade å aktuariekontoret rått den praxis att, då, såsom enligt Thulins uppgift skulle hava i förevarande fall skett, vidimation begärts av fullmaktsavskrift, detta utmärkts på så sätt, att papperet vikts i dess nedre högra hörn. Hallströms av Thulin vitsordade uppgift att, om en "part" inställde sig i hovrätten utan fullmakt, hans inlagor å aktuariekontoret försåges med påskrift därom saknade i det genom ifrågavarande klagoskrift anhängiggjorda ärendet all betydelse, då ju i förevarande fall å ena sidan ingivits en fullmakt, om ock i avskrift, och å den andra Thulin saknade behörighet att avgöra frågan om dylik handling kunde av hovrätten såsom fullmakt godkännas. Såsom särskilt anmärkningsvärt ville hovrättsledamöterna framhålla, att Hallström icke gittat i förevarande ärende förete det av honom omtalade fullmaktsoriginal samt att

något intyg av von Konow om vad som mellan honom och Thulin förelupit icke, såvitt remisshandlingarna utvisade, blivit hos J. O. åberopat. I sammanhang därmed kunde jämväl påpekas att, sedan ledamöterna erfarit, att Nordgren fullföljt talan mot hovrättens dom, de genom granskning av revisionsmålsakten förvissat sig om, att nyssberörda fullmaktsoriginal icke funnes i berörda akt och att Nordgren i den enda skrift, som han inom skriftväxlingstiden i målet ingivit till Kungl. Maj:t, icke gittat andraga något som helst skäl för sitt i nämnda skrift gjorda yrkande om målets återförvisning till hovrätten, ett förhållande, vars betydelse icke syntes förringas därav, att i ovannämnda akt anträffats en till Kungl. Maj:t av Thulin ingiven avskrift av hans i detta ärende till J. O. inlämnade yttrande. Med avseende å innehållet i den ed, hovrättsledamöterna jämlikt stadgandet i 1 kap. 7 § rättegångsbalken svurit, kunde de naturligen icke redogöra för de överläggningar, som dem emellan förekommit vid beslutandet till dom i omförmälda mål, utan finge de i denna del hänvisa på vad varje svensk domare bort i fråga om det dem förelagda rättsfall beakta. I sådant hänseende ansåge ledamöterna lämpligt påpeka, att ifrågavarande avskrift av fullmakt icke i och för sig kunnat godkännas såsom rättegångsfullmakt. Den å avskriften förekommande beläggningsstämpeln med påtryck om dess makulering den 6 juli 1922 hade givetvis icke kunnat uppfattas såsom bevis, att fullmakten varit i original tillgänglig och för aktuarien uppvisats vare sig den 4 juli 1922, då vadeinlagan ingavs, eller den 6 samma juli, innan fatalietiden kl. 12 på dagen utgick. Av stämpelns förefintlighet hade på sin höjd kunnat dragas den slutsatsen, att mellan von Konow och Thulin fråga förevarit om avskriftens vidimerande. Och sistberörda förhållande hade icke, såsom Hallström förmenade, bort föranleda anställande av förhör med vare sig Thulin eller parterna, då ju i slikt fall bland annat följande bort beaktas: Det skulle hava legat utom vanlig mänsklig förmåga att, såsom beträffande Thulin och von Konow ifrågasatts, efter den tid av mer än 2 år, som förflutit från det von Konow för målets fullföljande inställt sig i hovrätten till dagen för målets föredragning i september 1924, ihågkomma förloppet vid rättegångshandlingarnas ingivande, ett förhållande som Thulin för sin del vitsordat. Av den omständigheten, att Thulin uraktlåtit att, på sätt honom ålegat, förse vadeinlagan med någon som helst anteckning i bläckskrift om därvid fogad handling, kunde man draga den slutsatsen, att Thulin redan före målets lottning i september 1922 varit oviss om vad en sådan anteckning bort innehålla. Därest ett förbiseende å Thulins sida förelupit, något som denne för sin del vitsordat, hade man haft att beträffande honom räkna med en — låt vara omedveten — benägenhet att genom sina uppgifter vid det ifrågasatta förhöret i eget intresse begränsa följderna av ett av honom möjligen begånget

tjänstefel. Då von Konow, därest han till Thulin ingivit omhandlade fullmakt i original och avskrift med begäran om avskriftens förseende med bevis ej mindre om vidimation än även om von Konows innehav av originalet, icke kunde anses hava behörigen slutfört sitt sysslomannauppdrag allenast därigenom, att han vid originalfullmaktens återbekommande erlagt vidimationsavgift, utan det måste anses hava därutöver ålegat von Konow att förvissa sig om, att avskriften försetts med bevis i nämnda hänseenden, måste ledamöternas nyssberörda om Thulin havda uttalande, mutatis mutandis, gälla även beträffande von Konow i dennes egenskap av syssloman för Nordgren. Thulins och von Konows uppgifter, därest desamma befunnits för Nordgren fördelaktiga, hade i allt fall icke — helst som dessa personer, på sätt antytts, haft i saken del och förty varit jäviga — kunnat få ensamma inverka på prövningen av frågan, huruvida ett eljest enligt handlingarnas föranledande klart desert käromål i strid mot Nordgrens motparters intressen upptoges till prövning. Sistnämnda parter eller snarare deras ombud skulle, i saknad av personlig kännedom om vad som mellan von Konow och Thulin förelupit, med all säkerhet, enligt vad erfarenheten utvisade och jämväl sysslomannaställningen i sådant fall bjöde, hava bestritt de uppgifter av omförmälda art, som eventuellt lämnats av Thulin och von Konow. Laglig visshet om att originalfullmakten företetts i behörig ordning hade förty icke varit att påräkna såsom resultat av ifrågasatta förhör. Hallström hade tydligen den uppfattningen, att i rättegångsmål det ankomme på domstolen icke blott att pröva behörighetshandlingar utan ock att för den händelse i dessa förekomme någon brist — särskilt om denna kunde läggas någon tjänsteman till last — söka åstadkomma rättelse. Med tillämpning på föreliggande fall skulle sålunda hovrätten, då fullmaktsavskriften icke å inställelsedagen förelegat i skick att kunna såsom tillräcklig behörighetshandling godkännas, mer än 2 år därefter dragit försorg om, att denna brist blivit avhjälpt. Det underförstodes väl, att tidsandan krävde detta, ty klagoskriften hänvisade icke på något lagbud, som skulle föreskriva något dylikt. Hovrättsledamöterna tilläte sig tillsvidare avvakta, att tidsandans krav i detta hänseende tillgodosåges genom lagstiftningen.

På grund av vad sålunda anförts hemställde hovrättsledamöterna, att klagomålen måtte, i vad dem rörde, lämnas utan avseende.

I avgivna påminnelser anförde Hallström, att Thulins förklaring till alla delar vore riktig och att den samtidigt bestyrkte riktigheten av de faktiska förhållanden, som låge till grund för Hallströms anmälan. Hovrättens ledamöter hade däremot trots den utredning, som Hallström förebragt genom sin anmälan, och trots Thulins förklaring icke velat giva klart besked, huruvida de medgåve, att von Konow företett originalfull-

makten vid sin inställelse i målet och att målet sålunda obehörigen förklarats desert. Originalfullmakten vore stämplad med hovrättens stämpel den 4 juli 1922 och hade numera ingivits till Kungl. Maj:t i revisionsmålet. Hallström hade, anförde han vidare, ingalunda ifrågasatt, att något "förhör" skulle anställas med Thulin. Om handlingar, som ingåves till en domhavande, mottoges exempelvis av förste notarien, torde domhavanden ej pläga föranstalta om "förhör" med förste notarien angående förekomsten av bilagor och dylikt vid handlingarnas ingivande. Lika litet hölle en landssekreterare "förhör" med den landskanslist, som mottoge och diarieförde inkommande handlingar, om han skulle sakna någon bilaga, som väntades hava åtföljt handlingarna. Ej heller läte den föredragande i ett statsdepartement anställa "förhör" med registratorn, om han saknade en bilaga, som enligt sakens natur bort bifogas ingivna handlingar. I alla nämnda fall syntes i stället den ansvarige chefen göra en enkel förfrågan till sin underordnade angående handlingarnas skick vid ingivandet. Om "förhör" bleve det tal först om det kunde misstänkas, att någon handling verkligen förkommit. På samma sätt tänkte Hallström sig, att man kunde hava handlat på den ifrågavarande hovrättsdivisionen. Hade Thulin fått en förfrågan, huru det kunde komma sig, att ingen originalfullmakt funnes i akten utan blott en med makulerad stämpel försedd men ej vidimerad avskrift, hade Thulin genast vid en blick på akten varit i stånd att giva besked. I värsta fall hade han behövt konferera med von Konow för att bättra på sitt minne, då den med bevis om företeende i hovrätten vederbörligen stämplade originalfullmakten omedelbart skulle hava dit återställts.

Vid påminnelserna var fogat ett av advokaten von Konow den 2 april 1925 avgivet intyg av följande innehåll:

I anledning av uppdrag från Hallström hade von Konow den 4 juli 1922 inställt sig i Svea hovrätt för fullföljande av det utav Nordgren i förevarande mål erlagda vad. Till stöd för sin behörighet hade von Konow därvid åberopat en av Nordgren utfärdad rättegångsfullmakt. Samma dag, den 4 juli 1922, hade von Konow hos hovrättens aktuarie anhållit att efter vederbörlig officiell vidimation återfå originalfullmakten, för vilket ändamål von Konow samtidigt ingivit en bestyrkt avskrift av fullmakten. Sedermera, den 6 juli 1922, hade von Konow i hovrätten återfått originalfullmakten, därvid von Konow erlagt vidimationsavgiften 50 öre. Sedan hovrättens dom den 17 oktober 1924 fallit, hade von Konow fått taga del av hovrättsakten i målet samt i denna anträffat den av von Konow ovan anmärkta avskriften av fullmakten, åsatt 50-öresstämpel, som makulerats den 6 juli 1922. Den räkenskapsbok, som av vederbörande förts å hovrättens aktuariekontor rörande inbetalda avgifter för vissa expeditioner, vidimationer och dylikt, upptoge, enligt vad von Konow inhämtat, under den 6 juli 1922 en

post "vidimation" å 50 öre, och någon annan sådan post funnes icke angiven under sagda dag.

I revisionsmålet åberopade Nordgren efter skriftväxlingstidens slut innehållet i den hit ingivna klagoskriften ävensom Thulins däröver avgivna förklaring. Vid målets föredragning voro jämväl hovrättsledamöternas yttrande och Hallströms påminnelser jämte von Konows intyg tillgängliga. Den 2 april 1925 hade Nordgren låtit till nedre justitierevisionen ingiva ovanintagna fullmakt i huvudskrift. Denna fullmakt, som var ordagrant lika med den i hovrättsakten förvarade avskriften, var tydligen originalet till densamma. Å fullmakten fanns överst med blyerts antecknat: "Åter".

Nedre revisionen hemställde i underdånigt betänkande att, enär det numera måste anses utrett, att von Konow, då han i hovrätten inställde sig för att där utföra Nordgrens talan i målet, var innehavare av den i hovrättens dom omförmälda av Nordgren den 1 juli 1922 utfärdade fullmakten i huvudskrift, samt hinder sålunda icke mötte för bedömande av Nordgrens i hovrätten fullföljda talan, Kungl. Maj:t måtte, med undanröjande av hovrättens dom i vad därigenom Nordgrens talan icke upptagits till prövning, visa målet i denna del åter till hovrätten, som skulle hava att på anmälan åter upptaga detsamma och därmed vidare lagligen förfara.

Målet föredrogs i högsta domstolen den 22 juli 1925, därvid högsta domstolens ledamöter förenade sig om följande yttrande:

"Genom vad aktuarien i hovrätten John Daniel Thulin anfört och för övrigt i målet förekommit finner högsta domstolen det vara styrkt, att von Konow, då han i hovrätten inställde sig för att där utföra Nordgrens talan i målet, till hovrätten ingivit ej allenast den i hovrättens dom omförmälda avskriften av en utav Nordgren utfärdad fullmakt utan jämväl samma fullmakt i huvudskrift och att, efter det avskriften vid anställd jämförelse befunnits vara lika lydande med huvudskriften, denna till von Konow återställts; och varder förty, med undanröjande av hovrättens dom, så vitt angår Nordgrens i hovrätten fullföljda talan, målet i denna del visat åter till hovrätten för förnyad behandling. Nordgren berättigas att återbekomma de nedsatta beloppen, tillhopa 300 kronor."

Kungl. Maj:ts dom gavs i enlighet därmed den 31 juli 1925.

I en den 24 september 1925 hit ingiven skrift bestred Thulin ytterligare ersättningsskyldighet på grund av den av honom begångna försummelsen samt åberopade därvid innehållet i ett skriften bifogat så lydande brev:

"Stockholm den 15 aug. 1925.

Herr Aktuarien John D. Thulin, Ulrikagatan 2, Här.

J. L. Nordgren ./. Bogserings A. B. Nord m. fl.

Sedan Kungl. Maj:t genom dom den 31 sistlidne juli återförvisat detta mål till hovrätten och berättigat Nordgren att återfå av Eder för hans räkning deponerade kr. 300: —, få vi, på uppdrag av advokaten Sven Hallström i Umeå, av sagda belopp överlämna kr. 122 i postremissväxel enligt nedanstående specifikation. Tacksamt emotseende Edert benägna erkännande hava vi äran teckna

Högaktningsfullt
Advokatfirman Lagercrantz & Dalén
Helge Ruuth.

Hallströms kostnader i hovrätten	kr.	44: 50
„ „ hos Kungl. Maj:t	„	83: 50
„ „ hos J. O.	„	50: —
Saldo	„	122: —
	kr.	300: —."

Hallström, som fick del av sistberörda skrift och brev, erhöll tillfälle att i anledning därav inkomma med ytterligare påminnelser men underlät att inkomma därmed.

I en ämbetsskrivelse till hovrättsrådet Kiellander upptog jag därefter vad som ovan anförts samt yttrade tillika följande:

Genom Kungl. Maj:ts dom i ovan omförmälda mål syntes uttalat, att målet icke i hovrätten blivit i vederbörlig ordning handlagt. Ytterst vore uppenbarligen orsaken därtill att söka i Thulins försummelse, bestående i uraktlåtenhet att göra ordentlig påskrift om, att den inlämnade fullmaktsavskriften var lika lydande med den till hovrätten före inställelsetidens utgång ingivna originalfullmakten. Thulin hade vidgått, att han därigenom gjort sig skyldig till tjänstefel, och hade han, för att gottgöra detsamma, vidkänts kostnader, som åsamkats Hallström och Nordgren för målets bevakande vid domstolarna samt för den av dem hos mig gjorda anmälan. Då därtill komme, att Nordgren genom Kungl. Maj:ts dom fått sin rätt att fullfölja talan i målet fastslagen, syntes anledning nu saknas att behandla förevarande ärende såsom en fråga i första hand om den rättskränkning, som kunde hava tillfogats vederbörande rättssökande.

Saken hade emellertid en annan sida av mera principiell innebörd. Därmed syftade jag på den handläggning, som ägnats ifrågavarande mål å den division i hovrätten, som förehaft målet till avgörande. Divisionens ledamöter hade ställt sig på en ståndpunkt, som jag icke kunde finna rik-

tig. Jag kunde icke ansluta mig till en åsikt, enligt vilken det skulle vara med principerna för hovrätternas arbetssätt överensstämmande, att den i ett mål dömande divisionen betraktade sig såsom en från hovrätten i övrigt avskild institution utan skyldighet att i mån av behov samverka med hovrättens övriga befattningshavare till ett i varje fall såvitt möjligt rättsenligt resultat. Icke blott den behandling, som kommit det ifrågavarande målet till del, utan också innehållet av hovrättsledamöternas till mig avgivna yttrande syntes mig emellertid otvetydigt hava sin grund just i en dylik negativ uppfattning beträffande en hovrättsdivisions åliggande i berörda avseende.

Ingen tvekan torde nämligen kunna råda därom, att divisionens ledamöter vid avdömandet av ifrågavarande mål fullt medvetet övervägt och lämnat å sido den enligt min tanke dock redan i sakens dåvarande läge långt ifrån osannolika möjligheten, att de för divisionen tillgängliga handlingarna icke, så som de borde, på ett med avseende å fullständigheten tillfredsställande sätt återgåvo vad som vid Nordgrens inställelse i hovrätten verkligen tilldragit sig. Ett antagande i motsatt riktning syntes få anses uteslutet såväl på grund av handlingarnas utseende som också med hänsyn till vad hovrättens ledamöter i sitt hit avgivna yttrande anfört. I detta yttrande syntes ledamöterna också uttryckligen hava tagit avstånd från tanken, att det skulle ålegat dem att söka åstadkomma rättelse i fråga om den försummelse, som kunde misstänkas hava förelupit på hovrättens aktuariekontor. Enligt min mening borde dock divisionsledamöterna under för handen varande omständigheter, innan målet företogs till avgörande, hava satt sig i förbindelse med vederbörande aktuarie för att erhålla alla inom hovrätten tillgängliga upplysningar av betydelse för behörighetsfrågans bedömande. Hovrättens verksamhet såsom domstol vore ju icke förlagd enbart till dess divisioner. I nämnda verksamhet inginge också, bland annat, aktuariernas mottagande av de rättssökande och de handlingar, som dessa eller deras ombud ingåve. Ett fel, som beginges t. ex. av vederbörande aktuarie och som i rättsstridig riktning återverkade på målets avgörande, måste vara att anse såsom ett rättegångsfel, begånget av hovrätten betraktad såsom enhetlig domstolsorganisation. Det måste därför, även om ingen uttrycklig föreskrift därom funnes, enligt sakens natur framstå såsom en angelägenhet av största vikt och gemensam för alla befattningshavare, som hade med målet att skaffa, att intet dylikt fel på något stadium av målets handläggning uppkomme samt, om det uppkommit, att dess verkningar såvitt möjligt förebyggdes.

I förevarande fall hade, såsom redan nämnts, detta enligt min tanke bort ske på det sättet, att divisionen inhämtat upplysningar i första hand från aktuariekontoret. I detta sammanhang önskade jag emellertid än vidare uttala, att jag för min del icke kunde finna något skäl för ett prin-

cipiellt avvisande av utvägen att i ett fall som det förevarande i mån av behov jämväl genom förhör med rättssökande skaffa utredning om de faktiska förhållanden, som kunde inverka på bedömandet av behörighetsfrågan. Att jag med det ovan sagda blott uttalat mig om åtgärder för utrönande av sanningen om det faktiska förloppet i visst hänseende och icke i minsta mån åsyftat någon rättslig möjlighet att efter inställelsedagen komplettera behörighetshandlingar, som icke före inställelsetidens utgång förelegat i fullständigt skick, syntes vara överflödigt att närmare utveckla.

Mot det ovan anförda syntes mig icke med fog kunna resas den invändningen, att en hänvändelse i förevarande fall till aktuariekontoret i alla händelser icke kunnat förväntas leda till något positivt resultat. Frånsett att en dylik invändning jävades av den utgång, ifrågavarande mål hos Kungl. Maj:t erhållit, stode det ju under alla förhållanden fast, att man aldrig på förhand kunde med säkerhet veta, vad en dylik undersökning kunde bringa i dagen. Här vore blott fråga om skyldigheten att efterforska och taga i betraktande möjligen tillgängligt bevismaterial. Bedömandet av bevismaterialets värde vore en senare omsorg.

Genom Kungl. Maj:ts i målet meddelade dom syntes emellertid frågan om den principiella sidan av förevarande sak hava kommit i ett i viss mån förändrat läge. Av nämnda dom syntes mig nämligen klart framgå, att högsta domstolen icke kunde antagas hava gillat den av hovrätten intagna ståndpunkten. Även om hovrättens ledamöter icke vore övertygade om giltigheten av samtliga de skäl, som av mig anförts emot deras ståndpunkt, syntes mig i allt fall anledning vara för handen att ifrågasätta, huruvida icke hovrättens ledamöter likväl av praktiska hänsyn ville för framtiden handla i enlighet med den anvisning, som torde få anses ligga i Kungl. Maj:ts dom. Det torde nämligen icke kunna anses rimligt, att i fall sådana som det förevarande högsta domstolen skulle behöva i första hand bedöma det bevismaterial, som dock otvivelaktigt stått hovrätten inom dess egen organisation till buds. I detta sammanhang kunde framhållas, hurusom frågan om hovrättens ställning till ifrågavarande spörsmål finge en än allvarligare innebörd, när man besinnade, att hovrätten i ett betydande antal mål utgjorde högsta instans.

Innan jag vidtoge ytterligare åtgärd i ärendet, hade jag ansett mig böra anmoda de hovrättsledamöter, som deltagit i målets avgörande, att till mig inkomma med tillkännagivande, huruvida de vore beredda att för framtiden i fall av liknande beskaffenhet som det förevarande förfara i enlighet med den uppfattning, vilken av mig förfäktats såsom riktig och enligt vilken det ålåge division i hovrätt att, där skäl funnes antaga, att uppgift om något förhållande, som kunde tänkas öva inverkan på ett måls prövning, till följd av försummelse av tjänsteman inom hov-

rätten undandragits divisionen, därom söka införskaffa upplysning från vederbörande befattningshavare.

I en sedermera till mig inkommen skrivelse anförde hovrättsråden Kiellander och Glimstedt samt hovrättsassessorn Scherdin följande:

"Sedan Kungl. Maj:t numera genom dom den 31 juli 1925 på anförda grunder återförvisat det ifrågavarande målet till hovrätten för förnyad behandling, och då justitieombudsmannen, med påpekande därav, ej mindre förklarat sig anse, att det genom nämnda dom torde få anses uttalat, att målet icke i hovrätten blivit i vederbörlig ordning handlagt, än även uppmanat oss att lämna utfästelse att för framtiden handla i enlighet med den anvisning, som torde få anses ligga i domen, vilja vi till en början framhålla, dels att vi icke, såvitt oss ledamöter i hovrätten angår, kunna i domen inlägga den mening, justitieombudsmannen gjort, dels ock att vi hitintills alltid, så långt förhållandena medgivit, beaktat de anvisningar, som lämnats i högsta domstolens avgöranden, och att något undantag beträffande ifrågavarande dom givetvis icke av oss ifrågasättes. Med avseende å den oberoende ställning, som vi i vårt domarevärv intaga, kunna vi emellertid av princip icke lämna det kategoriska tillkännagivande angående vårt framtida förfaringssätt, som nu avfordrats oss. Här är dock i själva verket endast fråga om, huruvida vårt nu påtalade förfarande bör föranleda ansvar. Genom att lämna bestämd utfästelse röranде vårt framtida förfaringssätt i fall av liknande beskaffenhet som det förevarande skulle vi måhända kunna vinna en blidare behandling från åklagaremaktens sida. Fall hava ju till och med icke så sällan förekommit, då åklagaremakten låtit bero vid den utfästelse, som med avseende å framtiden lämnats av vederbörande. Något dylikt så kallat pardonsplakat eller överhuvudtaget någon mildring i blivande åtal eftersträva vi icke. Är vårt förfarande av beskaffenhet att böra föranleda ansvar, så önska vi ock undergå det straff, som kan utmätas åt oss."

Hovrättsassessorn Thuresson meddelade i särskild skrivelse till mig att, sedan Kungl. Maj:t numera genom dom den 31 juli 1925 på anförda grunder återförvisat det ifrågavarande målet till hovrätten för förnyad behandling, Thuresson givetvis komme att för framtiden beakta den anvisning, som låge i Kungl. Maj:ts dom.

Med anledning av vad sålunda förekommit ställde jag hovrättsråden Kiellander och Glimstedt samt hovrättsassessorerna Scherdin och Thuresson under åtal inför högsta domstolen. I en därvid avlåten ämbetsskrivelse anförde jag följande:

Den av hovrättsassessorn Thuresson senast avgivna förklaringen synes mig vara av sådant innehåll, att, om den biträtts av hovrättsdivisionens övriga ledamöter, jag skulle haft synnerlig anledning överväga, om jag icke med stöd av 3 § i den för mig gällande instruktionen kunde låta därvid bero, på samma sätt som jag ej funnit skäl att mot aktuarien Thulin vidtaga ytterligare åtgärd i förevarande ärende. Innehållet av de yttranden, som avgivits av divisionens övriga ledamöter, har emellertid synts mig icke medgiva ärendets avskrivande i befintligt skick, såvitt angår divisionens handläggning av ovan omförmälda mål.

Hovrättsråden Kiellander och Glimstedt samt hovrättsassessorn Scherdin hava nämligen, i olikhet med vad fallet synes varit vid tiden för det första av dem till mig avgivna yttrandet, numera ansett med sin oberoende ställning såsom domare icke förenligt att göra något mera bestämt uttalande angående sina föresatser med avseende å framtida förfaringssätt. Om eller i vad mån de funnit anledning att frånträda den av dem i det tidigare yttrandet i ganska kategoriska ordalag tillkännagivna ståndpunkten framgår sålunda icke klart av deras senaste uttalande. I sådant hänseende hava de dock tillkännagivit, att de icke, såvitt dem anginge, kunde i Kungl. Maj:ts ovan omförmälda dom inlägga den mening, som jag funnit därav framgå. Av detta tillkännagivande nödgas jag, i saknad av tydligt besked, draga den slutsatsen, att bemälda hovrättsledamöter fortfarande göra gällande, att de handlat riktigt eller åtminstone oantastligt, då de företagit det ifrågavarande målet till avgörande utan att söka inhämta upplysningar från hovrättens aktuariekontor. Vid sådant förhållande och då jag anser oeftergivligt, att jag icke slutbehandlar förevarande ärende utan att, i den mån sådant är möjligt, hava sökt förebygga ett återupprepande av det skedda — vilket för mig i denna sak framstår såsom det viktigaste — har jag funnit mig icke kunna undgå att pröva det enda medel att nå nämnda syfte, som numera återstår till mitt förfogande, nämligen ett åtal inför vederbörlig domstol.

Då de tre nyssnämnda hovrättsledamöterna hänvisat på sin ställning såsom domare, giver detta mig anledning betona, att jag ingalunda vänt mig mot deras frihet att döma efter lag och samvete eller ens föreslagit dem att med avseende å framtiden göra något uttalande beträffande deras blivande handlingssätt, såvitt den dömande verksamheten i egentlig mening angår. Ännu mindre har jag uppmanat dem att lämna eller "avfordrat" dem någon "utfästelse" i sådant hänseende. Min hänvändelse har uppenbarligen inneburit allenast en hemställan, att hovrättsledamöterna ville tillkännagiva, om och i vad mån deras uppfattning om rätta förfaringssättet i det hänseende, varom fråga är, numera möjligen överensstämde med den av mig uttalade. Vad jag därvid gjort och alltjämt gör gällande är, att det i varje fall utan undantag måste anses otillåtet för

en domare i hovrätt att utan vidare efterforskning till grund för sin dom lägga av vederbörande tjänsteman överlämnade handlingar, beträffande vilka domaren har skäl till misstanke, att de icke innehålla upplysning om allt, som parterna eller deras ombud i vederbörlig ordning bragt inför hovrätten. Vare sig det, som möjligen fattas, utgöres av exempelvis bilagorna till en inlaga eller, såsom i förevarande fall, av vederbörande tjänstemans intyg, att fullmakt varit företedd, måste det redan ur vanlig ordningssynpunkt — för att icke tala om rättssäkerheten för parterna — anses såsom en skyldighet för domaren att vidtaga åtgärder för handlingarnas fullständigande. Jag kan omöjligen finna, att ett hävdande på ena eller andra sättet av denna, såsom det synes mig, självklara grundsats i någon den allra minsta mån kan anses på ett obehörigt sätt inkräkta på domarens fria ställning såsom domare. Även en domare måste ju, icke minst då det såsom här gäller det rent yttre domstolstekniska handhavandet av processmaterialet, erkänna vissa allmängiltiga normer för sitt handlande.

Med hänsyn till det läge, vari saken numera kommit, finner jag mig böra något närmare än jag tidigare ansett erforderligt ingå på de omständigheter, vilka enligt min mening gjort det till en ämbetsplikt för hovrättsledamöterna att i förevarande fall söka förbindelse med hovrättens aktuariekontor. Härvidlag är till en början att märka, hurusom det är högst sällsynt, att ett ombud, allrahelst om vederbörande tillhör någon av huvudstadens mera kända advokatfirmor, gör sig skyldig till en sådan försummelse som att åberopa fullmakt endast i avskrift. Redan osannolikheten av en sådan försummelse hade bort mana divisionens ledamöter till synnerlig uppmärksamhet och omtanke. I förevarande fall förelågo dessutom alldeles särskilda omständigheter, ägnade att väcka starka tvivelsmål beträffande de i hovrättsakten befintliga handlingarnas fullständiga skick. Mest framträdande i detta avseende var utan tvivel tillvaron av den beläggningsstämpel, som fanns klistrad på den ingivna avskriften av fullmakten. Denna stämpel var i hovrätten makulerad den 6 juli 1922, då den tid utgick, inom vilken Nordgren hade att inställa sig i hovrätten. Att beläggningsstämpeln och makuleringsmärket icke kunde godtagas som fullt bevis, att fullmakten före inställelsetidens utgång varit i huvudskrift företedd hos aktuarien, torde visserligen vara obestridligt. Men lika klart synes mig å andra sidan, att de utgjorde ytterst starka indicier till stöd för en misstanke i dylik riktning. Hovrättsledamöterna hava icke heller själva velat förneka, att man av stämpelns förefintlighet och utseende kunnat — enligt deras mening visserligen "på sin höjd" — draga den slutsatsen, att mellan von Konow och Thulin fråga förevarit om avskriftens vidimerande. Jag vill däremot våga det påståendet, att hovrättsledamöterna icke gärna kunna hava undgått att draga en dylik slutsats.

Men den slutsatsen måste också antagas hava lett till ytterligare eftertanke. Det lärer nämligen icke kunnat hållas för sannolikt, att Thulin och von Konow så ingående samtalat om vidimerande av en avskrift, till vilken originalet saknats, att samtalet föranlett framtagande, påklistrande och makulerande av ifrågavarande beläggningsstämpel. Tvärtom måste beläggningsstämpelns förhandenvaro anses hava med bestämdhet tytt på, att även huvudskriften av fullmakten varit företedd, och följaktligen jämväl anses hava medfört skyldighet för divisionens ledamöter att icke utan vidare åtnöja sig med hovrättsaktens tillsynes ofullständiga skick.

Ännu ett skäl härtill låg däri, att Thulin, såsom hovrättsledamöterna ock själva framhållit, icke på sätt vederbort försett Nordgrens vadeinlaga med någon som helst anteckning i bläckskrift om därvid fogad handling. Enligt hovrättens arbetsordning har det, under den tid, varom nu är fråga, ålegat aktuarie att å emottagen inlaga anteckna, bland annat, bilagornas antal. Frånsett den i det närmaste utplånade blyertsskrift, som divisionens ledamöter betygat sig icke hava i samband med målets avdömande iakttagit och som därför av mig lämnas helt ur räkningen, synes redan vid tiden för målets handläggning å divisionen nederst i högra hörnet av Nordgrens vadeinlaga hava funnits en ännu där befintlig, efter all sannolikhet å aktuariekontoret med blyerts gjord påskrift, innehållande ordet "Fullm.". Av det förhållandet att ingen med bläck gjord påskrift funnits hava hovrättsledamöterna visserligen ansett sig kunna draga den slutsatsen, att Thulin redan före målets lottning i september 1922 varit oviss om, vad en anteckning beträffande bilagor borde innehålla, varför det väl ansetts än mera osannolikt, att han 2 år efteråt kunnat erinra sig det verkliga händelseförloppet. Mig synes dock berörda slutsats om villrådighet hos Thulin vara alldeles förhastad. Det hade väl bort ligga närmare till hands att antaga ett rent förbiseende å hans sida än att förutsätta, att han skulle velat, utan att på något sätt anmärka förhållandet, lämna ifrån sig handlingarna i ett ofullständigt och måhända missvisande skick. Därmed må emellertid förhålla sig hur som helst. Den omständigheten att vanlig, med bläck utförd påskrift saknades hade i allt fall bort uppfattas såsom i sin mån bekräftande misstanken, att något kunde vara i olag, och därför också såsom utgörande ytterligare en anledning att icke lämna saken utan undersökning.

Enligt vad Thulin uti en på begäran till min expedition överlämnad, bland handlingarna i ärendet förvarad skriftlig redogörelse angående å aktuariekontoret tillämpad praxis uppgivit, synes vidare det å vadeinlagan med blyerts tecknade ordet "Fullm." hava — frånsett användandet av blyerts — alldeles motsvarat den påteckning, som å ifrågavarande aktuariekontor vanligen brukar göras med bläck i sådana fall, då jämte vadeinlagan ingives fullmakt dels i huvudskrift och dels i avskrift med be-

gäran om huvudskriftens återfående efter verkställd vidimation. Thulin har därjämte uppgivit att, om fullmakt åberopas endast i avskrift, han genom påskrift å inlagan anser sig böra uttryckligen anmärka, att endast avskrift åberopats. Ett dylikt förfarande lärer ock vara välbetänkt, då i allmänhet missuppfattning icke synes utesluten, om man utan någon reservation skulle beteckna såsom fullmakt vad som endast är avskrift av en sådan. Vad nu förevarande fall angår, synes mig därför det å vadeinlagan med blyerts tecknade ordet "Fullm." hava bort anses åtminstone icke motsäga utan snarare giva stöd åt ett antagande, att huvudskriften av fullmakten möjligen blivit företedd i hovrätten.

I sitt till mig först ingivna yttrande hava hovrättsledamöterna andragit en del skäl, som skulle visa, att — allrahelst efter så lång tid som den i detta fall förflutna — en hänvändelse till aktuariekontoret icke kunnat antagas leda till något resultat. Redan i min skrivelse till hovrättsledamöterna har jag bemött denna synpunkt. I förevarande sammanhang må därutöver anmärkas, hurusom enligt hovrättens arbetsordning det ålegat aktuarien att å varje handling anteckna tiden för dess ingivande. Thulin har i sin omförmälda redogörelse uppgivit, att han, när originalfullmakt åberopas med begäran om dess återfående efter verkställd vidimation, städse, såsom i nu förevarande fall ock skett, brukar genom vederbörlig datumstämpel förse även originalfullmakten med påskrift om tiden för ingivandet. Ett dylikt förfarande synes mig också stå i bästa överensstämmelse med nyss berörda föreskrift i arbetsordningen. I den därmed sammanhängande möjligheten, att full klarhet kunde erhållas, låg enligt min mening ytterligare en anledning att i det fall, varom nu är fråga, icke utan vidare släppa tanken på en undersökning. Det synes mig för övrigt klart, att Thulin själv var närmast att i första hand bedöma, vad han å tjänstens vägnar kunde eller icke kunde intyga. Han hade därför bort erhålla tillfälle att lämna eller kanske rättare sagt bort avfordras besked. Därefter hade det tillkommit divisionen att pröva bevisvärdet av detsamma.

Jag kan i detta sammanhang icke underlåta att framhålla, hurusom i hovrättens arbetsordning uttryckligen omtalas såsom en skyldighet för vederbörande föredragande — i förevarande fall hovrättsrådet Glimstedt — att, så snart ske kan, hos hovrätten anmäla, om någon förberedande åtgärd erfordras, innan ett mål till huvudsaklig prövning företages, samt verkställa den föredragning, som i sådant avseende finnes nödig.

På grund av vad jag nu andragit och tidigare i min till hovrättsledamöterna avlåtna, här ovan återgivna skrivelse anfört yrkade jag, att Kungl. Maj:t måtte jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen döma hovrättsråden Kiellander och Glimstedt samt hovrättsassessorerna Scherdin och Thures-

son till ansvar för det fel i domarämbetets utövning, vartill de, enligt vad jag utvecklat, gjort sig skyldiga, då de företagit ovan omförmälda mål till slutligt avgörande utan att först genom hänvändelse till vederbörande aktuarie göra den undersökning, vartill handlingarnas beskaffenhet givit ofrånkomlig anledning.

Kungl. Maj:t har genom utslag *den 6 maj 1926* yttrat följande:

Enär hovrättens ledamöter vid handläggningen av ovan omförmälda mål förfarit felaktigt i angivna hänseendet, prövade Kungl. Maj:t lagligt att jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen döma en var av dem för det fel i ämbetets utövning, vartill han sålunda gjort sig skyldig, att böta 50 kronor.

Ett justitieråd var av skiljaktig mening och anförde:

"Jag finner att Kiellander, Glimstedt, Scherdin och Thuresson bort före tvistemålets avgörande höra Thulin med anledning därav att å fullmaktsavskriften väl fanns en med hovrättens datumstämpel den 6 juli 1922, eller två dagar efter handlingens ingivande till hovrätten, makulerad 50-öres enkel beläggningsstämpel, men dock intet bevis att huvudskriften företetts i hovrätten. Då de emellertid, efter mitt omdöme, icke genom sin uraktlåtenhet härutinnan gjort sig skyldiga till sådant fel i domareämbetets utövning, att ansvar därå bör följa, lämnar jag åtalet utan bifall."

16. Olaga häktning samt obehörigt beläggande med handbojor m. m.

Av handlingarna i ett genom klagomål av muraren J. F. Gullberg i Lyckeby och dennes hustru Emelia Gullberg härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande:

Den 28 oktober 1924 vid 7-tiden på kvällen utbröt eld i halmbalar, förvarade i en ladugårdsbyggnad, hörande till Augerums sockens ålderdomshem i Vedeby. Elden upptäcktes emellertid i god tid och släcktes, innan någon skada anställts. Påföljande dag, kl. omkring 6 e. m., varsnades, att eld ånyo uppstått i ladugårdsbyggnaden, som därvid nedbrann till grunden. Den 12 därpå följande november uppstod eldsvåda i en till hemmet hörande uthusbyggnad, innehållande vedbodar, avträden m. m. Byggnaden blev, trots tillskyndande personers ansträngningar att rädda densamma, lågornas rov. Den 14 i samma månad upptäcktes eld i ett rum, bebott av två å hemmet såsom understödstagare intagna personer Gunnar Karlsson och T. Samuelsson och hörande till ett hus å hemmets område, vilket hus beboddes jämväl av Gullberg och hans familj. Elden hade, då

den upptäcktes, antänt en i de två understödstagarnas rum stående säng jämte till densamma hörande madrass. Elden blev emellertid släckt.

Då eldsvådorna syntes hava blivit anlagda, hölls av landsfogden i Blekinge län B. Falk polisförhör den 29 och den 30 oktober, den 3, den 6 och den 12 samt den 14 och den 15 november 1924. Sistnämnda dag blevo klagandena av Falk häktade såsom skäligen misstänkta, J. F. Gullberg för att hava anlagt ifrågavarande eldsvådor eller åtminstone tre av dem, och Emelia Gullberg för att hava förövat mordbrand eller hava varit delaktig däri.

Efter det klagandena häktats och införpassats till straffängelset i Karlskrona, upptäcktes vid flera olika tillfällen, att någon eller några sökt anlägga eld i ålderdomshemmets manbyggnad. Vid samtliga dessa tillfällen upptäcktes emellertid elden i så god tid, att den kunde släckas, innan någon nämnvärd skada inträffat. Vid polisförhör, som med anledning av dessa efter klagandenas häktande uppkomna eldsvådetillbud anställdes, erkände å hemmet intagne understödstagaren H. Flyborg, att han uppsåtligen åvägabragt såväl de fyra första som ock samtliga de senare omförmälda eldsvådorna eller eldsvådetillbuden. Vid den rannsakning, som därefter hölls inför Östra häradsrätt, vidhöll Flyborg, vilken jämväl häktats och ställts under åtal för mordbrand, sin bekännelse. Klagandena, mot vilka Falk sedermera vid häradsrätten icke framställde några ansvarspåståenden, försattes vid första rättegångstillfället, som ägde rum den 21 november 1924, på fri fot. Beträffande Flyborg beslöt häradsrätten, att undersökning skulle ske rörande dennes sinnesbeskaffenhet, och, sedan medicinalstyrelsen i utlåtande, avgivet den 8 januari 1925, förklarat Flyborg vid tiden för åtalade brottens begående hava varit på grund av bristande psykisk utveckling i saknad av förståndets bruk, fann häradsrätten i utslag den 22 januari 1925, att Flyborg vore övertygad att hava gjort sig skyldig till upprepade mordbrandsanläggningar, däribland dem, som gjorts den 28 och den 29 oktober samt den 12 och den 14 november 1924, ävensom försök till mordbrand, men att han, då han vid brottens begående varit i saknad av förståndets bruk, icke kunde till ansvar fällas.

Av protokoll, som av Falk förts vid de polisförhör, som ledde till klagandenas häktande, framgår i huvudsak följande.

Angående eldsvådetillbudet den 28 oktober lämnades följande uppgifter:

Föreståndaren å ålderdomshemmet A. Nilsson berättade: Kl. 7 e. m. hade Nilsson samt drängen å gården Karl Viktor Karlsson, drängen P. A. Svenssons hustru Charlotta Svensson samt tjänstflickorna Ellen och Signe Mattsson gått förbi den plats, där sedermera elden visat sig, men då hade ej iakttagits vare sig eld, rök eller brandlukt. Charlotta Svensson hade strax efteråt gått till en loge i ladugårdsbyggnaden för att uppsöka sin man. Hon hade då varseblivit elden. Kl. 7,10 e. m. hade hon kommit in i

manbyggnadens kök och ropat, att det brann i halmen i skjulet. Nilsson hade skyndat till platsen och, sedan andra personer tillkommit, hade man lyckats bliva herre över elden.

Föreståndarens hustru Frida Nilsson förklarade, att Gullberg, vilken, enligt vad det allmänt sades, varit hemma i sin bostad den 28 oktober, då det brunnit i halmbalarna i skjulet, icke hjälpt till med släckningsarbetet. Frida Nilsson ändrade sedan detta sitt uttalande därhän, att man måhända ej sagt, att Gullberg vid detta tillfälle verkligen varit hemma i sin bostad, utan hade man kanske endast antagit detta, eftersom han, efter vad man iakttagit, ej deltagit i släckningsarbetet.

Lilly Witlock, hustru till trädgårdsmästaren G. A. Witlock, Avelsgärde, uppgav: Hon hade kommit till brandstället cirka 20 minuter efter kl. 7 e. m. Vid framkomsten hade hon sett Gullberg stå ensam bredvid en halmstack i närheten av ladugården. Han hade bara stått och tittat på branden och ej deltagit i släckningen. Därefter hade hon ej sett mera till honom, vilket hon bort göra, om han deltagit i släckningsarbetet, ty hon hade själv deltagit däri.

Föreståndaren Nilsson upplyste, att han ej heller sett Gullberg deltaga i släckningsarbetet den 28 oktober. Det funnes många, förklarade han, som kunde intyga detta.

Signe Mattsson förmälde, att hon, som, efter det Charlotta Svensson omkring en kvart över 7 ropat, att det brunne i skjulet, deltagit i släckandet av elden, ej sett vare sig Gullberg eller dennes hustru å brandstället.

Gullberg, vilken hade arbete i Karlskrona, berättade: Den 28 oktober hade han kommit hem med tåget, som ginge från Karlskrona kl. 5,25 e. m., och stigit av vid banvaktsstugan vid Vedeby. Det åtginge ungefär 15 minuter för tåget att komma fram dit. Från banvaktsstugan hade han gått hem till sin bostad, vartill åtginge omkring 20 minuter. När han kommit hem, hade han satt sig att vila. Efter det han ätit, hade han klätt av sig samt gått och lagt sig och somnat. Därefter ändrade han sina uppgifter därhän, att han ej somnat. När han hade legat så en stund, hade han hört det ringa i klockan på stall- och magasinsbyggnaden och någon utanför skrika, att elden var lös. Han hade då klätt på sig och gått ut. När han kommit ut, hade han sett, att det var eld i halmen i skjulet åt östra gaveln till i ladugården. Han hade då gått bort och tagit de balar, som föreståndaren Nilsson kastat ut, och lagt dem utanför en stengärdesgård. Därefter hade han deltagit i kedjan och langat vatten.

Emelia Gullberg förmälde: Mannen hade som vanligt kommit hem från Karlskrona en kvart över 6 e. m. När han kommit in, hade hon bäddat åt honom, och han hade klätt av sig och lagt sig utan att dessförinnan hava ätit något. Han hade dock ej sovit. Han hade legat en liten stund, då det plötsligt börjat ringa på gården. Hon hade då tillsagt en sin dotter,

att denna skulle gå och se efter, vad som vore på färde. När flickan kommit upp igen, hade hon skrikit, att elden vore lös. Mannen hade då klätt på sig, varefter de allesamman hade sprungit till brandstället. Gunnar Karlsson och Samuelsson hade också sprungit ut. När de framkommit till brandstället, hade mannen deltagit i släckningsarbetet. Detta kunde vitsordas av drängen Svensson.

Beträffande den brand, som inträffade den 29 oktober 1924, uppgavs bland annat följande av nedannämnda personer.

Ellen Mattsson förmälde: Omkring 2 eller 3 minuter efter kl. 6 e. m. den 29 oktober hade man gått till ladugården för att mjölka. Då hon kom in i ladugården, kunde hon icke förmärka någon eld, rök eller brandlukt. I ladugården hade, jämväl för att mjölka, infunnit sig Charlotta Svensson och Signe Mattsson. Efter ungefär 10 minuters förlopp hade Ellen Mattsson plötsligt märkt eld i en glugg, i vilken man brukade häva fodret från slindret ovan ladugården. Det hade sålunda varit uppe i det hö, som förvarades på detta slinder, som det brann. Hon och de båda andra mjölkerskorna hade ögonblickligen sprungit ned till ålderdomshemmet och ropat, att elden var lös i ladugården. Hon hade ej sett någon annan person i ladugården vid nu omförmälda tillfälle än sina bägge kamrater. När hon kommit ut ur ladugården, hade hon ej heller sett någon annan person uppehålla sig i ladugårdens närhet eller springa bort därifrån.

Föreståndaren Nilsson uppgav: Han hade den 29 oktober gått från ålderdomshemmet ned till sjukstugan precis kl. 6 e. m. och därvid passerat ladugården. På vägen hade han 3 eller 4 minuter efter kl. 6 mött Gullberg, som gått mot hemmet. Framkommen till sjukstugan, hade han 10 minuter efter framkomsten dit fått bud, att det brann å ålderdomshemmet. Han hade då genast skyndat till brandstället.

Nilsson utvisade vid det polisförhör, som hölls den 30 oktober, platsen för mötet med Gullberg. Vid förhöret utröntes, att det toge en tid av 2½—3 minuter att gå från östra ändan av den brunna ladugården till mötesplatsen.

De tre mjölkerskorna omtalade, att just som de, efter att hava inträtt i ladugården, gjort sig beredda att börja mjölkningen, hade en person, som Charlotta Svensson och Signe Mattsson igenkänt såsom Gullberg, gått förbi ladugårdsdörren. Charlotta Svensson tillade, att Gullberg vid passerandet hade anmärkt på, att vägen varit smutsig, att han gått i riktning mot öster — varest hans bostad var belägen — men att hon ej sett, vart han tagit vägen, och sålunda ej om han gått hem till bostaden.

Vid polisförhöret den 30 oktober uppgav Gullberg: Han hade den 29 oktober kommit hem till sin bostad vid samma tidpunkt som dagen dessförinnan eller sålunda 15 eller 20 minuter över kl. 6 e. m. Han hade hunnit avtaga ena skon och dessutom kavajen, då det börjat ringa i klockan på

stallbyggnaden. Han hade då åter tagit på kavajen och skon och sprungit ända fram till ladugården. Man hade hållit på att ringa i ett sträck utan uppehåll, och han trodde, att ringningen pågått 10 minuter. Han hade ej iakttagit, vem som ringt. När han kommit hem, hade han hört, att det var folk i gavelrummet mitt emot hans. De hade talat med varandra, vadan det sålunda måste hava varit flera personer. Han antoge därför, att både Gunnar Karlsson och Samuelsson befunnit sig inne på detta deras rum. Medan han hållit på att draga på sin ena sko och hustrun öppnat dörren till hans rum, hade han sett, att dörren till Gunnar Karlssons och Samuelssons rum mitt emot var öppen och att lampan där var tänd, varjämte han sett Samuelsson stå inne i rummet, men däremot hade han ej sett Gunnar Karlsson. Han hade ej sett någon av dem gå ut, när han själv begav sig ut till den brinnande ladugården. Han antoge, att de möjligen gått ut före eller efter honom. Han hade ej heller sett dem på vägen till ladugården och ej heller på hela kvällen på brandplatsen. Han hade varit alldeles ensam, när han sprungit till ladugården. När han kommit fram dit, hade han funnit ett par tre stycken personer inne i själva ladugården hålla på med att taga ut djuren, men han visste ej, vilka dessa varit. Han hade varit så tankspridd för att det brann. Han trodde, att det varit ett fruntimmer med bland dessa tre personer. Han hade börjat lossa korna och taga ut dem. Han hade ensam lossat två kor. Därefter ändrade han sin uppgift därhän, att han ej visste, om det var en ko och en tjur eller två tjurar eller två kor, som han lossat, men så mycket visste han, att det varit i den del av ladugården, som låge öster om den genom ladugården ledande mittelgången, han verkställt lossningen. Han ändrade sedan sina uppgifter därhän, att han lossat det ena djuret ensam — det hade korta horn och därför antoge han, att det varit en tjur — men i fråga om det andra djuret mindes han ej, om han lossat det ensam eller om det var andra personer, som hjälpt till därmed. Det hade kommit djur springande på mittelgången, och då hade han hjälpt ut dem också. Han hade ej talat med någon inne i själva ladugården och ej heller vid ingången till densamma, och ingen hade tilltalat honom. En person hade dock hjälpt honom ut med det djur med korta horn, som han först tagit ut ur ladugården, men vem det varit visste han ej; han visste endast, att det varit en karl. Han hade också varit med och langat vatten. Han hade kvarstannat på brandplatsen till kl. omkring 8 eller ½9 på kvällen, varefter han begivit sig hem och gått till sängs.

Emelia Gullberg förmälde: Den 29 oktober hade mannen efter slutat arbete i Karlskrona kommit hem i vanlig tid 15 eller 20 minuter över 6 e. m. Efter hemkomsten hade han för hustrun omnämnt, att han utanför ladugården mött mjölkerskorna Signe och Ellen Mattsson samt Charlotta Svensson. Då han kommit hem, hade han satt sig på en stol, dragit av

sig kängorna och därefter suttit i strumplästen, då de plötsligt hört ett skrik på gården. Emelia Gullberg hade då tillsagt en sin dotter att springa ned och se efter, vad det var. Flickan hade ej hunnit ut, förrän det börjat ringa. Hon hade återvänt och ropat, att elden var lös. Emelia Gullberg hade då sprungit ned och sett elden, därpå hade hon sprungit upp igen och sagt, att det var mycket värre än föregående dag. Då hade mannen redan varit sysselsatt med att taga på sig kängorna. Han hade sedan skyndat till brandstället.

Understödstagaren Samuelsson, född 1909, berättade: Han hade ej sett Gullberg komma hem till sin bostad på eftermiddagen den 29 oktober och ej heller hört honom gå vare sig i trappuppgången till det hus, där han bodde, eller annorstädes i huset. Han brukade annars alltid höra Gullberg, när han kom hem efter slutat arbete. Det funnes blott en gemensam uppgång till Samuelssons och makarna Gullbergs lägenheter. Både Samuelsson och hans rumskamrat Gunnar Karlsson hade varit inne på sitt rum, när det börjat ringa i vällingklockan å stall- och magasinsbyggnaden. De hade sprungit ut i samma ögonblick, som ringningen börjat. När de sprungit ut, hade de ej sett Gullberg springa ut, oaktat han, efter vad de hört, sagt, att han sprungit ut från sin bostad så fort det ringt.

Understödstagaren Gunnar Karlsson, 22 år gammal, uppgav: Kl. 5 e. m. den 29 oktober hade han gått och lagt sig att sova ovanpå sängen med kläderna på. Han hade därför ej kunnat höra, om Gullberg på eftermiddagen ifrågavarande dag kommit in i sin bostad som vanligt eller ej. Då det sedan ringt i vällingklockan, hade han vaknat av sig själv och jämte Samuelsson sprungit bort till ladugården samt hjälpt till med att få ut kreaturen. På vägen till ladugården hade han sprungit förbi Karl Viktor Karlsson, vilken stått och ringt i vällingklockan. Han hade ej sett Gullberg springa ut från sin bostad, utan sett denne först efter ungefär en halvtimme, sedan Gunnar Karlsson kommit fram till brandplatsen. Gullberg hade då haft en tom spann i ena handen.

Trädgårdsmästaren Witlock omtalade följande: Han hade den 29 oktober omkring 2 minuter över 6 e. m. i sällskap med sin hustru gått från Avelsgärde för att hälsa på sina föräldrar, vilka bodde i närheten av Vedeby ålderdomshem. När de kommit till en gärdesgård omkring 100 meter från ålderdomshemmets manbyggnad, hade de plötsligt iakttagit, att det brann i ladugården. Witlock hade genast börjat att springa åt ladugården till. När han kommit mitt för vällingklockan å stallbyggnaden, hade en av drängarna, nämligen Karlsson, börjat att ringa. Kommen närmare ladugården hade Witlock sett, att det brann på två ställen i ladugårdens tak. Han hade hjälpt till att släppa ut kreaturen, som samtliga räddats. När han kommit in i ladugården, hade den förste, han sett därstädes, varit Gullberg, vilken stått strax innanför dörrarna till ladugården. En ko hade

då kommit springande, som mjölkerskorna antagligen släppt. Han hade då tagit kon i ena hornet, men kon hade sprungit från honom åt väster till i ladugården. Han hade ej släppt kon men ej heller kunnat rå med henne ensam. Då hade Gullberg kommit och tagit kon i svansen, varpå de vänt kon och fått ut henne.

Lilly Witlock förmälde: Hon hade, då eldsvådan varsnats, begivit sig mot ålderdomshemmet. Då hon kommit till manbyggnaden, hade någon börjat ringa i vällingklockan. Hon hade först sprungit in i ålderdomshemmets kök och lagt av kappan samt därpå sprungit till brandstället. Dit anländ hade hon sprungit in till sin man i ladugården och hjälpt till att taga ut kreaturen. Då hon för detta ändamål skolat gå genom södra dörren till ladugården, hade Gullberg stått i själva dörröppningen och hållit i den ena dubbeldörren. Båda dörrarna hade stått öppna. Så fort hon kommit in i ladugården, hade Gullberg stängt till den ena dörren. Hon hade sedan fått fatt i två kor och då sagt till honom: "Låt bli att stänga dörren; korna skola ut." Härtill hade Gullberg svarat: "Ska' de det?"

Charlotta Svensson sade sig hava gått tillbaka till ladugården, sedan hon underrättat sin man och drängen Karlsson om eldsvådan, och där hjälpt till med att taga ut kreaturen och då hava vid södra ingången till ladugården iakttagit Gullberg, som fattat tag i hornen på en ko, som Witlock och hans hustru sökt föra ut. Charlotta Svensson hade uppehållit sig i närheten av ladugården, tills det mesta varit nedbrunnet, men då ej sett Gullberg på hela tiden. Hon hade varit med och langat vatten, men ej sett Gullberg deltaga i något som helst räddningsarbete.

Föreståndaren Nilssons son Knut Nilsson och Samuelsson uppgåvo, att de tagit ut tjuren ur ladugården och att de därvid ej sett till Gullberg.

Gunnar Karlsson sade sig hava löst tjuren och vid detta tillfälle icke hava varseblivit Gullberg.

Gunnar Karlsson och Samuelsson förmälde vidare, att Gullberg och hans hustru samt makarnas tre äldsta hemmavarande barn den 3 november 1924 mellan kl. 7 och 8 e. m. kommit in till dem i deras bostad, varvid Gullberg yttrat, att han släppt ut en tjur branddagen den 29 oktober, att Gunnar Karlsson härtill svarat, att det varit han, som släppt tjuren, att Gullberg vidare yttrat något om att det kanske i stället var en ko, han släppte, samt att Gullberg dragit upp och visat en 100-kronorssedel och sagt ungefär följande: "Kan Ni bevisa, vem som tänt på, så få Ni 100 kronor av mig."

Drängen Karlsson berättade: Charlotta Svensson hade på eftermiddagen den 29 oktober kommit springande in i köket till sin bostad. Karlsson bodde jämte sin hustru i samma hus som drängen Svensson och dennes hustru Charlotta Svensson. Den sistnämnda hade, då hon kom springande, ropat, att det brunne i ladugården. Karlsson hade då just kommit in från sitt arbete några minuter över 6. Karlsson hade skyndat att ringa i

klockan å stall- och magasinsbyggnaden samt hållit på därmed i 3 minuter. Han hade utfört blott en sammanhängande ringning och ej gjort något uppehåll i ringningen. Medan han hållit på att ringa, hade han sett Samuelsson och Gunnar Karlsson komma springande förbi från sin bostad. Däremot hade han icke sett Gullberg komma förbi. Gullbergs bostad låge sydost om stallbyggnaden, så att han måste med nödvändighet hava sprungit förbi Karlsson, därest han varit inne i sin bostad. Ungefär en halvtimme efter utbrottet av branden hade han sett Gullberg och hans hustru stå på ålderdomshemmets gård. Det hade då fortfarande brunnit men varit lönlöst att söka släcka elden. Hustrun Gullberg hade då yttrat: "Det har han, för att vi inte fick köpa potatis." Mannen Gullberg hade endast skrattat. Karlsson hade genast uppfattat detta yttrande så, som om Gullbergs samma dag, branden timat, velat köpa potatis av föreståndaren, men förvägrats detta. Både Svensson och han hade funnit uttalandet märkvärdigt, sedan de fått veta, att Gullberg varit i förhör och att han misstänktes för mordbrand.

Drängen Svensson hade också sett makarna Gullberg stå på gårdsplanen och vitsordade vad drängen Karlsson berättat angående deras beteende därstädes.

Föreståndaren Nilsson bekräftade, att han tidigare vid ett par tillfällen vägrat Gullberg att få köpa potatis, en gång av den anledningen att Nilsson på grund av rådande skarp kyla ej velat gå ned till stukorna. Nilsson meddelade också, att även i andra hänseenden stridigheter uppstått mellan Gullberg å ena samt Nilsson och fattigvårdsstyrelsen å andra sidan.

Polismannen A. F. Johansson omförmälde, att vid ett tillfälle omkring år 1922, då Johansson haft uppdrag att föra en makarna Gullbergs son till läkare, varefter gossen skulle föras vidare till åkerbrukskolonien Hall, hustrun Gullberg yttrat, att Nilsson vore skuld till alltsammans, att pojken intet ont gjort och att det endast vore elakhet av Nilsson.

Falk antecknade i förhörsprotokollet för den 30 oktober 1924 att, då Gullberg, innan förhör anställts med honom, införts i det rum, där Falk uppehållit sig, hade han sagt till Falk, utan att denne dessförinnan tilltalat honom: "Är det meningen, att jag skall ut och resa i kväll?" ävensom att polismannen D. B. Ohlsson och föreståndaren Nilsson, som varit närvarande, bägge uppfattat yttrandet på samma sätt som Falk, nämligen såsom innebärande en fråga, huruvida meningen vore att häkta honom.

Polismannen Johansson, som beordrats att den 30 oktober i automobil möta Gullberg vid hans ankomst från Karlskrona, till förhindrande av att han och hustrun komme till tals med varandra, och föra honom till förhörsrummet, meddelade, att Gullberg på vägen frågat Johansson, som varit iklädd uniform, om saken rörde eldsvådan, vartill Johansson svarat ja, och att Gullberg då sagt, att han hörts av landsfiskalen H. Thunberg, och

undrat, om det vore landsfogden, som vore å ålderdomshemmet för att hålla förhör, vartill Johansson jämväl svarat ja. Sedan hade Gullberg frågat, om polisen hade kvar två luffare, som velat logera i fattiggården den 29 oktober, vilket Johansson ävenledes bejakat. Därpå hade Gullberg sagt, att det varit tur, att kreaturen räddats, samt förklarat, att han själv tagit ut tre stycken.

Vad därefter angick branden den 12 november 1924 lämnades bland annat följande upplysningar.

Vagnputsaren vid Karlskrona—Växjö järnväg J. E. Lyckow i Lyckeby berättade: Han hade denna dag sällskap med Gullberg på tåget, som ginge från Karlskrona kl. 5,25 e. m. och anlände till Vedeby banvaktsstuga omkring kl. 5,40 e. m. Tåget hade ej varit försenat. Sedan de stigit av vid banvaktsstugan, hade han haft sällskap med Gullberg till vägen, som från stora landsvägen veke av till ålderdomshemmet. Där hade de skilts åt och Lyckow fortsatt till Lyckeby. Ett par minuter innan han framkommit till sin bostad — han hade just passerat ett kafé vid den s. k. Trehörningen, varest tre vägar möttes — hade han vänt sig åt sidan och då sett, att det brunnit åt ålderdomshemmet till, och därvid tänkt: "Nu brinner det i fattiggården igen." Han hade då gått in i sin bostad och satt sin unika där samt genast begivit sig till ålderdomshemmet. Sedan han kommit närmare, hade han iakttagit, att det brann i en uthuslänga. Det toge knappt 10 minuter att gå från Vedeby banvaktsstuga till avtagsvägen till fattiggården. Det åtginge cirka 10 minuter att gå från avtagsvägen och till den plats, där han först varsnat elden.

Gullberg uppgav: Den 12 november hade han kommit hem vid 6-tiden på eftermiddagen. Han hade på hemvägen haft sällskap med Lyckow till den väg, som toge av till ålderdomshemmet. En tegelskärva hade råkat komma in i strumpan på Gullbergs vänstra ben. Han hade gått cirka 20 meter in på avtagsvägen till fattiggården, då han satt sig ned, tagit av strumpan och tagit bort skärvan. Just som han fått strumpan på igen och skulle taga på kängan, hade han hört det ringa i vällingklockan från fattiggården. Tåget, som han medföljt, hade gått vid ½6-tiden från Karlskrona. Det åtginge cirka 15 minuter för tåget att komma fram till Vedeby banvaktsstuga, och cirka 15 minuter hade det nog den kvällen tagit att gå från banvaktsstugan till vägen, som ledde åt fattiggården. Han hade ej stått och pratat med Lyckow, när de kommit till vägskälet, utan han hade genast gått vidare. När han hört klockan ringa, hade han skyndat sig att snöra skon och sprungit upp med sin väska i bostaden. Därpå hade han gått ned igen och deltagit i arbetet med att pumpa vatten, tills ångsprutan från Karlskrona anlänt, då han gått och sett på branden. Därefter hade han gått upp i sin bostad.

Frida Nilsson upplyste: Vid 6-tiden på eftermiddagen hade Signe Matts-

son och Ellen Mattsson gått från manbyggnaden för att mjölka. I förstugan hade Signe Mattsson varsnat ljus i uthuslängan. Utkomna på trappan hade Frida Nilsson och flickorna sett det brinna i något av rummen längst åt öster i uthuslängan. Sedan de i omkring 5 minuter burit vatten, hade Frida Nilsson fått se Gullberg komma vid en vedstack söder om uthuslängan. Vedstacken låge mitt emot den längst i öster befintliga vedboden. Gullberg hade ej gått på vägen utan på vedbacken, d. v. s. platsen närmast intill vedstacken. Han hade kommit alldeles förbi vedstacken och haft sin handväska i handen. Strax därförut hade Frida Nilsson varit och räddat sina höns och just varit stadd på väg till köket för att hämta vatten, då hon varseblivit Gullberg. Innan hon stannat i hörnet hade hon gått förbi hustrun Gullberg, som då yttrat: "Så går det, när de skylla den oskyldige. I kväll har inte Gullberg gjort det, för han är inte hemma." Frida Nilsson hade fortsatt sin väg och då fått se Gullberg, varför hon tänkt, att han ej varit långt borta.

Drängen Karlsson förmälde: Han hade fått se branden 5 minuter före kl. 6 e. m. Han hade genast sprungit till brandstället och iakttagit, att elden börjat i ett rum, i vilket varit lämningar av halm efter tröskning, s. k. resslingar. Detta rum hade legat längst i öster av ifrågavarande uthuslänga. Sedermera hade elden spritt sig till den övriga uthuslängan. En liten stund efteråt, när de hållit på att bära vatten till sprutan, hade Gullberg kommit och hjälpt till. En kvinna, som hette Gertrud i förnamn och vore intagen på fattiggården, hade sagt, när Karlsson börjat släckningsarbetet, att hon sett understödstagaren Karl August Persson innehava tändstickor på eftermiddagen samma dag.

Drängen Svensson sade sig hava deltagit i försöken att släcka elden och därvid hava iakttagit Persson stå cirka 3 famnar från sydvästra hörnet av mangårdsbyggnaden och se på elden samt skratta.

Persson meddelade, att han fått en ask tändstickor av föreståndaren Nilsson på kvällen den 10 november, men förlorat densamma, ävensom att han vid 6-tiden den 12 november jämte Flyborg gått till maskinrummet i manbyggnaden för att pumpa vatten, då de strax efteråt fått veta eldens utbrott.

Flyborg uppgav: Han hade strax efter kl. ½5 e. m. gått till maskinrummet och pumpat vatten. Strax efter kl. 5 hade Persson också kommit dit och hjälpt till med pumpningen. Flyborg hade därpå kl. 6 e. m. begivit sig in i köket för att duka. Persson hade då varit kvar i maskinrummet. Flyborg hade från köket hört, att Persson pumpat hela tiden. När han kommit in i köket, hade där befunnit sig föreståndarens hustru, Signe och Ellen Mattsson samt Gertrud Nordström. Signe Mattsson hade först märkt elden, och fruntimren hade till en början trott, att det varit en elektrisk ficklampa, som orsakat ljuset. (Enligt polisrapport den 19 november 1924

erkände Flyborg sedermera efter klagandenas häktande, att han från maskinrummet gått till uthusbyggnaden och med en tändsticka satt eld på det i den där inrymda s. k. ströboden förvarade ströfodret, varefter han gått till köket.)

Knut Nilsson sade sig hava sett Gullberg deltaga i släckningsarbetet samt hava hört honom i närvaro av Flyborg och andra personer berätta, att han hört vällingklockan ringa, då han varit på väg mot hemmet, samt tillägga att, då han sagt till Flyborg och Persson att bära vatten, den senare endast skrattat och ej brytt sig om tillsägelsen.

Frida Nilsson framhöll såsom egendomligt, att Gullberg ej hunnit hem, då elden utbröt. "Den 29 oktober däremot var Gullberg", tillade Frida Nilsson, "hemma i sin bostad enligt egen uppgift, och han till och med klädde av sig, innan det ringde."

Angående slutligen eldsvådetillbudet den 14 november 1924 upplystes följande:

Arbetarna Tage Svensson och N. A. Sandkvist i Lyckeby berättade: De hade i anledning av eldsvådorna fått i uppdrag att gå som brandvakter å ålderdomshemmet. Vid 7-tiden hade Samuelsson och Gunnar Karlsson kommit till Sandkvist och Tage Svensson i stallet samt där suttit och pratat. Varifrån Samuelsson och Gunnar Karlsson kommit — från manbyggnaden eller från sin bostad — hade Sandkvist och Tage Svensson ej iakttagit. Just som de senare ämnade gå ut ur och runt stallbyggnaden, hade hustrun Gullberg (eller, enligt Sandkvist, möjligen makarna Gullbergs äldsta flicka) kommit och ropat: "Jag tror det brinner på Gunnars rum." Alla hade sprungit ut. När de kommit upp utanför dörren till det rum, där det brann, hade de funnit, att dörren var låst och att ingen nyckel satt i. Gunnar Karlsson hade uttalat sin förundran över att ingen nyckel satt i, ty nyckeln hade suttit i, när han gått från rummet, och han hade, enligt vad Tage Svensson ville minnas, uppgivit, att han ej varit i rummet sedan middagen, d. v. s. mellan kl. 12 och 1. Tage Svensson trodde, att Gunnar Karlsson vid brandtillfället varit uppe efter en extra nyckel — han hade själv sagt, att han skulle gå efter en klosettnyckel — och han hade också kommit tillbaka med en nyckel, varpå man öppnat dörren. Det hade då brunnit i madrassen i den ena sängen och i brädan utefter sängens ena långsida.

Sandkvist tillade: När Sandkvist märkt, att dörren var låst, hade han sagt, att Tage Svensson skulle gå ned och försöka få tag i ett spett. Då hade en av Gullbergs pojkar yttrat: "Kanske den nyckeln passar, som vi ha här inne." Detta hade Sandkvist fäst sig vid. När de kommit in i huset, hade Gullberg, hans hustru och en deras dotter kommit ut från sitt rum och blivit stående på vinden utan att deltaga i släckningsarbetet. Gull-

berg hade tyckt det vara tråkigt, att det brann igen och att han nu ånyo kunde bliva beskylld för att hava vållat branden.

Drängen Svensson sade sig hava hört hustrun Gullbergs rop 15 eller 20 minuter över 7 och då hava sprungit efter en yxa för att få upp den låsta dörren, som dock öppnats under tiden.

Av Samuelsson och Gunnar Karlsson lämnade uppgifter överensstämde i huvudsak med Sandkvists och Tage Svenssons berättelser. Samuelsson tillade, att han en stund efteråt kommit in i Perssons cell och där funnit sin nyckel på en hylla. Gunnar Karlsson uppgav ytterligare, att han sprungit efter nyckeln till föreståndarens klosett men att man redan öppnat dörren till brandrummet, då han kommit tillbaka.

Föreståndaren Nilsson omtalade, att han ifrågavarande dag kl. ½5 e. m. låst in Persson i dennes cell medelst en järnbom för dörren. Cellen vore belägen i samma hus som det, Gullberg bebodde, men på nedra botten. Inlåsandet hade skett på Perssons begäran, enär denne, som han sagt, icke ville bliva misstänkt för mordbrand.

Nilssons hustru försäkrade på det bestämdaste, att alla de personer å fattiggården, vilka ansåges mindre vetande, varit inne i mangårdsbyggnaden en god stund före och vid brandens utbrott. Hon hade låst östra gaveldörren till mangårdsbyggnaden just för att de ej skulle kunna komma ut. Skulle de hava kommit ut genom västra gaveldörren, så måste de först hava gått genom matsalen, och dörren mellan matsalen och köket stode alltid öppen, vadan folket i köket måste hava sett den, som gått ut. (Flyborg uppgav, sedan man kommit underfund med, att han varit upphovsmannen till eldsolyckorna, enligt polisrapport den 19 november, att han kl. 4,15 e. m. begivit sig till Samuelssons och Gunnar Karlssons rum, att han där med en tändsticka tänt eld underifrån på halmmadrassen i Gunnar Karlssons säng, att han därpå låst dörren och tagit nyckeln med sig samt gömt densamma i en stenmur i närheten av mangårdsbyggnaden, samt att han, efter att hava uträttat några sysslor, begivit sig in i mangårdsbyggnaden, där han stannat till omkring 7-tiden på kvällen, då elden som först upptäckts.)

Vid polisförhöret den 14 och den 15 november 1924 uppgåvo klagandena vid skilda förhör följande:

Hustrun Gullberg: Den 14 november hade hennes man kommit hem kl. 7 eller ½7 e. m. Han hade kommit så sent därför att, efter vad han uppgivit, trädgårdsmästaren Witlocks dotter Sigrid och han varit i sällskap och stått och pratat med varandra. När han kommit, hade han ätit kvällsmat. Enär han velat hava en smörgås till denna, hade dottern Margareta blivit tillsagd att gå ut efter smöret. Då hon i detta syfte kommit ut på vinden, hade hon sagt, att brandlukt förmärktes. Härtill hade mannen yttrat: "Ja, jag liksom tyckte det, men jag trodde, att det var vällingen, som bränts

vid." Med anledning av flickans yttrande om brandlukten hade hustrun Gullberg på deras rum sökt efter, varifrån den möjligen kunde komma. Sedan de slutat äta, hade hustrun Gullberg gått ut på vinden och slagit på dörren mitt emot. Då hon ej fått något svar, hade hon sprungit ned i dörren till huset och ropat, att det luktade brandrök. Hon hade därpå deltagit med de övriga tillskyndande personerna i släckningsarbetet.

Mannen Gullberg: Han hade den 14 november kommit hem något senare än vanligt, nämligen 10 minuter över 6 e. m. Anledningen härtill hade varit, att han vid avtagsvägen till ålderdomshemmet träffat makarna Witlocks dotters fästman, med vilken han stått och pratat cirka 12 minuter. När han kommit in i huset, där han bodde, hade han märkt något litet brandrök, liksom om det varit svett någonstädes. Hans hustru hade stått och kokat välling. Han hade vid inträdet i rummet frågat, om vällingen vore svedd. Härtill hade hustrun svarat: "Nej, det är den visst inte." Därpå hade han tagit av sig jackan och kängorna. Strax därefter hade hustrun yttrat: "Jag känner, att det är brandrök." Detta hade han också märkt. Sedan hade den äldsta dottern gått ut på vinden. Utkommen på vinden hade hon ropat, att det vore sådan brandrök där. Gullberg hade då sagt, att han trodde, att röken kommit från Gunnar Karlssons och Samuelssons rum. De hade därefter sprungit ned, och han hade ropat på ett par karlar, som gått på vakt. Hustrun Gullberg hade sagt till Gunnar Karlsson och Samuelsson, sedan de kommit till brandstället: "Ni har två nycklar, var har Ni dem?" Man hade till slut skaffat nyckel, ehuru han ej visste varifrån. Han hade ej deltagit i räddningsarbetet, ty det hade ej funnits plats för så många. Han trodde, att Samuelsson tänt på alla gångerna för att ställa honom illa ute.

I en till mig inkommen klagoskrift anförde klagandena följande:

Falk hade efter det förhör, som hållits den 14 och den 15 november 1924 i anledning av eldsvådorna, häktat klagandena utan att därtill hava haft någon laga anledning. Vid ifrågavarande förhör hade Falk dessutom uppträtt synnerligen ansvarslöst och omänskligt. Han hade, åtföljd av landsfiskalen Thunberg samt polismännen Ohlsson och Johansson, inställt sig på kvällen den 14 november i klagandenas bostad och där i klagandenas minderåriga barns närvaro låtit belägga klagandena med handbojor, vilken åtgärd varit så mycket mera upprörande, som klagandena och barnen redan förut varit förtvivlade i anledning av eldsvådetillbudet i huset samma kväll. Sålunda fängslade hade klagandena, som varken genom försök att sätta sig till motvärn eller att fly eller på annat sätt givit befogad anledning till handbojornas påsättande, under sträng bevakning förts från sin bostad till ålderdomshemmets manbyggnad, där under natten utredning verkställts av Falk på ett sätt, som måste betecknas såsom fullständigt

ansvarslöst. Fortfarande fängslade och bevakade såsom ett par fruktade brottslingar hade klagandena nämligen underkastats, var för sig, ett långt, pinsamt och tröttande förhör, varvid Falk genom hotelser, skymfliga tillmälen och svordomar sökt skrämma och tvinga dem till bekännelse under anförande, att klagandena vore mordbrännare m. m. Då klagandena, trots Falks brutala uppträdande, icke velat påtaga sig brott, vartill de varit oskyldiga, hade Falk övergått till handgripligheter mot Emelia Gullberg, i det han under yttrande, att hon vore en usling och en mordbrännare, samt under utrop: "Käring, har ni intet samvete" tilldelat Emelia Gullberg knuffar och slag med händerna, så att hon i förskräckelsen upphävt höga rop. Under natten hade häktningsåtgärden vidtagits. Först sedan det upptäckts, att Flyborg varit gärningsmannen, hade de av Östra häradsrätt försatts på fri fot efter att hava suttit oskyldigt häktade i 7 dagar. Falk hade härigenom gjort sig skyldig till grovt tjänstefel, som borde bestraffas. Han hade icke blott utan skäl berövat klagandena friheten, utan därjämte tillfogat dem själsligt och kroppsligt lidande samt tillskyndat dem ekonomisk skada och nedsatt deras goda namn och rykte. Falk hade jämväl sökt pina klagandena till bekännelse av brott, som de ej begått. Han hade alltså gjort sig skyldig till brott mot 15 kap. 10 och 11 §§ strafflagen.

I avgiven förklaring anförde Falk bland annat:

Drängen Karlsson hade, sedan eldsvådan varsnats den 29 oktober, skyndat att ringa i klockan å stall- och magasinsbyggnaden samt hållit på därmed i ett sammanhang under 3 minuter. Härunder hade han sett i norra vindsrummet i flygelbyggnaden mitt emot Gullbergska familjen boende Samuelsson och Gunnar Karlsson komma springande förbi från sin bostad. Det vore att märka, att på grund av branden hela gården varit mycket starkt upplyst, samt att för dem, som bodde i nämnda flygelbyggnad, det blott funnes den väg, på vilken nyss nämnda ynglingar kommit springande, att komma fram på till brandstället. Karlsson hade emellertid, medan han ringt i klockan, ej iakttagit Gullberg springa ut från sin bostad förbi honom och bort till brandstället. Samuelsson hade intygat, att han ej sett Gullberg på eftermiddagen den 29 oktober såsom vanligt komma hem till sin bostad och ej heller såsom vanligt hört honom gå i huset, där de bägge bodde och i vilket blott en gemensam uppgång till deras bostad funnes. Han hade, då han jämte Gunnar Karlsson sprungit ut, när det börjat ringa i vällingklockan, ej heller sett Gullberg springa ut. Ej heller Gunnar Karlsson hade sett Gullberg springa ut från sin bostad. Witlock hade bland annat berättat att, när han kommit inspringande i ladugården, den förste, han sett därstädes, varit Gullberg, vilken stått strax innanför dörrarna till ladugården. Witlock hade ytterligare upp-

givit, att han befunnit sig mitt för vällingklockan å stall- och magasinsbyggnaden, då drängen Karlsson börjat ringa i densamma. Hustrun Witlock hade uppgivit att, då hon ifrågavarande kväll sprungit till ladugården för att hjälpa sin man med att taga ut kreaturen och för detta ändamål skolat gå genom södra dörren till ladugården, Gullberg stått i själva dörröppningen. Vidare hade mjölkerskorna Charlotta Svensson samt Ellen och Signe Mattsson berättat att, just som de den 29 oktober någon minut efter kl. 6 e. m. begivit sig till ladugården och passerat dörren till densamma åt söder samt hållit på med att göra sig beredda för mjölkningen, Gullberg kommit gående förbi dörren västerifrån. Om Gullberg velat tända på, hade det blott varit ett ögonblicks verk för honom att begiva sig in genom porten till körlogen öster om kreatursstallet, där, bland annat, fullt med halmbalar förvarades, och där påtända med en tändsticka. Någon risk att bliva upptäckt hade icke förefunnits i det rådande mörkret utanför ladugården. Från ladugården till Gullbergs bostad vore blott 160 meter, och det åtginge högst 2 minuter att gå denna väg. Charlotta Svensson och Ellen Mattsson hade uppgivit, att de hållit på att mjölka i 10 minuter, då den förra upptäckt elden. Sålunda måste Gullberg hava haft mycket god tid på sig att hinna in i sin bostad, därest han verkligen vid eldens utbrott befunnit sig därstädes. I rak strid mot vad sålunda berättats av bemälda vittnen hade såväl Gullberg som hans hustru uppgivit, att han den 29 oktober kom hem till sin bostad omkring 15 eller 20 minuter över kl. 6 e. m. Det hade varit blott en enda sammanhängande ringning, drängen Karlsson utfört, och den hade märkts av Witlock, då han befunnit sig mitt för vällingklockan å stall- och magasinsbyggnaden, och av hustrun Witlock, då hon passerat östra gaveln av mangårdsbyggnaden. Då bägge dessa byggnader befunne sig närmare ladugårdsbyggnaden än den Gullbergska bostaden, hade det ju varit omöjligt för Gullberg att före makarna Witlock hinna till ladugården, i fall han befunnit sig i sin bostad, så mycket mindre som han enligt såväl sin egen som hustruns uppgift befunnit sig inne i sin bostad, då det börjat ringa, samt dessutom enligt sin egen uppgift då avtagit ena skon och kavajen, vilka han vid ringningens början tagit på sig igen. Enligt hustruns uppgift hade han vid tillfället i fråga endast tagit av sig bägge kängorna, sålunda ej blott den ena, men däremot ej kavajen och suttit i strumplästen vid ringningens början.

Efter att hava återgivit en del av Gullbergs vid förhören lämnade utsagor fortsatte Falk: Framhållas kunde det anmärkningsvärda uti att Gullberg, som bott så länge på gården, ej igenkänt de personer, som befunnit sig i ladugården, då han kommit dit. Vidare hade Witlocks hustru intygat, att hon vid ifrågavarande brandtillfälle sagt till Gullberg: "Låt bli och stäng dörren; korna skola ut", samt att han härtill svarat: "Ska'

de det?" Allt detta vore ett synnerligen starkt indicium mot makarna Gullberg, och ensamt det berättigade till häktning särskilt under de upprörda förhållanden, som då rådde därute. Makarna Gullberg hade hyst bitterhet och fiendskap mot såväl fattigvårdsstyrelsen som fattiggårdsföreståndaren. Denna fiendskap hade vid flera tillfällen särskilt från mannen Gullbergs sida tagit sig omotiverade uttryck och föranlett honom att gentemot fattigvårdsstyrelsen uppträda på ett synnerligen respektvidrigt sätt, allt tydande på brist på sinnesjämnvikt. Makarna Gullberg åtnjöte ingalunda något gott anseende. Drängen Karlsson hade berättat att, under det branden den 29 oktober som bäst pågick i ladugården, han fått se Gullberg och hans hustru stå på fattiggårdens gård mellan själva manbyggnaden och den brinnande ladugården, att hustrun Gullberg yttrat: "Ja, det har han för att vi inte fick köpa potatis" och att mannen Gullberg, som stod alldeles bredvid, bara skrattat. Drängen Svensson hade intygat detsamma som drängen Karlsson. Yttrandet hade, såsom framginge av protokollen i målet, varit riktat mot föreståndaren. Man kunde eljest tycka, att eldsvådan just ingenting var att skratta åt. Men Gullberg och hans hustru gladde sig däråt. I fråga om eldsvådan den 28 oktober kunde bland annat framhållas. Flera vittnen hade enstämmigt intygat, att Gullberg då ej deltagit i eldsläckningsarbetet, men själv påstode han, att han deltagit däri. Särskilt strede hans och föreståndarens berättelser därutinnan mot varandra. Likaledes stode Gullbergs och hans hustrus berättelser om vad han företagit sig efter hemkomsten sistnämnda dag strax efter kl. 6 e. m. till sin bostad i strid mot varandra. I fråga om branden den 12 november stode Gullbergs påstående, att det ringt i vällingklockan efter det han vid 6-tiden på eftermiddagen skilts från Lyckow och befunnit sig på avtagsvägen från stora landsvägen till fattiggården, i rak strid mot Lyckows berättelse. Med hänsyn till det hat och den bitterhet, som makarna Gullberg hyste mot fattigvårdsstyrelsen och föreståndaren, hade det allmänt antagits, att Gullberg anlagt de tre första eldsvådorna, i synnerhet som flera vittnen intygat, att de otillräkneliga fattighjonen, vilka bestodo av tre manliga och tre kvinnliga, varit inne vid de kritiska tidpunkterna samt av flera skäl de kvinnliga hjonen i allt fall ej kunde misstänkas och av de manliga endast en på grund bland annat av de båda andras höga ålder. Det antogs fördenskull, att mannen Gullberg anlagt den första eldsvådan av hämndlystnad och, då denna misslyckats, av samma motiv den andra i ordningen samt därefter den tredje för att få skulden kastad på något sinnessvagt hjon. Den fjärde kunde hustrun hava anlagt för att leda misstankarna från mannen. Vid denna sista eldsvåda, om vilken hustrun Gullberg varskott, hade det sålunda ej varit meningen, att byggnaden skulle brinna ned. Sedan därefter makarna Gullberg häk-

tats och okynneseldsvådorna börjat samt dessa förlagts till själva manbyggnaden, stod det klart, att desamma voro anlagda av en sinnessvag.

Vid anhållandet, fortsatte Falk vidare, av makarna Gullberg i deras bostad uppträdde Falk icke på något sätt ansvarslöst och omänskligt, men då fråga var om synnerligen grova brott, för vilka makarna skäligen misstänktes, hade Falk låtit tillsvidare belägga dem med handbojor, vilka påsatts dem framtill och sålunda i mycket ringa grad besvärat dem. Detta torde vara praxis, då det gällde så svåra brott. Här hade ju omständigheterna för övrigt varit särskilt upprörande. De ständiga eldsvådorna hade gjort Falk själv, övriga polismän och befolkningen därute i hög grad upprörda. Allmänt ansågs Gullberg vara den skyldige, särskilt på grund av sin fiendskap mot fattigvårdsstyrelsen och föreståndaren samt hans obehärskade uppträdande vid olika tillfällen inför fattigvårdsstyrelsen, hans opålitlighet, inbundenhet m. m. Själv hade Falk varit uttröttad av det myckna nattvaket. Han hade samtidigt haft en annan mordbrandsaffär, däri två personer häktats såsom misstänkta för att hava anlagt mordbrand i Eringsboda snickerifabrik, och därjämte det s. k. Hovmansbygdsmordet samt ej haft någon för detektivarbete utbildad polisman till sin hjälp, som i någon mån kunnat lätta arbetsbördan för honom. Falk hade ansett säkerheten kräva, att makarna belades med handbojor. Vittnenas berättelser, till vilka Falk självfallet måst taga hänsyn, hade pekat i bestämd riktning, och de upplysningar om familjen Gullbergs karaktär, Falk fått från alla håll, hade ej varit vidare vackra. Befolkningen å ålderdomshemmet, särskilt föreståndaren och hans hustru, samt flera ansedda män därute, däribland landsfiskalen i orten, alla hade uppmanat Falk att inskrida — Falk hade nämligen tvekat i det längsta under stark känsla av sitt ansvar — under framhållande av att innebyggarna å gården vore skräckslagna och ej vågade gå till sängs av fruktan för mordbrännaren, samt att det vore absolut nödvändigt att skydda dem genom vidtagande av häktningsåtgärd. De anhållna hade hörts en i sänder, och envar hade efter förhörets slut fått gå ut genom kontorsrummet och så genom förstugan, som ej var upplyst, vadan det ej varit alldeles omöjligt att försvinna, samt därefter ut i köket, där de övervakats av polisuppsyningsmannen D. Skog. Handbojorna hade för övrigt som sagt varit påsatta framtill och ej förorsakat de anhållna någon olägenhet. Omedelbart efter förhörets avslutande hade handbojorna avtagits, enär Falk då själv jämte polismännen Ohlsson och Johansson kunde övervaka de häktade under deras avförande till straffängelset i Karlskrona. På grund av sina många osanna uppgifter hade makarna Gullberg uteslutande själva varit skuld till häktningsåtgärden. Vid förhöret hade Falk ej använt några hotelser, skymfliga tillmälen eller svordomar och ej heller sökt skrämma eller tvinga dem till bekännelse. Men han hade till dem uttalat sin övertygelse, att de gjort

sig skyldiga till de brott, för vilka de misstänktes, just med anledning av vad som förekommit i saken. Detta hade ju för övrigt legat i själva häktningsåtgärden. Han hade icke på något sätt förgått sig med handgripligheter mot hustrun Gullberg. Men med anledning därav, att landsfiskalen under pågående förhör inträtt och yttrat, att han trodde, att hustrun Gullberg skulle erkänna, hade Falk låtit inkalla henne och ansatt henne, därvid han lagt sin högra hand på hennes vänstra skuldra och allvarligt uppmanat henne att lätta sitt samvete och tala sanning. Det vore mycket riktigt, att hustrun Gullberg i början av förhöret uppgivit höga rop tydligen i avsikt, som Falk då trodde, att för de utanför stående göra sannolikt, att hon misshandlades. Det hade också förefallit Falk, som om hon vore i högsta grad nervöst och hysteriskt anlagd. Vid hennes rop hade Falk skyndat upp och öppnat ena dörren till förhörsrummet på vid gavel, varvid hennes rop tystnat. En åklagare måste givetvis, därest han ville vinna något resultat, särskilt i mål av nu ifrågavarande beskaffenhet, energiskt söka få fram sanningen. Saken måste föreligga så utredd som möjligt, innan den komme inför domstol. Falk hade ingen annan väg haft att gå än att hålla sig till vittnesberättelserna. Det vore en enkel sak att vara efterklok. Sedan Flyborg erkänt och häktats, hade Falk genast satt sig i förbindelse med vederbörande domare och begärt rannsakning skyndsammast möjligt.

Falk fogade vid förklaringen intyg dels av ordföranden i Augerums sockens fattigvårdsstyrelse och ordföranden i socknens kommunalnämnd och kommunalfullmäktige, och dels av föreståndaren Nilsson, däri uppgavs bland annat, att flera av familjen Gullbergs medlemmar uppträtt olämpligt, såväl emot fattigvårdsstyrelsen som emot Nilsson och förra föreståndarinnan vid ålderdomshemmet, samt att vid tiden för de fyra första eldsvådorna makarna Gullberg allmänt misstänkts för att hava anlagt dessa.

Vid förklaringen fogade Falk ytterligare en del intyg bland annat från landsfiskalen Thunberg av innehåll, att han vid polisförhöret den 14 och den 15 november 1924 uppmanat Falk att häkta makarna Gullberg, att starka påtryckningar å Falk jämväl gjorts från alla håll, enär man allmänt ansett dem skyldiga till mordbrandsanläggningarna, samt att Thunberg ansåge häktningsåtgärden hava varit absolut nödvändig under för handen varande omständigheter.

I avgivna påminnelser anförde klagandena bland annat följande:

Då Falk omkring kl. 8 på kvällen den 14 november 1924 inträtt i klagandenas bostad, dit åtföljd av Skog och Ohlsson, hade han gått rakt fram till Gullberg, som stått å golvet, och yttrat: "Förbannade rackare", varefter han genast i befallande ton sagt till polismännen: "Sätt handbojorna på

honom, sätt handbojorna på käringen också." Då Emelia Gullberg, som vid tillfället varit barfotad, bett att först få kläda sig, hade Falk rutit: "Jag har inte tid att stå här hela natten." Genom tillmötesgående från polismännens sida hade hon dock fått tid att påtaga skorna, innan hon belagts med handbojor. Då klagandenas små barn på grund av Falks brutala uppträdande börjat gråta, hade han rutit: "Tyst ungar, ni ska' in på fattiggården allesammans och bindas." Efter det att klagandena på detta sätt blivit fängslade och förda till ålderdomshemmets manbyggnad hade förhör där vidtagits med dem till kl. 2 på natten, varunder klagandena hela tiden varit fängslade och utsatta för Falks smädelser. Då Gullberg därunder vid ett tillfälle gjort Falk uppmärksam på att han möjligen skulle komma att få ångra sina åtgöranden, hade han rutit: "Jaså ni hotar också, tror ni jag är rädd, jag fruktar inte själva djävulen." Under förhöret med Emelia Gullberg hade Falk vid ett tillfälle rusat upp och yttrat: "Förbannade käring", varvid han samtidigt först slagit till henne på ena axeln, så att hon varit nära att segna, och därefter med handen tilldelat henne ett slag på hakan, så att hon på grund av smärta och förskräckelse uppgivit höga nödrop.

I anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag K. B. i Blekinge län att låta verkställa noggrann utredning beträffande den behandling, klagandena underkastats vid deras anhållande den 14 november 1924, och det polisförhör, som föregått deras häktande, varvid borde muntligen höras de personer, som närvarit vid omförmälda tillfällen, och de hörda särskilt erinras om, att deras uppgifter lämnades under edlig förpliktelse.

Sedan inför K. B. den 10 september 1925 i närvaro av Falk och klagandena hållits det av mig begärda förhöret, inhämtade jag av det därvid förda, från K. B. översända protokollet följande:

Polisuppsyningsmannen Skog förmälde: När Falk gått upp i makarna Gullbergs bostad och öppnat dörren till densamma, hade Falk, vänd mot makarna Gullberg, som befunnit sig i bostaden, yttrat: "förbaskade rackare" eller "förbannade rackare" eller något dylikt. Vänd till polismannen Ohlsson, som medföljt, hade Falk fortsatt: "Sätt handbojor på honom och på henne med." Därefter hade följt ett uttryck, som Skog emellertid icke närmare kunde erinra sig, så att Skog kunde taga detsamma på sin ed. Skog hade fått den uppfattningen, att Falk varit mycket uppretad vid tillfället. Ohlsson hade i anledning av nämnda order satt handbojor på mannen Gullberg med händerna på framsidan och skulle därefter göra det även på hustrun Gullberg. Då Falk blivit uppmärksamgjord på, att hustrun Gullberg icke hade skodon på fötterna, hade Falk förklarat, att de skulle komma efter med henne, därmed antydande, att hustrun Gullberg skulle hava tid till att kläda på sig. Hustrun Gullberg hade

då iklätt sig kappa och satt på sig om fötterna samt därefter räckt fram händerna och fått handbojor påsatta med händerna framåt. Då makarna Gullbergs barn vid Falks uppehåll i bostaden börjat gråta, hade Falk yttrat: "Vad skriker ni för ungar (barnungar?). Ni skall in på fattiggården allesammans och bindas." Från bostaden hade makarna Gullberg blivit förda till mangårdsbyggnadens kök, där de fått sitta och vänta, iklädda handbojor och under bevakning av Skog och tidvis även av Thunberg, medan några andra personer hörts av Falk. Därefter hade först hustrun Gullberg inkallats till förhör, fortfarande med handbojor på. Skog hade kvarstannat i köket och då fått höra gråt och skrik av en kvinna inne från förhörsrummet. Mannen Gullberg, som känt igen hustruns röst, hade blivit orolig och förklarat, att han trodde, att de misshandlade hans hustru. Skog hade därtill genmält, att han icke kunde tro, att hustrun Gullberg som kvinna bleve utsatt för misshandel, och sökt lugna Gullberg. Skriken hade hörts genom en korridor, som låge utanför förhörsrummet, samt genom ett mellan samma korridor och köket befintligt rum. Efter förhöret med hustrun hade hon, om Skog mindes rätt, blivit återförd till köket, fortfarande iklädd handbojor, under det att mannen Gullberg på en annan väg införts i förhörsrummet, så att makarna icke mötts, och hade mannen Gullberg därvid haft handbojorna på. Skog, som kvarstannat i köket, då hustrun Gullberg återförts dit, hade hört henne yttra något, som tytt på att hon ansett sig hava blivit misshandlad. Såvitt Skog erinrade sig, hade hustrun Gullberg icke förklarat, huru detta skulle tillgått, men hade hon yttrat: "Att man skall bliva misshandlad också." Då Skog jämte de övriga efter förhöret kommit in i förhörsrummet, hade handbojorna varit avtagna mannen Gullberg, och före avförandet till fängelset hade även hustrun Gullberg blivit befriad från handbojorna. Utöver vad ovan angivits hade Skog ej hört Falk vid tillfället använda några svordomar. Efter något tilltal av mannen Gullberg, som Skog ej uppfattat, hade Falk emellertid också yttrat: "Nu hotar han mig också. Jag fruktar icke någon. Icke djävulen själv."

Polismannen Ohlsson berättade: Han hade jämte Skog varit Falk följaktig till makarna Gullbergs bostad. I bostaden hade Falk tillsagt Ohlsson att sätta handbojor på makarna Gullberg. När Ohlsson i anledning därav satt på mannen Gullberg handbojor, hade Ohlsson sagt, att Gullberg väl behövde ytterkavaj på, och för sådant ändamål ett slag tagit av bojorna. Under det Ohlsson varit sysselsatt därmed, hade han hört Falk, då barnen börjat gråta, yttra: "Tyst ungar (eller barnungar), Ni skall in på fattiggården allesammans och bindas." Skog hade under tiden varit sysselsatt med hustrun Gullberg, och, då det varit fråga om att denna skulle sätta något på fötterna, hade Falk sagt, att Skog finge komma efter med henne. Ohlsson hade fört mannen Gullberg till köket i mangårdsbyggnaden, var-

efter Ohlsson med Falk gått in på kontoret därstädes, som använts som förhörsrum. Där hade först några andra personer blivit hörda. Därefter hade makarna Gullberg var för sig inkallats. Det hade varit ett "skarpt" förhör, som Falk hållit med hustrun Gullberg för att få fram sanningen så mycket som möjligt. Falk hade därvid stundtals varit högröstad, men kunde Ohlsson ej erinra sig, att Falk mot hustrun Gullberg använt några svordomar eller kränkande tillmälen. Även hustrun Gullberg hade varit mycket högröstad. Falk hade lagt sin hand tungt på hustrun Gullbergs vänstra axel och skakat henne ett slag samt uppmanat henne att tala sanning. Axeln hade därvid "svajat ned" ett slag. Hustrun Gullberg hade då börjat skrika, antagligen på grund av rädsla och sitt upprörda tillstånd, då det enligt Ohlssons mening omöjligen kunnat föranledas av någon smärta. Falk hade uppmanat hustrun Gullberg att hålla tyst och omedelbart gått och öppnat dörren till korridoren, där folk uppehållit sig. Falks läggande av handen på axeln kunde icke rubriceras som något slag, och Ohlsson hade icke iakttagit, att Falk skulle hava tilldelat hustrun Gullberg något slag på hakan eller något annat slag. Hustrun Gullberg hade under förhöret varit synnerligen hysterisk. Därest Falk fällt de av henne uppgivna yttrandena, vore Ohlsson övertygad, att desamma skulle fäst sig i Ohlssons minne, vilket nu ej varit fallet. När makarna Gullberg var för sig införts till förhör, hade de haft handbojor på, och hade hustrun Gullberg vid förhörets slut fortfarande fått behålla sina på. Däremot hade båda före transporten in till Karlskrona blivit befriade därifrån, men kunde Ohlsson ej erinra sig tidpunkten, när detta skett.

Polismannen Johansson uppgav: Johansson hade tillstädeskommit först sedan makarna Gullberg blivit uppförda i mangårdsbyggnadens kök, och hade båda då haft handbojor åsatta med händerna framåt. Johansson hade blivit kallad att som vittne tillika med Ohlsson närvara i förhörsrummet. En annan person hade först hörts och därefter makarna Gullberg. Hustrun Gullberg, som vid förhöret fortfarande burit handbojor, hade av Falk blivit "riktigt hårt" ansatt, för att hon skulle erkänna, men hade hon å sin sida högljutt skrikit, att hon vore oskyldig. Johansson kunde ej erinra sig, att Falk under förhöret använt någon svordom eller något kränkande tillmäle mot hustrun Gullberg. Såväl Falk som hustrun Gullberg hade emellertid varit mycket högljudda så att, därest något sådant förekommit, hade det drunknat i oväsendet. Falk hade emellertid lagt sin hand på axeln på hustrun Gullberg och uppmanat henne att erkänna. Då hustrun Gullberg därvid börjat skrika, hade Falk ristat henne litet i axeln och uppmanat henne att hålla tyst, vilket endast resulterat i att hon skrikit ännu värre. Falk hade då gått och öppnat en dörr till förhörsrummet. Johansson hade fäst sig vid att, så fort Falk öppnat nämnda dörr, hade hustrun Gullberg upphört att skrika. Nämnda handpåläggning

kunde omöjligt betraktas som något slag, och kunde Johansson icke tänka sig, att densamma förorsakat någon smärta. Hustrun Gullbergs skrik hade därför säkerligen endast föranletts av rädsla eller nervositet. Johansson hade ej kunnat se, att Falk vidrört hustrun Gullberg mer än nämnda gång. Skulle Falk, som hustrun Gullberg uppgivit, jämväl stött till henne på hakan, måste detta hava ägt rum i omedelbart sammanhang med handpåläggningen, då Falk stått med ryggen mot Johansson. Sedan kunde det ej hava skett, ty då skulle Johansson ovillkorligen hava iakttagit detsamma. Hustrun Gullberg hade vid utförandet ur förhörsrummet fortfarande haft handbojor på. Före transporten till fängelset hade båda makarna blivit befriade från handbojorna. Johansson hade under inresan suttit vid sidan om makarna Gullberg; det hade därunder ej alls varit tal om någon misshandel, men hade hustrun Gullberg beklagat sig över att hon haft ont i huvudet, och hade mannen i anledning därav sagt, att det ej vore att undra över, då hustrun vore mycket klen.

Hustrun Gullberg förklarade, att hon ej komme ihåg, huruvida det gjort ont i axeln eller på hakan av slagen, och att icke någon lagt märke till, huruvida av desamma uppkommit någon rodnad eller annat märke. Däremot hade hon påföljande dag i fängelset fått en extra månadsreglering, antagligen framkallad av hennes uppskakning.

Landsfiskalen Thunberg vitsordade riktigheten av det av honom avgivna intyget. Han omtalade vidare bland annat följande. Han hade bevakat mannen Gullberg i köket å ålderdomshemmet, medan hustrun Gullberg förhörts av Falk i ett annat i byggnaden beläget rum. Thunberg hade därunder själv ej hört något från förhörsrummet, men mannen Gullberg hade förklarat, att han tyckt sig höra några rop därifrån, och framkastat den misstanken, att hustrun misshandlades. Thunberg hade ansett denna misstanke fullkomligt orimlig. Thunberg ville framhålla, att han i augusti 1924 i följd av ett åskslag i telefon fått hörseln på högra örat väsentligen nedsatt och att mellan förhörsrummet och köket funnits tre stängda dörrar, som förtagit ljudet. När makarna Gullberg införts i köket på ålderdomshemmets mangårdsbyggnad, hade båda haft handbojor åsatta, och hade så ävenledes varit förhållandet med hustrun Gullberg, då hon fördes in till förhör, varemot mannen Gullberg, enligt vad Thunberg ville minnas, fått sina handbojor avtagna, då han skulle föras in i förhörsrummet. När makarna Gullberg senare på natten avförts till fängelset i Karlskrona, hade båda varit utan handbojor. Thunberg hade medföljt mannen Gullberg in i förhörsrummet. Såvitt Thunberg kunde erinra sig, hade under förhöret med mannen Gullberg icke förekommit något anmärkningsvärt, såsom svordomar eller okvädinsord, och absolut inga handgripligheter, då Thunberg säkerligen skulle fäst sig därvid. Thunberg hade emellertid icke varit inne i förhörsrummet hela tiden utan gått

ut i ett yttre rum och där satt sig att vila, enär han i följd av nattvaka under spaningsarbetet varit mycket trött.

Beträffande klagandenas levnadsomständigheter blev under de av Falk hållna förhören upplyst, bland annat, att mannen Gullberg var född år 1866 och hustrun år 1882, att de icke förr varit straffade eller tilltalade för brott samt att de ingått äktenskap med varandra år 1907 och i äktenskapet hade fem barn i åldern 6—17 år.

I en till advokatfiskalen vid hovrätten över Skåne och Blekinge avlåten skrivelse anförde jag följande:

Väl ligger det i högsta grad i samhällets och dess medlemmars intresse, att polis- och åklagarmyndigheten med skyndsamhet, kraft och skärpa inskrider mot begångna brott, synnerligast av så svårartad beskaffenhet som mordbrand. I förevarande fall hava skyndsamma och energiska åtgärder för den brottsliges ertappande och gripande så mycket mera varit av nöden, som det måst befaras, att de upprepade mordbrandsanläggningarna skulle efterföljas av flera dylika samt människor och egendom sväva i fara, så länge brottslingen vistades på fri fot. Emellertid ligger det vikt uppå, att myndigheten därvid förfar så, att icke ett annat intresse åsidosättes, det nämligen som har avseende å medborgarens rätt att icke utan skäl berövas sin personliga frihet. I 19 § 8 mom. promulgationslagen till strafflagen stadgas ock, att ej någon må såsom misstänkt häktas, där ej misstanke på sannolika skäl grundad är. Vad som är att anse såsom sannolika skäl är ett spörsmål, som tydligen måste besvaras från fall till fall och som ofta kan ställa polismyndigheten i vanskliga situationer, i hög grad krävande eftertanke och omdöme. Även om det kan medgivas, att i förevarande fall vissa omständigheter kunnat anses ägnade att rikta misstankarna mot mannen Gullberg — ehuruväl skälen för hans häktande förefalla långt ifrån starka — synes mig, såvitt de av Falk förda förhörsprotokollen utvisa, intet hava framkommit, som kunnat med sådan sannolikhet utpeka hustrun Gullberg såsom gärningsmannen till eller delaktig i någon av de fyra första mordbrandsanläggningarna, att hennes häktande varit försvarligt. Enbart den omständigheten, att hustrun Gullberg vid en av eldsvådorna fällt uttryck, vittnande om en ovänlig sinnesstämning mot ålderdomshemmets föreståndare, torde icke kunna av Falk med framgång anföras såsom tillräckligt skäl för häktningsåtgärden emot henne. Falk har också i sin förklaring åberopat de mot mannen Gullberg förebragta besvärande omständigheterna såsom skäl för att han häktat båda klagandena. Genom häktningsåtgärden emot hustrun Gullberg synes mig Falk hava visat en sådan brist på omdöme i utövandet av sin tjänst, att det icke kan undgå min beivran.

I 19 § 21 mom. nyssnämnda lag föreskrives att, om häktad person ej kan säkert vårdas utan särskilt fängsel, må han därmed beläggas, dock ej annorlunda eller på längre tid, än säkerheten fordrar. Då en sådan varsamhet vid användandet av särskilt fängsel är föreskriven beträffande häktad person, måste detta gälla i ännu högre grad i ett fall som det förevarande, då klagandena ännu icke voro häktade. Det har icke i någon mån visats, att påläggandet av handbojor varit påkallat för att få klagandena inställda till polisförhöret. Fruktan för flyktförsök synes icke heller hava legat till grund för åtgärden, enär Falk, sedan klagandena förklarats häktade, låtit befria dem från bojorna, ehuru klagandena då kunnat befaras hava större anledning än förut att söka undkomma, om sådana tankar över huvud taget kunnat väntas uppstå hos dem. På grund av i ärendet upplysta förhållanden synes det icke uteslutet, att Falk påbjudit klagandenas beläggande med bojor i en viss, måhända icke fullt medveten känsla av att därigenom förläna större eftertryck åt sina bemödanden att förmå klagandena till bekännelse. Beträffande hustrun Gullberg har åtgärden varit så mycket mera obefogad som, enligt vad ovan sagts, någon skälig anledning till misstanke mot henne såsom förövare av eller delaktig i brotten icke vare sig före eller vid förhöret förekommit. Genom att låta pålägga klagandena handbojor har Falk sålunda gjort sig skyldig till ett så anmärkningsvärt oförstånd i tjänsten, att det tydligen icke bör undgå laga beivran.

Falk har vidare — enligt vad den av K. B. verkställda utredningen, vilken om så tarvas lärer kunna genom vittnesförhör bestyrkas, givit vid handen — vid anhållandet av klagandena i deras bostad uppträtt synnerligen olämpligt och vid det därpå följande förhöret med hustrun Gullberg uppträtt på ett sätt som, även om det icke kan hänföras till begreppet pinande till bekännelse eller till misshandel, dock måste anses i hög grad förkastligt, synnerligast som — jag upprepar det — bärande skäl för misstanke mot hustrun Gullberg icke vid tillfället förelegat och enbart tron på att hon kunde hava kunskap om gärningsmannen uppenbarligen icke kunnat berättiga Falk till sådant övergrepp, som ägt rum.

Jag uppdrog därför åt advokatfiskalen att inför hovrätten ställa Falk under åtal för tjänstefel och å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet. Genom advokatfiskalens försorg borde tillfälle beredas klagandena att i målet föra talan, och borde av dem framställda ersättningsanspråk, i den mån de funnes befogade, av advokatfiskalen understödjas.

Hovrätten över Skåne och Blekinge yttrade i utslag *den 14 maj 1926* följande:

Enär Falks åtgärd att häkta mannen Gullberg icke med avseende å vad

i målet förekommit vore av beskaffenhet att för Falk föranleda ansvar eller skadeståndsskyldighet, prövade hovrätten rättvist ogilla den mot Falk därntinnan förda talan.[1] Beträffande målet i övrigt, så enär vid den av Falk företagna polisundersökning i anledning av ifrågavarande den 28 och den 29 oktober samt den 12 och den 14 november 1924 å Vedeby ålderdomshem utbrutna eldsvådor icke, såvitt däröver förda protokoll utvisade, förekommit omständigheter, vilka givit skälig anledning till misstanke, att hustrun Gullberg vid något av nämnda tillfällen anlagt elden eller varit delaktig i sådant brott, funne hovrätten laga anledning till hennes häktande icke hava förefunnits, och som Falk vid anhållandet av makarna Gullberg låtit belägga dem med handbojor, ehuru, enligt vad handlingarna utmärkte, sådant icke varit av omständigheterna påkallat, samt Falk måste anses hava gjort sig skyldig till övergrepp mot hustrun Gullberg jämväl därigenom, att han vid det därpå följande förhöret med henne uppträtt på ett för henne kränkande sätt, prövade hovrätten rättvist döma Falk att böta *dels* jämlikt 15 kap. 10 § samt 25 kap. 17 och 18 §§ strafflagen för det han utan laga skäl häktat hustrun Gullberg 100 kronor samt för genom nämnda åtgärd och mot henne begångna övergrepp visat oförstånd i tjänsten 150 kronor *dels ock* jämlikt 25 kap. 17 § samma lag för det han genom mannen Gullbergs beläggande med handbojor visat oförstånd i tjänsteutövningen 50 kronor eller tillhopa 300 kronor.

Hovrätten förpliktade Falk att gottgöra statsverket för kostnader i anledning av hustrun Gullbergs hållande å straffängelset i Karlskrona med 3 kronor 22 öre. De mot Falk i övrigt framställda ersättningsanspråk bleve av hovrätten allenast såtillvida bifallna, att Falk förpliktades att ersätta hustrun Gullberg för lidande och resekostnad till hemmet efter frigivningen med 181 kronor samt att till makarna Gullberg utgiva ersättning för kostnader i anledning av anmälan till mig samt för kostnader å förevarande mål med sammanlagt 200 kronor jämte vad som åtginge till lösen av hovrättens utslag.

Hovrättens utslag vann laga kraft. (Dispensansökan av makarna Gullberg avslogs av Kungl. Maj:t den 30 september 1926.)

17. Felaktigt upptagande av vissa ärenden till handläggning å tingssammanträde med tremansnämnd.

Den 15 september 1925 verkställde jag inspektion av Luleå domsaga. Vid granskning av Överluleå tingslags häradsrätts dombok för år 1924 befanns, att vid i tingslaget den 1 mars 1924 hållet sammanträde med tremans-

[1] J. O. hade icke anbefallt ansvarstalan i denna del.

nämnd häradsrätten under ordförandeskap av vice häradshövdingen B. Jacobsson, efter av direktionen för Piteå hospital i skrivelse till domhavanden gjord anmälan att Johan Emil Karlsson från Unbyn vore i behov av förmyndarvård, under nr 41 i domboken förklarat bemälde Karlsson omyndig och, på sätt förmynderskapsprotokollet för samma dag utvisade, förordnat hemmansägaren E. Uddin i Unbyn till förmyndare för den omyndigförklarade.

Vidare befanns, att vid sammanträde med tremansnämnd i samma tingslag den 2 juni 1924 häradsrätten, likaledes under Jacobssons ordförandeskap, under nr 3 i domboken på därom gjord ansökan funnit skäligt tillåta banarbetaren Augustin Karlsson att till adoptivbarn antaga sömmerskan Emma Götilda Johanssons i Forsbyn av Töre församling dotter Maj Helen, född den 26 augusti 1915, vilken skulle bära släktnamnet Karlsson.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag, under hänvisning till lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, Jacobsson att inkomma med yttrande.

I avgivet yttrande anförde Jacobsson, att det förhållandet att berörda två ärenden upptagits å omförmälda sammanträden berott på förbiseende från Jacobssons sida, troligen förorsakat därav att ärendena varit ganska likartade med sådana ansökningsärenden, vilka finge å sammanträden med tremansnämnd handläggas. Utan att därigenom vilja ursäkta sin försumlighet, ville Jacobsson dock framhålla, att ärendena varit av den art, att någon skiljaktighet i fråga om besluten icke gärna kunnat tänkas, även om desamma blivit handlagda å vanligt sammanträde med full nämnd.

I en till advokatfiskalen vid Svea hovrätt avlåten skrivelse anförde jag därefter följande:

I 1 § i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, sådant lagrummet lydde enligt lag den 17 juni 1921, stadgades, att i tingslag, där Konungen med hänsyn till ortsförhållandena så prövade nödigt, skulle häradsrätten under eller mellan de lagtima tingen, dock ej å eller i omedelbart samband med allmän rättegångsdag, hålla sammanträde för handläggning allenast av mål och ärenden av följande slag:

1. mål angående ansvar för förseelse, som i lag eller författning ej vore belagd med svårare straff än böter, högst 500 kronor, dock ej mål av beskaffenhet att talan däri kunde föras av målsägande;
2. växelmål samt mål angående återgångsfordran på grund av check;

3. andra mål angående penningfordran, som ej avsåge skadestånd, där grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst tydligt och fullständigt angivits i stämningen eller i bilagd räkning;

4. mål angående gäldenärs försättande i konkurs, angående fastställelse å ackord i konkurs eller i ackordsförhandling utan konkurs, angående skyldighet för gäldenär att avlägga utmätningsed samt angående boskillnad;

5. ärenden, som avsåges i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden;

6. ärenden angående årsstämning, dödförklaring, vittnesförhör rörande tillkomsten av skriftligt testamente, föreläggande att söka lagfart eller att ingiva bouppteckning, avläggande av domared, stämningsmannaed och sådan ed, som avsåges i 21 § skiftesstadgan, samt ärenden angående sådant medgivande, som omförmäldes i 3 eller 4 kap. i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad.

Vid sammanträde av ovannämnda slag skulle häradsrätten vara domför, ändå att ej flera än tre av nämnden vore i rätten närvarande.

Mål, varom ovan sagts, finge allenast första gången det förekomme handläggas å sammanträde, som avsåges i den ifrågavarande lagen. Därvid kunde jämväl i målet väckt genstämningstalan komma under behandling.

Enligt 8 § i 1918 års lag skulle över mål och ärenden, varom i 1 § 1, 2, 3, 4 och 6 förmäldes, där de handlades å sammanträde, som avsåges i lagen, särskild dombok föras, och skulle i övrigt om den dombok gälla vad om den allmänna domboken funnes stadgat.

Lagen den 7 maj 1918 är grundad på ett inom justitiedepartementet år 1915 utarbetat utkast till lag om särskilda sammanträden i häradsrätt för handläggning av vissa mål och ärenden. Enligt 1 § i detta lagutkast skulle i tingslag, där Konungen med hänsyn till förhållandena så prövade nödigt, häradsrätten under eller mellan de lagtima tingen hålla särskilda sammanträden till det antal Konungen bestämde; och finge å sådant sammanträde mål och ärenden av följande slag handläggas:

1. mål, däri allmän åklagare förde talan om ansvar för brott, varå strängare straff än böter ej kunde följa;

2. växelmål samt mål angående återgångsfordran på grund av check;

3. andra mål angående penningfordran, som icke avsåge skadestånd, under iakttagande dock av vad i 2 § stadgades;

4. ärenden, som omförmäldes i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden.

I 8 § förordnades, att å särskilt sammanträde skulle rätten vara domför, ändå att ej mer än tre av nämnden vore i rätten närvarande.

Sedan utlåtanden över lagutkastet inhämtats från häradshövdingar, mindre rådhusrätter, stadsstyrelser i städer under landsrätt och rikets

hovrätter m. fl., undergick utkastet vissa ändringar. 1 § i det nya förslaget fick därvid i hithörande delar följande lydelse:

"Vid handläggning av mål eller ärende, som här nedan sägs, vare häradsrätt domför, ändå att ej flera än tre av nämnden äro i rätten närvarande. Dessa mål och ärenden äro:

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

5. ärenden, som avses i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden, med undantag dock av ärenden angående tillsättande eller entledigande av förmyndare eller av god man för frånvarande delägare i dödsbo;

6. andra ärenden, som genom ansökning eller annorledes komma under behandling av rätten med undantag av ansökningar om omyndighets- eller myndighetsförklaring och om rättens samtycke till försäljning, skifte eller inteckning av omyndigs eller frånvarande dödsbodelägares fasta egendom."

Vid remiss till lagrådet av detta lagförslag anförde chefen för justitiedepartementet beträffande 1 § bland annat följande:

Medan utkastet i sin 1 § innehölle bestämmelser om de mål och ärenden, som skulle få förekomma å de "särskilda sammanträdena", samt i 8 § föreskriften, att rätten å sådant sammanträde skulle vara domför, ändå att ej mer än tre av nämnden vore i rätten närvarande, lämnades i förslagets 1 § motsvarande stadgande angående rättens domförhet vid handläggning av där uppräknade mål och ärenden utan hänsyn därtill, om dessa förekomme å allmänt eller särskilt sammanträde. Sin största betydelse finge uppräkningen av de ifrågavarande målen och ärendena med hänsyn till en i förslagets 3 § upptagen bestämmelse, att särskilda sammanträden med tremansnämnd skulle kunna avhållas för handläggning av desamma. Lämpligheten av den i 1 § gjorda begränsningen av ifrågavarande mål och ärenden måste därför prövas icke blott ur den synpunkten, huruvida vid deras handläggning lekmannaelementet i domstolen kunde anses tillräckligt företrätt med blott tre nämndemän, utan jämväl med hänsyn därtill att de skulle förekomma till handläggning å de särskilda sammanträdena. I sistnämnda avseende borde särskilt beaktas, att man måste såsom en provisorisk anordning i avbidan på den blivande rättegångsreformen utgå från att sammanträdena med tremansnämnd i stor utsträckning kunde komma att hållas av unga domarevikarier. Dessa olika synpunkter ledde till att begränsningen av de ifrågavarande målen och ärendena borde så göras, att bland dem upptoges *dels* sådana, som tarvade skyndsam behandling, såvida det ej ansåges nödvändigt, att de vunne handläggning av fulltalig nämnd eller ordinarie domare, *dels ock* sådana, som på grund av sin enklare beskaffenhet lämpligen kunde, för lättande av domarens arbets-

börda å de allmänna tingssammanträdena, förläggas till sammanträden med tremansnämnd.

Bland civila mål och ärenden, anförde departementschefen vidare, utgjorde de i punkt 4 av lagutkastets 1 § upptagna s. k. småprotokollsärendena den viktigaste gruppen. Det vore framför allt med hänsyn till de fåtaliga tillfällena att få lagfarts- och inteckningsansökningar handlagda, som man inom några av de orter, vilka under senare åren förvärvat stadsrättigheter, knotat över den långsamma rättskipningen i städer under landsrätt. Mot den föreslagna bestämmelsen hade särskilt anmärkts, att förmynderskapsärenden icke borde handläggas med så fåtalig nämnd, då vid behandlingen av dylika ärenden häradsrättens behov av personkännedom icke kunde anses tillräckligt tillgodosett med blott tre nämndemän. Nämnda ärenden borde ock enligt departementschefens mening undantagas från handläggning å nu ifrågavarande sammanträden (1 § 5). Däremot hade det från åtskilliga håll framhållits, att vissa andra slag av ärenden borde kunna få där upptagas. Såsom exempel hade anförts vittnesförhör för dödsfalls skull eller på grund av annan domstols förordnande, ansökningar om godkännande av försäljning eller inteckning av omyndigs fasta egendom m. fl. Sistnämnda ärenden syntes departementschefen av samma skäl, som nyss anförts beträffande förmynderskapsärendena, ej böra handläggas annat än vid tillfällen, då nämnden vore fulltalig. Detsamma gällde ärenden angående omyndighets- eller myndighetsförklaring. Alla övriga ärenden av beskaffenhet att böra i domboken upptagas syntes däremot utan olägenhet kunna handläggas å sammanträden med tremansnämnd. Ifrågavarande ärenden hade betecknats på samma sätt som i rättegångsbalken 25 kap. 2 §; att därunder icke fölle några tvistemål, låt vara att för deras anhängiggörande ej fordrades stämning, sade sig självt (1 § 6).

I proposition nr 4 förelades förslaget, beträffande 1 § 5 och 6 i oförändrat skick, 1918 års lagtima riksdag.

Lagutskottet, som hade att avgiva utlåtande i anledning av propositionen, gav 1 § den lydelse, lagrummet sedermera erhöll i lagen den 7 maj 1918. Beträffande 1 § 5 och 6 yttrade utskottet i utlåtande nr 34, att från de ärenden, som skulle kunna handläggas med tremansnämnd, hade enligt lagförslaget undantagits ärenden angående tillsättande eller entledigande av förmyndare eller av god man för frånvarande delägare i dödsbo, angående omyndighets- eller myndighetsförklaring samt angående rättens samtycke till försäljning, skifte eller inteckning av omyndigs eller frånvarande dödsbodelägares fasta egendom. Med hänsyn till den särskilt vid handläggningen av nu berörda ärenden värdefulla personkännedom, som den fulltaliga nämnden erbjöde, och den grundligare behandling även ur andra synpunkter, som dessa viktiga ärenden kunde vinna med fulltalig nämnd, hade inom utskottet stor tvekan rått, huruvida i anledning av en

i ämnet väckt motion över huvud någon ändring borde göras i lagförslaget beträffande dessa ärenden. Utskottet hade emellertid stannat vid att beträffande ärendena angående förmyndares eller god mans tillsättande eller entledigande låta synpunkten av dessas brådskande beskaffenhet bliva avgörande och för den skull föreslagit, att det i punkt 5 för dessa ärenden uppställda undantaget utginge, medan övriga nu berörda ärenden syntes utskottet allenast böra upptagas av häradsrätt med minst sju i nämnden. Vunne detta förslag riksdagens godkännande, syntes vederbörande domstolar genom cirkulär från hovrätterna böra erinras om vikten av att tillförlitliga upplysningar angående föreslagna förmyndares lämplighet och vederhäftighet införskaffades i sådana fall, där nödig personkännedom ej vore till finnandes inom nämnden. I en del domsagor förekomme, att ärenden angående omyndighetsförklaring intoges i förmynderskapsprotokollet. Då denna enligt utskottets mening oriktiga praxis skulle kunna leda därtill, att dylika ärenden med stöd av 1 § 5 bleve handlagda å sammanträden med tremansnämnd, syntes det bliva erforderligt att på lämpligt sätt fästa häradsrätternas uppmärksamhet därpå, att nämnda ärenden borde upptagas i domboken. Mot avfattningen av 1 § 6 i propositionen hade inom utskottet gjorts gällande, att tvekan i åtskilliga fall kunde uppstå, huruvida ett ärende vore av beskaffenhet att falla under stadgandet i fråga, i det att gränsen mellan ärenden och tvistemål, anhängiggjorda på annat sätt än genom stämning, stundom vore ganska flytande. Utskottet hade dessutom funnit det svårt att överblicka alla de olika slag av verkliga ärenden, på vilka lagrummet kunde komma att vinna tillämpning. Då stadgandet syntes hava sin väsentliga praktiska betydelse i fråga om ett begränsat antal kategorier av ärenden och lämpligheten att förlägga andra ansökningsärenden till sammanträde med tremansnämnd i många fall kunde starkt ifrågasättas, hade utskottet funnit stadgandet i punkt 6 böra utbytas mot en uppräkning av de domboksärenden, som finge förekomma å ifrågavarande sammanträden.

I anledning av vad utskottet och i anslutning därtill riksdagen i skrivelse nr 126 anfört utfärdade Kungl. Maj:t den 7 maj 1918 cirkulär till samtliga häradsrätter i riket med anledning av lagen om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, däri erinrades, bland annat, att ärenden angående myndighets- och omyndighetsförklaring skulle upptagas i domboken.

I samband med den nya förmynderskapslagstiftningen, enligt vilken ansökan om tillstånd att försälja eller inteckna omyndigs fasta egendom skall upptagas i förmynderskapsprotokollet i stället för, såsom förut brukade ske, i domboken, erhöll 5 punkten i 1 § i lagen den 7 maj 1918 genom lag den 27 juni 1924, vilken trädde i kraft den 1 januari 1925, det ändrade innehåll, att å sammanträde med tremansnämnd få handläggas ärenden,

som avses i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden, dock ej sådana till protokollet över ärenden angående förmynderskap och godmanskap hörande ärenden, där fråga är om tillstånd till viss förvaltningsåtgärd eller talan fullföljts mot något överförmyndarens beslut.

Såsom av det anförda torde framgå har vid tillkomsten av lagen om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden stor vikt lagts uppå begränsningen av de mål och ärenden, som skulle få handläggas av häradsrätt, däri endast tre nämndemän hade säte. Skälen därtill torde icke behöva närmare utvecklas. Förarbetena till ifrågavarande lagstadganden giva ytterligare vid handen, att särskild betydelse fästs därvid, att behandling av ärenden angående omyndighets- och myndighetsförklaring skulle förbehållas häradsrätt med fulltalig nämnd och sålunda icke kunna upptagas vid tremanssammanträde. Såväl Kungl. Maj:t som lagutskott och riksdag hava härutinnan varit av en och samma uppfattning. Och den vikt, som sålunda lagts på att berörda ärenden borde handläggas endast av häradsrätt, däri största möjliga orts- och personkännedom vore representerad i en fulltalig nämnd, framstår särskilt tydligt genom lagutskottets åtgärd att, till förhindrande av att dessa ärenden, om de, såsom på många håll skedde, upptoges i förmynderskapsprotokollet i stället för i domboken, skulle komma att handläggas vid tremanssammanträde, föreslå utfärdandet av förenämnda cirkulär med erinran, att ärendena skulle upptagas i domboken.

Då ärenden angående myndighets- och omyndighetsförklaring sålunda uttryckligen hänvisats att hava sin plats i domboken samt 1918 års lag på ett sätt, som icke bör kunna missförstås, angiver vilka domboksärenden, som få handläggas av häradsrätt med tremansnämnd, synes det mig otvivelaktigt, att häradsrätt, som i strid mot berörda av lagstiftaren efter omsorgsfullt övervägande givna föreskrifter vid tremanssammanträde upptager och avgör ärende angående myndighets- eller omyndighetsförklaring eller över huvud domboksärende, vilket får behandlas endast av häradsrätt med minst sju nämndemän, därigenom gör sig skyldig till straffbart tjänstefel. Lagstiftningen om sammanträden med tremansnämnd är en undantagslagstiftning, vars begränsning vid rättskipningen måste noggrant upprätthållas. Sker icke så, äventyras på ett betänkligt sätt nödig ordning och reda och, vad värre är, kan berörda lagstiftning utanför lagstiftarens kontroll komma att så småningom förlänas en aldrig avsedd räckvidd.

I förevarande fall är upplyst, att vid sammanträde med tremansnämnd med Överluleå tingslags häradsrätt den 1 mars 1924 häradsrätten, däri Jacobsson fört ordet, förklarat en person omyndig. Detta beslut synes visserligen hava gällt en sinnessjuk person, varför måhända ingen tvekan

kunnat råda om, i vilken riktning beslutet borde gå, men, i enlighet med vad jag ovan anfört, har häradsrätten icke desto mindre förfarit felaktigt. Lagstiftarens avsikter måste nämligen i allt fall anses åsidosatta genom ett dylikt självrådigt överskridande av i lagen tydligt utstakade gränser.

Kvar står dessutom alltid den omständigheten, att häradsrätten i ärendet meddelat ett beslut, som, därest detsamma under åberopande av det begångna rättegångsfelet dragits inför högre rätt, näppeligen torde hava kunnat undgå att bliva undanröjt. Även om något överklagande i detta fall icke skett, kan en sådan omständighet icke förringa betydelsen av det förhållandet, att den rättssökande allmänheten genom dylika beslut många gång kan löpa risk att genom beslutens undanröjande åsamkas rättsförlust ävensom onödiga besvär och kostnader. Därtill kommer en annan beaktansvärd omständighet. Av domaren utfärdade myndighetsbevis kunna tydligen grundas icke blott på häradsrättens förmynderskapsbok utan även på domboken, och i sådana fall, då införande beträffande nyligen hållet ting i förmynderskapsboken ännu icke ägt rum, måste bevisen grundas på domboken. Anlitas nu denna för utfärdande av ett myndighetsbevis, måste det uppenbarligen vara av stor vikt, att omyndighetsförklaringar icke finnas upptagna i annan dombok än den, i vilken sådana enligt utfärdade författningar undantagslöst skola föras. Då vederbörande, som skall utfärda dylikt bevis, torde sakna anledning att undersöka annan dombok än den, som förts vid sammanträde med fulltalig nämnd, skulle, därest vid något tillfälle, såsom i förevarande fall, ärende angående omyndighetsförklaring handlagts vid tremanssammanträde, ett felaktigt bevis lätt kunna komma att utfärdas, helst som de skilda sammanträdena mycket ofta hållas under ordförandeskap av olika personer. Den vikt, som sålunda jämväl ur sistberörda synpunkt ligger därpå, att ärenden rörande omyndighetsförklaring endast upptagas till behandling vid ting eller sammanträde med fulltalig nämnd, torde ligga i öppen dag.

Det fel, som blivit begånget i nyssnämnda den 1 mars 1924 handlagda ärende och för vilket Jacobsson såsom häradsrättens ordförande är ansvarig, skulle måhända framstå såsom i viss mån mera ursäktligt, om detsamma kunde sägas vara en på förbiseende grundad, helt enstaka företeelse. Såsom av det ovan anförda framgår, har emellertid Överluleå tingslags häradsrätt, jämväl under Jacobssons ordförandeskap, vid sammanträde med tremansnämnd den 2 juni 1924 till behandling och slutligt avgörande upptagit ett ärende rörande adoption. Ej heller dylika ärenden finnas upptagna bland de särskilt angivna domboksärenden, som få behandlas vid tremanssammanträde, och vid sådant förhållande torde vad jag redan förut anfört giva vid handen, att häradsrätten jämväl i detta fall förfarit felaktigt. Vad särskilt angår ärenden om adoption, må i detta sammanhang framhållas, hurusom desammas beskaffenhet, i belysning

särskilt av föreskrifterna i 8 och 9 §§ i lagen den 14 juni 1917 om adoption, torde få anses innefatta många goda skäl för den åsikten, att dessa ärenden rent sakligt sett bäst lämpa sig för handläggning å sådana sammanträden, där orts- och personkännedomen är starkast representerad.

Att Jacobsson sålunda vid särskilda tillfällen gjort sig skyldig till fel av ifrågavarande beskaffenhet syntes giva vid handen, att Jacobsson icke i tillräcklig grad satt sig in i gällande bestämmelser om häradsrätts kompetens vid sammanträde med tremansnämnd. Vid sådant förhållande syntes mig de felaktigheter, för vilka Jacobsson i förevarande fall bar ansvaret, icke kunna undgå min beivran.

Jag uppdrog därför åt advokatfiskalen att ställa Jacobsson under åtal inför hovrätten för tjänstefel samt å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Svea hovrätt yttrade i utslag *den 2 juni 1926* att, enär häradsrätten å sammanträde med tremansnämnd handlagt omförmälda två ärenden, men handläggning av dylika ärenden icke finge å sådant sammanträde förekomma, alltså och då Jacobsson, vilken såsom häradsrättens ordförande vid ifrågakomna tillfällen vore för de begångna felaktigheterna ansvarig, förty visat vårdslöshet i domarämbetets utövning, prövade hovrätten rättvist att jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen döma Jacobsson för vad han vid ett vart av berörda två tillfällen låtit komma sig till last att böta 25 kronor eller således tillhopa 50 kronor.

Hovrättens utslag vann laga kraft.

18. Olaga häktning.

Av handlingarna i ett genom klagomål av H. Aström i Grebo och I. Holmberg i Nynäs härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande:

Genom kontrakt den 21 mars 1923 arrenderade Aström av landsfiskalen K. Wijkström och annan person från nämnda dag till den 14 mars 1924 en torplägenhet $^{78}/_{1000}$ mantal Ishult litt. D, kallad Grönskog, i Tuna socken. I kontraktet stadgades, bland annat, att furage ej finge bortföras. Genom köpekontrakt, dagtecknat i mars 1924, försåldes fastigheten till Edvin Svenssons i Falla omyndiga dotter Aina Svensson med tillträde den 28 mars samma år.

Då Aström efter den 14 mars 1924 kvarsatt å nämnda fastighet, yrkade Edvin Svensson i egenskap av förmyndare för sin dotter i en till K. B. i Kalmar län ingiven, den 13 juni 1924 Aström delgiven ansökan, att, som

Åström, oaktat anmaning, vägrat avflytta från fastigheten, K. B. måtte meddela handräckning för Åströms och hans familjs avhysande från densamma. Åström bestred bifall till ansökningen under förmälan, att arrendet enligt avtal förlängts på ytterligare 1 år samt att han i varje fall icke inom 2 månader från den 14 mars 1924 anmanats avflytta.

Genom utslag den 16 juli 1924 fann K. B., utan avseende å Åströms obestyrkta invändningar, skäligt ålägga Åström att omedelbart med sin familj och sina tillhörigheter avflytta från fastigheten vid äventyr att varda på egen bekostnad avhyst, därtill utmätningsmannen i orten hade att på framställning meddela laga handräckning.

Den 28 juli 1924 verkställdes avhysningen.

Till Wijkströms kännedom kom därefter, att Åström skulle hava olovligen nattetid bortfört hö från torpet Grönskog. Med anledning därav höll Wijkström den 4 augusti 1924 i närvaro av kaptenen L. F. Wijk polisförhör i saken. I det däröver förda protokollet antecknade Wijkström till en början bland annat följande: Wijkström hade den 22 juli 1924 i brev underrättat Åström, att K. B:s ovanberörda utslag fallit och att Åström genast skulle avflytta. Åström hade sedan uppsökt Wijkström och enträget bett, att han skulle få vänta några dagar, då han ej kunde sätta hustru och barn på bar backe. Han hade därför fått anstånd till senast kvällen den 26 juli. Åström hade emellertid ej flyttat, utan den 28 juli hade avhysning företagits, varvid samtliga dörrar såväl till boningshus som logbyggnad förseglats med Wijkströms tjänstesigill. Höskullen på logen hade varit öppen, då någon lucka ej funnits.

Enligt polisförhörsprotokollet hade hustrun Amanda Danielsson i Grönskog berättat, att Åström, när han fått brevet från Wijkström, att han skulle flytta, den 23 juli farit till sin svåger I. Holmberg i Nynäs, som medföljt Åström hem. Amanda Danielsson hade då sett, att de kört in på gården med höhäcken och lassat hö båda två. Mellan kl. 11 och 12 på natten hade de kört bort med höet, antagligen åt Kristdalahållet, enär hon hört vagnen dåna mot berget, som låge i denna väg. På morgonen hade Åström ensam kommit igen och varit hemma hela dagen. Samma dags kväll hade Holmberg återkommit på cykel. Vid "mörkningstiden" hade bägge lassat ett lass hö. När de kört, hade hon ej hört, men häcken, de använt på kvällen, hade varit tom på morgonen, vadan intet tvivel funnes, att höet bortkörts. Att hon ej hört körningen berodde antagligen därpå, att de körde åt motsatt håll mot föregående natt i en nedförsbacke, där det ej funnes berg. Dessa bägge nätter hade Åström fortfarande bott kvar i boningshuset på Grönskog. Sedermera efter avhysningen den 28 juli hade Åström med familj kommit ned till Danielssons, som bodde på ett avstånd av cirka 60 meter från Åströms bostad, och bett att få husrum över natten. Detta hade beviljats dem för en natt, ehuru de sedan bott

kvar rätt många dagar. På kvällen torsdagen den 31 juli hade Holmberg kommit till Grönskog men ej varit inne hos Danielssons. Åström hade emellertid gått ut och träffat Holmberg. De hade varit ute ett par timmar. Sedan hade Åström kommit in och lagt sig. Antagligen hade Holmberg kört ensam. Makarna Danielsson hade dock ej hört, när han körde. Då häcken varit tom på fredagsmorgonen, vore det naturligt, att hö bortkörts. Påföljande fredagskväll hade Holmberg kommit tillbaka i skymningen. Han och Åström hade då först ätit inne hos Danielssons och därpå gått ut vid 11-tiden men sedan ej kommit igen.

J. A. Danielsson i Grönskog hade vid ovannämnda polisförhör berättat, att han natten mellan den 23 och den 24 juli 1924 hört, huru någon kört utanför, och sagt till sin hustru: "Skall du gå upp och se vem som kör?" vartill hon svarat: "Det bryr jag mig ej om, ty det vet jag ändå, hur de kör." Då Danielsson vore blind, hade han icke sett något, men han vore viss, att de kört. Följande natt hade hustrun sagt till honom, att de vore komna, och han hade då förstått i vilken avsikt. Den 4 augusti hade Åström varit inne hos Danielssons och då frågat Danielsson, om han hört något. Åström hade då själv sagt, att han lassat ett litet lass på natten mellan fredag och lördag den 1 och den 2 augusti och farit med det vid midnatt, "men Danielsson behöver ju ej tala om det", hade han tillagt.

Den 6 augusti 1924 höll Wijkström förhör med Holmberg. Protokollet däröver, undertecknat av Wijkström, har följande lydelse:

"Protokoll hållet vid polisförhör i Simsliden den 6 augusti 1924. Med anledning av att till undertecknads, landsfiskal, kännedom kommit, att Herbert Åström, förr i Grönskog, tillsammans med sin svåger Ivar Holmberg i Nynäs, nattetid under de sista veckorna kört bort hö från torpet Grönskog, eftersöktes ovannämnda dag Ivar Holmberg såväl i sitt hem i Nynäs som i föräldrahemmet i Ekeby samt anträffades nära Simsliden i Tuna socken, varvid han frivilligt erkände:

För omkring 10 dagar sedan, han kan ej bestämt minnas dagen, ombads Holmberg av sin svåger Herbert Åström att hjälpa honom att bortföra hö från Grönskog. Holmberg kom dit på kvällen, hjälpte Åström först att köra redskap till Grebo under Krokstorp, dit Åström efter avhysningen i Grönskog skulle flytta. Fram på natten återkommo de till Grönskog, varifrån de körde hö från skullen på logen. På Åströms begäran gick Holmberg upp på skullen, och genom den utan lucka varande öppna gluggen nedkastade han höet, varvid den nedanför stående Åström lässade. Det blev ett fullt lass, som de sedan körde till Nynäs. På vägen mellan Ishult och Grönkullen mötte de en person, som kom cyklande mot dem, men då det var mörkt, kunde de ej urskilja honom. Holmberg följde Åström tillbaka och hjälpte honom köra redskap till Grebo. Åtskilliga dagar förut var Åström uppe i Nynäs och bad honom då också vara be-

hjälplig med bortkörning av höet, Holmberg följde honom hem vid 7-tiden på eftermiddagen och bodde då hos Åström. Påföljande natt körde de ett lass, varvid Holmberg var uppe på skullen och Åström nedanför. Bägge gångerna lässades i en vanlig höhäck, omkring 400 kilogram varje gång."

Wijkström förklarade samma den 6 augusti Åström och Holmberg häktade för stöld, varjämte Wijkström i skrivelse till domhavanden i Tunaläns härad gjorde anmälan om häktningen.

Sedan domhavanden på grund av anmälningsskriftens ofullständighet anmodat Wijkström att skyndsamt inkomma med polisförhörsprotokoll eller sådan anmälan, som omförmäldes i 1 § i lagen den 6 juni 1924 om ändrad lydelse av 1, 3 och 4 §§ i lagen den 2 juni 1922 om tiden för företagande av rannsakning med häktad, insände Wijkström ovanberörda två polisförhörsprotokoll samt en den 11 augusti 1924 dagtecknad anmälan enligt 1 § nyssnämnda lag, däri Wijkström om de häktade lämnade följande ordagrant återgivna meddelande:

"Emil Heribert Åström, född 7 februari 1894 i Misterhult.

Häktad för stöld.

Har vid häktningen ej erkänt annat, än att han 'tog litet hö att packa in sakerna med', (som skulle flyttas till Grebo).

Ej förut dömd till straffarbete eller fängelse.

Axel Ivar Holmberg, född i Tuna 10 januari 1903.

Häktad för stöld.

Har vid häktningen erkänt.

Ej förut dömd till straffarbete eller fängelse."

Enligt vederbörligt förordnande verkställde därefter borgmästaren R. Odewall förundersökning jämlikt lagen om villkorlig straffdom angående de häktade.

Den 19 augusti 1924 företogs inför Tunaläns häradsrätt rannsakning med Åström och Holmberg. Såsom åklagare inställde sig t. f. landsfiskalen O. Wide, varjämte Edvin Svensson var tillstädes såsom målsägande.

Wide ställde Åström och Holmberg under åtal för det de nätterna mellan den 23 och den 24 juli samt den 1 och den 2 augusti 1924 å hemmansdelen $^{78}/_{1000}$ mantal Ishult, kallat Grönskog, från Aina Svensson olovligen tillgripit tillhopa 732 kg. hö.

Wide ingav därjämte en till landsfiskalen i Tunaläns distrikt ställd, den 6 augusti 1924 dagtecknad skrift, däri Edvin Svensson till åtal anmälde Åström och Holmberg för det de "under minst 3 nätter under de sista veckorna olovligen bortfört hö från logen i Grönskog" samt anhöll om laga åtgärders vidtagande.

Dessutom ingav Wide ett av fjärdingsmannen J. K. Söderkvist i Lövstad den 8 augusti 1924 utfärdat intyg av innehåll, att Söderkvist samma

dag på begäran av Wijkström i Nynäs uppvägt ett parti hö, förvarat i därvarande logbyggnad å högra ladet samt vägande 732 kg.

Beträffande sina levnadsomständigheter uppgåvo de tilltalade bland annat, Aström, att han vore gift och hade fem barn i åldern ½—6 år, samt Holmberg, att även han vore gift och hade ett 3 år gammalt barn samt att han bebodde en lägenhet på sin faders hemman Nynäs i Tuna socken.

Hörd angående åtalet berättade, enligt häradsrättens dombok, Aström, att han, som arrenderat Grönskog till den 14 mars 1924 enligt ovanberörda kontrakt den 21 mars 1923, efter förstnämnda dag kvarsuttit på Grönskog, enär han ej kunnat skaffa sig annat arrende. Den 22 juli 1924 hade Wijkström meddelat Aström, att länsstyrelsen i Kalmar län ålagt honom genast avflytta, och hade Wijkström, då Aström ej genast kunnat skaffa sig annan bostad, givit honom tillstånd kvarbo på Grönskog till den 26 i samma månad. På eftermiddagen den 28 juli 1924 hade Wijkström vräkt honom. Omedelbart därefter hade Aström fått tillstånd att inhysa sig och sin familj hos makarna Danielsson, som bebott en lägenhet i närheten av Grönskogs åbyggnader. Där hade Aström med familj kvarbott till den 2 augusti, då de flyttat till Nynäs. Sedan Aström fått hyra boningshuset på torpet Grebo under Krogstorp i Misterhults socken, hade han med familj och inre lösörebo den 5 augusti avflyttat till Grebo. I Nynäs hade han kvarlämnat sina kreatur, bestående av 2 hästar, 2 kor och 2 kalvar, samt sitt yttre lösörebo. Enär skäl varit att antaga, att det skulle dröja, innan han kunde erhålla nytt arrende, och han ej haft foder till sina kreatur, hade han på eftermiddagen den 23 juli anmodat Holmberg vara sig behjälplig med att bortföra ett lass hö från Grönskog. Med anledning därav och då Holmberg lämnat sitt bifall till Åströms begäran, hade de vid 10-tiden på aftonen begivit sig till Grönskogs ladugårdslänga, vars övre våning utgjordes av en höskulle. Sedan de framkommit till ladugårdslängan, hade Holmberg genom kostallet begivit sig upp på skullen, under det Aström ställt en vagn på marken nedanför skullens öppning i väggen. Därefter hade Holmberg från skullen kastat ned hö, som av Aström upptagits och ordnats i vagnen. Sedan vagnen blivit fullastad, hade de gemensamt kört höet till Nynäs. Höet hade varit vallhö, som samma år skördats på Grönskog, och utgjort omkring 600 kg. Vid omnämnda vräkningsförrättning hade Wijkström, sedan han ställt Åströms tillhörigheter på gårdsplanen och på marken utanför åbyggnaderna, stängt till och förseglat dörrarna till samtliga åbyggnaderna, utgörande ett boningshus, en bodlänga och ovannämnda ladugårdslänga. Emellertid hade icke öppningen till höskullen blivit tillstängd, och hade en stege stått rest mot nämnda öppning, varför vem som helst haft obehindrat tillträde till skullen. Ända till den 2 augusti, då Aström sista gången besökt Grönskog,

hade öppningen och stegen befunnit sig i samma skick som vid vräkningsförrättningen. Åström hade den 29 juli börjat flytta bort sina tillhörigheter men den 30 och den 31 i samma månad varit borta för att försöka skaffa sig bostad. Den 1 augusti hade han fortsatt med flyttningen, och hade det sista flyttlasset utgått natten mellan sistnämnda dag och den 2 augusti. Vid flyttningen hade Åström tidvis biträtts av Holmberg. De sista av flyttsakerna hade utgjorts av glasvaror, och hade Holmberg på begäran av Åström medelst klättrande på stegen gått upp på skullen och därifrån kastat ned hö, som de därpå använt till att packa om glasvarorna. Enär, sedan glasvarorna blivit nedpackade, utrymme fortfarande funnits i vagnen, hade på Åströms begäran Holmberg ånyo på sätt som förut gått upp på skullen och därifrån kastat ned hö, varmed de fyllt vagnen. Därefter hade de kört bort lasset till Nynäs. Myckenheten av det hö, som bortförts i detta lass, hade utgjort omkring 200 kg., och hade det varit av samma slag som det på aftonen den 23 juli bortförda höet. Annat än det ovannämnda den 23 juli och natten mellan den 1 och den 2 augusti bortförda höet hade Åström ej bortfört från Grönskog. På fråga uppgav Åström, att han vore medveten därom att, då i kontraktet stadgats, att furage ej finge bortföras, han ej haft rätt bortföra ifrågavarande hö, samt att han ansåge sig ej hava någon rätt till det stråfoder, som vid hans avträde funnits kvar på Grönskog.

Holmberg vitsordade Åströms framställning, såvitt den anginge ej mindre Holmbergs åtgöranden på aftonen den 23 juli samt natten mellan den 1 och den 2 augusti än även myckenheten och beskaffenheten av det bortförda höet. På fråga förklarade Holmberg, att han, då höet bortfördes, haft klart för sig, att Åström ej haft någon rätt till detsamma.

Sedan de tilltalade uppgivit, att vid deras häktande icke något av ifrågavarande till Nynäs förda hö blivit använt, uppgav åklagaren, att detta hö vore det hö, som avsåges i fjärdingsmannen Söderkvists intyg.

Edvin Svensson uppgav, att den öppning, varigenom höet vid ifrågavarande tillfälle kastats ned från skullen, vore belägen så högt från marken, att icke någon kunde komma in på skullen utan stege, och vore så stor, att man ej behövde krypa utan kunde gå genom den in på skullen.

Inom häradsnämnden värderades opressat vallhö i orten till 4½ öre per kg.

På begäran av åklagaren hördes därefter J. A. Danielsson och Amanda Danielsson såsom vittnen i målet.

J. A. Danielsson berättade, att han, som vore nästan blind, natten mellan den 23 och den 24 juli 1924 hört en skjuts köra från Grönskogs åbyggnader, att han icke hört något natten mellan den 24 och den 25 juli, att han hört en skjuts natten mellan den 1 och den 2 augusti, samt

att Åström för vittnet den 24 juli omtalat, att Åström på kvällen föregående dag kört bort något hö.

Amanda Danielsson berättade i likhet med vad hon uppgivit vid polisförhöret med den förändring, att hon ej iakttagit, att häcken blivit lastad med hö på aftonen den 31 juli samt att hon således ej visste, om något hö bortförts natten mellan nämnda dag och den 1 augusti.

Åklagaren yrkade ansvar å de tilltalade jämlikt 20 kap. 1 och 9 §§ strafflagen.

I den 19 augusti 1924 meddelat utslag yttrade häradsrätten att, enär Åströms och Holmbergs åtalade åtgöranden ej vore av beskaffenhet att föranleda ansvar i åtalade hänseendet, bleve åklagarens talan ogillad. Därjämte meddelade häradsrätten beslut i vissa ersättningsfrågor samt förordnade slutligen, att de tilltalade skulle, om annat skäl för deras hållande i häkte än förevarande åtal ej förefunnes, genast försättas på fri fot.

Över häradsrättens utslag anförde landsfiskalen Wijkström besvär i Göta hovrätt och androg därvid, bland annat, såsom enligt hans mening sannolikt, att de tilltalade även kvällen den 31 juli 1924 bortfört hö från Grönskog och då till en myckenhet av minst 400 kg. Hovrätten fann emellertid i utslag den 20 oktober 1924 ej skäl göra ändring i överklagade utslaget.

Hovrättens utslag, som var enhälligt, vann laga kraft.

I en hit inkommen skrift anförde Åström och Holmberg sedermera klagomål mot Wijkström för det denne utan skäl häktat klagandena, samt anmärkte bland annat, att det, då Wijkström m. fl. till målsäganden i rannsakningsmålet så sent som den 28 mars 1924 försålt egendomen Grönlid, varunder torpet Grönskog lydde, låge nära till hands att tro, att Wijkström haft något ekonomiskt intresse att få bort Åström från torpet. Wijkström kunde väl icke vara obekant med häktningsbestämmelserna, och Wijkström hade haft sig mycket väl bekant, att Åström haft fast bostad till vräkningen och var gift samt att Åström arrenderat Grönskog från den 14 mars 1923 och dessförinnan under 4 år huvudgården Grönlid, även den tillhörig Wijkström. Wijkström hade även avvetat, att Holmberg var gift och hade fast bostad inom samma kommun som Wijkström. Med avseende på värdet av det hö, klagandena skulle hava tillgripit, uppginge detta för 200 kg. till 9 kronor. De 600 kg., som före avhysningen bortförts, hade varit avsedda för djurens utfodring. Bortförandet av detta höparti kunde icke betraktas som stöld. I detta sammanhang ville klagandena meddela, att det utslag, som K. B. den 16 juli 1924 meddelat rörande Åströms avhysning från Grönskog, blivit av Göta hovrätt på besvär av

Åström upphävt genom utslag av den 21 oktober 1924. Klagandena hemställde, att J. O. måtte ställa Wijkström under åtal för det han utan laga skäl häktat dem samt bereda klagandena tillfälle att vid en blivande rättegång framställa yrkanden om skadeersättning för den tid av 14 dagar, som de fått tillbringa i rannsakningshäktet.

Vid klagoskriften fanns fogad avskrift av Göta hovrätts utslag den 21 oktober 1924 på besvär av Åström över K. B:s i Kalmar län förut omförmälda utslag den 16 juli 1924 i avhysningsmålet. I berörda utslag hade hovrätten yttrat, att hovrätten väl funne, att Åström icke förmått göra sannolikt, att avtal träffats om arrendets förlängning, men enär Åström, som efter den 14 mars 1924 fortsatt med brukningen av ifrågakomna fastighet, icke, såvitt visats, inom 2 månader från sistnämnda dag blivit anmanad avflytta, och följaktligen, jämlikt 2 kap. 2 § 2 stycket i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom, arrendeavtalet skulle anses förlängt, i följd varav Åström icke kunde förpliktas avflytta tidigare än han själv medgivit eller den 14 mars 1925, prövade hovrätten lagligt att med upphävande av överklagade utslaget förklara den begärda handräckningen icke kunna meddelas samt befria Åström från honom ålagd skyldighet att ersätta Svenssons kostnader å målet. Jämlikt 230 § utsökningslagen och 30 kap. 5 och 12 §§ rättegångsbalken finge talan mot detta utslag icke föras.

I infordrat yttrande anförde Wijkström följande:

På begäran av Edvin Svensson hade genom K. B:s utslag den 16 juli 1924 blivit Åström ålagt att omedelbart avflytta från torpet Grönskog. Som Åström ej godvilligt ställt sig utslaget till efterrättelse, hade han den 28 juli 1924 blivit i vederbörlig ordning avhyst. Därigenom hade Åström genom laga myndighet blivit fullständigt skild från besittningen av torpet och den däråförvarade grödan. I Åströms arrendekontrakt förekomme en bestämmelse om att furage icke finge bortföras. Det vore ostridigt, att Åström och Holmberg efter avhysningens verkställande nattetid återvänt till torpet samt berett sig tillträde till höskullen genom att krypa in i en till ingång ej ämnad öppning, varefter de från höskullen olovligen bortfört, såsom de själva medgåve, åtminstone 200 kg. hö. Av J. A. Danielssons och Amanda Danielssons vittnesmål ävensom av Åströms och Holmbergs egna berättelser framginge, att Åström och Holmberg varit fullt medvetna om det brottsliga i sitt handlingssätt. Den handling, vartill Åström och Holmberg genom sitt ovan omförmälda beteende gjort sig skyldiga, borde i verkligheten betecknas såsom inbrottsstöld. Den öppning, varigenom de berett sig tillträde till höskullen, vore belägen högt över marken. Öppningen vore ej mera än 0,75 kvm. i omkrets. Dörrarna till byggningen, i vilken höskullen vore belägen, hade vid ifrågavarande tillfälle varit för-

seglade med utmätningsmannens sigill. Uppgången till höskullen hade varit anordnad från den nedre delen av byggningen och alltså vid tillfället omöjlig att beträda. För att komma upp till ifrågavarande glugg, som aldrig varit avsedd till eller använd såsom ingång, hade Åström och Holmberg måst använda sig av stege. De hade måst krypa in genom gluggen. Sålunda hade från deras sida förelegat inbrott. Vid den polisundersökning, som Wijkström företagit före häktningen, hade förelegat sannolika skäl för antagandet, att kvantiteten av det utav Åström och Holmberg, efter verkställandet av Åströms avhysning, från skullen bortförda höet uppgått till minst 1,400 kg. Av makarna Danielssons uppgifter vid polisförhöret borde framgå, att efter avhysningen två lass hö bortförts från Grönskog, ett lass under natten till den 31 juli 1924 och ett lass under den påföljande natten. Vid handläggningen av målet vid häradsrätten hade Wijkström till följd av sjukdom varit hindrad att själv utföra talan i detsamma. Den tjänstförrättande åklagaren hade visat sig ej vara så fullt insatt i målet, att han kunnat med vederbörlig sakkännedom assistera vid vittnesförhöret med makarna Danielsson. Därigenom hade ej det förtydligande av polisförhörsprotokollet kunnat äga rum, varigenom bort kunna fastslås, att det var två lass hö, som Åström och Holmberg hade bortfört efter avhysningen i stället för det av dem uppgivna lass om cirka 200 kg. hö. Emellertid hade Wijkström av vittnet Amanda Danielsson erhållit ett intyg, enligt vilket hon uttryckligen bekräftade, att två lass hö blivit på av Wijkström angivna sätt bortförda efter avhysningen. Dessa uppgifter hade Amanda Danielsson lämnat Wijkström muntligen redan vid polisförhöret. Av ett av lantbrukarna K. Persson och J. Segergren utfärdat intyg framginge, att minst 500 kg. hö kunde anses hava innehållits i vartdera av ovannämnda lass hö. Enligt uppgift i sistnämnda vittnesintyg borde höet hava på stället varit värt minst 7 öre per kg. utom 3 öre i frakt från närmaste foderaffär. Lägsta värdet å det efter avhysningen av Åström och Holmberg tillgripna höet hade alltså utgjort minst 70 kronor. Även om man ej kunde anse, att inbrott i egentlig mening förelegat, kunde det likväl med hänsyn till värdet av det stulna med sannolika skäl av Wijkström antagas, att stöld förelåg, vid vilket förhållande skyldighet förefunnits för Wijkström att under alla omständigheter verkställa häktning av Åström och Holmberg. Det vore visserligen så, att K. B:s avhysningsutslag sedermera blivit upphävt genom hovrättens utslag den 21 oktober 1924. Detta kunde dock ej förändra det faktum, att vid tiden för tillgreppen Åström varit i laga ordning skild från besittningen av Grönskog. Wijkströms inskridande såsom allmän åklagare vore att bedöma med hänsyn till de faktiska förhållandena, sådana de förelegat vid angivarens tillkallande av Wijkström, och ej med avseende å därefter inträffade omständigheter, varom Wijkström ej kun-

nat äga någon kännedom. En uraktlåtenhet från Wijkströms sida, såsom åklagare, att omedelbart inskrida skulle förvisso ej hava blivit lämnad av angivaren opåtald. Den ofullständiga utredning, som i avhysningsmålet förelegat i hovrätten, kunde utgöra en förklaring till att hovrätten upphävt K. B:s vräkningsutslag. Personligen hade Wijkström ägt full vetskap om att Åström inom 2 månader från den 14 mars 1924 blivit tillsagd att avflytta, varom åberopats intyg av trovärdiga vittnen. Frågan om häktningen varit befogad eller ej borde naturligtvis bedömas med avseende å samtliga på frågan inverkande omständigheter, sådana de med skäl synts Wijkström föreligga vid tiden för åtgärdens vidtagande. Avgörande för frågan om tillräckliga häktningsskäl förelegat eller ej kunde givetvis ej heller bedömas efter resultatet av den vid domstolen därefter verkställda handläggningen av målet eller den utveckling och de yrkanden, varmed den tillförordnade åklagaren i målet därunder framkommit. I någon mån belysande vore, att häradsrätten låtit rättegångskostnaderna i målet drabba statsverket. Klagandenas insinuation, att Wijkström skulle haft något ekonomiskt intresse av att få bort klaganden Åström från torpet, ville Wijkström på det bestämdaste tillbakavisa. Wijkström hade i denna sak ej letts av något annat intresse än att i egenskap av landsfiskal i orten fullgöra denna sin tjänst på det sätt, plikten fordrade. Angivelse hade gjorts om brottet, och, som sannolika skäl förelegat, att klagandena gjort sig skyldiga till inbrottsstöld eller i varje fall till vanlig stöld, hade Wijkström ansett sig med hänsyn till för nämnda brott gällande strafflatituder ovillkorligen skyldig att på grund av sin tjänst verkställa häktningsåtgärderna. Wijkström hemställde, att J. O. måtte lämna klagandenas framställning utan avseende.

I ett yttrandet bifogat, den 20 januari 1925 dagtecknat intyg uppgav Amanda Danielsson till komplettering av sina uppgifter vid polisförhöret den 4 augusti 1924, att två lass hö av Åström och Holmberg bortförts på kvällarna den 31 juli och den 1 augusti 1924. Åströms uppgifter inför häradsrätten att porslin, glas och matvaror då inpackats vore icke sanningsenliga. Det hade endast varit hö och stora väl packade parlass. Detta toge Amanda Danielsson på sin ed. Att det ej riktigt framkommit vid rannsakningen berodde därpå, att hon ej blivit riktigt tillfrågad därom.

I ett tillägg å samma intyg förklarade K. Persson i Grönlid och J. Segergren i Grönskog, att minst 500 kg. hö kunde anses hava innehållits i vartdera av ovannämnda parlass, mycket lågt beräknat. Persson och Segergren ansåge, att höet bort vara värt 7 à 8 öre per kg. på stället, jämte 3 öre i frakt, beräknad från närmaste foderaffär i Oskarshamn, alltså 10 à 11 öre.

I avgivna påminnelser anmärkte klagandena bland annat, att Perssons

och Segergrens intyg syntes sakna värde, då intygsgivarna icke sett det ifrågakomna höet.

I en sedermera hit inkommen skrift meddelade Wijkström, att Åström uttagit stämning till Tunaläns häradsrätt å Edvin Svensson samt Albert Svensson i Pipetorp och Oskar Svensson i Kvarnäs, de sistnämnda i egenskap av löftesmän å den borgensförbindelse, som Edvin Svensson på sin tid ingivit till K. B. uti det därstädes anhängiggjorda avhysningsärendet. I stämningen hade Åström yrkat att av nämnda personer erhålla skadestånd för den enligt hans förmenande utan laga skäl verkställda avhysningen. Målet hade förevarit till handläggning första gången den 13 februari 1925. Vid den därpå följande handläggningen den 9 april hade Wijkström låtit såsom vittnen avhöra tvenne personer, vilka bestyrkt, att Wijkström inom 2 månader från den 14 mars 1924 tillsagt Åström att avflytta från torpet. Därigenom hade blivit styrkt, att uppsägningen varit rättsligen grundad.

Från Wijkström inkom senare avskrift av häradsrättens i sistnämnda mål den 20 juli 1925 meddelade utslag, enligt vilket häradsrätten, enär på grund av vad i målet förekommit måste anses styrkt, att Åström, som genom kontrakt den 21 mars 1923 från nämnda dag till den 14 mars 1924 arrenderat Aina Svensson tillhöriga $^{78}/_{1000}$ mantal Ishult under namn av Grönskog i Tuna socken, vid åtminstone ett tillfälle i slutet av mars 1924 av Edvin Svensson såsom förmyndare för bemälda Aina Svensson erhållit anmaning att avflytta från sagda fastighet, prövat rättvist ogilla Åströms i målet förda talan.

Åström hade erlagt vad mot utslaget.

På ansökan av Åström och Holmberg fann Kungl. Maj:t genom beslut den 8 april 1925 skäligt att, jämlikt 1 § i lagen den 12 mars 1886 angående ersättning av allmänna medel åt oskyldigt häktade eller dömde, tillerkänna vardera av Åström och Holmberg för det hinder eller brist i hans näring, som han finge anses hava lidit därigenom, att han varit förlustig sin frihet under tiden den 6—den 19 augusti 1924, ersättning av allmänna medel med 100 kronor.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag K. B. i Kalmar län att förordna särskild åklagare att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Wijkström. I en för åklagaren utfärdad instruktion anförde jag följande:

I 24 kap. 3 § strafflagen stadgas att, om någon olovligen fäller, syrer eller bläcker träd å annans skog eller mark, i uppsåt att trädet eller

något därav sig eller annan tillägna, eller olovligen där tager växande gräs, torv eller, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda; varde, evad han det bortfört eller ej, straffad för åverkan, där ej efter 20 kap. gärningen skall annorledes anses; och vare straffet böter, högst 1,000 riksdaler, eller fängelse i högst 6 månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; då må till straffarbete i högst 1 år dömas.

I 4 § heter det att, om man olovligen tager vindfälle eller annat sådant, som ej till bruk upphugget eller berett är, straffes med böter eller fängelse i högst 6 månader.

I 7 § stadgas bland annat att, om brukare från legd jord säljer bort något av vad i 3 eller 4 § omtalas, eller eljest överträder sin nyttjanderätt, han skall straffas efter ty i samma §§ skils.

Enligt 15 § i samma kapitel må de brott, som i föregående §§ äro sagda, ej, där de endast förnärma enskild persons rätt, åtalas av annan än målsägande.

I 20 kap. 1 § strafflagen heter det, att var, som stjäl gods eller penningar över 30 riksdaler, dömes, för stöld, till straffarbete i högst 6 månader, där ej i det följande är annorledes stadgat. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må tiden för straffarbetet till 2 år höjas; äro de synnerligen mildrande, må till fängelse i högst 6 månader dömas.

Går värdet ej över 30 riksdaler; då skall, där ej gärningen efter 4, 6, 8 eller 9 § bör annorledes anses, för snatteri dömas till böter eller fängelse i högst 6 månader.

Till straffarbete i högst 4 år dömes, enligt 4 §, om man stjäl medelst inbrott, som i 5 § sägs.

I 5 § föreskrives bland annat att, om någon, i uppsåt att stjäla, medelst klättring över mur, vägg, port eller tak, eller medelst inkrypande genom fönster, glugg, skorsten eller annan till ingång ej ämnad öppning, eller ock genom bruk av dyrk eller falsk nyckel förskaffat sig ingång i gård, hus, rum eller fartyg; varde, där tillgrepp ej sker, för inbrott, dömd till straff, som i 1 § för stöld utsatt är.

I det ifrågavarande målet har häradsrätten funnit klagandenas åtalade åtgöranden ej vara av beskaffenhet att föranleda ansvar i åtalade hänseendet och därför ogillat det mot dem anställda åtalet. Hovrätten, vars utslag vunnit laga kraft, har — efter besvär av Wijkström — kommit till samma resultat. Domstolarna hava alltså icke funnit klagandenas förfarande att under för handen varande omständigheter från torpet Grönskog bortföra ifrågakomna partier hö vara straffbart ur den synpunkt, vederbörande åklagare gjort gällande, nämligen såsom brott mot 20 kap. strafflagen. Till yttermera visso har Kungl. Maj:t sedermera tillerkänt klagandena viss ersättning för den tid, varunder de varit oskyldigt häk-

tade. Klagandena få sålunda anses icke hava förskyllt att åtalas för stöld, än mindre häktas. En närmare undersökning synes mig också ådagalägga, att Wijkström, som vidtagit häktningsåtgärden, därvid handlat felaktigt, ity att han bort inse, att skäl för nämnda åtgärd icke varit för handen.

Vad angår Wijkströms uppfattning, att klagandena genom omförmälda åtgärder skulle hava gjort sig skyldiga till inbrottsstöld, må till en början fastslås, att ett sådant tillvägagångssätt som det, vilket klagandena använt för att bereda sig tillträde till höskullen å Grönskog, icke under sådana omständigheter som de i detta fall föreliggande lärer kunna konstituera inbrott. Wijkströms antagande, att klagandenas förfarande därutinnan skulle kunna hänföras under ordalagen i 20 kap. 5 § strafflagen "medelst inkrypande genom fönster, glugg, skorsten eller annan till ingång ej ämnad öppning — — — förskaffat sig ingång", synes mig icke vara hållbart. Detta vinner även stöd av Thyréns kommentar till 20 kap. strafflagen, däri beträffande denna del av 5 § i nämnda kapitel anföres följande: "Till ingång ej ämnad" täckte sig icke med "till ingång ej använd". Att en öppning undantagsvis användes såsom ingång hindrade därför ej, att ett rättsstridigt inkrypande kunde utgöra inbrottshandling. Dörren till en "homeja", genom vilken vederbörande plägade, förmedelst en stege, regelbundet komma in på höskullen, vore att anse såsom en "till ingång ämnad öppning", såvitt det rörde själva höskullen. Men hade inkulpaten betjänat sig därav för att, efter nedstigande inuti byggnaden, komma in t. ex. i stallet, så vore det åtminstone tvivelaktigt, huruvida öppningen kunde anses i detta sammanhang "ämnad till ingång"; i utländsk rättspraxis vore den övervägande tendensen att förneka detta och sålunda antaga inbrott.

Men tydligt torde även vara, att Wijkström saknat tillräcklig anledning antaga, att klagandena i förevarande fall över huvud taget förövat tjuvnadsbrott genom höets bortförande. Åström hade ostridigt åtminstone till den 14 mars 1924 haft arrenderätt till fastigheten, och, såsom handlingarna visa, var vid den tid, då ifrågavarande partier hö bortfördes, frågan om den fortfarande giltigheten av hans arrenderätt svävande. Visserligen hade K. B. genom utslag den 16 juli 1924 förpliktat Åström att avflytta, men utslaget hade, ehuru verkställbart, icke tagit åt sig laga kraft. Det visade sig också senare, att Åström, som överklagat utslaget, därvid kunnat andraga så goda skäl, att hovrätten genom utslag den 21 oktober 1924 upphävde K. B:s utslag. Genom dessa i exekutiv väg gjorda bedömanden har visserligen intet slutgiltigt avgörande vare sig i den ena eller andra riktningen träffats beträffande frågan, i vad mån Åström ägde arrenderätt efter den 14 mars 1924, men desamma torde i allt fall tillräckligt klart belysa, att Åström lätteligen kunde tänkas i god tro alltjämt betrakta sig såsom rättmätig arrendator. Redan på grund därav

hade Wijkström bort känna sig uppfordrad till synnerlig försiktighet, då det tydligen låg mycket nära till hands, att tjuvnadsuppsåt under alla förhållanden saknades, och den möjligheten icke heller kunde lämnas helt ur räkningen, att arrenderätt för den ifrågavarande tiden till sist komme att tillerkännas Åström.

Det är att märka, hurusom 2 kap. 19 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, varest stadgas skyldighet för avträdande arrendator att till jordägaren överlåta kvarvarande stråfoder till pris motsvarande hälften av det i orten för dylikt foder gångbara, uppenbarligen utgår från att arrendatorn äger stråfodret. Det i förevarande fall i arrendekontraktet intagna förbudet mot att bortföra furage kan icke antagas hava åsyftat att betaga arrendatorn nämnda äganderätt.

Även om Åström emellertid icke ägt arrenderätt under sommaren 1924 och man tillika — ehuru giltiga skäl därtill icke synas hava påvisats — antager, att han icke själv trott sig äga sådan arrenderätt, lärer ändock den omständigheten, att han kvarsuttit på fastigheten till den 28 juli 1924 och att det ifrågavarande, under nämnda sommar å fastigheten bärgade höet därifrån bortförts i omedelbart samband med hans avflyttning, få anses hava bort i och för sig för Wijkström framstå såsom ett hinder att förutsätta tjuvnadsbrott. Det torde nämligen vara uppenbart, att en faktisk besittning, som direkt utgör en fortsättning på arrenderättslig besittning, bör medföra den verkan, att en åtgärd, sådan som det ifrågavarande bortförandet av höet, i allt fall icke bör bedömas strängare än såsom ett överskridande av nyttjanderätten enligt 24 kap. 7 § strafflagen och sålunda icke ens är att hänföra under allmänt åtal. (Jfr t. ex. rättsfall, refererat i N. J. A. 1921 sid. 319.)

Vad det förevarande fallet angår framstår riktigheten av det nu sagda måhända klarast beträffande det hö, som bortfördes kort tid före avhysningen den 28 juli 1924. Vad angår det hö, som bortfördes efter den 28 juli, torde dock ingen giltig anledning hava förelegat att beträffande detsamma anlägga ett annat betraktelsesätt. Bortförandet därav har nämligen icke skett senare än natten mellan den 1 och den 2 augusti och synes hava företagits i anslutning till avhämtandet av en del Åström tillhöriga föremål, vilka vid avhysningsförrättningen fått kvarbliva på fastigheten under bar himmel. Att höet avhämtats från den olåsta höskullen torde härvidlag icke vara av någon särskild betydelse.

Möjligen kan det dock i fråga om det efter avhysningen bortförda höet synas i och för sig i viss mån ursäktligt, om Wijkström icke kunnat med säkerhet avgöra, huruvida bortförandet av detsamma — bortsett från frågan, huruvida tjuvnadsuppsåt förelåg, vilken fråga Wijkström under alla förhållanden bort bättre än som skett överväga — vore att anse såsom ett vanligt tillgreppsbrott, varå han ägde föra talan, eller såsom en fort-

sättning av det åverkansbrott, som kunde tänkas hava blivit begånget genom det tidigare företagna bortförandet. Detta är dock enligt min tanke ingalunda ägnat att göra den av Wijkström vidtagna häktningsåtgärden försvarlig. Det hade nämligen, även om Wijkström icke förmått besvara sistberörda spörsmål, i allt fall bort för honom framstå såsom åtminstone i hög grad tvivelaktigt, om med hänsyn till det förhållande, vari Åström såsom arrendator stått till fastighetens ägare, skäl förefunnos att bedöma vad som förelupit såsom tjuvnadsbrott, och redan detta tvivel hade enligt min mening bort avhålla Wijkström från att företaga häktning. Det sist sagda torde äga giltighet även om man anser, att Wijkström haft skäl att för sin del betrakta beslutet om avhysning såsom lagligen grundat i den mening att arrenderätten verkligen upphört.

Wijkström hade vidare i alla händelser, innan han skred till häktning, bort verkställa en noggrann polisundersökning beträffande det antagna brottet. Såvitt handlingarna utvisa synes emellertid så icke hava skett. De i målet företedda polisförhörsprotokollen förefalla nämligen, betraktade såsom det synliga underlaget för häktningsåtgärden, att vara av synnerligen ofullständig beskaffenhet. Skulle polisförhören hava varit så torftiga och ytliga, som dessa protokoll giva vid handen, förefaller berörda åtgärd även ur denna synpunkt mycket betänklig. Åström synes icke ens hava blivit närmare hörd om det påstådda brottet. Det ovissa i frågan om hans arrenderätt synes hava lämnats alldeles ur räkningen. Icke heller synes spörsmålet, huruvida med hänsyn till klagandenas uppfattning om arrenderätten och om rätten till höet tjuvnadsuppsåt verkligen varit för handen, hava av Wijkström beaktats. Därutinnan var naturligtvis i och för sig icke avgörande, att klagandena varit medvetna om förbudet att bortföra hö från fastigheten. En något så när exakt uppgift om myckenheten av det efter avhysningen bortförda höet och om värdet av detsamma enligt ortens pris hade väl vidare bort utgöra en av de första betingelserna för ett övervägande av, huruvida häktning borde företagas. Därutinnan synas emellertid polisförhörsprotokollen, betraktade i belysning av häktningsåtgärden, utvisa en anmärkningsvärd brist i undersökningen. Även om man antager, att klagandenas förfarande med avseende å det hö, som bortfördes efter den 28 juli, över huvud taget varit att anse såsom olovligt tillgrepp, lämna dock dessa protokoll intet stöd för att bedöma nämnda förfarande strängare än såsom snatteri. Såvitt handlingarna visa, fanns vid tiden för häktningen icke anledning antaga, att värdet av det efter den 28 juli bortförda höet skulle överstiga 30 kronor. Rörande höets värde saknas för övrigt varje som helst uppgift i polisförhörsprotokollen. Som Wijkström synes hava varit ägare av jordbruksfastighet, lärer väl ortens pris å vanligt vallhö, som av nämnden sedermera vitsordats vara 4 ½ öre per kg., dock icke hava varit obekant för honom. I motsatt händelse

synes underlåtenheten att inhämta tillförlitliga upplysningar därutinnan vara oförsvarlig. Om Wijkström aktat nödigt att låta uppväga höet redan före häktningen, skulle denna åtgärd av rättegångsprotokollen att döma hava utvisat, att vikten av hela det bortförda höpartiet ej uppgick till mer än 732 kg. Därav synes endast en mindre del hava bortförts efter avhysningen. Genom vad makarna Danielsson uppgivit vid polisförhöret lärer ej heller hava gjorts sannolikt, att myckenheten av det bortförda höet skulle hava varit större. De av Wijkström vid förklaringen fogade intygen torde icke kunna tillmätas någon avgörande betydelse. Hustrun Danielssons enligt desamma lämnade uppgifter synas vid jämförelse med hennes vittnesmål icke utan vidare förtjäna tilltro. Att hö skulle hava bortförts under mer än en kväll efter avhysningen har icke kunnat visas under rättegången, och Wijkström synes, såvitt handlingarna utmärka, ej heller vid tiden för häktningen hava haft grundad anledning antaga något dylikt. Även med utgångspunkt från att tjuvnad ägt rum, synes Wijkström sålunda hava saknat giltiga skäl att till grund för häktningen lägga svårare brott än snatteri.

Bestämmelserna om häktning innehållas i 19 § i promulgationslagen till strafflagen. Sedan i 5 punkten av nämnda paragraf stadgats, att den, som misstänkes att hava begått brott, varå dödsstraff eller straffarbete, dock ej under 2 år, efter lag följa kan, skall i häkte tagas, följer 6 punkten, så lydande:

"Misstänkes någon att hava begått brott, som ringare är, än i 5 punkten sägs, men varå dock straffarbete efter lag följa kan; den må i häkte tagas. Haver han ämbete eller tjänst eller fast egendom eller eljest stadigt hemvist eller yrke, och kan det ej skäligen befaras, att han avviker, eller att han genom undanröjande av bevis eller egendom sakens tillbörliga utredning hindrar; då skall han på fri fot lämnas.

Varder den, som ej haver stadigt hemvist, misstänkt för brott, som ringare är än förut sägs, men varå dock fängelse efter lag följa kan, och förekommer emot honom skälig anledning att han avviker; han må ock i häkte tagas."

Även under förutsättning att klagandena gjort sig skyldiga till snatteri var sålunda vid en jämförelse med de i 20 kap. 1 § omförmälda straffsatserna för sådant brott och i betraktande av att klagandena icke tidigare straffats för tjuvnadsbrott Wijkströms åtgärd att häkta dem fullkomligt olaglig, då klagandena nämligen hade stadigt hemvist.

Men till och med om värdet av det efter avhysningen bortförda höet överstigit 30 kronor och klagandenas förfarande, emot vad rimligheten dock bjuder, varit att anse såsom stöld, ja även om det bort bedömas såsom inbrottsstöld, synes häktningsåtgärdens laglighet i allt fall med fog kunna betvivlas.

Då ansvaret för stöld, även i förening med inbrott, borde, jämlikt 20 kap. strafflagen, bliva straffarbete, men tiden för straffarbetet kunde bestämmas till kortare tid än 2 år, hemföll frågan om klagandenas häktande under omförmälda 6 punkten i 19 § promulgationslagen till strafflagen. Detta lagrum föreskriver, i olikhet med 5 punkten, icke, såsom Wijkström synes föreställa sig, att den, som är misstänkt för där angivet slag av brott, ovillkorligen skall häktas, utan lämnar i detta hänseende en viss frihet åt myndigheterna att i varje särskilt fall pröva, om häktning bör äga rum eller ej, vilken befogenhet uttryckes genom ordet må. Denna frihet är emellertid inskränkt genom uttrycklig bestämmelse, att under vissa angivna förutsättningar den misstänkte städse skall lämnas på fri fot.

Såväl Åström som Holmberg hade, såsom nyss berörts, vid tiden för deras häktande stadigt hemvist, Åström i Grebo och Holmberg i Nynäs. Följaktligen har på grund av 6 punkten deras häktande ej fått äga rum under andra förhållanden än, att det skäligen kunnat befaras, att de skulle avvika eller genom undanröjande av bevis eller egendom hindra sakens tillbörliga utredning. Att dylik farhåga skulle kunnat hysas, har Wijkström ej ens påstått. Och då lagen uttryckligen föreskriver, att för sådan farhåga verkliga skäl skola finnas — det är ej nog med att befara, man måste *skäligen* befara, att den misstänkte personen avviker eller genom sina åtgärder hindrar sakens utredning — torde handlingarnas innehåll få anses giva vid handen, att någon dylik farhåga icke heller förelåg i förevarande fall. Att klagandena, vilka båda voro familjefäder och av vilka Åström hade ej mindre än fem barn i åldern ½—6 år, skulle avvika var väl icke sannolikt. Och då föremålet för det förmenta tillgreppet, det bortförda höet, utan större svårighet bort kunna uppvägas lika väl den 6 som den 8 augusti 1924, kunde ej heller gärna skäligen befaras, att klagandena, därest de lämnades på fri fot, skulle genom undanröjande av bevis eller egendom hindra sakens tillbörliga utredning.

Jag fann alltså, huru saken än skärskådades, att Wijkström genom att häkta klagandena i förevarande fall gjort sig skyldig till ett betänkligt övergrepp, som ej borde undgå beivran. Genom häktningen hade klagandena lidit ett svårt intrång i sin frihet. Wijkström hade icke i ringaste mån medgivit, att han förfarit felaktigt. Tydligt syntes vara, att redan ett jämförelsevis ytligt övervägande från Wijkströms sida av det förfarande, som lagts klagandena till last, bort kunna förebygga det missgrepp, vartill Wijkström gjort sig skyldig genom ifrågavarande häktningsåtgärd. I detta sammanhang kunde framhållas, hurusom Wijkström, vilken kort förut varit delägare i den ifrågavarande fastigheten, redan på denna grund syntes varit väl underkunnig om de arrenderätten berörande förhållandena. Jag uppdrog på ovan anförda grunder åt åklagaren

att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Wijkström samt å honom yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet. Tillika borde åklagaren bereda klagandena tillfälle att yttra sig i målet samt understödja de ersättningsanspråk, som av dem samt av Kungl. Maj:t och Kronan på föranstaltande av K. B. kunde komma att framställas, i den mån desamma funnes befogade.

Tunaläns tingslags häradsrätt, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag *den 3 juni 1926* följande:

Häradsrätten funne väl Wijkström hava förfarit felaktigt i det av åklagaren angivna avseendet, men då detta Wijkströms förfarande icke kunde anses vara av den beskaffenhet, att ansvar därför borde äga rum, prövade häradsrätten rättvist ogilla åtalet, vid vilken utgång av åtalet åklagarens och klagandenas ersättningsyrkanden lämnades utan bifall.

Som jag icke ansåg mig böra åtnöjas med den utgång målet fått i häradsrätten, uppdrog jag åt advokatfiskalen vid Göta hovrätt att därstädes anföra besvär. I en skrivelse till advokatfiskalen anförde jag bland annat följande:

I sitt svaromål vid häradsrätten hade Wijkström bland annat åberopat dels att bestämmelserna i 19 § sjätte punkten promulgationslagen till strafflagen utmärkte sig för en viss tänjbarhet och dels att hithörande frågor, såsom av min utredning skulle framgå, hörde till juridikens subtiliteter, varför det icke kunde begäras, att häktningsmyndighet i varje särskilt fall skulle, innan häktning tillgrepes, ingående och vetenskapligt verkställa en undersökning av den art, som jag syntes förutsätta.

Vad först anginge tänjbarheten hos föreskrifterna i det omförmälda lagrummet ville jag framhålla, hurusom desamma uppenbarligen icke kunde anses innebära, att en häktningsåtgärd utan vidare kunde försvaras med en hänvisning till *möjligheten,* att vederbörande avveke etc. Det fordrades enligt lagens uttryckliga stadgande, att en sådan eventualitet *skäligen kunde befaras.* Några bärande skäl för en dylik farhåga syntes Wijkström icke hava förebringat. Omständigheterna syntes tvärtom hava pekat i motsatt riktning.

Beträffande den åberopade svårigheten för häktningsmyndigheten att medhinna ett tillräckligt grundligt övervägande av på frågan inverkande omständigheter kunde anföras, att det nu förevarande fallet väl knappast kunde anses hava varit så invecklat vad häktningsfrågan anginge. Wijkström hade tydligen mycket väl känt till de faktiska förhållanden, som främst talat till de häktades förmån, och det hade då, enligt min tanke, bort för honom, rent praktiskt taget och bortsett från alla teoretiska spekulationer, hava framstått såsom föga rimligt att företaga häktning. Icke

desto mindre hade Wijkström beslutat att häkta de ifrågavarande två personerna, och detta beslut syntes hava fattats på grundvalen av en icke tillfredsställande polisundersökning. Redan ett ytligt betraktande av de för Wijkström kända omständigheterna hade emellertid, såsom nyss berörts, ovillkorligen bort avhålla från häktning i stället för att framkalla en dylik åtgärd. Vid sådant förhållande syntes mig Wijkströms åberopande av svårigheten för honom att för sig fullständigt klargöra alla hithörande spörsmål icke förtjäna avseende. Hade Wijkström utgått från, att han icke borde skrida till häktning, med mindre han kunde påvisa tydligt stöd därför i gällande lag, hade hans utsikter att träffa ett riktigt avgörande betydligt ökats. Det felaktiga och enligt min åsikt straffvärda förfarandet hade synbarligen ytterst haft sin grund däri, att Wijkström i stället varit allt för benägen att företaga häktning och allt för mycket bortsett från de invändningar, som sakförhållandena själva, även frånsett den mera teoretiska sidan av saken, på ett påtagligt sätt rest mot en dylik åtgärd.

Under hänvisning i övrigt till vad jag i den för åklagaren utfärdade instruktionen anfört anmodade jag därför advokatfiskalen att hos hovrätten fullfölja det av mig anbefallda åtalet mot Wijkström.

Jämväl klagandena besvärade sig.

Göta hovrätt fann i utslag *den 13 december 1926* ej skäl göra ändring i överklagade utslaget.

19. Fråga huruvida landsfiskal varit befogad nedtaga anslag, innehållande förklaring om blockad och bojkott.

I en den 11 mars 1925 hit inkommen skrift anförde redaktören A. Andersson i Stockholm med bifogande av en av "Vemdalens Lokala Samorganisation Styrelsen" utställd fullmakt, att han å nämnda organisations vägnar anmälde landsfiskalen i Hede distrikt K. E. Byström för det denne den 15 januari 1925 egenmäktigt öppnat två organisationen tillhöriga och med lås försedda skåp för affischering och ur skåpen borttagit två däri uppsatta blockadaffischer. Skåpen vore, fortsatte klaganden, försedda med glasdörrar och hade med vederbörande jordägares tillstånd uppsatts på privat område, varför Byström icke ägt någon som helst befogenhet att bryta upp låsen och riva ut affischerna. Ägarna av den jord, varå tavlorna vore uppsatta, hade i ojäviga vittnens närvaro meddelat, att de icke anmodat Byström att borttaga affischerna, och hade även förklarat, att Vemdalens lokala samorganisation fortfarande ägde rätt att hava sina anslagstavlor uppsatta å deras mark.

Av från Byström infordrad förklaring inhämtades, att ifrågavarande affischer varit tryckta och av följande lydelse:

"Bojkott och Blockad! På grund av att gästgivaren Karl Axel Hallgren i Vemdalen under den pågående skogsarbetarekonflikten uppträtt som arbetsvillig, och på alla sätt visat sig synnerligen angelägen att splittra solidariteten bland arbetarne, så förklaras härmed enligt mötesbeslut i Hedeviken den 29 jan. 1923 med nedanstående organisationer hans gästgiveri i bojkott. Ävenledes förklaras samtliga hans företag, och övriga arbeten i blockad, oavsett vem som övertager och leder detsamma i Hallgrens gård. Bojkotten och blockaden kvarstår tills uppgörelse har träffats med nedanstående organisationer. Vemdalens L. S., Hedevikens L. S., Håns L. S., Håns S. S. F. F., Linsälls S. S. F. F., Linsells L. S., Glissjöbergs L. S., Härrö L. S., Härrö S. S. F. F., Glötes L. S., Glötes S. S. F. F."

Byström anförde i sin förklaring:

I början av år 1925 hade f. gästgivaren A. Hallgren i Vemdalen meddelat, att han hänvänt sig till en äldre medlem av Vemdalens lokala samorganisation, arbetaren E. Jönsson i Kyrkbyn, och begärt, att de blockadmeddelanden, som rörde honom och gästgiveriet i Vemdalen och vore uppsatta å två invid allmänna landsvägen genom Kyrkbyn befintliga, samorganisationen tillhöriga anslagstavlor, skulle borttagas, då han ansåge, att meddelandena vore för honom kränkande. Jönsson hade emellertid genmält, att blockadaffischerna ej komme att av samorganisationen nedtagas. Vid av Byström därefter den 15 januari 1925 å platsen avlagt besök hade affischerna befunnits anslagna i två invid allmänna landsvägen genom Kyrkbyn uppsatta anslagsskåp. Byström bestrede, att affischerna varit till finnandes å enskilt område. Anslagstavlorna hade varit uppsatta omedelbart invid landsvägen och gatan på de mot vägen och gatan befintliga sidorna av där anbragta gärdesgårdar och så nära vägbanan, att blockadlapparna varit i ögonen fallande och deras innehåll, därifrån sett, fullt tydligt. Å laga skifteskarta för Kyrkbyn m. fl. byar inom Vemdalens skifteslag vore landsvägen genom byn upptagen till en bredd av 8 meter. Emellertid vore avståndet mellan de å ömse sidor om vägen dragna gärdesgårdarna endast 7 meter och torde jämväl av detta förhållande framgå, att ifrågavarande anslagstavlor vore uppsatta å område, varöver enskild person eller sammanslutning ej ägde råda.

Byström åberopade i detta sammanhang

dels ett av nämndemännen N. Höglund, S. R. Fjellner och O. Pellesson utfärdat intyg, att de av Vemdalens lokala samorganisation inom Vemdalens kyrkby uppsatta två anslagstavlorna vore fästade, den ena å gärdesgården mot allmänna landsvägen genom byn och den andra jämväl å gärdesgården i hörnet, där den s. k. telefongatan utginge från landsvägen, att tavlorna vore fästade å den sida av gärdesgården, som vette mot vägen

och gatan, så nära vägbanan, att å tavlorna uppsatta anslag och meddelanden vore i ögonen lätt fallande och tydligt kunde avläsas av å vägen varande personer, samt att tavlorna måste anses vara till finnandes å markområde, som rätteligen hörde till vägen och ej ägdes av enskild person;

dels ock protokoll, hållet vid ett av Byström den 22 mars 1925 anställt förhör. Av detta protokoll inhämtades följande:

Förhöret hade föranletts av ovannämnda klagoskrift och den däri förekommande uppgiften, att omförmälda anslagstavlor vore med vederbörande jordägares tillstånd uppsatta å privat område. I saken hade hörts hemmansägarna H. Hedin och S. Jonsson, båda i Kyrkbyn, vilka voro ägare till de fastigheter, å vilkas mark anslagstavlorna enligt klagandens förmenande voro uppsatta, och hade de därvid berättat:

Hedin: Någon gång under förra delen av år 1922 hade arbetaren K. J. F. Edkvist tillfrågat Hedin, om han tilläte Vemdalens lokala samorganisation att å gärdesgården intill landsvägen mot hans ägor uppsätta en anslagstavla, och hade Hedin då svarat, att han för sin del ej hade något att invända däremot. Det hade därvid ej talats om, för vilka meddelanden tavlan vore avsedd, men Hedin hade antagit, att den skulle användas för uppsättande av tillkännagivanden om organisationens sammanträden. Varken vid tillfället i fråga eller sedermera hade varit tal om uppsättande av s. k. blockadlappar, och Hedin hade icke givit organisationen eller annan löfte att å hans mark uppsätta dylika tillkännagivanden. Någon tid efter det att under januari år 1925 den å tavlan redan under år 1922 uppsatta blockadaffischen borttagits, hade arbetaren E. Fahlström och bondsonen O. Fjellner, båda i Kyrkbyn, kommit och frågat Hedin, om Edkvist haft hans medgivande att å gärdesgården till Hedins ägor för samorganisationens räkning få uppsätta anslagstavlan. Då Hedin svarat, att han för sin del ej nekat Edkvist att uppsätta densamma, hade Fahlström och O. Fjellner omtalat, att blockadlappen borttagits från tavlan av Byström, men icke frågat Hedin om något annat eller vidare talat om anslagstavlan. I fråga om den mark, varå tavlan vore uppsatt, trodde Hedin, att marken rätteligen hörde till vägen och ej inginge i hans ägor. Gärdesgården, varå tavlan fästats, hade byggts efter samma sträckning, som där förut befintlig äldre gärdesgård haft och som troligen fölle inom det område, som hörde till landsvägen, då avståndet emellan gärdesgårdarna å ömse sidor av landsvägen säkerligen vore smalare än det område, som ursprungligen avsatts för vägen. Hedin hade ej till Edkvist eller annan av samorganisationens medlemmar yttrat sig rörande äganderätten till marken, där tavlan uppsatts, utan endast medgivit, att tavlan för hans personliga del finge fästas å hans gärdesgård.

Jonsson: Vid något tillfälle hade en av medlemmarna i den lokala samorganisationen inom byn tillfrågat Jonsson, om organisationen finge upp-

sätta en anslagstavla å hans gärdesgård i hörnet vid landsvägen, där telefongatan träffade denna, och hade Jonsson, så vitt rörde honom, lämnat sitt medgivande därtill. Han hade då ej haft reda på, att tavlan jämväl skulle användas för uppsättning av s. k. blockadlappar, då någon begäran därom icke blivit till honom framställd eller det eljest varit tal därom. Han visste ej, om den mark, varå tavlan vore uppsatt, rätteligen fölle inom hans ägoområde eller hörde till vägen och gatan. Gärdesgården, å vilken tavlan fästats, vore dragen rätt nära landsvägen och omedelbart vid sidan av gatan.

Slutligen anförde Byström i sin förklaring bland annat följande:

Då anslagen måste anses vara till finnandes å allmän plats och av innehåll, att de komme sådan förargelse åstad, som omförmäldes i 11 kap. 15 § 3 stycket strafflagen, hade det ålegat Byström såsom landsfiskal och i denna egenskap ansvarig för upprätthållande av allmän ordning inom sitt tjänstgöringsdistrikt att avlägsna anslagen. Som anslagsskåpen vore försedda med glasdörrar med däri infällda lås, hade vid dörrarnas öppnande för möjliggörande av anslagens borttagande begagnats av Byström innehavd nyckel. Dörrarna hade vid öppnandet ej förefallit vara låsta utan endast stadigt intryckta mot skåpens sidor, och Byström hade vid lapparnas borttagande varit åtföljd av ojävigt vittne. Byström bestrede på det bestämdaste, att han gjort sig skyldig till egenmäktigt förfarande genom borttagandet av ovannämnda bojkott- och blockadmeddelande, som vore riktat ej enbart mot enskild person utan även mot allmänt gästgiveri, ity att affischens avfattning vore sådan, att jämväl senare innehavare av Vemdalens gästgiveri träffades av den mot Hallgren riktade blockaden och bojkotten, eftersom gästgiveriet fortfarande hölles i den i affischen angivna gård. Det vore av Byström känt, att blockad- och bojkottmeddelanden av liknande lydelse som det ifrågavarande, vilka uppsatts å allmän plats, efter av allmän åklagare vid domstol väckta åtal förklarats brottsliga.

Protokollet över ovannämnda av Byström den 22 mars 1925 hållna förhör utvisade, att ordföranden i Vemdalens lokala samorganisations styrelse och två styrelsens ledamöter hörts och uppgivit, bland annat, att de icke visste, av vem nycklarna till anslagstavlorna förvarades eller om några nycklar numera funnes i behåll hos föreningen.

Andersson erhöll tillfälle att avgiva påminnelser men underlät att inkomma därmed.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag K. B. i Jämtlands län att förordna särskild åklagare att vid vederbörlig domstol i laga

ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Byström. I en för åklagaren utfärdad instruktion anförde jag följande:

Såsom J. O. i sin ämbetsberättelse till 1923 års riksdag, sid. 32, uti ett ärende av i viss mån liknande beskaffenhet som det förevarande berört, har, därest en affisch eller ett plakat, som offentligen anslagits, innehållit något, som kunnat framstå såsom brottsligt eller stridande mot ordningen, polismyndigheten ansetts äga befogenhet att avlägsna affischen eller plakatet, även om fråga varit om en genom tryck frambragt skrift och något beslut om kvarstad eller konfiskation icke meddelats. Jag hänvisar härutinnan till de i nyssnämnda ärende av J. O. åberopade rättsfall och anteckningar och åberopar ytterligare vad i det den 20 december 1912 av särskilda kommitterade avgivna betänkandet med förslag till tryckfrihetsordning i denna fråga anföres. Nämnda kommitterade hava i sitt förslag, kap. 4 § 6, upptagit en bestämmelse av innehåll, att för offentliggörande av tryckt skrift genom anslag, genom kringförande av plakat eller på annat likartat sätt skulle gälla de villkor och inskränkningar, som om annan skrift vore eller kunde bliva i sådant hänseende stadgade. Härom yttra kommitterade i sitt betänkande, sid. 262, att en erinran ansetts böra givas i lagen därom, att i fråga om uppsättande av plakat, kringförande av demonstrationsstandar o. s. v. allmänna ordningsregler ägde tillämplighet oberoende därav, att plakatets eller standarets inskription framställts genom tryck, och att förty polismakten jämväl vore berättigad inskrida mot ordningen eller anständigheten sårande tilltag av denna art, utan att vara hänvisad till de villkor och omständligare former, tryckfrihetslagen anvisade för kvarstad. Kommitterade synas tydligen hava utgått ifrån, att den av dem sålunda uttalade uppfattningen om i vad mån polismyndighet bör äga inskrida mot icke kvarstadsbelagd tryckt skrift överensstämmer med gällande rätt.

Vad det nu föreliggande fallet angår, synes det mig, som om ett övervägande efter fullt objektiva grunder av hithörande förhållanden bort leda Byström till den uppfattningen, att uppsättandet av de ifrågavarande affischerna icke inneburit något sådant mot ordningen stridande eller anständigheten sårande tilltag, att detsamma utgjort laga anledning till ett ingripande.

Väl kan understundom förekomma, att innehållet i blockad- och bojkottförklaringar, som offentligen anslås, är av kränkande eller förargelseväckande art, att förklaringarna äro förknippade med uppmaning till brukande av våld eller hot eller att desamma eljest mer eller mindre uttryckligt förutsätta användandet av brottsliga medel. Att i dylika fall polismyndigheten har både rätt och plikt att ingripa kan icke gärna vara underkastat något tvivel. Men en enkel förklaring om blockad och bojkott lärer icke i och för sig berättiga till dylikt ingripande. Beteckningen

blockadförklaring torde i allmänhet användas om en uppmaning att icke taga anställning hos viss arbetsgivare och beteckningen bojkottförklaring om en uppmaning att icke genom inköp av varor eller på annat sätt gynna viss persons rörelse. En dylik uppmaning får nog anses i och för sig vara straffri, och den omständigheten, att genomförandet av blockad eller bojkott stundom åtföljes av våldshandlingar eller andra rättsstridiga tilltag, synes icke lagligen utgöra någon anledning att beteckna en från uppmaning till dylika tilltag fri förklaring om blockad eller bojkott såsom rättsstridig. (I detta sammanhang må hänvisas till en uppsats av professorn N. Stjernberg, införd under ordet "hot" i Nordisk Familjebok. Av ett visst intresse är även ett rättsfall, refererat i N. J. A. 1925 sid. 85.) Icke heller torde gällande rättsordning kunna anses kränkt därigenom, att en dylik i sig själv straffri förklaring bringas till allmännare kännedom genom anslag å allmän plats, där det icke förefinnes uttryckligt eller tyst förbud mot att över huvud taget uppsätta affischer eller anslag.

Byström har nu emellertid i sin förklaring sökt göra gällande, att de av honom borttagna affischerna haft sådant innehåll, att de måste anses hava varit ägnade att åstadkomma allmän förargelse. Då de dessutom varit anslagna å allmän plats, har Byström ansett det åligga honom såsom landsfiskal och i sådan egenskap ansvarig för upprätthållande av allmän ordning att avlägsna affischerna. På grund av vad handlingarna utvisa rörande de båda anslagstavlornas placering intill allmän väg delar jag Byströms uppfattning, att affischerna varit uppsatta å sådan plats, som avses i 11 kap. 15 § strafflagen. Vid granskning av affischernas innehåll kan jag emellertid icke finna annat än, att fråga här varit om ett fall av från uppmaningar till brottsliga åtgärder fri blockad- och bojkottförklaring. Vad vidare angår uppgiften i affischerna, att gästgivaren Hallgren uppträtt såsom arbetsvillig och på alla sätt visat sig synnerligen angelägen att splittra solidariteten bland arbetarna, torde densamma näppeligen kunna anses för Hallgren kränkande eller eljest ägnad att åstadkomma allmän förargelse. Om Byström åsyftat, att sådana affischer som de ifrågavarande äro misshagliga inom vidsträckta samhällsgrupper, torde han visserligen därutinnan otvivelaktigt hava rätt. Men — och här torde hela frågans kärnpunkt vara att finna — detta kan icke utan vidare anses liktydigt med att affischerna varit ägnade att uppväcka sådan allmän förargelse, att deras uppsättande kan betecknas såsom förargelseväckande beteende i lagens mening och på denna grund rättsstridigt. Det finnes som bekant även stora grupper av laglydiga medborgare, som icke blott icke finna något förargelseväckande i dylika blockad- och bojkottförklaringar utan som av ärlig övertygelse anse dem såsom ett naturligt medel i kampen för förbättrade levnadsförhållanden. Det är utom all fråga synnerligen

angeläget, att ordningsmakten — naturligtvis alltid med reservation för dess oavvisliga plikt att strängt upprätthålla den lagliga ordningen och hävda rättssäkerheten — avhåller sig från allt, som kan uppfattas såsom ett ställningstagande till förmån för ena eller andra parten i de numera allt vanligare, sinnena ofta upprörande lönekonflikterna. Vid bedömandet ur förevarande synpunkt av det slag av skrifter, varom nu är fråga, bör ordningsmakten därför enligt min mening begränsa sina tjänsteåtgärder till undertryckande av det mot den gällande rättsordningen stridande och strängt avhålla sig från att på denna väg såsom rättsbud söka upprätthålla vad som icke äger stöd i ett i verklig mening allmänt rättsmedvetande utan endast är en mer eller mindre allmänt omfattad subjektiv åsikt om rätten. Ett motsatt förfaringssätt är så mycket betänkligare som det med naturnödvändighet för med sig ett handhavande av ordningsmaktens funktioner, vilket skiftar allt efter olika social och politisk åskådning hos dem, vilka utöva nämnda funktioner. En utveckling i sådan riktning innebär i själva verket ett utträngande av rätten till förmån för godtycket och leder sålunda ytterst till rättslöshet. Någon, som till äventyrs finner det mindre anmärkningsvärt, att polismyndigheten avlägsnar affischer sådana som de nu ifrågavarande, skulle måhända icke med samma jämnmod bevittna, att ordningsmakten ingrepe för att borttaga exempelvis anslag, innehållande uppmaningar till allmänheten att ställa frivillig arbetskraft till förfogande för uppehållande av driften vid ett av strejk hotat företag. Men skulle man anse Byströms i förevarande fall tillämpade förfarande vara i sin ordning, torde följdriktigheten kräva godkännande av ordningsmaktens ingripande även i det nyss anförda exemplet. Att den "allmänna förargelse", som den affischerade uppmaningen förmenas väcka, måste antagas i ena fallet vara till finnandes hos huvudsakligen andra samhällsgrupper än i det andra skulle ju nämligen under inga omständigheter kunna få tagas till anledning för ett olikartat bedömande.

Byström synes även hava velat försvara sitt handlingssätt med att ifrågavarande anslagstavlor skulle varit uppsatta å område, varöver enskild person eller sammanslutning ej ägt förfoga för egna ändamål. Denna invändning synes mig så mycket mindre förtjäna beaktande, som handlingarna visa, att anslagstavlorna varit med vederbörande jordägares tillstånd upphängda å jordägarna tillhöriga gärdesgårdar.

Då jag fann Byströms åtgärd att avlägsna ifrågakomna båda affischer hava inneburit ett sådant överskridande av hans befogenhet såsom ordningens upprätthållare, att detsamma icke kunde undgå min beivran, uppdrog jag åt åklagaren att vid vederbörlig domstol i laga ordning an-

hängiggöra och utföra åtal mot Byström för tjänstefel samt å honom yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet.

Hede tingslags häradsrätt, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag *den 18 juni 1926* att, enär i målet ifrågakomna bojkott och blockad riktats mot enskild person och allmänt gästgiveri, fördenskull och på grund av vad i övrigt i målet förekommit, funne häradsrätten vad som genom åtalet lagts Byström till last icke vara av beskaffenhet att för honom föranleda ansvar, och bleve förty åtalet av häradsrätten ogillat. Vad av allmänna medel utgått eller kunde komma att utgå till de i målet hörda vittnen, skulle stanna å statsverket.

Med anledning av denna utgång av målet uppdrog jag åt advokatfiskalen vid Svea hovrätt att därstädes anföra besvär. I en skrivelse till advokatfiskalen anförde jag, bland annat, följande:

Med häradsrättens utslag hade jag icke ansett mig kunna åtnöjas. Då utslaget icke ens innehölle något uttalande, varigenom Byströms tillvägagångssätt betecknats såsom mindre riktigt, skulle Byström, om utslaget bleve bestående, däri säkerligen anse sig hava vunnit bekräftelse på sin åsikt att han genom den påtalade åtgärden handlat alldeles rätt. Detta vore dock enligt min mening så långt ifrån fallet, att jag ansåge mig böra fortfarande göra gällande, att Byström gjort sig förfallen till ansvar.

Det kunde till en början framhållas, hurusom Byström icke finge antagas vara okunnig om de skarpa motsättningar i åsikter och betraktelsesätt, som vore rådande just i fråga om stridigheterna på arbetsmarknaden. Kunskapen därom borde emellertid vara ägnad att mana till stor försiktighet, när det för ordningsmaktens handhavare gällde att taga ställning till sådana spörsmål som det, varom här vore fråga.

Borttagandet av de nu ifrågavarande anslagen, vilka icke innehållit något annat än sådant, som obehindrat torde kunnat spridas genom tidningspressen och annorledes, syntes — frånsett saknaden av stöd för åtgärden i gällande lag — icke kunna anses hava varit påkallat av något egentligen allmänt intresse.

Vilken åsikt man än månde hysa om det gängse bruket av de ekonomiska vapnen (blockad, bojkott m. m.) i de för de enskilda individerna ofta ödeläggande lönestriderna och hur livligt man än kunde beklaga förekomsten av kriminella utväxter på hithörande företeelser, syntes det dock nödvändigt, att samhällets ordningsmakt icke saknade eller åsidosatte förmågan att hålla isär vad som icke lagligen finge med vartannat förblandas. När nu de ifrågavarande affischerna efter orden endast innehållit enkla blockad- och bojkottförklaringar, d. v. s. uppmaningar till likasinnade — i första hand medlemmarna av de ifrågavarande organisationerna — att

icke inlåta sig på arbetsavtal eller annat ekonomiskt utbyte med i meddelandet omförmäld person, hade det enligt min mening varit Byströms ovillkorliga skyldighet att bedöma affischerna med hänsyn till detta deras faktiska innehåll och icke handla som om de verkligen innefattat smädelser och uppmaningar till våld m. m.

Byström hade, bland annat, anfört, att affischerna skulle innehållit påbud till allmänheten att förhindra den frie medborgaren att utföra ett i och för sig lagligt arbete. Jag kunde dock icke finna, att affischerna innehölle mera än en uppmaning till likasinnade att på visst sätt begagna sin frihet i handel och vandel. En förklaring om lockout, strejk eller blockad torde icke kunna anses innebära enligt vår rätt straffbart hot, om också syftet angåves vara att förmå den, mot vilken vapnet riktades, till viss åtgärd eller visst medgivande.

Någon smädelse eller annan ärekränkning syntes affischerna omöjligen kunna anses hava innehållit. Byström hade för övrigt själv varit mån om att framhålla, vilken ringa bråkdel av ortens befolkning som varit ansluten till den lokala samorganisationen. Anledning förefunnes väl icke att antaga, åtminstone vad den övriga delen av befolkningen anginge, att någon mera allmän benägenhet skulle förefunnits att av affischernas innehåll draga några för gästgivaren Hallgrens ära och rykte menliga slutsatser.

Till stöd för sin åsikt att affischerna varit ägnade att uppväcka allmän förargelse hade Byström åberopat den nyss berörda ringa anslutningen till den lokala samorganisationen. En sådan argumentering måste jag dock anse såsom förfelad. Allmän förargelse i lagens mening vore uppenbarligen icke för handen endast därför, att ett övervägande flertal intoge en likgiltig eller till och med ogillande ståndpunkt till en viss företeelse. Affischerna hade däremot måhända utgjort en påminnelse om händelser, som väckt allmän förargelse, men detta vore tydligen icke detsamma som att affischerna själva väckt sådan förargelse. De, som icke gillat de i affischerna gjorda uppmaningarna, hade ju haft sin frihet att lämna desamma utan något som helst beaktande. Denna frihet, som varje svensk medborgare borde kunna utan räddhåga bruka, tillkomme det ordningsmakten att med alla lagliga medel skydda och upprätthålla. Men det ginge säkerligen, praktiskt sett, vida över ordningsmaktens såväl uppgift som förmåga att från allmänna platser avlägsna allt, som kunde påminna om det förargelseväckande i tillvaron.

Den allmänna olusten över de sociala stridernas förödande verkningar syntes icke böra förväxlas med sådan allmän förargelse, vilken kunde skänka berättigande åt ett förfarande som det av Byström i detta fall tillämpade. De sociala misshälligheterna torde icke bliva avhjälpta utan snarare underblåsta genom dylika föga verksamma men dock irriterande

åtgärder, vilka godtyckligt och ensidigt riktades mot i och för sig icke olagliga företeelser på de visserligen beklagliga lönestridernas område.

Med anledning av vad jag sålunda och tidigare anfört uppdrog jag åt advokatfiskalen att hos hovrätten fullfölja det mot Byström anställda åtalet.

Svea hovrätt yttrade i utslag *den 10 december 1926* följande:

Enär ifrågakomna bojkott- och blockadförklaring riktats mot, bland annat, allmänt gästgiveri, samt Byström, som haft att tillse att hinder för gästgiveriets obehindrade utövande icke uppstode, förty icke kunde anses hava saknat fog för sin åtgärd att från anslagstavlorna avlägsna ifrågavarande anslag, vid vilket förhållande Byströms ifrågavarande förfarande icke vore av beskaffenhet att för honom föranleda ansvar, funne hovrätten med häradsrätten åtalet icke kunna bifallas. I ersättningsfrågan funne hovrätten ej skäl att göra ändring i häradsrättens utslag.

Över hovrättens utslag har jag anfört underdåniga besvär.

20. Obehörigt kvarhållande i polisarrest av person, vilken anhållits för undergående av polisförhör.

Av handlingarna i ett genom klagomål av Margareta Dorotea Lindström härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande:

I en den 18 juli 1923 till K. B. i Västernorrlands län inkommen skrift anförde klaganden, som i Norrlimsta, Gudmundrå socken, drev kaférörelse, klagomål bland annat däröver, att polisuppsyningsmannen G. Björkstrand den 23 juni 1923 anhållit klaganden såsom misstänkt för olaga utskänkning av pilsnerdricka och avfört klaganden till poliskontoret i Kramfors, där klaganden, efter företagen kroppsvisitation, i en låst cell kvarhållits till påföljande dag, då förhör med klaganden anställts. Klaganden anförde jämväl klagomål beträffande behandlingen under förhöret m. m.

I infordrad förklaring anförde Björkstrand, att omedelbart efter det klaganden våren 1923 öppnat kaférörelse i Norrlimsta hade rykten försports, att hon bedreve olaga försäljning av pilsnerdricka. Genom uppgifter från Härnö och Sollefteå bryggeriers filialer i Gudmundrå socken hade även konstaterats, att klaganden hemtoge betydligt större kvantiteter pilsnerdricka än vad som kunde anses nödigt för hennes privata behov, men bevisning om den olagliga försäljningen hade då icke kunnat förebringas. Efter fortsatta undersökningar i saken, varigenom full bevisning erhållits, hade polismannen E. G. Ivarsson den 18 juni 1923 beordrats att kalla

klaganden till poliskontoret i Kramfors för undergående av förhör. Efter klagandens ankomst till poliskontoret hade hon i närvaro av Ivarsson tagits i förhör rörande den förseelse, som lades henne till last, men hade hon förnekat densamma. Trots detta hade hon delgivits stämning till den 3 september 1923, varefter hon, efter erhållen tillsägelse att icke vidare upprepa förseelsen, fått avlägsna sig. Den 23 juni 1923, midsommarafton, hade genom telefon från anonym person meddelats, att "det åter igen var fylla" hos klaganden "i sådan grad, att redlöst överlastade personer blivit liggande utanför hennes kafélokal". Polismannen J. F. Olsson hade då beordrats att omedelbart begiva sig till platsen för att taga reda på förhållandet. En stund senare hade Olsson i telefon meddelat, att ett flertal personer, därav en del synbart berusade, vid hans ankomst till platsen befunnit sig i klagandens kök. Vidare hade konstaterats, att flera andra personer befunne sig inne i ett innanför köket till kafélokalen gränsande låst rum, varifrån skrammel av glas kunnat förmärkas. Till detta rum hade Olsson emellertid av klaganden vägrats tillträde. Omedelbart därefter hade Björkstrand själv begivit sig till platsen och vid framkomsten konstaterat samma förhållanden, som av Olsson rapporterats. På Björkstrands begäran att bliva insläppt i det förenämnda låsta rummet hade även Björkstrand till en början av klaganden vägrats tillträde dit med motivering, att det vore hennes privata rum och att där inne befunne sig endast av henne särskilt inbjudna personer. Som sanningsenligheten av dessa uppgifter starkt betvivlats, hade Björkstrand för klaganden förklarat, att därest hon icke godvilligt ville lämna tillträde till rummet, Björkstrand komme att vidtaga åtgärder för att på annat sätt skaffa sig tillträde; därefter hade klaganden funnit för gott att låsa upp den till rummet ledande dörren. Då Björkstrand och Olsson inkommit i rummet, hade de där påträffat måleriarbetaren J. H. M. samt arbetarna N. A. J. och A. N., samtliga synbart berusade, sittande vid ett bord, varå funnos uppradade ett tiotal flaskor, en del tömda och en del, innehållande pilsnerdricka, öppnade. Något vittnesförhör hade på grund av personernas berusade tillstånd då icke kunnat företagas. På framställda frågor hade klaganden därefter bestämt förklarat, att hon icke försålt pilsnerdricka vare sig till de i köket eller i förenämnda rum varande personerna, utan att dessa själva vid ankomsten medfört sina flaskor, varjämte klaganden förklarat, att hos henne funnes endast några flaskor pilsnerdricka att användas som måltidsdricka över midsommarhelgen. Sedan Björkstrand, åtföljd av Olsson, tittat in i ett angränsande olåst rum, där på golvet fanns stående en korg, s. k. "hundrarymmare" märkt "Härnö bryggeri A.-B.", i det närmaste fylld med oöppnade pilsnerdricksflaskor samt detta påpekats för klaganden, hade klaganden, efter lokalernas utrymmande, kl. 5,30 e. m. anhållits och medförts i automobil till poliskontoret för undergående

av förhör. Vid förhörets början hade klaganden fortfarande förnekat, att hon gjort sig skyldig till de förseelser, som lades henne till last, varjämte hon, som befann sig i synnerligen upphetsad sinnesstämning, mot Björkstrand och övriga polismän utfarit i otidigheter. Då hon icke i det sinnestillstånd, vari hon befann sig, lämpligen kunnat förvaras på poliskontoret under den utredning, som påfordrats, samt hon, på grund av vad tidigare förekommit, kunnat antagas göra allt för att undanröja bevisning, hade hon av två för ändamålet tillkallade närboende kvinnor på Björkstrands tillsägelse blivit kroppsvisiterad och insatt i förvaringsarrest. Vid visitationen hade klaganden protesterat mot att bliva tagen i förvar. Omedelbart därefter hade Björkstrand, åtföljd av Olsson, åter begivit sig till klagandens kafé för att anställa visitation. Vid ankomsten till kafélokalen hade Björkstrand tagit klagandens tjänarinna, Hanna Näsman, i förhör, därvid hon berättat, att klaganden bedrivit den olagliga försäljningen hela sommaren. Hanna Näsman, som på grund därav vantrivts, hade begärt att få flytta men hindrats därifrån genom att klaganden låst in i det närmaste alla hennes kläder och övriga tillhörigheter samt vägrat utbetala lön. Hanna Näsman hade vidare berättat, att klaganden brukat fortsätta med sin servering till kl. 12 à 1 på nätterna, och på särskild fråga uppgivit, att klaganden, utöver det parti pilsnerdricka, som påträffats i det olåsta rummet, även haft sådant undangömt dels i en skrubb under en trappa i förstugan och dels i en tambur.

Vid visitation i nämnda skrubb, som var olåst — anförde Björkstrand vidare — hade under en hög av trasor påträffats en större korg fylld med oöppnade fyllda pilsnerdricksflaskor. I den likaledes olåsta tamburen hade påträffats ett parti, förvarat i en korg. Sammanlagt hade påträffats 190 flaskor, som med förvaringskärl tagits i beslag och avförts till förvaringskällare, varom tjänstgörande landsfiskalen i distriktet, K. Lindahl, underrättats. På grund av den redan långt framskridna tiden, klockan hade varit över 8 på aftonen, och då vissa andra smärre oordningar, som fordrat samtliga polismäns närvaro, förekommit här och var, vilket icke vore ovanligt en midsommarafton, hade undersökningarna angående klaganden måst avslutas för dagen. Kl. 10 f. m. påföljande dag hade, sedan en för fylleri anhållen person, som berusat sig hos klaganden föregående dag, delgivits stämning och frigivits samt ytterligare utredning angående klaganden hållits, klaganden uttagits ur förvaringsarresten och förhöret med henne ånyo påbörjats. Därvid hade klaganden till en början lika enständigt som föregående dag förnekat vad som lagts henne till last, men då Björkstrand för henne uppgivit namn på en del av de vittnen som hörts, hade hon funnit för gott att erkänna såväl den förseelse, för vilken hon stämts den 18 juni, som den förseelse, för vilken hon var anhållen och nu delgavs stämning. Därefter hade klaganden frivilligt undertecknat två

fullmakter för förseelsernas erkännande vid domstol. Klaganden hade därvid av Björkstrand tillfrågats, om hon vore villig att av vissa av Björkstrand föregående dag hos klaganden omhändertagna medel deponera ett belopp av 75 kronor till böter, som kunde komma att ådömas henne för den förseelse, varför hon delgivits stämning den 18 juni. Klaganden hade genast förklarat sig därtill villig. På detta belopp hade Björkstrand till klaganden överlämnat kvitto, varefter hon återfått dels återstående beloppet av de omhändertagna penningarna, 20 kronor, dels andra saker, som vid visitationen fråntagits henne, samt fått lämna kontoret.

Såsom i förklaringen berörts hade landsfiskalen C. Westberg den 18 juni 1923 instämt klaganden till Ångermanlands södra domsagas häradsrätts sammanträde den 3 september 1923 med yrkande om ansvar för det hon vid upprepade tillfällen under år 1923 i sin kafélokal i Norrlimsta till besökande försålt pilsnerdricka "dels utan och dels i samband med mat". Den 24 juni 1923 instämde t. f. landsfiskalen Lindahl klaganden till samma rättegångsdag med yrkande om ansvar för det hon trots förutnämnda stämning i samma lokal yrkesmässigt fortsatt med liknande försäljning, senast den 23 juni 1923. Vid målens handläggning berörda den 3 september inställde sig i närvaro av Westberg såsom åklagare klaganden personligen. Klaganden bestred åtalen. Den 29 påföljande oktober handlades i klagandens frånvaro målen gemensamt, och hördes därvid såsom vittnen två av de personer, som anträffats hos klaganden den 23 juni 1923, samt ytterligare en person. Målet uppsköts till den 21 januari 1924, då klaganden genom ombud erkände de åtalade förseelserna.

Genom utslag sistnämnda dag dömde häradsrätten klaganden dels jämlikt 28 § första stycket i kungl. förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka att böta 25 kronor dels ock jämlikt samma lagrum jämfört med 34 § i förordningen för det hon, jämväl efter det hon den 18 juni 1923 delgivits stämning för olovlig försäljning av pilsnerdricka, fortsatt samma förseelse och därför blivit delgiven stämning den 24 juni 1923, att böta 50 kronor eller att sålunda böta tillhopa 75 kronor.

Häradsrättens utslag vann laga kraft.

Sedan landsfogden S. Påhlman i ett den 7 juni 1924 avgivet yttrande hemställt att, då klaganden fällts till ansvar för det brott, varför hon av Björkstrand anhållits, K. B. måtte lämna klagandens anmälan utan avseende, resolverade K. B. den 19 i samma månad, att klagomålen ej skulle föranleda vidare åtgärd.

I en den 20 april 1925 hit inkommen skrift anförde klaganden klagomål mot Björkstrand i vissa hänseenden. Klaganden utvecklade i en sedermera insänd skrift klagomålen sålunda, att klaganden särskilt lade Björkstrand

till last, att han den 23 juni 1923 tagit och kvarhållit klaganden i fängsligt förvar.

Sedan jag i anledning av klagoskrifterna inhämtat upplysningar från landsfiskalen Westberg, anmodade jag K. B. i Västernorrlands län att efter inhämtande av förklaring från vederbörande samt åvägabringande av den ytterligare utredning, som möjligen kunde befinnas påkallad, till mig inkomma med utredningen ävensom med eget utlåtande.

Björkstrand åberopade i avgivet yttrande vad han i ovanberörda tidigare avgivna förklaring anfört.

Vid av landsfogden Påhlman i saken hållna förhör förekom bland annat följande:

1. Björkstrand berättade att, sedan han infunnit sig hos klaganden i Norrlimsta och där funnit bevis för att klaganden gjort sig skyldig till olaga försäljning av maltdrycker, Björkstrand anhållit och till polisarresten i Kramfors avfört klaganden. Orsaken till klagandens anhållande hade varit, att de personer, vilka hos henne påträffats i färd med att förtära av henne serverade maltdrycker, vid tillfället varit så berusade, att förhör då icke kunnat med dem anställas, samt att Björkstrands personliga erfarenhet av såväl klaganden som dessa hennes gäster givit honom anledning antaga, att därest klaganden lämnats tillfälle att påverka dessa, sedan deras rus förflyktat, sanningen icke skulle kunnat genom förhör med dem utletas. Dessa gäster hade nämligen varit inom samhället illa kända, lösa personer, vilkas beredvillighet att efter påtryckningar av klaganden hjälpa henne enligt Björkstrands uppfattning i händelse av deras hörande på ed kunnat medföra sorgliga konsekvenser. För bevisningens förebringande och sanningens utletande hade Björkstrand därför ansett oundgängligen nödvändigt att, tills utredningen vunnits, isolera klaganden från dessa gäster. Det hade varit Björkstrand omöjligt att vinna samma fördel genom att anhålla de berusade gästerna, enär dessa uppehållit sig på privat område. Sedan klaganden anhållits och insatts i arresten, hade Björkstrand jämte polismannen Olsson återvänt till klagandens kafé för att omedelbart anställa förhör med Hanna Näsman. Någon husrannsakan hade därvid icke företagits. Hanna Näsman hade under förhöret uppgivit, att förutom ölupplaget, som förut påträffats, klaganden haft öl förvarat i bland annat en skrubb i förstugan, samt öppnat dörren till denna och anvisat polismännen detta klagandens gömställe. De nycklar, som klaganden innehaft vid anhållandet och avvisiterandet, hade icke av Björkstrand medtagits från arrestlokalen. Vid besöket i Norrlimsta hade Björkstrand sålunda icke haft tillgång till några klagandens nycklar och hade ej heller haft behov av några sådana, enär Hanna Näsman öppnat de lokaler, i vilka hon uppgivit, att öl förvarats. Björk-

strand hade oriktigt och av förbiseende uppgivit detta besök hava tillkommit för visitation. Ändamålet med besöket hade varit att hålla förhör med Hanna Näsman och i samband därmed fastslå, huru stort lager maltdrycker klaganden innehaft. Det hade varit detta senare Björkstrand avsett med uttrycket visitation, men någon husrannsakan hade aldrig ifrågasatts eller planerats. Vid detta polismännens besök hade de förut omnämnda berusade gästerna avlägsnat sig och till förebyggande av, att de skulle av klaganden uppsökas under natten, hade Björkstrand låtit klaganden kvarsitta i polisarresten. Under påföljande dags förmiddag hade en del förhör angående klagandens olaga maltdryckshantering hållits, och därefter hade förhöret med klaganden anställts. Vid förhöret hade polismännen Olsson och Ivarsson varit närvarande såsom vittnen. Sedan klaganden under förhörets gång erfarit, att full bevisning rörande hennes olaga maltdrycksförsäljning jämväl under midsommaraftonen 1923 förelåge, hade hon själv frivilligt erkänt sin förseelse. Därvid hade Björkstrand med stöd av en mångårig erfarenhet sagt sig hava anledning antaga, att klaganden komme att för denna förseelse fällas att böta 75 kronor, och, sedan Björkstrand i anledning därav tillfrågat klaganden, om hon icke ville deponera denna summa till förebyggande av exekutivt uttagande av densamma, hade klaganden själv förklarat sig villig därtill. Rörande rättegångsförfarandet hade klaganden förhört sig, huru detta skulle kunna ordnas på det för henne lindrigaste sättet, varvid Björkstrand erbjudit sig att anskaffa ett ombud, som erkände förseelsen.

2. Olsson berättade, att han midsommaraftonen 1923 av Björkstrand erhållit order att besöka klagandens kafé i Norrlimsta, där enligt gjord angivelse olaga maltdrycksservering då pågått och förorsakat en del oordningar. Sedan Olsson vid besök hos klaganden vunnit bekräftelse på angivna förhållanden, hade han telefonledes inrapporterat detta till Björkstrand, vilken i anledning därav skyndat ned till kaféet. Angående vad som därefter tilldragit sig berättade Olsson i full överensstämmelse med vad Björkstrand i sin första förklaring och vid förhöret inför landsfogden anfört med följande tillägg. Vid Björkstrands besök hos klaganden hade han påbörjat ett förhör med henne, men hade hon därvid uppträtt obehärskat och icke kunnat förmås svara på framställda frågor, varför Olsson fått den uppfattningen, att det icke skulle lönat sig för Björkstrand att därstädes fortsätta förhöret. Björkstrand hade också avstått därifrån men samtidigt till Olsson yttrat, att han icke ville, att klaganden skulle lämnas tillfälle att samtala med de i hennes rum påträffade berusade personerna, innan förhör med dessa kunnat anställas, och därför ansett sig tvingad anhålla och till polisarresten avföra klaganden.

3. Polismannen J. Ulander upplyste vid förhöret, att han haft vakt på polisstationen i Kramfors midsommaraftonen 1923. Mellan kl. 5 och

6 på eftermiddagen hade Björkstrand dit infört dels en för fylleri anhållen person dels ock klaganden. Den sistnämnda hade uppträtt synnerligen utmanande och störande under det att Björkstrand varit synnerligen lugn.

4. Polismannen J. V. Ahlberg uppgav, att han i något ärende besökt polisstationen i Kramfors vid 12-tiden på midsommardagen. Klaganden hade då varit underkastad förhör av Björkstrand.

Landsfogden Påhlman hemställde i avgivet yttrande att, då den av honom verkställda utredningen syntes ådagalägga, att Björkstrand vid ifrågavarande tillfälle icke överskridit sin befogenhet, K. B. måtte hos mig anhålla, att klagomålen icke skulle föranleda vidare åtgärd.

K. B. anförde i eget utlåtande, under åberopande av den i ärendet åstadkomna utredningen, att klagomålen syntes K. B. icke böra föranleda till åtgärd mot Björkstrand.

Klaganden erhöll tillfälle att avgiva påminnelser men underlät att inkomma därmed.

Sedan jag låtit anmoda Björkstrand att inkomma med uppgift å de personer, med vilka den 24 juni 1923 förhör hållits, innan klaganden frigavs, anförde Björkstrand i skrivelse den 30 september 1925, att det efter så lång tid vore svårt att erinra sig, vilka personer som då hörts, men att Björkstrand ville minnas, att de av honom personligen hörda varit förenämnda J. H. M. och N. A. J. samt en stuveriarbetare A. S., samtliga vid tiden för de hållna förhören tillfälligt uppehållande sig i Kramfors och dess omnejd. Flera personer torde nog vid samma tid hava hörts, då det gällt bevisa, att den av klaganden bedrivna utskänkningen skett yrkesmässigt, men då endast blyertsanteckningar därvid förts, vilka nu icke stode att finna, kunde dessa personers namn icke uppgivas. Dessutom torde vid detta tillfälle, liksom vid andra liknande, även någon av de då i Kramfors tjänstgörande polismännen för tids vinnande haft order att på egen hand biträda med undersökningen, men Björkstrand kunde icke med bestämdhet nu yttra sig därom.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag K. B. i Västernorrlands län att förordna särskild åklagare att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Björkstrand. I den för åklagaren utfärdade instruktionen anförde jag följande:

Har polis- eller åklagarmyndighet erhållit kunskap eller grundad misstanke om begånget brott, åligger det myndigheten att föranstalta om er-

forderlig undersökning. För sådant ändamål äger myndigheten att anställa förhör med de personer, som antagas kunna lämna upplysningar i saken, framför allt med dem, mot vilka misstankar beträffande brottet kunnat riktas. Några uttömmande lagbestämmelser om den befogenhet, som därutinnan tillkommer polismyndigheten, finnas emellertid icke i den svenska rätten. Här som i många andra fall torde därför få anses gälla vissa allmängiltiga regler, som äga sådan grund i sunt förnuft och allmänt rättsmedvetande, att en lagstiftning på området måste antagas komma att skänka dem sitt godkännande. Om man sålunda å ena sidan måste antaga, att vissa tvångsmedel stå polismyndigheten till buds för polisförhörs hållande, måste dock å andra sidan polismyndighetens befogenhet därutinnan anses begränsad på det sätt, att icke större makt eller våld får användas, än situationen kräver. I brist på lagliga föreskrifter beror polisens användande av dess ställning i första hand på dess goda omdöme, och frågan, i vilken utsträckning dess befogenhet skall tagas i anspråk, är överlämnad till ett avgörande efter omständigheterna.

De förberedelser, som vidtagits för en lagstiftning på ifrågavarande område, äro ägnade att i viss mån belysa vad som hos oss får betraktas såsom gällande rätt. Under år 1919 utarbetades av särskilt tillkallade sakkunniga inom justitiedepartementet ett utkast till lag angående polisundersökning i brottmål samt häktning m. m. En central punkt i den utredning, som föregått detta utkast, hade varit frågan om lagfästandet vid sidan om häktningen av den mildare form för misstänktas tagande i förvar, som trots saknaden av reglering i lag numera vunnit en vidsträckt tillämpning, nämligen anhållandet. I utkastet föreslogs, att undersökningsledare, som hade att leda polisundersökning angående begånget brott, skulle äga till förhör inför sig eller underlydande polisman inkalla en var, som antoges kunna lämna upplysningar av betydelse för undersökningen. Vore den, som sålunda kunde kallas till förhör, misstänkt för brottet, eller vore hans hörande eljest av synnerlig vikt för undersökningen, skulle, där det kunde befaras, att kallelse ej skulle av honom hörsammas, undersökningsledaren kunna förordna, att han skulle inställas. Vore för undersökningens behöriga gång erforderligt, att den, som misstänktes för brottet eller delaktighet däri, hölles i förvar, och kunde å brottet efter lag följa straffarbete eller fängelse, kunde undersökningsledare, å vilken det ankomme att leda polisundersökningen, förklara den misstänkte anhållen. Anhållen person skulle av undersökningsledaren kunna anvisas viss uppehållsplats samt ställas under bevakning. Där så erfordrades skulle den anhållne kunna förvaras i låst rum eller cell och kroppsrannsakan kunna å honom anställas för utrönande, huruvida han innehade något, varav säkerheten vid förvaringen kunde äventyras. Undersökningsledaren skulle tillse, att den anhållnes frihet ej inskränktes i vidare mån än som för

vinnande av syftet med anhållandet vore oundgängligen nödvändigt. Utan eget medgivande skulle ej någon för samma brottsliga gärning kunna hållas anhållen längre tid än sammanlagt 72 timmar.

I en av de sakkunniga utarbetad framställning av den utländska och svenska lagstiftningen på området yttrades beträffande frågan om anhållandeinstitutet i Sverige bland annat följande:

Enligt § 19 punkt 10 i promulgationslagen till strafflagen finge den, som begått brott och träffades å bar gärning eller flyende fot, av en var gripas, om å brottet kunde efter lag följa straffarbete eller fängelse. Misstänktes någon på sannolika skäl för brott — hur ringa som helst — och vore den misstänkte okänd, kunde han också gripas av vem som helst, om han undandroge sig att uppgiva sitt namn eller sin hemort eller skälig anledning förekomme, att hans uppgift därom vore osann. En var hade ock rätt att gripa den, som enligt K. B:s efterlysning borde häktas för brott. Förutsättningarna för gripande och för häktning sammanfölle ej. När straffarbete eller fängelse kunde följa, kunde den, som träffades å bar gärning, alltid gripas, även om det ej skäligen kunde befaras, att han avveke eller genom undanröjande av bevis eller egendom hindrade sakens tillbörliga utredning. Även om dylik fara förelåge, kunde för övrigt häktning ej alltid äga rum, nämligen då lägre straff än straffarbete kunde följa å brottet och vissa kännetecken på bofasthet förefunnes. Kunde endast fängelse följa å brottet, kunde den bofaste över huvud ej häktas. Gripas kunde han däremot, om han träffades på bar gärning eller flyende fot. Här hade tydligen behovet av ett snabbt handlande gjort, att utredningen, huruvida häktningsanledning förelåge, finge komma efteråt. Samma provisoriska karaktär hade själva häktningen av okänd person. Denna skulle ju ej bestå längre, än till dess tillförlitlig upplysning rörande honom vunnes. Därjämte funnes på grund av stadgad praxis eller särskilda författningar (t. ex. förordningen emot fylleri och dryckenskap den 16 november 1841, kungörelsen den 9 maj 1916 angående vad militär personal i vissa fall har att iakttaga vid upprätthållande av allmän ordning m. m. och kungörelsen den 28 mars 1914 angående åliggande för järnvägspersonal att sörja för upprätthållande av ordning och säkerhet inom järnvägsområde) befogenhet för ordningsmakten att taga i förvar personer, som störde ordningen. I sjölagen 47 och 107 §§ stadgades vidare rätt för befälhavare å fartyg att i anledning av begånget brott taga den brottslige i fängsligt förvar. Enligt 97 § i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes kunde, där åtal hänskjutits till krigsrätts behandling, den tilltalade, ändå att skäl till häktning icke förekomme, hållas i förvarsarrest till krigsrättens sammanträde, för såvitt förseelsen vore av svårare beskaffenhet och det för krigslydnaden vore av synnerlig vikt. — Hade någon enligt promulgationslagen till strafflagen gripits såsom misstänkt

för brott "eller eljest" utan att häktningsmyndighet fattat beslut om häktning, skulle den, som gripit honom, utan dröjsmål anmäla förhållandet hos K. B., landsfiskal, borgmästare och råd, magistratens ordförande eller polisämbetsman, där sådan för viss stad eller ort särskilt förordnad funnes. Denna myndighet hade därefter att pröva, om den gripne skulle sättas i häkte eller genast lösgivas. Emellertid syntes i praxis gripande tillämpas i långt större utsträckning än nu anförda bestämmelser medgåve. I praxis syntes jämväl underordnad, med häktningsrätt icke utrustad polisman anses berättigad, även om den misstänkte ej träffades på bar gärning eller flyende fot, att anhålla honom, därest lagens förutsättningar för häktning vore för handen. Ut från ovan nämnda bestämmelser hade dessutom utvecklat sig ett förfarande, som jämväl omfattade fall, där laga häktningsskäl icke förelåge konstaterade vid åtgärdens verkställande. Personer, som misstänktes för brott av beskaffenhet att kunna medföra häktning, bleve, även där utredningen ej fortskridit så långt, att ståndpunkt kunde tagas i häktningsfrågan, anhållna och kvarhållna i syfte att under kvarhållandet utredning skulle kunna åstadkommas, huruvida åtal skulle anställas eller ej.

Ett på grundval av ovannämnda utkast utarbetat förslag remitterades den 27 februari 1920 till lagrådet för yttrande. Det remitterade förslaget innehöll i 1 kap. 8 §, att förhör med för dylikt ändamål inställd person skulle äga rum snarast möjligt, sedan den, som skulle höras, anlänt, och ej finge utan hans medgivande utsträckas över 6 timmar från förhörets början. Funne den, som ledde förhöret, hette det vidare, av synnerlig vikt för utredningen, att jämväl efter nämnda tid förhöret fortsattes eller nytt förhör anställdes, kunde han dock ålägga den hörde att kvarstanna ytterligare högst 6 timmar. I 10 § i samma kapitel av det remitterade förslaget hette det vidare att, om det för polisundersökningens behöriga gång vore erforderligt, att den, som efter förhör skäligen kunde misstänkas för brottet eller delaktighet däri, funnes tillgänglig för ytterligare förhör eller hölles avstängd från andra, finge, där å brottet kunde efter lag följa *straffarbete,* undersökningsledaren förklara den misstänkte kvarhållen.

Lagrådet, som avgav utlåtande över förslaget, gav uttryck bland annat åt den uppfattningen, att det torde vara mindre lämpligt, att den, som misstänktes för brott av beskaffenhet att kunna ådraga honom fängelse, icke skulle få kvarhållas, ehuru sådant erfordrades för polisundersökningens behöriga fortgång. Man komme ock därmed till det egendomliga resultatet, att emellanåt häktning kunde ske utan att den mildare åtgärden, kvarhållande, kunde få vidtagas.

Förslaget har, såsom nämnts, ännu icke lett till någon lagstiftning på området.

I sitt år 1922 utgivna arbete Förfarandet i brottmål före domsförhand-

ling (s. 156 o. f.) anför Hassler, att beträffande för brott misstänkt person gäller i praxis regeln, att hämtning till förhör kan användas, om det ifrågavarande brottet är belagt med frihetsstraff; för övrigt komma till användning bestämmelserna om gripande och häktning. I en not vid detta uttalande yttrar samme författare, att de bestämmelser om tvångsrätt, som upptagits i 1920 års förslag till lag om polisundersökning, gå längre än vad gällande rätt kan anses medgiva.

I enlighet med det ovan anförda och den ståndpunkt, som med ledning därav och eljest kan antagas vara den svenska rättens, torde polismyndighet hava makt att till förhör låta inställa person, som är misstänkt för brott, varå kan följa frihetsstraff. För kvarhållande av den misstänkte torde dock med utgångspunkt från nuvarande bestämmelser i ämnet få anses i allmänhet vara en förutsättning, att förhållandena äro sådana, att brottet kan tänkas skola leda till häktning. Härvid torde särskilt böra beaktas, att det, om ej strängare straff än fängelse kan följa å brottet, fordras såsom villkor för den misstänktes häktande såväl att han ej är bofast som även att det kan befaras, att han avviker. Samma villkor torde i berörda fall få uppställas för rätten att kvarhålla en till förhör inkallad eller hämtad person i avvaktan på att utredning skall kunna åstadkommas, huruvida häktning bör äga rum eller ej. Skulle man vilja gå än längre och anse gällande rätt medgiva befogenhet att, även där häktning från början är utesluten, kvarhålla en person, vilken misstänkes för brott, varå fängelse kan följa, endast av den anledningen, att kvarhållandet finnes erforderligt för polisundersökningens behöriga fortgång, måste likväl i allt fall med all skärpa hävdas såsom en yttersta gräns för ingreppen i den personliga friheten, vilken gräns under inga förhållanden må överskridas, att dylika ingrepp aldrig få ske i oträngt mål.

I förevarande fall var klaganden misstänkt för olovlig försäljning av pilsnerdricka. Enligt 28 § första stycket i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka straffas den, som, utan att äga rätt till försäljning enligt nämnda förordning, avyttrar pilsnerdricka, för olovlig försäljning med böter från och med 15 till och med 100 kronor. I andra stycket av samma paragraf stadgas att, om någon andra gången eller oftare beträdes med olovlig försäljning av pilsnerdricka eller bedriver olovlig försäljning i större omfattning eller yrkesmässigt, han skall straffas med böter från och med 30 till och med 1,000 kronor eller med fängelse i högst 6 månader.

I enlighet med vad jag ovan anfört synes mig Björkstrands förfarande att, då på grund av klagandens uppträdande vid det av Björkstrand verkställda förberedande förhöret i hennes kafélokal förhöret med klaganden icke kunde lämpligen där fortsättas, anhålla och avföra klaganden till

polisstationen icke i och för sig påkalla något mitt ingripande mot Björkstrand. Men om själva anhållandet sålunda torde kunna försvaras, kan detsamma däremot icke anses vara fallet med Björkstrands senare åtgärder i saken. Det synes mig nämligen förhålla sig så, att det brott, för vilket klaganden misstänktes, icke var av den beskaffenhet, att Björkstrand för verkställande av en vidlyftigare utredning ägde hålla klaganden, som hade fast hemvist, i förvaringsarrest över natten. Även om man emellertid ville dels tillerkänna polismyndigheten i allmänhet en rätt att, i den mån det för polisutredningens syfte är erforderligt, kvarhålla personer, misstänkta för andra, frihetsstraff medförande brott än sådana, för vilka häktning må ske, och dels — trots häradsrättens utslag i ovannämnda mål — godkänna åsikten att sannolika skäl förelegat att anse klaganden förvunnen till svårare straff än enligt första stycket av 28 § i 1919 års förordning, så torde dock i förevarande fall något verkligt behov av ett kvarhållande icke hava varit för handen. Då klaganden avfördes till polisstationen redan så tidigt som kl. omkring 5,30 e. m., borde den utredning, som då stod att få, kunnat medhinnas — och synes ju också i väsentliga delar hava utförts — under kvällens lopp. Det förhållandet, att de i klagandens kafé och bostad anträffade personerna på grund av sitt berusade tillstånd icke genast kunde höras, borde icke hava fått bliva avgörande för frågan om klaganden skulle kvarhållas i arresten över natten eller icke. Det hade ju stått Björkstrand öppet att senare samma kväll eller tidigt påföljande morgon hålla förhör med bemälda personer. Och det synes mig tydligt, att risken för deras påverkande dessförinnan från klagandens sida i menedssyfte icke kan hava varit så allvarlig, att Björkstrand behövt räkna därmed såsom ett skäl för klagandens fängslande över natten. En av de nämnda berusade personerna, N. A. J., hölls för övrigt, enligt vad handlingarna utmärka, för fylleri arresterad över samma natt; och varför han men icke de övriga kunnat för fylleri anhållas, synes mig icke tillfredsställande förklarat. Tillförlitliga upplysningar, vilka personer som jämte N. A. J. hörts på midsommardagens morgon före klagandens frigivande, saknas. Skulle det, såsom Björkstrand trott sig minnas, hava varit förutnämnda J. H. M. och A. S., må det anmärkas, att deras berättelser dock icke synas hava influtit i rättegångsprotokollen. Det synes mig även anmärkningsvärt, att Björkstrand redan vid 8-tiden på aftonen avslutade undersökningen för dagen utan att, efter Hanna Näsmans hörande, ånyo anställa förhör med klaganden. Det borde hava stått klart för Björkstrand att, om han på grund av andra tjänstegöromål icke kunde verkställa ytterligare utredning samma kväll, han i allt fall icke ägde rätt att mot klaganden vidtaga en åtgärd, vilken innebar ett så svårt ingrepp i hennes frihet som ifrågakomna kvarhållande. Att Björkstrand det oaktat för omförmälda brott lät kvarhålla klaganden till påföljande

dag synes mig vittna om en anmärkningsvärd likgiltighet för andras personliga rättigheter.

På grund av vad jag sålunda anfört fann jag, att Björkstrand, huru man än såge saken, genom att för ovan omförmälda brott kvarhålla klaganden i arrest över natten överskridit sin befogenhet på ett sätt, som icke borde förbliva onäpst. Jag uppdrog därför åt åklagaren att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Björkstrand för tjänstefel samt å honom yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet. Tillfälle borde beredas klaganden att bliva i målet hörd, och borde av henne framställda ersättningsanspråk, i den mån de funnes befogade, understödjas.

Ångermanlands södra domsagas häradsrätt, där åtalet anhängiggjordes men klaganden icke iakttog inställelse, yttrade i utslag *den 7 september 1926* följande:

I målet vore utrett att, sedan Björkstrand den 23 juni 1923 anhållit och till arrestlokalen i Kramfors avfört klaganden i och för hållande av polisförhör med henne rörande av henne utövad olovlig försäljning av pilsnerdricka, Björkstrand på aftonen nämnda dag i avbidan på ytterligare förhör med klaganden insatt henne i arresten och därstädes kvarhållit henne tills på förmiddagen den 24 juni 1923; och enär Björkstrand, enligt vad handlingarna i målet utmärkte, saknat giltig anledning att, på sätt sålunda skett, kvarhålla klaganden i arresten från aftonen den 23 juni 1923 tills på förmiddagen påföljande dag, samt Björkstrand följaktligen i sin egenskap av polisuppsyningsman gjort sig skyldig till sådant tjänstefel, som avsåges i 25 kap. 17 § strafflagen, ty och med hänsyn till omständigheterna i målet funne häradsrätten, med bifall till den av åklagaren i målet förda talan, skäligt jämlikt nyss åberopade lagrum och 25 kap. 22 § strafflagen döma Björkstrand för vad honom sålunda till last låge att böta 40 kronor.

Häradsrättens utslag vann laga kraft.

21. Felaktigt förfarande vid lantmäteriförrättningar.

Av handlingarna i ett genom klagomål av Gottfried Östman och Aktiebolaget Quercus härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande:

Den 18 april 1917 förordnades dåvarande extra lantmätaren, numera distriktslantmätaren i Norrtälje södra distrikt S. D. Silén — efter framställning av Östman såsom delägare i skifteslaget — att verkställa laga skifte å Ekebyholms säteris skifteslag i Rimbo socken, om-

fattande följande fastigheter, nämligen 1 mantal Ekeby nr 1, 1 mantal Ekeby nr 2, 5/8 mantal Bydingskälby nr 1, 1/4 mantal Bydingskälby nr 2, 3/8 mantal Bydingskälby nr 3, 1/8 mantal Bålbro nr 1, 1/2 mantal Holmen nr 1, 5/8 mantal Håsta nr 1, 1/4 mantal Håsta nr 2, 1/4 mantal Håsta nr 3, 1/4 mantal Håsta nr 4, 7/8 mantal Karby nr 1, 1/4 mantal Karby nr 2, 1/8 mantal Kattnäs nr 1, 1/8 mantal Libbesmora nr 1, 1 mantal Mälby nr 1, 1 mantal Mälby nr 2, 1/2 mantal Kvarnbol nr 1, 7/8 mantal Säby nr 1, 1/8 mantal Tranvik nr 1, 7/8 mantal Vallby nr 1, 1/4 mantal Vallby nr 2, 5/8 mantal Vallby nr 3, 1 mantal Ösby nr 1, 1 mantal Ösby nr 2, 1 mantal Ösby nr 3, 1/2 mantal Ösby nr 4, frälsetorpen Igelsjö nr 1, Nyboda nr 1, Sandboda nr 1, Tegelbacken nr 1, Västertorp nr 1, frälselägenheten Libbesmora nr 2, frälseutjorden Karby nr 3 och skatteutjorden Håsta nr 5, tillhöriga Östman, 3/8 mantal Kolbyle nr 1 och 1/4 mantal Näsbyle nr 1, tillhöriga Skogssällskapet, samt 1/8 mantal Hagby nr 1, tillhörigt August Karlsson. Förrättningen påbörjades den 26 juni 1917 och avslutades den 6 juli 1920. Sedan skiftet avslutats, verkställde Silén samma den 6 juli ägostyckning å 21 av de vid skiftet utlagda fastigheterna, nämligen å 1 mantal Ekeby nr 1 litt. Aa, 1 mantal Ekeby nr 2 litt. Ab, 1/2 mantal Holmen nr 1 litt. E, 5/8 mantal Håsta nr 1 litt. Fa, 1/4 mantal Håsta nr 2 litt. Fb, 1/4 mantal Håsta nr 3 litt. Fc, 1/4 mantal Håsta litt. Fd, 7/8 mantal Karby nr 1 litt. Ga, 1/4 mantal Karby nr 2 litt. Gb, 1/8 mantal Kattnäs nr 1 litt. H, 1/8 mantal Libbesmora litt. L, 1 mantal Mälby litt. Ma, 1 mantal Mälby litt. Mb, 1/8 mantal Tranvik nr 1 litt. P, 7/8 mantal Vallby nr 1 litt. Ra, 1/4 mantal Vallby nr 2 litt. Rb, 5/8 mantal Vallby nr 3 litt. Rc, 1 mantal Ösby nr 1 litt. Sa, 1 mantal Ösby nr 2 litt. Sb, 1 mantal Ösby nr 3 litt Sc och 1/2 mantal Ösby nr 4 litt. Sd.

Över vad som förekom vid berörda förrättningar fördes av Silén i lag föreskrivna protokoll. Från dessa må till en början endast antecknas, att § 33 i skiftesprotokollet för den 6 juli 1920 innehöll att, enär mot den nämnda dag företedda skiftesplanen ingen anmärkning framställts och densamma vore fullkomligt uträknad samt delningsbeskrivning upprättad, erforderlig utstakning och rörläggning företagits. I protokollen rörande ägostyckningarna å 1 mantal litt. Aa nr 1 Ekeby, 1 mantal litt. Ab nr 2 Ekeby och 1/2 mantal litt. E nr 1 Holmen fanns bland annat antecknat, att rågångarna "befunnits klara och ostridiga samt å marken hävdade i överensstämmelse med laga skifteskartans visning".

Den 18 juli 1921 ingåvos kartor och handlingar rörande skiftet och ägostyckningsförrättningarna för prövning och fastställelse till ordföranden i Mellersta Roslags domsagas ägodelningsrätt, varefter desamma för lantmäteriteknisk granskning översändes till överlantmätaren i länet. Efter verkställd granskning anförde överlantmätaren beträffande laga skiftet

i skrivelse den 8 november 1921 till ägodelningsrättens ordförande bland annat följande:

Inom skifteslaget vore belägna delar av tre järnvägar, nämligen Länna—Norrtälje, Rimbo—Häverösund och Stockholm—Rimbo. Av dessa hade järnvägen Stockholm—Rimbo endast med en mindre del intagits i skiftet, varjämte ett område till Länna—Norrtälje järnväg ej medtagits. Detta vore givetvis felaktigt, då all skifteslagets mark skulle i skifte ingå. Med avseende på nämnda järnvägar märktes för övrigt, att, enligt vad handlingarna gåve vid handen, ombud för dem icke varit närvarande vid förrättningen och ej heller kallats till densamma. Att kallelse emellertid lagligen bort dem meddelas, vore påtagligt, då dessa järnvägar såsom delägare inginge i skifteslaget. Så mycket angelägnare måste det också anses hava varit, att så skett, som de å laga skifteskartan utmärkta områden för ifrågavarande järnvägar avsevärt skilde sig från vad i lantmäterikontoret förvarade expropriationskartor utvisade och sålunda av sistberörda kartor att döma blivit i hög grad felaktigt redovisade vid laga skiftet såväl i handlingarna som å kartan. Därjämte märktes med avseende på de i skiftet intagna exproprierade områdena, att desamma vid förrättningen behandlats såsom impediment och åsatts graden 0 samt i hävdeförteckningen redovisats såsom samfällda för hela skifteslaget. Detta förfaringssätt vore påtagligen oriktigt, då ifrågavarande exproprierade områden icke upplåtits från hela skifteslaget utan från vissa däri ingående fastigheter. Så hade från Hagby nr 1 till Rimbo—Häverösunds järnväg exproprierats ett område om 0,3340 hektar, från Håsta nr 1—4 dels till Stockholm—Rimbo järnväg ett område om 4,3190 hektar och dels till Rimbo—Häverösunds järnväg ett område om 1,5440 hektar, från Karby nr 1—2 till Rimbo—Häverösunds järnväg ett område om 0,9090 hektar samt från Vallby nr 1—3 till Rimbo—Häverösunds järnväg ett område om 1,5270 hektar. Dessutom hade från olika fastigheter inom skifteslaget exproprierats områden till Länna—Norrtälje järnväg, vilka visserligen ej funnes införda i jordregistret men framginge av expropriationsakten. Samtliga ovanberörda exproprierade områden skulle alltså vid delningen avräknas icke såsom nu skett från hela ägomassan utan från respektive hemman, från vilka de upplåtits. Men för att så skulle kunna ske, påfordrades uppenbarligen, att de graderades i sammanhang med skifteslagets övriga ägor, så att vid fördelningen av ägomassan dessa ägor kunde tagas med i beräkningen. Skedde så ej, bleve givetvis fördelningen av ägomassan mellan de i skiftet ingående hemmanen felaktig. Slutligen märktes beträffande ifrågavarande exproprierade områden, att dessa, ehuru exproprierade från olika fastigheter, vid delningen icke redovisats var för sig, såsom påtagligen erfordrades. I sammanhang därmed fästes uppmärksamheten på det förhållandet, att ett vid Ekebyholms hållplats beläget område om 0,31

hektar (ägofigur nr 3139), som påförts Rimbo—Uppsala järnväg, icke återfunnes i de i lantmäterikontoret förvarade expropriationsakter och ej heller bland avsöndrade lägenheter. Om sålunda järnvägen på ett eller annat sätt förvärvat detta område, skulle detta givetvis klargöras i förrättningshandlingarna och området särskilt redovisas vid förrättningen. Inom skifteslaget vore en del av Rimbo municipalsamhälle belägen. Denna del utgjordes, förutom av ett område, som ännu icke frånskilts Ekebyholms skifteslag och ingått i skiftet, av lägenheterna Rimbo läkarebostad nr 1 samt Rimbo stadsplan nr 2, nr 3 och nr 4, de tre förstnämnda avsöndrade från hemmanen Håsta nr 1—4 och Rimbo stadsplan nr 4 från Vallby nr 1—3. Nämnda lägenheter hade icke intagits i skiftet och sålunda ej heller redovisats vare sig å kartan eller i handlingarna. Att dessa lägenheter emellertid bort upptagas bland skifteslagets ägor och i behörig ordning graderas med övriga ägor, framginge av Kungl. Maj:ts tolkning i ett flertal fall av 83 § skiftesstadgan. Därvid hade nämligen av Kungl. Maj:t uttalats, att frågan, huruvida avsöndrad lägenhet borde förberedande av ordentlig och formlig skiftesläggning i skifte ingå, skulle behandlas och avgöras icke förrän i sammanhang med frågan om skiftesläggningen. Att alldeles särskild anledning i detta fall förefunnits att behandla denna fråga på nämnda sätt, framginge därav, att de lägenheter, om vilka det vore fråga, icke upplåtits från hela skifteslaget utan från vissa till detsamma hörande fastigheter, varför vid fördelningen mellan fastigheterna inom skifteslaget av den samfällda ägomassan dessa lägenheter skulle påföras de fastigheter, från vilka de blivit försålda. För att så skulle kunna ske, påfordrades, att lägenheterna intoges i skiftet och graderades med övriga ägor. Därefter skulle i sammanhang med frågan om skiftesläggningen prövas, huruvida lägenheterna kunde uteslutas från den vidare handläggningen av skiftet.

Av den utredning, anförde överlantmätaren vidare, som verkställts med ledning av i lantmäterikontorets arkiv förvarade kartor och handlingar rörande skifteslagets omfång, framginge, att inom Ekebyholms skifteslag av ålder varit belägna en del i jordeboken upptagna lägenheter. Flertalet av dessa lägenheter hade på framställning av överlantmätaren till kungl. kammarkollegium såsom icke längre för sig bestående avförts ur jordeboken. Detta vore emellertid icke förhållandet med tre av dem, nämligen Karby nr 3, en utjord, Libbesmora nr 2, en äng, och Tomta nr 2, en utjord. Vad beträffade Karby nr 3 hade av överlantmätaren gjord framställning om denna jordeboksenhets avförande ur jordeboken icke bifallits. Vid sådant förhållande skulle denna jordeboksenhet uppenbarligen ingå såsom en fastighet i skiftet och tilldelas ägor i likhet med övriga sådana. Vidkommande Libbesmora nr 2 och Tomta nr 2 hade svar å överlantmätarens framställning om deras avförande ur jordeboken ännu ej ingått, varför

det för det dåvarande ej kunde avgöras, huruvida dessa jordeboksenheter skulle ingå i skiftet och tilldelas ägor eller försvinna såsom icke för sig bestående. För det dåvarande och intill dess ett avförande eventuellt komme att ske måste de givetvis betraktas såsom befintliga.

Överlantmätaren anförde vidare, att den vid förrättningen verkställda delningen mellan de olika fastigheterna utförts synnerligen otillfredsställande, för att ej begagna ett starkare uttryck, i det uträkningen av de olika ägofigurdelar, vilka fölle på de skilda fastigheterna, vimlade av fel och det mycket anmärkningsvärda sådana. För att giva en föreställning om de brister, vilka i detta hänseende förefunnes, hade överlantmätaren uppgjort och bifogat en förteckning över mera anmärkningsvärda felaktigheter i berörda uträkning. Därvid vore emellertid att märka, att denna förteckning på felaktigt uträknade figurdelar icke upptoge alla befintliga fel. Med avseende på nämnda förteckning märktes därjämte, att tvenne däri, den ena på litt. Ab och den andra på litt. C, upptagna ägofigurer, nämligen nr 1448 och 3303, vore hela figurer, vilka alltså felaktigt uträknats vid kartans uträkning och följaktligen ej vid delningen. Av överlantmätaren hade jämväl företagits granskning av förrättningen på marken. Därvid hade konstaterats, att, ehuru i 33 § förrättningsprotokollet antecknats, att nödig utstakning och rörläggning företagits, icke en enda vid förrättningen utbruten ägolott och ej heller någon därvid utlagd samfällighet blivit på marken vare sig utstakad eller rörlagd. Detta förfarande hade av förrättningsmannen på därom gjord förfrågan motiverats därmed, att förrättningen vore ett s. k. proformalagaskifte och att sålunda olika ägare icke funnes till de särskilda ägolotterna, varför en utstakning och rörläggning av dessa icke vore behövlig. En sådan uppfattning funne enligt överlantmätarens förmenande ej stöd i skiftesstadgan och syntes för övrigt, även om så vore förhållandet, icke kunna tillämpas på ifrågavarande fall, åtminstone icke i någon större utsträckning. Hemmanet Hagby nr 1, vid skiftet utlagt under litt. D, ägdes nämligen av A. Karlsson, Ekebyholms skolhustomt, vid skiftet utlagd under litt. EI, ägdes av Rimbo kommun, hemmanen Kolbyle nr 1 och Näsbyle nr 1, vid skiftet utlagda under litt. I och litt. N, ägdes av Skogssällskapet. Vidare ägdes lägenheten Södertorp, vid skiftet utlagd under litt. T, av Anna M. Eriksson. Till dessa ägolotter funnes alltså andra ägare än ägaren till Ekebyholm i övrigt. Dessa lotters gränser måste alltså utstakas och rörläggas även med den av förrättningsmannen hävdade uppfattningen beträffande utstakningen och rörläggningen av vid s. k. proformalagaskiften utlagda ägolotter. Så vore även förhållandet med för samfällt behov avsatta områden. Vidare kunde framhållas, att Skogssällskapet av ägaren till Ekebyholm före laga skiftet köpt ett mycket stort område av egendomen. Detta köp — och därom hade förrättningsmannen varit underkunnig — hade varit den huvud-

sakliga anledningen till ifrågavarande laga skiftes företagande, då nämnda område, sedan laga skiftet verkställts, genom ägostyckningar skulle fränskiljas de fastigheter, under vilka de olika delarna av området komme att höra på grund av skiftesdelningen. De fastigheter, vilka skulle undergå sådana styckningar, vore 21 stycken. Att samtliga dessa fastigheter för att kunna ägostyckas måste medelst behörigen rörlagda gränslinjer vara skilda från angränsande fastigheter, syntes med all önskvärd tydlighet framgå av § 6 gällande ägostyckningslag. Detta vore också något, som förrättningsmannen uppenbarligen icke kunnat vara okunnig om. Att han ej heller varit detta framginge för övrigt därav, att han, som i sammanhang med laga skiftet verkställt dessa ägostyckningar, i protokollet för var och en av dem antecknat, att "rågångarna befunnits klara och ostridiga samt hävdade i överensstämmelse med laga skifteskartan", en anteckning till protokollet, som alltså icke överensstämde med verkliga, för förrättningsmannen bekanta förhållandet och tydligen tillkommit på grund av förrättningsmannens kännedom om ägostyckningslagens bestämmelser angående gränserna för fastigheter, vilka skulle göras till föremål för ägostyckning. Av det anförda framginge, att för så gott som alla vid laga skiftet utlagda ägolotter påfordrades, för att det med denna förrättning åsyftade ändamål skulle vinnas, att utstakning och rörläggning av gränserna omkring dem ägde rum. Det syntes emellertid åligga förrättningsmannen att utstaka och rörlägga icke blott gränserna för ovanberörda fastigheter och samfälligheter utan även för övriga vid skiftet utbrutna ägolotter. På grund av de felaktigheter, vilka vidlådde det ifrågavarande laga skiftet å Ekebyholms skifteslag, kunde detsamma givetvis icke fastställas utan påfordrade förnyad handläggning från och med rågångsfrågans behandling.

Vid skrivelsen var fogad förteckning över arealen för en del ägofigurer å Ekebyholms skifteslag, dels sådana de funnos upptagna i delningsbeskrivningen över laga skiftet och dels sådana de vid kontrolluträkningen av dem å kartan i verkligheten befunnits vara, vilken förteckning av utrymmesskäl här uteslutits.

Beträffande ägostyckningsförrättningarna anförde överlantmätaren i särskild skrivelse till ägodelningsrättens ordförande den 8 november 1921, att desamma grundade sig på det av Silén förrättade laga skiftet å Ekebyholms skifteslag. Av överlantmätarens yttrande beträffande detta skifte framginge, att skiftesförrättningen vore behäftad med fel av sådan beskaffenhet, att den förnyade handläggning av förrättningen, som påfordrades för felens rättande, medförde rubbningar i de ägostyckade lotternas ägoområden. Ehuru vid ovan angivna förhållande de ägostyckningar, om vilka det vore fråga, i allt fall på grund av i skiftet förefintliga felaktigheter påtagligen måste helt och hållet göras om, syntes likväl böra om-

nämnas dels att ägostyckningarna verkställts å lotter, för vilka några ägogränser ej funnits utstakade och rörlagda å marken, och dels att åtskilliga av de kartor, vilka lagts till grund för styckningarna, i vissa detaljer icke överensstämde med laga skifteskartan utan blivit från denna fel kopierade. Av vad överlantmätaren anfört syntes framgå, att ifrågavarande ägostyckningar icke kunde vinna ägodelningsrättens fastställelse utan uppenbarligen påfordrade återförvisning till förrättningsmannen för förnyad handläggning i sin helhet.

Med anledning av vad överlantmätaren anfört återförvisade ägodelningsrätten genom beslut den 21 november 1921 laga skiftet i av överlantmätaren anmärkta delar till Silén för ny laglikmätig behandling, därvid det skulle åligga Silén att på egen bekostnad rätta förekommande felaktigheter, varemot det arbete, som erfordrades för fullständigande av förrättningen i de avseenden, densamma kunde finnas ofullständig, skulle av Silén utföras enligt gällande taxa.

Beträffande ägostyckningsförrättningarna beslöt ägodelningsrätten samma dag att, enär deras riktighet vore beroende av att laga skiftet å Ekebyholm vore lagligen beskaffat, återförvisa jämväl dessa förrättningar till Silén, som hade att desamma ånyo företaga, därvid Silén själv skulle gälda kostnaderna därför, i vad förrättningarnas återförvisning vore beroende av vid laga skiftet förekomna felaktigheter, men kostnaderna i övrigt utgå i enlighet med gällande taxa.

Silén företog därefter laga skiftet till förnyad handläggning, som började den 3 januari 1922 och avslutades den 7 därpå följande juni. Sedan skiftet därvid rättats och kompletterats, verkställdes sistnämnda dag jämväl rättelse av samtliga ägostyckningsförrättningar. Såväl laga skiftet som ägostyckningsförrättningarna blevo därefter den 25 september 1922 fastställda av ägodelningsrätten.

Sedan förrättningarna den 21 november 1921 återförvisats till förrättningsmannen, anförde överlantmätaren i en den 21 påföljande december till kungl. lantmäteristyrelsen avlåten skrivelse, att vid den av överlantmätaren företagna granskningen av laga skiftet synnerligen betänkliga brister i förrättningens handläggning uppdagats, vilka brister föranlett återförvisningen. Till upplysning om bristerna åberopade överlantmätaren ägodelningsrättens protokoll i skiftesmålet med däri intagna, av överlantmätaren mot förrättningen framställda anmärkningar. Såsom därav framginge, hade av överlantmätaren verkställts undersökning beträffande skiftesförrättningen även på marken. Vid ett sammanträffande, som därvid ägt rum mellan Östman och överlantmätaren, hade den förre meddelat, att överenskommelse träffats mellan honom och Silén rörande skifteskostnaden. Östman hade dock ansett överenskommelsen bruten av Silén, då förrättningen icke handlagts med den skyndsamhet, som utgjort förutsätt-

ningen för överenskommelsen. Med anledning därav hade Östman upprepade gånger efter förrättningens avslutande hos Silén anhållit att bekomma en arvodesräkning enligt gällande lantmäteritaxa, utan att sådan erhållits. Såsom skäl för att så ej skett hade av Silén angivits, att han på grund av andra göromål ej haft tillfälle upprätta densamma. Omkring medio av oktober 1921 hade slutligen räkningen, vilken egendomligt nog vore dagtecknad den 6 juli 1920, d. v. s. förrättningens avslutningsdag, avlämnats. Samtidigt med avslutandet av laga skiftet å Ekebyholms säteri hade jämväl ägostyckningsförrättningar å 21 hemman inom skifteslaget, utbrutna vid laga skiftet, avslutats. Dessa förrättningar hade ej heller kunnat vinna ägodelningsrättens fastställelse. Då vad sålunda förekommit synts överlantmätaren vara av synnerligen anmärkningsvärd beskaffenhet, hade överlantmätaren ansett sig böra bringa detsamma till lantmäteristyrelsens kännedom.

Genom beslut den 15 juni 1922 dömde lantmäteristyrelsen Silén att böta 100 kronor för det han i strid mot bestämmelserna i 1 § 1 mom. i Kungl. Maj:ts taxa på arvode för lantmäteriförrättningar den 23 december 1909 träffat avtal om arvodet för ovanberörda skifte, varemot övriga av överlantmätaren omförmälda förhållanden icke skulle föranleda någon styrelsens vidare åtgärd.

I en den 14 juni 1924 hit inkommen klagoskrift anförde Östman och Aktiebolaget Quercus, vilket bolag i april 1922 av Östman inköpt de delar av Ekebyholm med underlydande, som icke förvärvats av Skogssällskapet, klagomål rörande Siléns handläggning av berörda skifte och ägostyckningsförrättningar i de av överlantmätaren anmärkta ävensom andra hänseenden. Såsom särskilt graverande fel framhöllo klagandena bland annat Siléns underlåtenhet att utlägga ägor för Karby nr 3, den mängd fel, som begåtts vid arealuträkningen, samt uraktlåtenheten att behörigen rörlägga vid skiftet utlagda gränser. I fråga om övriga fel hänvisade klagandena till överlantmätarens till ägodelningsrättens ordförande beträffande skiftet avgivna yttrande. Därjämte anförde klagandena bland annat, att den huvudsakliga anledningen till skiftets företagande varit, att Skogssällskapet inköpt en större del av den till Ekebyholm hörande skogsmarken samt att frånsäljning av vissa delar av godset planerats. Med anledning därav hade i samband med laga skiftet även skolat verkställas ägostyckning å samtliga fastigheter. På grund av de nämnda planerna på frånsäljning, varom Silén ägt kännedom redan före förrättningarnas påbörjande, hade det för Östman varit av den största betydelse, att förrättningarna blivit slutförda fortast möjligt. Han hade också fördenskull avtalat med Silén, att skiftet skulle fullbordas med all möjlig skyndsamhet och senast under hösten 1918. Skiftet hade emellertid icke avslutats förrän den 6 juli 1920,

och först den 18 juli 1921 hade handlingarna i ärendet överlämnats till ägodelningsrättens ordförande. Efter den skedda återförvisningen hade skiftet slutligen fastställts den 25 september 1922. Genom dröjsmålet med förrättningens slutförande hade därför uppstått stora olägenheter. Det hade icke varit möjligt att verkställa några som helst försäljningar förrän lantmäteriförrättningarna voro avslutade och fastställda. I stället för att — såsom beräknat varit — hösten 1918 kunna frånsälja vissa delar av Ekebyholm hade det sålunda icke varit möjligt att verkställa några försäljningar förrän tidigast hösten 1922. Det torde vara allbekant, i huru hög grad fastighetsvärdena nedgått under tiden från hösten 1918 till hösten 1922. Genom arbetets försening hade därför jordägaren tillfogats synnerligen avsevärda ekonomiska förluster. Då ägostyckningarna grundat sig på laga skiftet och denna förrättning med hänsyn till de fel, som begåtts vid densamma, måst återförvisas för förnyad handläggning, hade följden blivit, att även ägostyckningsförrättningarna måst återförvisas för förnyad handläggning. Till följd av förrättningarnas återförvisning hade klagandena fått vidkännas ökade utgifter för själva förrättningarna mot vad fallet blivit, om desamma från början utförts i vederbörlig ordning. Då genom de fel, Silén begått vid utförandet av ifrågakomna förrättningar, betydande skada tillskyndats klagandena, hemställde de, att J. O. måtte vidtaga de åtgärder mot Silén, vartill förhållandena kunde giva anledning, samt lämna klagandena tillfälle att framställa de ersättningsanspråk mot Silén, vartill de kunde vara befogade.

Sedan J. O. i anledning av klagoskriften anmodat överlantmätaren i länet att infordra förklaring från Silén samt att till J. O. inkomma med förklaringen ävensom med eget utlåtande, anförde överlantmätaren i avgivet yttrande, att vid den av honom företagna lantmäritekniska granskningen av ifrågakomna skiftesakt snart framgått, att synnerligen anmärkningsvärda felaktigheter förefunnits i förrättningens handläggning, varför även undersökning på marken ansetts önsklig och företagits. Resultatet av nämnda granskning och undersökning framginge av överlantmätarens skrivelse till ägodelningsrättens ordförande. Av ägodelningsrättens utslag framginge även, att samtliga av överlantmätaren gjorda anmärkningar vunnit ägodelningsrättens gillande och att förrättningen återförvisats till förrättningsmannen för förnyad handläggning, delvis på hans egen bekostnad, i och för de anmärkta felens och bristernas undanröjande. Sedan nämnda utslag fallit och överlantmätaren fått kännedom om att de vid förrättningen begångna felen icke givit rätten anledning till det förfarande, som omförmäldes i 136 § skiftesstadgan med avseende på fel av större betydenhet, hade överlantmätaren ansett sig, sin plikt likmätigt, böra bringa till lantmäteristyrelsens kännedom såväl ägodelningsrättens

utslag i målet som vad i övrigt framkommit av anmärkningsvärd beskaffenhet vid granskningen i lantmäterikontoret och undersökningen på fältet av förrättningen samt avlåtit en skrivelse av det innehåll, som ovan angivits. Av vad i skrivelsen anmärkts hade endast den omständigheten, att förrättningsmannen i strid mot gällande bestämmelser träffat avtal om arvodet för förrättningen, föranlett åtgärd från lantmäteristyrelsens sida men anmälan i övrigt lämnats utan avseende.

I avgiven förklaring åberopade Silén i huvudsak att frågan, huruvida tjänstefel begåtts av honom vid ifrågakomna förrättningar, redan varit föremål för prövning och avgörande av vederbörande domare enligt 136 § skiftesstadgan och lantmäteristyrelsen. Då Silén av ägodelningsrätten ålagts att på egen bekostnad rätta vid skiftet förekomna felaktigheter, då varken domaren eller lantmäteristyrelsen ansett dessa fel vara av beskaffenhet att föranleda åtal mot Silén och då klagandena ej på något sätt styrkt vare sig att Silén obehörigen fördröjt förrättningens handläggning eller att de i övrigt lidit någon skada genom Siléns förvållande, hemställde Silén, att klagomålen icke måtte föranleda någon J. O:s vidare åtgärd.

Klagandena avgåvo påminnelser.

Sedan J. O. därefter anhållit, att lantmäteristyrelsen måtte inkomma med utlåtande i ärendet, anförde lantmäteristyrelsen bland annat följande:

De i jordeboken upptagna lägenheterna Karby nr 3, Libbesmora nr 2 och Tomta nr 2 hade överlantmätaren funnit vara, i likhet med åtskilliga andra i jordeboken upptagna, Ekebyholm tillhöriga lägenheter, att anse såsom för sig icke bestående fastigheter, varför överlantmätaren hos kammarkollegium på sin tid gjort framställning om desammas avförande ur jordeboken. Sedermera hade det visat sig, att Karby nr 3 och Libbesmora nr 2 fortfarande vore att anse såsom befintliga fastigheter, under det att Tomta nr 2 redan 1911 blivit ur jordeboken utesluten. Ehuru det måhända kunde vara förklarligt, att förrättningsmannen kommit till samma uppfattning som överlantmätaren rörande obefintligheten av ifrågavarande lägenheter, hade det givetvis ålegat honom att, till dess kammarkollegii beslut i frågan förelegat, vid laga skiftet behandla dem såsom självständiga fastigheter och således vid skiftet tilldela dem ägor. Beträffande de fel i arealuträkningen, som förelupit, syntes dessa i huvudsak avse den verkställda delningen mellan de vid laga skiftet utlagda fastigheterna. Såsom av överlantmätarens förteckning å vissa arealer framginge, hade delningsarbetet utförts på ett synnerligen otillfredsställande sätt. Visserligen hade genom förrättningsmannens förut berörda underlåtenhet att i laga skiftet medtaga vissa fastigheter delningsarbetet i allt fall måst omgöras, men detta förhållande syntes icke vara ägnat att ursäkta de vid delningen

skedda arealuträkningsfelen. Det av överlantmätaren å fältet konstaterade förhållandet, att icke en enda vid förrättningen utbruten ägolott eller utlagd samfällighet blivit utstakad eller rörlagd, vore direkt stridande mot bestämmelserna i 104 § skiftesstadgan och så mycket mera anmärkningsvärt, som förrättningsmannen i protokollet till laga skiftet antecknat, att erforderlig utstakning och rörläggning skett. Icke ens den av förrättningsmannen hävdade meningen, att utstakning icke skulle tarvas mellan samma person tillhöriga ägolotter, vore ägnad att förklara än mindre försvara ifrågavarande uraktlåtenhet, då vid laga skiftet olika intressenter funnits, vilkas lotter erfordrat utmärkande å marken.

I avseende å övriga av överlantmätaren vid granskning av förrättningarna gjorda anmärkningar, anförde lantmäteristyrelsen vidare, kunde särskilt framhållas det felaktiga i förrättningsmannens förfaringssätt att dels upptaga gränserna för inom skifteslaget belägna exproprierade områden endast efter befintlig hävd utan att undersöka, huruvida denna hävd överensstämde med expropriationshandlingarna, varigenom ock samma gränser kommit att felaktigt redovisas, dels underlåta i skiftet medtaga och gradera dessa och vissa avsöndrade områden, genom vilken underlåtenhet tilldelningen till de i skiftet ingående fastigheterna icke kunnat rätteligen verkställas, dels ock i protokollen rörande ägostyckning å vissa vid laga skiftet utlagda lotter anteckna, att "rågångarna befunnits klara och ostridiga samt hävdade i överensstämmelse med laga skifteskartans visning", oaktat förrättningsmannen underlåtit att vid laga skiftet å marken utstaka och rörlägga dessa gränser. Vad anginge den tid, som åtgått till nu ifrågavarande laga skiftes- och ägostyckningsförrättningars slutförande, syntes densamma med hänsyn till förrättningarnas stora omfattning och den arbetsanhopning, som i övrigt under tiden åvilat Silén, icke kunna anses såsom oskälig, varemot Siléns förfarande att först ett år efter förrättningarnas avslutande ingiva kartor och handlingar rörande desamma till fastställelse vore direkt stridande mot bestämmelserna i 136 § skiftesstadgan och 19 § i lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag K. B. i Stockholms län att förordna särskild åklagare att i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Silén. I en för åklagaren utfärdad instruktion anförde jag följande:

Enligt 78 § i skiftesstadgan den 9 november 1866 skall, med undantag för vissa fall, vid laga skifte all skifteslagets mark ingå i skiftet.

I 79 § stadgas, att varje delägare skall, så i inrösnings- som avrösningsjorden, tilläggas vad i vidd och godhet mot hans ägolott efter delnings-

grund och uppskattning svarar, och det med någorlunda jämn blandning av sämre och bättre mark, så att han må erhålla sin tillständiga andel så väl av åker och äng eller därtill tjänlig och odlingsbar jord som av skogs- och betesmark.

I 92 § förordnas, att med iakttagande av de för skiftesläggningen stadgade grunder skola skiftesmannen och gode männen, efter överläggning med delägarna och sedan ägorna blivit uträknade, upprätta provisionell plan till skiftet, å kartan utmärka delägarnas ägolotter och desamma å marken för dem utvisa; och må det sedan vara skiftesmannen och gode männen obetaget att, i anledning av delägares anmärkningar eller om de eljest därtill finna skäl, jämkning göra i de delar, där sådant, till beredande av ett rättvist och lämpligt skifte, anses nödigt.

Sedan alla i och för skiftets verkställande nödiga grunder blivit bestämda, skall skiftesmannen, enligt 103 §, företaga sig, så fort ske kan, att, i enlighet därmed och under iakttagande av vad skiftesstadgan i övrigt därom innehåller, skiftet å kartan slutligen utmärka; författe ock däröver noggrann och fullständig beskrivning, som, fri från otydlighet och misskrivning, redigt upptager, huru fördelningen skett och vilka ägor för var och en delägare blivit bestämda; utsätte jämväl vid slutet av denna delningsbeskrivning skiftenas antal för varje delägare.

I 104 § stadgas att, när skiftet å kartan är fullbordat och alla skiftes-handlingarna renskrivna, skall skiftesmannen, efter förut lämnad underrättelse om dagen, i gode männens och delägarnas närvaro, å marken, enligt kartans visning, utstaka den varje delägare tillfallna ägolott och utmärka gränserna mellan lotterna på sätt särskilt är stadgat ävensom däröver upprätta fullständig och noggrann beskrivning i enlighet med vad i 52 § sägs.

När skiftesmannen på marken utstakat och rörlagt skiftet samt anvisat delägarna deras ägolotter, vare han, heter det i 105 §, skyldig att mot lösen meddela delägarna alla under förrättningen förda protokoll och avslutade föreningar jämte ägo-, hävde- och delningsbeskrivningarna; och skall i protokollet upptagas samt särskilt delägarna därvid tillkännagivas, att förrättningen är slutad och att den därmed missnöjde äger, på sätt 129 § innehåller, sina besvär hos ordföranden i ägodelningsrätten anmäla. Förenämnda handlingar skola mot bevis lämnas till förvar hos den delägare inom skifteslaget, som övriga delägare därtill utse, och hos vilken en var, det åstundar, har öppet att handlingarna granska och avskrifter därav taga. Försummar skiftesmannen att lämna protokoll och handlingar, efter vad nu stadgat är, ansvare såsom för tjänstefel samt give handlingarna ut vid nytt på hans bekostnad därtill utsatt sammanträde; och have delägarna i ty fall att besvärstiden från denna sammanträdesdag beräkna.

17 kap. skiftesstadgan, omfattande 114—116 §§, innehåller bestämmelser

om protokoll vid lantmäteriförrättning och om avlämnande av karta till delägarna.

Enligt 114 § skall vid alla under lantmäteriförrättning förefallande sammanträden protokoll av lantmätaren föras, däruti han redigt och fullständigt, samt under sina rätta dagar och i särskilda, hela förrättningen igenom löpande paragrafer, antecknar allt vad i vart och ett ämne anföres, avhandlas och beslutes.

I 116 § heter det att, om lantmätare, vilka, enligt skiftesstadgan, i åtskilliga fall är ålagt att inom viss tid avlämna kartor, protokoll eller andra handlingar eller att för delägare justera protokoll, sådant försumma, de skola ansvara såsom för tjänstefel.

I 129 § stadgas att, om delägare är missnöjd med skifte, vare sig i avseende på ägograderingen, bestämde ersättningar, skiftesläggning, eller i övrigt i någon av de delar, som icke, enligt 125 §, före skiftets fortsättning och fullbordande böra vara slutligen avgjorde, det skall stå honom öppet att inom 60 dagar, räknade från den dag, skiftesmannen förklarat skiftet vara slutat samt protokoll och handlingar, efter 105 §, delägarne lämnat, sina besvär till ordföranden i ägodelningsrätten ingiva.

Klandras ej skifte inom nämnda tid, bör — enligt 136 § — skiftesmannen till ägodelningsrätten, vid rättens nästa sammanträde eller sist vid nästinfallande lagtima ting, karta och handlingar för prövning och fastställelse ingiva; och har rätten att, innan fastställelse å skiftet meddelas, noga tillse och pröva, att detsamma är lagligen beskaffat. I annan händelse må någon fastställelse å skiftet icke meddelas, utan antyde domaren skiftesmannen, att i de olagliga delarna av skiftet nödiga rättelser verkställa. Äro felen av större betydenhet, insände domaren kartan och handlingarna till K. B., som föranstaltar, att skiftesmannen i laga ordning varder ställd under tilltal. Finnes skiftet lagligen beskaffat, bör rätten detsamma till framtida efterrättelse fastställa och bevis därom jämväl å kartan anteckna.

I 6 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring heter det, att angående bestämmande av gränserna omkring ägor, som skola styckas, skall gälla vad i skiftesstadgan sägs om rågångar, då laga skifte är i fråga; skolande, därest sammanträde med rågrannarna erfordras, gode män därvid biträda.

I 16 § stadgas att, sedan, i enlighet med vad i 14 och 15 §§ sägs, blivit bestämt, huru styckningen skall verkställas, det skall åligga lantmätaren att utmärka densamma å karta. Lantmätaren upprätte ock, med hänvisning till kartan, tydlig beskrivning, huru styckningen blivit verkställd.

Enligt 17 § åligger det lantmätaren att å marken utstaka de genom styckningen tillkomna gränserna samt utmärka dem på sätt särskilt är stadgat ävensom att däröver upprätta fullständig och noggrann beskriv-

ning i enlighet med vad i 52 § av skiftesstadgan sägs om rågångsbeskrivning.

I 19 § förordnas, att vad i skiftesstadgan föreskrives om skiftes avslutande, hänvisning till besvär, utgivande av handlingar och karta samt rättegång i skiftesmål i tillämpliga delar skall gälla även i fråga om ägostyckning; dock att, därest klander emot ägostyckning ej inom föreskriven tid anmälts, lantmätaren skall ofördröjligen för prövning och fastställelse insända karta och handlingar till ägodelningsrättens ordförande, som har att, där anledning ej förekommer till annat än att förrättningen är lagligen beskaffad, fastställa densamma och därom teckna bevis å kartan men eljest hänskjuta frågan till ägodelningsrätten.

I förevarande fall måste anses utrett, att Silén med avseende på handläggningen av ifrågakomna laga skifte förfarit felaktigt dels genom att icke behandla de omförmälda lägenheterna Karby nr 3 och Libbesmora nr 2 såsom självständiga fastigheter och vid skiftet tilldela dem ägor, dels genom att verkställa felaktiga arealuträkningar, varigenom delningsarbetet kommit att utföras på ett synnerligen otillfredsställande sätt, och dels genom underlåtenhet att utstaka och rörlägga vid skiftet utbrutna ägolotter och utlagda samfälligheter, samtidigt som i protokollet, emot verkliga förhållandet, uppgivits att utstakning och rörläggning företagits. Såsom felaktigt måste även betecknas Siléns förfarande att dels upptaga gränserna för inom skifteslaget belägna exproprierade områden endast efter befintlig hävd utan att undersöka, huruvida denna hävd överensstämde med expropriationshandlingarna, varigenom ock samma gränser kommit att felaktigt redovisas, och dels underlåta att vid skiftet i behörig ordning medräkna och gradera de exproprierade områdena ävensom vissa avsöndrade områden, genom vilken underlåtenhet tilldelningen till de i skiftet ingående fastigheterna icke kunnat rätteligen verkställas.

Genom vad Silén sålunda låtit komma sig till last måste han — oavsett andra felaktigheter, som, enligt vad handlingarna utvisa, torde hava vidlått laga skiftet men för vilka Silén nu icke synes mig böra göras ansvarig — anses hava i övervägande mån genom försummelse och oskicklighet förorsakat det skedda återförvisandet av förrättningen till förrättningsmannen. Uppenbart torde vara, att detta förhållande medfört, att skiftets slutliga fastställande skett långt senare än om förrättningen från början verkställts på ett sätt, som icke lämnat rum för anmärkningar av allvarligare art. Då därtill kommer, att det ej lärer kunna anses uteslutet, att detta dröjsmål tillskyndat Östman skada, synes mig Siléns förfarande icke kunna undgå att beivras.

Beträffande ägostyckningsförrättningarna måste Silén anses hava vid dessa förfarit felaktigt genom att, såsom exempelvis skett i fråga om styckningarna å 1 mantal litt. Aa nr 1 Ekeby, 1 mantal litt. Ab nr 2 Ekeby

och ½ mantal litt. E nr 1 Holmen, i protokollen anteckna, att rågångarna "befunnits klara och ostridiga samt å marken hävdade i överensstämmelse med laga skifteskartans visning". Att på dylikt sätt, för möjliggörande av ägostyckningarna, i protokollen verkställa anteckningar, som stå i uppenbar strid mot verkliga förhållandet, synes mig vara ett fel av så allvarlig beskaffenhet, att Silén icke kan undgå åtal jämväl för detta förfarande.

Slutligen är i ärendet upplyst, att ifrågakomna laga skifte och 21 ägostyckningsförrättningar av Silén förklarats avslutade den 6 juli 1920. Vid sådant förhållande och då klander mot förrättningarna icke inom föreskriven tid anmälts, hade det ålegat Silén att för prövning och fastställelse ingiva kartor och handlingar, beträffande laga skiftet till ägodelningsrätten vid rättens nästa sammanträde eller sist vid nästinfallande allmänna tingssammanträde i domsagan, vilket hållits den 30 och den 31 augusti samt den 1 september 1920, och beträffande ägostyckningarna ofördröjligen till ägodelningsrättens ordförande. Först den 18 juli 1921 blevo emellertid kartor och handlingar ingivna till ägodelningsrättens ordförande. Det långa dröjsmål med förrättningshandlingarnas ingivande, som sålunda ägt rum, synes jämväl i och för sig hava kunnat tillskynda Östman skada genom ytterligare förlängning av den tid, som åtgått för förrättningarnas slutliga fastställande. Med hänsyn såväl härtill som ock till de anförda bestämmelserna i 116 § skiftesstadgan finner jag Silén hava genom sin försummelse att inom föreskriven tid för prövning och fastställelse ingiva förrättningshandlingarna gjort sig skyldig till tjänstefel av beskaffenhet att böra beivras.

Jag uppdrog därför åt åklagaren att i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Silén för de tjänstefel, vartill han, enligt vad jag ovan anmärkt, gjort sig skyldig, samt å honom yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet. Tillfälle borde beredas Östman att bliva i målet hörd, och av honom framställda ersättningsanspråk borde, i den mån de funnes befogade, understödjas.

Åtalet anhängiggjordes vid *Mellersta Roslags domsagas häradsrätt*, såvitt angick de förseelser, som blivit begångna inom nämnda häradsrätts domvärjo. På grund av överlåtelse förde vid häradsrätten rektorn Hugo Östman talan om åläggande för Silén att till honom utgiva ersättning för den skada, som genom Siléns försummelser tillskyndats klaganden Gottfried Östman.

I utslag *den 12 juli 1926* yttrade häradsrätten följande:

Vidkommande åklagarens i målet förda talan funne häradsrätten väl, att Silén förfarit felaktigt därigenom, *dels* att lägenheterna Karby nr 3

och Lîbbesmora nr 2 vid laga skiftet icke behandlats såsom självständiga fastigheter och tilldelats ägor, *dels* att Silén genom underlåten kontroll över i samband med laga skiftet verkställda arealuträkningar förorsakat, att därvid begångna felaktigheter icke blivit föremål för rättelse före laga skiftets avslutande, *dels* att vid skiftet såsom samfällda avsatta vägar icke blivit å marken behörigen utstakade, *dels* att gränserna för inom skifteslaget belägna exproprierade områden upptagits allenast efter befintlig hävd utan att erforderlig undersökning skett, huruvida denna hävd överensstämde med handlingar rörande samma områden, i följd varav nämnda gränser blivit vid skiftet felaktigt redovisade, *och dels* att Silén vid laga skiftet icke medräknat och graderat i målet omförmälda exproprierade och avsöndrade områden, vilka områden upplåtits från vissa inom skifteslaget belägna fastigheter men icke från hela skifteslaget, genom vilket förfarande fördelningen av skifteslagets ägomassa mellan i skiftet ingående fastigheter icke blivit rätteligen verkställd, men enär vad Silén sålunda låtit komma sig till last icke, med hänsyn till vad i målet förekommit, kunde anses av beskaffenhet att för honom föranleda ansvar, likväl och som Silén förfarit felaktigt jämväl därutinnan, *dels* att han underlåtit att efter laga skiftets fullbordande å kartan å marken utstaka vid skiftet utbrutna ägolotter samt att behörigen utmärka gränserna mellan lotterna, *dels och* att han, som den 6 juli 1920 verkställt ägostyckningar å 21 av de vid laga skiftet utlagda fastigheterna, i protokollen över styckningarna å 1 mantal Ekeby nr 1 litt Aa, 1 mantal Ekeby nr 2 litt Ab och ½ mantal Holmen nr 1 litt E antecknat, att rågångarna befunnits ostridiga samt hävdade i enlighet med den över laga skiftet upprättade kartan, ehuru ägogränser för nämnda fastigheter icke funnits å marken utstakade och rörlagda, alltså och då Silén genom vad han i sistberörda hänseenden låtit komma sig till last visat vårdslöshet och oförstånd i sitt ämbete, prövade häradsrätten rättvist i så måtto bifalla åklagarens talan, att Silén förklarades för ett vart av nyssnämnda tvenne felaktiga förfaranden saker till ansvar jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen.

Vidkommande de yrkanden, som i målet framställts av Hugo Östman såsom innehavare av den skadeståndsfordran hos Silén, som genom dennes försummelser vid utförandet av ifrågavarande lantmäteriförrättningar kunde hava uppkommit för Gottfried Östman, funne häradsrätten väl Hugo Östman behörig att i berörda egenskap föra talan såsom målsägande i målet, men enär vare sig den i målet omförmälda i april månad 1917 mellan Silén och Gottfried Östman träffade överenskommelsen eller den omständigheten, att ifrågakomna lantmäteriförrättningar blivit genom beslut av domsagans ägodelningsrätt den 21 november 1921 återförvisade till Silén för förnyad behandling, kunde för Silén grunda skyldighet att utgiva ersättning i av Hugo Östman yrkade hänseenden, samt något förhållande i

övrigt icke ådagalagts, på grund varav Hugo Östman kunde anses berättigad att av Silén erhålla skadestånd, bleve Hugo Östmans yrkanden av häradsrätten ogillade. Häradsrätten funne icke skäl bifalla Siléns yrkande om ersättning av Hugo Östman för av Silén utgivna vittnesersättningar.

Enär åklagaren påkallat målets hänvisning till rådhusrätten i Norrtälje för fortsatt handläggning rörande av Silén i samband med berörda lantmäteriförrättningar inom rådhusrättens domvärjo begången försummelse i tjänsten, hänvisades målet till fortsatt handläggning vid nämnda rådhusrätt.

Rådhusrätten i Norrtälje, där åtalet slutfördes, yttrade i utslag *den 27 september 1926* följande:

Av handlingarna i målet inhämtades, *att* Silén, vilken den 18 april 1917 i sin dåvarande egenskap av extra lantmätare förordnats att verkställa laga skifte å Ekebyholms säteris skifteslag i Rimbo socken, påbörjat nämnda förrättning den 26 juni 1917 och avslutat densamma den 6 juli 1920, *att* Silén samma den 6 juli 1920 verkställt ägostyckning å 21 stycken av de vid skiftet utlagda fastigheterna, *att* klander över förrättningarna icke anmälts, *att* det efter förrättningarnas avslutande nästinfallande allmänna tingssammanträdet i Mellersta Roslags domsaga hållits den 30 och den 31 augusti samt den 1 september 1920, samt *att* Silén först den 18 juli 1921 för fastställelse ingivit kartor och handlingar rörande samtliga dessa förrättningar till ägodelningsrättens ordförande å dennes kansli i Norrtälje. Vid sådant förhållande och enär Silén sålunda icke ingivit ifrågavarande laga skifteshandlingar med kartor för fastställelse inom den i 136 § skiftesstadgan föreskrivna tid och icke insänt kartor och handlingar rörande ovannämnda 21 stycken ägostyckningsförrättningar inom den i 19 § i gällande lag om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring stadgade tid, och Silén förty finge anses hava gjort sig skyldig till två olika tjänstefel; samt Silén av Mellersta Roslags domsagas häradsrätt genom utslag den 12 juli 1926 blivit förklarad saker till ansvar enligt 25 kap. 17 § strafflagen för ett vart av två tjänstefel, funne rådhusrätten, utan avseende å vad Silén i målet invänt, skäligt jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen, jämfört i vad avsåge ägostyckningsförrättningarna med 4 kap. 1 § samma lag, döma Silén att böta för vart och ett av de två felaktiga förfarandena, för vilka han av häradsrätten förklarats saker till ansvar, 150 kronor samt för vart och ett av övriga två olika brott 50 kronor eller tillhopa 400 kronor.

Vidkommande målsäganden Hugo Östmans yrkande, så enär denne icke visat, att Gottfried Östman, vars rätt han i förevarande avseende innehade, lidit skada genom Siléns i målet åtalade förfarande att icke inom föreskri-

ven tid ingiva ovannämnda kartor och handlingar för fastställelse, funne rådhusrätten skäligt ogilla Hugo Östmans i målet gjorda yrkanden.

Rådhusrättens utslag vann laga kraft.

22. Felaktigt förfarande i utmätningsärenden. 59, 60 och 162 §§ utsökningslagen.

Av handlingarna i ett genom klagomål av Svenska Ekiperings Aktiebolaget härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande:

Den 27 juni 1924 inkom till landsfiskalen i Solna distrikt A. Ljunggren för verkställighet en av rådhusrätten i Vaxholm den 8 oktober 1923 meddelad dom, varigenom sergeanten C. J. Heij förpliktats att genast mot kvitto till klaganden utgiva 126 kronor 5 öre jämte 5 procent ränta därå från den 29 september 1923, till dess betalning skedde, samt att ersätta klagandens rättegångskostnad med 35 kronor jämte vad klaganden visade sig hava erlagt i lösen för rådhusrättens protokoll i målet.

I ett domen åtföljande brev anhöll överkonstapeln I. Löfgren såsom ombud för klaganden, att för ovannämnda fordran måtte tagas i mät så mycket av den Heij i egenskap av fanjunkare vid Svea ingenjörkår den 1 i varje månad tillkommande lön, som svarade mot samma fordran och kostnaderna. Löfgren meddelade därjämte, att Heij vore "boende under adress ingenjörkompaniet, Vaxholm", samt att Heij enligt bevis av stadsfogden i Vaxholm där saknade kända utmätningsbara tillgångar.

För verkställighet av domen inställde sig Ljunggren den 7 juli 1924, åtföljd av landsfiskalen F. Brännström såsom vittne, vid Svea ingenjörkårs kasern i Frösundavik, men kunde därvid gäldenären icke anträffas. I närvaro av tjänstförrättande regementsintendenten konstaterades — enligt det över förrättningen förda protokollet — "att gäldenären vore bosatt utom Solna, enligt uppgift i Vaxholm, och att han vid Frösundavik veterligen icke ägde kända utmätningsbara tillgångar". Icke heller annorstädes i Solna hade kunnat anträffas någon gäldenären tillhörig utmätningsbar egendom.

Enligt vad Ljunggren till mig i anledning av klagomålen uppgivit, återställde Ljunggren därefter redan den 8 juli handlingarna till klaganden och meddelade därvid besked om det nyss omförmälda verkställighetsförsöket.

I kolumn 9 i landsfiskalens dagbok antecknades följande: "7/7 vid verkst.-försök kunde varken gld eller honom tillh. utmätn.-bar egendom anträffas i Solna. 21/7 Återtog sök. ärendet från vidare verkställighet och erlade förrättn.kostn." I kolumn 8 upptogs förrättningskostnaden till 3

kronor, och i kolumn 10 avfördes ärendet med 167 kronor 55 öre under rubriken "i följd av hinder för verkställighet eller av annan anledning".

Den 18 november 1924 överlämnades ånyo till landsfiskalen i Solna distrikt samma dom för verkställighet. Klaganden påpekade, att Heij, som vore boende i Vaxholm vid fästningsingenjörkompaniet, åtnjöte en avlöning, som icke torde understiga 450 kronor i månaden och utbetalades den 1 i varje månad av intendenten vid Svea ingenjörkår. Då Heij vore barnlös, yrkade klaganden, att utmätning måtte verkställas av hans innestående avlöning.

Med anledning härav inställde sig Ljunggren, åtföljd av kontorsskrivaren E. Amnéus såsom vittne, den 1 december 1924 vid Svea ingenjörkårs kasern i Frösundavik för att verkställa domen. Gäldenären kunde emellertid icke där anträffas. I närvaro av dels tjänstgörande vaktbefälhavaren och dels tjänstförrättande regementsintendenten konstaterades jämväl nu, "att gäldenären vore bosatt utom Solna, enligt uppgift i Vaxholm, och att han vid Frösundavik veterligen icke ägde kända utmätningsbara tillgångar". Enligt det över förrättningen förda protokollet hade icke heller annorstädes i distriktet kunnat anträffas någon gäldenären tillhörig utmätningsbar egendom.

Med skrivelse den 3 december 1924 återställde Ljunggren domen till klaganden med underrättelse att varken gäldenären eller honom tillhörig utmätningsbar egendom kunnat anträffas inom distriktet samt att gäldenärens adress, enligt uppgift, nu vore Vaxholm. Kostnaderna, som tillhopa utgjorde 4 kronor 30 öre, hette det vidare i skrivelsen, hade uttagits genom postförskott och kvitterades. Återtagningsbevis motsåges.

I kolumn 9 i dagboken antecknades följande: "1/12 vid verkst.försök kunde varken gäld. eller honom tillhörig egendom anträffas i Solna; 5/12 återtogs ärendet och erlades förrättn.kostnaden." I kolumnerna 8 och 10 gjordes samma anteckningar som beträffande den först gjorda framställningen om verkställighet.

I en hit insänd skrift anförde klaganden klagomål över den behandling, Ljunggren ägnat omförmälda utsökningsärenden. Klaganden anmärkte därvid bland annat, att klaganden av vissa skäl betvivlade, att Ljunggren ens lämnat Heij underrättelse om att domen ingivits till honom för verkställighet. Om sådan underrättelse verkligen icke lämnats, kunde klaganden icke förstå, att Ljunggren kunnat uttaga 4 kronor 30 öre i kostnader för varje gång, domen varit till honom översänd för verkställighet. Klaganden överlämnade saken till mig för den åtgärd, densamma kunde föranleda.

I infordrat yttrande anförde Ljunggren beträffande det första utmät-

ningsärendet att, sedan ifrågavarande dom den 27 juni 1924 för verkställighet inkommit till Ljunggren, han av andra tjänstegöromål varit förhindrad att verkställa den begärda åtgärden före den 7 påföljande juli. Denna dag hade Ljunggren emellertid inställt sig med vittne vid Svea ingenjörkårs intendenturexpedition vid Frösundavik, enär det upplysts, att Heij där skulle hava avlöning, som kunde utmätas. Det hade emellertid vid Ljunggrens ankomst upplysts, att någon avlöning, som Heij vore berättigad att lyfta, icke för tillfället funnes tillgänglig å expeditionen. Någon annan Heij tillhörig utmätningsbar egendom hade icke kunnat anträffas och icke heller gäldenären själv. Då Ljunggren under tiden den 12 juli — den 12 augusti skolat vara tjänstledig, hade Ljunggren redan den 8 juli återställt handlingarna med besked om resultatet av förrättningen till sökanden.

Beträffande det senare ärendet anförde Ljunggren att, sedan Ljunggren från klaganden den 18 november 1924 för verkställighet mottagit samma dom, hade Ljunggren tillsammans med vittne den 1 december på eftermiddagen inställt sig vid intendenturexpeditionen i Frösundavik för undersökning, huruvida Heij inom distriktet ägde utmätningsbara tillgångar. Det hade då av regementsintendenten upplysts, att månadsavlöningen redan vore expedierad till Heij, som vore boende i Vaxholm. Vid den följande undersökningen rörande Heijs löne- och andra förhållanden hade Ljunggren kommit till den uppfattningen, att den av Heij uppburna avlöningen erfordrades till nödigt underhåll åt denne. Då Heij jämväl saknat andra tillgångar i distriktet, hade Ljunggren återställt handlingarna med besked, att varken gäldenären eller honom tillhörig egendom kunnat anträffas i Solna.

Klaganden avgav påminnelser.

I en den 29 maj 1925 inkommen skrift anförde Ljunggren ytterligare följande: En gäldenär skulle ju underrättas därför, att han antingen skulle bliva i tillfälle att betala skulden eller själv eller genom ombud närvara vid en blivande utmätningsförrättning. Då i detta fall Heij nyss förut av stadsfogden i Vaxholm underrättats om hos denne sökt verkställighet av ifrågavarande dom utan att betala skulden, hade Ljunggren ansett det uteslutet, att Heij, som dessutom nyligen gjort konkurs och Ljunggren veterligen haft dålig ekonomi, efter underrättelse skulle gälda beloppet. Då vidare på grund av Heijs ekonomiska förhållanden någon utmätning icke av Ljunggren kunnat ifrågasättas, hade Ljunggren kommit till den uppfattningen, att underrättelse enligt 60 § utsökningslagen i detta fall icke varit erforderlig. Heij skulle kanske genom en sådan hava föranletts att göra en kostsam och onödig resa till förrättningsstället. I exekutionskostnader, fortfor Ljunggren, hade han för varje gång ärendet handlagts

uttagit 3 kronor, därav 2 kronor till sig och 1 krona till vittnet. Av dessa belopp hade Ljunggren utbetalt till vittnena 2 kronor och i bilkostnad den 7 juli omkring 2 kronor. Ljunggrens behållning hade alltså varit omkring 2 kronor. Även dessa hade dock åtgått, om Ljunggren den 1 december använt bil den omkring 3 kilometer långa vägen mellan Ljunggrens bostad och Frösundavik. Då Ljunggren icke kunde finna, att klaganden genom Ljunggren i denna sak åsamkats någon skada, hemställde Ljunggren, att klagomålen icke måtte föranleda vidare åtgärd.

Slutligen anförde Ljunggren i en den 30 maj 1925 hit inkommen skrift, att i 9 § i kungl. kungörelsen den 14 december 1917 om landsfiskals och stadsfogdes dagbok i utsökningsmål samt angående vad vid utsökningslagens tillämpning i vissa andra fall skall iakttagas stadgades, att om vid *utmätning* underrättelse eller förbud genom utmätningsmannen skulle delgivas den, som uppehölle sig utom utmätningsmannens tjänsteområde, finge för delgivningen anlitas utmätningsmannen i den ort, där delgivningen skulle ske. Då utmätning icke kunde göras, syntes således någon delgivning av underrättelse genom vederbörande utmätningsman icke få äga rum. Anmärkas borde, att en utmätningsman, som tjänstgjort längre tid i samma distrikt, genom sin personkännedom vanligen redan vid ett utmätningsärendes ankomst hade reda på om gäldenären hade utmätningsbara tillgångar eller ej. Utmätningsmannen syntes dock, enligt Ljunggrens förmenande, i alla händelser vara skyldig att inställa sig vid förrättningsstället och konstatera detta. Man kunde antaga det fall, att en gäldenär vid tiden för verkställigheten av en dom uppehölle sig på någon svårtillgänglig plats, exempelvis i Stockholms skärgård eller Norrland, och att utmätningsmannen hade vetskap dels om omöjligheten att i ärendet göra utmätning i distriktet och dels därom att delgivningskostnaden bleve anmärkningsvärt stor. Ljunggren ville uttala såsom sin uppfattning, att det i ett sådant fall icke vore felaktigt, om han underläte verkställa delgivning och därigenom besparade sökanden en avsevärd utgift. Då delgivningskostnadens storlek icke kunde vara avgörande för frågan om delgivning skulle ske eller ej, följde därav, att Ljunggren under angivna förhållanden icke heller ansåge det vara felaktigt att underlåta delgivning, även där delgivningskostnaden vore ringa.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag K. B. i Stockholms län att förordna särskild åklagare att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Ljunggren. I en för åklagaren utfärdad instruktion anförde jag följande:

Utmätningsman, till vilken för verkställighet ingivits dom eller utslag,

varigenom betalningsskyldighet blivit gäldenär ålagd, är pliktig att så skyndsamt och omsorgsfullt som möjligt vidtaga de åtgärder, som på honom ankomma. Av 162 § utsökningslagen framgår, att landsfiskal ovillkorligen, så framt verkligt hinder ej mött, bör hava förrättat utmätning och i vissa fall även försäljning av utmätt egendom sist inom 2 månader, sedan han mottagit de handlingar, som omförmälas i 54 och 56 §§ nämnda lag. Svårigheterna för utmätningsmannen att uppnå ett positivt resultat kunna i olika fall vara olika stora. Utsikten att lyckas utmäta en gäldenärs innestående avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning torde i allmänhet få anses vara ganska liten. Enligt 67 § utsökningslagen får nämligen dylik avlöning icke utmätas förr än gäldenären är berättigad att lyfta avlöningen; och det ligger i sakens natur, att det icke alltid, måhända endast undantagsvis, kan påräknas, att utmätningsmannen har tillfälle att företaga förrättningen, innan avlöningen blivit av gäldenären själv omhändertagen. Är i något fall innestående avlöning den enda utmätningsbara tillgången, kan det därför bliva av särskild betydelse, att utmätningsmannen icke låter komma sig till last någon försummelse, som kan förringa den i och för sig icke så stora möjligheten att tillgodose borgenärens rätt.

För utmätnings företagande erfordras i regel icke ovillkorligen, att gäldenären själv skall vara tillstädes vid förrättningen. Dock hava för att utmätning i hans frånvaro skall få äga rum vissa villkor uppställts. Dessa angivas i 59 och 60 §§ utsökningslagen. Enligt 59 § må, därest gäldenären ej är tillstädes, då utmätningsman infinner sig för att verkställa utmätning för fordran på grund av dom eller utslag, förrättningen ändock företagas, om underrättelse därom, att utmätning för fordringen är sökt, blivit efter ty i 60 § sägs meddelad, eller anledning förefinnes, att gäldenären håller sig undan eller rest bort, förty att han väntar utmätning; dock skall i sådant fall hans make eller husfolk eller annan, som har egendomen i vård eller besittning, tillsägas att vid förrättningen närvara. Finnas ej de, skall närboende granne, som anträffas, tillsägas. I 60 § stadgas, att underrättelse ej erfordras, om gäldenären ej har stadigt hemvist i riket och ej heller känt ombud i orten, där utmätning skall ske.

Skall, såsom i det nu förevarande fallet, utmätning ske å gäldenären tillhörig egendom, som finnes å annan ort, än där han har sitt hemvist, och ej blivit av gäldenären till utmätning uppgiven, bör, enligt samma lagrum, underrättelse om att utmätning är sökt jämte uppgift å förrättningsstället meddelas så tidigt, att gäldenären kan bevaka sin rätt vid utmätningen. Dock äger han ej för sådant ändamål njuta längre rådrum än 8 dagar.

I 60 § stadgas jämväl, att underrättelse, för att anses giltig, skall meddelas gäldenären genom utmätningsman. Har underrättelsen, av utmät-

ningsmannen skriftligen utfärdad, bevisligen kommit gäldenären annorledes tillhanda eller ock, om han, i sitt hemvist sökt, ej kunnat där anträffas, blivit sist dagen före utmätningen meddelad hans make eller husfolk eller, om de ej anträffats, anslagen å hans husdörr, är detta emellertid också giltigt.

Underrättelse av nu omförmälda slag bör enligt Tryggers kommentar till utsökningslagen innehålla uppgift om storleken av det belopp, varför utmätning begärts, men behöver däremot icke innebära en kallelse till gäldenären att å viss dag och tid infinna sig till förrättningen, därest han vill därvid närvara. Enligt samma författare är också grunden till bestämmelsen närmast att söka däri, att man velat bereda gäldenären tillfälle att genom skuldens betalning eller, där detta är tillåtet, ställande av pant eller borgen undvika utmätningen. Av betydelse är emellertid även, framhålles det vidare, att gäldenären genom underrättelsen beredes möjlighet att själv eller genom ombud inställa sig vid utmätningen och därvid utöva den befogenhet, som tillkommer honom bland annat enligt 64 § utsökningslagen, vilket lagrum avhandlar anvisning från gäldenärens sida av viss egendom till utmätning.

Där ingen sådan omständighet, som enligt 59 och 60 §§ utsökningslagen gör underrättelse obehövlig, är för handen, skall sålunda, för att utmätning i gäldenärens frånvaro må äga rum, underrättelse enligt 60 § hava meddelats. I annat fall får utmätning icke företagas.

Att underrättelse sålunda sker synes vara av betydelse icke minst i de fall, då utmätning skall verkställas av gäldenären tillhörig egendom, som icke av denne anvisats till utmätning och som finnes å annan ort än den, där gäldenären är bosatt. Lagstiftaren har ju också för dylikt fall i 60 § utsökningslagen särskilt framhållit, att underrättelse tillika med uppgift å förrättningsstället bör lämnas och detta i så god tid, att gäldenären erhåller visst rådrum före utmätningens verkställande. Behovet av förutgången underrättelse ligger ju för övrigt här i öppen dag, då utsikten att därförutan anträffa gäldenären å förrättningsstället, vilket icke sammanfaller med gäldenärens hemvist, uppenbarligen som regel är ytterst ringa. Här framträder tydligt det förhållandet, att underrättelsen såsom en förutsättning för utmätnings företagande i det rätta ögonblicket kan vara nödvändig för ett tillbörligt tillvaratagande även av borgenärens rätt. Har underrättelse ej skett, kan ju ett företaget utmätningsförsök ytterst lätt misslyckas; och ett dylikt misslyckande kan, särskilt i sådana fall då det för uppnående av ett gynnsamt resultat gäller att passa en viss tid, bliva av avgörande betydelse i negativ riktning för hela verkställigheten. Man torde ej heller — och detta gäller utmätningsärenden i allmänhet — böra underskatta den betydelse, som gäldenärens underrättande eller närvaro kan hava även ur den synpunkten, att gäldenären kan tänkas frivil-

ligt medverka till att borgenären erhåller betalning, samt att, å andra sidan, en uraktlåtenhet att underrätta kan omintetgöra sistberörda möjlighet att borgenärens intresse varder tillgodosett genom sådan frivillig medverkan från gäldenärens sida.

Även i fråga om förrättningskostnaderna äga de nu anförda synpunkterna betydelse. Om en utmätningsman inställer sig hos gäldenären i dennes hemvist för att verkställa utmätning utan att dessförinnan hava meddelat underrättelse, torde, med gällande bestämmelser i ämnet, utmätningsmannen, om utmätning på grund av gäldenärens frånvaro icke kan ske, kunna låta förrättningen avse meddelande av underrättelse samt uttaga därför stadgat arvode och, om resa företagits, gottgörelse för denna. Då utmätningsmannen i dylikt fall med visst fog kunnat förvänta att träffa gäldenären hemma, torde också hans försök att företaga verkställighet utan att förut underrätta gäldenären kunna — ehuru ur kostnadssynpunkt ofta mindre tilltalande — bättre försvaras än ett försök att utan dylik underrättelse verkställa utmätning av egendom, som uppgivits skola finnas å annan ort än den, där gäldenären har sitt hemvist, och ej av denne anvisats till utmätning. I senare fallet är det ju i allmänhet allt annat än sannolikt, att gäldenären skall vara att anträffa å förrättningsstället och utmätning förty kunna företagas, vartill emellertid här också kommer, att förrättningen icke kan beräknas tjäna ändamålet att underrätta gäldenären om den sökta verkställigheten. Att det oaktat i dylikt fall utan förutgången underrättelse på vinst och förlust göra utmätningsförsök och av borgenären utkräva kostnaden för en förrättning, som i själva verket är så gott som utsiktslös, synes mig omöjligen kunna hållas för riktigt.

I förevarande fall är upplyst, att klaganden vid två olika tillfällen hos Ljunggren sökt verkställighet av ovan omförmälda dom, varigenom Heij ålagts att till klaganden utgiva visst belopp med ränta och kostnader. Båda gångerna har Ljunggren utan att först underrätta Heij, som var bosatt i Vaxholm, inställt sig vid Svea ingenjörkårs kasern i Frösundavik för att efter klagandens anvisning utmäta Heij tillkommande avlöning såsom fanjunkare vid nämnda kår. Därvid har Ljunggren emellertid endast kunnat konstatera, att några Heij tillkommande lönemedel icke vid de tillfällen, då Ljunggren infunnit sig, varit tillgängliga och att annan Heij tillhörig utmätningsbar egendom ej funnits på platsen. Då ej heller eljest någondera gången inom Ljunggrens landsfiskalsdistrikt anträffats Heij tillhörig egendom, har klaganden, dock först efter därom från Ljunggren erhållna meddelanden, återtagit sina ansökningar om verkställighet. I arvode för varje förrättning har Ljunggren uttagit 2 kronor för egen del och 1 krona åt medföljande vittne.

I enlighet med vad jag ovan anfört synes mig Ljunggren hava handlagt ifrågavarande båda utmätningsärenden felaktigt. Enligt min mening hade Ljunggren bort så skyndsamt som möjligt underrätta Heij om att utmätning sökts och därvid också meddela uppgift å förrättningsstället, varom Heij uppenbarligen icke kan antagas hava erhållit meddelande av stadsfogden i Vaxholm i anledning av den verkställighet, som där blivit sökt. Om så skett, hade det blivit någon mening med Ljunggrens och vittnets inställelser för verkställighet, ty dels hade då, om utmätningsbar tillgång anträffats, utmätning kunnat ske, även om Heij varit frånvarande, och dels hade möjligheten av Heijs medverkan till ett positivt resultat av verkställighetsförsöken blivit tillvaratagen. Ljunggren kan nu enligt min tanke icke anses hava fullgjort vad på honom ankommit för tillvaratagande av klagandens rätt. Förrättningsmannens och vittnets besök vid kasernen i Frösundavik torde praktiskt taget hava varit från början dömda att bliva utan resultat och framstå närmast såsom tomma formaliteter, avsedda allenast att tjäna till vittnesbörd om att utmätningsmannen ändock åtgjort något i saken. På grunder, som ovan utvecklats, synes mig Ljunggren hava förfarit felaktigt även därutinnan, att han för de båda planlöst företagna utmätningsförsöken utkrävt ersättning jämlikt 1 och 3 §§ i kungl. förordningen den 12 juli 1878 angående ersättning till förrättningsmän för utmätning i enskilda mål samt till stämningsmän m. m.

Vad Ljunggren anfört till stöd för sin uppfattning att utmätningsunderrättelse icke skulle erfordras i fall som det förevarande torde icke förtjäna avseende. Att de av Ljunggren åberopade ordalagen i 9 § i kungörelsen den 14 december 1917 om landsfiskals och stadsfogdes dagbok i utsökningsmål samt angående vad vid utsökningslagens tillämpning i vissa andra fall skall iakttagas skulle kunna tolkas på sätt Ljunggren antagit lärer vara alldeles uteslutet. Med utmätning i berörda sammanhang avses uppenbarligen utmätningsförrättning, vare sig någon gäldenären tillhörig egendom utmätes eller icke. Ljunggrens åsikter om utmätningsmans befogenhet att med stöd av sin personliga uppfattning om gäldenärs ekonomiska förhållanden inställa i lag föreskrivna verkställighetsåtgärder förefalla oriktiga och ledande till betänkliga konsekvenser. Förvånansvärt långt driven synes mig Ljunggrens omtanke om gäldenären, då han anser underrättelse böra underlåtas, på det att gäldenären icke må förledas att i onödan kosta på sig resa till förrättningsstället. Vad slutligen angår den kostnad i övrigt, som Ljunggren anser sig böra inbespara för gäldenär eller borgenär genom att underlåta att meddela utmätningsunderrättelse, torde denna vara av tämligen ringa betydelse. Det lärer väl icke vara Ljunggren obekant, att dylik underrättelse kan meddelas utan att utmätningsman behöver själv inställa sig hos gäldenären. Det heter visserligen i 60 § utsökningslagen, att underrättelse skall, för att anses giltig,

meddelas gäldenären genom utmätningsman, men av fortsättningen av samma lagrum torde tydligt framgå, att underrättelse med full giltighet kan exempelvis med allmänna posten översändas till gäldenären.

Med hänsyn särskilt till de bestämda uttalanden, som Ljunggren i sin senast hit inkomna skrift gjort därom, att det bland annat i fall som det förevarande icke skulle vara felaktigt att underlåta delgivning av utmätningsunderrättelse, och då det syntes få anses sannolikt, att Ljunggren, därest det anmärkta förfarandet lämnades obeivrat, komme att framdeles förfara i enlighet med den av honom uttalade uppfattningen, fann jag mig böra låta beivra de felaktigheter, Ljunggren enligt det ovan anförda låtit komma sig till last. Jag uppdrog därför åt åklagaren att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Ljunggren för tjänstefel i nämnda hänseenden samt å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet. Tillfälle borde beredas klaganden att bliva i målet hörd, och borde av klaganden framställda ersättningsanspråk, i den mån de funnes befogade, understödjas.

Södra Roslags domsagas häradsrätt, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag *den 7 oktober 1926* följande:

Vidkommande den mot Ljunggren förda ansvarstalan funne häradsrätten Ljunggren hava beträffande de i målet ifrågakomna båda utmätningsärendena förfarit felaktigt i de av mig anmärkta hänseenden, och dömde häradsrätten förty och då berörda felaktigheter finge anses som fortsättning av en och samma ämbetsförseelse, Ljunggren jämlikt 25 kap. 17 § och 4 kap. 3 § strafflagen att böta 50 kronor.

Beträffande klagandens ersättningstalan, så enär efter vad nyss sagts de av Ljunggren vidtagna utmätningsåtgärderna icke varit lagenliga, och vid sådant förhållande Ljunggren vore pliktig återgälda klaganden de kostnader klaganden fått för åtgärderna vidkännas, ty och som, vid samma förhållande, de av Ljunggren i dagboken gjorda anteckningarna om hinder saknade betydelse samt icke heller den omständigheten, att klaganden efter erhållet meddelande från Ljunggren om verkställt utmätningsförsök inom utgången av den i första stycket av 162 § utsökningslagen angivna tiden för verkställighet återtagit sina respektive ansökningar, kunde frikalla Ljunggren från i sagda lagrum stadgat ansvar för det belopp, varför utmätning begärts, alltså och då Ljunggren icke genom vad han därutinnan anfört visat, att skada av hans försumlighet icke uppkommit, prövade häradsrätten rättvist förplikta Ljunggren att till klaganden utgiva dels, mot kvitto, 8 kronor 60 öre för av klaganden erlagda kostnader och dels, mot kvitto och utbekommande av rådhusrättens i Vaxholm omförmälda dom med därå tecknad överlåtelse på Ljunggren av de däri till

betalning fastställda fordringarna, 126 kronor 5 öre jämte 5 procent ränta därå från den 29 september 1923 tills betalning skedde ävensom 41 kronor 50 öre i kostnader. Därjämte skulle Ljunggren gottgöra klagandens kostnader hos mig och vid häradsrätten med 160 kronor jämte vad klaganden utgivit för häradsrättens protokoll.

Häradsrättens utslag vann laga kraft.

23. Bristfällig handläggning och felaktigt utslag i brottmål.

Av handlingarna i ett genom klagomål av förre polismannen E. Djerwf i Bollnäs härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande:

Till Bollnäs domsagas häradsrätts sammanträde den 12 januari 1925 instämde landsfogden C. Björkling klaganden med yrkande om ansvar för det klaganden under sin tjänstetid såsom polisman i Bollnäs köping vid flera tillfällen skulle gjort sig skyldig till "oegentligheter" i tjänsten ävensom för det klaganden vid tjänstens utövande visat vårdslöshet och försummelse.

Då målet den 12 januari under ordförandeskap av häradshövdingen G. Gröning företogs till handläggning, inställde sig i Björklings närvaro klaganden personligen.

Björkling anförde till en början att, sedan vid upprepade tillfällen till honom inkommit anmälan om tjänstefel, vartill klaganden skulle hava gjort sig skyldig i sin egenskap av polisman, och Björkling med anledning därav från klaganden infordrat förklaring, denne vid tre olika tillfällen hos K. B. i länet gjort ansökan om avsked från sin befattning som polisman i Bollnäs köping. Dessa ansökningar hade klaganden emellertid den ena efter den andra återtagit, senast genom inlaga till K. B. den 20 oktober 1924.

Till utredning i målet ingav Björkling och åberopade två av polisuppsyningsmannen i Bollnäs köping A. Bertram avfattade polisrapporter. Den ena rapporten, som var dagtecknad den 26 maj 1924, innehöll följande:

En dag i början av mars 1924 hade det kommit till Bertrams kännedom, att klaganden ej redovisat en post kommunalutskylder till Bollnäs köping för år 1922 om 193 kronor 50 öre, som han uppburit redan den 3 september 1923. Denna post hade emellertid ej funnits upptagen på den till Bertram för verkställighet överlämnade restlängden, varför Bertram ej haft kännedom om ärendet och sålunda ej heller kunnat kontrollera redovisningen av detsamma. På Bertrams anmodan hade klaganden redan samma dag redovisat beloppet, men någon nöjaktig förklaring i saken hade han ej kunnat lämna. I anledning av vad sålunda förekommit hade Bertram

anställt undersökning, huruvida klaganden gjort sig skyldig till andra förseelser av likartad beskaffenhet. Bertram hade därvid konstaterat, att så skett i ett flertal fall. Klaganden hade då av Bertram anmodats att avgiva fullständig redovisning icke allenast av alla indrivna medel utan jämväl av samtliga skatte- och bötesorder. Först efter upprepade påstötningar hade klaganden lördagen den 26 april 1924 avlämnat redovisning beträffande av honom indrivna 1,824 kronor 62 öre, men klaganden hade alldeles saknat medel till gäldande av beloppet, vilket han förskingrat. Klaganden hade då av Bertram erhållit föreläggande att senast före kl. 12 nästkommande måndag anskaffa och till Bertram överlämna de förskingrade medlen, vilket han även gjort. På särskild fråga hade klaganden samtidigt uppgivit, att han avgivit redovisning över samtliga dittills indrivna allmänna medel. Vid den fortsatta undersökningen hade emellertid framkommit dels att klaganden vid den näst därförut avgivna redovisningen, eller den 12 april, stått i balans på 425 kronor, vilket belopp han anskaffat på växel, och dels att han, oaktat sin försäkran, fortfarande ej redovisat skattemedel — kronoutskylder — till ett sammanlagt belopp av 935 kronor 84 öre, därav en post på 364 kronor 77 öre, som han uppburit med 100 kronor den 7 april 1923, 100 kronor den 11 maj 1923, 100 kronor den 18 juni 1923 och 64 kronor 77 öre den 17 juli 1923, en å 275 kronor 50 öre, som han uppburit med 250 kronor den 3 april 1923 och 25 kronor 50 öre den 28 april 1923, samt en å 222 kronor 95 öre, som han uppburit med 100 kronor den 18 februari 1924 och 122 kronor 95 öre den 23 mars 1924. Även dessa medel hade klaganden dock numera ersatt. Att märka vore, att polismännen vid redovisningarna, vilka ägt rum minst en men vanligtvis två och ibland tre gånger i månaden, fått redogöra för vidtagna åtgärder beträffande utestående order. Vid redovisningen den 26 april hade klaganden angående de sist nämnda tre skatteposterna uppgivit, att de skattskyldiga lovat betala i maj månad. Genom vilseledande uppgifter och uppenbara osanningar hade klaganden sålunda in i det sista sökt för Bertram dölja det verkliga läget.

I samma rapport hette det slutligen: "Därjämte skulle antecknas, att Djerwf hösten 1920 förskingrat omkring 2000: — kronor i skattemedel, men att, sedan han genom lån återställt beloppet, saken fick bero vid en allvarlig erinran av hans dåvarande förman, t. f. polisuppsyningsmannen Gustaf Bjöörn, att han icke vidare läte sådant komma sig till last."

Den andra rapporten, som var dagtecknad den 12 november 1924, innehöll, bland annat, följande:

En dag i augusti 1924 hade Bertram av landsfiskalen Bjöörn anmodats att snarast möjligt redovisa två handräckningsärenden, det ena avseende montören A. V. Källgrens kommunalutskylder till Leksands socken för år 1921, 135 kronor 26 öre, vilket ärende till Bertram inkommit den 19 novem-

ber 1922, och det andra sjuksköterskan Elin Margareta O. Carlssons kommunalutskylder till Stockholms stad för år 1922, 16 kronor, vilket ärende till Bertram inkommit den 17 oktober 1923. I anledning därav hade Bertram genast anställt undersökning i saken och därvid, enligt anteckningar i sitt diarium, funnit, att klaganden på Bertrams anmodan handhaft dessa indrivningsärenden, vilka klaganden redovisat med hinder, det förstnämnda den 27 november 1922 och det andra den 20 oktober 1923. Bertram hade därpå uppsökt Källgren, vilken företett debetsedeln av klaganden kvitterad och försedd med följande anteckningar: "21/12 1922 40:— Elfrid Djerwf, 1/2 1923 99: 31 Elfrid Djerwf." Å den av klaganden den 27 november 1922 avlämnade redovisningen hade klaganden med angivande av det nummer i Bertrams diarium, under vilket Källgren uppförts, antecknat "Nils E. R. Karlsson, Protest", ett i diariet obefintligt namn. Ärendet angående Elin Margareta O. Carlsson hade klaganden redovisat med hinder "Artilleriet Östersund". Klaganden hade därefter av Bertram tagits i förhör, därvid klaganden ej kunnat lämna någon förklaring till det inträffade. Klaganden hade emellertid lovat att om några dagar redovisa beloppen med penningar, vilket han dock uraktlåtit. Av klagandens den 1 oktober 1924 till betalning förfallna lön hade båda skatteposterna innehållits och av Bertram redovisats den 4 i samma månad.

Sedan rapporterna blivit upplästa, förklarade landsfogden Björkling, att han yrkade ansvar å klaganden jämlikt 25 kap. 11 och 17 §§ strafflagen, jämförda med 22 § samma lag.

Hörd över åtalet, uppgav klaganden, att han varit så upptagen av polistjänsten, att han ej medhunnit honom anförtrodda uppbördsärenden, särskilt under mars och april månader 1924; att han icke anskaffat det i polisrapporten den 26 maj 1924 omförmälda beloppet genom växel utan betalt detsamma med tillgängliga penningmedel; att han visserligen i sammanhang därmed anskaffat ett belopp av 425 kronor genom att diskontera en växel, men att det sålunda bekomna beloppet använts för ordnande av en enskild affär; samt att anmärkningen i den senare rapporten i vad anginge beloppet å 135 kronor 26 öre berott på missförstånd.

Klaganden medgav, enligt häradsrättens dombok, riktigheten av polisrapporterna i ovan återgivna delar utom i fråga om beloppen å 425 kronor och 135 kronor 26 öre.

Björkling överlämnade därpå målet till rättens prövning.

Häradsrätten beslöt att meddela yttrande i målet den 9 februari 1925.

Vid häradsrättens sammanträde sistnämnda dag anmälde Gröning, som jämväl vid detta tillfälle förde ordet i rätten, att den 7 februari till honom ingivits en så lydande skrift:

"Till herr domhavanden i Bollnäs domsaga.

I det mot mig vid Bollnäs domsagas häradsrätt av herr landsfogden

C. Björkling anhängiggjorda målet, vilket förekom till handläggning den 12 sistlidne januari får undertecknad för närmare utredning vördsamt anhålla om uppskov med sagda mål till det ting, som hålles uti nästkommande april månad. Som skäl härför får jag bl. a. anföra: Den 5 sistlidne juni avgav jag skriftlig förklaring till herr landsfogden C. Björkling över en av polisuppsyningsmannen A. Bertram den 26 maj 1924 upprättad rapport, vilken rapport av åklagaren företeddes vid senaste rättegångstillfället men ej min åberopade förklaring; varför jag vördsamt får anhålla, att vederbörande åklagare till nästkommande rättegångstillfälle måtte förete den åberopade förklaringen, dels ock från polisuppsyningsmannen Bertram infordra det diarium däri redovisade handräckningsmedel m. m. finnas antecknade, dels ock en specificerad uppgift å alla av mig för tiden 1 maj 1921—31 oktober 1924 redovisade: kronoutskylder, kommunalutskylder, pensionsavgifter, böter, handräckningsmedel, dels tiden för gjorda betalningar, avbetalningar samt likaledes tiden och beloppens storlek, jag för Bertrams räkning och i dennes namn insatt å bankinrättning i Bollnäs, enär jag icke erhållit några kvitton å av mig redovisade medel, enär en kontrollering härav är av behovet påkallad samt av betydelse för målets handläggning. Dels ock vill jag närmare komplettera några av mig vid rättegångstillfället lämnade uppgifter, som jag vid närmare eftertanke funnit ej vara fullt överensstämmande med de verkliga förhållandena. Skulle icke denna anhållan av häradsrätten bifallas, anhålles vördsammast om uppskov till det ting, som hålles uti nästkommande mars månad.

Bollnäs den 5 februari 1925.

Elfrid Djerwf."

Häradsrätten fann ej skäl att uppskjuta målet. Efter enskild överläggning avkunnade häradsrätten vid nämnda rättegångstillfälle, den 9 februari 1925, utslag i målet, däri häradsrätten yttrade följande:

Enär klaganden, som i sin egenskap av polisman i Bollnäs köping haft att på order av sin närmaste förman, polisuppsyningsmannen Bertram, inom köpingen indriva skatter och bötesmedel, gjort sig skyldig till förskingring av följande belopp, som han i nämnda sin egenskap inom de före åtalet senast förflutna 5 åren uppburit, nämligen omkring 2,000 kronor, utgörande skattemedel, som förskingrats hösten 1920, 1,824 kronor 62 öre, utgörande skatte- och bötesmedel, om vilka uppgift av honom lämnats den 26 april 1924, 935 kronor 84 öre, utgörande kronoskattemedel, vilket belopp utrönts i april eller maj 1924, eller sålunda tillhopa 4,760 kronor 46 öre, men klaganden ersatt de sålunda förskingrade beloppen; ty och som klaganden ej mer innehade befattning som polisman i Bollnäs köping; funne häradsrätten åtalet ej föranleda annat yttrande, än att

klaganden, jämlikt 25 kap. 11, 17 och 22 §§ strafflagen, jämförda med 4 kap. 1 § samma lag, gjort sig förfallen till avsättning.

Häradsrättens utslag vann laga kraft.

I en hit insänd skrift anförde klaganden klagomål i flera hänseenden mot Bertram, bland annat för det denne skulle falskeligen hava angivit klaganden för förskingring av ovanberörda två belopp å 2,000 kronor och 425 kronor.

Sedan jag anmodat landsfogden i Gävleborgs län att efter vederbörandes hörande avgiva yttrande, inkom t. f. landsfogden C. J. Eldblom med av Bertram avgiven förklaring ävensom med eget utlåtande.

Bertram åberopade i sin förklaring, att klaganden inför häradsrätten erkänt, att han gjort sig skyldig till förskingring av omförmälda 2,000 kronor, och att klaganden av häradsrätten genom ovannämnda utslag dömts för samma brott, samt anhöll, att klagomålen måtte lämnas utan avseende. Bertram hänvisade vidare till innehållet i en av Bertram tidigare i samma sak avgiven förklaring till landsfogden Björkling, däri Bertram bland annat anfört följande: I slutet av Bertrams rapport av den 26 maj 1924 omnämnde Bertram mera i förbigående en honom lämnad uppgift, att klaganden skulle hava gjort sig skyldig till vissa oegentligheter före Bertrams tillträdande av polisuppsyningsmansbefattningen i Bollnäs. Därest här skulle föreligga ett missförstånd eller en missuppfattning, framförde Bertram givetvis gärna sitt livligaste beklagande och sin ursäkt till klaganden. Så syntes emellertid icke vara fallet, vilket framginge av Bollnäs domsagas häradsrätts den 9 februari 1925 meddelade utslag, däri klaganden dömts även för denna sak.

Eldblom hemställde, likaledes under hänvisning till berörda utslag, att klagomålen ej måtte föranleda någon åtgärd.

I avgivna påminnelser anmärkte klaganden, att han icke kunnat inför häradsrätten erkänna en förskingring, som han icke gjort sig skyldig till. Om det skrivits annorlunda i domboken än klaganden inför rätten uppgivit, borde detta icke kunna läggas till grund för en dom mot klaganden. Klaganden hade inför rätten förklarat saken i likhet med vad klaganden uppgivit i sin i juni 1924 till landsfogden Björkling avgivna förklaring.

Sistnämnda förklaring, som Björkling på anmodan hit insänt med uppgift tillika att densamma återfunnits bland "tingspapperen", hade i hithörande delar följande lydelse:

"Till H. H. Landsfogden i Gävleborgs län.

Härmed får undertecknad vördsamt avgiva förklaring över herr polisuppsyningsmannen A. Bertrams här bilagda rapport:

Vad först beträffar en post erlagda kommunalutskylder å 193 kr. 50 öre var densamma icke upptagen i restlängden. Då emellertid personen i fråga önskade betala, ansåg jag mig skyldig emottaga beloppet, men att beloppet blev sent redovisat medgiver jag gärna.

Som polisman H. Gardh i början av februari månad erhöll tjänstledighet under omkring två månader, fick jag även övertaga dennes restlängder och handräckningar m. m. att indriva, varför jag blev alldeles överhopad med sådant arbete, som jämte nattjänst och patrullering totalt nedbröt mitt nervsystem. I den villervallan, som då uppkom, var det ingen lätt sak att utföra så mycket arbete, enär den andra polismannen var helt befriad från exekutionsgöromål. Till råga på allt insjuknade även polisuppsyningsmannen i slutet av mars månad samt vistades å lasarettet en del av april månad, under vilken tid jag även uppehöll polisuppsyningsmansbefattningen och uti sådan egenskap måste vara åklagare vid tinget med en stor mängd mål. Att mina nerver och tankar blevo försvagade har jag ännu sviter av, så att jag denna dag måste besöka läkare, och denna konstaterade nervositet, sömnlöshet samt äggvita.

Sedan den större redovisningen den 26 april av huvudsakligen handräckningsorder. Att så på en gång kunna klargöra allt med avbetalningar, införslar och betalningar var för övrigt ingen lätt sak, varför polisuppsyningsmannen och jag överenskommo, att redovisningen skulle fullgöras påföljande måndag, då jag hade söndagen att räkna på.

Angående de senare uppgivna kronoutskylderna har felet därav uppkommit, att jag vid en mängd tillfällen antingen å landsfiskalen Bjöörns eller polisuppsyningsman Bertrams konton i bank insatt inkomna medel. likaledes har jag även vid flera tillfällen redan samma dag deponerat influtna betalningar o. även avbetalningar. Vid redovisningen den 26 april kom jag ej genast i håg, att de voro betalta, men erinrade mig efteråt, att så var förhållandet, varefter redovisning skedde. Min största olycka har varit, att jag aldrig begärt några redovisningskvitton av gjorda avbetalningar och övriga betalningar och dagen därför. Jag är förvissad om att jag under min tjänstetid här indrivit böter, handräckningar, kommunal, kronoutskylder, pensionsavgifter, hundskatt, nöjesskatt för minst 50,000 kronor, som jag uti mitt oförstånd ej fordrat kvitton på.

Angående den omnämnda växeln å kronor 425 användes densamma jämte 9 kr. till eller 436 kronor som betalning av ett lån i min ägande fastighet. Vad för övrigt det av mig tagna lånet 1920 användes detsamma för likvid av 2ne växlar, varför uppgiften om att det avsåg skattemedel är vilseledande. Jag bifogar därför bl. a. utdrag av domboken vid Söderhamns rådstuvurätt den 5 juli 1920. Saken ordnades på sådant sätt, att jag erhöll ett amorteringslån i bank där landsfiskalen Bjöörn o. godsägaren Rudolf Jonsson voro borgesmän. Tjugu månader efteråt var lånet till

fullo inbetalat. Sedan den 1 november 1922 har jag dessutom hos köpingsnämnden sparat 25 kronor pr månad, och utgjorde mitt tillgodohavande denna dag 475 kronor.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Bollnäs den 4 juni 1924. Elfrid Djerwf."

På grund av vad i ärendet förekommit anmodade jag häradshövdingen Gröning att till mig inkomma med yttrande dels i anledning av vad klaganden anfört angående det mot klaganden anhängiggjorda målets handläggning, dels i anledning av häradsrättens beslut den 9 februari 1925 att avslå klagandens anhållan om uppskov i nämnda mål, dels ock i anledning av häradsrättens samma dag meddelade utslag, varigenom utan hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 17 § strafflagen åtalet mot klaganden förklarats, sedan han av häradsrätten befunnits hava gjort sig skyldig till förskingring av penningar, vilka blivit ersatta, ej föranleda annat yttrande, än att klaganden jämlikt vissa lagrum gjort sig förfallen till avsättning.

I avgivet yttrande anförde Gröning följande:

Klaganden hade, enligt uppgift, vid upprepade tillfällen funnits skyldig till förskingring av uppburna medel, som emellertid ersatts, och i sammanhang därmed på framställning av sin närmaste förman, polisuppsyningsmannen Bertram, avlämnat till K. B. i länet ställda ansökningar om avsked från av honom innehavd polistjänst, men gång på gång återkallat ansökningarna. Omsider hade landsfogden Björkling ingripit med åtal mot klaganden för oegentligheter i tjänsten m. m. Vid målets handläggning hade Gröning erhållit den bestämda uppfattningen att med åtalet avsåges allenast domstolens förklaring, att klaganden vore slutgiltigt skild från tjänsten och således avstängd från möjligheten att genom fortsatta skriverier till K. B. söka återfå densamma. Mot denna uppfattning strede ej heller Björklings yrkande vid överlämnande av målet. Klaganden hade inför rätten haft ett muntligt, tämligen oredigt anförande, som för det mesta gått på sidan av saken, men i uppgiven avsikt att få slut på målet, däri han ej syntes hava befarat annan påföljd än den, som det sedermera avkunnade utslaget innehöll, hade han överlämnat målet till avgörande med erkännande av åtalets riktighet i huvudsak. Tyvärr hade Gröning vid målets första handläggning och senare förbisett den av mig åberopade bestämmelsen i 2 kap. 17 § strafflagen, enligt vilken klaganden bort ådömas jämväl böter, och detta hade varit anledningen till att häradsrätten vid målets företagande till avgörande den 9 februari 1925, då Gröning ansett, att för klaganden ej vore något att vinna genom ett uppskov, avslagit hans uppskovsanhållan och avkunnat häradsrättens i handlingarna in-

tagna utslag, därmed klaganden låtit sig nöja. Riktigheten av Grönings uppfattning angående avsikten med åtalet syntes framgå även av den omständigheten, att Björkling ej funnit anledning att överklaga utslaget.

Klaganden erhöll tillfälle inkomma med påminnelser men underlät att inkomma därmed.

I en till advokatfiskalen vid Svea hovrätt avlåten skrivelse anförde jag följande:

Vad i ärendet förekommit har jag icke funnit föranleda någon min vidare åtgärd mot Bertram, å vilken klagomålen närmast hava avseende. Däremot har jag icke kunnat undgå att finna häradsrättens behandling av ovan omförmälda mål i vissa hänseenden så anmärkningsvärd, att mitt ingripande därav påkallas.

Beträffande först den utredande handläggningen inför häradsrätten av ifrågavarande mål synes densamma, såvitt av domboken framgår, hava varit långt ifrån tillfredsställande. Nödig klarhet om åtalets vidd synes sålunda hava saknats, utan att från häradsrättens sida något åtgjorts för sådan klarhets ernående. I den mån landsfogden Björkling vidare underlät att lämna närmare redogörelse för de i polisrapporterna antydda förskingringsbrotten, hade häradsrätten uppenbarligen bort söka få klarhet därutinnan samt utreda de närmare omständigheterna i vart och ett av de särskilda fallen. Denna skyldighet synes häradsrätten helt och hållet hava åsidosatt. De nu berörda bristerna i handläggningen synas mig, ehuru de lära få anses vidlåda utredningen såsom helhet betraktad, i särskild grad framträda beträffande det belopp av omkring 2,000 kronor, i fråga om vilket anteckning gjorts i slutet av polisrapporten den 26 maj 1924. Ehuru häradsrätten i fråga om detta belopp funnit klaganden förvunnen till förskingring, är utredningen därutinnan sådan, att det till och med måste på det allvarligaste ifrågasättas, om klaganden ens haft anledning att betrakta sig såsom i berörda avseende ställd under åtal. Att Bertram vid rapportens uppsättande icke tagit i beräkning, att åtal på denna punkt skulle komma till stånd, torde framgå såväl därav, att han icke i nämnda del verkställt någon som helst utredning, som ock av hans egen förklaring till Björkling att han i rapporten — såsom denna även giver vid handen — mera i förbigående omnämnt ifrågavarande förhållande. Då nu nämnda polisrapport av häradsrätten lades till grund för klagandens hörande i målet, borde det, enligt min mening, hava för häradsrätten framstått såsom oundgängligt att få klargjort, bland annat, om åtalet mot klaganden avsåge jämväl förskingring av berörda 2,000 kronor, liksom det också lärer vara uppenbart att, om berörda sak visat sig inbe-

gripen under åtalet, ytterligare utredning varit oeftergivlig. Handlingarna i målet lämna emellertid icke ens upplysning om vad slags skattemedel nämnda belopp utgjort, och inga närmare upplysningar synas hava inhämtats, huru vid förskingringen skulle hava tillgått eller vilka motiv, som legat till grund för densamma. Liknande brister vidlåda även handläggningen i övrigt. Om, såsom Gröning i sin förklaring åberopat, klagandens anförande inför häradsrätten varit tämligen oredigt och för det mesta gått på sidan av saken, synes det hava varit så mycket mera angeläget, att domstolen utövat en klarläggande och målmedveten processledning.

I betraktande av förenämnda brister i handläggningen synes häradsrättens beslut den 9 februari 1925 att avslå klagandens i särskild skrift gjorda anhållan om uppskov för ytterligare utredning i målet hava varit allt annat än välgrundat. Vad Gröning anfört till försvar därför torde icke förtjäna avseende. Även om Gröning haft den uppfattningen att det i målet endast gällt att få fastslaget, att klaganden vore skild från sin befattning såsom polisman, och att något annat straff icke kunde komma i fråga, torde denna omständighet icke få anses ägnad att tjäna till försvar för det synnerligen lättvindiga sätt, på vilket målet av häradsrätten handlagts. Dels synes nämligen Grönings berörda uppfattning, såsom i det följande skall närmare beröras, icke kunna betecknas såsom annat än en i och för sig icke försvarbar missuppfattning, och dels torde, även om uppfattningen hade varit riktig, densamma likväl i allt fall icke hava berättigat domstolen att underlåta åtminstone sådan utredning, som för framtiden möjliggjort en nöjaktig identifikation av de brott, till vilka den tilltalade befunnits förvunnen. För klaganden torde det för övrigt under inga förhållanden kunna antagas hava varit likgiltigt, i vad mån det i utslaget bleve fastslaget, att han gjort sig skyldig till förskingring. Det förefaller därför rimligt och naturligt, att klaganden vid närmare eftertanke påyrkat en fullständigare utredning bland annat genom förebringande av den av klaganden i juni 1924 till landsfogden avgivna förklaringen, som klaganden hade funnit icke vara intagen i protokollet, oaktat den polisrapport, i anledning av vilken förklaringen avgivits, däri influtit.

Det synes mig därför obestridligt, att häradsrätten genom sitt beslut att på grundvalen av den ofullständiga utredning, som förelåg, förvägra klaganden uppskov och företaga målet i befintligt skick till slutligt avgörande åsidosatt såväl de krav, som ur den allmänna rättssäkerhetens synpunkt måste uppställas på domstolens processledning, som även klagandens befogade anspråk på att icke bliva dömd på en bristfällig utredning. Jag finner det fel, häradsrätten sålunda begått, vara av den art, att

Gröning, vilken vid tillfället fört ordet i häradsrätten, icke kan undgå att därför ställas till ansvar.

Beträffande vidare det slut, häradsrättens utslag innehåller, måste det samma anses icke vara med gällande lag överensstämmande. Jag bortser därvid från den oegentlighet i formellt hänseende, som synes mig ligga däri, att häradsrätten åberopat, förutom 25 kap. 11 och 22 §§ strafflagen, jämväl 25 kap. 17 § och 4 kap. 1 § samma lag, och åsyftar allenast det slut, häradsrättens utslag i sak innehåller.

I 25 kap. 11 § strafflagen stadgas att, om ämbetsman tillgriper och förskingrar penningar eller annat, vare sig statens eller annans tillhörighet, som han i kraft av sitt ämbete till förvarande, förvaltning eller redovisning emottagit, skall han avsättas och förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas samt dessutom dömas till straffarbete från och med 6 månader till och med 4 år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till fängelse. Gitter han det förskingrade genast ersätta, eller sådan säkerhet därför ställa, att någon skada av tillgreppet ej kan komma, skall han dömas till avsättning.

Enligt 22 § i samma kapitel skall vad om statens ämbetsmän i kapitlet stadgas även gälla om de tjänstemän, som lyda under ämbets- eller förvaltningsmyndigheterna, och om andra, som äro förordnade att förrätta ämbete eller tjänsteärende.

I 2 kap. 17 § strafflagen heter det att, om den, som till avsättning eller mistning av ämbete på viss tid gjort sig skyldig, ej är i besittning av det ämbete, vari han sig förbrutit; då skall, i stället för ämbetets förlust, dömas till böter, efter ty i 25 kap. 21 § sägs, eller till fängelse i högst 6 månader. Den, som till avsättning gjort sig förfallen, vare ock, stadgas det slutligen, underkastad den påföljd, som i 15 § 1 mom. sägs, om brottet med sådan påföljd belagt är.

Då i förevarande fall häradsrätten funnit, att klaganden i de i utslaget angivna hänseenden gjort sig skyldig till förskingring av skatte- och bötesmedel, som klaganden i egenskap av polisman i Bollnäs köping haft att på vederbörandes order indriva, samt att klaganden ersatt de förskingrade beloppen men att han ej längre innehade befattning såsom polisman i köpingen, har häradsrätten funnit åklagarens talan ej föranleda annat yttrande, än att klaganden, jämlikt i utslaget åberopade lagrum, gjort sig förfallen till avsättning.

Jämlikt stadgandet i 2 kap. 17 § strafflagen hade emellertid häradsrätten under de nyss angivna förutsättningarna bort döma klaganden till straff, bestående av böter eller fängelse och utmätt enligt vanliga grunder med hänsyn tagen till alla på straffmätningsfrågan inverkande omständigheter. Då Gröning i sin till mig avgivna förklaring synes utgå från, att

i det föreliggande fallet fråga kunnat bliva endast om böter, torde berörda uttalande bero på någon feluppfattning.

I det till högsta domstolens granskning framlagda förslag, som föregick strafflagens införande och som jämväl skilde mellan avsättning och mistning av ämbete, ehuru under andra begreppsbestämningar, stadgades uttryckligen, att vid ifrågavarande slag av strafförvandling fängelse skulle ovillkorligen ådömas i stället för avsättning och böter lika ovillkorligt i stället för mistning av ämbete. Sedan högsta domstolens flesta ledamöter vid 15 och 16 §§ föreslagit att giva begreppen avsättning och mistning av ämbete det innehåll, de nu äga, hemställdes beträffande 17 §, att den måtte omredigeras på visst av ledamöterna föreslaget sätt med hänsyn, bland annat, till den förändrade lydelse av de föregående paragraferna, varom förut hemställts. Den sålunda föreslagna redaktionen av 17 §, som kom till stånd utan att fråga uppstod om ändring av valvationsnormen, antogs, såvitt nu är i fråga, i allt väsentligt av rikets ständer och utgör det nu gällande lagbudet.

Carlén har i sin år 1866 utgivna kommentar till strafflagen anmärkt att, ehuru nämnda historik möjligen kunde föranleda till den slutsats, att lagbudets författare varit av den mening, att fängelse alltid borde sättas i stället för avsättning och böter alltid i stället för suspension, finge sådant dock icke binda domarens prövning på samma ovillkorliga sätt, som ett uttryckligt lagbud, allraminst då, såsom här vore fallet, den oförtydbara ordalydelsen klart angåve en annan åsikt. Endast såvida finge man fästa sig därvid, att man tillämpade grundsatsen såsom en regel för vanliga fall, helst det skulle kunna hända, att densamma, alltid tillämpad, kunde någon gång leda till större lidande för den brottslige, än han förtjänt, och tvärtom. Ty ehuru fängelse vore en svårare straffart än böter, följde ej därav att det alltid vore ett svårare straff, då, såsom i förevarande fall, fängelsetidens maximum vore endast 6 månader, men böterna kunde uppgå till ett helt års lön, som för en del ämbetsmän bestege sig till flera tusentals riksdaler.

Det är uppenbart, att lagstiftaren velat förhindra, att en tjänsteman, som gjort sig skyldig till förskingring och icke längre innehar sin tjänst, skulle helt undgå straff. Då klara och tydliga bestämmelser sålunda givits för dylikt fall, synes mig en underlåtenhet från domstols sida att iakttaga dessa bestämmelser innefatta ett sådant fel i domarämbetets utövning, som icke bör få passera opåtalt. Jag finner sålunda, att häradsrätten jämväl i sist berörda avseende gjort sig skyldig till tjänstefel av beskaffenhet att böra beivras. Såsom häradsrättens ordförande är Gröning ansvarig för det felaktiga förfarandet.

Jag uppdrog därför åt advokatfiskalen att ställa Gröning under åtal

inför hovrätten för tjänstefel i de avseenden, jag ovan angivit, samt å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet. Tillfälle borde beredas klaganden att bliva i målet hörd, och borde av honom framställda anspråk, i den mån de kunde anses befogade, understödjas.

Svea hovrätt yttrade i utslag *den 7 december 1926* följande:

Enär häradsrätten icke bort på grundval av den bristfälliga utredning, som förelegat uti ifrågakomna mål, företaga detsamma till avgörande utan, på sätt jämväl av klaganden yrkats, uppskjuta detsamma för vidare utredning, samt häradsrätten uti sitt i målet meddelade utslag uraktlåtit att, såsom ske bort, ådöma klaganden ansvar jämlikt 2 kap. 17 § strafflagen, alltså och då Gröning, vilken i egenskap av häradsrättens ordförande vore för anmärkta felaktigheter ansvarig, genom desamma gjort sig skyldig till försummelser i sitt ämbete, prövade hovrätten jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen lagligt döma Gröning att för envar av nämnda försummelser böta 50 kronor eller tillhopa 100 kronor.

Av klaganden i målet framställt ersättningsyrkande lämnade hovrätten såsom obestyrkt utan bifall.

II. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtal, m. m.

Under denna avdelning har jag, i likhet med vad som skett de närmast föregående åren, av sparsamhetsskäl intagit redogörelse för allenast ett tiotal under år 1926 behandlade ärenden.

1. Domstols medverkan i lagfarts- och inteckningsärenden till styrkande av laga åtkomst.

Enligt 7 § i kungl. förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom skall, när lagfart sökes, förre ägarens laga åtkomst styrkas och i protokollet tecknas, och lagfarten må, utom i vissa undantagsfall, icke beviljas, innan förre ägarens åtkomst blivit styrkt. Enligt 8 § skall regelmässigt med förre ägarens fång vara lagfaret, innan lagfart å det senare fånget må beviljas.

Motsvarande bestämmelser återfinnas i 12 och 41 §§ i kungl. förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom för där avsedda fall.

Ett spörsmål, som på detta område från olika utgångspunkter lätt kan uppkomma, är, i vad mån skriftliga bevismedel av sökande i lagfarts- och inteckningsärenden måste företes i sådana fall — vilka numera äro de ojämförligt vanligaste — då den person, vilkens åtkomst det gäller att styrka, erhållit lagfart å sitt fång jämlikt 1875 års lagfartsförordning och anteckning om hans lagfart följaktligen är införd i den i 18 § i förordningen omförmälda bok. Frågan är, i vad mån sistnämnda omständighet kan anses befria sökanden från att fullgöra sin bevisskyldighet annorledes än genom en hänvisning till lagfartsboken. Detta spörsmål är, såsom här nedan närmare skall belysas, av betydelse först och främst ur rättssäkerhetens synpunkt. Men det har måhända hittills tilldragit sig en mera allmän uppmärksamhet huvudsakligen såsom en fråga, huruvida det åligger domstolen att kostnadsfritt med ledning av lagfartsboken anteckna i protokollet vad som erfordras till styrkande av åtkomst och lagfart eller om sökanden skall till bevis därom behöva förete någon handling.

Mycket vanligt torde vara, att domstolen i detta hänseende visar stort tillmötesgående mot allmänheten och utan vidare gör erforderliga anteckningar ur för domstolen tillgängliga handlingar. Men det saknas nog å andra sidan ingalunda exempel på att domstolen tager betalning för arbetet genom debitering för bevis, vilka under expeditionstiden för ändamålet särskilt utfärdas och i protokollet anmärkas såsom åberopade av sökanden.

Såväl den ena som den andra av dessa två metoder lider, alldeles oavsett debiteringsfrågan, till vilken jag i det följande skall återkomma, ur rättssäkerhetens synpunkt av en viss svaghet, som sammanhänger med möjligheten, att domstolen, då den utan närmare anvisning av den rättssökande gör anteckning om föregående lagfart eller utfärdar bevis därom, kan tänkas begå ett misstag och till grund för sitt beslut i det förevarande ärendet lägga uppgifter, som i själva verket avse en helt annan fastighet eller fastighetsdel än den i ärendet åsyftade. För att närmare belysa detta må här i korthet omnämnas ett fall, som jag nyligen haft under behandling.

Jockmocks lappmarks tingslags häradsrätt hade den 1 september 1910 beviljat lagfart för N. P. Sundgren å $^{2}/_{64}$ mantal Wuollerim nr 7 och den 2 februari 1914 för N. P. Sundgren och hans hustru å $^{3}/_{64}$ mantal Wuollerim nr 7 (7^{3}). Genom köpebrev den 7 april 1924 sålde N. P. Sundgren och hans hustru till sin son E. G. Sundgren sin "hemmansdel $^{2}/_{64}$ mantal nr 7 Wuollerim". På grund av köpebrevet beviljade därpå häradsrätten den 14 april 1924, efter anteckning till åtkomstens styrkande av den för N. P. Sundgren och hans hustru den 2 februari 1914 meddelade lagfarten, lagfart för E. G. Sundgren å $^{2}/_{64}$ mantal Wuollerim nr 7 (av 7^{3}).

N. J. Sundgren såsom målsman för E. G. Sundgren anförde därefter klagomål hos mig över att lagfart meddelats icke, såsom med ansökningen avsetts, å $^{2}/_{64}$ mantal nr 7 utan å $^{2}/_{64}$ mantal av 7^{3} samt anhöll att, då dessa vore skilda fastigheter, rättelse måtte ske utan kostnad för lagfartssökanden.

Enligt infordrade förklaringar har det $^{2}/_{64}$ mantal, varå N. P. Sundgren den 1 september 1910 erhållit lagfart, registerbeteckningen 7^{6} och har L. O. Sandström den 1 september 1924 fått lagfart å nämnda $^{2}/_{64}$ mantal, så ock å återstående $^{1}/_{64}$ mantal av 7^{3}. T. f. domhavanden T. Caap, som den 14 april 1924 fört ordet i häradsrätten, anförde i hit avgivna förklaringar, att sökanden, som nu tydligen menade, att han köpt $^{2}/_{64}$ mantal 7^{6}, i det sistnämnda dag handlagda lagfartsärendet icke åberopat någon fångesmännens åtkomst till annan fastighet än Wuollerim 7^{3} och att i köpebrevet den försålda fastigheten icke angivits annorlunda än med avseende å mantalet; det syntes därför vara förklarligt, att häradsrätten, i saknad av varje annan utredning, till styrkande av fångesmännens åtkomst antecknat den senast för dem meddelade lagfarten å fastighet inom hemmanet Wuollerim nr 7; men hade sökanden t. ex. företett det för N. P. Sundgren den 1 september 1910 utfärdade lagfartsbeviset, hade han naturligtvis fått lagfart på $^{2}/_{64}$ mantal 7^{6}.

På grund av vad i nämnda ärende upplysts har jag icke ansett den tillväventyrs förelupna felaktigheten kunna såsom tjänstefel beivras; och vederbörande rättssökande, som själv icke vårdat sig om att med erfor-

derlig noggrannhet klargöra, vilken fastighet som med köpet avsetts, torde sakna laga fog att söka vältra det ekonomiska ansvaret för felet över å domstolen.

Vad i ärendet förekommit synes mig emellertid visa, att det kan vara vanskligt nog att avstå från fordran på att vederbörande sökande själv avlämnar skriftligt bevis till styrkande av åtkomst och lagfart för den person, från vilken han härleder sin rätt. Förväxlingar kunna tänkas uppkomma t. ex. även av den anledningen, att i lagfartsboken förekomma lika namn, avseende skilda personer.

För den föreliggande frågan äro förarbetena till 1875 års lagfartsförordning av intresse.

I den kungl. proposition med förslag till förordning angående lagfart å fång till fast egendom m. m., som förelades 1873 års riksdag, hade 7 § i förslaget till lagfartsförordning följande lydelse: "När lagfart sökes, skall förre ägarens laga åtkomst styrkas och i protokollet tecknas; och vare förty den, som egendom till annan överlåtit, skyldig att till denne avlämna därför nödiga handlingar. Innan förre ägarens åtkomst blivit styrkt, må lagfarten ej beviljas."

Lagutskottet föreslog, att 7 § skulle erhålla följande lydelse: "När lagfart sökes, skall förre ägarens laga åtkomst, där den ej av fasteboken vises, annorledes styrkas och i protokollet tecknas. Innan förre ägarens åtkomst blivit styrkt, må lagfarten ej beviljas." Utskottet anförde i sin motivering, att utskottet, som i likhet med vad inom högsta domstolen blivit anmärkt ansett överflödigt, att en redan i annan lag grundad föreskrift om skyldighet för överlåtare av egendom att avlämna åtkomsthandlingar här meddelades, tillagt den bestämmelse att, för beviljandet av lagfart, dylika handlingar ej erfordrades, därest förre ägarens åtkomst av fasteboken visades. Utom det att genom denna bestämmelse den lagfartssökandes besvär ofta kunde komma att betydligt underlättas, hade det synts utskottet synnerligen angeläget att, genast från början av fastebokens införande, anvisa densamma dess fulla betydelse, vartill hörde, att de däri gjorda anteckningar ägde vitsord, såvida deras oriktighet ej styrktes.

En medlem av utskottet ville gå än längre i fråga om vitsord åt fasteboken. Enligt hans mening borde i 7 § föreskrivas, bland annat, att lagfart ej finge beviljas, där ej fasteboken visade, att förre ägaren å sitt fång vunnit lagfart och att hans rätt till den egendom, fånget avsåge, eljest vore ostridig.

Under frågans fortsatta behandling i riksdagen yppades betänkligheter mot att tillerkänna fasteboken ett sådant vitsord som det av utskottet i förevarande sammanhang ifrågasatta. Hela saken förföll, som bekant, vid 1873 års riksdag, och i den proposition, som sedermera förelades 1875

års riksdag, hade ifrågavarande stadgande den formulering, som det erhöll i 1875 års lagfartsförordning. Den av lagutskottet uttalade önskan att underlätta de lagfartssökandes besvär i sådana fall, då fasteboken utvisade förre ägarens åtkomst, kom sålunda aldrig till uttryck i lagtexten.

I sin år 1888 utgivna kommentar till lagfartslagen framhåller Nordling under 7 §, att överlåtarens fång, såvitt han därå själv fått lagfart efter år 1875, styrkes genom uppvisande av det i 11 § omnämnda lagfartsbevis, men tillägger, att lagfartsbeviset kan ersättas genom avskrift därav ur rättens handlingar eller till och med genom utdrag av det protokoll, som innehåller beslut om den tidigare lagfarten. Anteckning omedelbart ur lagfartsboken beröres i kommentaren icke i detta sammanhang. Däremot anför Nordling i sin kommentar till inteckningsförordningen under 12 §, att i en framtid, sedan fastighetsböckerna blivit någon längre tid förda, behövdes det ej att besvära sökanden med åstadkommande av bevis om att lagfart beviljats den angivne ägaren, då sådant syntes omedelbart av fastighetsboken.

För min del vågar jag icke påstå den regeln gälla, att sökanden i ett lagfarts- eller inteckningsärende skulle vara berättigad att endast hänvisa till lagfartsboken och att det skulle åligga domstolen att utan vidare med ledning av densamma göra erforderliga anteckningar i protokollet. Såsom ovan berörts, ifrågasatte lagutskottet år 1873 införande i lagfartsförordningen av ett stadgande i sådan riktning, men denna tanke kom sedermera icke till uttryck i förordningen. Detta torde också få anses följdriktigt med hänsyn till den ställning, lagfartsboken intager i fråga om det vitsord, som i jämförelse med lagfartsprotokollet tillmätes densamma. Som bekant är boken ingenting annat än ett register till protokollet; och det är i protokollet, som upplysningar om hithörande rättsförhållanden ytterst äro att hämta. Med en sådan anordning överensstämmer knappast rätt väl att ålägga domstolen såsom en skyldighet att ex officio göra anteckningar med ledning av boken och därpå grunda sina beslut. Skyldigheten borde då sträckas därhän, att domstolen för varje fall skulle gå till protokollet och därifrån hämta nödiga upplysningar. Med hänsyn till domstolarnas mycket upptagna tid förefaller det dock naturligare, att den rättssökande själv förebringar bevisning. Tillgång på skriftliga bevis för detta ändamål borde ej behöva tryta. Då lagfart meddelas, utlämnas ju nämligen icke blott lagfartsbevis med därå tecknat utdrag ur boken utan också utdrag ur protokollet och bevis å själva fångeshandlingen. Enligt min tanke vore det lyckligt, om den rättssökande allmänheten i högre grad än nu är fallet behjärtade, att alla dessa handlingar eller avskrifter av desamma med fördel kunna användas, då det gäller att vid domstolen styrka laga åtkomst till fastigheten.

En sådan medverkan från de rättssökandes sida torde emellertid hava sin största betydelse icke såsom medförande en lättnad i domstolens arbete utan främst såsom en garanti för att inskrivningsärendena handläggas med nödig säkerhet. Ovan anförda exempel på, hur därförutan misstag lätt nog kunna ske, torde i detta hänseende vara belysande. I den mån åter sökandena själva förete bevis om den åtkomst, de vilja åberopa, lära misstag av dylik art vara, såvitt möjligt, förebyggda.

Naturligtvis är det icke min mening att uttrycka något klander av den vitt utbredda och ur vissa synpunkter tilltalande sedvänja, enligt vilken domstolarna pläga tillmötesgå allmänheten genom att kostnadsfritt i protokollet göra nödiga anteckningar om åtkomst och tidigare beviljad lagfart. Jag har endast velat framhålla, att ett dylikt förfarande, om ej mycket stor försiktighet iakttages, stundom kan vara förenat med vissa vanskligheter och att, enligt min tanke, det skulle vara gagneligt, om domstolarna, på lämpligt sätt och utan ett bryskt brytande av tidigare praxis, verkade för att de rättssökande måtte själva förete bevis om de åtkomster med däråt beviljad lagfart, som de vilja åberopa. I regel torde väl ock detta lätt kunna ske, bland annat genom uppmaning, där så erfordras, att under expeditionstiden komplettera ansökningshandlingarna genom att insända dylikt bevis.

Något, som jag däremot anser förtjäna ett obetingat ogillande, är, om den vana allmänheten mångenstädes fått att icke förete lagfartsbevis eller annan därmed jämförlig handling av domaren utnyttjas i rent debiteringssyfte på sådant sätt, att sökanden tyst förutsättes hava till styrkande av den persons åtkomst, från vilken sökanden härleder sin rätt, begärt äganderättsbevis eller avskrift av lagfartsbevis eller lagfartsprotokoll samt, utom för övriga expeditioner i lagfarts- eller inteckningsärendet, avkräves avgift även för dylik expedition. Ett sådant förfarande lärer ingalunda kunna anses rättfärdigat därigenom, att allmänheten måhända finner sig däri utan att protestera. Expeditioner av antytt slag torde uppenbarligen icke böra utfärdas utan att begäran därom framställts. Icke heller synes det mig vara med domstolens värdighet förenligt att föranleda en dylik begäran i sådant fall, då sökanden lika väl kan förhjälpas att nå åsyftat resultat genom en uppmaning att underkasta sig den mindre kostnad, som är förenad med insändande till domstolen t. ex. av ett i hans ägo befintligt lagfartsbevis.

Att märka är för övrigt, att dylika bevis, då de "åberopas" i inskrivningsärendet utan att sökanden först själv haft desamma i handom, tydligen icke alls äro ägnade att på samma sätt som bevis, vilka sökanden verkligen företett, innebära ett skydd mot misstag av förut härovan antydd art.

2. Fråga om tillsyn över att nämndeman icke obehörigen kvarsitter i nämnden utöver den tid, för vilken han blivit vald.

I en hit inkommen skrift anförde två personer i Silvåkra och Revinge klagomål däröver att, ehuru nämndeman enligt lag skulle utses för en tid av 6 år och val av nämndeman för Silvåkra och Revinge socknar i Torna härad icke förrättats sedan år 1907, domhavanden i Torna och Bara härads domsaga icke föranstaltat om nytt val av nämndeman för berörda socknar. Klagandena anhöllo om min medverkan för åstadkommande av dylikt val.

Sedan jag i anledning av innehållet i klagoskriften anmodat häradshövdingen i domsagan Chr. Ahlgren att inkomma med yttrande, anförde Ahlgren bland annat följande: Häradsdomaren P. Åkesson i Silvåkra hade den 1 oktober 1900 valts till nämndeman för Silvåkra och Revinge socknar och hade alltsedan dess tjänstgjort i nämnda egenskap. Sedan klagomålen delgivits Åkesson, hade han till domhavanden avlämnat en till domsagans häradsrätt ställd skrift, däri han hemställt, att häradsrätten måtte i skrivelse till ordföranden å Revinge sockens kommunalstämma anmoda denne att föranstalta om val av nämndeman för socknarna. Klagandena, anförde Ahlgren vidare, syntes förmena, att det skulle åligga domhavanden att tillse, att, sedan nämndeman blivit utsedd, nytt val inom varje sexårsperiod därefter ägde rum. Denna åsikt vore, enligt Ahlgrens mening, felaktig. Då nämndeman entledigades av rätten, ålåge det naturligtvis domhavanden att därom underrätta vederbörande med anmodan att hålla nytt val. Det syntes också tillkomma domhavanden att tillse, att, då ledighet eljest uppstode, nytt val ägde rum. Men, sedan nämndeman blivit i laga ordning vald, borde han av domhavanden anses behörig och skyldig att bestrida tjänsten, till dess domhavanden erhållit underrättelse, att annan person blivit utsedd i hans ställe. I svensk lag funnes Ahlgren veterligen intet stadgande, som förpliktade domhavanden att tillhålla de kommunala myndigheterna att fullgöra sitt åliggande att företaga nytt val för varje sexårsperiod. Ej heller eljest syntes någon giltig grund för en dylik förpliktelse för domhavanden kunna andragas. Domhavanden visste ju icke ens, när valperioderna för nämndemännen, i Torna och Bara härads domsaga 24 stycken, utginge, och han torde ej vara skyldig att för sådant ändamål föra några minnesanteckningar. Det syntes för övrigt vara svårt att inse, varför icke de kommunala myndigheterna skulle vara skyldiga att själva föranstalta om de periodiskt återkommande valen av kommunala förtroendemän. I Torna och Bara härads domsaga förekomme det stundom, att nämndeman hos häradsrätten, med anmälan att hans mandat gått till ända, anhölle, att häradsrätten måtte avlåta skrivelse till vederbörande kommun om nytt val. Dylika

anmälningar åtföljdes vanligen av förklaring, att vederbörande ej ville mottaga återval, och uppfattades av nämndemannen såsom begäran om entledigande. Men i de flesta fall syntes de kommunala myndigheterna själva föranstalta om nyvalen, möjligen efter påstötning från nämndemannen. Åkessons förutnämnda skrivelse komme att föredragas för häradsrätten den 8 mars 1926 och torde föranleda en skrivelse till ordföranden å Revinge sockens kommunalstämma med begäran om nytt nämndemansval i ifrågavarande socknar.

Bestämmelserna om val av nämndemän äro upptagna i 1 kap. 1, 2 och 3 §§ rättegångsbalken. Val förrättas på landet å kommunalstämma och i stad, som lyder under landsrätt, å allmän rådstuga. Där flera socknar eller socknedelar äro förenade till gemensam valkrets, äger rätten bestämma, å vilken sockens kommunalstämma valet skall förrättas.

Beträffande valperioden stadgas i 2 §, att nämndeman skall väljas för 6 år, dock med rätt för den valde att avgå efter 2 år. Flyttar nämndeman ur valkretsen eller visar eljest giltigt hinder, må rätten entlediga honom, ändå att han ej tjänstgjort 2 år. Nämndeman, som är berättigad att avgå från tjänsten, skall dock fortfarande bestrida densamma, till dess besked till domaren inkommit, att annan blivit vald.

I 3 § föreskrives dels att klagan över nämndemansval skall föras hos rätten och dels att rätten äger pröva den valdes behörighet, ändå att klagan ej föres.

Förr valdes nämndeman för obestämd tid. Förslag om ändring därutinnan framlades emellertid i ett av särskilda kommitterade den 30 maj 1868 avgivet betänkande med förslag till stadga angående allmänna underdomstolarna å landet. I förslagets 7 § stadgades nämligen, att nämndeman skulle väljas för 6 år, och anförde kommitterade såsom motiv därför att, ehuru många praktiskt viktiga skäl utan tvivel talade för att nämndemän ägde rättighet bibehålla sina befattningar så länge de själva ville, strede dock sådant emot själva grunden för nämndemansinstitutionen. Folkets andel i lagskipningen borde ej utövas av andra än dem, som åtnjöte folkets förtroende, och, om ett misstag vid val till nämndeman blivit begånget, borde det finnas en möjlighet att någon gång rätta detsamma. Det vore med avseende därå kommitterade föreslagit, att val till nämndeman skulle avse endast 6 år, de väljande obetaget att omvälja den avgående nämndemannen, ifall han fortfarande ägde deras förtroende och själv ville åtaga sig längre tjänstgöring.

På grundval av berörda förslag till stadga avlät Kungl. Maj:t till 1872 års riksdag proposition om antagande av en författning angående ändring

i vissa fall av gällande bestämmelser om häradsting. Det i propositionen framlagda förslaget upptog dock icke ovanberörda bestämmelse om nämndemansval. I en vid samma riksdag väckt motion föreslogs emellertid, att riksdagen måtte antaga kommitterades förslag till stadga angående underdomstolarna på landet med därtill hörande författningar av den natur, att riksdagen rörande dem ägde beslutanderätt.

Lagutskottet, som hade att yttra sig över berörda proposition och motion, hemställde i avgivet utlåtande, att motionen, i vad den avsåge antagande av kommitterades förslag i dess helhet, ej måtte bifallas. Under framhållande av samma synpunkter, som av kommitterade uttalats i motiven till 7 § i stadgeförslaget, föreslog emellertid utskottet bland annat sådan ändring av bestämmelserna i 1 kap. rättegångsbalken, att mandatstiden för nämndeman skulle bliva 6 år, dock med rätt för den valde att avgå efter 2 år.

Utskottets hemställan i sistnämnda del bifölls av riksdagen. Genom kungl. förordningen den 19 juli 1872 angående ändring i vissa delar av rättegångsbalken erhöllo bestämmelserna gällande kraft.

Då sålunda i lag uttryckligen stadgats, att nämndemans mandatstid skall vara 6 år, ligger det enligt mitt förmenande i sakens natur, att häradsrätten eller domhavanden i sin egenskap av rättens ordförande bör hålla hand över att de därom givna bestämmelserna även efterföljas. Såsom motiven till berörda bestämmelser giva vid handen, hava dessa tillkommit för att framtvinga en omprövning tid efter annan, huruvida en tidigare vald nämndeman fortfarande är i besittning av uppdragsgivarnas förtroende. Vid sådant förhållande synes det mig också bäst överensstämma med lagens mening att, om den väljande korporationen icke vid utgången av den tid, för vilken nämndeman valts, själv vidtager åtgärder för anställande av nytt val, domhavanden väcker fråga därom genom en anmälan om att mandatstiden tilländalupit. I detta sammanhang vill jag också erinra om det förhållandet, att häradsrätten, då flere socknar eller socknedelar äro förenade till ett valdistrikt, ju har att bestämma, å vilken sockens kommunalstämma valet skall äga rum.

Men även andra skäl än de nu nämnda kunna andragas för att övervakning i förevarande hänseende bör ske från domstolens sida.

Enligt 1 kap. 3 § rättegångsbalken äger, såsom redan nämnts, häradsrätt, oberoende av om klagan över nämndemansval föres eller icke, pröva nämndemannens behörighet. Fullgörandet av denna prövning torde emellertid för häradsrätten vara icke blott en rätt utan även en plikt. För den dömande myndighetens auktoritet kan det nämligen ingalunda vara likgiltigt, huruvida de, som deltaga i utövningen av domsrätten, äro behöriga därtill eller icke. Denna häradsrättens plikt torde ej vara inskränkt till

det tillfälle, då anmälan göres om val av ny nämndeman, utan lärer få anses föreligga hela den tid, under vilken nämndemannen tjänstgör. Skulle nämndemannen under mandatstiden av en eller annan orsak bliva obehörig att vidare fullgöra det honom anförtrodda uppdraget, torde häradsrätten icke böra tillåta honom att tjänstgöra i häradsnämnden, och enligt mitt förmenande bör häradsrätten i dylikt fall även meddela vederbörande kommunalstämma eller allmänna rådstuga underrättelse om förhållandet. Sedan den i lagen stadgade mandatstiden av 6 år gått till ända, torde emellertid utan nytt val behörighet för nämndemannen icke kunna anses vara för handen. Vid sådant förhållande lärer också häradsrätten böra tillse, att nämndemannen icke på grund av det tidigare valet tjänstgör i nämnden efter utgången av den tid, för vilken han blivit vald. I sammanhang därmed synes häradsrätten eller domhavanden lämpligen böra underrätta nämndemannens uppdragsgivare om förhållandet, så att nytt val kan äga rum.

Även om, såsom Ahlgren anfört, något uttryckligt stadgande, som åläg-ger häradsrätten eller domhavanden att meddela kommunalstämma eller allmän rådstuga dylik underrättelse, icke finnes, torde man dock på grund av vad ovan anförts kunna uttala såsom en allmän och med god ordning överensstämmande regel att så bör ske, i all synnerhet som ett dylikt åliggande icke kan anses vara på något sätt betungande för rätten eller domhavanden.

Denna min uppfattning överensstämmer också med vad en min företrädare i ämbetet tidigare uttalat i samma ämne. I sin till 1896 års riksdag avgivna berättelse (sid. 83) anförde nämligen dåvarande J. O., bland annat, att i avseende å tillsynen över att nämndeman icke obehörigen i nämnden kvarsutte utöver den tid, för vilken han blivit vald, innehölle 1872 års förordning icke något uttryckligt stadgande. I följd därav hade en olika praxis i detta hänseende utbildat sig på särskilda orter. En del domhavande ansåge nämnda tillsyn icke vidkomma dem utan åligga vederbörande valkrets. På andra ställen åter ansåge domhavanden sig skyldig att övervaka, att nämndemän, som tjänat ut sin tid, bleve behörigen ersatta. Då denna sist omförmälda praxis syntes J. O. överensstämma med den ställning, lagen anvisat domhavanden såsom rättens ordförande, och otvivelaktigt vore mest ägnad att betrygga god ordning i nu omförmälda avseende, hade J. O. särskilt under sina ämbetsresor fäst vederbörande domhavandes uppmärksamhet på lämpligheten av att genom förande av förteckningar över nämndemännen och tiderna för deras val bereda sig möjlighet att utöva en verksam kontroll därutinnan. J. O. hade ansett sig äga så mycket större anledning därtill, som det, bland annat genom en hos J. O. gjord anmälan, visat sig vara ganska vanligt, att i häradsrätterna sutte nämndemän, som tjänstgjort, stundom mycket lång tid, utöver

de 6 år, för vilka de blivit valda, vilket förhållande möjligen kunde leda till förvecklingar och i alla händelser icke överensstämde med gällande lag.

Vad de förevarande klagomålen angick, syntes åtgärder redan hava vidtagits för åstadkommande av nytt val av nämndeman för Silvåkra och Revinge socknar. På grund därav fann jag klagomålen ej föranleda annan åtgärd än att jag i en den 12 maj 1926 till Ahlgren avlåten skrivelse delgav Ahlgren min uppfattning i ämnet under förväntan, att densamma för framtiden måtte vinna beaktande.

3. Fråga huruvida grunderna för 20 kap. 9 § strafflagen må leda till inskränkning av tillämpningen av 4 kap. 10 § samma lag.

Vid granskning av fångförteckningar från kronohäktet i Hudiksvall fann jag anledning inhämta närmare kännedom om ett av Bergsjö och Forssa tingslags häradsrätt den 16 maj 1925 under häradshövdingen N. Wihlborgs ordförandeskap meddelat utslag i mål angående häktade tjeckoslovakiske undersåten F. J. Sochor. Sedan avskrift av utslaget införskaffats, framgick därav:

att häradsrätten genom utslag den 4 april 1925 dömt Sochor, vilken var född den 24 maj 1908, jämlikt 20 kap. 4 § 4 mom., jämfört med 5 kap. 2 § strafflagen för inbrottsstöld, förövad natten mellan den 16 och den 17 mars 1925, att hållas till straffarbete 4 månader, därvid häradsrätten förordnat, att med straffets verkställighet skulle anstå och att på Sochors uppförande under en prövotid av 3 år samt på omständigheter i övrigt, som angivas i lagen angående villkorlig straffdom, skulle bero, huruvida straffet skulle gå i verkställighet,

samt att samma häradsrätt genom förstberörda utslag den 16 maj 1925 — efter det häradsrätten funnit Sochor skyldig att hava dels söndagen den 19 april 1925 ur en i en kyrka upphängd sparbössa, vilken han brutit upp, tillgripit omkring 9 kronor i penningar, dels natten mellan den 24 och den 25 april 1925 ur en lekstuga, till vilken Sochor berett sig tillträde genom att slå sönder en fönsterruta och inifrån avlyfta fönsterhakarna, tillgripit föremål av olika slag till värde av sammanlagt omkring 25 kronor och i en olåst bagarstuga tillgripit två fällar och ett jaktgevär med därtill hörande krut, hagel och kruthorn, värderade till sammanlagt 35 kronor, dels natten mellan den 28 och den 29 april 1925 i en låst skrubb, till vilken Sochor brutit upp dörren, tillgripit kläder till värde av 20 kronor, och dels natten mellan den 29 och den 30 april 1925 tillgripit en velociped, värd 100 kronor, — med förklarande, att anståndet med straffet för den av Sochor natten mellan den 16 och den 17 mars 1925 förövade in-

brottsstöld skulle vara förverkat, och under anförande, att straffet för sagda brott och straffet för de brott, för vilka Sochor i senare målet stode under tilltal, skulle så bestämmas, som om Sochor varit för samtliga brotten på en gång lagförd, dömt Sochor, jämlikt 20 kap. 1 §, 4 § 4 mom. och 9 § strafflagen, jämförda med 4 kap. 10 §, 5 kap. 2 § och 7 kap. 4 § strafflagen, att för å särskilda ställen och tider delvis medelst inbrott och delvis å sabbatstid förövad stöld hållas till straffarbete i 6 månader.

Häradsrättens två berörda utslag hade enligt av vederbörande därom utfärdat bevis vunnit laga kraft.

Som häradsrättens åtgärd att ådöma ett gemensamt straff för samtliga omförmälda tillgreppsbrott icke syntes stå i överensstämmelse med föreskrifterna i 4 kap. 10 § strafflagen, anmodade jag Wihlborg att till mig inkomma med yttrande.

I avgivet yttrande anförde Wihlborg följande:

I det ifrågavarande utslaget hade häradsrätten, efter att hava konstaterat de tillgreppsbrott, vilka Sochor förövat efter utslaget den 4 april 1925, varigenom han för en natten mellan den 16 och den 17 mars 1925 förövad inbrottsstöld villkorligt ådömts straffarbete i 4 månader, till en början förklarat anståndet med straffet för sagda inbrottsstöld förverkat och därefter ådömt Sochor ett gemensamt straff för såväl sistnämnda inbrottsstöld som de efter den 4 april 1925 förövade tillgreppsbrotten. Det kunde måhända synas, som om detta häradsrättens förfarande stode i strid med stadgandet i 4 kap. 10 § strafflagen, enligt vilket lagrum, då någon, sedan han blivit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, ånyo förövat brott, särskilt straff skulle ådömas för det senare brottet. Med tillämpning härav skulle i utslaget den 16 maj 1925 häradsrätten hava först ådömt Sochor straff för de efter den 4 april 1925 förövade brotten och därefter förklarat anståndet med det villkorligt ådömda straffet förverkat, varefter sammanläggning av de båda straffen skulle hava ägt rum. Hade detta förfaringssätt av häradsrätten följts, skulle, då straffet för de efter den 4 april 1925 förövade tillgreppsbrotten givetvis måst sättas högre än det genom utslaget den 4 april 1925 ådömda straffet, det sammanlagda straffet kommit att bliva icke obetydligt högre, än om icke den villkorliga domen kommit emellan. För att undvika att meddela en sådan enligt Wihlborgs mening obillig dom — med hänsyn till Sochors ungdom och åtskilliga med hans uppfostran sammanhängande förhållanden skulle obilligheten av ett straff på minst 9 månaders straffarbete enligt Wihlborgs åsikt hava framträtt särskilt skarpt — hade Wihlborg ansett sig kunna av grunderna för 20 kap. 9 § strafflagen hämta stöd för att betrakta den inbrottsstöld, för vilken Sochor förut visserligen dömts, ehuru dock endast villkorligt, såsom lagförd i sammanhang med de efter

den 4 april 1925 förövade tillgreppsbrotten. Endast därigenom hade enligt Wihlborgs förmenande straffet i det föreliggande fallet kunnat utmätas på ett rättvist sätt. I enlighet med detta betraktelsesätt hade utslaget den 16 maj 1925 avfattats, därvid straffet för samtliga brotten bestämts till 6 månaders straffarbete, vilket straff ansetts motsvara vad rättvisa och billighet i det förevarande fallet fordrat. Av den omständigheten att bland åberopade lagrum upptagits även 4 kap. 10 § strafflagen, varigenom Wihlborg velat framhålla, att de formella betingelserna för tillämpning av sagda lagrum och icke av 4 kap. 9 § strafflagen varit för handen, torde enligt Wihlborgs mening få anses framgå, såväl att Wihlborg ingalunda förbisett bestämmelserna i det förra lagrummet som ock att han, såsom han ovan anfört, hämtat stöd för sitt förfaringssätt uteslutande från 20 kap. 9 § strafflagen. Av vad Wihlborg sålunda andragit framginge, att han icke saknat anledning att avfatta utslaget på sätt som skett.

I 4 kap. 9 § strafflagen stadgas att, om någon, sedan han blivit till straff för ett brott dömd, varder övertygad att förut hava förövat annat brott, då skall straffet så bestämmas, som hade han på en gång varit för båda brotten lagförd; och skall enligt samma lagrum vid straffets tillämpning avräknas vad av det förut ådömda straffet redan kan vara utstått.

Enligt 10 § i samma kapitel skall, om någon, sedan han blivit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, ånyo förövat brott, det eller de särskilda straff, vartill han därför gjort sig skyldig, med iakttagande av de i lagen förut stadgade grunder, av domstolen förenas eller sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställt, när brott ånyo förövades, med vad av samma straff då återstod; och skall å det sålunda bestämda straffet avräknas vad av förra straffet eller sagda återstod därav kan vara verkställt efter det brott ånyo förövades.

I 20 kap. 9 § strafflagen föreskrives att, om någon å särskilda ställen eller tider begått stöld eller inbrott, eller sådant brott och snatteri, och han varder därför på en gång lagförd, han skall straffas efter ty i 4 kap. 3 § sägs, därvid straffet må förhöjas till straffarbete i 1 år utöver den för det svåraste fallet bestämda högsta strafftiden, dock att genom sådan förhöjning tiden för straffarbetet ej må i något fall överskrida 10 år.

Den av Wihlborg uttalade åsikten att laga fog förelegat för den avfattning, häradsrätten under Wihlborgs ordförandeskap givit utslaget av den 16 maj 1925, kan jag icke dela. Då i 20 kap. 9 § strafflagen såsom förutsättning för nämnda lagrums tillämplighet angives, att vederbörande varder för de särskilda tjuvnadsbrotten på en gång lagförd, måste, såsom

av 4 kap. 9 § samma lag otvetydigt torde framgå, därmed förstås, att intet av de brott, som äro i fråga att behandlas enligt 4 kap. 3 § strafflagen, tidigare varit efter åtal föremål för domstols prövning eller, om straff redan ådömts för något av brotten, att sådant fall är för handen, som avses i 4 kap. 9 §. I nu förevarande fall voro ju emellertid samtliga de brott, för vilka Sochor icke tidigare dömts, begångna efter den 4 april 1925, då utslag meddelades i fråga om den i mars samma år förövade inbrottsstölden; och, såsom Wihlborg också själv uttalat, voro därför sådana omständigheter för handen, att fallet, rent formellt sett, bort bedömas icke enligt 4 kap. 9 § strafflagen utan i stället enligt 10 § i samma kapitel. Vid sådant förhållande synes det mig omöjligen låta sig göra att av 20 kap. 9 § eller av grunderna för detta lagrum hämta stöd för att betrakta sist berörda tillgreppsbrott och de övriga tjuvnadsbrotten såsom föremål för gemensam lagföring. Då förutsättningarna för tillämpning av 4 kap. 10 § varit för handen, synes det hava ålegat häradsrätten att också tillämpa sistnämnda lagrum, från vars regler 20 kap. 9 § icke torde få anses stadga något undantag. Den omständigheten att i förevarande fall den först meddelade straffdomen varit villkorlig lärer icke i någon mån kunna förringa giltigheten av det nu sagda.

I sin år 1908 utgivna kommentar till 20 kap. strafflagen har Thyrén vid 9 § behandlat förevarande spörsmål och därvid gjort följande uttalande: Om inkulpaten övertygades om att hava begått ett eller flera brott *efter* den förra domen, så gällde icke regeln i 4 kap. 9 § (även om de senare brotten skulle till de redan ådömda stå i samma *faktiska* förhållande, som vid fortsatt förbrytelse förutsattes). Straffet för ifrågavarande brott måste då utdömas självständigt och jämlikt 4 kap. 10 § sammanläggas med straffet enligt den gamla domen.

Det av Wihlborg berörda förhållandet att med tillämpning i det föreliggande fallet av 4 kap. 10 § det sammanlagda straffet möjligen kommit att bliva högre, än om den villkorliga domen icke kommit emellan, torde vara en följd av hithörande bestämmelser, som lagstiftaren får antagas hava förutsett och godtagit; och det lärer i allt fall icke vara domstol medgivet att i billighetens namn göra undantag från de straff, som i lag äro stadgade.

På grund av vad sålunda anförts fann jag, att häradsrätten genom att icke i det fall, varom nu var fråga, tillämpa 4 kap. 10 § strafflagen förfarit felaktigt, även om det måste medgivas, att ingen rättskränkning för enskild person därav syntes hava blivit följden.

Innan jag vidtog ytterligare åtgärd i ärendet, ansåg jag mig böra delgiva Wihlborg mina synpunkter på frågan. Jag upptog därför i en till Wihlborg avlåten skrivelse vad jag ovan anfört och beredde honom

tillfälle att till mig inkomma med förnyat yttrande samt därvid tillkännagiva, huruvida han vore beredd att för framtiden i fall av liknande beskaffenhet som det förevarande förfara i enlighet med den av mig uttalade uppfattningen.

I ett med anledning därav avgivet yttrande anförde Wihlborg, bland annat, att det ingalunda varit Wihlborgs avsikt att göra gällande, att utslaget icke från formell synpunkt vore antastbart, ävensom att i de fall, då Wihlborg haft att döma i mål, i vilka betingelserna för tillämpning av 4 kap. 10 § strafflagen förelegat, han alltid, med undantag endast för det nu förevarande fallet, tillämpat den av mig i min skrivelse framlagda tolkning av nämnda lagrum.

Då jag, i betraktande av vad sålunda förekommit, fann mig hava fullgod anledning förvänta, att Wihlborg i framdeles förekommande fall iakttoge den enligt min mening riktiga lagtillämpningen i det avseende, varom nu var fråga, fann jag mig kunna låta bero vid vad i saken förekommit.

4. Obehörig ändring av redan expedierade beslut i inskrivningsärenden.

I ett av advokaten P. Johansson härstädes anhängiggjort ärende hade Johansson dels anfört klagomål mot häradshövdingen A. Hult i åtskilliga punkter, vari klagomålen av tjänstförrättande J. O. lämnats utan vidare avseende, dels ock anfört följande:

I november 1922 hade klaganden såsom ombud för viss sökande till Hult inlämnat ett köpekontrakt och en revers för respektive lagfart och inteckning. Sedan ärendena behandlats vid Själevads och Arnäs domsagas häradsrätts sammanträde den 24 november 1922, därvid Hult var ordförande, hade klaganden påföljande vår från domarkansliet låtit återhämta dessa handlingar jämte tillhörande utskrifter av protokoll, vilka handlingar klaganden, utan att taga del av besluten, överlämnat till sökanden. Sedan det befunnits, att såväl lagfarts- som inteckningsansökningen avslagits, hade klaganden infunnit sig hos Hult och påvisat, att ansökningarna bort bifallas. Sedermera hade klaganden på nytt låtit upplämna handlingarna till Hult för att få ärendena ånyo behandlade vid instundande ting. Hult hade emellertid, fastän han under mellantiden utfärdat gravationsbevis å fastigheten i fråga, i stället ändrat såväl lagfarts- som inteckningsprotokollet från tingssammanträdet den 24 november 1922, så att ansökningarna blivit bifallna.

I infordrat yttrande anförde Hult bland annat följande:

Klagandens framställning av behandlingen av ifrågavarande ärenden vore oriktig och missvisande. Klaganden hade den 24 november 1922, då Hult fört ordet i häradsrätten, ingivit en lagfartsansökning, som behandlats i lagfartsprotokollet under § 161 och en inteckningsansökning, behandlad under § 188 i inteckningsprotokollet. Inteckningsärendet hade varit beroende av lagfartsärendet. Småprotokollen för tinget hade uppsatts av andre notarien i domsagan, vilken vid den tiden varit mycket litet van vid dylika göromål. Hult hade visserligen justerat protokollen, men icke funnit anledning att forska efter prejudikat beträffande i nämnda ärenden uppkomna spörsmål. Båda ansökningarna hade blivit avslagna. Någon kort tid efter det klaganden utlöst protokollen hade han, som förut en tid varit tingsbiträde hos Hult, kommit in på kansliet samt hänvisat till prejudikat, varav framginge, att båda ansökningarna torde hava kunnat förklaras vilande. Då klaganden uppgivit sig vara angelägen att få dem vilandeförklarade, hade han jämväl antytt, att han torde komma att överklaga besluten i hovrätten, såvitt han ej kunde få besluten ändrade, varom han hemställde. Dagen, då detta inträffat, kunde Hult icke fastslå så långt efteråt, men då klaganden talat om att anföra besvär i hovrätten och han räknat med 30 dagars klagotid, måste det hava skett inom 30 dagar från den 24 november 1922. Han hade också uppgivit, att han ännu icke till sin huvudman utlämnat vare sig protokollsutdragen eller originalhandlingarna, vilka han vid tillfället också visat sig innehava och framtagit. Då sålunda sökanden själv ännu icke fått del av handlingarna, och besluten icke avkunnats, hade ju deras innehåll ännu icke kommit till tredje mans kännedom, och något rättsförhållande, grundat på handlingarna, kunde ju icke tänkas hava uppkommit för sökanden. Då ett överklagande hos hovrätten skulle för sökanden medföra en dryg kostnad, hade Hult funnit, att en justering av protokollen i den riktning, klaganden önskat, icke kunde lända någon till skada men däremot kunde vara sökanden till stor fördel. Hult hade också förvissat sig om, att något gravationsbevis icke under den mellanliggande tiden blivit utfärdat beträffande den ifrågavarande fastigheten. Protokollen hade därför av Hult justerats och ändrats, så att ansökningarna förklarats vilande. Vid den tidpunkt, då detta skett, voro konceptprotokollen för den 24 november 1922 ännu icke avslutade och underskrivna. Det toge å Hults kansli understundom en rundlig tid, innan småprotokollen kunde underskrivas och avslutas, alldenstund Hult, för att nedbringa allmänhetens kostnad för protokollslösen, brukade låta allmänheten under hand komplettera sina handlingar, och det hade varit samma princip Hult följt, då ifrågavarande protokoll justerats. Det vore, framhöll Hult slutligen, högst anmärkningsvärt, att klaganden nu påtalade ett förfa-

rande, som skett på hans egen begäran och endast i den goda avsikten att göra hans huvudman en tjänst.

I avgivna påminnelser bestred klaganden Hults uppgifter rörande tiden för ändringen av ifrågavarande beslut samt anförde tillika, att Hult beträffande förevarande fastighet utfärdat två olika gravationsbevis, det ena utvisande att ovanberörda inteckning icke blivit beviljad och det andra att inteckningen beviljats.

Av i Svea hovrätt förvarade renoverade exemplar av protokollen i lagfarts- och inteckningsärenden för nämnda rättegångssammanträde, vilka renovationer dit inkommit den 22 maj 1923, inhämtades beträffande ifrågavarande ärenden följande:

1) Beträffande lagfartsärendet:

Sedan Själevads och Arnäs domsagas häradsrätt den 14 januari 1913, § 26, beviljat lagfart å $^{1}/_{7}$ seland Östansjö nr 1 i Björna socken för J. A. Norberg och hans hustru Emma Ingeborg Katarina Svensson på grund av köpebrev den 12 oktober 1912, hade klaganden vid häradsrättens sammanträde den 24 november 1922 ingivit berörda köpebrev under anhållan om rättelse av den beviljade lagfarten så tillvida, att den komme att omfatta $1^{5}/_{42}$ seland nämnda hemman i stället för $^{1}/_{7}$ seland. Klaganden hade härvid uppgivit, att genom köpebrevet avsetts att försälja $^{2}/_{14}$ av hemmanets hela skattetal, som utgjorde $7^{5}/_{6}$ seland, d. v. s. $1^{5}/_{42}$ seland, och att köpebrevet av oförstånd erhållit den lydelse det fått. Å köpebrevet fanns tecknad förklaring från vederbörande fångesmäns sida, att köpet rätteligen avsett två hemmansdelar under Östansjö nr 1, vardera om $^{47}/_{84}$ seland. På grund av vad sålunda förekommit fann häradsrätten skäligt rätta lagfarten därhän att lagfart beviljades makarna Norberg å dels $^{47}/_{84}$ seland Östansjö nr 1 (Östansjö 1^{20}) och dels $^{47}/_{84}$ seland samma hemman (Östansjö 1^{21}).

2) Beträffande inteckningsärendet:

Ansökning hade vid rättegångssammanträdet den 24 november 1922 gjorts om inteckning i $1^{5}/_{42}$ seland Östansjö nr 1 till säkerhet för ett av makarna Norberg utfärdat skuldebrev å 7,000 kronor jämte ränta. Från lagfartsboken hade antecknats, att makarna Norberg den 14 januari 1913 erhållit lagfart å $^{1}/_{7}$ seland sagda hemman, vilken lagfart, enligt anteckning i lagfartsprotokollet för den 24 november 1922, rättats till att omfatta $1^{5}/_{42}$ seland, samt att vissa personer den 5 maj 1922 på grund av köp från makarna Norberg sökt lagfart, som förklarats vilande, å inägolotterna Df och Dg under $7^{5}/_{6}$ seland Östansjö nr 1, vilka lotter ansågos utgöra $1^{5}/_{42}$ seland. I inteckningsärendet hade tillika antecknats, att klaganden uppgivit, att försålda lotterna Df och Dg endast utgjorde en

lägenhet under $1^{5}/_{42}$ seland, under det att makarna Norberg fortfarande ägde sistnämnda skattetal, varom klaganden anhållit få förebringa utredning, som dock icke medhafts vid ärendets handläggning.

Enär i ärendet icke styrkts makarna Norbergs äganderätt till pantförskrivna fastigheten, fann häradsrätten i sitt beslut ansökningen om inteckning icke för närvarande kunna bifallas; men förklarades densamma, med hänsyn till vad upplysts rörande pantförskrivna fastigheten, vilande.

I en till Hult avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande J. O., bland annat, följande:

I fråga om handläggningen av lagfarts- och inteckningsärenden gällde, att de skulle vid rätten offentligen föredragas. Sålunda stadgades i 4 § lagfartsförordningen, att den, som sökte lagfart, skulle för rätten uppvisa sin fångeshandling, och att rätten skulle låta handlingen eller den del därav, som anginge fånget och villkoren därför, offentligen uppläsas och i lagfartsprotokollet införas. Motsvarande bestämmelse beträffande intecknings sökande innehölles i 3 § inteckningsförordningen.

Ehuru det syntes förutsättas, att rättens beslut finge utfärdas såsom givet den dag ansökningen föredragits, kunde ju i regel något beslut icke omedelbarligen meddelas, utan skedde den egentliga prövningen av ärendena i sammanhang med den granskning av handlingarna samt undersökning av fastighetsböcker m. m., som skedde i samband med protokollets uppsättande. Någon föreskrift att rättens beslut skulle — såsom i fråga om dom i rättegång i 24 kap. 5 § rättegångsbalken vore stadgat — offentligen avkunnas funnes icke. Expeditionens utfärdande bleve följaktligen i regel den åtgärd, varigenom rättens beslut bleve sökanden meddelat.

Det vore emellertid klart, att, lika litet som rätten ägde göra någon ändring i en av rätten avkunnad dom, ingen omjustering finge göras av ett till sökanden i ett ärende en gång vederbörligen utfärdat beslut.

Vad särskilt lagfarts- och inteckningsärenden anginge vore ju med hänsyn till de i fråga om dessa ärenden gällande prioritetsbestämmelserna av synnerlig vikt, att ej i strid mot förenämnda grundregel några åtgöranden ägde rum, som kunde ge anledning till rättsförvecklingar. En företagen omjustering av ett i dylikt ärende en gång utfärdat beslut kunde lätt föranleda sådana förvecklingar. Någon säker garanti för att ett beslut kommit blott till sökandens kännedom och att därför en ändring av beslutet, som skedde på sökandens framställning, ej skulle kunna skada annans rätt kunde svårligen — synnerligast om sökanden någon tid innehaft expeditionen — erhållas. Sålunda kunde framhållas, hurusom envar

genom en enkel undersökning i fastighetsböckerna kunde hava skaffat sig vetskap om beslutet.

I detta sammanhang ville J. O. även hänvisa till 20 § i kungl. kungörelsen den 14 september 1875 huru lagfarts- och inteckningsböcker skola inrättas och föras. Där stadgades, att anteckningar i fastighetsbok ej finge, sedan avskrift av dem blivit utfärdad, överstrykas eller ändras samt att, om misskrivning upptäcktes, anteckning om misskrivningen skulle göras i den för anmärkningar avsedda kolumn och av domaren till riktigheten vitsordas. Den avskrift av fastighetsbok, som i paragrafen åsyftades, vore den avskrift av lagfarts- och inteckningsbok, som enligt 19 § lagfartsförordningen och 62 § inteckningsförordningen skulle åtfölja expeditionen i lagfarts- eller inteckningsärende.

I förevarande fall vore upplyst att, sedan de ifrågakomna lagfarts- och inteckningsansökningarna behandlats vid Själevads och Arnäs domsagas häradsrätts sammanträde den 24 november 1922, därvid Hult var ordförande i rätten, i ärendena först expedierats beslut, varigenom såväl den i lagfartsärendet gjorda ansökningen som ock inteckningsansökningen, vilken var beroende av lagfartsansökningen, avslagits, att någon tid efter det klaganden, vilken varit ombud för vederbörande sökande, löst expeditionerna i ärendena, klaganden infunnit sig hos Hult och gjort gällande, att besluten icke vore riktiga, samt att, sedan Hult därefter från klaganden återbekommit de utgivna handlingarna, nya expeditioner av Hult utfärdats, enligt vilka ansökningen i lagfartsärendet bifallits och inteckningsansökningen förklarats vilande.

I den av Hult avgivna förklaringen hade Hult gjort gällande, att de av honom företagna ändringarna av de tidigare besluten endast skulle vara att anse såsom en tillåten justering av protokollen i ärendena; och hade Hult i sådant hänseende åberopat att, då de första expeditionerna utfärdades, de vid häradsrättens sammanträde i lagfarts- och inteckningsärenden hållna konceptprotokollen ännu ej varit avslutade och underskrivna.

Under framhållande av det enligt J. O:s tanke oriktiga i att såsom justering angiva en åtgärd, innefattande meddelande av helt andra beslut än de förut utfärdade — anförde J. O. vidare — måste J. O. beteckna såsom uppenbart, att redan det första underskrivandet och utlämnandet av expeditionerna i de ifrågavarande ärendena måste anses förutsätta, att slutlig och oåterkallelig justering av protokollen, såvitt samma ärenden anginge, då ägt rum. Den motsatta uppfattning, Hult därutinnan gjort gällande, vore ägnad att i hög grad förvåna. Enligt denna borde Hult givetvis anse sig förhindrad att utfärda protokollsutdrag i något vid rättegångssammanträde handlagt mål eller ärende, innan konceptprotokollet för sammanträdet i dess helhet blivit uppsatt och underskrivet.

Lika litet avseende syntes vad Hult till stöd för befogenheten av sin åtgärd anfört därom, att handlingarna i ärendena, då de till Hult återställdes, alltjämt efter expedieringen innehafts av klaganden och att vederbörande sökande ännu icke erhållit kännedom om besluten, förtjäna. Även om så varit fallet, ville J. O., därest Hult med anförandet avsåge göra gällande, att vid angivna förhållanden någon expediering av besluten kunde anses ännu icke hava ägt rum, endast erinra, att expeditionerna utlämnats till klaganden såsom ombud för sökanden och ej såsom representant för Hult. Reellt sett saknade väl för övrigt frågan, huruvida sökanden erhållit del av besluten eller ej, all betydelse, då ändringarna av besluten ju enbart skulle vara till hans fördel.

Långt viktigare borde Hult hava funnit den frågan, huruvida någon annan, för vilken besluten i något hänseende kunde äga intresse, av dem fått del. Huru därmed förhöll sig kunde Hult omöjligen veta. Den av Hult framhållna omständigheten att han förvissat sig om, att något gravationsbevis rörande fastigheten under angiven tid icke utfärdats, uteslöte icke, att annan ändock förskaffat sig kännedom om besluten. Hurusom rättsförvecklingar därigenom skulle kunna hava uppkommit hade J. O. förut framhållit.

Att Hult sålunda genom de ifrågavarande ändringsåtgärdernas vidtagande förfarit felaktigt funne J. O. uppenbart. Emellertid gåve vad i ärendet förekommit icke anledning till antagande, att Hult skulle handlat i annat syfte än att tillmötesgå sökanden samt bespara honom besvär och kostnader, som ett överklagande av besluten skulle hava medfört. Icke heller förelåge anledning antaga, att i förevarande fall någon skada uppkommit.

Med avseende å vad i ärendet förelupit och då Hult syntes hava velat göra gällande, att hans förfarande skulle vara riktigt, ansåg tjänstförrättande J. O. sig böra, innan någon vidare åtgärd vidtoges, lämna Hult tillfälle inkomma med förnyat yttrande och därvid giva tillkänna, huruvida Hult fortfarande vidhölle sin nämnda uppfattning.

Sedan Hult i ett den 1 september 1926 hit inkommet yttrande medgivit, att ändringen av lagfarts- och inteckningsprotokollen varit en oriktig åtgärd, samt förklarat, att vad som i ifrågavarande avseende passerat hädanefter icke skulle av Hult upprepas, fann jag klagomålen, såvitt desamma icke redan av tjänstförrättande J. O. blivit slutbehandlade, ej föranleda vidare åtgärd.

5. Felaktig behandling av lagfartsärenden.

Av handlingarna i ett genom klagomål av Johanna Persson i Östra Asmundtorp härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande:

Den 28 november 1905 under § 330 i lagfartsprotokollet förklarade Rönnebergs, Onsjö och Harjagers häradsrätt vilande en ansökan om lagfart för J. Andersson å 794,79 kvm. jord, avsöndrad från 3/8 mantal nr 3 Östra Asmundtorp, vilken fastighet han förvärvat enligt testamente den 6 juli 1877; och blev kungörelse därom utfärdad jämlikt 10 § lagfartsförordningen. Samma dag under § 331 i protokollet förklarade häradsrätten vilande en ansökan om lagfart för Per Persson och hans hustru Boel Persson å samma fastighet på grund av ett av Andersson den 1 september 1905 utfärdat köpekontrakt.

Vid häradsrättens sammanträde den 15 mars 1926 inlämnade kommissionären J. Larsson för fullföljd av här ovan först omförmälda ärende det till grund för ansökningen åberopade testamentet i huvudskrift. Under t. f. domhavanden N. Rydhagens ordförandeskap utsatte häradsrätten därvid under § 215 i protokollet ärendet att åter förekomma den 10 maj 1926 för att giva sökanden tillfälle att förete dels de exemplar av Post- och Inrikes Tidningar, i vilka kungörelsen angående ifrågavarande lagfartsansökan varit införd, dels bevis att kronans ombudsman yttrat sig i ärendet, dels ock bevis att Andersson eller hans rättsinnehavare oavbrutet under 5 år efter kungörelsens utfärdande varit i mantals- och skattskrivningslängder upptagen såsom ägare av nämnda fastighet. Vid samma rättegångstillfälle den 15 mars 1926 inlämnade Larsson för fullföljd av det här ovan omförmälda den 28 november 1905 under § 331 i lagfartsprotokollet antecknade ärendet det till grund för ansökningen åberopade köpekontraktet i bestyrkt avskrift. Under åberopande av ovanberörda under § 215 i protokollet antecknade beslut utsatte häradsrätten under § 216 i protokollet jämväl ifrågavarande lagfartsärende att åter förekomma den 10 maj 1926. Vederbörande sökande påfördes bland annat lösen för två bevis, det ena tecknat å en avskrift av omförmälda § 331 i lagfartsprotokollet för den 28 november 1905, tillhopa en krona.

Under nästföljande paragraf i lagfartsprotokollet för den 15 mars 1926, eller § 217, behandlade häradsrätten en samma dag gjord ansökan om lagfart å ifrågavarande fastighet för stärbhusdelägarna efter Per Persson, vilken avlidit den 8 mars 1911, nämligen änkan Boel Persson och barnen Johanna Persson, Nils Johnssons hustru Annette Johnsson, Olof Persson, Per Persson, Elof Nilssons hustru Karin Nilsson, Cecilia Persson, Anders Persson, Sigfrid Persson Hallén och Hilda Persson. Under hänvisning till beslutet i det under § 216 i protokollet omförmälda lagfartsärendet utsatte häradsrätten jämväl ifrågavarande ärende under § 217 att

åter förekomma den 10 maj 1926. Under § 218 i lagfartsprotokollet för samma den 15 mars handlade häradsrätten en då gjord ansökan om lagfart för stärbhusdelägarna efter Boel Persson, vilken avlidit den 13 juni 1912, nämligen barnen Elof Nilssons hustru Karin Nilsson, Cecilia Persson, Anders Persson, Sigfrid Persson Hallén och Hilda Persson å ½ av ifrågavarande fastighet. Jämväl denna ansökning utsattes av häradsrätten att åter förekomma den 10 maj 1926. Slutligen behandlade häradsrätten under § 219 i lagfartsprotokollet för samma den 15 mars en då gjord ansökan om lagfart för stärbhusdelägarna efter Per Persson, vilken avlidit den 10 februari 1913, nämligen helsyskonen Johanna Persson, Nils Johnssons hustru Annette Johnsson och Olof Persson samt halvsyskonen Elof Nilssons hustru Karin Nilsson, Cecilia Persson, Anders Persson, Sigfrid Persson Hallén och Hilda Persson å $^1/_{18}$ av ifrågavarande fastighet. Även denna ansökning utsattes att åter förekomma den 10 maj 1926.

Omförmälda under §§ 215—219 i lagfartsprotokollet för den 15 mars 1926 upptagna ärenden förekommo åter inför häradsrätten den 10 maj 1926, vid vilket tillfälle Rydhagen jämväl förde ordet i rätten. I ärendet angående lagfart för Andersson meddelades därvid under § 395 i protokollet det beslut att, enär kronans ombudsman icke yttrat sig över ifrågavarande lagfartsansökan, de i ärendet inkomna handlingar skulle genom domarens försorg översändas till kronans ombudsman för avgivande av yttrande; och ville häradsrätten, sedan berörda yttrande inkommit, meddela vidare beslut i ärendet. De övriga lagfartsärendena handlades under §§ 396—399 i protokollet, därvid häradsrätten i varje ärende förklarade, att häradsrätten, sedan rätten yttrat sig över gjord ansökning om lagfart för respektive fångesmän, ville företaga ärendet till förnyad handläggning. Å expeditionerna under §§ 395—399 påfördes vederbörande sökande avgifter till sammanlagt belopp av 23 kronor.

I en till mig den 24 april 1926 inkommen skrift anförde klaganden, att enligt klagandens förmenande lagfart bort kunna på den utredning, som förelåg den 15 mars 1926, beviljas samt att, om så emellertid icke kunnat ske, den tidrymd, på vilken häradsrätten sistnämnda dag uppskjutit ifrågavarande ärenden, varit alltför knapp. Klaganden anhöll om mitt bistånd för utfående av ersättning för de onödiga utgifter, som kunde hava åsamkats henne genom rättens förfarande.

I infordrat yttrande anförde Rydhagen bland annat följande: Från klagandens sida hade framkommit den anmärkningen att, även om beslutet den 15 mars 1926 skulle vara riktigt, tiden i alla händelser varit för kort tilltagen att förebringa den utredning, häradsrätten föreskrivit i sitt beslut. Erfarenheten hade emellertid givit vid handen, att sökande i likartade fall varit i stånd att komplettera en lagfartsansökan, när

ärendet skjutits över ett tingssammanträde, och det finge ju antagas ligga i vederbörande sökandes intresse att ansökningen beviljades så fort som möjligt. Att sökanden i detta fall vid förnyad handläggning av ärendet den 10 maj 1926 icke varit i stånd att förete kronans ombudsmans yttrande över ansökningen berodde på att sökanden, enligt uppgift av landsfiskalen i Eslövs distrikt, först den 10 maj 1926 eller samma dag ärendet ånyo skulle förevara, vänt sig till honom för erhållande av berörda yttrande. Handlingarnas förseende med bevis om besluten den 15 mars 1926 hade skett i överensstämmelse med praxis i domsagan och torde förhållandet i de flesta domsagor i riket vara det, att handlingar försåges med bevis, icke blott när en lagfarts- eller inteckningsansökning beviljades, utan även när ärendet förklarades vilande eller uppskötes. Med anledning av vad Rydhagen anfört hemställde Rydhagen, att klagomålen, såvitt de kunde anses rikta sig mot honom, ej måtte föranleda någon min åtgärd.

Klaganden avgav påminnelser och anförde därvid, bland annat, att varken klaganden själv eller hennes ombud den 15 mars 1926 begärt, att de ifrågavarande ärendena skulle uppskjutas samt att det hade varit riktigare att, om lagfart ej kunde beviljas, förklara ärendena vilande.

Klagomålen, såvitt de gingo ut på att häradsrätten skulle förfarit felaktigt genom att icke den 15 mars 1926 bevilja ifrågavarande lagfartsansökningar, fann jag icke föranleda någon min åtgärd.

Däremot kunde jag icke lämna obeaktad den framställda anmärkningen att häradsrätten icke bort, såsom skett, utan att något yrkande därom framställts, uppskjuta ärendenas vidare behandling till viss dag, den 10 maj 1926.

I fråga om de två ärenden, som förklarats vilande redan år 1905, synes det riktiga hava varit, att häradsrätten, då den utredning, som förebragts den 15 mars 1926, icke befanns tillfyllest för bifall, givit beslut av innebörd att lagfart alltjämt icke kunde beviljas utan att ansökningarna fortfarande vore vilande. Och de nya ansökningarna, som voro beroende av de två nyssnämnda, torde rätteligen hava bort förklaras vilande, vilket icke skett. Det förelåg ju icke lagligen någon skyldighet för vederbörande lagfartssökande att inom viss tid fullfölja ansökningarna. Men häradsrättens uppskovsbeslut hava onekligen kommit att på sätt och vis framstå såsom ett slags föreläggande att fullfölja desamma, därvid äventyret varit att få vidkännas de kostnader, som komme att uppstå, om ärendena skulle utan positivt resultat handläggas den 10 maj 1926. Följden har nu blivit den att handläggningen sistnämnda dag måste betecknas såsom praktiskt taget resultatlös. Detta synes icke kunna

läggas lagfartssökandena till last, då det, såsom förut framhållits, icke lärer hava ålegat dem att inom någon viss tid förebringa nödig utredning, vid vilket förhållande spörsmålet, huruvida detta skulle kunnat medhinnas, torde vara av mindre vikt. Hade uppskov icke skett till viss dag, utan ansökningarna i stället betecknats såsom vilande, hade sökandena bibehållits vid den frihet, som enligt lag torde tillkomma dem att för fullföljden avvakta en tidpunkt, då de redan vidtagit alla nödiga förberedelser.

Genom det enligt min mening felaktiga förfarandet att uppskjuta ärendena till viss dag syntes klaganden, som enligt hit lämnad uppgift utlöst samtliga ifrågavarande under år 1926 utlämnade expeditioner, hava åsamkats en onödig utgift på 23 kronor.

Vidare måste jag anse oriktigt att utfärda och utkräva lösen för de två bevis, som tecknats å handlingarna i de under §§ 215 och 216 den 15 mars 1926 handlagda lagfartsärendena, i vilka ansökningarna redan år 1905 förklarats vilande. Något som helst skäl att förse dessa handlingar med bevis om rena uppskovsbeslut synes svårligen kunna uppletas. I särskilt hög grad torde detta få anses gälla om det ärende, där fångeshandlingen icke varit tillgänglig i huvudskrift utan beviset tecknats å en avskrift. Klaganden hade uppgivit sig hava utlöst de två bevisen med sammanlagt en krona.

Innan jag företog vidare åtgärd i ärendet, ville jag lämna Rydhagen tillfälle att ersätta klaganden de kostnader, som genom hans förfarande onödigtvis syntes hava åsamkats henne i ovanberörda avseenden. Jag upptog därför i en till Rydhagen avlåten skrivelse vad jag ovan anfört och meddelade honom tillika att, därest han till klaganden översände ett belopp av 24 kronor samt till mig inkomme med bevis om översändandet, jag funne mig kunna låta bero vid vad i ärendet förekommit.

Sedan Rydhagen hit inkommit med bevis att han tillställt klaganden 24 kronor, lät jag bero vid vad i ärendet förekommit.

6. Fråga om lämpligheten av att kommissionär, som enligt kungl. kungörelsen den 28 maj 1886 är anställd hos myndighet, åtager sig uppdrag utanför kungörelsens ram.

I en hit inkommen skrift anförde f. arrendatorn A. Sandahl i Älvsjö klagomål i följande hänseenden:

Genom kontrakt den 9 december 1922 hade filosofie doktorn A. Gauffin till klaganden utarrenderat egendomen Stora Lundby i Sorunda socken med vissa undantag på 5 års tid från den 14 mars 1923 och på villkor, bland andra, att klaganden skulle i årligt arrende erlägga 800 kronor att betalas i förskott med hälften den 14 mars och med återstoden den 14 sep-

tember under löpande arrendeår samt att klaganden vid tillträdet övertoge viss uti en vid kontraktet fogad bilaga närmare angiven lösegendom för ett pris av 5,200 kronor, varav skulle betalas 500 kronor vid kontraktets undertecknande och resterande 4,700 kronor den 14 mars 1923. I en den 13 augusti 1923 till K. B. i Stockholms län ingiven ansökning hade Gauffin yrkat att, enär klaganden underlåtit att erlägga den 14 mars 1923 till betalning förfallet arrendebelopp och icke heller slutlikviderat den i kontraktet omförmälda lösegendomen samt Gauffin i anledning därav den 25 juli 1923 uppsagt arrendet men klaganden vägrat att avflytta, klaganden måtte vräkas från fastigheten. Klaganden hade till förhindrande därav den 11 september 1923 "å länsstyrelsen" inlämnat 400 kronor. Den 21 september 1923 hade deponerats ytterligare 400 kronor, så att arrendet för hela första arrendeåret varit guldet, varjämte klaganden för under arrendetiden levererade varor och utfört arbete haft en fordran av Gauffin å 754 kronor 14 öre. På av Gauffin den 15 september 1923 gjord ansökan om kvarstad å så stor del av å fastigheten befintlig, klaganden tillhörig gröda, som svarade mot den oguldna arrendesumman, 800 kronor, och de av ansökningen om avhysning föranledda kostnader, 300 kronor, hade K. B. genom resolution samma den 15 september, jämte det ansökningshandlingarna och resolutionen utställts till delgivning med klaganden, förordnat, att klaganden tillhörig, på fastigheten befintlig gröda till ett värde av 1,100 kronor finge ställas under förbud att säljas eller skingras. Detta skingringsförbud hade meddelats, oaktat "enligt kvitto från länsstyrelsen genom kommissionär Malm fanns på länsstyrelsen deponerade 800 kr.". Skingringsförbudet hade bragts till verkställighet den 20 september 1923 av extra landsfiskalen i Sorunda distrikt S. Wadenius. Då klaganden genom ifrågavarande skingringsförbud tillskyndats såväl ekonomisk förlust som obehag, hemställde klaganden, att jag måtte vidtaga erforderliga åtgärder samt bereda klaganden tillfälle att framställa ersättningsanspråk.

Sedan jag i anledning av klagoskriften anhållit, att K. B. måtte infordra yttrande från vederbörande samt inkomma därmed ävensom med eget utlåtande, överlämnade K. B. yttranden från kommissionären å landskansliet landskanslisten C. Malm och Wadenius.

Malm anförde att, sedan klaganden i anledning av Gauffins ansökning om klagandens vräkande hänvänt sig till Malm personligen med begäran, att Malm måtte genomläsa en av honom uppsatt förklaring i ärendet samt giva honom erforderliga råd, Malm uppmanat klaganden att låta deponera förfallet och av honom oguldet arrende för egendomen. Den 11 september 1923 hade klaganden kommit in och anhållit att få hos Malm deponera ett förfallet arrendebelopp å 400 kronor, å vilket Malm utfärdat ett kvitto. Den 21 september hade klaganden hos Malm deponerat ytterligare 400

kronor, varå Malm även utfärdat kvitto. Om deponeringen hos Malm skulle klaganden underrätta Gauffin. Arrendebeloppen, som enligt kvittona deponerats under visst förbehåll, vore fortfarande hos Malm innestående. Något handhavande av ärendet å tjänstens vägnar utöver diarieförande av detsamma hos länsstyrelsen hade Malm icke haft.

Wadenius redogjorde i sitt yttrande för skingringsförbudets verkställande.

För egen del anförde K. B. följande:

Den 15 september 1923 hade Gauffin ingivit sin ovan omförmälda ansökan om kvarstad, vilken ansökan varit åtföljd av vederbörlig borgen för den kostnad och skada, som genom den begärda handräckningsåtgärden kunde tillskyndas klaganden. Om borgensmännens vederhäftighet hade ej förefunnits någon tvekan. Sedan av det emellan parterna upprättade arrendekontraktet inhämtats, att det Gauffin tillkommande arrendet för egendomen förfallit till betalning dels med ett belopp av 400 kronor den 14 mars 1923 och dels med ytterligare 400 kronor den 14 september 1923, hade länsstyrelsen genom resolution den 15 september 1923 beslutit i så måtto omedelbart bifalla ansökningen, att länsstyrelsen, jämte det handlingarna utställdes till delgivning med klaganden, förordnade om skingringsförbud å klaganden tillhörig, å egendomen befintlig gröda till ett värde motsvarande det av sökanden uppgivna fordringsbeloppet 1,100 kronor. Den 24 september 1923 hade klaganden inkommit med förklaring i målet, därvid bifogats två intyg om hos "krigsfiskalen C. Malm" verkställd deposition av ifrågavarande arrendebelopp. Dessförinnan hade länsstyrelsen saknat kännedom om sagda depositioner, av vilka den ena för övrigt ej skett förrän den 21 september 1923. Någon deposition hos länsstyrelsen hade icke förekommit och hade för övrigt, jämlikt stadgandet i 29 § i kungl. kungörelsen den 21 december 1917 med föreskrifter angående medelsförvaltningen i länen, ej kunnat ske på annat sätt än genom beloppens insättning i riksbanken. Genom slutligt utslag den 28 september 1923 hade länsstyrelsen med hänsyn till de av klaganden vid förklaringarna fogade intyg funnit ansökningen icke kunna bifallas, därvid tillika förordnats, att det förut interimistiskt meddelade skingringsförbudet omedelbart skulle upphöra att gälla. Efter denna redogörelse för vad i ärendet förekommit ville länsstyrelsen endast tillägga, att enligt hos länsstyrelsen tillämpad praxis en jordägare ej plägade förvägras interimistisk handräckning till förstärkning av honom tillkommande retentionsrätt mot arrendator, därest vederbörlig borgen ställdes. Gauffins vräkningsansökan hade genom länsstyrelsens utslag den 18 september 1923 bifallits, och efter besvär av klaganden hade detta utslag blivit fastställt av Svea hovrätt.

I avgivna påminnelser anförde klaganden, att Malms dubbla egenskap av på en gång privatman och tjänsteman, som växelvis skiftade alltefter

åtgärdernas art, bleve kraftigt understruken i den av honom själv avgivna förklaringen. Här skildes med bestämdhet mellan å ena sidan privatpersonen, krigsfiskalen Malm, och å den andra tjänstemannen, kommissionären hos länsstyrelsen. Det syntes dock vara uppenbart, att ett dylikt sätt att se saken från vederbörandes sida icke kunde i förevarande fall försvaras. Detta skulle i alla händelser förutsätta, att Malm, med vilken klaganden ju alltid sammanträffat å hans tjänsterum i länsstyrelsen, för varje ifrågasatt åtgärd, som enligt hans förmenande fölle utanför området av hans åligganden såsom kommissionär hos länsstyrelsen, för klaganden uttryckligen angivit sin uppfattning därutinnan. Denna syn på saken förefölle i själva verket också att delas av Malm, då han betecknade klagandens hänvändelse till honom såsom avseende honom personligen. Det vore dock icke sant att så skett, och även framställningen i övrigt avveke väsentligt från vad som verkligen förekommit. Det verkliga förloppet vore i stället följande. Efter att hava erhållit del av Gauffins vräkningsansökan hade klaganden vänt sig direkt till länsstyrelsen för att få råd, huru klaganden skulle ställa sig, och därvid blivit hänvisad till kommissionären Malm, alltså, såvitt klaganden kunde förstå, just i hans egenskap av kommissionär. Det hade varit då, som Malm, såsom han också själv medgåve, uppmanat klaganden att deponera det förfallna, oguldna arrendebeloppet men också, något som han nu icke ville medgiva, att deponera beloppet hos Malm. Det syntes också för envar vara klart, att så varit fallet. Icke kunde det gärna tänkas, att initiativet till depositionen just hos honom skulle hava kommit från klaganden och att Malm, klagandens rådgivare, skulle hava spelat rollen av allenast den viljelöse verkställaren. Än ohållbarare bleve emellertid Malms ståndpunkt genom de till klaganden utfärdade kvittona. Det vore sant, att de till länsstyrelsen ingivna intygen om depositionerna undertecknats "Carl Malm krigsfiskal", men de till klaganden utställda kvittona hade undertecknats, det första "Carl Malm kommissionär i länsstyrelsen" och det andra "Carl Malm Länsstyrelsens kommissionär". Så långt ifrån att på något vis angiva, att depositionerna skett hos Malm såsom privatman, visade kvittona uttryckligen på hans ställning såsom kommissionär hos länsstyrelsen. Lika litet hade Malm vid något annat tillfälle låtit klaganden förstå, att han ansåge sitt till klaganden lämnade biträde såsom annat än direkt härlett ur denna hans ställning.

Vid påminnelserna voro fogade avskrifter av två så lydande kvitton:

"Av Herr A. Sandahl emottagit för räkning deponering av arrende per 14/3 1923 å Stora Lundby Kronor Fyra hundra som härmed kvitteras.

Kr. 400: —. Sthlm den 11/9 1923

Carl Malm

kommissionär i länsstyrelsen."

"Av Herr A. Sandahl emottagit för räkning deponering av arrende per 14/9 1923 å Stora Lundby Kronor Fyrahundra — som härmed kvitteras.
Kr. 400: —. Sthlm den 21/9 1923.
Carl Malm
Länsstyrelsens kommissionär."

På anmodan inkom K. B. med förnyat yttrande från Malm ävensom för egen del med nytt utlåtande.

Malm anförde följande:

Då klaganden första gången besökte Malm, hade det skett för att erhålla upplysningar om, huru han borde förfara i anledning av Gauffins ansökan om vräkning. Så länge klagandens anlitande av Malms hjälp inskränkt sig därtill, hade Malm givetvis bistått honom i sin egenskap av kommissionär hos länsstyrelsen. Klaganden hade emellertid utvidgat sitt uppdrag till Malm att omfatta helt annat arbete, nämligen att uppsätta förklaring i vräkningsärendet och att i detsamma utföra hans talan. Detta utvidgade uppdrag ansåge Malm helt och hållet falla utom sin kommissionärstjänst. Efter det Malm mottagit detsamma hade klaganden den 27 augusti 1923 på Malms begäran tillställt honom ett utkast till förklaring i vräkningsärendet, och på grundval av detta utkast hade Malm utarbetat ett förslag till förklaring, av vilket klaganden erhållit del och vilket han därvid godkänt. Förklaringen hade därefter av Malm ingivits till K. B. Malms sålunda upprättade förslag till förklaring hade föranlett upprepade besök av klaganden hos Malm samt flera telefonsamtal dem emellan. Vid något av dessa besök hade Malm för klaganden framhållit, att Gauffins arrendefordran hos honom enligt arrendekontraktet vore fullt klar, men att klagandens påstådda motfordran hos Gauffin, vilken senare fordran grundat sig allenast å räkning, icke vore en klar fordran. Malm hade påpekat, att nyssnämnda förhållande antagligen komme att vid vräkningsärendets avgörande inverka till klagandens nackdel, därest klaganden icke visade sin förmåga och vilja att ordna sina å arrendekontraktet grundade ekonomiska mellanhavanden med Gauffin, samt föreslagit honom att söka neutralisera berörda ogynnsamma förhållande genom det förfallna arrendebeloppets deponerande. Klaganden hade biträtt denna Malms mening och anhållit att få deponera beloppet hos Malm, varefter depositionen den 11 september 1923 ägt rum på sätt det av Malm utfärdade kvittot utvisade. Innan Gauffins ansökan om klagandens vräkande ännu blivit av K. B. avgjord, hade Gauffin personligen den 15 september 1923 ingivit en ny mot klaganden riktad ansökning, avseende skingringsförbud å så stor del av klaganden tillhörig lösegendom, som svarat mot en arrendefordran av 800 kronor jämte kostnader. Om denna senare ansökan hade Malm emellertid icke erhållit någon kännedom förrän kommunikationsresolution, innefattande jämväl interimistiskt förordnande om skingringsförbud, redan meddelats.

Enligt vad för Malm upplysts, hade Gauffin vid sitt nyssnämnda besök gjort gällande, att saken vore av synnerligen brådskande natur, och till följd därav hade resolutionen omedelbart blivit uppsatt och underskriven. Ärendet angående skingringsförbudet hade handlagts av annan tjänsteman än den, som haft att handlägga ärendet angående vräkningen. Den tjänsteman, som handlagt ansökningen om skingringsförbud, torde icke hava avvetat eller ens haft den minsta anledning att antaga tillvaron av vräkningsärendet och detta förhållande tillsammans med Malms egen ovetenhet om Gauffins andra ansökan mot klaganden, om vilken Malm först på eftermiddagen den 15 september 1923 erhållit kännedom, syntes Malm till fullo förklara de omständigheter, på vilka klaganden nu grundade sina mot länsstyrelsen och mot Malm personligen riktade beskyllningar. Även om de hos Malm i vräkningsärendet deponerade medlen hade insatts å statsverkets giroräkning i riksbanken, syntes det alltså med nästan till visshet gränsande säkerhet kunna antagas, att ansökningen om skingringsförbudet skulle hava handlagts på samma sätt, som nu skett. Sedan klaganden delgivits resolutionen av den 15 september 1923, hade klaganden besökt Malm den 21 i samma månad. Han hade därvid icke med ett ord låtit påskina, att han ansåge Malm hava förfarit felaktigt eller försumligt, utan allenast rådgjort med Malm om, huru skingringsförbudet skulle kunna bliva hävt. Malm hade därvid för klaganden framhållit, att ett nytt halvårsarrende förfallit efter depositionen den 11 september 1923, och i anledning därav hade klaganden hemställt att få hos Malm deponera jämväl sistberörda arrende, varefter depositionen av detsamma verkställts på sätt det utfärdade kvittot utvisade. Såsom ombud för klaganden hade Malm därefter uppsatt förklaring i ärendet angående skingringsförbudet och ingivit samma förklaring, åtföljd av bevis om de hos Malm verkställda depositionerna, till K. B. den 24 september 1923. På grund av innehållet i sistnämnda förklaring hade länsstyrelsen genom slutligt utslag den 28 september 1923 förklarat ansökningen om skingringsförbudet icke kunna bifallas, och hade vid sådant förhållande det med stöd av resolutionen den 15 september 1923 meddelade interimistiska skingringsförbudet skolat omedelbart upphöra. I ärendet angående skingringsförbudet hade Malm alltså, långt ifrån att genom någon Malms försummelse hava skadat klagandens sak, förhjälpt klaganden till förbudets snabba hävande. Malm ville framhålla, att skingringsförbudet avsett en förfallen arrendefordran av 800 kronor, men att den deposition, som verkställts hos Malm vid den tid, då förbudet sökts, omfattat allenast ett belopp av 400 kronor. Visserligen vore det riktigt, att arrendator ägde dröja en månad med erläggande av förfallet arrende utan risk att på grund av dröjsmålet bliva vräkt. Detta hindrade dock icke, att han omedelbart efter förfallodagen kunde lagsökas å det förfallna arrendebeloppet, och hindrade alltså icke

heller en ansökan om kvarstad eller skingringsförbud. Den lagstadgade respittiden hade för övrigt i detta fall varit fullständigt betydelselös, enär K. B. redan den 18 september genom utslag i vräkningsärendet förordnat om klagandens avhysande den 15 oktober 1923. På uppdrag av klaganden hade Malm anfört besvär över vräkningsutslaget hos Svea hovrätt, som emellertid genom utslag den 29 november 1923 fastställt överklagade utslaget. Enligt Malms mening hade Malm icke i något avseende företagit eller underlåtit något, som kunde anses strida vare sig mot Malms tjänsteställning såsom kommissionär eller mot hans ställning såsom klagandens ombud. Malm tillade, att klaganden så sent som den 10 december 1924, sedan fråga uppkommit om uppgörelse med Gauffin, för Malm utfärdat fullmakt att vid de eventuella förhandlingarna föra klagandens talan. I december 1924 eller i januari 1925 hade klaganden besökt Malm samt under uppgift, att uppgörelse med Gauffin vore omedelbart förestående, frågat, huruvida, i händelse sådan uppgörelse komme till stånd under dagens lopp, Malm omedelbart skulle kunna träffas för utbetalande av de hos Malm deponerade medlen. Denna klagandens fråga syntes tydligt ådagalägga, att klaganden icke, såsom han nu syntes vilja göra gällande, förutsatt en deposition i riksbanken, utan att han varit tydligt medveten om att medlen alltjämt innestodo hos Malm.

K. B. anförde i sitt yttrande att, sedan Gauffin uti en till länsstyrelsen ingiven skrift anhållit, att länsstyrelsen måtte förordna om klagandens avhysning, länsstyrelsen genom utslag den 18 september 1923 förpliktat klaganden att senast den 15 oktober samma år vid tvång av vräkning på egen bekostnad från egendomen flytta. Utslaget, som vore undertecknat på länsstyrelsens vägnar av länsbokhållaren R. Lindroth och t. f. länsnotarien B. H: son Rabe, hade av klaganden överklagats i hovrätten. Vid sin klagoskrift i nu föreliggande ärende hade klaganden fogat länsstyrelsens utslag den 28 september 1923, varigenom länsstyrelsen, efter att, på sätt ovan förmäldes, hava den 15 september 1923 meddelat interimistiskt skingringsförbud, funnit av Gauffin gjord ansökning om kvarstad å klaganden tillhörig gröda till säkerhet för arrendefordran icke kunna bifallas samt förordnat, att skingringsförbudet skulle upphöra att gälla. Detta utslag vore undertecknat på länsstyrelsens vägnar av länsassessorn J. Wallinder och länsnotarien W. Bergenfelt. Klaganden hade i påminnelserna gjort gällande, att ett av Malm den 11 september 1923 utfärdat intyg om att klaganden hos Malm deponerat ett belopp av 400 kronor, utgörande den 14 mars 1923 till betalning förfallet arrende för Stora Lundby, skulle hava varit för länsstyrelsen tillgängligt redan före meddelandet av skingringsförbudet den 15 september 1923, i det att samma intyg skulle hava varit bilagt den redan den 13 i sistnämnda månad till länsstyrelsen ingivna för-

klaring i vräkningsmålet, som avgjordes genom utslag den 18 september 1923. Då handlingarna i sistnämnda mål icke vore tillgängliga, enär de överlämnats till hovrätten, kunde länsstyrelsen varken bestrida eller vitsorda riktigheten av klagandens uppgift. I utslaget den 18 september 1923 förekomme beträffande klagandens förklaring endast följande: "I avgiven förklaring har Sandahl bestritt ansökningen under påstående, bland annat, om motfordran, varjämte ersättning för kostnaderna å målet fordrats." Klagandens uppgift vore dock, även om den vore riktig, utan betydelse. Det låge nämligen i sakens natur, att en part icke kunde påfordra, att en handling, ingiven i ett visst mål, skulle tagas i betraktande vid avgörandet av ett annat mål, så vida icke parten åberopat handlingen i det senare målet. Så hade icke skett i nu avsedda fall. Det borde även bemärkas, att de två målen, på sätt framginge av den föregående redogörelsen, handlagts av olika personer. Vad påminnelserna i övrigt innehölle ansåge länsstyrelsen icke påfordra dess yttrande i annat avseende än beträffande kommissionärens hos länsstyrelsen ställning till de personer, som anlitade hans biträde. Det vore uppenbart, att en kommissionär på grund av sin befattning komme i livlig beröring med de personer, som hos länsstyrelsen uppträdde såsom parter i där anhängiga mål och ärenden. Detta hade till följd, att dessa parter, om de hade förtroende för kommissionären, i många fall kunde finna det fördelaktigt att begagna sig av kommissionärens biträde även i andra avseenden än dem, som angåves i kungörelsen den 26 maj 1886 angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter. Kommissionären uppträdde i sådana fall icke såsom kommissionär utan såsom ombud för parten. Länsstyrelsen ansåge det vara förmånligt för en part att äga möjlighet att såsom ombud använda en person, som funnes på platsen och som måste antagas vara i besittning av kunskaper och erfarenhet i fråga om de mål och ärenden, som vore föremål för länsstyrelsens handläggning. Länsstyrelsen ansåge, att av vad i förevarande ärende förekommit måste anses framgå, att Malm varit ombud för klaganden i de två mål, varom här varit fråga.

I avgivna påminnelser anförde klaganden att, om Malm i denna sak varit klagandens privata biträde, så hade han icke varit berättigad att, på sätt som skett enligt de till klaganden utställda kvittona, mottaga depositionerna i egenskap av "kommissionär hos länsstyrelsen" respektive "länsstyrelsens kommissionär" och bibringa klaganden den i så fall vilseledande uppfattningen, att depositionerna skett direkt hos den myndighet, som hade att avgöra de båda målen, sålunda på ett för klagandens intressen betryggande sätt.

Vad till en början angick klagomålen så vitt de riktade sig mot K. B. fann jag desamma icke föranleda vidare åtgärd från min sida.

Beträffande klagomålen mot landskanslisten Malm anförde jag i en till K. B. avlåten skrivelse följande:

I 1 § i kungl. kungörelsen den 28 maj 1886 angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter stadgas, att hos varje länsstyrelse och annan överexekutor skall vara förordnad en lämplig person med benämning kommissionär att under tjänstemannaansvar tillhandagå den, som honom muntligen eller skriftligen därom anlitar, med ingivande av handlingar, med uttagande och översändande av utslag samt andra beslut och handlingar, med underrättelse om dag, då beslut efter anslag utfärdas, ävensom med meddelanden om andra förhållanden, angående vilka allmänheten äger erhålla upplysning av den, som hos myndigheten är satt att mottaga inkommande handlingar.

I förevarande fall är upplyst, att klaganden vänt sig till Malm, som är kommissionär å landskansliet i Stockholms län, för erhållande av hjälp med uppsättande av förklaring i det mot klaganden anhängiggjorda vräkningsärendet samt att klaganden till Malm överlämnat vissa penningbelopp, avsedda att utgöra säkerhet för förfallet, av klaganden icke guldet arrende. Å de mottagna penningbeloppen har Malm till klaganden utfärdat kvitton, därvid Malm skrivit sig såsom kommissionär hos länsstyrelsen. Såsom länsstyrelsen berört lärer emellertid Malm, i den mån han biträtt klaganden med annat än sådant sysslande, som enligt 1886 års kungörelse faller inom kommissionärs verksamhetsområde, icke kunna anses hava tillhandagått klaganden i sin egenskap av tjänsteman hos länsstyrelsen. Kommissionärens åligganden hava inskränkts att omfatta tjänsteåtgärder av den enkla beskaffenhet, som angivits i 1 § i nämnda kungörelse. Någon skyldighet att i andra hänseenden, såsom med handlingars uppsättande eller omhändertagande av depositioner och dylikt, tillhandagå allmänheten har icke kommissionär, och åtager han sig frivilligt uppdrag, som faller utom kungörelsens ram, lärer han i fråga om sådant uppdrag icke bliva bunden av bestämmelserna i kungörelsen, ej heller torde uppdragets utförande komma att ske under tjänstemannaansvar.

Redan på denna grund fann jag ifrågavarande klagomål icke heller mot Malm kunna föranleda något mitt vidare ingripande.

Vad i ärendet förekommit giver mig dock anledning att påpeka, huru ömtålig den dubbelställning är, som en kommissionär enligt det nyss anförda kan komma att intaga. Detta är i själva verket i så hög grad förhållandet, att det synes mig kunna ifrågasättas, huruvida icke kommissio-

närens verksamhet såsom förmedlare mellan allmänhet och myndighet borde i dess helhet regleras och för kommissionärens vidkommande all advokatverksamhet inför myndigheten utanför den sålunda bestämda ramen förbjudas.

Under nu rådande förhållanden är det emellertid av synnerlig vikt, att den kommissionär, som åtager sig uppdrag, vilka icke avses i 1886 års kungörelse, för den rättssökande på intet sätt fördöljer det förhållandet, att han icke utför uppdraget såsom kommissionär utan i egenskap av sökandens ombud. Det är knappast nog med att kommissionären vid dylikt åtagande undviker att giva sig sken av att uppträda såsom kommissionär. Det synes mig böra vara honom angeläget tillse, att den rättssökande icke, i en förklarlig okunnighet om innehållet i berörda kungörelse, ändock tror sig hava anförtrott utförandet av sitt uppdrag åt kommissionären såsom sådan. En felaktig föreställning i detta avseende i förening med den auktoritet, kommissionärens tjänsteställning kan vara ägnad att förläna honom i den rättssökandes ögon, torde lätt kunna leda till ett alltför okritiskt överskattande av den fördel, som kan vara förbunden med kommissionärens anlitande, och till en onödigt stor undfallenhet för kommissionärens önskningar exempelvis med avseende å arvode för det utanför den stadgade taxan fallande uppdraget.

Särskilt betänkligt förefaller det, om den rättssökande befinner sig i den missuppfattningen, att hans ärende redan genom hänvändelsen till kommissionären blivit uträttat hos själva myndigheten och att allt, varom kommissionären underrättats, utan vidare får antagas vara bekant för myndigheten. Det ligger då nära till hands, att den rättssökande förbiser nödvändigheten av att meddela kommissionären ett uttryckligt uppdrag eller själv bevaka sin rätt med påföljd, att ärendet icke ordentligt bevakas och att rättsförlust inträffar.

Det synes mig för övrigt kunna på goda grunder sättas i fråga, om det över huvud taget är lämpligt eller ens tillbörligt, att kommissionären, vilken dock har skyldighet att, om så påfordras, i vissa avseenden bispringa envar rättssökande, därutöver åtager sig att utföra talan för någon part i ett mål, där två eller flera parter med stridiga intressen uppträda. Även om det är sant, att de uppdrag, vilka kommissionären såsom sådan är pliktig att åtaga sig, äro av enkel beskaffenhet, måste dock deras behöriga och fullt opartiska utförande anses av sådan vikt för rättssäkerheten, att det knappast förefaller tilltalande, om kommissionären vid sidan därav låter sig av den ena eller andra parten anlitas för ren advokatverksamhet i ett sådant mål.

Ovan antydda synpunkter bragte jag till K. B:s kännedom, och skulle innehållet i min skrivelse genom K. B:s försorg delgivas Malm.

Med anledning av vad jag sålunda anfört har K. B. i skrivelse den 15 november 1926 till kommissionärerna hos länsstyrelsen i Stockholms län erinrat dem, att de i denna sin egenskap hade att utföra allenast sådana uppdrag, som angåves i 1 § i 1886 års kungörelse. Beträffande andra uppdrag, som icke vore att hänföra till tjänsten, ville K. B. anmoda kommissionärerna att iakttaga, att de icke läte sig anlitas för utförande av sådant uppdrag, som vore att beteckna såsom advokatverksamhet i mål eller ärende inför länsstyrelsen. Kommissionärerna borde sålunda icke åtaga sig utförande av talan för part i mål eller ärende, där två eller flera parter med stridiga intressen uppträdde, såsom i lagsöknings- och handräckningsmål, på K. B:s prövning beroende besvärsmål, ärenden om tillstånd till yrkesmässig automobiltrafik å viss ort, då ansökan om sådant tillstånd redan förelåge från annan sökande o. d., eller att i dylika mål och ärenden för part uppsätta förslag till påminnelser, förklaringar, intyg och besvärsskrifter. Ej heller borde kommissionärerna tillhandagå parterna med uppsättande av förslag till ansökningar i mål och ärenden av nu nämnd beskaffenhet, utom för så vitt fråga vore om rena lagsökningsmål, d. v. s. mål, där parts yrkande ginge ut allenast på utbekommande av fordran på grund av skriftligt fordringsbevis och alltså icke vore förbundet med något handräckningsyrkande.

Som jag hade mig bekant, att på riksdagens begäran inom kungl. socialdepartementet påginge utredning för omarbetning av 1886 års kungörelse och innehållet i min till K. B. avlåtna skrivelse möjligen kunde vara av beskaffenhet att förtjäna beaktande vid nämnda utredning, överlämnade jag en avskrift av samma skrivelse till statsrådet och chefen för socialdepartementet.

7. Felaktig praxis med avseende å nöjdförklaring av häktad person. (Betänketidens beräkning.)

Vid härstädes verkställd granskning av fångförteckningar hade anmärkts, att häktade Maria Lydia Evander blivit den 16 september 1925 av rådhusrätten i Hälsingborg dömd till fängelsestraff, varmed skulle förenas vissa av annan domstol henne förut ådömda straff av fängelse och böter, att hon den 17 september 1925 överflyttats till centralfängelset i Malmö, att hon, som i häkte skulle avbida straffets verkställande, den 19 i samma månad inför direktören vid nämnda fängelse A. Norrman förklarat sig nöjd med förenämnda utslag samt att K. B. i Malmöhus län genom resolution den 22 september 1925 förordnat om straffets verkställande med beräkning att strafftiden skulle löpa från berörda den 19 september.

Med anledning därav att Maria Lydia Evander redan den 19 september 1925 fått förklara sig nöjd med utslaget och att strafftiden beräknats från sistnämnda dag anmodade jag först Norrman och sedan K. B. att i ärendet inkomma med yttranden.

Norrman anförde följande:

Nöjdförklaringen hade upptagits den 19 september 1925 och hade av K. B. lagts till grund för straffberäkningen i enlighet med den praxis, som å fängelset följts alltsedan lagen den 26 mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag, börjat tillämpas. Man hade sålunda hållit före, att den häktade praktiskt taget under den 17 och den 18 september haft 2 dagars betänketid i fängelse. Visserligen hade hon den 17 september under förflyttning från stadshäktet i Hälsingborg till centralfängelset i Malmö några få timmar vistats utom fängelse, men hon hade därvid stått under bevakning och sålunda i själva verket ehuru ej i bokstavlig mening varit i fängelse. Förfore man på det sätt, att tiden för fångens förflyttning ej finge räknas till godo, skulle i vissa fall det komma att bero på rena tillfälligheter, huru strafftiden komme att beräknas. Därest t. ex. i de nordliga länen, där transporten till allmänt häkte torde kunna taga flera dagar, denna tid ej finge beräknas, skulle strafftiden i motsvarande mån komma att förlängas. Likaledes skulle i föreliggande fall, därest Maria Lydia Evanders transport genom en tillfällighet ej kunnat äga rum förr än den 18 september, hennes strafftid blivit förlängd med en dag. Med avseende på vad Norrman sålunda anfört hade han — även om tvekan om rätta tillämpningen av ovannämnda lag kunde råda — ansett sig böra använda det förfaringssätt, som lett till det för fången lindrigaste resultat, ett förfaringssätt, som stått i överensstämmelse med K. B:s uppfattning.

K. B. fogade vid sitt yttrande förklaring av länsassessorn T. Kinnman, under förmälan att denne vore ansvarig för förordnandet om straffets verkställande.

I sin förklaring anförde Kinnman:

I 2 § av 1909 års lag angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag, stadgades, att nöjdförklaring av häktad ej finge gälla, där ej den häktade före den dag, då nöjdförklaringen avgivits, och efter den dag, då utslaget för honom vid rätten avkunnats, eller, om det ej sålunda avkunnats, blivit honom annorledes delgivet, inom fängelse haft betänketid under 2 dagar i följd. Stadgandets ordalag talade närmast för en tolkning, som icke medgåve den häktade att räkna sig till godo en sådan dag, då han för transport vistats utom fängelse eller häkte, hur kort tid transporten än varat, liksom ej heller en enstaka dag, tillbragt i fängelse eller häkte. Emellertid hade i Malmöhus län sedan lång tid tillbaka, förmodligen ända sedan 1909 års lag trätt i

kraft, stadgandet tillämpats på ett mot berörda tolkning stridande sätt, i det transporten mellan häkten och fängelser inom länet ansetts ej böra verka avbrott i den tid, som skulle förflyta, innan giltig nöjdförklaring finge upptagas. Grunden till denna tillämpning av stadgandet torde vara att söka i det förhållandet, att ett motsatt förfarande skulle, vad länet anginge, mången gång kunna leda till resultat, som måste ur den häktades synpunkt te sig mindre tillfredsställande. Den längsta transport av rannsakningsfångar, som inom länet förekomme, vore den mellan Hälsingborg och Malmö, vilken toge en tid av mellan 2—3 timmar i anspråk; den kortaste torde vara den mellan Lund och Malmö, dragande en tid av omkring 30 minuter. Om t. ex. en rannsakning inför rådhusrätten i Lund avslutats genom utslags avkunnande å en så sen timme, att någon transport till Malmö samma dag icke kunde äga rum, och denna tillfälliga omständighet skulle medföra, att dagen för nöjdförklarings upptagande på grund av en transport, som toge en tid av endast en halv timme i anspråk, kunde komma att framskjutas en dag — varav ock bleve en följd, att straffet skulle sluta en dag senare än om transporten kunnat ske samma dag, utslaget avkunnats — bleve ock strafftid i viss mån beroende av vederbörande häktesföreståndare, då denne hade i sin hand att genom en tidigare transport förhjälpa en häktad till möjlighet att få avgiva nöjdförklaring å en tidigare dag eller, motsatt, att genom fördröjande av transporten uppskjuta tiden för nöjdförklarings upptagande. Tillämpat på det nu föreliggande fallet hade, om Maria Lydia Evander — därest nu faktisk möjlighet därtill förelegat, varom dock utredning saknades — förpassats till Malmö redan den 16 september, någon anmärkning mot att nöjdförklaring upptagits den 19 i samma månad icke kunnat framställas. Likaledes hade, om den häktade fått kvarbliva å häktet i Hälsingborg under den 17 och den 18 september, nöjdförklaring kunnat avgivas den 19 i samma månad. Det torde ock med fog kunna påstås, att de korta transporter, som inom länet förekomme, ej vore av den art, att de förhindrade den häktade att i ro övertänka sin ställning. Grunderna för förevarande stadgande torde sålunda icke heller lägga hinder i vägen för en sådan tillämpning av stadgandet, som hos K. B. vunnit hävd. Vid de tillfällen, då Kinnman uppehållit landssekreterartjänsten i länet, hade Kinnman ansett sig böra följa här ovan berörda praxis, då av lätt insedda skäl ett frångående i enstaka fall av stadgandets tillämpning på nämnt sätt skulle leda till ojämnhet i strafftidsberäkningen och medföra obilliga följder för vederbörande häktade.

För egen del anförde K. B. följande:

På sätt i Kinnmans förklaring uppgivits hade sedan många år tillbaka inom länet tillämpats den praxis, att nöjdförklaring upptagits även då avbrott i fängelsetiden ägt rum genom den häktades transport från ett fängelse till annat. Veterligen hade detta dock ej förekommit i andra fall än

då fråga varit om en kortare transport, vilken tagit en tid av högst omkring 3 timmar. Kinnman hade angivit de förhållanden, som ansetts utgöra skäl för ifrågavarande förfarande, och K. B. ville i detta avseende endast åberopa vad Kinnman anfört. K. B. ansåge dessa skäl vara av den vikt, att K. B. funne sig böra vidhålla sin hittills tillämpade praxis, så framt icke jag uttalade en häremot avvikande mening. För den händelse jag skulle finna ifrågavarande praxis vara stridande mot författning, kunde K. B. icke underlåta att framhålla, att det syntes böra tagas i övervägande, huruvida icke en författningsändring borde åstadkommas, enligt vilken avbrott i fängelsetiden, när fråga vore om ett mindre sådant, exempelvis kortare än 12 timmar, skulle inräknas i betänketiden, då det syntes K. B. uppenbart, att något bärande sakskäl icke förefunnes för ett annat förfarande.

I en till K. B. avlåten skrivelse anförde jag följande:

Enligt 2 § i den före 1909 års lag i förevarande ämne gällande kungl. förordningen den 30 maj 1873 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag, skulle nöjdförklaring ej gälla, med mindre den häktade inom "fängelset" haft minst 2 dagars betänketid efter det underrätts utslag för honom avkunnades eller överrätts utslag blev honom delgivet.

Jämlikt 1909 års lag må nöjdförklaring av häktad person ej gälla, där ej vid tiden för dess avgivande utslaget eller rättens eller domarens bevis om den ådömda bestraffningen och den utgång i övrigt, målet såvitt den dömde rörer genom utslaget erhållit, kommit den myndighet till handa, varom nu är sagt, samt den dömde, före den dag, då förklaringen avgives, och efter den dag, då utslaget för honom vid rätten avkunnades eller, om det ej sålunda avkunnats, blev honom annorledes delgivet, inom fängelse haft betänketid under 2 dagar i följd.

I det till grund för 1909 års lag liggande ursprungliga kungl. förslaget var 2 § sålunda formulerad, att nöjdförklaring av häktad ej finge gälla, där ej bland annat den dömde före den dag, då förklaringen avgåves, och efter den dag, då utslaget för honom vid rätten avkunnades eller, om det ej sålunda avkunnats, blev honom annorledes delgivet, haft 2 dagars betänketid inom "fängelset". Slutet av paragrafen hade alltså ungefär samma formulering som 2 § i 1873 års förordning.

Mot denna formulering framställdes i högsta domstolen anmärkning, därvid två justitieråd yttrade:

De i slutet av 2 § förekommande orden "inom fängelset" vore hämtade från förordningen den 30 maj 1873. Vid tillämpningen av nämnda förord-

ning hade emellertid dessa ord givit anledning till skiljaktiga meningar, såsom framginge av ett rättsfall, avgjort genom Kungl. Maj:ts utslag den 3 september 1901 (N. J. A. sid. 408). Under det man å ena sidan ansett, att de 2 dagar, som utgjorde betänketiden, måste vara tillbragta inom det fängelse, vid vilket nöjdförklaringen upptoges, hade man å andra sidan funnit det vara tillfyllest, att den dömde före förklaringens avgivande haft betänketid i 2 dagar, under vilka han suttit i häkte, oavsett var detta ägt rum. Då den förra av dessa meningar syntes närmast ansluta sig till stadgandets ordalag, men den senare åsikten gjort sig gällande i Kungl. Maj:ts omförmälda utslag, borde det anmärkta uttrycket förtydligas så, att stadgandet bringades till överensstämmelse med sistberörda åsikt.

Två justitieråd ansågo att, då för giltigheten av häktad persons nöjdförklaring icke med nödvändighet syntes böra uppställas det villkor, att den dömde tillbragt de 2 dagar, som utgjorde betänketiden, inom det fängelse, där nöjdförklaringen upptoges, utan det vore tillräckligt, att han under 2 på varandra följande dagar haft betänketid i häkte, oavsett vilket detta vore, men förslaget, att döma av ordalagen, syntes ansluta sig till förstnämnda, strängare uppfattning, borde förslaget i angivna syfte underkastas erforderlig jämkning.

Med anledning härav yttrade statsrådet och chefen för justitiedepartementet, då högsta domstolens yttrande anmäldes i statsrådet, följande:

I fråga om beräkningen av den 2 dagars betänketid, som häktad person skulle hava åtnjutit, innan nöjdförklaring finge med laga verkan av honom avgivas, vore de ledamöter i högsta domstolen, vilka därom yttrat sig, i viss mån av olika mening. Så till vida vore de ense, som de funne det icke kunna tillåtas, att betänketiden löpte, medan den dömde vistades utom fängelse, exempelvis för transport till annan ort, och, å andra sidan, icke böra fordras, att de 2 dagarna tillbragts i just det fängelse, vid vilket nöjdförklaringen upptoges. Men under det två justitieråd uttalat, att betänketiden borde hava åtnjutits under 2 på varandra följande dagar, syntes två andra justitieråd vara av den uppfattning att, om avbrott skett i vistelsen inom häkte, dagarna närmast före och efter avbrottet skulle få sammanräknas. Då syftet med ifrågavarande bestämmelse i förslaget finge anses bäst tillgodosett genom ett stadgande i den av förstnämnda båda justitieråd angivna riktning, hade vid omredigering av sista punkten i 2 § dessa justitieråds hemställan blivit följd.

I enlighet härmed erhöll det slutliga kungl. förslaget i förevarande avseende den lydelse, som lagen nu äger.

Av vad som sålunda förekommit, innan förslaget till 1909 års lag framlades inför riksdagen, framgår otvetydigt, huru lagen bör tolkas i fråga om beräkning av den tid, som skall förflyta, innan nöjdförklaring får avgivas. Den häktade skall hava haft betänketid under 2 dagar i följd i

häkte, oavsett vilket detta är. Om en häktad person sålunda från den dag, utslaget avkunnades, på grund av dröjsmål med fångtransport eller annan orsak, kommer att tillbringa 2 på varandra följande dagar i häradshäkte, skall han hava lika rätt att redan på den tredje dagen förklara sig nöjd, som om han genast forslats in till straffängelse och efter ankomsten dit i fängelset tillbragt 2 dagar efter varandra. Däremot får den häktade icke räkna sig till godo en sådan dag, då han för transport vistats utom fängelse, och icke heller en enstaka dag, tillbragt i häradshäkte i avbidan på transport.

Som i nu förevarande fall Maria Lydia Evander icke inom fängelse haft en sammanhängande betänketid av 2 dagar i följd förrän under den 18 och den 19 september 1925, sedan hon den 17 september ankommit till centralfängelset i Malmö, finner jag det hava förfarits oriktigt, då hon redan den 19 september fått avgiva nöjdförklaring, som lagts till grund för beräkning av strafftiden.

Vad i de hit inkomna yttrandena anförts till stöd för den praxis i förevarande hänseende, som synes hava utbildat sig inom Malmöhus län, kan jag sålunda icke finna hållbart. Först och främst strider nämnda praxis, efter vad jag kan finna, mot såväl lagens bokstavliga innehåll som ock den vid lagens tillkomst uttalade avsikten med densamma. Icke heller synes mig något giltigt skäl andraget för behovet av en lagändring. När i lagen medgivits, att den dömde får göra en icke återkallelig avsägelse av rätten att åtnjuta den längre betänketid, som motsvaras av den lagstadgade besvärstiden, har det uppenbarligen varit nödvändigt att förbinda detta medgivande med garantier mot förhastade avgöranden. En av dessa garantier är bestämmelsen om betänketid inom fängelse under 2 dagar i följd. Om den sålunda dragna gränslinjen, liksom om alla andra sådana av liknande slag, kan det naturligtvis sägas, att den är i viss mån godtycklig och att den icke passar lika bra för alla fall. Detta hindrar emellertid enligt min mening icke, att det måste betraktas såsom en bestämd fördel att i det hänseende, varom nu är fråga, en och samma regel gäller för alla nöjdförklaringar av häktade. Ingen anledning torde förefinnas att inveckla hithörande bestämmelser genom rätt för myndigheterna att efter prövning i särskilda fall medgiva undantag i syfte allenast att med en eller annan dag förkorta den dömdes fängelsevistelse. Och bör sålunda en fix gräns upprätthållas, synes det mig knappast påkallat att förändra den nuvarande, i all synnerhet icke i sådan riktning, att betänketiden förkortas. Intill nöjdförklaringens avgivande är den dömde att anse såsom rannsakningsfånge, och det lärer icke ligga någonting anmärkningsvärt eller anstötligt i att vissa tillfälligheter, såsom möjlighet att företaga transport och dylikt, kan öva inverkan på inträdandet av den tidpunkt,

då nöjdförklaringen må avgivas. Så är, som bekant, i ännu högre grad fallet i fråga om andra faktorer, som inverka på rannsakningstidens längd, i vilket hänseende särskilt må framhållas den frihet, som är tillerkänd de dömande myndigheterna, att inom vissa gränser bestämma tid för rannsaknings företagande.

På grund av vad K. B. i sitt utlåtande anfört ansåg jag emellertid mig kunna låta i förevarande fall bero vid att bringa min ovan uttalade uppfattning till K. B:s kännedom, varvid jag tillika anmodade K. B. att lämna Kinnman och Norrman underrättelse om innehållet i min skrivelse.

Som emellertid vid härstädes verkställd fånglistgranskning och under av mig företagna inspektionsresor befunnits, att vederbörande myndigheter ofta på ett enligt min mening oriktigt sätt tillämpade föreskrifterna i lagen den 26 mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag, i vad desamma avse tiden för avgivande av nöjdförklaring av häktad person, bragte jag innehållet i min ovanberörda skrivelse till fångvårdsstyrelsens kännedom. Jag framhöll därvid i särskild skrivelse till fångvårdsstyrelsen, att det enligt min mening skulle vara ägnat att befrämja en enhetlig lagtillämpning, om vederbörande fångvårdsmyndigheter på lämpligt sätt finge sin uppmärksamhet riktad på saken.

Genom ett den 19 november 1926 utfärdat cirkulär till direktörer och föreståndare vid statens fångvårdsanstalter, länsstyrelser samt tillsyningsmän vid kronohäkten har fångvårdsstyrelsen fäst dessa myndigheters uppmärksamhet på min ovan uttalade uppfattning i fråga om beräkningen av den tid, som skall förflyta, innan nöjdförklaring får avgivas.

8. Fråga om nytt val av lärarrepresentant i skolråd kan företagas, då förut hållet val, som anses olagligt, vunnit laga kraft.

I en den 19 februari 1926 hit inkommen skrift anförde folkskollärarna C. J. Werne, R. Segerström, E. Jeppsson och K. V. Nilsson, alla i Skurup, följande:

Vid sammanträde den 11 december 1925 med de inom Skurups skoldistrikt anställda lärarna för val av representant för lärarkåren i skolrådet hade Werne valts till sådan representant. Sedan ett ojusterat och i väsentliga delar missvisande protokoll rörande valet jämte en av ett antal lärare undertecknad klagoskrift ingivits till kyrkoherden P. Boström såsom skolrådets ordförande, hade Boström, utan att höra motpartens mening,

förordnat om nytt val av lärarrepresentant. Med anledning därav hade nytt val förrättats den 19 december 1925, och därvid hade till lärarnas representant valts folkskolläraren J. P. Söderlind. Sedan emellertid protokollet över det den 11 december förrättade valet blivit i vederbörlig ordning justerat och rättelser av de i detsamma förekommande felaktigheterna därvid blivit gjorda, hade skriftlig framställning ingivits till Boström, att den vid detta val utsedde representanten, Werne, måtte kallas till skolrådets sammanträden. Så hade emellertid icke skett, utan Boström hade förklarat sig ämna allt fortfarande kalla Söderlind. Då skolrådets ordförande icke enligt gällande lag ägde upphäva av lärarkåren förrättat representantval, hade Boström förfarit oriktigt, då han förordnat om nytt val. Som besvär över dylikt val skulle ingivas till domkapitlet inom 30 dagar efter valet och besvär ej anförts mot det den 11 december 1925 förrättade valet, hade detsamma vunnit laga kraft. Boström vore därför skyldig kalla den sålunda lagligen valde representanten till skolrådets sammanträden. Då Boström icke på annat sätt kunnat förmås fullgöra detta sitt åliggande, hade klagandena sett sig nödsakade att anmäla förhållandet för den åtgärd, omständigheterna påkallade.

Enligt en klagoskriften bifogad avskrift av det vid valförrättningen den 11 december 1925 förda protokollet hade vid förrättningen närvarit 14 namngivna personer, varjämte en av dessa, lärarinnan Margareta Henriksson, på grund av fullmakt företrätt annan person. § 4 i protokollet hade följande lydelse: "Vid röstsedlarnas avlämnande gjordes mottagarna uppmärksamma på, att en av de röstande avlämnade två sedlar. Anmärkningen lämnades utan avseende." Röstsammanräkningen hade givit till resultat, att av 15 avgivna röster 8 tillfallit Werne och 7 Söderlind. Enligt anteckning i protokollet hade en av de närvarande personerna icke deltagit i valet. I annat fall skulle — enligt protokollet — rösttalet hava uppgått till 16, då en av de närvarande avlämnat 2 valsedlar. Skulle, hette det vidare i protokollet, denna valförrättnings förlopp godkännas av skolrådet, vore alltså Werne utsedd till representant för kåren under nästkommande period. Till suppleant hade utsetts Segerström.

Vid justeringen av protokollet, vilken enligt beslut vid valförrättningen verkställts av Werne och Jeppsson, hade anmärkts bland annat, att utom de i protokollet nämnda personerna lärarinnan Maria Andersson varit närvarande vid valförrättningen samt att en av de andra närvarande, lärarinnan Johanna Nilsson, i allas åsyn överräckt Maria Anderssons valsedel, varvid även upplysts om detta förhållande.

I infordrat yttrande anförde Boström, att det den 11 december 1925 förrättade valet av representant för lärarkåren utan tvivel vore olagligt. Detta jävades ingalunda av den av Werne och Jeppsson först den 23 decem-

ber gjorda justeringen, i vilken meddelats, att en lärarinna — som på grund av sjukdom åtnjöte tjänstledighet — utan att vara kallad till sammanträdet deltagit i valet genom att låta en annan person på hennes begäran och i hennes åsyn överräcka den av henne skrivna och hopvikta valsedeln. Valresultatet visade, att en enda röst kunde haft avgörande betydelse för valutgången. Då det ingenstädes i gällande lag och författning angåves, inför vilket forum en dylik olaglighet skulle beivras, och då Boström ansåge det vara av största betydelse, att den lärare, som av Boström skulle kallas till skolrådssammanträdena, på ett otvetydigt sätt blivit vald till lärarkårens representant, hade Boström sammankallat skolrådet för att höra dess mening om saken. Skolrådet hade uttalat, att Boström snarast möjligt borde anmoda lärarkåren att förrätta nytt val. Sådant hade också efter av äldste läraren till samtliga i tjänst varande medlemmar av lärarkåren utsända kallelser förrättats den 19 december 1925, och enligt det däröver förda protokollet hade Söderlind med 10 röster blivit vald. Då hela antalet inom distriktet tjänstgörande lärare och lärarinnor utgjorde 17, hade Boström haft grundad anledning att anse Söderlind såsom lärarkårens representant, varför Boström också kallat honom till skolrådssammanträden den 5, den 14 och den 30 januari samt den 5, den 9, den 13 och den 16 februari 1926.

Om det tvivelaktiga valet av den 11 december 1925, anförde Boström vidare, av formella skäl skulle anses hava vunnit laga kraft, emedan besvär inom laga tid ej anförts hos domkapitlet, så kvarstode dock det faktum, att Werne ej vore valbar till lärarkårens representant i skolrådet. I folkskolestadgans § 8 mom. 7 angåves nämligen tydligt, att sådant val skulle förrättas av och bland vid folkskoleväsendet anställda lärare, som ej vore valda till ledamöter i skolrådet. Då emellertid Werne vore vald till suppleant i skolrådet och då en suppleant vid många tillfällen hade samma befogenhet som skolrådets övriga ledamöter, kunde han enligt lagens tydliga mening varken hava rösträtt eller vara valbar, då det gällde val av lärarpersonalens representant i skolrådet. Då Boström i detta ärende handlat efter bästa förstånd och samvete och i full överensstämmelse med folkskolestadgans avsikt samt veterligen icke i strid mot gällande lag och författning, hemställde Boström, att klagomålen måtte lämnas utan avseende.

I avgivna påminnelser förmälde klagandena att, ehuru ingen anmärkning framställts mot det den 11 december 1925 förrättade valet av suppleant för lärarrepresentanten i skolrådet, jämväl ny sådan valts vid sammanträdet den 19 december.

Sedan jag anhållit, att skolöverstyrelsen måtte avgiva utlåtande i ärendet, anförde överstyrelsen i avgivet yttrande följande:

Av handlingarna i ärendet framginge, att de inom Skurups skoldistrikt anställda lärarna den 11 december 1925 företagit val av representant i skolrådet, varvid enligt det till skolrådets ordförande insända justerade protokollet till sådan representant utsetts Werne. Då detta val icke blivit hos vederbörande domkapitel överklagat utan tagit åt sig laga kraft och då det syntes vara uppenbart, att skolrådet eller dess ordförande saknat laglig befogenhet att med åsidosättande av det sålunda förrättade valet föranstalta nytt val, borde det enligt överstyrelsens mening icke kunna föreligga någon tvekan om skolrådsordförandens skyldighet att till skolrådets sammanträden kalla den valde representanten Werne.

Därefter lämnade jag Boström tillfälle att inkomma med förnyat yttrande, och anförde Boström i anledning därav i skrivelse den 30 april 1926 att, då enligt skolöverstyrelsens utlåtande det den 11 december 1925 företagna valet av representant i skolrådet skulle anses hava tagit åt sig laga kraft, emedan det ej blivit hos domkapitlet överklagat, Boström under den tid, för vilken detta val gällde, komme att till skolrådets sammanträden kalla Werne eller vid förfall för honom den samma dag valde suppleanten.

I en till Boström avlåten skrivelse anförde jag därefter följande:

Enligt § 8 mom. 7 i gällande stadga angående folkundervisningen i riket äger av de inom ett skoldistrikt anställda lärarna, förutom den eller dem, som till äventyrs må vara valda till ledamöter i skolrådet, ytterligare en lärare vara tillstädes vid skolrådets sammanträden. Denne har därvid samma befogenhet, som enligt § 8 mom. 4 tillkommer folkskolinspektör, dock att sådan lärare ej må deltaga i behandling av frågor, som omförmälas i § 8 mom. 2 samt §§ 32 och 33. Finnas inom skoldistriktet två eller flera vid folkskoleväsendet anställda lärare, som ej äro valda till ledamöter i skolrådet, äga dessa att för ovannämnda ändamål bland sig för en tid av 4 kalenderår utse en representant jämte en suppleant för honom. Val av sådan representant och suppleant skall ske med slutna sedlar vid sammanträde med lärarpersonalen inom skoldistriktet på kallelse av den i tjänsten äldsta läraren och under ledning av den ordförande, som personalen själv utser för tillfället. Vid lika antal röster skall lotten skilja. Avgår representant under den för honom bestämda tiden, skall ersättningsval anställas, och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som återstått för den avgångne. Protokoll om valet skall tillställas skolrådets ordförande, vilken det åligger att till skolrådets sammanträden kalla lärare, som har rätt att vara tillstädes vid dessa. Vid utgången av den

tid, för vilken representant blivit vald, eller då av annan anledning sådant val bör äga rum, skall skolrådets ordförande lämna underrättelse därom åt den i tjänsten äldsta läraren inom skoldistriktet.

Har en lärare i dylik ordning valts till representant för lärarkåren, torde det ligga i sakens natur, att det skedda valet skall lända till efterrättelse och ej kunna av den väljande korporationen upphävas eller ändras allt efter en kanske tillfällig majoritets gottfinnande. Därmed är dock naturligtvis icke sagt att, där någon felaktighet vidlåder ett dylikt val, möjlighet skulle saknas att erhålla rättelse. Även om folkskolestadgan saknar uttryckliga bestämmelser angående klagan i sådana fall, varom här är fråga, torde icke därav utan vidare få dragas den slutsatsen, att ingen rätt till överklagande skulle vara för handen. Gällande bestämmelser om fullföljd i administrativa mål och ärenden i allmänhet äro icke avfattade med den fullständighet och följdriktighet, att en sådan slutsats synes befogad. Man torde vara berättigad att i viss mån bygga på vad sakens natur kräver och vad för liknande fall stadgats. Enligt §§ 41 och 42 i förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd jämförda med § 2 i samma förordning skola besvär rörande folkskolundervisningen samt dithörande anstalter ävensom besvär över val av ledamöter i skolråd anföras hos vederbörande domkapitel. I § 65 i stadgan angående folkundervisningen i riket heter det, att biskopen och domkapitlet i varje stift åligger att hava en sorgfällig uppsikt över anstalterna för folkundervisningen samt vaka över deras ledning och utveckling till uppfyllande av deras viktiga bestämmelse. Och i § 8 mom. 4 samma stadga finnas bestämmelser därom, att besvär över skolråds beslut att förordna viss person till folkskolinspektör, med vilken ju lärarrepresentanten är ganska likställd inom skolrådet, skola anföras hos domkapitlet inom 30 dagar från den dag, då beslutet blivit kungjort på sätt, som om skolråds beslut i allmänhet är bestämt. Vid övervägande av nu omförmälda föreskrifter och då behov av besvärsrätt otvivelaktigt torde vara för handen, lärer åtskilligt få anses tala för den åsikten, att det tillkommer domkapitel att pröva besvär över val, som förrättats enligt § 8 mom. 7 i ovannämnda stadga.

Denna åsikt synes också stå i överensstämmelse med den uppfattning, som kommit till uttryck i ett i regeringsrättens årsbok 1923 sid. 104 o. f. refererat rättsfall[1], av vilket även viss slutsats torde kunna dragas beträffande tiden, inom vilken dylika besvär ansetts böra anföras för att varda till prövning upptagna. Enligt referatet hade vid sammanträde med lärarkåren i Heliga Trefaldighets församlings skoldistrikt den 29 januari 1922 A. Eklund utsetts till representant för lärarkåren i skolrådet. Detta val

[1] Jfr dock även regeringsrättens årsbok 1916 not. E. 39.

hade varit föremål för diskussion vid sammanträde med lärarkåren den 7 mars 1922, och hade därvid valets giltighet blivit ifrågasatt av åtskilliga grunder. I en skrift, som den 12 april 1922 inkom till skolrådets ordförande, anhöll T. Wirén m. fl. lärare i distriktet, att ordföranden måtte vidtaga åtgärder för anställande av nytt val av representant i skolrådet; men den 6 maj 1922 återställde ordföranden berörda skrift, enär han ansåg sig icke äga att därmed taga befattning. Därefter besvärade sig nämnda lärare i skrift, som den 12 maj 1922 inkom till domkapitlet i Uppsala, över valet under yrkande, att detsamma måtte upphävas. I avgiven förklaring över besvären erinrade åtskilliga andra lärare därom, att besvären anförts långt efter vanlig klagotids utgång. Skolrådets ordförande anförde i anledning av besvären, att bestämmelserna i folkskolestadgan angående val av representant i skolrådet för de inom skoldistriktet anställda lärarna syntes vara något knapphändigt avfattade. Sålunda funnes varken angivet, om över huvud taget besvär över dylikt val kunde anföras, eller tiden, inom vilken i sådant fall överklagande skulle ske, eller till vilken myndighet besvären finge ingivas. Emellertid finge man väl gå ut från att besvärstiden i föreliggande fall vore den vanliga eller 30 dagar från kungörandet av det justerade beslutet, och, därest detta vore riktigt, syntes klagotiden hava varit försutten vid besvärens ingivande. Skolrådet hemställde, att valet måtte förklaras ogiltigt. Folkskolinspektören förmenade att, då föreskrift saknades därom att besvär över val av lärarrepresentant i skolråd skulle vara ingivna inom viss tid, domkapitlet vore oförhindrat att till saklig prövning upptaga de mot ifrågavarande val framställda anmärkningarna, och hemställde på anförda skäl, att valet måtte förklaras ogiltigt. Domkapitlet yttrade i utslag den 31 januari 1923: Som de klagande på grund av vad i målet förekommit måste anses hava ägt behörig kännedom om klandrade valet mera än 30 dagar före den tid, inom vilken de hos domkapitlet sig besvärat, alltså och då besvären icke inom laga besvärstid till domkapitlet inkommit, funne domkapitlet sig icke kunna upptaga målet till prövning. Wirén och två hans medklagande hos domkapitlet fullföljde i besvär hos Kungl. Maj:t den förut förda talan. De icke klagande lärarna anförde, att valresultatet delgivits de närvarande omedelbart, ty röstsammanräkningen hade verkställts vid själva sammanträdet. Av lärarkårens protokoll den 7 mars 1922 framginge, att dess medlemmar, även de klagande, då mycket väl känt valresultatet. Regeringsrätten fann i utslag den 22 augusti 1923 ej skäl göra ändring i domkapitlets utslag. En av regeringsrättens ledamöter lämnade besvären utan avseende.

I nu förevarande fall hade lärarkåren i Skurups skoldistrikt vid sammanträde den 11 december 1925 valt Werne till kårens representant i skolrådet och Segerström till suppleant för Werne. Oavsett om någon felak-

tighet vid valen ägt rum eller icke torde med det ovan anförda överensstämma, att dessa val betraktas såsom giltiga, så länge desamma icke, efter överklagande i behörig ordning, blivit försatta ur kraft. Enligt det sagda skulle det vidare icke tillkommit Boström eller skolrådet att förklara de först hållna valen ogiltiga eller förordna om nya val. Vad angår den av Boström väckta frågan, huruvida Werne, vilken utsetts till suppleant i skolrådet, vid sådant förhållande var valbar eller icke, vill jag med anledning av vad Boström därom anfört framhålla, att den omständigheten att Werne redan förut var suppleant i skolrådet icke synes mig hava utgjort hinder för vare sig hans deltagande i valet eller hans väljande till lärarnas representant. I den mån Werne i egenskap av suppleant i skolrådet kunde komma att taga säte i detsamma såsom ledamot, kunde nämligen hans suppleant såsom lärarrepresentant inträda i utövningen av sistnämnda uppdrag.

På grund av vad jag sålunda anfört fann jag, att Boström icke torde hava förfarit i enlighet med den i allmänhet vedertagna uppfattningen om hithörande föreskrifters rätta innebörd, då Boström, utan att de den 11 december 1925 förrättade valen av lärarrepresentant och suppleant för denne i laga ordning upphävts, föranstaltat om nya val och, sedan vid de senare valen andra personer blivit utsedda, till skolrådets ovanberörda sammanträden under januari och februari 1926 kallat den senast utsedde representanten. Sedan Boström emellertid förklarat sig ämna för framtiden, så länge de den 11 december 1925 förrättade valen gällde, till skolrådets sammanträden såsom lärarrepresentant kalla Werne och vid förfall för honom Segerström, fann jag klagomålen ej föranleda annan åtgärd än att jag gav Boström del av min ovan uttalade uppfattning.

9. Fråga om skyldighet att bland kyrkans övriga handlingar förvara kyrkostämmas originalprotokoll.

I en den 23 november 1925 hit inkommen skrift anförde kommissarien A. Pravitz i Tjurkö klagomål däröver, att vissa av kyrkoherden O. Nordbladh i egenskap av ordförande å kyrkostämmor med Tjurkö församling förda protokoll icke i original funnos i kyrkans arkiv. Såsom saknade uppgav klaganden de protokoll, som förts vid kyrkostämmorna den 4 december 1921, den 7 maj 1922, den 4 februari, den 29 april och den 25 november 1923, den 24 februari 1924 och den 28 juni 1925. Samtliga dessa protokoll hade allenast avskrivits i en protokollsbok och bestyrkts av Nordbladh.

Sedan jag, då enligt klagoskriften Nordbladh var tjänstledig och icke vistades å tjänstgöringsorten, anmodat tjänstförrättande kyrkoherden i församlingen att till mig inkomma med upplysning, huru med de i klagoskriften uppgivna omständigheter förhölle sig, anförde vice pastorn N. H. Sonesson, att samtliga omförmälda protokoll funnes tillgängliga i avskrifter, bestyrkta av Nordbladh, som alla gångerna varit stämmans ordförande. Av originalen till dessa avskrifter funnes ett, nämligen protokollet för den 28 juni 1925, tillgängligt i protokollsboken. Det vore skrivet å ett löst pappersark och undertecknat av Nordbladh och justeringsmännen egenhändigt. Vid av Sonesson gjord förfrågan hade Nordbladh förklarat, att det med såväl de övriga protokollen som detta förhölle sig så, att de först avfattats å lösa ark samt därefter införts i boken. Detta förfaringssätt hade Nordbladh motiverat därmed, att han vid ifrågavarande tillfällen, då han själv ej haft lägenhet att fara över till ön Tjurkö eller ansett det lämpligt att översända protokollsboken, velat bespara justeringsmännen besväret att företaga resan till Sturkö, där kyrkoherdebostället vore beläget, och fördenskull med posten översänt de lösa protokollen till vederbörande, varigenom justeringen avsevärt underlättats. Någon upplysning om var de saknade originalen vore till finnandes hade Sonesson icke kunnat erhålla.

I infordrat yttrande anförde Nordbladh därefter, att det på grund av det långa avståndet mellan kyrkoherdebostället och Tjurkö varit svårt att i tid få protokollen vid kyrkostämmorna justerade av de på sistnämnda ö boende justeringsmännen. I vissa fall, t. ex. då protokollen i besvärsmål skolat skyndsamt tillställas myndighet, hade Nordbladh därför med hänsyn till risken att sända hela protokollsboken till justeringsmännen och för att bespara dem att företaga den långa resan till honom sänt protokollen i lösa ark till dem. När protokollen återkommit till Nordbladh med justeringsmännens underskrifter, hade Nordbladh kungjort justeringen i den gemensamma kyrkan, inskrivit protokollen, där de ej redan förut varit inskrivna, tillika med justeringsmännens namn i protokollsboken samt vidimerat avskrifternas riktighet. Där de av justeringsmännen undertecknade protokollsarken, de s. k. originalen, icke av skyndsamhetsskäl blivit sända till myndigheter, hade de inlagts i ett större kuvert, som, så länge Nordbladh haft hand om protokollsboken, förvarats vid dess bakre pärm.

Vad de särskilda protokollen anginge, anförde Nordbladh vidare, funnes protokollet för kyrkostämman den 28 juni 1925 i protokollsboken i såväl original som avskrift. Däremot saknades originalprotokollen för de båda omförmälda stämmorna år 1921 och 1922. Vart de tagit vägen kunde Nordbladh såsom tjänstledig icke undersöka. När protokollsboken såsom

skett utlämnades att någon tid ligga i enskild mans förvar, hade något av de vid boken fogade lösa arken lätt kunnat komma bort. Nordbladh saknade nu jämte de två sistnämnda originalprotokollen även vissa anteckningar, som legat i förut omförmälda kuvert. Originalprotokollen för kyrkostämmorna den 29 april 1923 och den 24 februari 1924 låge, enligt vad Nordbladh inhämtat, i förvar i kungl. ecklesiastikdepartementet. Originalet till protokollet den 25 november 1923 förvarades hos domkapitlet i Lund. Beträffande protokollet för den 4 februari 1923 mindes Nordbladh endast, att det justerats omedelbart vid stämman. Kyrkostämmans vice ordförande hade för Nordbladh såsom sin åsikt uttalat, att originalprotokollet troligen sänts med besvärshandlingar till någon myndighet; och i sådant fall funnes även detta original i förvar.

Klaganden avgav påminnelser.

Sedan jag därefter anhållit, att riksarkivet måtte avgiva utlåtande i ärendet, anförde riksarkivet följande:

Enligt § 19 i kungl. förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd skulle kyrkostämmans "protokoll", med bilagor, bland kyrkans övriga handlingar förvaras. Någon tvekan därom, att därmed avsåges samma handlingar, som i § 17 omtalades såsom "protokollet" eller det justerade originalprotokollet, torde ej kunna förefinnas. Under sådana förhållanden syntes det få anses klart, att vårdaren av kyrkoarkivet bort, på sätt i Kungl. Maj:ts stadga angående vissa offentliga arkiv av den 31 december 1900 och den förnyade arkivstadgan av den 8 september 1924 föreskreves, i kyrkoarkivet eller expeditionslokalen bevara de justerade originalprotokollen och att desamma ej bort från arkivet eller tjänstelokalen avlägsnas på annat sätt än som i § 5 respektive § 7 av nämnda författningar medgåves.

I förnyat den 2 juni 1926 hit inkommet yttrande förklarade Nordbladh sig instämma i riksarkivets mening, att med "protokoll" i § 19 i kyrkostämmoförordningen avsåges samma handlingar som de i § 17 omtalade justerade protokollen. Dessa paragrafer satte emellertid icke "original" och "icke-original" i motsatsförhållande till varandra, utan talade helt enkelt om justerade protokoll. Och de protokoll, som det anmärkts emot, vore alla justerade och kunde sådana de i ordningsföljd förefunnes i protokollsboken anses vara förvarade i god överensstämmelse med § 19. I alla händelser hade Nordbladh i god tro ansett, att så vore förhållandet. När Nordbladh i fyra fall sänt de av justeringsmännen påtecknade lösa exemplaren till Kungl. Maj:t och domkapitlet, hade han icke hyst någon misstanke, att detta kunde tolkas såsom varande i strid med åberopade paragraf. En annan sak vore, att förfarandet vad Nordbladh själv beträffade dock vore helt ovanligt. Under sin fleråriga tjänstgöring i olika

församlingar hade Nordbladh aldrig avsänt några original i stället för avskrifter. Förhållandena i dessa församlingar hade också varit normala, och protokollens justering i de böcker, där de blivit inskrivna, hade ej låtit vänta på sig. Även för Tjurkös vidkommande hade det gått någorlunda, tills stämmorna blivit många och tröttande och svårigheter visat sig att få de många protokollen justerade i rätt tid. Det hade varit först sedan Nordbladhs hälsa också blivit allt sämre, som metoden tillgripits att i vissa fall sända lösa ark till Tjurkö för att få dem justerade och så få handlingarna färdiga i rätt tid att avgå till vederbörande myndigheter. Protokollen i boken hade emellertid i de fall, det här vore fråga om, varit först skrivna och så till vida original, vilket kunde förklara, att de för Nordbladh och andra hade sådant värde, att, då Nordbladhs krafter vid tillfällena i fråga icke medgivit, att han utskrev ett tredje exemplar, det av justeringsmännen undertecknade exemplaret utan betänkande avsänts till Kungl. Maj:t eller domkapitlet, varvid Nordbladh naturligtvis varit stödd av medvetandet, att de sålunda avsända dokumenten där bleve väl förvarade samt för framtiden tillgängliga.

Nordbladh hade, anförde Nordbladh vidare, numera hämtat de efterfrågade originalen från Stockholm och Lund. Hemkommen hade Nordbladh därjämte företagit en resa till Tjurkö, medförande protokollsboken, för att anmoda de valda justeringsmännen att sätta sina namn under protokollen av den 4 december 1921 och den 7 maj 1922. Justeringsmännen hade skrivit sina namn under anteckningen: "justerat för andra gången" och därmed tillkännagivit, att de justerat dessa protokoll förut i annat likalydande exemplar. Under hemfärden från Tjurkö till Nordbladhs nuvarande vistelseort i Sunna hade emellertid det missödet inträffat, att ett av de medförda originalprotokollen nämligen för den 29 april 1923 kommit bort. Nordbladh hade tagit protokollen med dit för att förete dem för ledamöter av skolrådet, som han kunde träffa, och särskilt för att få kyrkostämmans vice ordförandes underskrift på avskrifter därav, som han låtit taga och som han själv ville hava i behåll. Möjligen hade Nordbladh under hemfärden, som företagits under stor utmattning dels till fots, dels i motorbåt och dels med spårvagn, råkat draga upp nämnda protokoll ur väskan med något annat papper. Hur det gått till, kunde Nordbladh icke bestämt säga. Men det vore mer än förargligt att, sedan han med så mycket besvär under en tid, som uteslutande behövts för hälsans vårdande, hämtat dessa dokument, ett av dem skulle förloras. I det bortkomnas ställe hade nu måst läggas en för Nordbladh själv avsedd maskinskriven avskrift, vilken tagits av originalet strax efter Nordbladhs återkomst från Stockholm och som vore bestyrkt av e. o. notarien P. Grönvall i Karlskrona, av en kontorist samt av folkskolläraren E. Jönsson i Tjurkö, den senare en av de för detta protokoll utsedda justeringsmän-

nen. Protokollen för den 4 februari och den 25 november 1923, den 24 februari 1924 och den 28 juni 1925 funnes alltså numera i original i boken å pastorsexpeditionen. Protokollen för den 4 december 1921 och den 7 maj 1922 funnes där numera undertecknade för andra gången av de valda justeringsmännen och alltså lika med original, och protokollet för den 29 april 1923 vore i boken undertecknat av justeringsmannen Jönsson. Efter allt, som förekommit i denna sak, vore det tydligt, att originalprotokoll hädanefter icke borde avsändas från pastorsexpeditionen, utan finge man vid inträffad sjukdom och hopat arbete försöka andra utvägar till svårigheternas övervinnande.

Vid yttrandet var fogat ett av vice pastorn Sonesson den 25 maj 1926 utfärdat intyg, däri Sonesson bekräftade riktigheten av de av Nordbladh senast lämnade uppgifterna om de å pastorsexpeditionen numera befintliga protokollen för ovan omförmälda kyrkostämmor.

Klaganden inkom därefter med ytterligare en skrift i ärendet.

I en till Nordbladh avlåten skrivelse anförde jag följande:

Enligt § 17 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd skall ordföranden vid kyrkostämma föra eller på eget ansvar låta föra protokoll, upptagande ämnet för överläggningen och beslutet med skälen därtill. Om ärendet erfordrar skyndsamhet och protokollet icke kan vid kyrkostämma genast justeras, kan stämman uppdraga åt därtill för varje gång utsedda ledamöter att jämte ordföranden justera protokollet. Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst två vid stämman närvarande ledamöter eller av de särskilda justeringsmännen, om sådana varit utsedda.

I § 19 stadgas, att protokollen med bilagor skola förvaras bland kyrkans övriga handlingar.

Såsom riksarkivet anfört torde någon tvekan icke kunna råda om att de i § 19 i kyrkostämmoförordningen omförmälda protokollen avse just de protokoll, om vilka i § 17 i förordningen föreskrives, förutom att de skola justeras i viss ordning, att de skola undertecknas av kyrkostämmans ordförande och två andra ledamöter eller justeringsmännen. Endast på dylikt sätt undertecknade protokoll torde kunna betraktas såsom originalprotokoll. Och det torde därför också vara uppenbart, att kyrkostämmans för protokollen ansvarige ordförande har att tillse, att sådana i vederbörlig ordning underskrivna protokoll införlivas med kyrkans övriga handlingar att bland dem i författningsenlig ordning bevaras.

I förevarande fall är upplyst, att Nordbladh, i stället för att i kyrkoarkivet bevara originalprotokollen, i vissa fall expedierat dessa till myndigheter och för kyrkans räkning behållit avskrifter, verkställda i en för

originalprotokollen eljest avsedd bok. Att ett dylikt förfarande icke står i överensstämmelse med de anförda bestämmelserna i kyrkostämmoförordningen synes uppenbart. Om det varit förenat med svårighet att få i protokollsboken inskrivna protokoll underskrivna av justeringsmännen och Nordbladh fördenskull ansett lämpligare att till dem för justering översända lösa protokoll, hade, såsom jag ovan berört, dessa senare bort betraktas såsom originalprotokoll och bevaras bland övriga kyrkoarkivalier. För expediering till myndigheter hade det därför ålegat Nordbladh att utskriva eller låta utskriva särskilda protokollsutdrag. Nordbladhs antagande att originalprotokollen skulle väl förvaras hos de myndigheter, dit de sänts, må väl vara riktigt, men, oavsett de ovan anförda bestämmelserna, borde det dock hava stått klart för Nordbladh, att dylika protokoll icke böra förvaras hos främmande myndigheter utan skola vara till finnandes hos den expedierande myndigheten.

I enlighet med vad jag ovan anfört måste jag anse, att Nordbladh förfarit felaktigt, då han icke bland kyrkans övriga arkivhandlingar bevarat ovan omförmälda sex protokoll. Då Nordbladh emellertid syntes hava gjort vad i hans förmåga stått för att åstadkomma rättelse i berörda hänseende och i stort sett jämväl lyckats därutinnan, fann jag klagomålen ej föranleda annan åtgärd än att jag gav Nordbladh del av min ovan uttalade uppfattning under förväntan, att Nordbladh i framdeles förekommande fall av liknande beskaffenhet måtte hava den i minnet.

Den omständigheten, att Nordbladh efter återskaffandet av originalprotokollet för den 29 april 1923 på outrett sätt förlorat detsamma, föranledde mig dock att erinra Nordbladh om vikten av att taga bättre vård om de offentliga handlingar, som omhänderhades av honom. Då protokollet emellertid blivit hjälpligt ersatt, lät jag därvid bero.

10. Fråga huruvida 13 § i stadgan den 14 december 1906 för serafimerlasarettet blivit åsidosatt därigenom att läkare uppburit personligt arvode, som patient på grund av en sköterskas oriktiga uppgifter trott sig skyldig att erlägga.

Av handlingarna i ett genom klagomål av J. Jonsson i Mårdsjön här anhängiggjort ärende inhämtas följande:

Klagandens dotter Ingeborg Jonsson var under tiden den 3—den 26 januari 1924 för sjukvård intagen å kungl. serafimerlasarettet. Härunder blev Ingeborg Jonsson, som vårdades å s. k. halvenskilt rum, av professorn J. Åkerman opererad för blindtarmsinflammation.

I skrivelse den 27 december 1924 till Ö. Ä. anförde klaganden: Vid tiden för Ingeborg Jonssons utskrivning från serafimerlasarettet hade

klaganden genom posten tillsänt henne 200 kronor, vilka skulle användas till att betala kostnaden för hennes sjukvård å lasarettet. Denna kostnad hade uppgått till 127 kronor 5 öre. Det översända beloppet hade å posten utkvitterats av någon av lasarettets personal. Denna person, som till Ingeborg Jonsson redovisat allenast 50 kronor, hade meddelat henne, att till Åkerman, som i ersättning för operationen först fordrat 250 kronor men sedermera nedsatt beloppet till 150 kronor, lämnats sistnämnda summa. Klaganden hade därpå, sedan han erhållit kännedom om, att Åkerman ej ägt rätt att uppbära ersättning för operationen, i två särskilda brev till Åkerman återfordrat det av honom uppburna beloppet, men hade han från Åkerman ej erhållit något svar. Klaganden anhöll förty, att Ö. Ä. måtte förordna om sådan utredning i saken att, för den händelse Åkerman ägt rätt att erhålla nämnda ersättning samt bekommit beloppet, klaganden måtte få ett erkännande å de mottagna penningarna men att, om det däremot skulle visas, att Åkerman icke ägt sådan rätt, Åkerman måtte förpliktas att återbetala ersättningen.

Genom resolution den 3 januari 1925 överlämnades klagandens skrivelse av poliskammaren i Stockholm till direktionen för serafimerlasarettet med förmälan att ärendet i poliskammaren avskrivits från vidare handläggning.

Sedan Åkerman anmodats att förklara sig över skrivelsen, yttrade Åkerman i en till Ö. Ä. eller direktionen ställd, den 9 januari 1925 dagtecknad skrivelse: Av patient, som vårdats å allmän sal, hade Åkerman aldrig begärt eller erhållit honorar. Av patient, som vårdats å hel- eller halvenskilt rum, hade Åkerman ej heller begärt ersättning. Däremot inträffade det stundom, att sådan patient själv framställde förfrågan angående honorar, och svarade Åkerman då, att vederbörande finge betala vad han ville och kunde. Om patienten insisterade på närmare uppgift, nämnde Åkerman någon mindre, efter fallets art och patientens villkor lämpad summa och överlämnade åt patienten att godtaga eller ändra förslaget. De närmare omständigheterna i detta fall mindes Åkerman icke; men det vore alldeles visst, att Åkerman icke begärt någon ersättning utan enligt ovannämnda princip lämnat saken till patientens avgörande. Däremot vore det riktigt, att Åkerman mottagit 150 kronor såsom läkare- och operationshonorar av Ingeborg Jonsson. Detta strede icke mot gällande lasarettsstadga och torde ofta förekomma å alla lasarett beträffande på hel- eller halvenskilt rum vårdade sjuka samt ansåges vara både billigt och skäligt.

Vid ärendets behandling den 12 februari 1925 fann direktionen klagandens framställning icke föranleda någon annan direktionens åtgärd, än att den av Åkerman avgivna förklaringen i avskrift skulle tillställas klaganden.

I en den 30 november 1924 till medicinalstyrelsen ställd skrift anhöll klaganden om upplysning angående "gällande taxeersättning" för operation å patient, som vårdats å halvenskilt rum å serafimerlasarettet.

Sedan styrelsen i anledning därav i skrivelse den 7 januari 1925 till klaganden hänvisat denne till § 13 i Kungl. Maj:ts stadga för serafimerlasarettet den 14 december 1906 samt i skrivelsen återgivit nämnda paragrafs lydelse, anförde klaganden i en skrift den 22 februari 1925 till styrelsen bland annat: Klaganden hade i flera skrivelser till Åkerman framställt begäran, att han måtte till klaganden återbära ifrågavarande 150 kronor. Åkerman hade emellertid först sedan klaganden vänt sig till Ö. Ä. besvarat klagandens framställning. Det svar, Åkerman lämnat, vore emellertid icke nöjaktigt. Ingeborg Jonsson hade nämligen av en sjuksköterska erhållit den upplysningen, att hon vore skyldig att erlägga extra betalning för operationen samt att Åkerman i sådant hänseende fordrat 150 kronor. Ingeborg Jonsson hade alltså känt sig tvingad att betala beloppet. Klaganden anhöll hos styrelsen om upplysning, vad han hade att göra för att på rättslig väg söka rättelse och en laglig utredning.

Medicinalstyrelsen översände klagandens båda skrifter till Åkerman för att sätta honom i tillfälle att, därest han så skulle anse erforderligt, inkomma med yttrande.

I anledning därav insände Åkerman till styrelsen avskrift av sin ovan berörda till Ö. Ä. eller direktionen för serafimerlasarettet avlåtna skrivelse.

Vid ärendets företagande till avgörande i medicinalstyrelsen den 27 mars 1925 anförde föredraganden, medicinalrådet E. Edén — enligt vad därvid fört protokoll utvisar — följande: Då Ingeborg Jonsson ostridigt varit å lasarettet intagen, ägde Åkerman givetvis icke någon rätt att för den av honom åt henne lämnade vården — operation och läkarvård i övrigt — fordra särskild ersättning, men Åkerman måste å andra sidan anses fullt berättigad att mottaga dylik ersättning, därest densamma frivilligt erbjudits honom. Regel torde också vara, att patienter, som vårdades å enskilt eller halvenskilt rum på länslasarett eller därmed jämförliga sjukvårdsanstalter, efter råd och lägenhet frivilligt ersatte läkaren för hans arbete. Huruvida det omnämnda ersättningsbeloppet av 150 kronor avfordrats eller frivilligt erlagts, vore föremål för olika meningar från klagandens och från Åkermans sida. Hade beloppet avfordrats, vore Åkerman tydligen skyldig att återbetala detsamma; hade det åter frivilligt erlagts, torde dylik återbetalningsskyldighet icke för honom föreligga. Då det nu icke kunde anses styrkt, att beloppet i fråga avfordrats — i vilket fall Åkerman skulle hava åsidosatt bestämmelsen i § 13 av den för serafimerlasarettet gällande stadgan — och då vidare frågan om skyldighet för Åkerman att återbära det emottagna beloppet närmast torde tillkomma allmän domstol att avgöra, funne föredraganden klagan-

dens i ämnet gjorda framställningar icke kunna föranleda någon styrelsens vidare åtgärd.

Härefter beslöt styrelsen enhälligt, att klagandens ifrågavarande båda framställningar icke skulle föranleda vidare åtgärd från styrelsens sida.

I till mig den 12 mars 1926 inkomna skrifter anförde klaganden:

Den 3 januari 1924 hade Ingeborg Jonsson inställt sig å serafimerlasarettet för erhållande av vård för blindtarmsinflammation. Hon hade därvid begärt att få ligga å halvenskilt rum, vilket till en början liksom nekats henne av vederbörande sjuksköterska, Maja Brolin, under förmälan att operationen då bleve rätt dyrbar. Ingeborg Jonsson hade då frågat Maja Brolin om kostnaden för operationen. Denna hade svarat, att professorn brukade taga "sådär en 250—300 kronor", ibland mera allt eftersom patienterna hade råd och lägenhet, "enär professorn ansåge dessa rum för sina". Sköterskan hade emellertid bett Ingeborg Jonsson vänta en stund, så skulle sköterskan fråga professorn om kostnaden. Vid sin återkomst hade sköterskan meddelat, att professorn skulle nöja sig med endast 150 kronor för operationen. Något löfte att betala detta belopp hade Ingeborg Jonsson ej kunnat giva, då hon själv saknat penningar, men alldenstund hon känt stort behov av sjukvård samt vila och lugn, hade hennes begäran att erhålla halvenskilt rum beviljats. Genom person, som åtföljt henne till lasarettet, hade Ingeborg Jonsson i telefon låtit meddela klaganden vad som förelupit vid hennes inskrivning å lasarettet ävensom att kostnaderna skulle gäldas i förskott. Klaganden hade då meddelat att, då Ingeborg Jonsson skulle utskrivas från lasarettet, han skulle sända penningar till lasarettsvården ävensom att Ingeborg Jonsson enligt klagandens mening ägde rätt att åtnjuta operationen kostnadsfritt, även om hon låge å halvenskilt rum. Den dag, då Ingeborg Jonsson skulle utskrivas från lasarettet, hade klaganden fått meddelande därom med anmodan att sända penningar. Klaganden, som med hänsyn till den tid Ingeborg Jonsson vistats å lasarettet ansett, att 150 kronor skulle förslå, hade avsänt 200 kronor, vilka penningar påföljande dag ankommit till lasarettet. Enär Ingeborg Jonsson vid denna tid lämnat lasarettet, hade penningarna utkvitterats av sköterskan. Då Ingeborg Jonsson någon dag senare besökt lasarettet, hade sköterskan sagt sig hava lämnat professorn Åkerman 150 kronor av de bekomna penningarna. Återstående 50 kronor hade överlämnats till Ingeborg Jonsson. Utav vad som förelupit vid hennes inskrivning å lasarettet hade Ingeborg Jonsson fått den uppfattningen att, ehuruväl klaganden förbjudit henne att erlägga någon extra ersättning för operationen, det likväl varit en ofrånkomlig plikt för henne att ersätta Åkerman vad han enligt sköterskans uppgift begärt för att Ingeborg Jonsson skulle erhålla halvenskilt rum. Sedermera hade

klaganden nödgats på grund av räkning erlägga 127 kronor 5 öre såsom ersättning för Ingeborg Jonssons vård å lasarettet. Då klaganden icke ansåge sig hava erhållit den rättelse i saken, han sökt, anhöll han om mina åtgärder för åstadkommande av fullständig utredning rörande det berättigade eller icke berättigade i hans krav på, att Åkerman måtte kännas skyldig att till klaganden återbära det såsom ersättning för operationen uppburna beloppet, 150 kronor. Klaganden yrkade därjämte ersättning för resor, som företagits för ärendets utredning, ävensom för uppsättande av klagandens till mig och ovannämnda myndigheter ingivna inlagor.

Genom min expedition lät jag därefter uppmana klaganden att lämna ytterligare upplysningar i vissa hänseenden. Av en i anledning därav till expeditionen inkommen svarsskrivelse framgick följande: Ingeborg Jonsson kunde icke erinra sig, om det vid det tillfälle, då hon intogs å lasarettet, varit hon eller den henne åtföljande personen, fru Frida Wigforss, som till sköterskan framställt fråga om kostnaden för operationen. Då Ingeborg Jonsson inlades å sjukrummet, hade hon icke förklarat sig villig betala för operationen, men hon hade ansett sig pliktig att göra medgivande därom på grund av de upplysningar, hon erhållit av sköterskan. På fråga, huruvida Ingeborg Jonsson vore fullt säker på att sköterskan frågat Åkerman om kostnaden för operationen och därefter meddelat Ingeborg Jonsson, att Åkerman skulle nöja sig med 150 kronor för operationen, meddelade klaganden, att Ingeborg Jonsson tyckte sig minnas, att fru Wigforss kommit in i hennes rum och upplyst om priset för operationen. Härav hade den uppfattningen uppstått, att sköterskan strax förut talat med Åkerman angående kostnaden för operationen. Klaganden hade vid tiden för Ingeborg Jonssons utskrivning eller någon dag senare i brev till sköterskan eller lasarettets syssloman framhållit, att operationen vore kostnadsfri. För att icke åstadkomma obehag för Ingeborg Jonsson hade klaganden, som ansett, att gällande stadga ändå skulle efterlevas, undvikit att, under det Ingeborg Jonsson legat å lasarettet, framhålla vad hon ägde rätt att fordra i sådant hänseende. Ingeborg Jonsson hade icke personligen till Åkerman framfört någon förfrågan om kostnaden för operationen. Hon hade anmodat sköterskan att till Åkerman i ersättning för operationen överlämna 150 kronor, för den händelse Ingeborg Jonsson icke till en början kände sig hava krafter nog att själv besöka lasarettet. Ingeborg Jonsson var vid tiden för sjukhusvistelsen 26 år gammal. Hon hade därförut vistats hos fru Wigforss, vilken hon mot erhållande av mat och husrum ävensom en mindre kontant ersättning hjälpt i hushållet.

Å klagandens nyssnämnda svarsskrivelse hade Ingeborg Jonsson tecknat, att vad i skrivelsen uppgivits angående henne vore till alla delar sanningsenligt.

Vid skrivelsen var fogat ett av fru Wigforss undertecknat, den 27 februari 1926 dagtecknat intyg, däri uppgavs: Fru Wigforss hade den 3 januari 1924 ledsagat Ingeborg Jonsson till serafimerlasarettet. Ingeborg Jonsson hade vid sin ankomst dit framställt begäran om halvenskilt rum. Tjänstgörande sköterskan, Maja Brolin, hade därvid genom sina yttranden låtit Ingeborg Jonsson förstå att, för den händelse hon skulle få halvenskilt rum, operationen alltid kostade icke så litet, enär Åkerman ansåge dessa rum liksom för sina, samt att Åkerman alltid beräknade att få några hundra kronor för operationen för den händelse Ingeborg Jonsson låge å halvenskilt rum. Fru Wigforss erinrade sig vidare, att Maja Brolin sagt sig hava gjort förfrågan hos Åkerman om priset för operationen samt att, ehuruväl Åkerman brukade få mera, han i förevarande fall skulle åtnöja sig med 150 kronor.

Härefter remitterade jag handlingarna i ärendet till medicinalstyrelsen, varvid jag anhöll, att styrelsen ville föranstalta om fullständig utredning i ärendet samt till mig inkomma med utredningen ävensom med eget utlåtande.

Medicinalstyrelsen översände de remitterade handlingarna till direktionen för serafimerlasarettet under anhållan att direktionen måtte ej mindre låta verkställa utredning, varvid särskilt sjuksköterskan Maja Brolin borde höras, än även till styrelsen avgiva yttrande.

Direktionen lät i anledning härav höra Maja Brolin samt anmodade Åkerman att avgiva det yttrande, som påkallades av remissen.

Maja Brolin, som den 30 april 1926 hördes inför direktionens ordförande samt serafimerlasarettets direktör och syssloman, uppgav därvid följande:

I sällskap med en annan kvinna, troligen en släkting, hade Ingeborg Jonsson efter hänvisning från polikliniken den 3 januari 1924 infunnit sig å kirurgiska avdelningen XI, där Maja Brolin då tjänstgjorde som sjuksköterska, samt begärt att för undersökning och eventuell operation bliva intagen å halvenskilt rum. På fråga av följeslagarinnan om kostnaden för vård å allmän sal och halvenskilt rum hade Maja Brolin svarat, att avgiften på allmän sal vore 2 kronor 50 öre och på halvenskilt rum 5 kronor per dag samt att i senare fallet tillkomme ersättning för operation och röntgenundersökning, om sådan ifrågakomme. Följeslagarinnan hade yttrat, att enligt hennes mening Ingeborg Jonsson kunde ligga å allmän sal, vilket ställde sig billigare, men Ingeborg Jonsson hade vidhållit sin önskan att erhålla plats å halvenskilt rum. Då Maja Brolin icke utan läkares medgivande kunde inlägga patient å sådant rum, hade Maja Brolin uppsökt Åkerman för att fråga om plats där funnes ledig. Efter erhållet besked att så vore förhållandet, hade Maja Brolin meddelat detta

åt Ingeborg Jonsson, som under tiden uppehållit sig i sjukhuskorridoren och därefter inlagts å önskat rum. Om arvode för operationen hade icke vidare varit tal, och under samtalet med Åkerman hade icke alls varit fråga därom. Då tiden nalkats för Ingeborg Jonssons utskrivning från lasarettet, hade hon — om själv eller genom annan visste ej Maja Brolin — telefonerat till hemorten efter penningar. Innan dessa anlänt, hade Ingeborg Jonsson emellertid på egen begäran utskrivits. Vid Ingeborg Jonssons utskrivning hade hon anmodat Maja Brolin att utkvittera den penningförsändelse, som väntades, och att av penningarna överlämna 150 kronor till Åkerman för operationen. Något senare hade en till Ingeborg Jonsson adresserad postanvisning å 200 kronor anlänt, vilken av Maja Brolin utkvitterats, varefter Maja Brolin i enlighet med det erhållna uppdraget till Åkerman överlämnat 150 kronor. Åkerman hade velat lämna kvitto å det mottagna beloppet, men hade Maja Brolin avböjt detta, enär Ingeborg Jonsson själv skulle komma till lasarettet någon dag senare för att träffa Åkerman. Så hade även skett, och hade Åkerman därvid i Maja Brolins närvaro tackat Ingeborg Jonsson för penningarna. Återstående 50 kronor hade Maja Brolin vid samma tillfälle lämnat till Ingeborg Jonsson. Om betalning till lasarettet för sjukvården hade ej varit tal.

På särskilda frågor förklarade Maja Brolin vid förhöret vidare: att hon icke fällt det i ett par av de remitterade handlingarna i hennes mun lagda yttrandet, att Åkerman ansåge de halvenskilda rummen såsom sina; att hon icke heller under samtal med Ingeborg Jonsson eller hennes följeslagarinna uppgivit, att Åkerman brukade taga visst belopp för en operation eller ville nöja sig med viss summa för operation å Ingeborg Jonsson; att hon icke visste, varifrån Ingeborg Jonsson fått uppgiften, att operationen skulle kosta 150 kronor; samt att hon visserligen haft den uppfattningen, att patienter å enskilt och halvenskilt rum brukat giva särskild ersättning för åtnjuten läkarvård och operation, och i åtskilliga fall hört eller tyckt sig förstå, att patienter velat lämna sådan ersättning, men att hon, då fråga om läkararvode endast mera undantagsvis förekommit i hennes närvaro, ej hade kännedom om, i vilken utsträckning särskild ersättning till läkaren erlagts eller icke erlagts av dessa patienter.

I anledning av direktionens anmodan anförde professorn Åkerman i skrivelse den 6 maj 1926:

Serafimerlasarettet hade endast få hel- respektive halvenskilda rum på kirurgiska kliniken. På dessa rum brukade ofta inläggas patienter, som förut rådfrågat överkirurgen. Stundom mötte det svårighet att skaffa sådana patienter omedelbart inträde, alldenstund ledigblivandet måste avvaktas och om möjligt beräknas. Under sådana förhållanden brukade patienter, som direkt inställde sig på serafimerlasarettet, antingen själva eller

genom någon av sjukvårdspersonalen hos överkirurgen förfråga sig, om sådan plats funnes ledig. Så hade Ingeborg Jonsson gjort genom Maja Brolin. Varken vid detta tillfälle eller under vårdtiden eller efter utskrivningen hade Maja Brolin eller någon annan person till Åkerman framställt förfrågan om vad operationen skulle kosta i läkarhonorar, och Åkerman hade följaktligen aldrig lämnat något svar härpå. Icke heller hade Åkerman själv framställt eller genom annan person låtit framställa någon begäran om ersättning. Över huvud taget kunde Åkerman icke erinra sig, att någon sköterska någonsin frågat honom, vad en intagen patient varit skyldig att betala i läkarhonorar, alldenstund ingen patient hade sådan skyldighet. Då Åkerman genom Maja Brolin emottagit 150 kronor från Ingeborg Jonsson, hade meddelats honom, att Ingeborg Jonsson skulle återkomma en av de närmaste dagarna. Så hade ock skett. Då Åkerman därvid frågat Ingeborg Jonsson, om det vore meningen, att Åkerman skulle hava ifrågavarande penningar, hade hon bejakat detta och tackat för vård och operation. Ingeborg Jonsson hade erhållit några förhållningsorder för framtiden. Åkerman hade då icke den avlägsnaste aning om, att klander skulle riktas mot honom för att han mottagit honoraret, som han aldrig begärt och vars storlek aldrig av honom avhandlats med någon människa. Av de patienter, som under Åkermans tjänstetid och under hans vård varit intagna å halvenskilt rum på serafimerlasarettet, hade mer än halvparten icke lämnat Åkerman något personligt honorar. Endast då patient gjort en direkt förfrågan och då Åkerman fått den uppfattningen, att patienten frivilligt och av eget initiativ önskat lämna Åkerman läkararvode, hade han besvarat frågan om ersättning. Om patienten velat lämna Åkerman föreslaget honorar eller mera eller mindre eller ingenting alls, hade helt och fullt berott av hans eget bestämmande.

Direktionen avgav för egen del följande yttrande:

Rörande tolkningen av § 13 i gällande stadga för serafimerlasarettet delade direktionen den uppfattning, som syntes hava legat till grund för medicinalstyrelsens beslut den 27 mars 1925. I överensstämmelse därmed hade även, såvitt direktionen hade sig bekant, stadgandet hittills tillämpats. Av utredningen framginge icke, att i förevarande fall någon avvikelse från denna praxis ägt rum. Läkarhonoraret hade på patientens begäran genom sjuksköterskan överlämnats till Åkerman. Att Åkerman på något sätt föranlett denna åtgärd vore icke visat. Uteslutet torde ej vara, att patienten i fråga om honoraret i någon mån påverkats av sjuksköterskans tidigare svar å till henne framställd fråga om kostnaden för vård å halvenskilt rum, men, även om så vore förhållandet, kunde denna omständighet icke gärna hava någon betydelse för Åkerman, som om uttalandet saknat kännedom.

Medicinalstyrelsen yttrade i utlåtande den 30 juni 1926 huvudsakligen:

Då genom den nu av direktionen förebragta utredningen intet syntes hava framkommit, ägnat att rubba styrelsens en gång intagna ståndpunkt beträffande klagandens påstående att Åkerman skulle fordrat operationsavgift, måste styrelsen fortfarande vidhålla sitt tidigare uttalande och tilläte sig alltså såsom av mig infordrat utlåtande i nu föreliggande ärende åberopa innehållet i sitt den 27 mars 1925 förda protokoll.

Från detta medicinalstyrelsens utlåtande, som innefattade generaldirektören B. Buhres och medicinalrådet Edéns sammanstämmande meningar, var t. f. byråchefen F. von Dardel skiljaktig och anförde, efter återgivande av vissa i ärendet förekommande uttalanden, följande: Ehuru dessa uttalanden i väsentliga delar avveke från varandra, överensstämde de beträffande Maja Brolins vid Ingeborg Jonssons intagning fällda yttrande att vid vård på halvenskilt rum tillkomme utöver dagavgiften kostnaden för operation och röntgenundersökning. Åkerman hade enligt i ärendet avgivna förklaringar varken begärt ersättning för operationen eller med någon avhandlat om ersättningens storlek. Emellertid stadgades i § 13 av stadgan för serafimerlasarettet ej blott förbud för vid lasarettet tjänstgörande läkare att av därstädes vårdade sjuka fordra ersättning för dem ägnad vård utan även åläggande för dem att noga tillse, att sådan ersättning icke heller av betjäningen begärdes. Det kunde visserligen ifrågasättas, att den tillsyn, som föreskreves i sistberörda stadgande, endast avsåge, att betjäningen icke för egen räkning begärde ersättning för vården, men, med hänsyn till det för läkarna stadgade förbudet att begära dylik ersättning, torde det få anses, att läkare i lika hög grad borde tillse, att betjäningen icke för läkarnas räkning begärde ersättning av de sjuka. Då i förevarande fall Maja Brolins ovannämnda yttrande borde anses hava inneburit ett krav på ersättning till läkaren för den operation, som senare skulle verkställas, och det enligt vad ovan anförts borde hava tillkommit Åkerman att tillse, att dylika krav icke bleve framställda gent emot de sjuka, hemställde von Dardel, att styrelsen avgåve det utlåtandet, att i nämnda avseende icke syntes hava förfarits i enlighet med ovannämnda stadgas bestämmelser.

I avgivna påminnelser anförde klaganden bland annat: Åkerman hade uppgivit, att han vid Ingeborg Jonssons besök å lasarettet efter utskrivningen frågat henne, om det vore meningen, att Åkerman skulle hava de av Maja Brolin överlämnade penningarna. Ingeborg Jonsson kunde ej yttra sig om, huruvida hon tillfrågats därom. Därest emellertid så skett, hade svaret ej kunnat bliva annat än jakande, alldenstund Ingeborg Jonsson vetat sig hava lämnat beloppet och — på grund av vad som meddelats henne — trott sig vara pliktig därtill.

Till mig inkom därefter en av Ingeborg Jonsson den 25 september 1926 utfärdad fullmakt för klaganden att hos vederbörande myndigheter föra hennes talan i förevarande ärende ävensom att uppbära och kvittera henne tillkommande belopp.

---

§ 13 i kungl. stadgan för serafimerlasarettet den 14 december 1906 är av följande lydelse: De vid lasarettet tjänstgörande läkare äga icke att av därstädes intagna sjuka fordra ersättning för dem ägnad vård och böra därjämte noga tillse, att sådan ersättning icke heller av betjäningen begäres.

Av detta stadgande, vilket jämväl återfinnes i gällande lasarettsstadga, framgår till en början, att det är läkare förbjudet att fordra någon ersättning av de å lasarettet intagna sjuka för dem ägnad vård. Däremot torde stadgandet icke innebära förbud för läkaren att emottaga den ersättning, som av patienterna frivilligt erbjudes honom.

1920 års lasarettsstadgekommitté har — i fråga om den verkan stadgandet i praktiken fått — uti sitt år 1922 avgivna betänkande med förslag till allmän sjukhusstadga m. m. yttrat, att det utan överdrift torde kunna sägas, att i allt fall sådana patienter, vilka vårdades i enskilt eller halvenskilt rum, de förra ofta och de senare stundom till läkaren lämnade ersättning för dem ägnad vård, ävensom att en sådan ersättning numera mer eller mindre tydligt från dylika patienters sida uppfattades som en skyldighet, vilkens fullgörande blivit så vanlig, att den från läkarnas sida kunnat påräknas som en del av de med sjukhusläkarbefattning följande förmåner.

En dylik utveckling kan tydligen icke anses hava skett i överensstämmelse med stadgandets andemening. Endast för det fall, att patienterna vid ersättningens erbjudande handla med full vetskap om att frivillighet råder, kan ersättningen anses lämnad av fri vilja. I den mån däremot de sjuka, vilka vanligen sakna kännedom om stadgandet, handla under intrycket av en dem å lasarettet eller annorstädes bibringad allmän känsla av, att de icke kunna undandraga sig att gottgöra läkaren för sjukvården, förlorar ersättningen egenskapen att vara frivillig. En fullt riktig tillämpning av stadgandet lärer sålunda förutsätta ej blott att läkaren underlåter att direkt framställa krav på ersättning för sjukvård, utan ock att han på intet sätt håller patienterna i okunnighet om, att ingen som helst skyldighet att lämna sådan ersättning förefinnes. I stället synes läkaren böra låta sig angeläget vara att avlägsna varje missuppfattning hos dem i sådant avseende. Det kan alltså, t. ex., ej vara tillfyllest, att läkaren, på fråga av patient om storleken av den ersättning, denne har

att erlägga, hänskjuter till patienten att efter råd och lägenhet bestämma ersättningens storlek och därvid med tystnad förbigår det förhållandet att patienten genom sin fråga röjt, att han, ehuru med orätt, tror sig skyldig att betala. För en obeskuren effektivitet förutsätter stadgandet hos läkaren en hänsynsfullhet, som syftar vida längre än till att undvika allenast ett mera påtagligt åsidosättande av detsamma.

Ifrågavarande paragraf ålägger även läkaren såsom en tjänsteplikt att noga tillse, att ej heller betjäningen av de sjuka begär ersättning för sjukvård. Denna tillsyn synes visserligen enligt stadgandets ordalydelse närmast avse, att betjäningen icke för egen del framställer krav på sådan ersättning. Men då läkaren förbjudits att själv fordra gottgörelse av patienterna, måste uppenbarligen läkarens tillsyn i minst lika hög grad avse, att betjäningen icke för läkarens räkning framställer en dylik fordran.

Den läkaren ålagda tillsynen lärer förty för honom, så framt han skall kunna känna sig förvissad om att allt gått rätt till, nödvändiggöra, att han skaffar sig kunskap om, att patienter, som genom betjäningen erbjuda honom gottgörelse av omförmäld beskaffenhet, icke på grund av felaktiga uppgifter från den under hans tillsyn stående betjäningens sida förmåtts därtill. Underlåter läkaren detta och visar det sig sedan, att dylika felaktiga uppgifter av betjäningen lämnats, torde därmed visserligen icke vara givet, att läkaren gjort sig skyldig till straffbar försummelse, men han torde å andra sidan knappast kunna avsäga sig allt ansvar för vad som förelupit. Har det sålunda förekommit, att någon av den läkaren underlydande personalen varit så dåligt instruerad eller så ohörsam, att han bibragt en patient den villfarelsen att skyldighet föreligger att ersätta läkaren, och dylik ersättning av den underlydande förmedlas till läkaren utan att denne aktar nödigt att närmare efterhöra, huru det hela tillgått, så kan enligt min mening den omständigheten att läkaren befinner sig i god tro icke utan vidare befria honom från skyldighet att återbära vad han uppburit. Man måste nämligen besinna dels att läkarens goda tro här vilar på en oriktig föreställning hos honom själv, att han på ett effektivt sätt utövat sin tillsyn, och dels att det icke kan anses rimligt, att en befattningshavare under nyss antydda omständigheter på annan persons bekostnad skördar ekonomisk vinning av att ett system, som befattningshavaren är satt att övervaka, icke blivit föremål för en, med hänsyn till resultatet, tillfyllestgörande uppsikt från hans sida.

I förevarande fall fann jag följande vara utrett: Den 3 januari 1924 infann sig Ingeborg Jonsson, åtföljd av fru Wigforss, å serafimerlasarettets kirurgiska avdelning XI samt anhöll hos å avdelningen tjänstgörande sköterskan Maja Brolin att för undersökning samt eventuell operation bliva intagen på halvenskilt rum. På Ingeborg Jonssons eller fru Wig-

forss' fråga om kostnaden för vård på allmän sal och halvenskilt rum lämnades av Maja Brolin uppgift om dagavgifterna för sådan vård, varjämte Maja Brolin framhöll, att vid vård å halvenskilt rum tillkomme ersättning för operation och röntgenbehandling, därest sådan ifrågakomme. Då Ingeborg Jonsson vidhöll sin begäran att erhålla vård å halvenskilt rum, inlades hon å dylikt. Efter det professorn Åkerman å Ingeborg Jonsson verkställt operation för blindtarmsinflammation, blev hon den 26 sagda januari utskriven från lasarettet. Innan Ingeborg Jonsson lämnade detta, anmodade hon Maja Brolin att å posten utkvittera en väntad penningförsändelse samt av penningarna till Åkerman överlämna 150 kronor såsom ersättning för operationen. Då kort därpå 200 kronor anlände, lämnade Maja Brolin i enlighet därmed 150 kronor till Åkerman.

Den i ärendet förebragta utredningen gav icke vid handen annat än vad från Åkermans sida uppgivits eller att han vid mottagandet av penningarna varit i god tro därom, att de av Ingeborg Jonsson lämnats frivilligt. Att Åkerman skulle hava begärt ersättning för operationen eller med någon annan avhandlat om ersättningens storlek var icke styrkt. Ej heller var visat, att Åkerman vid penningarnas mottagande ägt kännedom om Maja Brolins omförmälda yttrande till Ingeborg Jonsson.

I förevarande fall hade dock, detta oaktat, fel uppenbarligen förelupit. Den å serafimerlasarettet tjänstgörande, under Åkermans överinseende stående sköterskan Maja Brolin hade för Ingeborg Jonsson uppgivit, att vid vård å halvenskilt rum utginge särskild ersättning till läkaren för operation. Detta Maja Brolins yttrande lärer icke av Ingeborg Jonsson hava kunnat uppfattas annorledes, än att erläggandet av operationsersättning vore ett villkor för erhållande av vård å dylikt rum. Att Ingeborg Jonsson därför — sedan hon åtnjutit sådan vård och av Åkerman blivit opererad — icke ansett sig kunna underlåta att gottgöra Åkerman för operationen, är fullt naturligt. Att Maja Brolin — såsom klaganden påstått — även uppgivit, att ersättningen för operationen borde utgå med 150 kronor, var visserligen ej styrkt, men det syntes mig ingalunda uteslutet, att så varit fallet.

Det sålunda förelupna felet hade lett till den oegentligheten, att Åkerman, som haft sig såsom en tjänsteplikt ålagt att i nu förevarande avseende öva tillsyn över betjäningen, kommit i åtnjutande av en ersättning, vilken vederbörande patient ansett sig skyldig att lämna på grund av en Åkerman underlydande sköterskas oriktiga uppgifter.

Åkerman hade visserligen framhållit att, då Ingeborg Jonsson efter utskrivningen besökt honom, Åkerman frågat henne, om det vore meningen, att han skulle hava ifrågavarande 150 kronor, ävensom att Ingeborg Jonsson svarat jakande därtill. Därvid kunde jag emellertid ej fästa något

avseende, då all anledning saknades att antaga, att Ingeborg Jonsson vid berörda samtal blivit tagen ur den henne tidigare bibragta villfarelsen.

Då Åkerman under nu angivna förhållanden uppburit det ifrågavarande beloppet, 150 kronor, ansåg jag, i enlighet med vad jag ovan utvecklat, att Åkerman såsom Maja Brolins ansvarige chef, sedan anledning för honom att efterforska rätta sammanhanget yppats, varit skyldig bära de ekonomiska följderna av, att beloppet blivit, om också icke av Åkerman, Ingeborg Jonsson avfordrat. Enligt min mening var det därför Åkermans skyldighet att återbära beloppet samt gottgöra klaganden för hans besvär och kostnader, vilka skäligen syntes kunna skattas till 100 kronor.

Med hänsyn till det samband, nämnda återbetalningsskyldighet ägde med utövandet av Åkermans befattning såsom överkirurg å serafimerlasarettet, kunde jag för min del icke instämma i medicinalstyrelsens mening att frågan om berörda skyldighet skulle vara att bedöma endast såsom en privatsak mellan Åkerman och klaganden, och jag kunde därför icke låta det stanna vid att klaganden hänvisades att vid domstol själv vända sig mot Åkerman.

Innan jag företog vidare åtgärd i ärendet, ville jag emellertid lämna Åkerman tillfälle att rätta det fel, som enligt min tanke förelupit. Jag upptog därför i en till Åkerman den 15 november 1926 avlåten skrivelse vad jag ovan anfört och meddelade Åkerman att, därest han till mig inkomme med bevis att han tillställt klaganden, vilken innehade Ingeborg Jonssons fullmakt, ett belopp av 250 kronor, jag funne mig kunna avskriva ärendet såsom ej föranledande vidare åtgärd.

Sedan Åkerman den 25 november 1926 till mig inkommit med bevis, att han till klaganden den 22 i samma månad översänt ett belopp av 250 kronor, avskrev jag ärendet såsom ej föranledande vidare åtgärd.

III. Framställningar till Konungen.

1. Framställning angående åtgärder för snabbare rättskipning inom Torneå domsaga.

Den 12 februari 1926 avlät jag till Konungen följande framställning:

"Torneå domsaga omfattade före år 1919 fyra tingslag nämligen Nedertorneå tingslag med tingsställe vid Haparanda, Övertorneå tingslag med tingsställe i Matarengi, Korpilombolo tingslag med tingsställe i Korpilombolo kyrkby och Pajala tingslag med tingsställe i Pajala kyrkby. I vartdera av tingslagen höllos två lagtima ting om året, vinterting och höstting. I Nedertorneå tingslag, till vilket jämväl hörde Haparanda stad, höllos emellertid under vintertinget två allmänna sammanträden.

I en den 31 december 1917 avlåten framställning hemställde dåvarande J. O., att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida nämnda fyra tingslag kunde förenas till två tingslag sålunda, att Övertorneå och Nedertorneå tingslag förenades till ett tingslag med tingsställe i eller invid Haparanda samt Korpilombolo och Pajala tingslag till ett tingslag med tingsställe i Pajala kyrkby.

I framställningen redogjorde J. O. för ett av dåvarande häradshövdingen i domsagan H. W. Widén i ämnet avgivet yttrande, däri denne såsom sin mening uttalat, att den enda form för sammanslagning av tingslagen, som syntes kunna ifrågasättas, vore en sammanslagning på nyss angivna sätt. Vid en av Widén hållen förberedande överläggning i frågan hade nämndemännen för Korpilombolo socken uttalat sig emot en sammanslagning av Pajala och Korpilombolo tingslag, under det att nämndemännen för den andra av sistnämnda tingslags båda socknar, Tärendö socken, ställt sig likgiltiga för saken. Pajala tingslags nämnd hade däremot icke haft något att invända mot sammanslagningen.

För egen del hade häradshövdingen Widén i huvudsak anfört följande. Den snabbare rättskipning, som ett ökat antal ordinarie rättegångstillfällen medförde, vore väl principiellt sett önskvärd, men vid frågans bedömande vore dock viktigast att pröva, huruvida föreliggande behov vore så pass trängande, att det kunde anses uppväga de olägenheter, som med detsammas tillfredsställande givetvis komme att följa. Tidigare hade häradshövdingen Widén icke ansett detta vara förhållandet. En ny omständighet hade dock år 1915 tillkommit; då hade nämligen kronohäktet i Pajala blivit indraget, så att de häktade från Pajala och Korpilombolo tingslag då-

mera jämväl förvarades å kronohäktet i Haparanda. Därigenom hade tillfälle blivit berett för anordnande av gemensam tingsstad för rannsakning av häktade personer jämväl från nyssnämnda två tingslag å tingsstället vid Haparanda, vilket redan förut vore fallet i fråga om Övertorneå tingslag. Genom en sådan anordning skulle domarens arbetsbörda med hänsyn till den tidsförlust, som tingsresor medförde, icke oväsentligt minskas. Beträffande denna domsaga finge ej förbises den alltmera ökade svårigheten för domaren att medhinna ämbetsgöromålen, då det förekomme många rannsakningar med häktade i de två norra tingslagen. Tidsbesparing genom minskat antal tingsresor vore särskilt beträffande höstttingsperioden synnerligen nödvändig. Frånsåge man behovets ringhet och de för Korpilombolo socken uppkommande olägenheterna av det blivande längre avståndet till tingsstaden med ty åtföljande fördyrande av rättegångskostnaderna, ansåge häradshövdingen — under förutsättning av anordning med gemensam tingsstad för rannsakning av häktade — att en sammanslagning av Korpilombolo och Pajala tingslag till ett tingslag med tingsställe i Pajala by kunde ifrågasättas, dock tillsvidare icke med flera allmänna sammanträden än två under vårtinget och ett under höstttinget.

Över J. O:s framställning hördes häradsrätterna och tingslagsborna, domhavanden och K. B. i Norrbottens län, vilka med undantag av ombuden för Korpilombolo socken tillstyrkte den föreslagna föreningen.

Nämnda ombud anförde vid sammanträde inför Korpilombolo tingslags häradsrätt den 13 mars 1918, att en stor del av innebyggarna i Korpilombolo tingslag genom den föreslagna föreningen av tingslaget med Pajala tingslag skulle få omkring 9 mil till tingsstället, och yrkade, att, då större delen av innebyggarna önskade den dåvarande tingslagsindelningens bibehållande, J. O:s framställning icke måtte bifallas.

I samma dag meddelat utlåtande yttrade häradsrätten, att häradsrätten väl ansåge vad ombuden från Korpilombolo socken mot framställningen anfört vara beaktansvärt men att häradsrätten dock i betraktande av de fördelar, som komme att genom den föreslagna tingslagsindelningen vinnas för rättskipningen beträffande Korpilombolo tingslag i dess helhet, funne sig icke böra motsätta sig genomförandet av J. O:s förslag om detta tingslags sammanslående med Pajala tingslag med tingsställe i Pajala by samt med två sammanträden under vintertinget och ett under höstttinget.

Vid sammanträde inför Pajala tingslags häradsrätt den 18 mars 1918 anförde ombudet för Pajala kommun, med vilket ombudet för Junosuando kommun instämde, att Pajala socknebor icke hade något att erinra mot J. O:s förslag och att de vore villiga upplåta dåvarande tingslokalen mot att Korpilombolo tingslag deltoge uti tingshållningskostnaderna.

Svea hovrätt anförde i avgivet utlåtande bland annat, att hovrätten på grund av vad invånarna i Korpilombolo socken invänt mot Korpilombolo

tingslags förening med Pajala tingslag ansåge en sådan förening för det dåvarande icke böra komma till stånd.

Jämväl processkommissionen avgav utlåtande, däri samma uppfattning uttalades.

Genom beslut den 25 oktober 1918 förordnade Kungl. Maj:t, att domsagan skulle från och med år 1919 vara indelad i tre tingslag sålunda, att Korpilombolo och Pajala tingslag fortfarande skulle utgöra särskilda tingslag samt Övertorneå och Nedertorneå tingslag skulle bilda ett tingslag, benämnt Torneå tingslag, med tingsställe i eller invid Haparanda, att i det nybildade Torneå tingslag skulle årligen hållas allmänna tingssammanträden, under vårtinget tre gånger och under hösttinget två gånger, att under vårtinget sammanträdena skulle börja, första sammanträdet å första måndagen, andra sammanträdet å nionde måndagen och tredje sammanträdet å sjuttonde måndagen under året samt under hösttinget, första sammanträdet å första måndagen i september och andra sammanträdet å måndagen 8 veckor därefter, eller, om helgdag infölle å sålunda bestämd måndag, å nästkommande söckendag, samt att förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall av gällande bestämmelser om häradsting skulle i tillämpliga delar vara gällande i Torneå tingslag.

Enligt 2 § i kungl. kungörelsen den 25 oktober 1918 angående tingssammanträden med tremansnämnd skola dylika sammanträden hållas i Torneå tingslag å tredje måndagen i juni, andra måndagen i augusti och tredje måndagen i december månad.

Vid en av mig den 11 september 1925 företagen inspektion av Torneå domsaga tillsporde jag häradshövdingen i domsagan H. Körlof, huruvida icke med gällande tingslagsindelning och tingsordning rättskipningen i domsagan bleve alltför långsam och om icke åtgärder tarvades för ernående av snabbare rättskipning.

I anledning härav anförde häradshövdingen Körlof, att det i Pajala tingslag ofta dröjde lång tid, innan tvistemålen bleve slutförda, i många fall 2—3 år. I Korpilombolo tingslag vore förhållandena något bättre. Att för undanröjande av dessa brister förena domsagans alla tre tingslag till ett enda tingslag syntes emellertid uteslutet med hänsyn till domsagans geografiska läge och kommunikationsförhållandena. Däremot ansåge Körlof, ehuru av hänsyn till ortsintressena med en viss tvekan, att för snabbare rättskipnings ernående Korpilombolo tingslag och Pajala tingslag borde sammanslås till ett tingslag med fem tingssammanträden om året. Skulle en dylik sammanslagning av tingslagen komma till stånd, borde tingsstället förläggas icke till Korpilombolo, alldenstund målens antal inom detta tingslag vore ganska obetydligt, utan till Pajala. I sist-

nämnda tingslag vore antalet mål betydligt större, och tingsförhandlingarna därstädes plägade pågå till omkring midnatt. Tingshuset i Korpilombolo hade visserligen under år 1925 blivit iståndsatt men vore ändock ganska otidsenligt. Därest det icke längre komme att användas såsom tingshus, behövdes det i allt fall för kommunala ändamål. I Pajala funnes däremot ett nyuppfört, ganska rymligt tingshus, vilket kunde användas jämväl efter sammanslagning av tingslagen.

Såsom exempel på vid Pajala tingslags häradsrätt handlagda mål, vilkas avgörande dragit långt ut på tiden, antecknades ur häradsrättens dombok följande:

Till den 10 mars 1914 hade handlanden G. Boström erhållit stämning å Frans Mäleikarvonen och dennes son Isak Arvid Mäleikarvonen med yrkande om utbekommande av ett belopp å ungefär 400 kronor. Genom dom den 24 mars 1916 hade häradsrätten ogillat käromålet. Sedan målet fullföljts till Svea hovrätt, hade hovrätten genom dom den 19 januari 1917 återförvisat målet till häradsrätten för ytterligare utredning. Genom beslut den 9 december 1924 hade häradsrätten därefter ålagt svarandena edgång. Jämväl mot detta beslut hade talan fullföljts hos hovrätten, som genom dom den 12 juni 1925 undanröjt överklagade beslutet.

Häradshövdingen Körlof upplyste, att dom i målet torde komma att av häradsrätten meddelas vid 1926 års vinterting.

I stämning till häradsrätten, som delgivits den 24 augusti 1918, hade I. Ersson Wiss yrkat ansvar å L. Johansson Purnuvaara för egenmäktig ändring av strömfall samt åläggande för Purnuvaara att återställa strömfallet i dess ursprungliga skick ävensom utbekommande av 600 kronor i skadestånd. Genom utslag den 21 juni 1923 hade häradsrätten förklarat sig icke behörig upptaga målet till prövning. Sedan talan mot utslaget fullföljts till Svea hovrätt, hade hovrätten genom utslag den 11 december 1923 visat målet åter till häradsrätten. Målet hade därefter vid häradsrätten handlagts senast den 20 mars 1925, varvid detsamma uppskjutits till den 25 september 1925 för förebringande av bevisning.

Häradshövdingen Körlof förmälde, att jämväl detta mål, enligt vad han för det dåvarande kunde antaga, komme att av häradsrätten avgöras under 1926 års vinterting.

Häradshövdingen Körlof anförde vidare: Korpilombolo tingslag bestode av två socknar, Korpilombolo socken och Tärendö socken. Korpilombolo socken, som för närvarande hade tingsstället ungefär mitt i socknen, komme måhända i en sämre ställning genom tingsställets förläggande till Pajala. Från tingsstället i Korpilombolo till tingsstället i Pajala funnes emellertid landsväg, vilken trafikerades av s. k. turautomobil. Vägsträckan mellan de båda tingsställena utgjorde omkring 5 mil. Det vore meningen, att turautomobilen med hjälp av motorplog skulle framföras

även vintertid. För invånarna i Tärendö socken, vilken socken tidigare hört till Pajala tingslag, kunde det vara tämligen likgiltigt, om tingsstället vore förlagt till Korpilombolo eller till Pajala. Från Tärendö kyrka till tingsstället i Pajala funnes en bred och för automobiltrafik lämplig landsväg. Avståndet vore 4 mil. Huruvida s. k. turautomobiltrafik uppehölles på denna vägsträcka hade häradshövdingen Körlof sig icke bekant, men i varje fall skulle nog sådan trafik kunna anordnas vid tiden för tingssammanträdena. Det vore även möjligt, att järnväg snart bleve anlagd mellan Över-Torneå och Pajala. I så fall skulle en sammanslagning av Pajala och Korpilombolo tingslag med gemensamt tingsställe i Pajala bliva ännu mer motiverad. I händelse en dylik järnvägsförbindelse komme till stånd, vore det dessutom sannolikt, att advokaterna i de längre söderut belägna städerna och orterna icke, såsom för närvarande, skulle av kostnadsskäl draga sig för tingsresor till Pajala. Ett förslag om sammanslagning av Korpilombolo och Pajala tingslag med tingsställe i Pajala skulle dock sannolikt röna motstånd från invånarna i Korpilombolo socken. För dem vore nog Korpilombolo mera tilltalande såsom tingsställe. För häradshövdingen Körlofs egen del skulle en sammanslagning av tingslagen och utökande av antalet sammanträden till fem otvivelaktigt medföra ökade utgifter och olägenheter. Även för den händelse ovan berörda järnväg icke komme till stånd, skulle dessa dock kunna minskas genom förståndigt anordnade automobilresor. Häradshövdingen Körlof ansåge sig i allt fall för rättskipningens skull icke kunna stå till svars med att förorda ett bibehållande av den nuvarande tingsordningen.

Vad som förekom vid den av mig företagna inspektionen i Torneå domsaga synes utvisa, att åtgärder torde erfordras för att i domsagan åstadkomma en snabbare rättskipning. Såsom av ovanstående redogörelse framgår består domsagan av tre tingslag, i vilka 1872 års tingsordning med tre sammanträden under vår- och två sammanträden under höstting tillämpas i Torneå tingslag och gamla tingsordningen med ett vinter- och ett höstting i vartdera av de båda övriga. Härförutom hållas i Torneå tingslag årligen tre tingssammanträden med tremansnämnd.

Folkmängden i de olika tingslagen vid 1924 års slut utgjorde i Torneå tingslag 17,072 invånare, i Korpilombolo tingslag 4,307 invånare och i Pajala tingslag 5,660 invånare.

Beträffande arbetsbördan i de särskilda tingslagen framgår av arbetsredogörelserna för år 1924, att under nämnda år handlagts:

i Torneå tingslag:

tvistemål och brottmål	432
konkurser och konkursärenden	22
lagfarts- och inteckningsärenden	689
andra ärenden, slutligt handlagda	268
	1,411

i Korpilombolo tingslag:

tvistemål och brottmål	99
konkurser och konkursärenden	1
lagfarts- och inteckningsärenden	104
andra ärenden, slutligt handlagda	62
	266

i Pajala tingslag:

tvistemål och brottmål	162
konkurser och konkursärenden	4
lagfarts- och inteckningsärenden	210
andra ärenden, slutligt handlagda	84
	460

Av fördelningen av såväl folkmängd som arbetsbörda på de olika tingslagen torde framgå att, då en sammanslagning av domsagans alla tingslag till ett tingslag på grund av de stora avstånden och dåliga kommunikationerna säkerligen icke torde böra komma i fråga, en förening av Korpilombolo och Pajala tingslag skulle vara synnerligen lämplig. Genom införandet av 1872 års tingsordning i det nybildade tingslaget med tre sammanträden under vårtinget och två sammanträden under hösttinget skulle uppenbarligen rättskipningen i denna del av domsagan bliva avsevärt snabbare än vad nu är fallet. I stället för två rättegångstillfällen om året skulle invånarna i nuvarande Korpilombolo och Pajala tingslag få minst fem rättegångstillfällen, ett förhållande, som redan i och för sig torde ganska väl motivera en förening av tingslagen. Detta skäl vinner emellertid ytterligare i styrka, om man betänker, att det icke blott är till nämnda förmån för invånarna i de båda ifrågakomna tingslagen, som hänsyn bör tagas, utan jämväl till den omständigheten, att kärandeparter från andra delar av riket böra beredas tillfälle att få sina rättegångsmål vid tingslagens häradsrätter inom rimlig tid avgjorda.

Beträffande tingsstället i det nya tingslaget torde detta, såsom häradshövdingen Körlof framhållit, böra förläggas till det nuvarande tingsstället i Pajala. Invånarna i Korpilombolo socken skulle visserligen därigenom erhålla längre väg till sitt tingsställe, men fördelarna av en snabbare rättskipning synas mer än uppväga denna olägenhet. Det motstånd,

som det förut väckta förslaget om sammanslagning av ifrågavarande båda tingslag rönte från Korpilombolobornas sida, torde i huvudsak hava haft sin grund i det långa avståndet till tingsstället i Pajala. På senare år hava ju emellertid kommunikationsmedlen, särskilt genom motorfordonens även i dessa trakter alltmera utbredda användning, utvecklats på ett tidigare oanat sätt, och det torde därför på goda skäl kunna antagas, att avståndet från Korpilombolo socken till Pajala icke numera skall te sig så avskräckande, att en eljest önskvärd tingslagssammanslagning bör därigenom hindras. I den mån Korpilombolobornas eventuella motstånd mot en sammanslagning av tingslagen möjligen skulle vara grundad på vissa lokalintressen, synas dessa icke böra få hindra den utan tvivel lämpliga sammanslagningen. Då rättskipningens ändamålsenliga ordnande är ett viktigt statsintresse, synes staten i dylikt fall böra göra sin myndighet gällande emot bygdeintressena.

I betraktande av vad tingslagsborna i Pajala tingslag yttrade inför häradsrätten den 18 mars 1918 torde tingshusfrågan icke vara svårlöst, i all synnerhet som tingshuset i Korpilombolo i allt fall synes erhålla användning för kommunala ändamål.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande, huruvida icke, på sätt jag ovan utvecklat, Korpilombolo och Pajala tingslag böra för ernående av snabbare rättskipning i tingslagen sammanslås till ett tingslag med tingsställe i Pajala.

Skulle mot förmodan tanken att helt förlägga Korpilombolobornas tingsförhandlingar till Pajala från deras sida mötas av så goda skäl och bestämda önskningar i motsatt riktning, att densamma anses icke böra genomföras, torde det dock alltid kunna tagas under övervägande, om icke här kunde komma till användning en liknande anordning som den i Gällivare domsaga bestående, där inom Jukkasjärvi lappmarks tingslag tingssammanträden hållas å två skilda platser, Vittangi och Kiruna."

Framställningen har remitterats till Svea hovrätt för avgivande av utlåtande efter vederbörandes hörande.

2. Framställning angående ändring i instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten.

Den 20 februari 1926 skrev jag till Konungen följande:

"Genom Kungl. Maj:ts instruktion för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten den 16 december 1910 meddelades i 51 § följande ännu gällande föreskrifter i fråga om de disciplinära bestraffningsmedlen:

'Bryter fånge mot anbefalld ordning, må han tillrättavisas
med förlust av sysselsättning under högst trettio dagar eller
med hårt nattläger under högst åtta dagar eller
med inneslutning i mörk cell, likaledes under högst åtta dagar.
Jämte förlust av sysselsättning må åläggas hårt nattläger under högst åtta dagar; och må hårt nattläger ådömas i förening med inneslutning i mörk cell.'

Den avfattning, instruktionen sålunda erhöll, var i viss mån avvikande från motsvarande bestämmelser i det förslag till ny instruktion, som den 8 augusti 1910 avgavs av fångvårdsstyrelsen. Detta förslag innehöll nämligen (§ 33) bland annat följande:

'Bryter fånge mot anbefalld ordning, må han tillrättavisas
med hårt nattläger i högst åtta dagar; eller
med inneslutning i mörk cell i högst åtta dagar, ensamt eller i förening med hårt nattläger; eller
med förlust av sysselsättning i högst 30 dagar, därunder straffet i högst åtta dagar må skärpas med hårt nattläger.'

Vid av mig den 18 juni 1925 verkställd inspektion av centralfängelset i Härnösand och därunder företagen granskning av fängelsets journal över extra judiciella bestraffningar befanns, att i vissa fall fånge för brott mot anbefalld ordning samtidigt tillrättavisats såväl med förlust av sysselsättning som ock med inneslutning i mörk cell.

Under hänvisning till § 132 i arbetsordningen för fångvårdsstaten, i vilket stadgande finnas upptagna de här ovan från 1910 års instruktion citerade föreskrifterna, anmodade jag sedermera direktören vid omförmälda fängelse, vice häradshövdingen E. Orstadius att till mig inkomma med yttrande ävensom kortfattad redogörelse för samtliga de fall, där vid bestraffning under de senaste fem åren vid centralfängelset dylik förening av nämnda två slags påföljder kommit till användning.

Med anledning därav inkom Orstadius med uppgift å från och med år 1920 vid centralfängelset i Härnösand ålagda extra judiciella bestraffningar, vid vilka förlust av sysselsättning ådömts i förening med inneslutning i mörk cell. Av redogörelsen framgick, att Orstadius dels den 19 januari 1923 dömt en straffånge för arbetsvägran, i hög grad trotsigt och självsvåldigt uppförande vid flera tillfällen samt försök till utsmuggling ur cellen av en teckning till förlust av sysselsättning under 30 dagar i förening med 8 dagars hårt nattläger och 3 dagars mörk cell, dels den 2 maj 1925 dömt en annan straffånge för försök till inbrott till 30 dygns förlust av sysselsättning i förening med 6 dygns hårt nattläger och 5 dygns mörk cell, dels ock den 31 maj 1925 tillrättavisat en straffånge för försök till

rymning samt åverkan å materialier och inventarier till 30 dygns förlust av sysselsättning i förening med 8 dygns hårt nattläger och 6 dygns mörk cell. I egenskap av tjänstförrättande direktör hade assistenten E. Kastengren den 22 september 1922 dömt en straffånge för rymning under fångtransport till 30 dygns förlust av sysselsättning i förening med hårt nattläger jämte mörk cell under 8 dagar. Slutligen hade i ett fall, den 2 maj 1922, förekommit att en straffånge, vilken för otillständigt och trotsigt uppförande mot tjänsteman ådömts 20 dygns förlust av sysselsättning i förening med 8 dygns hårt nattläger och vilken omedelbart efter nämnda besluts avkunnande ånyo uppfört sig otillständigt, fått nämnda bestraffning skärpt med 3 dygns mörk cell, vilket sistnämnda cellstraff verkställts jämsides med den övriga honom ådömda disciplinära bestraffningen.

I anslutning till redogörelsen anförde Orstadius i avgivet yttrande, att han i intet fall dömt fånge till förlust av sysselsättning i förening med enbart mörk cell, utan sistnämnda bestraffningsform hade endast använts, då jämväl hårt nattläger ådömts. Enligt instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten samt gällande arbetsordning vore dessa tre bestraffningsformer alternativa, men de kunde förenas på sådant sätt, att förlust av sysselsättning skärptes med hårt nattläger och detta sistnämnda med mörk cell. I nämnda instruktion och arbetsordning funnes ej bestämt, att mörk cell kunde ådömas i förening med hårt nattläger endast i det fall, att detta sistnämnda ägde rum utan förlust av sysselsättning. Orstadius måste därför draga den slutsatsen, att alla tre bestraffningsformerna kunde ådömas till samtidigt undergående, desto mera som, i fall att hårt nattläger utan förlust av sysselsättning ådömts i förening med mörk cell, fången realiter underginge bestraffning med förlust av sysselsättning, då han ju ej kunde arbeta i den mörka cellen. Det anförda grundade sig på en sådan tolkning av gällande bestämmelser, att hårt nattläger såsom skärpning av förlust av sysselsättning skulle utstås *under* det att sistnämnda bestraffning ägde rum och ej före densammas början eller efter densammas slut, en tolkning, som Orstadius trodde vara allmän inom fångvården. Skulle denna tolkning ej vara riktig, skulle fången, under det han underginge bestraffning med hårt nattläger, alltid om dagarna hava sin sysselsättning och sina i de flesta fall livsfarliga arbetsverktyg i cellen, vilket med hänsyn till fångens exalterade sinnesförfattning under bestraffningstiden ofta vore ur säkerhetssynpunkt helt förkastligt, varjämte hans arbete efter nattens lidande knappast skulle kunna utföras tillfredsställande. Man finge väl antaga, att förlust av sysselsättning vore den lindrigaste av de tre bestraffningsformerna och mörk cell den hårdaste. Då nu de två strängare bestraffningsformerna kunde undergås samtidigt, syntes intet skäl föreligga, varför ej den lindrigaste och den strängaste bestraffningen skulle kunna samtidigt undergås. Att i instruktio-

nen och arbetsordningen ej något uttryckligt stadgande därom givits, berodde tydligen därpå, att med bestraffning av mörk cell nödvändigtvis måste följa förlust av sysselsättning, vadan stadgande i antytt hänseende ansetts obehövligt.

Med anledning av vad sålunda förekommit anmodade jag fångvårdsstyrelsen att till mig inkomma med yttrande; och anförde styrelsen, att den lydelse, som 51 § i 1910 års ovan omförmälda instruktion — med avvikelse från styrelsens förslag — erhållit, hade gjort stadgandet i viss mån otydligt; och denna otydlighet syntes styrelsen hava givit skäl för den tolkningen, att, såsom i ovannämnda fall, fångar kunnat för brott mot fängelseordningen ådömas förlust av sysselsättning i förening med hårt nattläger, som i sin tur förenats med mörk cell. Dylik skärpning av bestraffningen syntes i vissa svårare fall vara påkallad av behovet, särskilt sedan numera prygelbestraffning för rymning avskaffats.

Den tolkning av hithörande bestämmelser, enligt vilken det skulle vara med författningens mening överensstämmande att samtidigt tillämpa samtliga tre ifrågavarande bestraffningsformer, synes mig förutsätta ett otillbörligt pressande av de givna föreskrifternas ordalag och icke kunna hålla stånd inför en mera ingående granskning. En god utgångspunkt vid bedömandet därutinnan erbjuder den avfattning, fångvårdsstyrelsen på sätt ovan visats givit sitt förslag till ny instruktion. I nämnda förslag upptogs hårt nattläger dels såsom en självständig bestraffningsform och dels såsom ett medel att skärpa envar av de andra två bestraffningsformerna, inneslutning i mörk cell och förlust av sysselsättning. Men för övrigt var förslagets avfattning sådan, att de tre bestraffningsformerna tydligt framstodo såsom tre alternativ, vilkas samtidiga användning måste med omförmälda undantag anses utesluten. Den ändring i förslagets avfattning, som vid utfärdandet av 1910 års instruktion företogs, torde ingalunda hava varit avsedd att innebära annat än en omarbetning av redaktionell natur; och det torde vara obestridligt, att den naturligaste och närmast till hands liggande tolkningen av instruktionens ordalag är den, vilken leder till enahanda resultat som det nyss i fråga om förslaget antydda. Det lärer nämligen få anses mycket litet sannolikt, att avfattningen skulle blivit den nuvarande, om meningen varit att öppna möjlighet för de tre bestraffningsformernas samtidiga användning. Därest en sådan avsikt förelegat, hade den väl knappast kommit att omskrivas och begränsas på det sättet, att förlust av sysselsättning finge förenas med hårt nattläger och sistnämnda bestraffningsform i sin tur ådömas i förening med inneslutning i mörk cell. Ty det förefaller svårt att förstå, varför ett sam-

tidigt ådömande av förlust av sysselsättning och inneslutning i mörk cell, om en dylik kumulation över huvud taget åsyftats, skulle gjorts beroende av den omständigheten att även hårt nattläger ådömts; och hur man än vill utnyttja instruktionens ordställning, lärer dock, om man verkligen håller sig till ordalagen, sistberörda villkor för en förening av förlust av sysselsättning med inneslutning i mörk cell vara ofrånkomligt.

Att med bortseende från instruktionens avfattning och på grundvalen av allmänna slutsatser antaga en dylik förening utan sagda villkor vara tillåten synes uteslutet, alldenstund instruktionen ju dock avhandlar frågan om tillåtna straffkombinationer och detta då också måste förutsättas ske på ett uttömmande sätt. Vad särskilt angår det av Orstadius andragna skälet för en dylik fri strafftillämpning, nämligen att med inneslutning i mörk cell i allt fall nödvändigtvis måste följa förlust av sysselsättning, må framhållas, hurusom därav naturligtvis icke utan vidare följer, att jämte inneslutning i mörk cell bör kunna ådömas förlust av sysselsättning; i den mån tiden för den ådömda förlusten av sysselsättning överstiger tiden för cellstraffet, får ju likvisst den förstnämnda bestraffningen även i realiteten karaktären av ett särskilt straff vid sidan av cellstraffet. Om påföljden av inneslutning i mörk cell ur lämplighetssynpunkt anses böra medföra, att fången jämväl under de dagar, då avbrott i bestraffningen äger rum, avhålles från sysselsättning, synes ett sådant önskemål snarare böra tillgodoses genom de bestämmelser, som reglera verkställigheten av cellstraffet, än det bör få inverka på frågan, i vad mån samtidig tillämpning av olika straffarter må äga rum.

På grund av vad sålunda anförts måste jag visserligen anse, att Orstadius och Kastengren i de ovan anmärkta fall, då de genom ett och samma beslut tillämpat samtliga tre bestraffningsformerna, icke handlat i tillbörlig överensstämmelse med gällande författningars föreskrifter, och jag har haft under övervägande, huruvida det enligt min mening felaktiga förfarandet borde i laga ordning beivras. Då det emellertid icke lärer kunna förnekas, att, såsom fångvårdsstyrelsen ock framhållit, ordalydelsen av 1910 års instruktion rent formellt sett kan uttolkas såsom i viss mån innebärande ett försvar för nämnda förfarande, har jag funnit ett rättsligt beivrande, vilket sannolikt icke skulle leda till ansvars ådömande om än möjligen till något domstolens uttalande beträffande förfarandets bristande överensstämmelse med gällande föreskrifters anda och mening, icke böra komma till stånd.

Emellertid måste det uppenbarligen anses vara en angelägenhet av vikt, att det icke tillåtes kvarstå såsom en öppen och svävande fråga vad som på ifrågavarande område är gällande rätt. Frågan saknar ingalunda praktisk betydelse, då den i själva verket gäller en icke ringa skillnad med

avseende å skärpan av fängelsemyndigheternas disciplinära bestraffningsrätt. Det är icke med god ordning och befogade krav på rättssäkerhet och enhetlighet i rättstillämpningen förenligt, att en mening ligger till grund för hithörande föreskrifters avfattning men en annan mening på sina håll anses — och detta icke utan ett visst skenbart stöd i avfattningen — kunna ur samma föreskrifter utläsas och vinna tillämpning. Giltigheten av det nyss sagda förringas naturligtvis icke, även om det, såsom fångvårdsstyrelsen gjort gällande, skulle förhålla sig så, att det numera förefinnes ett behov av den möjlighet till strängare bestraffningar, som är för handen, om alla tre bestraffningsformerna få användas samtidigt. Föreligger ett dylikt behov, bör det tydligen tillgodoses genom klara och otvetydiga föreskrifter, vilka kunna tjäna till allmän efterlevnad, och icke genom en rättstillämpning, som mer eller mindre tveksamt framträder vid sidan av gällande bestämmelsers innehåll. Föreligger behovet däremot icke, synes det önskvärt, att författningarna förtydligas därhän, att desamma icke lämna något som helst stöd för användande av andra straffkombinationer än de ursprungligen avsedda.

Vid en möjligen blivande omarbetning av hithörande föreskrifter synes mig även det spörsmålet förtjäna beaktande i vad mån disciplinära bestraffningar, ådömda genom skilda beslut, må kunna samtidigt och jämsides med varandra verkställas. I det ovan berörda fall, som den 2 maj 1922 förekommit vid centralfängelset i Härnösand, har fängelsemyndigheten visserligen icke samtidigt ådömt alla tre straffarterna, men resultatet har ändock blivit dessas samtidiga tillämpning. Huruvida detta kan anses överensstämma med föreskriften i 1910 års instruktion att fånge, som bryter mot anbefalld ordning, må 'tillrättavisas' med något av de i instruktionen angivna alternativa disciplinstraff, synes ej fullt klart. Anser man, att ordet 'tillrättavisa' inbegriper icke blott själva ådömandet utan även verkställigheten, torde även om sistberörda fall gälla vad ovan anförts om de fall, där ådömande av alla tre straffarterna samtidigt ägt rum.

Vidare må i detta sammanhang framhållas, hurusom 1910 års instruktion möjligen kan tänkas giva anledning till tvekan huruvida fängelsemyndighet, som har att på en gång bedöma flera olika förseelser av en och samma fånge, äger rätt att för varje förseelse ådöma särskild bestraffning eller om den högsta tillåtna straffsatsen är beräknad för alla ännu icke bestraffade ordningsförseelser, som ligga i tiden före beslutets meddelande. Det sistnämnda torde väl vara det riktiga. Ett tydligt uttalande av grundsatsen torde dock få anses önskvärt.

Med stöd av den befogenhet, min instruktion lämnar mig, får jag för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden till den åtgärd, Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda."

I infordrat utlåtande förklarade fångvårdsstyrelsen, att styrelsen i likhet med mig funne ett förtydligande av ovanberörda stadgande önskvärt. Kungl. Maj:t fann genom beslut den 31 mars 1926 min skrivelse ej föranleda annan åtgärd än att densamma skulle överlämnas till fångvårdsstyrelsen till kännedom och för vederbörandes underrättande.

Med anledning härav har fångvårdsstyrelsen i cirkulär den 9 april 1926 till samtliga direktörer och föreståndare vid statens fångvårdsanstalter, med underrättelse om de av mig framställda anmärkningarna, fäst uppmärksamheten därå, att ifrågavarande stadgande borde tolkas sålunda, att fånge, som bröte mot anbefalld ordning, borde tillrättavisas

med förlust av sysselsättning under högst 30 dagar eller

med hårt nattläger under högst 8 dagar eller

med inneslutning i mörk cell, likaledes under högst 8 dagar, eller

med förlust av sysselsättning under högst 30 dagar i förening med hårt nattläger under högst 8 dagar eller

med hårt nattläger under högst 8 dagar i förening med inneslutning i mörk cell, likaledes under högst 8 dagar, eller

med prygel eller ris i de i stadgandet omförmälda fall.

I övrigt har styrelsen, med beaktande av vissa utav mig i min skrivelse angivna spörsmål, funnit lämpligt, att vid tillämpningen av ifrågavarande stadgande iakttages följande:

Ansåges fånge på en gång övertygad om flera särskilda förseelser, skulle för dessa förseelser gemensamt ådömas i ett för allt något av ovannämnda disciplinstraff.

Förekomme till verkställighet på en gång flera beslut, varigenom samma fånge blivit ådömd särskilda disciplinstraff, torde straffen böra verkställas vart för sig med ett uppehåll av minst 8 dagar mellan varje verkställighet, dock att förlust av sysselsättning finge verkställas tillsammans med hårt nattläger samt hårt nattläger tillsammans med inneslutning i mörk cell.

3. Framställning angående förening av tingslagen i Sydöstra Hälsinglands domsaga.

Den 15 maj 1926 avlät jag till Konungen följande framställning:

"Genom beslut den 16 juni 1906 förordnade Kungl. Maj:t, att dåvarande Södra Hälsinglands domsagas östra tingslag skulle från början av år 1907 tillsammans med Enångers tingslag av dåvarande Norra Hälsinglands domsaga bilda en domsaga under benämning Sydöstra Hälsinglands domsaga, varjämte Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles besluta rörande den närmare regleringen av tingsordningen inom den nybildade domsagan.

Den 7 september 1906 bestämde Kungl. Maj:t, med hänsyn särskilt därtill att järnvägsförbindelserna inom den nybildade domsagan ännu icke nått någon större utveckling, att dåvarande Södra Hälsinglands domsagas östra tingslag och Enångers tingslag tillsvidare skulle utgöra skilda tingslag, det förstnämnda under benämningen Ala tingslag.

Sydöstra Hälsinglands domsaga består alltjämt av två tingslag. Jämlikt 3 § i kungl. förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall av gällande bestämmelser om häradsting hållas i vartdera tingslaget årligen, förutom särskilda sammanträden för tingens avslutande, fem allmänna tingssammanträden. Tingen hållas i Ala tingslag i Söderala, beläget något över en halv mil från Söderhamn vid järnvägen mellan nämnda stad och Kilafors, samt i Enångers tingslag alternerande i Enånger och i Lugnet.

Såsom jag tidigare i en av mig avlåten underdånig framställning angående åtgärder för åstadkommande av snabbare rättskipning i Härjedalens domsaga berört, ansåg lagkommittén i ett år 1815 avgivet betänkande angående domstolarnas organisation, att den främsta nödvändiga reformen för undanröjande av de redan vid denna tid nästan allmänt hörda och välgrundade klagomålen över rättegångars långsamhet vore domsagornas omreglering, så att varje domsaga komme att bestå av ett tingslag med ett tingsställe. Därigenom bleve det möjligt för häradsrätterna att oftare sammanträda, en gång i veckan eller åtminstone en gång i månaden. En sådan förändring vore enligt kommitténs mening ett nödvändigt grundvillkor för en ordentlig och grundlig lagskipning.

I enlighet med samma uppfattning har jag förut väckt fråga om sammanslagning av tingslagen i några domsagor, som bestå av mera än ett tingslag. Då jag funnit den i Sydöstra Hälsinglands domsaga bestående tingsordningen vara till hinder för ernående av en eljest möjlig större snabbhet i rättskipningen inom domsagan, har jag ansett mig nu böra till prövning upptaga frågan om en reglering av tingslagen jämväl i denna domsaga.

Denna fråga har redan tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. I en den 31 december 1917 avlåten framställning hemställde nämligen dåvarande J. O., att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida domsagans två tingslag kunde förenas till ett tingslag med tingsställe i Söderhamn (J. O:s ämbetsberättelse till 1918 års riksdag sid. 204 o. f.) Dessförinnan hade J. O. inhämtat yttrande i frågan från dåvarande häradshövdingen i domsagan W. Moberg, vilken dock anfört att, då någon annan plats än Söderhamn icke lämpade sig till gemensamt tingsställe för båda tingslagen sammanslagna, men järnvägsförbindelse mellan staden och norr därom inom domsagan belägna orter ännu sakna-

des, frågan om tingslagens sammanslagning syntes böra anstå, till dess sådan förbindelse genom ostkustbanan kommit till stånd.

Över J. O:s framställning hördes invånarna i tingslagen ävensom häradsrätterna, domhavanden, K. B. i Gävleborgs län och Svea hovrätt.

Invånarna i Enångers tingslag anförde vid sammanträde inför tingslagets häradsrätt den 14 februari 1918 bland annat att, enär staden Söderhamn vore belägen utom domsagan, borde tingsstället för domsagan ej förläggas dit. För vissa inom Nianfors kapellförsamling belägna orter vore avståndet till Söderhamn ända till 7 mil. Med hänsyn därtill, att sannolikt lång tid komme att förflyta till dess ostkustbanan blivit färdigbyggd inom tingslaget och till Söderhamn, skulle tingslagsborna under lång tid framåt, därest tingsstället förflyttades till nämnda stad, vara hänvisade till att begagna skjuts för att inställa sig vid tingssammanträdena. Och i betraktande därav, att den rättssökande allmänhetens kostnader för inställelse vid tingssammanträdena genom tingsställenas förflyttning till Söderhamn komme att bliva avsevärt större, samt rättskipningen alltså ej genom den ifrågasatta sammanslagningen kunde anses bliva lättare tillgänglig för invånarna i Enångers tingslag, och då i övrigt missnöje med de nuvarande förhållandena i ifrågavarande avseenden ej försports, ansåge invånarna i tingslaget, att de av häradshövdingen Moberg mot sammanslagningen anförda skäl fortfarande ägde giltighet samt att fördenskull sammanslagningen för närvarande ej borde komma till stånd.

Häradsrätten yttrade i utlåtande samma dag, att häradsrätten funne, att Söderala ej vore lämpligt tingsställe för båda tingslagen sammanslagna samt att gemensamt tingsställe för desamma ej kunde ifrågakomma å annan plats än Söderhamn. Men enär järnvägsförbindelser mellan nämnda stad och norr därom inom domsagan belägna orter ännu ej funnes, ansåge häradsrätten på de av tingslagsborna anförda skäl frågan om sammanslagningen böra anstå, till dess sådan förbindelse genom ostkustbanan kommit till stånd.

Häradsrättens ordförande, t. f. domhavanden E. Forssblad, var av skiljaktig mening och anförde bland annat följande:

Visserligen talade mot sammanslagning av tingslagen i domsagan dels den omständigheten, att tingshuset i Söderala vore fullt tidsenligt och att de tingshusbyggnadsskyldiga i Ala tingslag, därest gemensamt tingsställe i Söderhamn komme till stånd, ej syntes kunna få någon användning för detsamma, som ens tillnärmelsevis motsvarade de däråt nedlagda kostnaderna, och dels att nämnden och den rättssökande allmänheten i Enångers tingslag under den tid, som komme att förflyta, till dess ostkustbanan blivit färdigbyggd, skulle för sin inställelse vid tingssammanträdena få vidkännas betydligt ökade utgifter, vilket beträffande nämnden möjligen

kunde komma att medföra en försämring i dess sammansättning. Men som, därest ett för domsagan gemensamt tingshus komme att uppföras i Söderhamn, ersättning av allmänna medel torde kunna beredas de tingshusbyggnadsskyldiga i Ala tingslag för de kostnader, de fått vidkännas för byggandet av sitt nuvarande tingshus, samt de anmärkta olägenheterna för Enångers tingslagsbor syntes vara av övergående beskaffenhet, funne Forssblad sig — under uttryckligt framhållande av önskvärdheten utav att de tingshusbyggnadsskyldiga i Ala tingslag bereddes omförmälda ersättning — likväl böra tillstyrka J. O:s framställning samt till stöd därför, förutom vad J. O. åberopat, anföra bland annat följande: Tågförbindelserna vid Söderala anhaltsstation vore synnerligen otillfredsställande för de tingsbesökande, vadan dessa för resor till och från Söderhamn i stor utsträckning nödgades anlita skjuts. På grund av de bristfälliga tågförbindelserna mellan Söderhamn och Söderala hade domhavanden till exempel för en konkursinställelse nödgats uppoffra en hel förmiddag. Å tingsstället i Söderala funnes ej rum för allmänheten att tillgå, och mat kunde till och med för häradsrättens ledamöter endast med svårighet erhållas. Beträffande tingsställena i Enångers tingslag vore visserligen möjligheterna att erhålla mat gynnsammare, men vore svårigheterna för allmänheten att få husrum åtminstone beträffande tingsstället i Lugnet desamma som i Söderala. Därtill komme, att tingslokalerna för Enångers tingslag vore såväl i avseende på utrymme som hygieniska förhållanden synnerligen bristfälliga; särskilt syntes tingslokalen i Lugnet vara den sämsta i riket. Att en sammanslagning av tingslagen i domsagan för domhavanden skulle innebära en avsevärd besparing av tid och utgifter vore uppenbart. För varje resa till de allmänna tingssammanträdena i Enångers tingslag åtginge i gynnsammaste fall två och en halv dagar, och droge resorna för rannsakning i nämnda tingslag, vilka hölles å kronohäktet i Hudiksvall, i genomsnitt två dagar. Lades därtill vad förut anförts beträffande de fåtaliga tågförbindelserna mellan Söderhamn och Söderala, torde med tydlighet framgå, vilken betydande tidsvinst genom sammanslagningen skulle uppkomma för domhavanden.

Vid sammanträde inför Ala tingslags häradsrätt den 14 mars 1918 anförde ordföranden i Söderala sockens kommunalstämma disponenten E. Granström i Bergvik, med instämmande av övriga tillstädeskomna tingslagsbor, bland annat, att han medgåve, att en sammanslagning av domsagans tingslag vore i vissa avseenden lämplig, men ansåge, att på de av häradshövdingen Moberg åberopade grunder därmed borde anstå, till dess ostkustbanan blivit beträffande sträckningen inom domsagan färdigbyggd, samt att, därest sammanslagningen beslutades, det gemensamma tingsstället borde förläggas till Söderala i det nuvarande tingshuset. Visserligen vore Söderala såsom tingsställe olämpligt beläget, men, enär de tingshus-

byggnadsskyldiga i Ala tingslag å berörda tingshus nedlagt stora kostnader, kunde det ej skäligen begäras, att tingslagsborna skulle åläggas att under då rådande dyrtid deltaga i uppförandet av ett nytt tingshus. På grund därav bestrede Granström å egna och tingslagsbornas vägnar bifall till J. O:s framställning. Därest förflyttning av tingsstället för Ala tingslag beslutades, borde i allt fall staten hålla tingslagsborna skadeslösa för de särskilda kostnader, som genom uppförandet av ett nytt tingshus kunde åsamkas dem.

I samma dag meddelat utlåtande fann häradsrätten på de av Granström anförda skäl, att någon förändring i rådande tingslagsindelning i domsagan eller av tingsställena därstädes ej borde ifrågakomma och att i allt fall sammanslagning av tingslagen ej borde ske under andra villkor än dem, Granström i sitt inför häradsrätten avgivna yttrande angivit.

Rättens ordförande, t. f. domhavanden Forssblad, hade samma skiljaktiga mening som vid frågans behandling inför Enångers tingslags häradsrätt.

K. B. yttrade i utlåtande den 1 maj 1918, att K. B. funne vad tingslagsborna och häradsrätterna anfört emot bifall till framställningen icke vara av avgörande betydelse i förhållande till de obestridliga fördelar för rättskipningen och det allmänna av en förening av ifrågavarande tingslag med gemensamt tingsställe i Söderhamn, som framhållits av J. O. samt i domhavandens yttrande. K. B. förordade förty J. O:s framställning, därvid K. B. dock ville framhålla önskvärdheten och billigheten av att, om sådant kunde ske, Ala tingslag bereddes ersättning av allmänna medel för dess nuvarande, fullt användbara men efter uppförande av nytt gemensamt tingshus i Söderhamn överflödiga tingshus i Söderala.

Svea hovrätt anförde i den 23 maj 1918 avgivet utlåtande att, om än en sammanslagning av tingslagen kunde, därest tingsstället förlades utom Enångers tingslags område, komma att medföra olägenheter i vissa hänseenden för invånarna i sagda tingslag, syntes dock en sådan sammanslagning med avseende å de fördelar för rättsvården, som vore därmed förenade, böra komma till stånd. Med avseende å belägenheten av de nuvarande tingsställena syntes intet av dem lämpligen kunna ifrågasättas till tingsställe för det sammanslagna tingslaget utan detta böra förläggas till Söderhamn, som vore den enda större orten inom domsagan, som hade de bästa kommunikationerna och där det kunde förutsättas, att häradshövdingen komme att hava sin bostad. Hovrätten tillstyrkte alltså, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att de två tingslag, Ala och Enångers, varav ifrågavarande domsaga bestode, skulle sammanslås till ett tingslag med tingsställe i Söderhamn.

Vid prövning av ärendet den 6 juni 1918 fann Kungl. Maj:t med särskild hänsyn därtill, att den beslutade ostkustbanan ännu ej blivit, såvitt

anginge sträckningen genom Enångers tingslag till Söderhamn, färdigbyggd, ej skäl att lämna bifall till J. O:s framställning.

Enligt vad jag inhämtat torde det kunna förväntas, att berörda sträckning av ostkustbanan skall bliva färdigbyggd under år 1927. Jag har därför funnit tiden nu vara lämplig att återupptaga frågan om sammanslagning av Ala och Enångers tingslag.

Folkmängden i de olika tingslagen vid 1925 års slut utgjorde i Ala tingslag 25,941 invånare och i Enångers tingslag 7,253 invånare.

Beträffande arbetsbördan i tingslagen framgår av arbetsredogörelserna för år 1925, att under nämnda år handlagts:

i Ala tingslag:

tvistemål och brottmål	202
konkurser och konkursärenden	25
lagfarts- och inteckningsärenden	740
andra ärenden, slutligt handlagda	434
	1,401

i Enångers tingslag:

tvistemål och brottmål	89
konkurser och konkursärenden	11
lagfarts- och inteckningsärenden	295
andra ärenden, slutligt handlagda	108
	503

En jämförelse av såväl folkmängd som arbetsbörda i de båda tingslagen synes tala för att Enångers tingslag icke bör bibehållas såsom särskilt jurisdiktionsområde. Denna uppfattning vinner ytterligare i styrka, om man betänker, att den nuvarande anordningen för med sig den olägenheten, att det andra, i alla hänseenden större tingslaget får allenast fem tingssammanträden om året mot tio sammanträden, om domsagan bildade ett tingslag. En sammanslagning av tingslagen torde nämligen för hela domsagans vidkommande böra medföra en ökning av antalet rättegångstillfällen från fem till tio om året. Närmaste följden därav borde bliva en icke oväsentlig ökning av snabbheten i rättskipningen inom domsagan, och enbart detta förhållande torde utgöra tillräckligt skäl för den ifrågasatta föreningen av tingslagen. I en domsaga, inom vilken ekonomisk livaktighet råder, torde behov av en dylik förbättring av rättskipningen med säkerhet kunna antagas vara för handen.

Redan vid domsagans tillkomst synes lämpligheten ur rättsvårdens synpunkt därav, att densamma bildade ett tingslag, hava varit insedd. Att domsagan det oaktat uppdelades på två tingslag lärer, såsom av ordalagen

i Kungl. Maj:ts beslut den 7 september 1906 framgår, i huvudsak hava berott på den inom domsagan då rådande bristen på goda järnvägsförbindelser.

Vid behandlingen av ovanberörda underdåniga framställning om förening av de två ifrågavarande tingslagen tillstyrktes sammanslagningen av t. f. domhavanden, K. B. i länet och Svea hovrätt. Tingslagsborna och häradsrätterna avstyrkte densamma i avvaktan på ostkustbanans färdigbyggande. Slutligen har också det av Kungl. Maj:t i anledning av framställningen meddelade beslutet i huvudsak grundats på den omständigheten, att ostkustbanan vid tiden för beslutet ännu ej var färdigbyggd genom Enångers tingslag till Söderhamn.

I och med ostkustbanans färdigbyggande genom Enångers tingslag synes mig det enda väsentliga hindret för ett förverkligande av de gamla planerna på en sammanslagning av tingslagen kunna anses undanröjt. Tager man därjämte i betraktande, att motorfordonen under de senaste åren erhållit en alltmera utbredd användning såsom kommunikationsmedel även i nu ifrågavarande trakter, torde de avstånd inom domsagan, som för ett tiotal år sedan föreföllo stora, nu kunna anses jämförelsevis små. Och då man alltså kan bortse från berörda hinder, torde någon meningsskiljaktighet icke längre böra råda om lämpligheten att nu låta föreningen av tingslagen komma till stånd.

Beträffande frågan om tingsställets förläggning synes denna kunna besvaras endast på ett sätt. Söderhamn torde ur alla synpunkter vara den lämpligaste platsen för tingsställe i domsagan. För invånarna i Ala tingslag är det uppenbarligen fördelaktigare att få göra sina tingsresor till Söderhamn, som de även för annat ändamål än tingsuppvaktning kunna hava anledning besöka, än till Söderala. Även ur den synpunkten, att det för den rättssökande allmänheten är av vikt att i och för rättegångars utförande och andra tingsärenden kunna å den ort, där tingsstället är beläget, anlita juridiskt biträde, torde Söderhamn äga företräde framför Söderala. Invånarna i Enångers tingslag få visserligen längre väg till Söderhamn än till sina nuvarande tingsställen, men, sedan tingsresorna kunna företagas på järnväg, torde det i allt fall kunna antagas, att kostnaden för en tingsuppvaktning i Söderhamn i allmänhet icke skall bliva större än nu i Enånger eller Lugnet. Avståndet från de längst norrut belägna delarna av tingslaget till Söderhamn synes dock icke vara mer än omkring 7 mil. Redan nu lärer omnibustrafik uppehållas mellan Hudiksvall och Söderhamn, och det är väl antagligt, att användningen av detta kommunikationsmedel skall vinna ytterligare utbredning och tingsresorna till Söderhamn från alla delar av domsagan därmed underlättas.

Utan tvivel torde, sedan kommunikationsförhållandena numera kunna antagas inom kort vara på ett fullt tillfredsställande sätt ordnade, tings-

husfrågan vara den i förevarande fall mest svårlösta. Ala tingslag har ett ännu användbart tingshus i Söderala, och tingslagets invånare komma kanske fördenskull att anse uppförandet av ett nytt tingshus i Söderhamn såsom en onödig tunga. Men det torde väl icke vara uteslutet, att det nuvarande tingshuset i Söderala kan vinna användning för annat ändamål och försäljas till ett dess värde någorlunda motsvarande pris. En lättnad komme ju ock att beredas Ala tingslag därigenom, att invånarna i Enångers tingslag skulle bidraga till det nya tingshusets anskaffande och kostnaden därför sålunda fördelas på ett större antal tingshusbyggnadsskyldiga. Invånarna i Enångers tingslag lära i allt fall stå inför nödvändigheten att ordna sin tingshusfråga. Båda tingslagets tingsställen äro nämligen i saknad av tingshus. I Enånger lärer vid tingsförhandlingarna användas ett kommunalrum och i Lugnet en godtemplarsal, anordningar som i längden näppeligen kunna anses tillfredsställande. Även ur denna synpunkt förefaller en sammanslagning av tingslagen lämplig såsom ägnad att befrämja en tidsenlig och naturlig lösning av den för Enångers tingslag till synes ganska trängande tingshusfrågan.

För att frågan om gemensamt tingshus för hela domsagan skall kunna ordnas till den tid, då ostkustbanan beräknas å ifrågavarande sträcka vara färdig och den nya tingsordningen, om den anses böra genomföras, lämpligen torde böra träda i kraft, lärer det vara nödvändigt att redan nu upptaga förevarande spörsmål till behandling.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande, huruvida icke, på sätt jag ovan utvecklat, Ala och Enångers tingslag böra för ernående av snabbare rättskipning i tingslagen sammanslås till ett tingslag med tingsställe i Söderhamn."

Över min framställning hava vederbörande tingslagsbor och häradsrätter, häradshövdingen i domsagan H. Wickström, K. B. i länet samt Svea hovrätt och processkommissionen avgivit yttranden. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. Framställning angående ändring i vissa avseenden av gällande bestämmelser om tillsyn å stämpelavgifts utgörande samt om uppbörd och redovisning av stämpelmedel.

Den 20 oktober 1926 skrev jag till Konungen följande:

"Gång efter annan har jag under inspektionsresor och eljest haft tillfällen att uppmärksamma, hurusom de bestämmelser i kungl. förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften, vilka avhandla tillsynen å stämpelavgiftens utgörande samt uppbörden och redovisningen av stäm-

pelmedel, icke i alla avseenden synas vara avpassade på ett sätt, som motsvarar ändamålsenlighetens och den praktiska verklighetens krav.

Enligt 28 § i nämnda förordning är ämbets- eller tjänsteman, vilken har att å tjänstens vägnar mottaga handling, som enligt 2 kap. i förordningen skall vid företeendet inför offentlig myndighet förses med stämpel — därest han hos generalpoststyrelsen anmält, att han tillhandahåller dylika stämplar — berättigad och förpliktad att å det ställe, där handlingen skall mottagas, försälja till densamma erforderliga stämplar, och skola i sådant fall stämplarna hos honom köpas och stämpelbeläggningen av honom verkställas. Har sådan anmälan gjorts av ordinarie tjänstinnehavare, medför densamma enahanda rättighet och förpliktelse jämväl för den, som under ledighet för honom förordnats att helt eller delvis bestrida ämbetet eller tjänsten, därest icke den tillförordnade hos generalpoststyrelsen gör anmälan, att han icke vill utöva stämpelförsäljningen.

Sedan gammalt hava ämbets- och tjänstemän varit berättigade att emot borgen på kredit erhålla stämplar. Ordinarie domare ägde förr att utan borgen på kredit erhålla det stämplade papper, varav de kunde vara i behov, men denna rättighet blev upphävd genom kungl. kungörelsen den 27 mars 1830, varigenom domare i berörda avseende blev likställd med annan tjänsteman, åt vilken stämplat papper på kredit utlämnades.

I 29 § i 1914 års förordning stadgas att, om stämpelförsäljare, varmed i förordningen förstås såväl ämbets- eller tjänsteman, som jämlikt 28 § utövar stämpelförsäljning, som ock ämbets- eller tjänsteman, vilken har att å tjänstens vägnar stämpelbelägga utgående expeditioner, hos generalpoststyrelsen för sin uppbörd ställt av styrelsen godkänd borgen eller ock nedsatt obligationer eller avlämnat försäkringsbrev i enlighet med därom gällande föreskrifter, äger han efter rekvisition hos generalpoststyrelsen erhålla stämplar i räkning inom det belopp, för vilket säkerhet blivit av honom ställd.

Enligt 34 § 1 mom. första stycket bör ämbets- eller tjänsteman, notarius publicus eller mäklare, till vilken stämpel underkastad handling ingives, tillse, att handlingen är behörigen försedd med stämpel och att stämpeln är makulerad på sätt i 25 § föreskrives. Sedan i momentets andra stycke intagits föreskrift om stämpelbeläggning av anmälan om köp av fartyg eller fartygslott, stadgas i tredje stycket av momentet att, om annan handling, som i paragrafen avses, icke är behörigen försedd med stämpel och ej genast efter erhållen tillsägelse erläggas penningar till det felande stämpelbeloppet eller, där ämbets- eller tjänstemannen ej är stämpelförsäljare, nämnda stämpelbelopp, må handlingen icke mottagas. Ämbets- eller tjänsteman, som uppburit betalning för dubbel beläggningsstämpel, utan att handlingen samtidigt därmed stämpelbelagts, åligger emellertid att med användande av tryckta, i löpande följd numrerade blanketter omedelbart

och utan ersättning lämna kvitto å sålunda uppburna medel samt därvid anteckna kvittots huvudsakliga innehåll å en till blanketterna hörande, på samma sätt numrerad talong.

Angående uppbörd och redovisning av stämpelmedel föreskrives i 39 § i förordningen, att stämpelförsäljare, som i räkning mottagit stämplar, åligger att inom 8 dagar efter varje kvartals slut till generalpoststyrelsen inleverera under kvartalet influtna stämpelmedel, åtföljda av reversal i två exemplar, av vilka det ena kvitterat återställes till stämpelförsäljaren. Stämpelförsäljare, som enligt vad i 34 § sägs uppburit betalning för dubbel beläggningsstämpel, utan att handlingen samtidigt därmed stämpelbelagts, åligger enligt tredje stycket i 39 § att, så snart lämpligen ske kan och minst en gång i månaden, till generalpoststyrelsen inleverera vad sålunda må hava influtit, med bifogande därvid av den del av den i samma paragraf omförmälda talong, som motsvarar de utfärdade kvittona. Sålunda överlämnad del av talong skall i generalpoststyrelsen undergå behörig granskning.

En stämpelförsäljare kan enligt dessa bestämmelser gå till väga på olika sätt.

Först och främst står det honom naturligtvis öppet att för egna medel kontant inköpa stämplar och sedan försälja desamma. Redovisningsskyldigheten beträffande de stämpelmedel, som till honom inflyta för dessa stämplar, är då fullgjord i och med inköpet: stämpelförsäljaren har ju själv inlevererat medlen i förskott. Men det är å andra sidan klart, att utan hinder därav vanlig redovisningsskyldighet åvilar stämpelförsäljaren för stämpelmedel, som utan att kunna betraktas såsom betalning för de av honom efter kontantköp innehavda stämplarna till honom inflyta, liksom den i 34 § tredje stycket stämpelförordningen stadgade skyldigheten för stämpelförsäljare att utfärda kvitto, då betalning för dubbel beläggningsstämpel mottages utan att ingiven handling samtidigt stämpelbelägges, naturligtvis icke bortfaller på den grund att stämpelförsäljaren någonstädes i sitt förvar har av honom kontant inköpta stämplar till motsvarande belopp.

Vanligare än att stämpelförsäljaren mot förskottsbetalning i förväg förser sig med stämplar torde enligt sakens natur vara, att han begagnar den i stämpelförordningen medgivna utvägen att inom ramen av ställd säkerhet hos generalpoststyrelsen erhålla stämplar i räkning. Innehavet av sålunda mottagna stämplar kan tydligen icke heller medföra, att den nyss berörda bestämmelsen om skyldighet i vissa fall att utfärda kvitto försättes ur kraft. Vidare synes böra antagas, att föreskriften om skyldighet för stämpelförsäljare, vilken i räkning mottagit stämplar, att till generalpoststyrelsen inleverera influtna stämpelmedel kvartalsvis ingalunda innebär, att dylik stämpelförsäljare, i den mån han än-

dock mottager betalning för dubbel beläggningsstämpel utan att ingiven handling samtidigt därmed stämpelbelägges, skulle vara befriad från den för dylikt fall stadgade månatliga redovisningsskyldigheten och anses fullgöra vad på honom ankommer genom att verkställa inleverering endast kvartalsvis. Den ställda säkerheten, som torde ligga till grund för den medgivna längre redovisningsfristen, gäller ju nämligen endast uppbörd inom visst begränsat belopp; och då stämpelbeläggning icke äger rum samtidigt som uppbörden, kan ju den sistnämnda såväl i och för sig som tillhopa med de i räkning mottagna stämplarna lätt tänkas avsevärt överstiga det belopp, för vilket säkerhet blivit ställd.

Slutligen omnämner, såsom i det föregående berörts, stämpelförordningen även den möjligheten att stämpelförsäljaren mottager förskottsbetalning utan att stämpelbeläggning samtidigt äger rum. När betalning sålunda inflyter för dubbla beläggningsstämplar, skola enligt förordningens bestämmelser kvitton utfärdas och den stämpelförsäljaren åliggande skyldighet att inleverera stämpelmedlen, med bifogande av talonger, fullgöras så snart lämpligen ske kan och minst en gång i månaden. Det är följaktligen alldeles stridande mot gällande föreskrifter, om stämpelförsäljaren i stället förfar så som om hans stämpelrekvisitioner i dylika fall vore av honom för egna medel gjorda kontanta inköp av stämplar; i verkligheten är det ju de enskilda, som förskotterat medlen för anskaffande av stämplar.

Det torde emellertid icke innebära någon överdrift, om man påstår, att stämpelförordningens föreskrifter långt ifrån alltid bokstavligen iakttagas.

Detta missförhållande har av min företrädare i ämbetet påpekats i en av honom den 11 december 1920 avgiven underdånig framställning angående ändring av 39 § i stämpelförordningen m. m. ävensom av formulären till de i 34 § av samma förordning omförmälda blanketter. Framställningen beaktades i en proposition nr 232 till 1921 års riksdag med förslag till vissa ändringar i stämpelförordningen. Efter hemställan av bevillningsutskottet blev dock propositionen, såvitt nu är i fråga, av riksdagen avslagen.

Beträffande de nu gällande föreskrifternas efterlevnad anförde J. O. i ovanberörda underdåniga framställning följande:

Enligt vad J. O. erfarit, hade icke alltid sådana blanketter, som i 34 § omförmäldes, kommit till användning. Därför hade icke heller alltid talonger, såsom vederbort, blivit till generalpoststyrelsen insända, och hade icke heller bestämmelserna om månatlig inleverering av stämpelförskottsmedel kommit att följdriktigt tillämpas. Inlevereringen av stämpelmedel hade blivit beroende av den borgen eller annan säkerhet, stämpelförsäljaren ställt för rättighet att bekomma stämplar på kredit. I de fall, då behovet av stämplar överstigit säkerhetens storlek, hade en tidigare

insättning av stämpelmedel blivit nödvändig, men eljest hade inleverering av medlen till statskassan icke ägt rum mer än kvartalsvis. Storleken av de medel, som sålunda under någon tid kunnat behållas av en stämpelförsäljare, torde i regel hava varit mindre betydlig, men givet vore, att skälen för att under någon tid njuta avkastningen av stämpelmedel vägt tyngre, när det gällt större stämpelbelopp. J. O. hade erfarit, att en stämpelförsäljare den 15 januari inlevererat stämpelmedel till ett belopp av 413,874 kronor 45 öre. Sedan han därefter den 5 februari bekommit stämplar för 87,800 kronor, inlevererade han den 8 april 23,550 kronor. Därefter bekom stämpelförsäljaren stämplar den 14 april för 3,750,000 kronor och den 24 april för 7,450 kronor samt inlevererade den 8 juli 2,925,350 kronor. Efter att den 12 juli hava erhållit stämplar för 683,700 kronor, insatte han den 8 oktober 857,000 kronor. Den 12 oktober bekom han därefter ånyo stämplar för 408,100 kronor. Det hade sålunda för varje kvartal varit avsevärda belopp, för årets andra kvartal i det närmaste 3 millioner kronor, som kunnat inneligga hos stämpelförsäljaren. Detta hade möjliggjorts därigenom att han, då ökat behov av stämplar inträtt, kunnat ställa borgen av en bank. Under det att ifrågavarande stämpelförsäljares stående säkerhet eljest utgjorts av en försäkring intill ett belopp av 100,000 kronor, hade säkerheten vid olika tillfällen förstärkts med av en bank ingångna borgensförbindelser, vid ett tillfälle å 3,750,000 kronor. Då det icke torde möta svårigheter för en stämpelförsäljare, som hade att vänta ingivandet av en handling, vilken skulle beläggas med stämplar till högt belopp, att med en bank träffa avtal om att banken iklädde sig borgen för erforderliga stämplar, mot det att banken finge förvalta stämpelmedlen, till dess stämpelförsäljarens kvartalsleverans till generalpoststyrelsen infölle, låge det nära till hands att antaga, att inleverering till statskassan av avsevärda stämpelmedel uppskötes så länge lagen tillåte. Detta syntes J. O. icke stå i överensstämmelse med vare sig den skattskyldiges eller statens berättigade intresse, att uppburna stämpelmedel utan tidsutdräkt skulle inflyta i statskassan. Då förhållandet emellertid kunde äga rum, utan att stämpelförordningens bestämmelser åsidosattes, syntes en ändring av dessa vara av behovet påkallad.

Att det på förevarande område alltjämt råder en utbredd brist på överensstämmelse mellan författningens bestämmelser och det sätt, varpå desamma tillämpas, kan jag med stöd av upplysningar, som jag inhämtat under mina inspektionsresor, vitsorda. För att erhålla en mera allmän överblick över hithörande förhållanden avlät jag den 10 maj 1926 en skrivelse till generalpoststyrelsen, i vilken jag anhöll, att styrelsen ville föranstalta om utredning, särskilt såvitt länsstyrelser och underdomstolar anginge, *dels* huruvida den vissa stämpelförsäljare efter utgången av

varje kvartal åliggande redovisningsskyldighet i allmänhet behörigen fullgjordes eller om det visat sig eller anledning funnes antaga, att inlevererandet av under kvartalet influtna stämpelmedel brukade fördröjas, *dels* huruvida den uppfattningen syntes göra sig gällande, att stämpelförsäljare, vilka i räkning mottagit stämplar, aldrig behövde inleverera stämpelmedel annat än kvartalsvis, eller om även dylika stämpelförsäljare, då de uppburit betalning för dubbla beläggningsstämplar utan att handlingarna samtidigt därmed stämpelbelagts, brukade anse sig skyldiga att minst en gång i månaden inleverera sådana stämpelmedel, *dels* huruvida bestämmelserna i 39 § stämpelförordningen om skyldighet att inleverera stämpelmedel månadsvis plägade av stämpelförsäljarna iakttagas och där omförmälda talonger ordentligt insändas till styrelsen, *dels* om de insända talongerna plägade utvisa dagen, då stämpelmedlen influtit, *dels ock* slutligen huru sistberörda bestämmelser i allmänhet brukade tillämpas med avseende å frågan om den längsta tid, som lagligen finge förflyta från det medlen uppbures och till dess de inlevererades.

I svarsskrivelse den 18 juni 1926 har generalpoststyrelsen därefter meddelat bland annat följande:

Den i 39 § stämpelförordningen fastställda tiden för leverans till styrelsen av under kvartalet influtna stämpelmedel iakttoges ej alltid av stämpelförsäljarna. På grund därav brukade efter utgången av den stadgade tiden påminnelser utsändas till de stämpelförsäljare, som då ej inlevererat medel. Dylika påminnelser hade expedierats efter utgången av första kvartalet år 1925 till 68, efter andra kvartalet samma år till 25, efter tredje kvartalet samma år till 79 och efter första kvartalet år 1926 till 41 stämpelförsäljare. I vad mån inlevererade stämpelmedel motsvarade sammanlagda beloppet av de stämpelmedel, som av stämpelförsäljare under kvartalet uppburits, kunde icke kontrolleras av styrelsen beträffande första, andra och tredje kvartalen. Inventering hos stämpelförsäljare till utrönande, huru mycket av mottagna stämplar vore osålt, anställdes jämlikt 40 § i stämpelförordningen endast en gång varje år, nämligen å årets sista söckendag. Till följd därav hade styrelsen endast efter utgången av fjärde kvartalet, sedan den i 41 § föreskrivna årsredogörelsen granskats, möjlighet att kontrollera, att av stämpelförsäljarna uppburna stämpelmedel blivit till fullo inlevererade till styrelsen. Därigenom minskades beträffande de tre första kvartalen givetvis kontrollens effektivitet. Emellertid hade endast i enstaka fall det av stämpelförsäljare i samband med avgivande av årsredogörelsen inlevererade stämpelbeloppet varit i förhållande till hela årsbeloppet av inlevererade stämpelmedel anmärkningsvärt stort.

Vidkommande frågan huruvida stämpelförsäljare, som i räkning mot-

tagit stämplar, brukade anse sig skyldiga att oftare än kvartalsvis inleverera stämpelmedel, torde, fortsatte styrelsen, hos vederbörande den uppfattningen i regel göra sig gällande, att medelsleveranserna kunde inskränkas till en gång i kvartalet. I de fall, då den lämnade säkerheten för utbekommande av stämplar i förskott ej uppginge till sådant belopp, att det täckte kvartalsbehovet av stämplar, förekomme i allmänhet inlevererings av medel även å annan tid än i början av kvartalsmånaden. Av samtliga stämpelförsäljare, som i räkning mottoge stämplar, hade under år 1925 — då enligt styrelsens uppgift säkerhet ställts av 367 försäljare — allenast 44 redovisat medelst de i 39 § stämpelförordningen omnämnda talonger. Dessa senare stämpelförsäljare hade i regel brukat inleverera beloppen månadsvis och inom en månad från den dag, då medlen uppburits; och plägade de insända talongerna angiva dagen därför. Riktigheten av uppgiften om dagen kunde emellertid icke kontrolleras av styrelsen, då talongerna i allmänhet utskreves för hand och icke medelst kopiering, vilket senare givetvis vore att förorda ur kontrollsynpunkt.

Då man vet, hurusom det torde vara mycket vanligt och måhända regel, att vid ingivande till myndigheterna av handlingar, som skola beläggas med dubbla beläggningsstämplar, betalning för stämplarna erlägges utan att handlingarna samtidigt stämpelbeläggas, lära de av generalpoststyrelsen lämnade upplysningarna få anses i ganska hög grad bekräfta riktigheten av den uppfattningen att de ifrågavarande bestämmelserna erhållit en tillämpning, som endast i alltför ringa grad motsvarar deras verkliga syfte och innebörd. Detta förhållande torde hava sin grund i, bland annat, att föreskrifterna om utfärdande av kvitton och ifyllande av talonger skulle, noggrant tillämpade, vid vissa tillfällen visa sig orimligt betungande samt möjligen också däri att bestämmelserna delvis lida av tänjbarhet och oklarhet. Särskilt må i sistnämnda avseende framhållas, hurusom det måhända icke alltid framstått tillräckligt klart för vederbörande stämpelförsäljare, att innehav av stämplar, mottagna i räkning, icke medfört rätt att under alla förhållanden inleverera stämpelmedel endast kvartalsvis. Vidare har nog den i 39 § stämpelförordningen förekommande bestämmelsen om skyldighet att inleverera medel 'minst en gång i månaden' lämnat mången i tvivelsmål, huruvida därmed avses, att med redovisning av samtliga under en kalendermånad till stämpelförsäljare influtna stämpelmedel må anstå till sista dagen i samma månad eller att varje under en kalendermånad verkställd inleverering skall avse alla stämpelmedel, som efter senaste leveransdag influtit, eller att med redovisning av de under en kalendermånad uppburna stämpelmedel må anstå till sista dagen i nästpåföljande månad. I ett särskilt fall har den

sistnämnda tolkningen gjort sig gällande. (Se rättsfall refererat i N. J. A. 1924, sid. 391.)

Angående den väg man borde följa till avhjälpande av de olägenheter, som förmärkts, angav J. O. i den ovan berörda underdåniga framställningen till en början såsom sin uppfattning att ett bibehållande av kvartalsleveranser av stämpelförskottsmedel vid sidan av de leveranser, som skola äga rum så snart lämpligen ske kan och minst en gång i månaden, icke syntes äga fog för sig. I fortsättningen anförde J. O. följande:

Den i 39 § tredje stycket stämpelförordningen intagna tidsföreskriften syntes emellertid böra bliva föremål för någon jämkning. Föreskriften vore i viss mån obestämd och kunde giva anledning till olika förfaringssätt. I somliga fall kunde den medgiva en stämpelförsäljare att behålla stämpelmedel under i det närmaste 2 månader efter medlens mottagande, vilket syntes vara för lång tid. Däremot borde en föreskrift, att stämpelförsäljare, som i räkning mottoge stämplar, ålåge att inom 8 dagar efter varje månads slut till generalpoststyrelsen inleverera under månaden influtna stämpelmedel, kunna anses lämplig och icke bereda stämpelförsäljarna någon svårighet. Ett särskilt skäl till den nu föreslagna ändringen syntes jämväl vara att finna i det önskemål, som beträffande riksbokföringsväsendet gjorde sig gällande, nämligen att statens inkomster och utgifter, så långt ske kunde, utan längre dröjsmål uppgåves för varje månad, så att en ständigt återkommande överskådlighet av den ekonomiska ställningen vunnes. I kungl. propositionen till 1917 års riksdag angående omorganisation av fögderiförvaltningen hade anförts att, då det ur kontrollsynpunkt ansetts angeläget att söka förebygga, att tjänstemedel onödigtvis länge innestode hos tjänstemannen, borde en generell bestämmelse tillkomma om skyldighet att å viss dag i varje månad redovisa indrivna medel, som icke borde på grund av särskilda föreskrifter tidigare redovisas. I enlighet därmed hade bestämmelser influtit exempelvis i § 11 i kungl. förordningen den 14 december 1917 angående indrivning och redovisning av böter och § 6 i restindrivningsförordningen av samma dag. De synpunkter i fråga om en bestämd kort redovisningstermin, som sålunda gjorde sig gällande beträffande tjänstemedel i egentlig mening, syntes nog kunna tillämpas jämväl å stämpelmedel, som en ämbets- eller tjänsteman i kraft av en med ämbetet eller tjänsten förenad befogenhet att sälja stämplar uppburit. Föreskrifterna om kvittenser och insändande av talonger torde, såsom förut berörts, icke alltid hava kommit att tillämpas. Orsaken därtill syntes åtminstone delvis vara att söka däri, att de fastställda formulären blivit så vidlyftigt avfattade, att det visade sig alltför tidsödande och hindrande i arbetet att använda dem. Vid den brådska och anhopning av göromål, som rådde under ett tingssammanträde, hade det visat sig ogörligt att medhinna ifyllandet av de dubbla formulären,

och författningsföreskrifterna hade därför måst lämnas obeaktade. Som emellertid skälen för införandet av det ifrågavarande stadgandet i 34 § icke i någon mån förfallit, syntes någon åtgärd böra vidtagas, för att kvittots utskrivande förenklades och underlättades. Dittills hade det ankommit å varje stämpelförsäljare att på egen bekostnad anskaffa stadgade blanketter. Följden därav hade blivit, att blanketter av olika utseende och icke alltid av det innehåll, som föreskrivits, kommit till användning. Sålunda hade jämväl efter det 1914 års förordning trätt i tillämpning använts blanketter, varå icke utmärkts plats för uppgift å dagen för stämpelbeloppets mottagande. Det syntes J. O. lämpligt, att ifrågavarande blanketter avgiftsfritt tillhandahölles vederbörande ämbets- eller tjänstemän genom generalpoststyrelsens försorg. Den kostnad, som därför skulle uppkomma, bleve lätt ersatt genom de fördelar, som med en effektivare redovisning vunnes. Användande av bläck vid kvittots utskrivande syntes icke behöva fordras. Blanketthäftena kunde lämpligen så anordnas, att det bleve möjligt att med mellanliggande karbonpapper utskriva kvittot och ifylla talongen samtidigt. Såsom förebild kunde tagas de orderböcker, vilka inom affärslivet numera användes i stor omfattning.

Enligt det i den förut omförmälda till 1921 års riksdag avlåtna propositionen nr 232 framlagda författningsförslaget skulle tredje stycket senare punkten av 34 § 1 mom. i stämpelförordningen erhålla följande lydelse:

Ämbets- eller tjänsteman, som uppburit betalning för dubbel beläggningsstämpel utan att samtidigt belägga handlingen med av honom kontant inköpta stämplar, åligger att med användande av blanketter, som avgiftsfritt tillhandahållas honom av generalpoststyrelsen jämlikt av Konungen utfärdade bestämmelser, omedelbart och utan ersättning lämna kvitto å sålunda uppburna medel.

Vidare skulle enligt förslaget 39 § tredje stycket av förordningen lyda på följande sätt:

Stämpelförsäljare, som, enligt vad i 34 § sägs, uppburit betalning för dubbel beläggningsstämpel utan att samtidigt belägga handlingen med av honom kontant inköpta stämplar, åligger att inom 8 dagar efter varje månads slut till generalpoststyrelsen inleverera vad sålunda må hava influtit under den tilländalupna månaden med bifogande därvid av de till blanketterna hörande talonger, som motsvara de under månaden utfärdade kvittona. Sålunda överlämnade talonger skola i generalpoststyrelsen undergå behörig granskning.

Vederbörande departementschef hade vid förslagets framläggande anfört följande:

Att medel, som inflöte vid försäljning av i räkning mottagna stämplar, snarast möjligt borde inlevereras till statsverket, syntes ligga i öppen dag. Det dröjsmål med inleverering, som på grund av gällande bestämmelser

kunde äga rum, syntes emellertid vara av betydelse endast beträffande de stämpelmedel, som inflöte vid försäljning av dubbla beläggningsstämplar. Dessa stämpelmedel kunde uppgå till avsevärda belopp, under det att vad som inkomme för andra slags stämplar, som försåldes av stämpelförsäljare, vore jämförelsevis obetydligt. Med hänsyn därtill och då en bestämmelse om leverans månadsvis av samtliga influtna stämpelmedel skulle medföra väsentligt ökat arbete särskilt för domhavandena, vilkas arbetsbörda redan vore nog så betungande, syntes de föreslagna ändringarna böra avse endast de vid försäljning av dubbla beläggningsstämplar influtna medlen. Beträffande tiden, inom vilken inleverering skulle ske, hade föreslagits, att vad som influtit under en månad, skulle inlevereras inom 8 dagar därefter. Denna tid kunde möjligen synas väl kort. Då emellertid en dylik tidsbestämmelse vore föreskriven beträffande kvartalsleveranserna, hade departementschefen ansett lämpligast att även i nu förevarande fall behålla densamma. De blanketter, som stämpelförsäljaren skulle använda vid kvittots utfärdande, borde kostnadsfritt tillhandahållas honom av generalpoststyrelsen enligt de närmare bestämmelser, varom Kungl. Maj:t torde komma att utfärda särskild kungörelse.

Riksdagen avslog, såsom förut nämnts, propositionen i nu förevarande delar. Därvid anförde emellertid riksdagen i skrivelse nr 398 bland annat följande:

I likhet med Kungl. Maj:t hade riksdagen ansett, att någon åtgärd erfordrades för att förebygga onödig tidsutdräkt med inbetalning av stämpelmedel. Att, på sätt Kungl. Maj:ts förslag (39 §) avsåge, inleverera influtna stämpelmedel inom 8 dagar efter varje månads slut syntes dock för många domare bliva alltför betungande. Riksdagens väsentligaste betänklighet mot Kungl. Maj:ts förslag i förevarande delar gällde emellertid de i samband med nyssberörda ändringsförslag beträffande 39 § föreslagna ändringarna i 34 § 1 mom. tredje stycket. De senare avsåge visserligen att för vederbörande domare underlätta uppfyllandet av en redan stadgad plikt, nämligen att lämna kvitto å stämpelmedel, uppburna utan att stämpelbeläggning samtidigt kommit till stånd. Men särskilt i större domsagor skulle det, även med de lättnader som ett bifall till Kungl. Maj:ts ändringsförslag i ifrågavarande del kunde medföra, säkerligen föranleda en för allmänheten högst besvärande tidsutdräkt, om kvitto komme att utfärdas å alla, även de minsta stämpelbelopp. Om riksdagen på sålunda anförda skäl funnit sig icke kunna bifalla vad Kungl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, så hade riksdagen å andra sidan ansett de av J. O. påvisade förhållandena vara av den art, att det vore synnerligen önskvärt att få erforderliga ändringar införda i författningen. Inom riksdagen hade därför varit ifrågasatt att söka åstadkomma ytterligare utredning i ärendet och därvid närmast att bereda de förefintliga sam-

manslutningarna mellan dels lantdomare och dels stadsdomare tillfälle att yttra sig. Med hänsyn till nödvändigheten att så vitt möjligt påskynda arbetet hade denna tanke emellertid uppgivits; och hade riksdagen stannat vid att lämna Kungl. Maj:ts förslag, i vad det rörde 34 § 1 mom. tredje stycket samt 39 §, utan bifall. Riksdagen förutsatte emellertid, att Kungl. Maj:t komme att ägna frågan fortsatt uppmärksamhet och därvid undersöka de olika utvägar, vilka kunde erbjuda sig för att avhjälpa här ifrågavarande missförhållanden, samt därefter för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Något sådant förslag har hittills icke framlagts.

Då emellertid av det ovan anförda torde framgå, att ett klart behov av ändrade bestämmelser i förevarande hänseenden är för handen, och då det måste anses såsom ett allvarligt missförhållande att gällande föreskrifter, vilka behandla varken för det allmänna eller de enskilda betydelselösa frågor av ekonomisk art, långt ifrån allmänt efterlevas utan i stället, till följd av ett delvis verklighetsfrämmande och delvis otydligt innehåll, anses kunna skjutas åt sidan till förmån för godtycket och därav följande ojämnhet i tillämpningen, har jag ansett mig icke böra underlåta att ånyo bringa dessa frågor under Eders Kungl. Maj:ts övervägande.

Vad man bör eftersträva torde vara klara och såvitt möjligt enhetliga bestämmelser, vilka utan att över hövan betunga stämpelförsäljarna med omsorger, som alltför ofta och i alltför hög grad inkräkta på deras övriga arbete, likväl kunna anses fylla rimliga anspråk på snabbhet och säkerhet i fråga om uppbörd och redovisning av stämpelmedlen. Vill man — och detta måste ju vara målet — vinna en noggrann efterlevnad av föreskrifterna, lärer första villkoret därför vara, att dessa på dylikt sätt i möjligaste mån präglas av enkelhet och enhetlighet.

Liksom hittills torde det dock vara nödvändigt att skilja på dubbla beläggningsstämplar och övriga stämplar. De förra stå ju med avseende å beloppens betydenhet i allmänhet i en klass för sig, vartill kommer att betalning för dem ofta måste erläggas utan att vederbörande handling genast stämpelbelägges. Dessa omständigheter torde allt fortfarande nödvändiggöra särskilda bestämmelser. Det är icke i sin ordning, att de enskilda till vederbörande myndigheter överlämna betydande summor i förskott utan att alltid full garanti föreligger för sakens bevislighet, ej heller att en mera ingående kontroll saknas över dessa summors snara redovisning till generalpoststyrelsen.

Vad den förra av sistberörda två synpunkter beträffar torde erfarenheten hava ådagalagt, att den bristande efterlevnaden av föreskrifterna i 34 § 1 mom. tredje stycket stämpelförordningen haft sina huvudsakliga

orsaker dels i det påbjudna förfarandets omständlighet och dels i en ganska utbredd benägenhet hos allmänheten att visa myndigheterna sitt förtroende genom att avböja kvittenser. Denna erfarenhet synes mig böra tillvaratagas. Enligt min tanke bör det icke heller vara omöjligt att utfinna stadganden, varigenom så sker. I den mån stämpelbeläggning äger rum samtidigt med betalningen, lärer, vare sig stämpelförsäljaren kontant köpt stämplarna eller han emottagit desamma i räkning, av den betalandes intresse icke påkallas något tillhandahållande åt honom av kvitto. Att däremot kvitto, då det begäres, ovillkorligen bör utfärdas av den, som uppbär betalning för dubbel beläggningsstämpel utan att den ingivna handlingen samtidigt belägges därmed, synes uppenbart. Begär den betalande åter intet kvitto, torde detta visserligen icke böra medföra, att hans intresse av betalningens bevislighet i författningen lämnas obeaktat, men det synes mig för sådant fall tillräckligt, om det sörjes för att betalningen hos stämpelförsäljaren ordentligt bokföres i en offentlig handling. Den nu föreskrivna ovillkorliga skyldigheten att utfärda kvitto kunde då få bortfalla. Vad man vill vinna synes mig kunna ernås genom ett stadgande, att stämpelförsäljaren skall föra en förteckning över inbetalningar, som gjorts för dubbla beläggningsstämplar, med angivande av dagen, då betalning skett, den betalandes namn och adress samt det inbetalda beloppets storlek, vilket allt bör omedelbart vid betalningens erläggande införas i förteckningen. I fråga om förteckningens tillförlitlighet och beskaffenhet i övrigt synas böra gälla samma anspråk som för andra offentliga handlingar av motsvarande slag. Särskild vikt torde böra läggas vid att radering under inga förhållanden sker och att överstrykningar icke utföras så, att läsning av den överstrukna texten omöjliggöres.

Skulle den nyss förordade förteckningen endast tjäna till att ersätta det obligatoriska utfärdandet av kvitton och de nu föreskrivna talongerna fortfarande ifyllas och insändas till generalpoststyrelsen, vore ju emellertid föga vunnet ur förenklingssynpunkt. Föres en dylik förteckning, synes den dock kunna fylla även det ändamål, för vilket de nu föreskrivna talongerna äro avsedda, nämligen att ligga till grund för kontrollen av att stämpelmedlen behörigen inlevereras. En dylik sammanhängande, i löpande följd uppställd förteckning, mot vars förande inga tekniska svårigheter torde kunna åberopas, synes mig till och med bättre ägnad därför än de lösa talongerna, vilka, såsom nämnts, visat sig opraktiska; och intet skäl torde finnas att använda de sistnämnda vid sidan av förteckningen. Insändes periodvis ett bestyrkt utdrag av förteckningen till generalpoststyrelsen, synes mig detta utgöra en fullt tillfredsställande grundval för den avsedda kontrollen.

Redan tidigare har det varit på tal att upphäva bestämmelsen om kvar-

talsleveranser och införa leverans månadsvis av samtliga influtna stämpelmedel. Att en dylik reform, såvitt angår dubbla beläggningsstämplar, har goda skäl för sig synes mig utan vidare klart. Att en stämpelförsäljare innehar dylika stämplar i räkning torde icke innefatta tillräckligt skäl, varför hans leveransskyldighet skulle inträda endast kvartalsvis, under det att sådan skyldighet eljest inträder minst en gång i månaden. En dylik dubbelhet torde dessutom vara ägnad att försvåra kontrollen och förvilla begreppen om bestämmelsernas rätta innebörd. Mera tvivelaktigt kan det däremot synas, huruvida en förkortning av leveranstiden i fråga om övriga stämpelmedel bör ifrågakomma. Därvidlag torde icke få förbises de svårigheter, som i stor utsträckning härleda sig av sättet för uppbörden. Där denna, såsom ofta är fallet, sker i en mångfald småposter och tillsammans med uppbörd av expeditionslösen, torde det för vederbörande stämpelförsäljare kunna med hänsyn till de krävande värv, som i allmänhet åligga dem, bliva oskäligt betungande, om det fordras av dem, att de skola ägna en oavlåtlig uppmärksamhet åt särskiljandet och inlevererandet av stämpelmedlen.

För att emellertid erhålla en enhetlig bestämmelse, gällande för samtliga stämpelmedel — något som säkerligen skulle i hög grad befordra föreskrifternas efterlevnad och kontrollen däröver — har det synts mig värt att tagas i övervägande, huruvida det icke skulle innebära en lämplig medelväg, om man bestämde, att samtliga stämpelmedel, som influtit under en månad, skulle snarast möjligt och senast inom utgången av nästpåföljande månad inlevereras till generalpoststyrelsen. I fråga om andra stämplar än dubbla beläggningsstämplar synes det mig knappast innebära någon obillig fordran, att under en månad skall medhinnas att uträkna vad som under den föregående månaden influtit. Möjligen — och detta gäller särskilt dubbla beläggningsstämplar — lärer det däremot kunna komma att ifrågasättas, om icke en bestämmelse av nyssnämnda innehåll skulle medgiva stämpelförsäljaren att under en onödigt lång tid hava medlen under sin förvaltning. Skulle detta anses vara fallet, synes därav väl kunna men måhända icke nödvändigt behöva föranledas ett stadgande om kortare frist i fråga om skyldighet att inleverera medlen till generalpoststyrelsen. Enligt vad jag har mig bekant, har inom finansdepartementet utarbetats ett förslag till kungörelse angående skyldighet för stämpelförsäljare att anlita postgirorörelsen, i vilket förslag, bland annat, föreskrives skyldighet för stämpelförsäljare, som avses i 29 § i stämpelförordningen, att hava särskilt postgirokonto (stämpelpostgirokonto) för insättning tid efter annan med vissa korta mellanrum av influtna medel för försålda stämplar, vilka icke av honom inköpts mot kontant betalning, så ock av medel, som av honom uppburits såsom betalning för dubbel beläggningsstämpel utan att vederbörande, stämpel underkastade handling sam-

tidigt därmed stämpelbelagts. Den sålunda ifrågasatta insättningsskyldigheten torde, om den anses böra komma till stånd, helt avlägsna varje farhåga i nyss berörda hänseende. Såsom ett skäl för att icke alltför mycket förkorta tiden för leveranserna till generalpoststyrelsen må framhållas, hurusom det icke sällan torde inträffa, att erlagd betalning för dubbla beläggningsstämplar finnes böra återgå exempelvis till följd av felräkning eller av den anledningen att en gjord ansökan återtages.

Om de i 34 § stämpelförordningen föreskrivna talongerna ersättas med den i det föregående av mig förordade förteckningen över influtna stämpelmedel samt en enhetlig leveranstid i fråga om stämpelmedlen införes och kvartalsleveranserna sålunda avskaffas, synes följdriktigheten kräva, att förteckningen för kontrollens skull kommer att upptaga icke allenast de inbetalningar för dubbla beläggningsstämplar, som göras utan att den ingivna handlingen samtidigt därmed stämpelbelägges, utan också inbetalningar, som ske i samband med påläggning av sådana dubbla beläggningsstämplar, vilka av stämpelförsäljaren innehavas i räkning. Förteckningen torde böra föras så, att därav framgår, i vad mån de influtna stämpelmedlen antingen redovisas genom inleverering eller genom tidigare av stämpelförsäljaren verkställt kontant inköp av stämplar eller också tilläventyrs av en eller annan anledning återbetalats till vederbörande, i vilket sistnämnda fall kvitto å återbetalningen lämpligen torde böra företes.

Med stöd av den befogenhet, min instruktion lämnar mig, får jag härmed i underdånighet överlämna ovan gjorda framställning till den åtgärd, Eders Kungl. Maj:t må finna densamma föranleda."

5. Framställning angående ändrad lydelse av 3 § i kungl. förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften.

Den 30 november 1926 avlät jag till Konungen följande framställning:

"I en den 18 januari 1926 hit inkommen skrift anförde advokaten G. Hegardt i Malmö följande:

Den 23 november 1925 hade vid rådhusrätten i Eksjö avdömts ett mål mellan klaganden, å ena, och guldsmeden H. Bondesson i Nässjö, å andra sidan, om växelfordran. Å klagandens protokollsutdrag i målet hade borgmästaren L. Eurén den 8 därpå följande december tecknat bevis att utslaget vunnit laga kraft, varvid han för detta bevis påfört expeditionen lösen och stämpelavgift 2 kronor. Som dylikt bevis enligt klagandens förmenande vore att hänföra till stämpelförordningens 'bevis av underdomstol eller därstädes anställd tjänsteman, tecknat å företedd handling' och således vore fritt från stämpel och klaganden i allt fall icke vid någon annan underdomstol mött den av Eurén tillämpade uppfattningen, hade

klaganden uti två skrivelser begärt, att Eurén måtte restituera det för mycket påförda beloppet. Då Eurén icke efterkommit klagandens begäran, hade klaganden ansett hänsynen till en enhetlig lagtolkning och rättstillämpning kräva, att han hos mig påtalade den divergens, som därutinnan förefunnes mellan rådhusrätten i Eksjö och övriga, åtminstone klaganden bekanta, underdomstolar. Saken hade ju även en ekonomisk sida, ity att antingen genom gängse praxis staten berövades densamma tillkommande avgift eller ock borgmästaren Eurén genom sitt berörda förfaringssätt obehörigt tillskyndade rättssökande förlust.

Vid klagoskriften var fogat bestyrkt utdrag av domboken, hållen vid rådhusrätten i Eksjö den 23 november 1925 i ovanberörda mål, däri rådhusrätten nämnda dag meddelat utslag. Å domboksutdraget fanns tecknat ett så lydande bevis: 'Att mot förestående utslag vad icke erlagts; betygar; Eksjö den 8 december 1925. På borgmästareämbetets vägnar: Ludvig Eurén.' Beviset var belagt med lösen och stämpel 2 kronor.

Sedan jag i anledning av innehållet i klagoskriften anmodat Eurén att inkomma med yttrande, anförde Eurén i avgivet utlåtande följande:

Såsom grundläggande för avgörandet, om vid åtecknande av bevis stämpelbeläggning skulle äga rum, syntes få anses bestämmelsen i 3 § i kungl. förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften, där det talades om 'bevis annat'. De bestämmelser, som stadgade stämpelfrihet för bevis, avsåge särskilda fall och vore undantag från den allmänna regeln. De finge följaktligen icke utsträckas till andra fall än som uttryckligen angåves. Bland annat stadgades, att bevis 'å dom eller utslag, huruvida talan däremot fullföljts, såvida beviset utfärdas för någon, som i målet åtnjutit fri rättegång' vore fritt, och därav följde med all behövlig tydlighet e contrario att, då fri rättegång icke förelåge, ägde icke heller stämpelfrihet för sådant bevis rum. Klaganden hade icke i detta fall åtnjutit fri rättegång. Det stadgades vidare, att fritt från stämpel vore bevis 'å dom eller utslag, att däremot är vädjat', och motsvarande befrielse föreskreves i kungl. förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen. Däremot debiterades i praxis lösen med en krona för bevis att mot dom icke vädjats, och så hade ock skett i detta fall, utan att klaganden funnit sig böra göra anmärkning däremot; men om beträffande debitering av lösen författningen tolkades på detta sätt, vilket syntes vara fullt riktigt, torde konsekvensen givetvis fordra, att samma förfarande tillämpades även beträffande stämpelbeläggningen. Den av klaganden åberopade stämpelfriheten för bevis 'av underdomstol eller därstädes anställd tjänsteman, tecknat å företedd handling,' syntes huvudsakligen avse bevis tecknade å till småprotokollen hörande handlingar. Eurén vidhölle, att den av honom vidtagna stämpelbeläggningen skett i full överensstäm-

melse med gällande författning och att fastmer en underlåtenhet därav varit att anse som felaktig.

I avgivna påminnelser anförde klaganden, att han icke kunde dela Euréns uppfattning. Uppenbart syntes nämligen vara, att man icke hade rätt att använda en generalklausul, 'bevis annat', när det givna fallet naturligt och osökt läte sig inordna under en specialklausul. Då Eurén icke hade denna utgångspunkt, vore det givet, att hans slutsats måste bliva oriktig. Lika oegentlig torde Euréns hänvisning till expeditionslösenförordningen vara. Att lagakraftbevis belades med lösen en krona hade sitt stöd i denna förordnings rubrik 'bevis annat, tecknat å företedd handling'. Eurén syntes icke vara underkunnig om, att just på grund av denna rubrik lagakraftbevis vid häradsrätt betingade lösen av endast 50 öre. Då Eurén i förevarande fall debiterat klaganden lösen en krona, vore han i sin fulla rätt, och hade klaganden fördenskull icke kunnat göra anmärkning däremot. Emellertid vore det påfallande, att Eurén härledde denna sin rätt ur 'praxis' och icke från något rum i lösenförordningen.

I ärendet inkommo därefter styrelserna för föreningen Sveriges stadsdomare och föreningen Sveriges häradshövdingar med begärda yttranden.

Styrelsen för förstnämnda förening anförde, efter handlingarnas cirkulation mellan styrelsens ledamöter, följande:

Vid de rådhusrätter, vilka vore representerade i styrelsen och från vilka uppgifter därutinnan inkommit, stämpelbelades icke ifrågavarande bevis. Av de styrelseledamöter, som yttrat sig i ärendet, ansåge två, att Euréns stämpelbeläggning vore riktig; den ene av dessa styrelseledamöter anförde som stöd för sin åsikt den år 1920 införda bestämmelsen i stämpelförordningen, att lagakraftbevis, utfärdat för någon, som i målet åtnjutit fri rättegång, skulle vara fritt från stämpel, samt uttalade särskilt, att av den proposition, vari författningsändringen föredragits, klart framginge, att departementschefen ansett denna författningsändring nödvändig för att den, som åtnjutit fri rättegång, skulle få stämpelfritt lagakraftbevis. Han framhölle emellertid, att det ej kunde nekas, att bestämmelsen om stämpelfrihet för bevis, tecknat å företedd handling, vore ägnad att i viss mån stödja en motsatt mening, och ansåge en revision av författningen för åstadkommande av större följdriktighet i lagtexten önskvärd. Den andre styrelseledamoten ansåge, att nu ifrågavarande bevis icke vore att hänföra till bevis, tecknat å företedd handling av underdomstol eller där anställd tjänsteman, samt åberopade vidare ovannämnda år 1920 i stämpelförordningen införda bestämmelse. Övriga ledamöter av styrelsen, som yttrat sig i ärendet, ansåge, att stämpelbeläggning av ifrågakomna bevis icke borde äga rum. Såsom skäl därför anfördes huvudsakligen följande.

Att stämpelbeläggning icke skulle äga rum syntes framgå av stämpelförordningens stadgande om stämpelfrihet för 'bevis av underdomstol eller därstädes anställd tjänsteman, tecknat å företedd handling'. Denna bestämmelse hade förefunnits även i förordningen angående stämpelavgiften den 6 september 1883. I den ännu gällande expeditionslösenförordningen av samma år talades om 'annat bevis, tecknat å företedd handling', och stadgades viss lösen för sådant bevis. Det vore oemotsägligt, att i avseende å lösen för ett sådant lagakraftbevis, varom här vore fråga, sistnämnda bestämmelse vore tillämplig. Beviset kunde nämligen ej sägas vara 'särskilt' utfärdat, och det inginge ej bland bevis, vilka i förordningen uppräknades såsom lösenfria. Om således beviset i lösenförordningen betraktades såsom bevis å 'företedd handling', kunde den samtidigt med sistnämnda förordning tillkomna förordningen angående stämpelavgiften med uttrycket 'företedd handling' ej gärna avse något annat. Den enda skillnaden mellan de båda författningarnas beteckningar av föremålet för bestämmelserna bestode ju däri, att medan stämpelförordningen förutsatte, att handlingen företeddes vid underdomstol eller hos där anställd tjänsteman, lösenförordningens bestämmelse gällde även bevis å företedd handling, meddelat av andra myndigheter. Den omständigheten att stämpelförordningen särskilt nämnde dels 'bevis å dom eller utslag, att däremot är vädjat', dels 'bevis å dom eller utslag, huruvida talan däremot fullföljts, såvida beviset utfärdas för någon, som i målet åtnjutit fri rättegång' syntes sakna betydelse för den fråga, som här förelåge. Förstnämnda bestämmelse, som funnits även i stämpelförordningen av år 1883, torde hava ansetts erforderlig bland annat på grund av föreskriften i rättegångsbalken om skyldighet för domaren att 'straxt' å domen teckna bevis om vadet och att, om vad erlagts, göra anteckning därom även på vederpartens expedition. Om vadet erlagts, innan domen utlämnats, ålåg det alltså domaren att teckna bevis å domen, innan den vädjande eller motpart utbekommit expeditionen. I sådant fall kunde ju beviset icke sägas vara tecknat å företedd handling. Vad beträffade den sistnämnda bestämmelsen om befrielse från stämpelavgift i fråga om bevis å dom eller utslag, då fri rättegång beviljats, så syntes denna särskilda bestämmelse erfordras bland annat av det skäl, att här vore fråga om icke blott underdomstolarnas utan även överrätternas bevis, för vilka senare, om bestämmelsen icke funnes, skulle inträda stämpelplikt såsom för annat bevis. I övrigt vore erläggande av vad ej detsamma som fullföljande av talan, såsom även framginge av ordalagen i 26 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken, vadan nu föreliggande fråga ej syntes kunna lösas genom hänvisning till stämpelförordningens föreskrifter angående 'bevis å dom eller utslag, huruvida talan däremot fullföljts'. Emellertid syntes en revision av författningen för åstadkommande av större följdriktighet i lagtexten

få anses synnerligen önskvärd, och styrelsen hemställde därför, att jag måtte vidtaga härför erforderlig åtgärd.

Styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar anförde följande:

Den ifrågavarande meningsskiljaktigheten syntes grunda sig på den uppfattningen att utslag, varå önskades lagakraftbevis, icke vore att anse som 'företedd handling', därvid man ju kunde åberopa sig på att utslaget strängt taget icke vore av den rättssökande 'företett', om han begärde beviset, innan expeditionen ännu vore utlöst. Styrelsen kunde dock för sin del ej ansluta sig till denna uppfattning och kunde ej finna, att den påtalade stämpelbeläggningen vore överensstämmande med förordningen om stämpelavgiften. Ej heller hade styrelsen sig bekant, att i någon domsaga stämpelbeläggning brukade förekomma i dylikt fall. Beteckningen bevis 'tecknat å företedd handling' syntes nämligen avse att utmärka, att beviset hänförde sig till innehållet i den handling, varå beviset tecknades, i motsats till vad förhållandet vore i fråga om bevis, som särskilt utfärdades. I fråga om lösen för bevis å dom eller utslag att däremot icke vore vädjat kunde enligt förordningen angående expeditionslösen sådan lösen uttagas endast under förutsättning, att utslaget behandlades som 'företedd' handling, och, såvitt styrelsen hade sig bekant, debiterades allmänt i domsagorna lösen för sådant bevis. Följdriktigt borde även enligt förordningen om stämpelavgiften utslag behandlas som företedd handling, då lagakraftbevis begärdes. Dock måste det medgivas, att den i stämpelförordningen förekommande särskilda bestämmelsen om stämpelfrihet för bevis å dom eller utslag att däremot vore vädjat i viss mån vore vilseledande, enär denna bestämmelse vore obehövlig, om man utginge från att domen eller utslaget alltid skulle vid bevisets påtecknande behandlas som företedd handling. Det kunde emellertid ifrågasättas, om det skulle vara lämpligt att nu borttaga denna bestämmelse, som, även om den vore något oegentlig, dock sedan lång tid tillbaka funnes upptagen i stämpelförordningarna och säkerligen föranletts därav, att vad i allmänhet erlades, innan expedition utlämnats. Bestämmelsen om stämpelfrihet för bevis 'å dom eller utslag, huruvida talan däremot fullföljts, såvida beviset utfärdas för någon, som i målet åtnjutit fri rättegång' hade tydligen avsetts endast för hovrätterna och saknade betydelse i föreliggande fall. För undvikande av missförstånd borde måhända uttryckligen anmärkas, att det blott vore fråga om bevis, utfärdat av tjänsteman i hovrätt.

Därefter inkom från Eurén ett till denne ställt brev från häradshövdingen i Luggude domsaga, f. d. revisionssekreteraren J. Hansson, däri denne, med anledning av ett i tidningspressen intaget referat av sistnämnda yttrande, bland annat meddelade, att bevis å utslag att däremot ej vore vädjat av Hansson stämpelbelades med en krona, emedan Hansson

ansåge det självfallet, att ett utslag ej kunde rubriceras såsom 'företedd handling' och stämpelförordningen själv utginge från att annat bevis, som utfärdades, skulle stämpelbeläggas med en krona. I stämpelförordningen hette det nämligen: 'Bevis å dom eller utslag, att däremot är vädjat — fritt' och 'Bevis å dom eller utslag, huruvida talan däremot fullföljts, såvida beviset utfärdas för någon, som i målet åtnjutit fri rättegång — fritt.' Sistnämnda stadgande, som införts i förordningen i samband med utfärdandet av lagen om fri rättegång, syntes Hansson indirekt utsäga, att för part, som ej åtnjutit förmån av fri rättegång, skulle bevis att mot utslaget ej vädjats stämpelbeläggas.

Enligt 3 § i kungl. förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften är bevis av underdomstol eller därstädes anställd tjänsteman, tecknat å företedd handling, fritt från stämpelavgift. Detsamma är förhållandet med bevis å dom eller utslag att däremot är vädjat.

I samma paragraf stadgas stämpelfrihet för bevis 'å dom eller utslag, huruvida talan däremot fullföljts, såvida beviset utfärdas för någon, som i målet åtnjutit fri rättegång'.

Sedan därefter ett antal olika bevis omförmälts, stadgas slutligen, att för 'annat bevis' skall utgå stämpelavgift, som för underdomstol i stad belöper sig till en krona.

Bestämmelsen om stämpelfrihet för 'bevis å dom eller utslag, huruvida talan däremot fullföljts, såvida beviset utfärdas för någon, som i målet åtnjutit fri rättegång' tillkom genom kungl. förordningen den 22 juni 1920 angående vissa ändringar i 1914 års förordning angående stämpelavgiften.

Beträffande tillkomsten av bestämmelsen må anmärkas, att densamma upptogs i proposition nr 368 till 1920 års riksdag, i vilken proposition föreslogos vissa ändringar i stämpelförordningen. Vid propositionens avlåtande anförde chefen för finansdepartementet i förevarande fråga att, då fattigparten i fri rättegång erhölle alla protokoll och utslag gratis och även vore berättigad att få sitt utslag verkställt utan kostnad, konsekvensen syntes fordra, att han även erhölle nödvändiga lagakraftbevis gratis. På grund därav hade i 3 § stämpelförordningen upptagits stämpelfrihet för bevis å dom eller utslag, huruvida talan däremot fullföljts, såvida beviset utfärdades för fattigparten.

Propositionen antogs i denna del av riksdagen i oförändrat skick.

Vid en hastig genomläsning av departementschefens ovanberörda anförande kan detta möjligen synas giva ett visst stöd åt den av Eurén hävdade uppfattningen, att bevis därom, att vad icke erlagts mot underrätts utslag, skulle beläggas med stämpel. Men detta stöd torde endast vara skenbart. Enligt mitt förmenande kan vid en närmare granskning de-

partementschefens yttrande alls icke antagas hava avseende å bevis av dylikt slag. Ett bevis att mot underrätts utslag icke vädjats torde nämligen icke vara att rubricera såsom bevis att talan icke fullföljts mot utslaget. Såsom i det av stadsdomarföreningens styrelse avgivna yttrandet berörts, lärer erläggande av vad icke innebära fullföljande av talan. Erläggande av vad är väl i vissa fall ett ofrånkomligt villkor för talans fullföljande, men å andra sidan kan uppenbarligen fullföljandet utebliva, även om vad erlagts. Att lagen skiljer mellan vad och fullföljande av talan framgår också exempelvis av 26 kap. 4 § rättegångsbalken.

Den omförmälda rubriken i stämpelförordningen 'bevis å dom eller utslag, huruvida talan däremot fullföljts, såvida beviset utfärdas för någon, som i målet åtnjutit fri rättegång' torde därför få antagas icke avse bevis, som utfärdas vid underdomstol, utan bevis, som erhålles hos myndighet, där fullföljden skall hava ägt rum.

Bevis å dom eller utslag att däremot icke är vädjat torde utan tvivel vara att hänföra under stämpelförordningens rubrik 'bevis av underdomstol eller därstädes anställd tjänsteman, tecknat å företedd handling'. Mot att betrakta beviset såsom tecknat å företedd handling synes mig nämligen intet hinder föreligga. Den omständigheten att i stämpelförordningen särskilt angivits, att bevis å dom eller utslag att däremot vädjats skall vara fritt från stämpel, synes mig för övrigt knappast kunna antagas bero på den uppfattningen, att sådant bevis aldrig skulle kunna vara att anse såsom tecknat å företedd handling. De skäl, som föranlett sistberörda stadgande, torde vara de av styrelserna för ovannämnda föreningar antydda.

Omförmälda rubrik 'bevis av underdomstol eller därstädes anställd tjänsteman, tecknat å företedd handling' återfinnes i stämpelförordningen den 6 september 1883. Uppenbart torde vara, att därstädes med termen 'företedd handling' i sagda rubrik icke bör antagas hava avsetts annat än vad med samma term förstås i den år 1883 utfärdade och på förarbeten av delvis samma personer som de, vilka förberett 1883 års stämpelförordning, grundade expeditionslösenförordningens rubrik 'bevis annat, tecknat å företedd handling'. Följdriktigheten torde därför kräva, att vad som i expeditionslösenförordningen hänföres under rubrik, som avser bevis, tecknat å företedd handling, även skall i stämpelförordningen hänföras under motsvarande rubrik, i den mån uttryckligt undantag icke stadgats. Om t. ex. såsom i förevarande fall för bevis att mot underrätts utslag icke vädjats uttages expeditionslösen såsom för bevis, tecknat å företedd handling, synes uppenbarligen beviset vid avgörande, huruvida för detsamma skall uttagas stämpelavgift, böra betraktas på enahanda sätt eller såsom bevis, tecknat å företedd handling. Till att hänföra beviset under en generell rubrik, 'annat bevis', torde, då möjlighet att hänföra detsamma under

förut omförmälda rubrik förefinnes, anledning saknas. I enlighet därmed synes mig för ett dylikt bevis icke böra uttagas stämpelavgift.

Även om jag sålunda finner gällande bestämmelser i ämnet giva vid handen, att den av Eurén hävdade uppfattningen icke är riktig, synes det mig i allt fall som om en förtydligande ändring av bestämmelserna vore påkallad. Föreskrifter om sådana rent expeditionella åtgärder som uttagande av stämpelavgift för av myndigheter utfärdade bevis böra otvivelaktigt vara så enkla och lättfattliga, att de så att säga kunna tillämpas efter orden, snabbt och utan tvekan. Att en likartad tillämpning av dylika bestämmelser också är i hög grad önskvärd torde icke behöva framhållas. I synnerhet gäller naturligtvis detta, då, såsom här, fråga är om stadganden, vilka snart sagt dagligen och överallt komma till användning. Den rättssökande allmänheten bör icke för bevis av ett och samma slag få erlägga avgifter till olika belopp hos olika myndigheter i samma ställning. Av vad i detta ärende förekommit synes emellertid framgå, att bestämmelserna i förevarande ämne äro av sådan beskaffenhet, att de lätt kunna förleda till en annan uppfattning än den enligt min mening riktiga. Detta förhållande synes mig i huvudsak bero på förefintligheten i 3 § i stämpelförordningen av rubriken 'bevis å dom eller utslag att däremot är vädjat'. Denna rubrik inbjuder onekligen till det antagandet, att bevis å dom eller utslag att däremot icke är vädjat skall stämpelbeläggas; och insikten, att nyssnämnda rubrik tillkommit med tanke på att vadebevis ej alltid skulle kunna anses tecknade å företedd handling, synes ingalunda lätt gripbar. Det förefaller som om den ifrågavarande oklarheten skulle kunna på ett enkelt och effektivt sätt skingras, därest rubrikerna 'bevis av underdomstol eller därstädes anställd tjänsteman, tecknat å företedd handling' och 'bevis å dom eller utslag att däremot är vädjat' bleve sammanförda till en rubrik av följande lydelse: 'bevis av underdomstol eller därstädes anställd tjänsteman, tecknat å företedd handling, ävensom, i varje fall, bevis å dom eller utslag, huruvida däremot är vädjat."

Med den befogenhet, som min instruktion lämnar mig, får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan anmärkta förhållanden till den åtgärd, Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda."

6. Framställning angående åtgärder för bättre tillgodoseende av vittnens rätt att undfå ersättning för inställelse vid domstol.

I detta ämne avlät jag den 22 december 1926 till Konungen följande framställning:

"I 17 kap. 5 § rättegångsbalken heter det, att ej må någon, som till vittne nämnd varder, draga sig vittnesmålet undan: gör han det, have

domaren våld att hålla honom därtill, genom vite, eller fängelse, där han ej orkar böta. Den vittne påkallat, betale ty sin resekostnad och täring, efter dess värdighet. Sämjas de ej därom; lägge dem så domaren emellan, som skäligt prövas.

Såsom av detta lagrum framgår är vittnesplikten i vårt land en allmän medborgerlig skyldighet. Den, som av part i en rättegång åberopas såsom vittne, måste, om han av parten instämmes att vittna, inställa sig för domstolen och avlägga vittnesmål. Kommer ej vittnet tillstädes, har domstolen enligt 17 kap. 3 § rättegångsbalken vissa tvångsmedel till sitt förfogande för vittnets inställande vid rätten.

Enligt förstnämnda lagrum åligger det också den part, som påkallat vittnets hörande, att till vittnet utgiva ersättning för inställelsen vid rätten. Vanligen beredes ju vittne tillfälle att efter vittnesmålets avläggande vid domstolen framställa sina anspråk i nämnda hänseende, varpå domstolen bestämmer ersättningsbeloppet.

Då sålunda skyldigheten att efter kallelse inställa sig vid domstol och vittna är förenad med rättighet till ersättning, kan det ju förefalla som om vittnesplikten, såvitt angår själva inställelsen, icke skulle vara så över hövan betungande. Detta må också vara sant i de fall, där vittnet, som i allmänhet måste själv förskottera de för inställelsen nödiga kostnaderna, utan svårighet kan göra detta och sedan verkligen av den betalningsskyldiga parten erhåller den vittnet tilldömda ersättningen. Men i sådana fall, då parten icke har medel till att gälda vittnesersättningen, kan vittnesplikten mången gång bliva synnerligen kännbar. Detta gäller naturligtvis i ännu högre grad, om den till vittne instämda personen själv har svårt för att förskottera medel till inställelsekostnaden. Om den part, som påkallat vittnets hörande, icke förskotterar resekostnaderna och vittnet fördenskull icke kan inställa sig vid domstolen, kan vittnet äventyra att ådömas böter för utevaro och föreläggas vid vite att vid nästa rättegångstillfälle komma tillstädes. Att det på sådant sätt skall vara möjligt att, kanske till och med i rent trakasseringssyfte, tvinga en person till inställelse på egen bekostnad vid en domstol långt från hemorten torde vara en onödigt långt utdragen konsekvens av vittnesplikten. I såväl det ena som det andra hänseendet kan man emellertid bortse från sådana fall, då vittne är berättigat till ersättning av allmänna medel och under viss förutsättning till förskott för resekostnader.

De nackdelar, som sålunda kunna vidlåda den för övrigt naturliga och oundgängliga vittnesplikten, torde vara sedan gammalt kända och erkända. I ett par fall under innevarande år har jag erhållit särskild påminnelse om desamma.

I en till mig insänd skrift hava stationsföreståndaren A. E. Andersson, faktorn K. A. Jakobsson, masmästaren J. Olsson och arbetaren A. Kvarn-

ström, alla i Sikfors, förklarat sig vilja fästa min uppmärksamhet på nödvändigheten av att genom lag vederbörande myndigheter tillerkännes rätt och ålägges skyldighet att tillse, att till domstol instämt vittne utbekommer den ersättning, som av domstolen tillerkännes vittnet.

Av vid skriften fogade handlingar framgick, att Andersson, Jakobsson, Olsson och Kvarnström på ansökan av handelsbolaget under firma Johansson & C:o blivit stämda att den 18 maj 1925 vid rådhusrätten i Nora vittna i ett vid Stockholms rådhusrätt anhängigt mål mellan änkan Ada Elisabeth Holm m. fl., kärande, samt handelsbolaget och delägaren däri G. A. Ch. Gustafsson, svarande, i vilket mål medgivits vittnesförhör inför förstnämnda rådhusrätt. Andersson, Jakobsson, Olsson och Kvarnström hade inställt sig vid rådhusrätten och vittnat, varefter de i fordrad ersättning för inställelsen av rådhusrätten tillerkänts envar 25 kronor att av svarandena, den av dem gälda förmådde, genast utgivas. Vittnena hade sedan förgäves sökt utfå de dem tillerkända ersättningsbeloppen. Vid av förste stadsfogden i Stockholm gjort försök till verkställighet av rådhusrättens beslut om vittnesersättningarna hade hinder mött på grund av att svarandena saknade utmätningsbara tillgångar.

I en hit inkommen skrift har därjämte advokaten S. Beckman i Örebro framhållit, att i de fall, då ersättning till vittne icke skulle utgå av allmänna medel, vittnet ofta själv kunde få betala kostnaderna för resa till och från domstolen samt i övrigt lida ekonomisk förlust. Vittnet kunde visserligen av part, som inkallat vittnet, söka ut sina kostnader, men denna rätt bleve ofta en rätt på papperet allenast. Ofta nog saknade dylik part utmätningsbara tillgångar. Under sin advokatverksamhet hade Beckman vunnit kännedom om åtskilliga fall, då personer instämts att vittna vid underrätter långt från deras hemvist och själva fått gälda kostnaderna för inställelsen utan att utfå ersättning av den, som påkallat inställelsen. Vad en dylik vittnesinställelse, särskilt för en fattig person, kunde betyda i ekonomisk uppoffring låge i öppen dag. Det vore ej säkert, att han ens ägde nödiga medel till inställelsen, men ändock vore han utsatt för böter och viten, om han icke åtlydde domstolens kallelse till inställelse.

Det torde knappast kunna förnekas, att i förevarande hänseende en brist i lagstiftningen förefinnes, vilken förtjänar att bliva föremål för lagstiftarens uppmärksamhet och ingripande. Spörsmålet är emellertid, såsom ovan anmärkts, ingalunda nytt och förslag till åstadkommande av en bättre sakernas ordning hava redan tidigare blivit framlagda.

I sitt år 1884 avgivna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning föreslog nya lagberedningen i fråga om tvistemål bestämmelser av innehåll att, om part ville till vittnesmål inkalla någon, vilkens vistel-

seort vore belägen på visst i rättegångslagen närmare bestämt avstånd från det ställe, där vittnet skulle höras, skulle parten vara pliktig att hos domstolens kansli ställa nöjaktig säkerhet för den vittnet tillkommande ersättningen. Uppgåve i ty fall vittnet, då kallelsen delgåves, att vittnet saknade egen tillgång att bestrida kostnaden för inställelsen, skulle parten genom lämnande av förskott eller på annat lämpligt sätt bereda vittnet tillfälle att inställa sig vid förhöret.

I motiven till detta stadgande anförde nya lagberedningen, att enligt gällande lag vore visserligen den, som inkallades till vittnesmål, berättigad att erhålla skälig ersättning för resekostnad och uppehälle, men denna rätt vore ganska ofta vansklig att göra gällande, och bestämmelserna i detta ämne vore även i övrigt ofullständiga och otillfredsställande. Det förutsattes nämligen, att vittnet skulle själv i förskott bestrida sina kostnader, och det vore lätt att inse, att isynnerhet för mindre bemedlade den redan i sig själv tunga vittnesplikten därigenom ytterligare gjordes tyngre än skäligt. Det måste ej sällan inträffa, att den från avlägsen ort till vittne inkallade varken ägde penningar eller annan nödig utrustning till företagande av en längre resa. Praktiskt kunde visserligen detta missförhållande vanligen rättas därigenom, att parten godvilligt vidtoge åtgärder för att möjliggöra vittnets i partens intresse nödvändiga inställelse. Men detta partens godvilliga åtagande borde så mycket hellre upphöjas till en lagstadgad plikt, som eljest lagens tystnad kunde lämna rum för tvekan, huruvida bristande tillgång hos vittnet borde godkännas såsom laga ursäkt för uteblivande från vittnesmål.

Men även om den till vittne åberopade mäktade själv bestrida dylika kostnader i förskott, anförde nya lagberedningen vidare, borde lagstiftningen bereda honom en för närvarande saknad trygghet att återbekomma förskottet. För sådant ändamål borde han vara berättigad att fordra det parten ställde nöjaktig säkerhet för den blivande ersättningen. Denna borde ock, sedan den blivit fastställd genom rättens beslut, kunna utan vidare uppehåll genast uttagas genom utmätning hos den till utgivande därav förpliktade parten. Dylika bestämmelser vore nödiga jämväl ur den synpunkt, att de innebure ett dittills saknat verksamt korrektiv emot det ej omöjliga missbruket att till vittnesförhör inkalla personer endast i ändamål att ådraga dem kostnader och obehag för inställelsen.

Liknande bestämmelser föreslogos att gälla med avseende å ersättning till vittnen, som i brottmål inkallats av målsägande eller på fri fot varande tilltalad. Bestämmelser angående ersättning av allmänna medel till av åklagare i brottmål inkallade vittnen samt till vittnen, som inkallats enligt domstols förordnande eller på begäran av häktad, funnos jämväl upptagna i förslaget.

Bestämmelser av motsvarande innehåll upptogos därefter i nya lagbe-

redningens år 1889 avgivna förslag till lag angående bevisning inför rätta, i vilket 2 kap. 28 § hade följande lydelse:

'Den, som påkallat vittne, ersätte vittnet dess resekostnad, uppehälle och tidsspillan. Sämjas de ej om beloppet, lägge rätten dem emellan efter ty skäligt prövas. Vittne, som enligt rättens beslut blivit hämtat, skall själv vidkännas hämtningskostnaden.

Kallas någon att avlägga vittnesmål vid annan domstol än den underrätt, inom vars domvärjo vittnet har sitt hemvist, och är detta beläget på längre avstånd än 50 kilometer från det ställe, där förhöret skall hållas; vare den part, som påkallat vittnet, skyldig att förskjuta vittnets resekostnad med skjutspenningar för en häst fram och åter eller, där järnvägs- eller ångbåtslägenhet kan för resan eller någon del därav begagnas, avgift för billigaste plats å bantåg eller ångbåt.

Angående ersättning av allmänna medel till vittne i brottmål är särskilt stadgat.'

Nya lagberedningen anförde i motiven till detta lagrum följande:

I 17 kap. 5 § rättegångsbalken stadgades, att den, som påkallat vittne, skulle betala dess resekostnad och täring, efter dess värdighet, och att, om parterna ej kunde åsämjas angående ersättningsbeloppet, rätten skulle bestämma detta, efter ty skäligt prövades. I överensstämmelse därmed vore första stycket i förslagets 28 § avfattat, med tillägg, att vittne, som blivit efter rättens beslut hämtat, skulle själv vidkännas hämtningskostnaden. Men omförmälda stadgande i rättegångsbalken förutsatte, att vittnet skulle själv i förskott bestrida kostnaderna för inställelsen vid rätten. Det torde emellertid inträffa, att den, som från avlägsen ort inkallades att vittna, saknade tillgångar till bekostande av en längre resa; och även om vittnet ägde därför erforderliga medel, torde dock ej rättvisligen kunna begäras, att vittnet skulle i annans intresse underkasta sig — utom olägenheter av annat slag — kostnader, måhända till betydligt belopp, utan säker utsikt att sedermera få dem ersatta. Det kunde därför synas som borde vittne i allmänhet vara berättigat att få i förskott av part, som påkallat vittnet, uppbära de erforderliga medlen för bekostande av inställelsen vid rätten. Bleve en sådan rätt utan inskränkning medgiven vittne, kunde emellertid, så länge den s. k. fattigrätten ej vore på ett tillfredsställande sätt ordnad, ej sällan komma att inträffa, att parter, vilka saknade medel att gottgöra vittnets inställelse, ginge miste om den bevisning, som vore nödvändig för bevarande av deras rätt. Med avseende därå hade beredningen ansett vittnets rätt att fordra förskott böra inskränkas till utbekommande allenast av ersättning för resekostnader, och detta endast i de fall, då för resan erfordrades utgifter av någon större betydenhet. När förhöret ägde rum vid den rätt, inom vars domvärjo vittnet hade sitt hemvist, eller vittne, som åberopades vid annan rätt, ej hade att

färdas längre än 50 kilometer, syntes i allmänhet vittnets inställelse vid domstolen ej vara förenad med så betydande svårigheter eller kostnader, att vittnets skyldighet att inställa sig borde göras beroende av förskott från partens sida. I enlighet med denna åsikt vore andra stycket i 28 § av förslaget avfattat. Då vittne, som sålunda vore berättigat att erhålla förskott, ej hade skyldighet att inställa sig, med mindre förskott blivit vittnet tillställt eller erbjudet, måste part, då han påkallade förhör med dylikt vittne, styrka, att det erforderliga ersättningsbeloppet blivit åt vittnet överlämnat eller behörigen erbjudet. Att åstadkomma sådan bevisning syntes icke vara förenat med någon svårighet, därest, såsom beredningen förutsatte, parten, då stämningen delgåves vittnet, läte genom stämningsmännen tillika överlämna ersättningsbeloppet och dessa i delgivningsbeviset jämväl meddelade intyg därom, att samma belopp blivit till vittnet erlagt eller — om vittnet ej ville mottaga beloppet — att detta blivit vittnet erbjudet.

Intetdera av dessa förslag har dock lett till utfärdande av några bestämmelser, som i allmänhet givit vittnen i vare sig tvistemål eller brottmål säkerhet för utbekommande av ersättning för inställelse. 1884 års förslag kan dock sägas ligga till grund för den förbättring, som kommit till stånd beträffande ersättning till personer, vilka av allmän åklagare eller domstol inkallas att vittna i brottmål. I skrivelse den 20 maj 1885 anhöll nämligen riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta och, oberoende av förslag angående ombildning av rättegångsväsendet i dess helhet, för riksdagen framlägga ett huvudsakligen på de av nya lagberedningen föreslagna grunder byggt förslag till ändrade bestämmelser beträffande ersättning åt vittne, som i brottmål blivit av allmän åklagare inkallat och sig inställt. Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt nya lagberedningen att utarbeta förslag i ämnet och sådant avgivits, framlade Kungl. Maj:t för 1886 års riksdag en proposition, vilken resulterade i lagen den 4 juni 1886 angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål.

På grund av 3 § i nämnda lag må den, som enligt vad i 1 § i lagen sägs blivit till domstol inkallad, om han har sitt hemvist på minst 5 kilometers avstånd från det ställe, där domstolen sammanträder, och saknar medel till bekostande av sin inställelse, därom ofördröjligen göra anmälan, å landet hos landsfiskalen i orten, i Stockholm hos Ö. Ä. samt i annan stad hos magistraten; och åligger det den, hos vilken sådan anmälan skett, att ombesörja dels att den inkallade medelst förskott av allmänna medel å resekostnaden eller på annat lämpligt sätt beredes tillfälle att inställa sig vid domstolen dels ock att domstolen därom erhåller kännedom.

Därjämte har i 14 § i lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång förordnats, att vittnesersättning, som enligt samma lag skall gäldas av all-

männa medel, skall utgå efter enahanda grunder och i samma ordning, som stadgas angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål.

I ett flertal nyare författningar har vidare föreskrivits, att, för där avsedda fall, beträffande ersättning av allmänna medel för vittnes inställelse och sådan ersättnings återgäldande i tillämpliga delar skall gälla vad i avseende å brottmål är stadgat.

Kvar stå emellertid de anförda olägenheterna såvitt angår vittnen i allmänhet, vilka åberopas av part, som icke är allmän åklagare och icke åtnjuter fri rättegång. Spörsmålet synes mig dock även i denna del kunna betraktas såsom moget för sin lösning, och det torde icke behöva framstå såsom nödvändigt att därför avvakta den tidpunkt, då den tillämnade stora rättegångsreformen kan genomföras.

I den finska rätten har genom förordning den 7 september 1901, som gav 17 kap. 5 § rättegångsbalken ny lydelse, enskild part fått sig ålagt att i vissa fall förskjuta vittnes resekostnad. Denna skyldighet inträder, om vittnet bor på längre avstånd från rätten än 50 kilometer och icke genom partens försorg dit hämtas. Förskottet, vars belopp är bestämt till skjutslega för en häst fram och åter eller, där järnväg eller ångbåt kan begagnas, avgift för billigaste plats å tåget eller båten, skall tillställas vittnet, då det stämmes, eller ock underrättelse då meddelas, att vittnet kommer att av parten hämtas. Sker det icke, är vittnet ej pliktigt att inställa sig.

Jämväl i Danmark är vittnets rätt till ersättning i viss mån skyddad genom bestämmelse om förskott. I § 192 i lag den 11 april 1916 om rettens pleje meddelas föreskrifter om rätt för vittne till ersättning för av inställelsen vid domstolen föranledd tidsspillan och för resekostnader. Därefter stadgas i samma lagrum, att de bidrag, på vilka vittnet har fordran, eller, om dessa icke kunna bestämt angivas, tillbörligt förskott å desamma skola erbjudas vittnet samtidigt med inkallelsens delgivande.

De av nya lagberedningen i 1884 års betänkande anförda skälen för att vittnen i allmänhet böra tillförsäkras garanti för återbekommande av sina utlägg för inställelse vid rätten torde, i enlighet med vad jag ovan anfört, fortfarande få anses gälla i oförminskad grad. Det torde nämligen icke vara sällsynt, att en part utan ringaste tanke på, huruvida han kan gälda vittnesersättningen, instämmer långt från domstolens sammanträdesort boende personer för att höras såsom vittnen i mål, däri de kanske icke hava den minsta upplysning av vikt att lämna. Ofta kan en sådan inställelse vid rätten för vittnet föranleda större kostnader än själva tvisteföremålets värde. Om tvenne personer, som utan att vara medellösa dock icke kunna gälda större vittneskostnad, tvista om ett ringa

värde eller den ene mot den andre förer ansvarstalan för någon obetydlig ärekränkning, kan det dock icke anses rimligt, att parterna med lagens hjälp skola kunna tvinga personer, vilka saken ej angår, att inställa sig vid rätten och därför vidkännas stora kostnader utan möjlighet att återfå något av parten. Mången gång bliva personer av rent okynne instämda såsom vittnen.

För att skydda vittnenas rätt till utbekommande av ersättning kan man visserligen tänka sig den möjligheten att, såsom i 1884 års förslag skett, ålägga part, som påkallar vittnes hörande, att hos domaren ställa säkerhet för vittnesersättningen. Men då därvid mången gång lärer bliva svårt att beräkna hela ersättningens storlek och domstolarna icke torde böra onödigtvis betungas med nya uppgifter, synes det mig lämpligare, att, på liknande sätt som i 1889 års förslag, garantifrågan begränsas och kombineras med frågan om rätt till förskott å kostnader för inställelsen. Därmed är jag inne på den andra olägenheten av vittnesplikten. I såväl 1884 års som 1889 års betänkande har nya lagberedningen andragit starka skäl för ett tillförsäkrande av rätt för den till vittne instämde att av vederbörande part erhålla förskott till kostnaderna för inställelsen. Det synes mig vara ett synnerligen angeläget önskemål, att en sådan rätt utan alltför lång tidsutdräkt blir stadfästad i lag. Det måste nämligen anses alldeles orimligt, att ett vittne, som måhända har svårt att komma ut med erforderliga medel till företagande av en för inställelsen nödvändig resa, skall behöva på sådan grund äventyra att för utevaro dömas till böter och vid upprepad utevaro kanske till utgivande av höga viten. Man torde ock med goda skäl kunna uppställa fordran på att part, som vill hava någon hörd såsom vittne, även bör, om det påkallas, förskottera nödiga medel för inställelsen. Därest nu varje till vittne inkallad person bereddes rätt att, om han det önskade, erhålla förskott å inställelsekostnaden — där denna ej skall utgå av allmänna medel, då 1886 års lag redan därom stadgat — och ej kunde, utan att dylikt förskott vid kallelsens delgivande erlagts till honom eller blivit honom erbjudet, förpliktas att inställa sig vid rätten, skulle tydligen ett betydande steg vara taget till minskande av vittnespliktens båda ifrågavarande nackdelar. Den, som det önskade, skulle vara tillförsäkrad att verkligen utbekomma ersättning för åtminstone de utlägg, han måste ikläda sig för inställelsen, och den, som hade svårt att själv förskottera kostnaderna för sin inställelse, skulle aldrig behöva riskera att bliva ådömd böter för endast av hans fattigdom orsakad utevaro från rätten. Såsom nya lagberedningen berört skulle bevisning om förskottets överlämnande eller erbjudande utan svårighet kunna förebringas genom anteckning därom av stämningsmännen i delgivningsbeviset. Till förebyggande av att det, då den s. k. fattigrätten ej var på ett tillfredsställande sätt ordnad, skulle kunna inträffa,

att parter, vilka saknade medel att gottgöra vittnets inställelse, ginge miste om den bevisning, som vore nödig för bevarande av deras rätt, föreslog, såsom nämnts, nya lagberedningen i 1889 års betänkande vissa inskränkningar i vittnets rätt till förskott. Genom 1919 års lag om fri rättegång torde nämnda skäl för de av nya lagberedningen angivna inskränkningarna i huvudsak hava förfallit. Men med hänsyn till svårigheten att beräkna ett lämpligt förskott synes det mig i allt fall som om rätten till sådant måhända lämpligen bör inskränkas till gottgörelse för resekostnaden, i överensstämmelse med vad enligt 1886 års lag gäller för där avsedda fall. Den i samma lag uppställda fordran på att vittnet skall hava sitt hemvist på minst 5 kilometers avstånd från den plats, där domstolen sammanträder, för att överhuvudtaget vara berättigat till förskott, synes ävenledes, särskilt med tanke på våra dagars i hög grad förbättrade trafikmedel, kunna uppställas för rätt till förskott jämväl i övriga fall. Därigenom skulle väl, då avståndet är mindre än 5 kilometer, den vittne genom rätten till förskott tillförsäkrade garantien för ersättningens utbekommande icke komma att föreligga, men, då de vittnet i dylikt fall åsamkade kostnaderna för inställelsen torde vara synnerligen obetydliga, synes berörda omständighet icke böra lägga hinder i vägen för en sådan inskränkning av rätten till förskott.

Med den befogenhet, som min instruktion lämnar mig, får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan anmärkta förhållanden och synpunkter till den åtgärd, Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda."

IV. Inspektionsresor under år 1926.

Mina ämbetsresor under år 1926 hava ägt rum inom Jönköpings, Älvsborgs, Västerbottens och Norrbottens län. Redogörelse för vad under inspektionerna förekommit lämnas i det därunder förda diariet, som jämte justitieombudsmannens diarium och registratur kommer att för granskning överlämnas till riksdagens första lagutskott.

V. Under år 1926 handlagda klagomål och anställda åtal m. m.

Antalet härstädes diarieförda ärenden under år 1926 — däri inbegripna 23 av tryckfrihetskommittén handlagda ärenden — har uppgått till 613.

Vid 1926 års början voro — frånsett ett antal balanserade ärenden av annan beskaffenhet — av förut inkomna klagomål eller eljest mot

tjänstemän anhängiggjorda ärenden fortfarande under handläggning härstädes 47

Under år 1926 hava anhängiggjorts ärenden mot tjänstemän:

genom inkomna klagomål — däribland icke inberäknat ett antal anonyma skrifter, i fråga om vilka under året införts den förändringen, att desamma icke diarieföras — ett antal av 386

samt på grund av anmärkningar, gjorda vid granskning av fångförteckningar eller vid ämbetsresa eller annorledes, ett antal av 69

Summa balanserade och inkomna ärenden mot tjänstemän..... 502

Av berörda 502 ärenden hava under år 1926:

1) såsom återkallade avskrivits	8
2) till annan myndighet överlämnats	11
3) efter vederbörandes hörande fått förfalla	90
4) efter annorledes verkställd utredning avskrivits	146
5) utan åtgärd avskrivits	114
6) till åtal hänvisats	14
7) föranlett annan åtgärd än åtal	67
8) föranlett framställning till Kungl. Maj:t	4

och äro vid 1926 års slut:

9) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelsers avgivande eller annan utredning vilande	35
10) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	5
11) på prövning beroende	8
Summa	502

Under år 1926 har, såsom av ovanstående redogörelse framgår, i 14 ärenden, varav ett ärende avsett 3 personer, beslutits anställande av åtal mot 16 tjänstemän, i samtliga fallen på grund av förd klagan.

Sålunda har för nedan angivna fel eller försummelser i tjänsten förordnats om åtal mot:

1) häradshövding för bristfällig handläggning och felaktigt utslag i brottmål (sid. 178 o. f.);

2) t. f. domhavande för felaktig handläggning av tvistemål;

3) landsfiskal för felaktigt förfarande i utmätningsärenden (sid. 169 o. f.);

4) polisuppsyningsman för obehörigt kvarhållande i polisarrest av person, vilken anhållits för undergående av polisförhör (sid. 140 o. f.);

5) polismästare för felaktig tillämpning av § 13 ordningsstadgan för rikets städer;

6) rådman för olämpligt uppträdande såsom domstolsordförande;

7) häradshövding för felaktig behandling av lagfartsärende;

8) ledamöter i rådhusrätt för felaktig tillämpning av gällande föreskrifter rörande rättegångars offentlighet vid underdomstolarna;

9) landsfiskal för felaktigt förfarande vid utfärdande av fattigdomsintyg, som avses i 30 kap. 22 § rättegångsbalken;

10) förste tullkontrollör för försummelse med avseende å verkställighet av domstols utslag;

11) häradshövding för handläggning av vanligt rättegångsmål å sammanträde för tings avslutande;

12) notarius publicus för felaktigt förfarande vid verkställande av växelprotest;

13) stadsfogdeassistent för felaktigt förfarande vid utmätning; och

14) t. f. fängelsedirektör för underlåtenhet att vidarebefordra fånges nådansökning m. m.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har på förfrågan tillkännagivit, att sedan början av senaste lagtima riksdag någon förklaring av lag, i den ordning § 19 regeringsformen bestämmer, icke blivit av Kungl. Maj:t meddelad.

För fullgörande av den i 13 § av instruktionen för justitieombudsmannen lämnade föreskriften om avgivande av redogörelse för behandlingen av riksdagens hos Kungl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar hava från statsdepartementen införskaffats uppgifter rörande *dels* vilka åtgärder, som blivit vidtagna i anledning av 1926 års riksdags skrivelser, *dels ock* — beträffande sådana genom föregående riksdagars skrivelser hos Kungl. Maj:t anhängiggjorda ärenden, vilka vid 1926 års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda — vilka åtgärder under nästlidna år blivit vidtagna.

Uppgifterna, som angiva ärendenas ställning vid utgången av år 1926, innefattas i tre såsom bilagor II, III och IV till denna berättelse fogade förteckningar. Såsom bilagor äro även intagna en tabell över de skrivelser, 1926 års riksdag avlåtit till Kungl. Maj:t (bil. I), och en förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1926 och vari under år 1926 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende (bil. V).

Stockholm i justitieombudsmansexpeditionen den 10 januari 1927.

ERIK GEIJER.

Gösta Stenlund.

TRYCKFRIHETSKOMMITTÉNS BERÄTTELSE
AVGIVEN ÅR 1927.

TILL RIKSDAGEN.

Kommittén har under år 1926 haft att pröva 22 från chefens för justitiedepartementet ombud inkomna anmälningar om tryckta skrifters indragning jämlikt § 4 mom. 12 tryckfrihetsförordningen.

Förordnanden om indragning hava av ombuden meddelats beträffande följande skrifter, nämligen: "Manskapsbladet. Årgång 1. Januari—Februari. N:o 1. 1926" (indragen 6 gånger), "Brev till de unga kamrater, som tjänar Per Albin!", "Manskapsbladet. Årgång 1. Maj—Juni. N:o 2. 1926" (indragen 4 gånger), "En krigsministers ord med kommentarer av rödgardist", "Armén och flottan. Soldatinstruktion. 1925 års upplaga", "Svenska flaggan", "Brev till militärmanskapet" (indragen 6 gånger), "Kommunistiska Ungdomsförbundets krav för militärmanskapet", "Arbetare i militärtröjan", "Manskapsbladet. Årgång 1. Organ för militärmanskapet. N:o 3. 1926" (indragen 4 gånger), "Skola vi offra mera åt arbetarklassens bödel militarismen Ett inlägg i försvarsfrågan av Emil Manus", "Manskapsbladet. Organ för militärmanskapet. Manövernummer", "Stormklockan", nr 35 för den 28 augusti 1926, nr 38 för den 18 september 1926, nr 39 för den 25 september 1926 och nr 40 för den 2 oktober 1926.

Indragning av nämnda skrifter har ägt rum vid Svea livgarde, Göta livgarde, Livregementets grenadjärer, Upplands infanteriregemente, Skaraborgs regemente, Södermanlands regemente, Hälsinge regemente, Älvsborgs regemente, Västmanlands regemente, Norrbottens regemente, Värmlands regemente, kommendanten i Boden underställda truppförband, flottans station i Stockholm, å torpedkryssaren Jacob Bagge samt vid Vaxholms kustartilleriregemente.

De av vederbörande ombud meddelade förordnandena har kommittén, efter prövning av de insända handlingarna, med ett undantag funnit böra äga bestånd, varom kommittén genom skrivelser meddelat ombuden underrättelse.

Med berörda undantag förhöll sig på följande sätt:

Chefens för justitiedepartementet ombud i Karlstad hade anmält, att ombudet på framställning av regementsbefälhavaren vid Värmlands regemente förordnat om indragning av tre skrifter, därav en med titeln: "Kommunistiska Ungdomsförbundets krav för militärmanskapet".

Vid prövning av ärendet den 4 oktober 1926 beslöt kommittén, att förordnandet beträffande nämnda skrift icke skulle äga bestånd.

Sedan hans excellens ministern för utrikes ärendena Löfgren i anledning av sin utnämning till minister för utrikes ärendena avsagt sig uppdraget att vara en av de kommitterade, företog kommittén den 1 september 1926 i överensstämmelse med § 70 riksdagsordningen, jämförd med § 108 regeringsformen, val av kommitterad i det lediga rummet.

Därvid beslöt kommittén enhälligt att till ledamot av kommittén välja förutvarande statsrådet, generaldirektören Torsten Nothin, till vilken särskild kallelse avläts.

Stockholm i januari 1927.

ERIK GEIJER.

E. A. KARLFELDT. ERNST TRYGGER. HENRIK SCHÜCK.

N. STJERNBERG. TORSTEN NOTHIN. ODAL OTTELIN.

Gösta Stenlund.

BILAGOR.

Bilaga I.

Tabell

över samtliga av 1926 års riksdag avlåtna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.

Det andra siffertalet utvisar det nummer, under vilket skrivelserna upptagits i den såsom bilaga II här nedan införda förteckningen.

1	187	19	182	48	191	77	11	106	326	134	67
2 A	27	20	82	49	192	78	12	107	89, 143,	135	68
2 B	35	21	2	50	193	79	274		210, 278	136	215
3 A	48	22	[3])	51	194	80	199	108	207	137	92
3 B	55	23	[1])	52	271	81	200	109	208	138	371
4	80	24	[2])	53	135	82	201	110	209	139	216
5 A	88	25	131	54	136	83	370	111	279	140	282
5 B	118	26	183	55	137	84	59	112	280	141	330
6 A	141	27	132	56	43	85	60	113	65	142	91
6 B	176	28	133	57	44	86	61	114	66	143	69
7 A	185	29	134	58	45	87	325	115	144	144	70
7 B	250	30	184	59	8	88	13	116	327	145	49
8 A	296	31	3	60	195	89	14	117	328	146	18
8 B	314	32	[4])	61	272	90	203	118	211	147	217
9 A	348	33	[4])	62	9	91	138	119	212	148	71,93,151,
9 B	359	34	4	63	10	92	139	120	213		218, 283,
10 A	372	35	[4])	64	196	93	46, 140	121	214		331, 373
10 B	383	36	[4])	65	319	94	62	122	17	149	19, 50, 72,
11 A	57, 86,	37	42	66	320	95	87	123	336		152, 219,
	197, 273,	38	83	67	321	96	63	124	145		284, 332
	368	39	270	68	369	97	47	125	146	150	153
11 B	262, 315	40	186	69	322	98	15	126	147	151	220
12	41	41	5	70	323	99	16	127	148	152	154
13	367	42	6	71	324	100	204	128	149	153	285
14	179	43	84	72	275	101	64	129	90	154	221
15	180	44	7, 85	73	198	102	205	130	150	155	73
16	181	45	188	74	58	103	206	131	337	156	286
17	81	46	189	75	318	104	277	132	329	157	74
18	1	47	190	76	202, 276	105	142	133	281	158	374

[1]) Skrivelse till fullmäktige i riksbanken. — [2]) Skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret. — [3]) Skrivelse till styrelsen för riksdagsbiblioteket. — [4]) Utfärdade förordnanden.

159	22	192	97	225	301	257	31, 355	290	365	323	259
160	155	193	98	226	104	258	356	291	366	324	36
161	156	194	223	227	105	259	357	292	56	325	119
162	20, 333	195	224	228	106	260	113, 306	293	252	326	263
163	21	196	225	229	302	261	360	294	253	327	37
164	23	197	226	230	26	262	167	295	[1])	328	316
165	287	198	227	231	233	263	358	296	[1])	329	311
166	94	199	99	232	376	264	361	297	[1])	330	384
167	95	200	76	233	234	265	238	298	254	331	38
168	51, 157	201	77	234	377	266	239	299	[1])	332	39
169	338	202	290	235	108	267	168	300	[1])	333	261
170	228, 339	203	291	236	235, 304	268	244	301	[1])	334	269
171	340	204	292	237	303	269	381	302	255	335	[2])
172	341	205	100	238	107	270	114	303	[1])	336	120
173	334	206	293	239	163	271	32	304	[1])	337	178
174	342	207	294	240	236	272	307	305	312	338	264
175	343	208	101	241	28	273	308	306	260, 313	339	121
176	344	209	229	242	109	274	309	307	177	340	122
177	345	210	230	243	350	275	240	308	174	341	123
178	289	211	161	244	305	276	54, 380	309	175	342	265
179	78	212	231	245	79, 164,	277	241	310	115	343	40
180	335	213	162		237, 378	278	242	311	116	344	124
181	346	214	25	246	110	279	243	312	117	345	317
182	347	215	349	247	111	280	169	313	256	346	125
183	158	216	295	248	112	281	170	314	257	347	126
184	159	217	232	249	29, 165	282	382	315	258	348	127
185	75	218	102	250	30	283	171	316	33	349	128, 385
186	160	219	103	251	166	284	245	317	34	350	129
187	52	220	375	252	351	285	246	318	172	351	130
188	53	221	297	253	352	286	362	319	247	352	266
189	222	222	298	254	353	287	251, 363	320	248	353	267
190	24, 288	223	299	255	354	288	173	321	249	354	268
191	96	224	300	256	379	289	364	322	310		

Bilaga II.

Förteckning

över de av 1926 års riksdag till Konungen avlåtna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 12 februari 1926, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 10 i förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte. (18.)

Lag i ämnet utfärdad den 26 februari 1926 (sv. f. nr 31).

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister. (21.)

Lag i ämnet utfärdad den 19 februari 1926 (sv. f. nr 27).

3. den 17 februari, angående val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare. (31.)

Den 5 mars 1926 i statsrådet anmäld samt lagd till handlingarna.

4. samma dag, angående val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare. (34.)

Den 5 mars 1926 i statsrådet anmäld samt lagd till handlingarna.

5. den 24 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av 5 och 6 kap. strafflagen. (41.)

Lag i ämnet utfärdad den 31 mars 1926 (sv. f. nr 70).

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i förordningen den 3 april 1810, huruledes rättelse och förklaring uti gjorde fideikommissförfattningar må sökas, samt vad i avseende på fardag av fideikommissegendom kommer att iakttagas. (42.)

Lag i ämnet utfärdad den 5 mars 1926 (sv. f. nr 37).

7. samma dag, i anledning av väckta motioner om ändring i 58 § första stycket lagen om val till riksdagen m. m. (44.)

Skrivelsen har den 5 februari 1926 överlämnats till socialdepartementet.

8. den 3 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. (59.)

Lag i ämnet utfärdad den 12 mars 1926 (sv. f. nr 47).

9. samma dag, i anledning av väckt motion om ändring i 12 § lagen om rätt till litterära och musikaliska verk. (62.)

Sedan skolöverstyrelsen och musikaliska akademien avgivit infordrade utlåtanden i ärendet, har lagförslag i ämnet den 3 december 1926 remitterats till lagrådet för yttrande.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 13, 14 och 23 §§ i lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst. (63.)

Lag i ämnet utfärdad den 31 mars 1926 (sv. f. nr 71).

11. den 9 mars, i anledning av väckt motion om obligatorisk kontroll över förvaltningen av medel, som donerats eller anslagits för visst ändamål. (77.)

Ärendet är föremål för behandling inom departementet.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 4 § strafflagen. (78.)

Lag i ämnet utfärdad den 19 mars 1926 (sv. f. nr 48).

13. den 12 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om statsdepartementen. (88.)

Den 26 mars 1926 i statsrådet anmäld samt lagd till handlingarna.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 28 januari 1921 om kommandomål. (89.)

Den 26 mars 1926 i statsrådet anmäld samt lagd till handlingarna.

15. den 19 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 4 § handelsbalken. (98.)

Lag i ämnet utfärdad den 26 mars 1926 (sv. f. nr 62).

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 8 och 9 §§ i lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning. (99.)

Lag i ämnet utfärdad den 5 november 1926 (sv. f. nr 462).

17. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 20 juni 1924 om viss panträtt i spannmål. (122.)

Lag i ämnet utfärdad den 16 april 1926 (sv. f. nr 76).

18. den 16 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ansökningar av landsfiskalerna G. Insulander och E. Lundgren i fråga om ersättning för vissa belopp, som förskingrats av dem underlydande fjärdingsmän. (146.)

Den 7 maj 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

19. samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer. (149.)

Den 4 juni 1926 i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.

20. den 20 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upplåtelse under åborätt av viss jord m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (162.)

Sedan lag i ämnet utfärdats den 4 juni 1926 (sv. f. nr 189), är ärendet i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 kap. 13 § giftermålsbalken m. m. (163.)

Lagar i ämnet utfärdade den 4 juni 1926 (sv. f. nr 191—198).

22. den 23 april, angående rätt för befattningshavare i centrala ämbetsverk att överklaga tilldelad disciplinär varning. (159.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 10 december 1926 (sv. f. nr 492).

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i rätten till inmutning inom vissa län. (164.)

Lag i ämnet utfärdad den 28 april 1926 (sv. f. nr 88).

24. den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till kyrkliga ändamål. (190.)

Skrivelsen har överlämnats till ecklesiastikdepartementet.

25. den 12 maj, angående utredning i fråga om meddelande av viss föreskrift rörande kastration av husdjur. (214.)

Sedan styrelsen för veterinärhögskolan avgivit infordrat utlåtande i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om åläggande av skyldighet för ägare av fastighet i stad att utgiva ersättning för anläggning av gata och kloakledning så ock att i visst fall upplåta mark till gata. (230.)

Den 21 maj 1926 i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

27. den 19 maj, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1926—1927 under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet. (2 A.)

Den 28 maj 1926 i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts under punkten 15 av andra huvudtiteln gjorda framställning angående personligt avlöningstillägg åt kontorsbiträdet i Göta hovrätt J. M. Håkansson. (241.)

Den 4 juni 1926 i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.

29. den 21 maj, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande tillstånd till elektrisk starkströmsanläggning, erforderlig för elektrisk järn- eller spårväg. (249.)

Ärendet har remitterats för yttrande till vissa myndigheter och sammanslutningar. Yttrandena hava ännu ej fullständigt inkommit.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphävande av legostadgan för husbönder och tjänstehjon den 23 november 1833 m. m. (250.)

Lagar i ämnet utfärdade den 4 juni 1926 (sv. f. nr 145—147).

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fiskerätt m. m. i vissa kronan förbehållna, ovan odlingsgränsen belägna vattenområden i Västerbottens län samt i ärendet väckta motioner. (257.)

Lag i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 322).

32. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning om anslag till bidrag till domsagornas förvaltning. (271.)

Den 4 juni 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

33. den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till högsta domstolen och regeringsrätten jämte i ämnet väckta motioner. (316.)

Den 11 juni 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till justitiestaterna under Svea och Göta hovrätter jämte i ämnet väckta motioner. (317.)

Den 11 juni 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

35. den 5 juni, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet. (2 B.)

Den 25 juni 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till tryckningskostnader. (324.)

Den 18 juni 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till bestämmelser angående de icke rättsbildade domsagobiträdenas avlöningsförhållanden och anställningsvillkor jämte i ämnet väckta motioner. (327.)

Den 18 juni 1926 i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

38. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om delning av jord å landet m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (331.)

Lagar i ämnet utfärdade den 18 juni 1926 (sv. f. nr 326—339).
Ärendet är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om villkor i vissa fall för ägostyckning och jordavsöndring m. m. (332.)

Lagar i ämnet utfärdade den 18 juni 1926 (sv. f. nr 225 och 226).

40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till partiell löneförbättring åt häradshövdingarna. (343.)

Den 18 juni 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

41. den 18 januari 1926, angående utseende av ledamöter och suppleanter i utrikesnämnden. (12.)

Anmäld den 29 januari 1926.

42. den 19 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avgivande av förnyad förklaring i enlighet med bestämmelserna i art. 36, andra stycket, av stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen. (37.)

Anmäld den 26 februari 1926, varvid Kungl. Maj:t beslöt att uppdraga åt sändebudet i Bern att för Sveriges del avgiva sådan förklaring.

43. den 27 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av mellan Sverige samt Norge, Danmark och Finland undertecknade konventioner angående fredligt avgörande av tvister. (56.)

Föredragen den 26 mars 1926, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera förenämnda konventioner jämte tillhörande protokoll.

44. den 3 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Polen undertecknad förlikningsoch skiljedomstraktat. (57.)

Föredragen den 26 mars 1926, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera förenämnda traktat jämte tillhörande protokoll.

45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Tjeckoslovakien undertecknad förlikningsoch skiljedomstraktat. (58.)

Föredragen den 26 mars 1926, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera förenämnda traktat.

46. den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående framdragande över svenskt område av väg från Kveli i Norge över Skogen till Tunsjö, jämväl i Norge. (93.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Siam avslutad vänskaps-, handelsoch sjöfartstraktat. (97.)

Anmäld den 26 mars 1926, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera förenämnda traktat med tillhörande protokoll.

48. den 10 april, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1926—1927 under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet. (3 A.)

Föredragen den 18 juni 1926, varvid Kungl. Maj:t fann gott att

dels förordna angående användningen av det av riksdagen anvisade extra anslaget för uppehållande av en speciell handelsavdelning inom utrikesdepartementet,

dels bestämma antalet befattningshavare å ordinarie stat för beskickningar och konsulat ävensom fastställa stat för avlöning samt stat för ortstillägg vid beskickningar och konsulat,

dels förordna angående användningen av det av riksdagen anvisade extra förslagsanslaget till arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen,

dels i anledning av riksdagens under punkt 1 i dess nedan omnämnda skrivelse nr 292 meddelade beslut angående bidrag åt kabinettssekreteraren till representationskostnader samt riksdagens under punkt 7 i skrivelsen nr 3 A meddelade beslut angående ändrade grunder för användningen av förslagsanslaget till ekiperingspenningar förordna, att kungörelse angående förändrad lydelse av kungörelsen den 18 juli 1921 (nr 518) angående tillämpning å diplomatisk och konsulär personal av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) skulle utfärdas,

dels fastställa stat för ersättning till olönade konsuler,

dels förordna angående användningen av de av riksdagen anvisade medlen till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till attachéer,

dels i anledning av riksdagens under punkterna 10, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 26 och 28 meddelade beslut förklara, att de anvisade medlen skulle ställas till vederbörandes förfogande för därmed avsett ändamål,

dels i anledning av riksdagens under punkterna 16, 20 och 27 meddelade beslut förordna, att de anvisade medlen skulle ställas till ministerns för utrikes ärendena förfogande för därmed avsett ändamål,

dels i anledning av riksdagens under punkterna 6, 8, 13, 15 och 24 meddelade beslut förklara, att Kungl. Maj:t framdeles komme att meddela föreskrifter angående de anvisade medlens fördelning,

dels förklara, att Kungl. Maj:t framdeles skulle meddela beslut angående användningen av de utav riksdagen under punkterna 14 och 25 anvisade medlen,

dels slutligen förordna, att skrivelsen skulle delgivas statskontoret.

Den 29 juni 1926 meddelade Kungl. Maj:t beslut angående de i punkterna 6, 8, 13, 15 och 24 i skrivelsen nr 3 A omnämnda medlens fördelning ävensom angående de i punkterna 14 och 25 i samma skrivelse omförmälda medlens användning.

49. den 16 april, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående ersättningar åt vissa befattningshavare inom utrikesförvaltningen eller deras rättsinnehavare för förluster förorsakade i samband med tjänstgöring i Ryssland. (145.)

Föredragen den 18 juni 1926, varvid Kungl. Maj:t förklarade sig skola framdeles meddela beslut angående det i skrivelsen omförmälda anslaget ävensom förordnade, att skrivelsen skulle delgivas statskontoret. Den 29 juni 1926 fattade Kungl. Maj:t beslut rörande de anvisade medlens fördelning.

50. samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer. (149.)

Anmäld den 18 juni 1926, varvid beslöts, att de i skrivelsen omförmälda beslut, som avsåge till utrikesdepartementet hörande ärenden, skulle delgivas statskontoret.

51. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till den internationella luftfartskonventionen. (168.)

Skrivelsen är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln gjorda framställning om anslag till riksdagens interparlamentariska grupp. (187.)

Föredragen den 18 juni 1926, varvid Kungl. Maj:t förordnade, att anslaget skulle ställas till vederbörandes förfogande för därmed avsett ändamål ävensom att skrivelsen skulle delgivas statskontoret.

53. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, tillhörande utrikesdepartementet samt beskickningar och konsulat. (188.)

Föredragen den 18 juni 1926, varvid Kungl. Maj:t förordnade, att anslaget skulle ställas till vederbörandes förfogande för därmed avsett ändamål ävensom att skrivelsen skulle delgivas statskontoret.

54. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Tyska riket avslutad handels- och sjöfartstraktat. (276.)

Anmäld den 4 juni 1926, varvid Kungl. Maj:t beslöt att för Sveriges del ratificera förenämnda traktat med tillhörande protokoll.

55. den 1 juni, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet. (3 B.)

Anmäld den 18 juni 1926, varvid Kungl. Maj:t beslöt, att skrivelsen skulle delgivas statskontoret.

56. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln gjorda framställningar i avseende å vissa anslag till utrikesdepartementet. (292.)

Föredragen den 18 juni 1926, varvid Kungl. Maj:t fann gott att i anledning av riksdagens under punkt 1 i skrivelsen meddelade beslut

dels bestämma antalet ordinarie befattningar i utrikesdepartementet,

dels besluta, att å övergångsstat för utrikesdepartementet från och med den 1 juli 1926 uppföra vissa befattningar,

dels medgiva, att kabinettssekreteraren finge såsom bidrag till representationskostnader åtnjuta ett årligt belopp av 3,000 kronor,

dels fastställa ordinarie avlöningsstat och övergångsstat för utrikesdepartementet,

dels i samband härmed besluta, att vissa tjänstemän skulle överföras å övergångsstat,

dels medgiva, att befattningar i lönegraden A: 2, tillhörande utrikesdepartementets stat, finge disponeras för extra sändebuds- eller generalkonsulspost i utlandet i samband därmed att till utrikesrepresentationen hörande befattning i samma lönegrad å extra stat användes för avdelningschefstjänst i departementet,

dels slutligen förordna, att skrivelsen skulle delgivas statskontoret.

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

57. den 6 mars 1926, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (11 A.)

Anmäld den 30 april 1926, i vad på försvarsdepartementets föredragning ankommer.

58. den 9 mars, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar m. m. (74.)
Anmäld den 19 mars 1926.

59. den 10 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av ett gravkapell å Stockholms garnisons begravningsplats å Järvafältet m. m. (84.)
Anmäld den 19 mars 1926.

60. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckt tillämpning av de militära avlöningsreglementena m. m. (85.)
Kungörelser i ämnet utfärdade den 18 juni 1926 (sv. f. nr 251 och 252).

61. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre korpralen E. A. Olsson från skyldighet att gälda visst skadeståndsbelopp. (86.)
Anmäld den 19 mars 1926.

62. den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyldighet för vissa näringsidkare att biträda vid arbetet med industriens krigsorganisation m. m. (94.)
Lag i ämnet utfärdad den 9 april 1926 (sv. f. nr 65).

63. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående anskaffande av fartyg för krigsmaktens ställande på krigsfot (fartygsuttagningslag). (96.)
Lag i ämnet utfärdad den 9 april 1926 (sv. f. nr 66).

64. den 20 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av kostnader för anordnande av en skolstation för utbildning i undervattenssignal- och hydrofontjänst. (101.)
Anmäld den 26 mars 1926.

65. den 8 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskedspremie åt vissa konstituerade underofficerare av 3. graden vid flottan och kustartilleriet. (113.)
Anmäld den 16 april 1926.

66. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av kostnaderna för viss materielanskaffning m. m. för kustfästningarna. (114.)
Anmäld den 16 april 1926.

67. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett kronan tillhörigt område i Arbrå socken av Gävleborgs län. (134.)
Anmäld den 23 april 1926.

68. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte av mark mellan kronan och vissa enskilda personer i Boden. (135.)
Anmäld den 23 april 1926.

69. den 16 april, i anledning av Kungl. Maj:ts under fjärde huvudtiteln gjorda framställning i fråga om kostnaden för förläggning av skeppsgossar till Nya Varvet. (143.)

Anmäld den 30 april 1926, varvid Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för försvarsdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga — därav en i egenskap av ordförande — för att inom departementet biträda med verkställande av den utav riksdagen begärda allsidiga utredningen av frågan om skeppsgossekårens i Marstrand blivande förläggning.

70. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för beredande av ökade förmåner åt personal, tjänstgörande å undervattensbåt. (144.)

Anmäld den 23 april 1926.

71. samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (148.)

Anmäld den 4 juni 1926, i vad på försvarsdepartementets föredragning ankommer.

72. samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer. (149.)

Anmäld den 4 juni 1926, i vad på försvarsdepartementets föredragning ankommer.

73. den 20 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning angående ordinarie reservationsanslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. (155.)

Anmäld den 30 april 1926.

74. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag för bestridande av vissa kostnader i samband med generalstabens samt artilleri- och ingenjörhögskolans inflyttning i nya lokaler. (157.)

Anmäld den 30 april 1926.

75. den 5 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt provisoriskt ordnande av den militära pensioneringen. (185.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 253).

76. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm m. m. (200.)

Anmäld den 21 maj 1926.

77. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av kostnaderna för stensättning av viss kronan för underhåll tilldelad väg inom Skövde stad. (201.)

Anmäld den 21 maj 1926.

78. den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Södermanlands regementes förutvarande mötesplats Malma hed m. m. (179.)

Anmäld den 21 maj 1926.

79. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag om personalindragningar i statsdepartementen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (245.)

Anmäld den 18 juni 1926, i vad på försvarsdepartementets föredragning ankommer.

80. den 29 maj, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet. (4.)

Anmäld den 4 juni 1926, därvid bland annat utfärdats tre kungörelser (sv. f. nr 158—160).

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

81. den 6 februari 1926, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förbud i vissa fall mot arbetares användande till målningsarbete, vid vilket nyttjas blyfärg. (17.)

Anmäldes den 19 februari 1926, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 21).

82. den 12 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av andra stycket av slutbestämmelserna i lagen den 19 juni 1917 angående ändring i vissa delar av lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige. (20.)

Anmäldes den 5 mars 1926, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 38).

83. den 24 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till hospital och asyler. (38.)

Anmäldes den 5 mars 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

84. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt till pension för extra provinsialläkaren K. Lindhé. (43.)

Anmäldes den 5 mars 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

85. samma dag, i anledning av väckta motioner om ändring i 58 § första stycket lagen om val till riksdagen m. m. (44.)

Anmäldes den 9 juli 1926, därvid beslöts att infordra yttranden från samtliga länsstyrelser.

86. den 6 mars, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (11 A.)

Anmäldes den 30 april 1926, i vad skrivelsen avsåg till socialdepartementets handläggning hörande ärenden, och beslöts därvid erforderlig åtgärd.

87. den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning. (95.)

Anmäldes den 9 april 1926, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 72).

88. den 17 mars, i anledning av dels vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1926—1927 under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet, dels ock vissa beträffande samma huvudtitel väckta motioner. (5 A.)

Anmäldes den 7 maj 1926, och beslötos därvid och senare under året erforderliga åtgärder utom vad angår punkten 66 (angående statsbidrag till sjukhem för kroniskt sjuka). Sedan medicinalstyrelsen och statskontoret avgivit infordrade utlåtanden beträffande i nämnda punkt omförmäld fråga, är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

89. den 23 mars, i anledning av riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925. (107.)

Anmäldes den 30 april 1926, därvid Kungl. Maj:t anbefallde inom socialdepartementet för omarbetning av kungörelsen den 28 maj 1886 angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement m. fl. myndigheter tillkallad sakkunnig att vid fullgörande av sitt uppdrag taga under övervägande vad riksdagen under punkten 3 av ifrågavarande skrivelse den 23 mars 1926 anfört.

90. den 13 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till statens bakteriologiska, rättskemiska och farmaceutiska laboratorier. (129.)

Anmäldes den 14 maj 1926, då erforderlig åtgärd beslöts.

91. samma dag, i anledning av väckta motioner om förlängt anstånd med ordnande av de i 31 och 33 §§ i lagen om fattigvården omförmälda anstalter. (142.)

Anmäldes den 23 april 1926, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 84).

92. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av tomter till egnahemsbyggnader från det till Strängnäs hospital anslagna förra biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 i Strängnäs socken. (137.)

Sedan ärendet i visst avseende varit föremål för handläggning inom kommunikationsdepartementet, anmäldes detsamma den 29 juni 1926, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes verkställa utredning i ämnet. Denna utredning har ännu icke inkommit.

93. den 16 april, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (148.)

Anmäldes den 4 juni 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

94. den 27 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 2 juni 1916 om skyddskoppympning. (166.)

Anmäldes den 7 maj 1926, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 97).

95. den 30 april, i anledning av väckta motioner om lagstiftning angående obligatorisk skiljedom i vissa arbetstvister m. m. (167.)

Anmäldes den 30 december 1926, därvid utsågos tre sakkunniga att inom socialdepartementet biträda vid fortsatt behandling av frågan om rättslig reglering av det genom kollektivavtal uppkommande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare.

96. den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående definitiv lönereglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. m. (191.)

Anmäldes den 21 maj 1926, därvid avlöningsreglemente för förste provinsialläkare och provinsialläkare utfärdades (sv. f. nr 177).

97. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny provinsialläkartaxa jämte i ämnet väckta motioner. (192.)
Anmäldes den 18 juni 1926, därvid ny provinsialläkartaxa fastställdes (sv. f. nr 240).

98. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader. (193.)
Anmäldes den 29 juni 1926, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 293).

99. den 7 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till bestridande av kostnaderna för centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister. (199.)
Anmäldes den 21 maj och den 29 juni 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

100. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående definitiv lönereglering för befattningshavare i överståthållarämbetets kansli m. m. (205.)
Anmäldes den 21 maj 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

101. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande och underhåll genom statens försorg av möblering för vissa rum i den för landshövdingen i Stockholms län avsedda tjänstebostaden. (208.)
Anmäldes den 21 maj 1926.

102. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstidens begränsning, dels ock i ämnet väckta motioner. (218.)
Anmäldes den 4 juni 1926, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 162).

103. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete, dels ock i ämnet väckta motioner. (219.)
Anmäldes den 4 juni 1926, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 163).

104. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till befattningshavare vid länsstyrelserna. (226.)
Anmäldes den 21 maj och den 29 juni 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

105. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till skyddskoppympningen. (227.)
Anmäldes den 21 maj 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

106. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till offentliga arbetsförmedlingen i riket m. m. (228.)
Anmäldes den 21 maj 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

107. den 17 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 29 samt § 80 mom. 1 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet m. m., dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4,

5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen, dels ock väckta motioner angående ändring i vissa bestämmelser om kommunala och politiska val. (238.)

Anmäldes den 21 maj 1926, därvid författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 116—122).

108. den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till skyddsuppfostran m. m. (235.)

Sedan fullmäktige i riksgäldskontoret lämnats tillfälle att avgiva yttrande i visst avseende, har Kungl. Maj:t beviljat lån av statsmedel dels den 29 juni 1926 till föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina och dels den 26 november 1926 till Stockholms stadsmission.

Till viss del är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

109. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa bestämmelser för förste provinsialläkare och provinsialläkare i fråga om rätt till pension. (242.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 241).

110. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 4, 7 och 11 §§ i lagen den 28 mars 1919 om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. (246.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 238).

111. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa beslut, som fattats av den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1925. (247.)

Anmäldes den 13 juli 1926, därvid förordnades, att vissa av omförmälda konferens antagna förslag till konventioner skulle för Sveriges del biträdas.

Därjämte uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen gemensamt att verkställa utredning och avgiva förslag i det i visst av konferensen antaget konventionsförslag och rekommendation avhandlade ämne. (Jfr punkten 129 här nedan.)

112. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 om fattigvården m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (248.)

Anmäldes den 11 juni 1926, därvid lagar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 202 och 203).

113. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inordnande i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. under ändrat namn av statens pensionsanstalt av vissa grupper av befattningshavare jämte i ämnet väckta motioner. (260.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 350).

114. den 27 maj, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag för alkoholistvården m. m. jämte i fråga om sagda vård väckta motioner. (270.)

Anmäldes den 11 juni 1926, och beslötos då och sedermera erforderliga åtgärder (sv. f. nr 212, 213 och 456).

115. den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen un-

der femte huvudtiteln gjorda framställningar angående bidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor och reservbarnmorskor samt dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor m. fl. (310.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid kungörelser i ämnet utfärdades (sv. f. nr 239 och 384).

116. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till åtgärder för åstadkommande av förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden. (311.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 248).

117. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till främjande av bostadsproduktionen. (312.)

Anmäldes den 29 juni 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos (sv. f. nr 265).

118. den 5 juni, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet. (5 B.)

Anmäldes den 29 juni 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

119. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till utvidgning av köksbyggnaden vid Uppsala hospital och asyl. (325.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

120. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till tryckningskostnader. (336.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

121. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till socialstyrelsen m. m. (339.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

122. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till arbetsrådet. (340.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

123. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag under riksstatens femte huvudtitel till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. (341.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

124. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för bekämpande av arbetslösheten. (344.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

125. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 109 med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m., nr 110 med förslag till förordning om ändrad lydelse av vissa delar av förordningen den 31 mars 1922 angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., nr 155 angående lån till organisationskostnader m. m. för en ny riksförsäkringsanstalt samt nr 221 angående överförande till in-

dragningsstat av ordinarie befattningshavare hos riksförsäkringsanstalten m. m. jämte i förevarande ärenden väckta motioner. (346.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid två författningar utfärdades (sv. f. nr 215 och 216). Sedan riksförsäkringsanstalten avgivit infordrad utredning i visst avseende, är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

126. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående moderskapsunderstöd åt kvinnor i visst industriellt arbete jämte i ärendet väckta motioner. (347.)

Anmäldes den 29 juni 1926, därvid Kungl. Maj:t bemyndigade chefen för socialdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning och avgivande av förslag beträffande moderskapsunderstöd m. m.

127. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts propositioner angående anslag till sjukkasseväsendets befrämjande samt med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor, dels ock i ämnet väckta motioner. (348.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid Kungl. Maj:t bemyndigade chefen för socialdepartementet att tillkalla högst åtta sakkunniga för att inom departementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag i frågan om sjukförsäkringens organisation m. m. Sedan de på grund av nämnda bemyndigande tillkallade sakkunniga den 15 december 1926 avgivit betänkande, har yttrande däröver infordrats från vederbörande myndigheter.

128. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till lag om återförsäkringskassor m. m., med förslag till lag angående ändrad lydelse av 55 § i lagen den 13 maj 1921 om ackordsförhandling utan konkurs och med förslag till lag angående ändrad lydelse av 261 och 265 §§ i lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse. (349.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid lagar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 217—220).

129. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa beslut, som fattats av den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1925. (350.)

Anmäldes den 13 juli 1926. (Jfr punkten 111 här ovan.)

130. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 111 angående anslag till riksförsäkringsanstalten m. m. (351.)

Anmäldes den 11 och den 29 juni 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

131. den 16 februari 1926, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning för år 1926 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd. (25.)

Anmäldes den 19 mars 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

132. den 17 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning angående anordnande av förbättrade lokaler för musikaliska akademien. (27.)

Anmäldes den 19 februari 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

133. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å statens under kommunikationsdepartementet hörande utlåningsfonder. (28.)

Anmäldes den 19 mars 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

134. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmelser rörande de statens järnvägar, statens vattenfallsverk, telegrafverket och postverket tillhöriga förnyelsefonder. (29.)

Anmäldes den 19 mars 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

135. den 27 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsbidrag till iståndsättande av Falkenbergs tullbro. (53.)

Anmäldes den 31 mars 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

136. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återställande av deposition till säkerhet för fullgörande av stadgade villkor för koncession å järnvägsanläggning från Klintehamn till Klintebys och Snögrinda. (54.)

Anmäldes den 19 mars 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

137. samma dag, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna för kapitalökning i avseende å post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk. (55.)

Anmäldes den 19 mars 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

138. den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av viss del av statslån till Slite-Roma järnvägsaktiebolag. (91.)

Anmäldes den 30 april 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

139. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om beredande av medel för anskaffning av ytterligare två ångpannor för ångkraftstationen i Västerås. (92.)

Anmäldes den 26 mars 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

140. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående framdragande över svenskt område av väg från Kveli i Norge över Skogen till Tunsjö, jämväl i Norge. (93.)

Skrivelsen har den 30 mars 1926 överlämnats till utrikesdepartementet.

141. den 20 mars, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1926—1927 under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet, ävensom åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner. (6 A.)

Anmäldes den 9 april 1926, därvid en kungörelse utfärdades (sv. f. nr 98), och har ärendet i övrigt då och sedermera under året slutligen handlagts.

142. den 23 mars, i anledning av väckta motioner angående förhandlingar mellan staten och Stockholms stad om nordöstra förortsbanans infart till staden. (105.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid skrivelsen överlämnades till kronans fastighetskommission av år 1925 för att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommissionen givna uppdrag.

143. samma dag, i anledning av riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925. (107.)

Punkten 6 angående tillämpningen av viss avlöningsbestämmelse i avlöningsreglementena för allmänna civilförvaltningen och kommunikationsverken.

Ärendet, som i vad det avser avlöningsreglementet för kommunikationsverken överlämnats från finansdepartementet till kommunikationsdepartementet, är i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

144. den 8 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga fastigheter jämte en i ämnet väckt motion. (115.)

Anmäldes den 16 april 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

145. den 13 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående iståndsättande av fastigheten nr 1 i kv. Lejonet i Stockholm m. m. (124.)

Anmäldes den 14 maj 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

146. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av motsedd brist i de för ämbetsbyggnaden i kv. Murmästaren anvisade medel. (125.)

Anmäldes den 23 april 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

147. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i de för statslån till Limedsforsen—Särna järnvägsaktiebolag föreskrivna villkor. (126.)

Anmäldes den 23 april 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

148. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlönings- och pensionsförmåner för personal vid Kävlinge—Sjöbo järnväg, som vid statens övertagande av nämnda järnväg övergått i statens järnvägars tjänst. (127.)

Anmäldes den 21 maj 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

149. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av viss del av statslån till Väderstad—Skänninge—Bränninge järnvägsaktiebolag. (128.)

Anmäldes den 23 april 1926, därvid länsstyrelsen i Östergötlands län anbefalldes införskaffa viss såsom villkor för avskrivningen föreskriven borgensförbindelse m. m. Dylika handlingar hava ännu icke inkommit.

150. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringsarbeten inom det s. k. Preisiska huset samt beredande av bostad för landshövdingen i Stockholms län m. m. (130.)

Anmäldes den 30 april och den 11 juni 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

151. den 16 april, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (148.)

Anmäldes den 4 juni 1926, i vad skrivelsen avsåg till kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärende (punkt 2), därvid erforderlig åtgärd beslöts.

152. samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer. (149.)

Anmäldes den 4 juni 1926, i vad skrivelsen avsåg till kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden (punkterna 23—36), därvid erforderliga åtgärder beslötos.

153. samma dag, i anledning av viss framställning om understöd. (150.)

Anmäldes den 30 april 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

154. den 16 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa inrikes postavgifter. (152.)

Anmäldes den 30 april 1926, därvid två kungörelser utfärdades (sv. f. nr 99 och 100).

155. den 23 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående låneunderstöd åt Ostkustbanans aktiebolag. (160.)

Anmäldes den 11 och den 18 juni 1926, därvid beslut meddelades rörande lyftning av två av de i låneunderstödet ingående tre lånebeloppen. Beträffande det återstående lånebeloppet har Kungl. Maj:t ännu icke meddelat beslut.

156. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tjänstårsberäkning för viss personal vid statens järnvägar. (161.)

Anmäldes den 30 april 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

157. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till den internationella luftfartskonventionen. (168.)

Skrivelsen har den 15 maj 1926 överlämnats till utrikesdepartementet.

158. den 5 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 11 juni 1924 angående postgiroförelse. (183.)

Anmäldes den 14 maj 1926, därvid en förordning utfärdades (sv. f. nr 108) och i övrigt erforderlig åtgärd beslöts.

159. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlönings- och pensionsförmåner för personal vid Kävlinge—Sjöbo järnväg, som vid statens övertagande av nämnda järnväg övergått i statens järnvägars tjänst, i vad angår pensionsförmåner. (184.)

Anmäldes den 21 maj 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

160. samma dag, i anledning av väckt motion om understöd. (186.)

Anmäldes den 14 maj 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

161. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel jämte i ämnet väckta motioner. (211.)

Anmäldes den 28 maj 1926, därvid en förordning utfärdades (sv. f. nr 161). Ärendet, i vad det avser av riksdagen begärd utredning och förslag i vad mån bidrag av automobilskattemedel må utgå jämväl för vägväsendet inom köpingar och vissa andra stadsliknande samhällen, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

162. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer m. m. jämte vissa i ämnet väckta motioner. (213.)

Anmäldes den 4 juni 1926, därvid en kungörelse utfärdades (sv. f. nr 178) samt i övrigt erforderliga åtgärder beslötos.

163. den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1 i förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken, ävensom en i ämnet väckt motion. (239.)

Anmäldes den 4 juni 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

164. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag om personalindragningar i statsdepartementen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (245.)

Anmäldes den 18 juni 1926, i vad skrivelsen avsåg till kommunikationsdepartementets handläggning hörande delar, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

165. samma dag, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande tillstånd till elektrisk starkströmsanläggning, erforderlig för elektrisk järn- eller spårväg. (249.)

Skrivelsen har den 1 juni 1926 överlämnats till justitiedepartementet.

166. samma dag, i anledning av väckta motioner om skyldighet för järnväg att inhägna sitt område. (251.)

Anmäldes den 18 juni 1926, därvid yttranden i ämnet infordrades från järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, samtliga länsstyrelser och svenska järnvägsföreningen, varjämte järnvägsstyrelsen anbefalldes att beträffande järnvägslinjer, vars underhåll ankomme på statens järnvägar, tillsvidare upprätthålla nu befintliga stängsel. Sedan berörda yttranden inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

167. den 26 maj, i anledning av väckta motioner angående ändringar i väglagen. (262.)

Sedan yttranden avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, länsstyrelserna, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

168. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till tryckningskostnader. (267.)

Anmäldes den 11 juni 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

169. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till åtgärder för Mälarens reglering. (280.)

Anmäldes den 29 juni 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

170. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om beredande av medel för utförande av en fördjupad hamn vid ångkraftstationen i Västerås. (281.)

Anmäldes den 11 juni 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

171. den 29 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition under år 1926 av medel ur statens järnvägars förnyelsefond för utförande av vissa arbeten m. m. (283.)

Anmäldes den 25 juni 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

172. den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. (318.)

Anmäldes den 11 juni 1926, därvid en kungörelse utfärdades (sv. f. nr 233). Vad beträffar det av riksdagen i berörda skrivelse givna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter i fråga om rätt för vissa rikstelefonister att för erhållande av hel avgiftspension erlägga vissa tilläggsavgifter, har statskontoret inkommit med infordrat förslag till dylika föreskrifter. Sedan telegrafstyrelsen häröver avgivit utlåtande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

173. den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om enskilda vägar. (288.)

Anmäldes den 29 juni 1926, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 352).

174. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till ödebygdsvägar. (308.)

Anmäldes den 11 juni och den 30 juli 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

175. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för anläggning av tillfartsvägar till inlandsbanan. (309.)

Anmäldes den 11 juni 1926, därvid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anbefalldes att i samråd med länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län inkomma med plan för anläggning av tillfartsvägar till inlandsbanan inom nämnda län ävensom med förslag å de av dessa vägar, vilka anses böra i första hand komma till utförande. Sedan dylik plan och förslag inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

176. den 5 juni, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet. (6 B.)

Anmäldes den 25 juni 1926, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

177. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsunderstöd ur fonden för bibanor i vissa delar av riket till Åmål—Årjängs järnvägsaktiebolag för utförande av ett hamnspår. (307.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

178. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag angående anvisande av anslag till befrämjande av lufttrafik m. m. (337.)

Anmäldes den 25 juni 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

179. den 6 februari 1926, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1927 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt samt till bevillning av inkomst m. m. (14.)

Förordning i ämnet utfärdad den 14 maj 1926 (sv. f. nr 127).

180. samma dag, i anledning av väckt motion om tullfrihet för kalciummolybdat m. m. (15.)
Kungörelse i ämnet utfärdad den 25 februari 1926 (sv. f. nr 30).

181. samma dag, i anledning av väckt motion angående tullen å motorvelocipeder. (16.)
Kungörelse i ämnet utfärdad den 25 februari 1926 (sv. f. nr 30).

182. den 12 februari, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897. (19.)
Lag i ämnet utfärdad den 19 februari 1926 (sv. f. nr 22).

183. den 16 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. samt flottans pensionskassa. (26.)
Anmäld den 11 juni 1926.

184. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket m. m. (30.)
Anmäld den 19 februari 1926, då bland annat en förordning i ämnet utfärdats (sv. f. nr 23).

185. den 20 februari, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1926—1927 under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet. (7 A.)
Anmäld den 5 mars 1926, då bland annat en kungörelse utfärdats (sv. f. nr 67).

186. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i Djurgårdskassan till säkerställande under år 1927 av Ulriksdals kungsgårds förvaltning och drift. (40.)
Anmäld den 5 mars 1926.

187. den 24 februari, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna. (1.)
Anmäld den 12 mars 1926.

188. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder för tryggande av inhemsk sockerbetsodling och sockerindustri ävensom Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av rubrikerna 159 och 160 för oraffinerat socker i gällande tulltaxa. (45.)
Kungörelse i ämnet utfärdad den 19 mars 1926 (sv. f. nr 58).

189. samma dag, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av rubriken 1178 i gällande tulltaxa. (46.)
Kungörelse i ämnet utfärdad den 19 mars 1926 (sv. f. nr 58).

190. samma dag, i anledning av väckt motion om tullfrihet för vissa vid piano- och orgelfabrikationen använda halvfabrikat. (47.)
Kungörelse i ämnet utfärdad den 19 mars 1926 (sv. f. nr 58).

191. samma dag, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å vissa slag av böcker. (48.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 247).

192. samma dag, i anledning av väckt motion om ändring av tullen å vissa slag av gardiner. (49.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 19 mars 1926 (sv. f. nr 58).

193. samma dag, i anledning av väckt motion om tull å kardbeslag. (50.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 19 mars 1926 (sv. f. nr 58).

194. samma dag, i anledning av väckt motion om vissa ändringar av tullen å vävnader av ull. (51.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 247).

195. den 3 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrade bestämmelser angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt angående pensions- och dyrtidstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. (60.)

Tre kungörelser i ämnet utfärdade den 18 juni 1926 (sv. f. nr 272, 274 och 275).

196. samma dag, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av rubriken 302 i tulltaxan. (64.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 247).

197. den 6 mars, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (11 A.)

Anmäld den 9 april 1926, då bland annat en kungörelse utfärdats (sv. f. nr 69) och ärendet i vissa delar överlämnats till försvars-, social-, ecklesiastik- och handelsdepartementen för handläggning i vad på vederbörande departement ankommer. Ärendet ånyo anmält den 18 juni 1926, då ytterligare en kungörelse utfärdats (sv. f. nr 274).

198. den 9 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. (73.)

Två kungörelser i ämnet utfärdade den 18 juni 1926 (sv. f. nr 270 och 271).

199. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 13 december 1912 (nr 355) angående tullrestitution i vissa fall vid återutförsel av utländsk vara. (80.)

Förordning i ämnet utfärdad den 19 mars 1926 (sv. f. nr 56).

200. samma dag, i anledning av väckt motion om sänkning av tullen å skördegarn. (81.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 247).

201. samma dag, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av rubriken 57 i gällande tulltaxa. (82.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 19 mars 1926 (sv. f. nr 58).

202. den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. (76.)

Ärendet har den 10 juni 1926 överlämnats till ecklesiastikdepartementet.

203. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av återbetalningsskyldighet beträffande oriktigt utbetalda ersättningar för åt tulltjänstemän lämnad tandvård. (90.)

Anmäld den 9 april 1926.

204. den 20 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till täckande av kostnaderna för Hans Kungl. Höghet Kronprinsens och Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessans tillämnade besök i Amerika. (100.)

Anmäld den 26 mars 1926.

205. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv. (102.)

Anmäld den 26 mars 1926.

206. samma dag, i anledning av väckt motion om återbetalning av i visst fall erlagda stämpelmedel. (103.)

Anmäld den 26 mars 1926.

207. den 22 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor. (108.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 235).

208. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av rubrikerna 1143 och 1197 i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa. (109.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 247).

209. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 12 mom. 1 i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor. (110.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 235).

210. den 23 mars, i anledning av riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden den 1 juli 1924—30 juni 1925. (107.)

Anmäld den 23 april 1926, då Kungl. Maj:t i de uti riksdagens skrivelse under punkterna 1—6 angivna frågor fattat följande beslut: 1) Kungl. Maj:t har förordnat, att tryckt exemplar av riksdagens ifrågavarande skrivelse skall överlämnas till kronans fastighetskommission av år 1925 för att i vad angår det under denna punkt omförmälda ärende tagas i övervägande vid fullgörande av det åt kommissionen lämnade uppdraget. I denna del har ärendet ånyo anmälts den 28 maj och den 29 juni 1926. 2) Kungl. Maj:t har anbefallt riksmarskalksämbetet att, efter verkställd utredning, inkomma med utlåtande i anledning av vad riksdagen under denna punkt anfört. Sedan riksmarskalksämbetet inkommit med sådant utlåtande, hava jämväl riksräkenskapsverket och statskontoret avgivit infordrade utlåtanden, varjämte frågan behandlats i riksmarskalksämbetets skrivelse den 12 oktober 1926 med anslagsäskanden för hov- och slottsstaterna för budgetåret 1927—1928. 3) Kungl. Maj:t har förordnat, att tryckt exemplar av riksdagens ifrågavarande skrivelse skall överlämnas till socialdepartementet för vidtagande i vad det under denna punkt omförmälda ärende angår av de åtgärder, som på nämnda departement ankomma. 4)

Kungl. Maj:t har anbefallt allmänna civilförvaltningens lönenämnd att inkomma med utlåtande i anledning av vad riksdagen under denna punkt anfört. Lönenämnden har avgivit sådant utlåtande. 5) Kungl. Maj:t har förordnat, att tryckt exemplar av riksdagens ifrågavarande skrivelse skall överlämnas till ecklesiastikdepartementet för vidtagande i vad angår det under denna punkt omförmälda ärende av de åtgärder, som på nämnda departement ankomma. 6) Kungl. Maj:t har anbefallt allmänna civilförvaltningens lönenämnd och kommunikationsverkens lönenämnd att var för sig inkomma med utlåtande i anledning av vad riksdagen under denna punkt anfört. Sedan lönenämnderna inkommit med utlåtanden, har ärendet ånyo anmälts den 5 november 1926 och därvid i viss del överlämnats till kommunikationsdepartementet för den handläggning, som på nämnda departement må ankomma.

Ärendet är, i vad på finansdepartementets föredragning ankommer, alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning såvitt angår de under punkterna 2) och 4) av riksdagens ifrågavarande skrivelse angivna ärendena.

211. den 10 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor samt i den vid sagda förordning fogade tulltaxa. (118.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 235).

212. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tullfrihet för cyanväte. (119.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 247).

213. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 113) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror. (120.)

Förordning i ämnet utfärdad den 30 april 1926 (sv. f. nr 95).

214. samma dag, i anledning av väckta motioner om höjning av tullen å fönsterglas. (121.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 23 april 1926 (sv. f. nr 83).

215. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till engelska episkopalförsamlingen i Stockholm av tomt för församlingens kyrka. (136.)

Anmäld den 16 april 1926.

216. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av vissa områden å Djurgården. (139.)

Anmäld den 16 april 1926.

217. den 16 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst vid de till finansdepartementet hörande ämbetsverk och kårer. (147.)

Anmäld den 18 juni 1926.

218. samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (148.)

Anmäld den 21 maj 1926, därvid bland annat ärendet i vissa delar överlämnats till försvars-, social-, kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks- och handelsdepartementen för handläggning i vad på nämnda departement ankommer.

219. samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer. (149.)

Anmäld den 21 maj 1926, därvid bland annat ärendet i vissa delar överlämnats till justitie-, utrikes-, försvars-, kommunikations-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen för handläggning i vad på nämnda departement ankommer.

220. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillfällig höjning av beloppen för den i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper stadgade stämpelavgiften. (151.)

Förordning i ämnet utfärdad den 30 april 1926 (sv. f. nr 96).

221. den 20 april, i anledning av väckt motion om avveckling av fullmäktigesystemet inom statsförvaltningen och de affärsdrivande verken. (154.)

Anmäld den 13 juli 1926, därvid Kungl. Maj:t bemyndigade chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunniga för verkställande av den av riksdagen begärda utredningen angående fullmäktigesystemet inom statsförvaltningen m. m. Sedan de sakkunniga den 12 november 1926 avgivit betänkande i ämnet samt statskontoret den 28 november 1926 däröver avgivit infordrat yttrande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

222. den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922. (189.)

Anmäld den 28 maj 1926.

223. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till upprätthållande av bank- och fondinspektionens verksamhet. (194.)

Anmäld den 21 maj 1926.

224. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fastighetstaxering år 1927 m. m. (195.)

Anmäld den 14 maj 1926, då tre förordningar (sv. f. nr 128—130) och en kungörelse (sv. f. nr 131) utfärdats.

225. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt. (196.)

Anmäld den 14 maj 1926, då en förordning i ämnet utfärdats (sv. f. nr 126). Därjämte har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga personer för att inom departementet biträda vid fortsatt utredning av frågan om beskattning av bolags besparade vinstmedel. Sedan de tillkallade sakkunniga avgivit förslag i ämnet, har förslaget remitterats till kammarrätten samt styrelserna för Sveriges industriförbund och svenska bankföreningen.

226. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utförselbevis för spannmål. (197.)

Anmäld den 11 juni 1926. Sedan kommerskollegium och generaltullstyrelsen, efter remiss, avgivit gemensamt utlåtande, hava jämväl lantbruksstyrelsen och järnvägsstyrelsen, efter hörande av styrelsen för svenska järnvägsföreningen, utlåtit sig i ämnet. Ärendet har sedermera ånyo anmälts den 26 juli 1926, då en förordning och en kungörelse utfärdats (sv. f. nr 382 och 383).

227. samma dag, i anledning av väckt motion om sänkning av tullen å delar till automobiler m. m. (198.)

Anmäld den 21 maj 1926, därvid Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium och generaltullstyrelsen att gemensamt avgiva utredning och förslag i det ämne, varom riksdagen uti omförmälda skrivelse hemställt. Sedan ämbetsverken inkommit med utredning och förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

228. den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. i vad rör jordbruksärenden. (170.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 270).

229. den 12 maj, angående de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor. (209.)

Anmäld den 21 maj 1926.

230. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1926—1927 för viss personal inom den civila statsförvaltningen. (210.)

Anmäld den 18 juni 1926, då bland annat en kungörelse i ämnet utfärdats (sv. f. nr 277).

231. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag rörande avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (212.)

Anmäld den 28 maj 1926, då bland annat en förordning utfärdats (sv. f. nr 135.)

232. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1926—1927 för viss personal inom den civila statsförvaltningen, i vad avser pensions- och indragningsstaterna. (217.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 277).

233. den 14 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin ävensom av lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av förstnämnda lag m. m. (231.)

Två lagar i ämnet utfärdade den 4 juni 1926 (sv. f. nr 148 och 149).

234. den 17 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till extra utgifter. (233.)

Anmäld den 28 maj 1926.

235. den 19 maj, angående gynnande av avsättning för de blindas tillverkning vid upphandling för det allmännas behov. (236.)

Sedan statskontoret avgivit infordrat utlåtande, har ärendet överlämnats till ecklesiastikdepartementet.

236. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrade bestämmelser angående ny pension för viss pensionerad icke-ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. (240.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 276).

237. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag om personalindragningar i statsdepartementen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (245.)

Anmäld den 18 juni 1926.

238. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § 2 mom. i förordningen den 22 maj 1925 med föreskrifter angående medgivande i vissa fall av undantag från gällande bestämmelser om inkomst- och förmögenhetsskatt m. m. (265.)

Anmäld den 28 maj 1926, därvid en förordning i ämnet utfärdats (sv. f. nr 132), samt ånyo anmäld den 13 juli 1926, då en kungörelse utfärdats (sv. f. nr 380).

239. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin, m. m. (266.)

Fyra förordningar utfärdade den 11 juni 1926 (sv. f. nr 207—210).

240. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag angående tullsatserna för och restitutionsbeloppen vid återutförsel av kaffe ävensom en i ämnet väckt motion. (275.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 247).

241. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 224 angående vissa ändringar i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa. (277.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 13 juli 1926 (sv. f. nr 373).

242. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter. (278.)

Förordning i ämnet utfärdad den 28 maj 1926 (sv. f. nr 133).

243. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 202 angående vissa ändringar i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxa ävensom en i ämnet väckt motion. (279.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 247).

244. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till tryckningskostnader. (268.)

Anmäld den 4 juni 1926.

245. den 29 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående återbäring av inkomst- och förmögenhetsskatt för nobelstiftelsen. (284.)

Anmäld den 4 juni 1926.

246. samma dag, i anledning av väckt motion om tullfrihet för karbidkväve m. fl. gödningsämnen. (285.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 247).

247. den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. i vad rör pensions- och indragningsstaterna. (319.)

Tre kungörelser i ämnet utfärdade den 18 juni 1926 (sv. f. nr 270—272).

248. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts under punkterna 4, 5, 8 och 9 av elfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer och åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. (320.)

Anmäld den 18 juni 1926.

249. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i bestämmelserna om rätt till pension för tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk, dels ock en i ämnet väckt motion. (321.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 273).

250. den 1 juni, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet. (7 B.)

Anmäld den 29 juni 1926.

251. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1926—1927 för viss personal inom den civila statsförvaltningen i vad rör nionde huvudtiteln. (287.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 18 juni 1926 (sv. f. nr 277).

252. samma dag, i anledning av två i riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925 gjorda anmärkningar. (293.)

Anmäld den 18 juni 1926. Därvid har Kungl. Maj:t bland annat dels anbefallt arméförvaltningen att avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagen anfört i fråga om jämkning i de i kungörelsen den 16 januari 1920 angående upphandling och arbeten för statens behov samt försäljning av staten tillhörig lös egendom förekommande bestämmelserna rörande förskott och betalning för leverans, dels ock bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla en sakkunnig person för verkställande av den utav riksdagen begärda utredningen angående statstjänstemännens innehav av sysslor och annat arbete vid sidan av statstjänsten m. m. Sedan chefen för finansdepartementet, med begagnande av nämnda bemyndigande, tillkallat en person för att inom departementet biträda med vissa förberedande undersökningar i ämnet, har ärendet ånyo anmälts den 10 december 1926, därvid Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla dels två utredningsmän med uppdrag att ej mindre uppgöra förslag till plan för införskaffande av det statistiska material, som för ifrågavarande utrednings verkställande finnes erforderligt, än även, sedan sagda material inkommit och bearbetats, fullfölja utredningsarbetet, dels ock ytterligare en person att såsom särskild sakkunnig i frågor, som röra den statistiska delen av arbetet, deltaga i utredningen. Utredningsmännen hava sedermera tillkallats.

253. samma dag, angående val av tre fullmäktige i riksbanken och av tre suppleanter för riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk. (294.)

Anmäld den 18 juni 1926.

254. samma dag, angående val av två fullmäktige i riksgäldskontoret ävensom av tre suppleanter för fullmäktige i nämnda verk. (298.)
Anmäld den 18 juni 1926.

255. samma dag, angående val av en riksdagens ledamot i styrelsen över riksdagsbiblioteket jämte en suppleant för denne. (302.)
Anmäld den 25 juni 1926.

256. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag till riksdags- och revisionskostnader m. m. (313.)
Anmäld den 11 juni 1926.

257. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag till räntor å statsskulden m. m. (314.)
Anmäld den 11 juni 1926.

258. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag för avbetalning å statsskulden. (315.)
Anmäld den 11 juni 1926.

259. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften. (323.)
Förordning i ämnet utfärdad den 11 juni 1926 (sv. f. nr 205).

260. den 3 juni, angående utredning om de ekonomiska faktorer, som verka bestämmande på den moderna filmverksamheten m. m. (306.)
Ärendet, som i vad det avser frågan om en effektiv beskattning av filmuthyrningsverksamheten överlämnats från ecklesiastikdepartementet, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

261. samma dag, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1926—1927, m. m. (333.)
Anmäld den 4 juni 1926, då bland annat tre förordningar och en kungörelse utfärdats (sv. f. nr 150, 170, 185 och 186).

262. den 5 juni, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (11 B.)
Anmäld den 29 juni 1926.

263. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till bestämmelser angående arvode och ersättning åt viss kontrollpersonal m. m. (326.)
Anmäld den 11 juni 1926, därvid kontrollstyrelsen anbefallts avgiva visst förslag i ämnet. Sedan kontrollstyrelsen avgivit sådant förslag, har den 29 juni 1926 utfärdats en kungörelse (sv. f. nr 317).

264. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om återbetalning av lånemedel. (338.)
Anmäld den 18 juni 1926.

265. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till oförutsedda utgifter. (342.)
Anmäld den 11 juni 1926.

266. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 221 angående överförande till indragningsstat av ordinarie befattningshavare hos riksförsäkringsanstalten m. m. gjorda framställning angående anslag till allmänna indragningsstaten för budgetåret 1926—1927. (352.)
Anmäld den 18 juni 1926.

267. den 7 juni, angående statsregleringen för budgetåret 1926—1927. (353.)
Anmäld den 18 juni 1926.

268. samma dag, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1926—1927. (354.)
Anmäld den 29 juni 1926.

269. den 9 juni, med reglemente för riksgäldskontoret. (334.)
Anmäld den 18 juni 1926.

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

270. den 20 februari 1926, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag av skogsförsäljningsmedel från utskogen Knappåsen till restaurering av Ekshärads församlings kyrkobyggnad. (39.)
Anmäld den 19 mars 1926.

271. den 24 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för vetenskaplig bearbetning av vissa av professor J. G. Andersson hopbragta ostasiatiska arkeologiska samlingar. (52.)
Anmäld den 5 mars 1926.

272. den 3 mars, i anledning av väckt motion om årligt understöd åt f. d. intendenten O. Granberg. (61.)
Anmäld den 19 mars 1926.

273. den 6 mars, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (11 A.)
Anmäld den 18 juni 1926, i vad på ecklesiastikdepartementets åtgärd ankommer.

274. den 9 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag angående lönereglering för vissa professorer m. fl. (79.)
Anmäld den 28 maj 1926.

275. den 10 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från klockarbostället i Västerlövsta församling m. m. (72.)
Kungl. Maj:t har, sedan kyrkomötets yttrande inhämtats, den 23 december 1926 avgjort ärendet.

276. den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. (76.)
Anmäld den 18 juni 1926.

277. den 23 mars, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till folkskoleseminarierna. (104.)

Anmäld den 31 mars 1926.

278. samma dag, i anledning av riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925. (107.)

Skrivelsen har, i vad den avser kontrollen över domkapitlens medelsförvaltning, den 30 april 1926 remitterats till riksräkenskapsverket, som ännu icke avgivit yttrande i ärendet.

279. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping. (111.)

Anmäld den 18 juni och den 30 juli 1926.

280. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny- och ombyggnader vid den Skytteanska lappfolkskolan i Tärna. (112.)

Anmäld den 31 mars 1926.

281. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från klockarbostället i Örkelljunga församling. (133.)

Kungl. Maj:t har, sedan kyrkomötets yttrande inhämtats, den 23 december 1926 avgjort ärendet.

282. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av till ecklesiastikt ändamål anslagen jord. (140.)

Kungl. Maj:t har den 21 maj 1926 avgjort ärendet och därvid utfärdat en lag och två kungörelser i ämnet (sv. f. nr 104—106).

283. den 16 april, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (148.)

Kungl. Maj:t har den 18 juni 1926 avgjort de i ifrågavarande skrivelse upptagna, på ecklesiastikdepartementets föredragning ankommande ärendena.

284. samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer. (149.)

Kungl. Maj:t har den 18 juni 1926 avgjort det i ifrågavarande skrivelse upptagna, på ecklesiastikdepartementets föredragning ankommande ärendet.

285. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av 19 § i lagen den 9 december 1910 (nr 141 sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning. (153.)

Kungl. Maj:t har, sedan kyrkomötets yttrande inhämtats, den 17 december 1926 avgjort ärendet och därvid utfärdat en lag i ämnet (sv. f. nr 531).

286. den 20 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till fonden för räntefria studielån. (156.)

Anmäld den 7 maj 1926.

287. den 27 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i planen för tillbyggnadsarbeten vid kungl. biblioteket. (165.)

Anmäld den 30 april 1926.

288. den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till kyrkliga ändamål. (190.)

Kungl. Maj:t har den 28 maj 1926 avgjort de uti ifrågavarande skrivelse omförmälda frågor.

289. den 8 maj, i anledning av väckta motioner om överlåtelse till Kalmar stad av vissa delar av den för högre allmänna läroverket därstädes använda fastigheten. (178.)

Skrivelsen den 2 juli 1926 anmäld och remitterad till skolöverstyrelsen, som ännu icke inkommit med yttrande.

290. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till akademien för de fria konsterna. (202.)

Anmäld den 28 maj 1926.

291. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till de allmänna läroverken jämte en i ämnet väckt motion. (203.)

Anmäld den 28 maj och den 18 juni 1926.

292. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående forskarstipendier för docenter vid universiteten och karolinska institutet. (204.)

Skrivelsen den 21 maj 1926 anmäld och remitterad till kanslersämbetet för rikets universitet, som ännu icke inkommit med yttrande.

293. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för undervisning i slöjd åt vid vissa sjukvårdsanstalter intagna barn i skolåldern. (206.)

Kungl. Maj:t har den 18 juni 1926 avgjort ärendet och därvid utfärdat en kungörelse i ämnet (sv. f. nr 311).

294. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en baltisk-geodetisk kommission m. m. (207.)

Anmäld den 28 maj 1926.

295. samma dag, i anledning av väckt motion om höjning av dagtraktamentena till kyrkomötets ledamöter. (216.)

Kungl. Maj:t har den 28 maj 1926 avgjort ärendet och därvid utfärdat en kungörelse i ämnet (sv. f. nr 151).

296. den 14 maj, i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar, dels ock åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner. (8 A.)

Kungl. Maj:t har den 28 maj, den 4, den 11, den 18 och den 25 juni, den 23 juli, den 3 och den 23 september samt den 7 oktober 1926 avgjort skilda delar av ärendet och därvid utfärdat den 28 maj sex kungörelser (sv. f. nr 139—143, 153), den 4 juni en kungörelse (sv. f. nr 155) samt den 18 juni sjutton kungörelser (sv. f. nr 290, 295—310).

Dock äro nedannämnda punkter ännu icke slutbehandlade:

Punkten 117 angående bidrag till täckande av utgifter, som skola bestridas av ljus- och vedkassan vid allmänt läroverk.

Anmäld den 28 maj 1926, därvid Kungl. Maj:t anbefallde skolöverstyrelsen att, därest överstyrelsen funne sig böra tillstyrka bidrag från ifrågavarande anslag åt läroverk för höstterminen 1926, till Kungl. Maj:t inkomma med för-

slag i sådant hänseende. Genom beslut den 22 oktober 1926 har Kungl. Maj:t utdelat dylika bidrag för höstterminen 1926 och därvid tillika anbefallt överstyrelsen att, därest statsbidrag ansåges böra utgå beträffande vårterminen 1927, före den 1 maj 1927 till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande och förslag i ämnet.

Punkten 123 angående det ordinarie reservationsanslaget till privatläroverk.

Genom beslut den 28 maj 1926 anbefallde Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att efter verkställd närmare utredning senast den 1 oktober 1926 till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de åtgärder, som borde vidtagas för åstadkommande av inskränkning i antalet vid högre lärarinneseminarium utbildade lärarinnor.

Sedan skolöverstyrelsen inkommit med nämnda utredning, är frågan numera beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Punkten 201 angående vissa kostnader för utdelning m. m. av statens räntefria studielån.

Anmäld den 28 maj 1926, därvid Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles meddela beslut i fråga om anvisande av medel från ifrågavarande anslag.

Punkten 206 angående gratifikationer åt inspektörerna för gymnastikundervisningen vid vissa skolor.

Anmäld den 28 maj 1926, därvid Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles på förslag, som skolöverstyrelsen skulle hava att i samråd med direktionen över gymnastiska centralinstitutet avgiva efter utgången av år 1926, meddela beslut angående utdelande av gratifikationer från omförmälda anslag.

297. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring åt nordiska museets personal. (221.)

Anmäld den 18 juni 1926.

298. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för tillfällig löneförbättring under ecklesiastikåret 1926—1927 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster. (222.)

Kungl. Maj:t har den 18 juni 1926 avgjort ärendet och därvid utfärdat en kungörelse i ämnet (sv. f. nr 289).

299. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1926—1927 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritilöner. (223.)

Kungl. Maj:t har den 18 juni 1926 avgjort ärendet och därvid utfärdat två kungörelser i ämnet (sv. f. nr 287 och 288).

300. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från inbetalning till kyrkofonden av vissa för avlöning åt extra ordinarie präster i Stockholm utbekomna medel. (224.)

Kungl. Maj:t har, sedan kyrkomötets yttrande inhämtats, den 5 november 1926 avgjort ärendet.

301. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet m. m. (225.)

Skrivelsen anmäld den 18 juni 1926, varvid Kungl. Maj:t bemyndigat chefen

för ecklesiastikdepartementet att tillkalla en sakkunnig för att inom departementet biträda vid utarbetande av förslag till ändringar i universitetsstatuterna m. fl. stadgar, i vad avser det akademiska befordringsväsendet. Den på grund härav den 30 juni 1926 tillkallade sakkunnige har ännu icke slutfört det honom anförtrodda uppdraget.

302. samma dag, i anledning av två inom riksdagen väckta motioner angående anslag till anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen. (229.)

Skrivelsen den 21 maj 1926 anmäld och remitterad till skolöverstyrelsen, som den 18 november 1926 inkommit med yttrande i ämnet. Därefter har skrivelsen ånyo den 29 november 1926 remitterats till skolöverstyrelsen för avgivande av förnyat yttrande. Sedan jämväl detta yttrande den 4 december 1926 inkommit till Kungl. Maj:t, är skrivelsen numera beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

303. den 17 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om vissa ändringar i förordningen den 5 maj 1882 angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg. (237.)

Kungl. Maj:t har den 4 juni 1926 avgjort ärendet och därvid utfärdat en lag i ämnet (sv. f. nr 154).

304. den 19 maj, angående gynnande av avsättning för de blindas tillverkning vid upphandling för det allmännas behov. (236.)

Skrivelsen den 7 oktober 1926 remitterad till skolöverstyrelsen, som ännu icke inkommit med utlåtande.

305. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser i fråga om den stärbhus efter präst tillförsäkrade förmånen av tjänst- och nådår m. m. (244.)

Kungl. Maj:t har, sedan kyrkomötets yttrande inhämtats, den 17 december 1926 avgjort ärendet och därvid utfärdat två lagar och fyra kungörelser i ämnet ävensom förnyat reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa (sv. f. nr 524—530).

306. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inordnande i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. under ändrat namn av statens pensionsanstalt av vissa grupper av befattningshavare jämte i ämnet väckta motioner. (260.)

Kungl. Maj:t har den 18 juni 1926 avgjort ärendet och därvid utfärdat två kungörelser i ämnet (sv. f. nr 350 och 351).

307. den 27 maj, i anledning av väckt motion om anslag till allmänna fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor. (272.)

Anmäld den 29 juni 1926.

308. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för vissa befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig tjänstgöring vid drottning Sofias stiftelse. (273.)

Anmäld den 11 juni 1926.

309. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar angående åtgärder till nykterhetens främjande jämte åtskilliga i ämnet väckta motioner. (274.)

Anmäld den 11 juni 1926.

310. den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord. (322.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

311. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt. (329.)

Sedan Kungl. Maj:t i skrivelse till kyrkomötet, nr 6, förklarat sig vilja inhämta dess yttrande i frågan, har kyrkomötet i skrivelse den 28 oktober 1926 för sin del godkänt ifrågavarande lagförslag. Efter det kammarkollegium och lantmäteristyrelsen var för sig avgivit utlåtande över upprättat förslag till tillämpningsföreskrifter till lagförslaget, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

312. den 3 juni, angående beredande av en tryggare ställning i rättsligt hänseende åt biträdande lärare vid folkskolor och lärare vid mindre folkskolor. (305.)

Den 18 juni 1926 anmäld och remitterad till skolöverstyrelsen, som ännu icke inkommit med yttrande i ämnet.

313. samma dag, angående utredning om de ekonomiska faktorer, som verka bestämmande på den moderna filmverksamheten m. m. (306.)

Anmäld den 29 juni 1926, därvid Kungl. Maj:t anbefallde skolöverstyrelsen att gemensamt med statens biografbyrå utreda, huruvida och på vad sätt statsmakterna kunde och borde understödja användandet av bildningsfilm, samt att därefter till Kungl. Maj:t inkomma med nämnda utredning ävensom med de förslag, vartill densamma kunde giva anledning. Samtidigt förordnade Kungl. Maj:t, att riksdagens ifrågavarande skrivelse i övrigt skulle överlämnas till finansdepartementet för den åtgärd, vartill densamma kunde anses böra föranleda.

314. den 5 juni, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8 B.)

Anmäld den 29 juni 1926.

315. samma dag, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (11 B.)

Anmäld den 18 juni 1926, i vad på ecklesiastikdepartementets åtgärd ankommer.

316. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställning angående anslaget till tryckningskostnader. (328.)

Anmäld den 18 juni 1926.

317. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 216 angående ändringsarbeten å serafimerlasarettet m. m. (345.)

Kungl. Maj:t har den 20 augusti 1926 från Stockholms stadsfullmäktige och Stockholms läns landsting inhämtat yttranden, huruvida de var för sig äro villiga bidraga till de ifrågasatta ändringsarbetena å nuvarande serafimerlasarettet enligt vissa närmare angivna grunder. Från landstinget har det sålunda infordrade utlåtandet numera inkommit men däremot icke från Stockholms stadsfullmäktige.

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

318. den 9 mars 1926, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner. (75.)

Den 19 mars 1926 i statsrådet anmäld — med undantag för de under punkterna 3, 9 och 11 omförmälda ärenden — därvid utfärdades kungörelse (sv. f. nr 54) samt fattades i övrigt erforderliga beslut. Vidkommande riksdagens under punkt 22 begärda utredning rörande lämpligaste sättet för understödjande av ofullständiga jordbruk uppdrogs verkställandet av sådan utredning åt 1925 års kolonisationssakkunniga, som den 18 oktober 1926 avgivit betänkande i ämnet (st. off. utr. 1926: 21). Häröver hava remissutlåtanden infordrats från ett flertal myndigheter. Ärendena under punkterna 3 och 11 anmäldes respektive den 18 juni och den 16 april 1926, därvid föreskrifter meddelades vederbörande. Ärendet under punkten 9 är på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

319. den 10 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 25 angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar. (65.)

Den 19 mars och den 14 maj 1926 i statsrådet anmäld, därvid erforderliga beslut i ämnet fattades.

320. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för G. Karlsson från erläggande av viss del av köpeskillingen för $^3/_4$ mantal Fylleryd i Kronobergs län. (66.)

Den 19 mars 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

321. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för A. Forsgren från viss skadeståndsskyldighet. (67.)

Den 19 mars 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

322. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark. (69.)

Den 19 mars 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande (sv. f. nr 59).

323. samma dag, i anledning av väckta motioner angående styckning och försäljning av kronoegendomar. (70.)

Den 19 mars 1926 anmäld i statsrådet, därvid beslöts remiss till domänstyrelsen och 1925 års kolonisationssakkunniga. Sedan utlåtanden därifrån inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 30 april 1926, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt domänstyrelsen att låta verkställa utredning om under domänstyrelsens vård ställda kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk ävensom bemyndigade styrelsen att tillkalla högst tre sakkunniga personer att inom styrelsen biträda med utredningen.

324. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad disposition av Kinna & Örby egnahemsförening u. p. a. för 1925 beviljat lån från egnahemslånefonden. (71.)

Anmäld i statsrådet den 19 mars 1926, därvid föreskrift meddelades vederbörande.

325. samma dag, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för kapitalökning för budgetåret 1926—1927 i vad angår jordbruksärenden. (87.)

Den 19 mars 1926 i statsrådet anmäld, därvid utfärdades kungörelse angående utlämnande av förlagslån från jordförmedlingsfonden (sv. f. nr 55) samt meddelades i övrigt erforderlig föreskrift.

326. den 23 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till kraftledningslånefonden m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (106.)

Anmäld i statsrådet den 16 april 1926, därvid vattenfallsstyrelsen anbefalldes avgiva utlåtande över riksdagens hemställan om utredning rörande åstadkommande genom statens medverkan av en elektrifiering av Öland ävensom meddelades i övrigt erforderliga beslut. Sedan det begärda utlåtandet numera inkommit, är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

327. den 8 april, angående obligatorisk märkning av ägg, som införas till Sverige. (116.)

Den 23 april 1926 anmäld i statsrådet, därvid generaltullstyrelsen anbefalldes avgiva förslag till bestämmelser i ämnet. Sedan dylikt förslag inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 10 augusti 1926, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 404).

328. den 14 april, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner. (117.)

Anmäld i statsrådet den 30 april samt den 4, den 18, den 25 och den 29 juni 1926, därvid erforderliga beslut fattades. Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1926 innefattade bland annat utfärdande av fem kungörelser (sv. f. nr 279, 280, 356—358).

329. samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till befrämjande av export av hästar till Sovjet-Ryssland m. m. (132.)

Den 7 maj 1926 i statsrådet anmäld, därvid uppdrogs åt Sveriges lantbrukskonsulent i Estland, Lettland, Littauen och Polen, agronomen E. F. W. Silfverhjelm, att snarast möjligt avresa till Moskwa för att därstädes undersöka, huruvida utsikter och möjligheter förefunnes för någon mera omfattande export av hästar från Sverige till Ryssland samt de betalningsvillkor m. m., som därifrån kunde erbjudas, ävensom att därom till Kungl. Maj:t avgiva yttrande. Sedan sådant yttrande inkommit, hava lantbruksstyrelsen och kommerskollegium anbefallts att i ärendet avgiva utlåtande.

330. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av kronans jordbruksdomäner. (141.)

Den 18 juni 1926 i statsrådet anmäld, därvid två kungörelser utfärdades (sv. f. nr 261 och 262).

331. den 16 april, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (148.)

Den 4 juni 1926 i statsrådet anmäld till den del skrivelsen tillhörde jord-

bruksdepartementets handläggning (punkterna 55—59) och föreskrift meddelad vederbörande.

332. samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer. (149.)

Den 4 juni 1926 i statsrådet anmäld till den del skrivelsen tillhörde jordbruksdepartementets handläggning (punkterna 21 och 22) och föreskrift meddelad vederbörande.

333. den 20 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upplåtelse under åborätt av viss jord m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (162.)

Den 30 april 1926 i statsrådet anmäld, därvid beslöts remiss till lagrådet. Sedan yttrande därifrån inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 4 juni 1926, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 189). Samtidigt förordnades, att riksdagsskrivelsen i vad densamma avsåge utredning, huruvida och i vilken omfattning genom lagstiftningsåtgärder kunde beredas möjlighet till försäljning av jord i allmän ägo under villkor att bland annat syftet med upplåtelsen behörigen tryggades, skulle överlämnas till justitiedepartementet för handläggning. Närmare bestämmelser rörande tillämpning av nämnda lag m. m. hava av Kungl. Maj:t utfärdats den 17 december 1926. (Jfr skrivelsen under punkt 365 här nedan.)

334. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av ytterligare medel för avveckling av bränslekommissionens verksamhet. (173.)

Den 7 maj 1926 i statsrådet anmäld, därvid erforderligt beslut i ämnet fattades.

335. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 131 till riksdagen angående företagande av laga skiften enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län. (180.)

Den 23 juli 1926 i statsrådet anmäld, därvid erforderliga föreskrifter i ämnet meddelades.

336. den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av villkoren för lån från Norrbottens nybyggeslånefond m. m. (123.)

Den 11 juni 1926 i statsrådet anmäld, därvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 250) samt fattades i övrigt erforderliga beslut i ämnet.

337. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 135 angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar. (131.)

Den 21 maj 1926 i statsrådet anmäld, därvid erforderliga beslut fattades.

338. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare i vad rör jordbruksärenden. (169.)

Den 4 juni 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

339. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. i vad rör jordbruksärenden. (170.)

Skrivelsen har överlämnats till finansdepartementet.

340. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i villkoren för lån från norrländska nyodlingsfonden. (171.)

Den 11 juni 1926 i statsrådet anmäld, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 204).

341. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till stationerande av bevakningsfartyg vid rikets kuster för åstadkommande av ordning och skydd vid fiskets bedrivande. (172.)

Den 22 oktober 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

342. samma dag, i anledning av väckta motioner angående befrämjande av utdikning av för skogsbörd tjänliga försumpade skogsmarker m. m. (174.)

Sedan jämlikt Kungl. Maj:ts den 23 september 1926 chefen för jordbruksdepartementet givna bemyndigande sakkunniga tillkallats för att inom nämnda departement verkställa utredning, huruvida och på vad sätt staten borde, utöver vad nu äger rum, lämna bidrag för utdikning av sådana enskilda tillhöriga försumpade marker, som kunna göras tjänliga för skogsbörd, har betänkande i ämnet avgivits den 26 november 1926 (st. off. utr. 1926 : 29), vilket för yttrande remitterats till ett flertal myndigheter.

343. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond. (175.)

Den 21 maj, den 23 oktober och den 3 december 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

344. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 102 angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar. (176.)

Avgjord i statsrådet den 21 maj 1926 utom vad angår frågan om försäljning av det under punkten 13 omförmälda område om 5,48 hektar av kronoegendomen 1 mantal Istrum nr 1 Storegård i Skaraborgs län, rörande vilken fråga domänstyrelsen anbefallts inkomma med utlåtande.

345. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa områden av Norra Vedbo häradsallmänning i Jönköpings län. (177.)

Den 21 maj 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

346. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inflyttande av den med avseende å laxfisket i Mörrumsån fastställda fredningslinjen närmare åns utlopp i Mörrumsbukten. (181.)

Den 11 juni 1926 i statsrådet anmäld, därvid domänstyrelsen anbefallts föranstalta om utredning i ärendet samt att därmed ävensom med förslag till inlösen av vissa laxfisken och laxfiskerättigheter till Kungl. Maj:t inkomma.

347. samma dag, i anledning av väckt motion angående ordnandet av den högre lantbruksundervisningen. (182.)

Jämlikt den 30 september 1926 chefen för jordbruksdepartementet givet bemyndigande hava sakkunniga tillkallats för att inom departementet skyndsamt

verkställa allsidig utredning rörande lämpligaste sättet för ordnande av den högre lantbruksundervisningen.

348. den 12 maj, i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar dels ock åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner. (9 A.)

I sin huvudsakliga del i statsrådet anmäld den 4 juni 1926, därvid erforderliga beslut fattades. I återstående delar har skrivelsen anmälts den 14 maj, den 11, den 18 och den 25 juni, den 30 juli samt den 29 oktober 1926, därvid föreskrifter meddelades vederbörande. Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1926 innefattade bland annat utfärdandet av fyra kungörelser (sv. f. nr 260, 312—314).

349. samma dag, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställningar. (215.)

Den 4 juni och den 30 december 1926 i statsrådet anmäld, därvid erforderliga beslut i ämnet fattades.

350. den 19 maj, i anledning av väckt motion angående lagbestämmelser rörande handeln med utsädesvaror. (243.)

Sedan i ärendet infordrade yttranden inkommit från lantbruksstyrelsen och från hushållningssällskapens år 1926 församlade ombud, har ärendet remitterats till kommerskollegium.

351. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av maximivärdet för jordbrukslägenheter vid lån ur egnahemslånefonden. (252.)

Den 29 juni 1926 i statsrådet anmäld, därvid utfärdades kungörelse i ämnet (sv. f. nr 359).

352. samma dag, i anledning av väckt motion om ersättning åt jägmästaren W. Fellenius för kostnader och utlägg vid uppförande av jägmästarebostad i Dorotea. (253.)

Den 4 juni 1926 i statsrådet anmäld, därvid Kungl. Maj:t, med godkännande av riksdagens beslut, meddelade vederbörande erforderlig föreskrift.

353. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängd giltighetstid av avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket. (254.)

Den 11 juni 1926 i statsrådet anmäld, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 256).

354. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i de till jordbruksdepartementet hörande ämbetsverk och kårer. (255.)

Den 4 juni 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

355. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fiskerätt m. m. i vissa kronan förbehållna, ovan odlingsgränsen belägna vattenområden i Västerbottens län samt i ärendet väckta motioner. (257.)

Skrivelsen har överlämnats till justitiedepartementet.

356. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställning angående ordinarie reservationsanslaget till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter. (258.)

Den 11 juni 1926 i statsrådet anmäld, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 255) samt meddelades i övrigt erforderliga föreskrifter.

357. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av en statsunderstödd, frivillig försäkring mot smittsamma husdjurssjukdomar m. m. (259.)

Den 26 juli 1926 i statsrådet anmäld, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 389) samt meddelades i övrigt erforderlig föreskrift.

358. den 26 maj, i anledning av väckt motion angående åtgärder för främjandet av småbruksundervisningen. (263.)

Ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

359. den 1 juni, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet. (9 B.)

Den 16 juli 1926 i statsrådet anmäld och skrivelsens innehåll meddelad vederbörande till kännedom.

360. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statens understödsverksamhet till främjande av avdikning av viss mark jämte i ämnet väckta motioner. (261.)

Den 11 juni 1926 i statsrådet anmäld, därvid kungörelser i ämnet utfärdades (sv. f. nr 257 och 258) samt meddelades i övrigt erforderlig föreskrift.

361. samma dag, i anledning av väckt motion angående prövning av inom landet odlade rotfruktssorters odlings- och fodervärde m. m. (264.)

Ärendet har remitterats till vissa myndigheter. Samtliga yttranden hava ännu icke inkommit.

362. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, gjorda framställning om anslag till tryckningskostnader. (286.)

Den 11 juni 1926 i statsrådet anmäld och föreskrift meddelad vederbörande.

363. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1926—1927 för viss personal inom den civila statsförvaltningen i vad rör nionde huvudtiteln. (287.)

Skrivelsen har överlämnats till finansdepartementet.

364. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upplåtelse under åborätt av viss jord m. m., så vitt angår förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. i skogsvårdslagen den 15 juni 1923. (289.)

Lag i ämnet utfärdad den 4 juni 1926 (sv. f. nr 190).

365. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande tillämpningen av föreslagen lag om upplåtelse under åborätt av viss jord. (290.)

Sedan domänstyrelsen inkommit med infordrat förslag, har Kungl. Maj:t den 17 december 1926 utfärdat författningar i ämnet (sv. f. nr 509—515). (Jfr skrivelsen under punkt 333 här ovan.)

366. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag om personalindragningar i statsdepartementen m. m., i vad rör jordbruksdepartementet. (291.)

Den 11 juni 1926 i statsrådet anmäld, i vad avser avdelning I, därvid förordnades om handläggning inom finansdepartementet, på vars föredragning den 18 juni 1926 vissa föreskrifter meddelades. Sistnämnda dag på jordbruksdepartementets föredragning ånyo anmäld i återstående del och erforderliga föreskrifter meddelade vederbörande.

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

367. den 6 februari 1926, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift. (13.)

Anmäld den 26 februari 1926, därvid förordning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 46).

368. den 6 mars, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (11 A.)

Anmäld den 30 april 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

369. den 10 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord. (68.)

Anmäld den 19 mars 1926, därvid skrivelse avläts till kommerskollegium och domänstyrelsen.

370. samma dag, i anledning av väckt motion om befrielse för lotskaptenen B. Östrand och lotsen K. G. Holmberg från utgivande av visst genom utslag av regeringsrätten till återbetalning fastställt belopp. (83.)

Anmäld den 26 mars 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

371. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående visst ägoutbyte mellan kronan och Nitroglycerinaktiebolaget. (138.)

Anmäld den 30 april 1926, därvid skrivelse avläts till domänstyrelsen.

372. den 16 april, i anledning av vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1926—1927 under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet. (10 A.)

Anmäld den 21 maj 1926, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

373. samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (148.)

Anmäld den 4 juni 1926, därvid skrivelse avläts till statskontoret.

374. den 20 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande av lån till Aktiebolaget Svenska Amerikalinjen för anskaffande av fartyg till uppehållande av bolagets regelbundna ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Amerikas förenta stater. (158.)

Anmäld den 30 april 1926, därvid förberedande åtgärder i ämnet beslötos.

375. den 12 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg (sjöarbetstidslag), dels ock i ämnet väckta motioner. (220.)

Anmäld dels den 28 maj 1926, därvid kommerskollegium anbefalldes verkställa vissa utredningar, dels ock den 13 juli 1926, därvid ej mindre lag om arbets-

tiden å svenska fartyg än även förordning med närmare föreskrifter rörande tillämpningen av nämnda lag utfärdades (sv. f. nr 398 och 399).

376. den 17 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i de till handelsdepartementet hörande ämbetsverk och kårer. (232.)

Anmäld den 28 maj 1926, därvid skrivelse avläts till statskontoret.

377. den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställningar rörande anslag till kommerskollegium och navigationsskolorna. (234.)

Anmäld den 28 maj 1926, därvid skrivelser avlätos till kommerskollegium och statskontoret.

378. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag om personalindragningar i statsdepartementen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (245.)

Anmäld den 18 juni 1926, därvid skrivelse avläts till statskontoret.

379. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor. (256.)

Anmäld den 4 juni 1926, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 166).

380. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Tyska riket avslutad handels- och sjöfartstraktat. (276.)

Skrivelsen har i och för vidtagande av åtgärder för traktatens ratificering överlämnats till utrikesdepartementet.

381. den 27 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till tryckningskostnader. (269.)

Anmäld den 11 juni 1926, därvid skrivelse avläts till statskontoret.

382. den 29 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statens övertagande av vissa fordringar hos svenska stenkolsaktiebolaget Spetsbergen m. m. (282.)

Anmäld den 18 juni 1926, därvid förberedande åtgärder i ämnet beslötos.

383. den 1 juni, angående regleringen för budgetåret 1926—1927 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet. (10 B.)

Anmäld den 25 juni 1926, därvid skrivelse avläts till statskontoret.

384. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av § 7 mom. 2 och § 8 i förordningen den 18 juni 1864 (nr 41 sid. 1) angående utvidgad näringsfrihet. (330.)

Anmäld den 11 juni 1926, därvid förordning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 211).

385. den 5 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till lag om återförsäkringskassor m. m., med förslag till lag angående ändrad lydelse av 55 § i lagen den 13 maj 1921 om ackordsförhandling utan konkurs och med förslag till lag angående ändrad lydelse av 261 och 265 §§ i lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse. (349.)

Anmäld den 18 juni 1926, därvid lag i sistberörda ämne utfärdades (sv. f. nr 219).

Bilaga III.

Särskild förteckning

över sådana i förteckningen under bilaga II här ovan upptagna ärenden, som vid utgången av år 1926 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

9. den 3 mars 1926, i anledning av väckt motion om ändring i 12 § lagen om rätt till litterära och musikaliska verk. (62.)
11. den 9 mars, i anledning av väckt motion om obligatorisk kontroll över förvaltningen av medel, som donerats eller anslagits för visst ändamål. (77.)
20. den 20 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upplåtelse under åborätt av viss jord m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (162.)
25. den 12 maj, angående utredning i fråga om meddelande av viss föreskrift rörande kastration av husdjur. (214.)
29. den 21 maj, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande tillstånd till elektrisk starkströmsanläggning, erforderlig för elektrisk järn- eller spårväg. (249.)
38. den 5 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om delning av jord å landet m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (331.)

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

46. den 16 mars 1926, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående framdragande över svenskt område av väg från Kveli i Norge över Skogen till Tunsjö, jämväl i Norge. (93.)
51. den 30 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till den internationella luftfartskonventionen. (168.)

3. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

85. den 24 februari 1926, i anledning av väckta motioner om ändring i 58 § första stycket lagen om val till riksdagen m. m. (44.)

88. den 17 mars, i anledning av dels vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1926—1927 under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet, dels ock vissa beträffande samma huvudtitel väckta motioner. (5 A.)

89. den 23 mars, i anledning av riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925. (107.)

92. den 14 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av tomter till egnahemsbyggnader från det till Strängnäs hospital anslagna förra biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 i Strängnäs socken. (137.)

95. den 30 april, i anledning av väckta motioner om lagstiftning angående obligatorisk skiljedom i vissa arbetstvister m. m. (167.)

108. den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till skyddsuppfostran m. m. (235.)

111. den 21 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa beslut, som fattats av den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1925. (247.)

125. den 5 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 109 med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m., nr 110 med förslag till förordning om ändrad lydelse av vissa delar av förordningen den 31 mars 1922 angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., nr 155 angående lån till organisationskostnader m. m. för en ny riksförsäkringsanstalt samt nr 221 angående överförande till indragningsstat av ordinarie befattningshavare hos riksförsäkringsanstalten m. m. jämte i förevarande ärenden väckta motioner. (346.)

126. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående moderskapsunderstöd åt kvinnor i visst industriellt arbete jämte i ärendet väckta motioner. (347.)

127. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts propositioner angående anslag till sjukkasseväsendets befrämjande samt med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor dels ock i ämnet väckta motioner. (348.)

4. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

143. den 23 mars 1926, i anledning av riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925. (107.)

149. den 13 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av viss del av statslån till Väderstad—Skänninge—Bränninge järnvägsaktiebolag. (128.)

155. den 23 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående låneunderstöd åt Ostkustbanans aktiebolag. (160.)

161. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel jämte i ämnet väckta motioner. (211.)

166. den 21 maj, i anledning av väckta motioner om skyldighet för järnväg att inhägna sitt område. (251.)

167. den 26 maj, i anledning av väckta motioner angående ändringar i väglagen. (262.)

172. den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. (318.)

175. den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för anläggning av tillfartsvägar till inlandsbanan. (309.)

177. den 5 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsunderstöd ur fonden för bibanor i vissa delar av riket till Åmål—Årjängs järnvägsaktiebolag för utförande av ett hamnspår. (307.)

5. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

210. den 23 mars 1926, i anledning av riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925. (107.)

221. den 20 april, i anledning av väckt motion om avveckling av fullmäktigesystemet inom statsförvaltningen och de affärsdrivande verken. (154.)

225. den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt. (196.)

227. samma dag, i anledning av väckt motion om sänkning av tullen å delar till automobiler m. m. (198.)

252. den 1 juni, i anledning av två i riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925 gjorda anmärkningar. (293.)

260. den 3 juni, angående utredning om de ekonomiska faktorer, som verka bestämmande på den moderna filmverksamheten m. m. (306.)

6. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

278. den 23 mars 1926, i anledning av riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925. (107.)

289. den 8 maj, i anledning av väckta motioner om överlåtelse till Kalmar stad av vissa delar av den för högre allmänna läroverket därstädes använda fastigheten. (178.)

292. den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående forskarstipendier för docenter vid universiteten och karolinska institutet. (204.)

296. den 14 maj, i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar, dels ock åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner. (8 A.)

301. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet m. m. (225.)

302. samma dag, i anledning av två inom riksdagen väckta motioner angående anslag till anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen. (229.)

304. den 19 maj, angående gynnande av avsättning för de blindas tillverkning vid upphandling för det allmännas behov. (236.)

310. den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord. (322.)

311. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt. (329.)

312. den 3 juni, angående beredande av en tryggare ställning i rättsligt hänseende åt biträdande lärare vid folkskolor och lärare vid mindre folkskolor. (305.)

313. samma dag, angående utredning om de ekonomiska faktorer, som verka bestämmande på den moderna filmverksamheten m. m. (306.)

317. den 5 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 216 angående ändringsarbeten å serafimerlasarettet m. m. (345.)

7. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

318. den 9 mars 1926, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner. (75.)

323. den 10 mars, i anledning av väckta motioner angående styckning och försäljning av kronoegendomar. (70.)

326. den 23 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till kraftledningslånefonden m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (106.)

329. den 14 april, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till befrämjande av export av hästar till Sovjet-Ryssland m. m. (132.)

342. den 8 maj, i anledning av väckta motioner angående befrämjande av utdikning av för skogsbörd tjänliga försumpade skogsmarker m. m. (174.)

344. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 102 angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar. (176.)

346. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inflyttande av den med avseende å laxfisket i Mörrumsån fastställda fredningslinjen närmare åns utlopp i Mörrumsbukten. (181.)

347. samma dag, i anledning av väckt motion angående ordnandet av den högre lantbruksundervisningen. (182.)

350. den 19 maj, i anledning av väckt motion angående lagbestämmelser rörande handeln med utsädesvaror. (243.)

358. den 26 maj, i anledning av väckt motion angående åtgärder för främjandet av småbruksundervisningen. (263.)

361. den 1 juni, i anledning av väckt motion angående prövning av inom landet odlade rotfruktssorters odlings- och fodervärde m. m. (264.)

8. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

374. den 20 april 1926, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande av lån till Aktiebolaget Svenska Amerikalinjen för anskaffande av fartyg till uppehållande av bolagets regelbundna ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Amerikas förenta stater. (158.)

382. den 29 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statens övertagande av vissa fordringar hos svenska stenkolsaktiebolaget Spetsbergen m. m. (282.)

Bilaga IV.

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1926 men vid samma års början varit i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgift om den behandling, dessa ärenden undergått under år 1926.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 26 april 1902, angående allmänna bestämmelser, avseende skydd för djur vid deras transporterande. (48.)

Kungl. Maj:t har den 10 december 1926, med hänsyn till vissa i järnvägstrafikstadgan den 12 juni 1925 (nr 348) meddelade föreskrifter i ämnet, funnit skrivelsen icke till ytterligare åtgärd föranleda.

2. den 8 maj 1902, angående offentliga revisorer. (83.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 4 mars 1903, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser rörande bokföringsskyldighet. (20.)

Ett i ärendet upprättat lagförslag har den 26 mars 1926 remitterats till lagrådet för yttrande.

4. den 6 maj 1905, i anledning av väckt motion angående lagbestämmelser i syfte att bereda innehavare av förlagsinteckning större trygghet mot förlust i de fall, då rörelsen överlåtes å annan person eller flyttas från ort till annan. (117.)

Sedan vissa myndigheter och sammanslutningar avgivit infordrade utlåtanden i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 2 maj 1906, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande av förslag till lag om dödande av bortkomna handlingar. (97.)

Proposition i ämnet kommer att avlåtas till 1927 års riksdag.

6. den 13 maj 1909, angående bestämmelser mot onödigt plågande av husdjur vid slakt. (152.)

Ärendet är föremål för behandling inom departementet.

7. den 1 maj 1912, angående utredning om fängelseläkares kompetens i rättspsykiatriskt avseende. (81.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 7 juni 1917, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 26 mom. c) riksdagsordningen. (280.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 11 juni 1917, angående utredning om indragning till statsverket av allmänna åklagare och beslagare tillkommande andelar i böter och beslagtagen egendom m. m. (286.)

Ett i ärendet upprättat lagförslag har den 30 april 1926 remitterats till lagrådet för yttrande.

10. den 8 mars 1918, i anledning av väckt motion angående revision av lagen om skiljemän. (55.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 11 februari 1919, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av mera betryggande skydd för får på betesmark mot kringströvande okynneshund m. m. (14.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 7 maj 1919, angående åstadkommande av utredning till förhindrande av spel om penningars värde. (178.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 4 maj 1920, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av §§ 72 och 75 riksdagsordningen. (190.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. den 5 maj 1920, i anledning av väckta motioner om revision av gällande lagbestämmelser emot fylleri och dryckenskap. (204.)

Ett av särskilda sakkunniga utarbetat betänkande i ärendet har den 22 oktober 1926 remitterats till vissa myndigheter för yttrande.

15. den 2 juni 1920, i anledning av väckt motion om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av samarbete mellan Sverige och Finland i fråga om rättegångsordningen m. m. (312.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 15 juni 1920, i anledning av väckta motioner om ändring av § 26 regeringsformen. (395.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 18 juni 1920, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 31 regeringsformen. (461.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 9 april 1921, angående förändring av eller avskaffande av statsrådseden. (100.)

Ärendet är föremål för behandling av de inom justitiedepartementet tillkallade s. k. religionsfrihetssakkunniga.

19. den 11 juni 1921, i anledning av väckt motion angående ändring i tryckfrihetsförordningens stadganden om hemlighållande av protokoll i ministeriella ärenden och kommandomål samt statsrådsprotokoll m. m. (315.)

Ärendet är föremål för behandling inom departementet.

20. den 7 mars 1923, i anledning av väckt motion om upphävande eller omarbetning av 18 kap. 13 § 2 mom. strafflagen. (42.)

Sedan lagrådet den 10 maj 1926 avgivit yttrande över ett inom departementet upprättat lagförslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 23 maj 1923, i anledning av väckt motion angående förslag till lag om upplagsbevis. (207.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 9 april 1924, i anledning av väckt motion om upphävande av legostadgan. (90.)

Lagar i ämnet utfärdade den 4 juni 1926 (sv. f. nr 145—147).

23. den 10 maj 1924, i anledning av väckta motioner om grundlagsändringar beträffande ordningen för samarbete mellan regering och riksdag i utrikespolitiska angelägenheter. (153.)

En av särskild sakkunnig verkställd förberedande utredning i ärendet har den 6 december 1926 ingivits till justitiedepartementet.

24. samma dag, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 13 § regeringsformen. (154.)

En av särskild sakkunnig verkställd förberedande utredning i ärendet har den 6 december 1926 ingivits till justitiedepartementet.

25. den 23 maj 1924, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till bestämmelser rörande fastighetsfideikommissens upphävande eller fideikommissjordens tillgodogörande för egnahemsbildningen. (201.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 6 juni 1924, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående social arrendelag. (315.)

Ett inom departementet upprättat lagförslag i ämnet har den 5 november 1926 remitterats till lagrådet för yttrande.

27. samma dag, i anledning av väckta motioner angående förslag till dels vanhävdslag, dels ock lag om skydd för åbyggnader å jordbruksfastighet. (316.)

Ett inom departementet upprättat lagförslag i ämnet har den 3 december 1926 remitterats till lagrådet för yttrande.

28. samma dag, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i lagen om val till riksdagen. (319.)

Ärendet är föremål för behandling inom departementet.

29. den 27 februari 1925, i anledning av väckta motioner med förslag till lag angående förfarande vid slakt. (48.)

Ärendet är föremål för behandling inom departementet.

30. den 18 mars 1925, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i förordningen den 21 december 1857

om ägors fredande emot skada av annans hemdjur samt om stängselskyldighet. (78.)

Ärendet är föremål för behandling inom departementet.

31. den 1 april 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag i anledning av Sveriges anslutning till de internationella konventionerna angående godsbefordring å järnväg samt angående befordring å järnväg av resande och resgods. (104.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 24 april 1925, i anledning av väckta motioner om ändring i bestämmelserna rörande rösträtt å flottningsstämma. (136.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

33. den 27 maj 1925, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. (228.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 3 juni 1925, i anledning av väckta motioner om offentligheten av vissa handlingar. (312.)

Ärendet är föremål för behandling inom departementet.

35. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom m. m. dels ock i ämnet väckta motioner. (317.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. den 9 juni 1925, angående skyldighet för domstolarna att överlämna rättegångsprotokoll till fångvårdsanstalterna och till de villkorligt dömdas övervakare. (296.)

Kungörelse i ämnet utfärdad den 9 april 1926 (sv. f. nr 77).

Av dessa ärenden äro sålunda de under 1, 5, 22 och 36 omförmälda av Kungl. Maj:t inom justitiedepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 3 juni 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens godkännande av vissa å allmänna konferenserna för samfärdsels- och transiteringsfrågor i Barcelona och Genève antagna överenskommelser jämte en i anledning av propositionen väckt motion. (314.)

Skrivelsen är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 maj 1915, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av visst område av Ljungbyheds övningsplats m. m. (88.)

Ärendet är ännu delvis beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 12 maj 1925, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 januari—30 juni 1923. (157.)

Anmäld beträffande de under punkterna 1 och 2 upptagna ärendena den 7 januari och den 11 juni 1926.

Anmäld beträffande viss del av det under punkten 4 upptagna ärendet den 4 december 1925.

Ärendena komma icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

3. samma dag, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. (158.)

Anmäld beträffande det under punkten 1 upptagna ärendet den 29 januari 1926 och i fråga om det under punkten 2 omförmälda ärendet den 7 januari 1926.

Ärendena komma icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 2 juni 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 50 angående försvarsväsendets ordnande och nr 51 med förslag till värnpliktslag, ävensom vissa i dithörande ämnen väckta motioner. (310.)

Anmäld beträffande det under avdelning II, punkt 4, upptagna ärendet den 19 mars 1926.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 2—4 omförmälda av Kungl. Maj:t slutligen behandlade samt det under 1 upptagna på prövning beroende.

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 31 mars 1905, angående åtgärder för inskränkning i kungörelsers uppläsande i kyrkorna. (50.)

Under år 1926 hava författningsförslag i ämnet utarbetats.

2. den 11 maj 1907, angående ordnandet av apoteksväsendet efter utgången av år 1920. (135.)

Det i ämbetsberättelsen till 1926 års riksdag omförmälda, inom socialdepartementet igångsatta utredningsarbetet har under nämnda år fortsatts och avslutats.

3. den 6 maj 1908, angående vidtagande av åtgärder för den nomadiserande lappbefolkningens vidmakthållande. (113.)

F. d. landshövdingen J. Widén har jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juli 1926 tillkallats att såsom sakkunnig inom socialdepartementet biträda med överarbetning av 1919 års lappkommittés förslag angående lapparnas renskötsel m. m.

4. den 29 mars 1910, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående söndagsvila inom vissa arbetsområden. (40.)

Efter det ärendet, som under år 1912 slutligen avgjorts i fråga om handels idkande å viss tid av sön- och helgdagar, i övriga delar fortfarande varit före-

mål för utredning inom socialstyrelsen, har berörda utredning överlämnats till arbetstidskommittén, i vad skrivelsen avsåg frågorna om söndagsvila, arbetarsemester m. m. Sedan nämnda kommitté slutfört sitt uppdrag samt socialstyrelsen avgivit betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd, innefattande förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 28 maj 1912, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande av förslag till en svensk utvandringslag. (229.)

Socialstyrelsen har anbefallts avgiva förslag till förändrad lagstiftning rörande emigrationen ävensom till de därmed sammanhängande åtgärder i övrigt, vilka kunde finnas påkallade. Detta uppdrag har ännu icke slutligt fullgjorts. (Jfr ärendet under punkten 31 här nedan.)

6. den 29 maj 1912, angående sådan planläggning av statens och kommunernas arbeten, att största möjliga antal arbetare beredes arbete under tider och perioder, då större arbetslöshet inträder. (262.)

Skrivelsen har den 21 juni 1926 överlämnats till de samma dag tillkallade sakkunniga att inom socialdepartementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag angående arbetslöshetsförsäkring m. m. för att tagas i övervägande vid fullgörande av det de sakkunniga lämnade uppdraget.

7. den 9 maj 1913, angående utredning och förslag i fråga om åläggande för arbetsgivare vid större tillfälliga arbetsföretag att till gagn för sina arbetare vidtaga vissa anordningar. (80.)

Skrivelsen har den 21 juni 1926 överlämnats till de under punkten 6 omförmälda sakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörande av det de sakkunniga lämnade uppdraget.

8. den 18 juli 1914, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bildande, för renskötselns upphjälpande, i Västerbottens och Norrbottens län, av två fonder, benämnda Västerbottens lappfond och Norrbottens lappfond. (75.)

Skrivelsen har överlämnats till den under punkten 3 omförmälda sakkunnige för att tagas i övervägande vid fullgörande av det den sakkunnige lämnade uppdraget.

9. den 26 augusti 1914, angående åtgärder för beredande av bättre vård i vissa fall åt barnsängskvinnor jämte nyfödda barn. (207.)

Skrivelsen har den 29 oktober 1926 överlämnats till de den 31 juli 1926 tillkallade sakkunniga att inom socialdepartementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande moderskapsunderstöd m. m. för att tagas i övervägande vid fullgörande av det de sakkunniga lämnade uppdraget.

10. den 19 maj 1915, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av helgdagar utan kyrklig karaktär. (125.)

Efter det ärendet varit föremål för utredning inom socialstyrelsen, har detsamma överlämnats till arbetstidskommittén. Sedan nämnda kommitté inkommit med förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 26 maj 1915, angående åtgärder till förekommande av nattarbete av män inom industriella och angränsande arbetsområden. (174.)

Efter det ärendet varit föremål för utredning i socialstyrelsen, har detsamma

överlämnats till arbetstidskommittén. Sedan nämnda kommitté slutfört sitt uppdrag samt socialstyrelsen avgivit betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd, innefattande förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 29 april 1916, angående åtgärder för ordnande och framtida förvaring av kommunala arkivalier. (73.)

Sedan riksarkivarien den 4 oktober 1926 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 10 maj 1916, angående omhändertagande i sedlighetens intresse av vissa sinnesslöa samt av kvinnor, som på grund av sedeslöst liv fallit fattigvården till last. (119.)

Sedan sinnesslövårdssakkunniga den 12 februari 1921 avgivit betänkande rörande upprättandet av uppfostringsanstalter för vanartade sinnesslöa gossar och flickor, har på grundval av detta betänkande förslag i ämnet antagits av 1921 års riksdag. I övrigt torde ärendet komma att behandlas av den jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1924 tillkallade sakkunnige för verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande, bland annat, upprättandet av anstalter för vuxna vanartade sinnesslöa.

14. den 15 maj 1917, i anledning av väckt motion om ändring i kungörelserna angående understöd av statsmedel åt sinnesslöanstalter och epileptikeranstalter den 8 oktober 1915. (154.)

Sedan pensionsstyrelsen den 30 december 1926 avgivit utlåtande i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 23 maj 1917, angående utredning för genomförandet av en allmän arbetarsemester i vårt land. (184.)

Sedan arbetstidskommittén, som haft ärendet under utredning, slutfört sitt uppdrag och socialstyrelsen avgivit betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd, innefattande förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 27 april 1918, angående åtgärder för inrättande av badanstalter i större befolkningscentra och å landsbygden m. m. (160.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 22 maj 1918, angående utarbetande av förslag till anordnande av särskild obligatorisk undervisning för sinnesslöa barn. (230.)

Sedan sinnesslövårdssakkunniga avgivit betänkande rörande upprättandet av uppfostringsanstalter för vanartade sinnesslöa gossar och vanartade sinnesslöa flickor, har, på grundval av detta betänkande, förslag i ämnet förelagts 1921 års riksdag och antagits av denna. Efter det nämnda sakkunnigas uppdrag genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1924 förordnats skola upphöra, är ärendet i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 22 mars 1919, angående beviljande av statsanslag till anordnande av läkarmottagningar i vissa kommuner. (64.)

Sedan Kungl. Maj:t förelagt 1926 års riksdag proposition (nr 76) angående lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader samt bestämmelser i ämnet utfärdats genom kungörelse den 29 juni 1926 (nr 293), kommer ärendet icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

19. den 4 juni 1919, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad m. m. ävensom en i ämnet väckt motion. (284.)

Sedan den i ämbetsberättelsen till 1926 års riksdag omförmälde sakkunnige för överarbetning av förslag till lag om lösdrivares behandling m. m. den 30 juni 1926 avgivit betänkande med förslag till lag om behandling av vissa arbetsovilliga och samhällsvådliga m. fl. författningar, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 4 maj 1920, angående åtgärder för åstadkommande av ett verksamt utrotningskrig mot bostadsohyra. (161.)

Sedan medicinalstyrelsen avgivit utlåtande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. samma dag, angående statens medverkan för åstadkommande av samlingslokaler, avsedda att gagna folkets samhälleliga behov och kulturella strävanden. (163.)

Anmäldes den 26 september 1926 och beslöts därvid, att skrivelsen icke skulle föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

22. den 18 maj 1920, i fråga om enhetlig organisation av den svenska socialförsäkringens olika grenar. (202.)

Genom propositioner (nr 109 och 117) har Kungl. Maj:t för 1926 års riksdag framlagt förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m. samt till anslag till sjukkasseväsendets befrämjande m. m.

Skrivelsen kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 5 juni 1920, angående begäran om övervägande och eventuellt förslag beträffande reglering av förhållandet mellan landsbygden och städerna m. m. (298.)

Anmäldes den 26 september 1926 och beslöts därvid, att skrivelsen icke skulle föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

24. den 18 juni 1920, i fråga om motarbetande av oregelbunden arbetstillgång. (368.)

Skrivelsen har den 3 december 1926 överlämnats till de under punkten 6 omförmälda sakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörande av det de sakkunniga lämnade uppdraget.

25. den 19 april 1921, i anledning av väckt motion angående ett mera effektivt tillvaratagande av utom äktenskap födda barns och deras mödrars rätt. (131.)

Sedan fattigvårdslagstiftningskommittén och statens fattigvårdsinspektör avgivit infordrade utlåtanden, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 7 maj 1921, i anledning av väckt motion angående revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse på landet och i stad. (186.)

Kungl. Maj:t har den 20 juni 1924 uppdragit åt landshövdingen Hj. Hammarskjöld att inom socialdepartementet biträda med verkställande av en allmän, i huvudsak formell revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse på landet och i stad samt utarbetande av de förslag till ändringar i nämnda förordningar och med dem sammanhängande författningar, vartill revisionsarbetet må giva anledning.

27. den 15 juni 1921, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning till förebyggande av samhällsfarliga arbetsinställelser m. m. (345.)

Kungl. Maj:t har den 27 september 1924 förordnat, att den i 1924 års ämbetsberättelse omnämnda utredningen skall återupptagas, samt uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa utredningen och till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kan giva anledning. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 januari 1926 har för utförande av viss undersökning i fråga om åtgärder till arbetsfredens främjande tillsatts en delegation av nio personer. Denna har ännu icke slutfört sitt uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 95 sid. 316.)

28. den 24 maj 1922, i anledning av väckta motioner om utsträckt skyldighet för landsting att lämna fattigvårdssamhälle gottgörelse för vård av sinnessjuk eller sinnesslö. (172.)

Sedan de i ämbetsberättelsen till 1926 års riksdag omförmälda yttrandena inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 2 juni 1922, i anledning av väckt motion angående lagbestämmelser, som i vissa fall medgiva sterilisering av sinnesslöa, sinnessjuka och fallandesjuka, eventuellt sedlighetsförbrytare. (250.)

Sedan medicinalstyrelsen den 28 oktober 1924 avgivit utlåtande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 17 april 1923, i fråga om beredande av arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter. (67.)

Medicinalstyrelsen har den 8 juni 1923 anbefallts att snarast möjligt verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i det av riksdagen angivna avseendet ävensom med det förslag, vartill nämnda utredning kunde föranleda.

31. den 30 maj 1923, angående åtgärder för stödjande av emigrerande medborgare. (203.)

Socialstyrelsen har den 15 juni 1923 anbefallts att verkställa utredning och avgiva förslag i det av riksdagen angivna avseendet.

32. den 31 maj 1923, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i lagen om skyddskoppympning, avseende medgivande i vissa fall av undantag från ympningsplikten. (272.)

Genom proposition (nr 104) har Kungl. Maj:t förelagt 1926 års riksdag förslag till lag om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 2 juni 1916 om skyddskoppympning.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

33. den 6 maj 1924, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av pensionstillägg för barn åt änka efter enligt pensionsförsäkringslagen pensionsberättigad man. (134.)

Kungl. Maj:t har den 15 januari 1926 uppdragit åt pensionsstyrelsen att i samband med ifrågasatta ändringar av avgiftspensionsförsäkringen verkställa viss utredning i ämnet. Detta uppdrag har ännu icke slutligen fullgjorts.

34. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om understödsföreningar. (136.)

Sedan Kungl. Maj:t genom proposition (nr 114) förelagt 1926 års riksdag förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 3 och 87 §§ i lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar, kommer ärendet icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

35. den 27 maj 1924, i anledning av väckta motioner i tandvårdsfrågan. (207.)

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 oktober 1924 hava tre sakkunniga tillkallats för att inom departementet biträda med den av riksdagen begärda utredningen.

36. den 31 maj 1924, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om samhällets barnavård m. m., i vad nämnda proposition avser närmare angivna lagförslag, dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förmynderskap m. m., i vad denna proposition innefattar förslag till lag angående ändrad lydelse av 77 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården, dels ock i förstnämnda ämne väckta motioner. (245.)

Sedan skrivelsen anmälts utom beträffande viss i ämbetsberättelsen för år 1925 närmare angiven del, har Kungl. Maj:t den 15 januari 1926 uppdragit åt pensionsstyrelsen att i samband med ifrågasatta ändringar av avgiftspensionsförsäkringen verkställa viss utredning. Detta uppdrag har ännu icke slutligen fullgjorts. (Jfr punkten 33 här ovan.)

37. den 3 juni 1924, angående åtgärder för hävande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. (242.)

Socialstyrelsen har den 20 juni 1924 anbefallts att verkställa utredning och avgiva förslag i det av riksdagen angivna avseendet.

38. den 31 mars 1925, i anledning av väckt motion om beredande av högre pensioner åt vissa kommunalt eller f. d. kommunalt anställda barnmorskor. (91.)

Skrivelsen har överlämnats till finansdepartementet och anmälts i statsrådet den 7 januari 1926 i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

39. samma dag, i anledning av väckt motion om införande i fattigvårdslagen av bestämmelse om skyldighet för hemortskommun att erlägga ränta å av vistelsekommun till understödstagare utgivet belopp. (92.)

Genom proposition (nr 106) har Kungl. Maj:t förelagt 1926 års riksdag förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 om fattigvården.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

40. den 21 april 1925, i anledning av väckta motioner om ändring av 7 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (125.)

Sedan Kungl. Maj:t genom proposition (nr 109) för 1926 års riksdag framlagt förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m., kommer ärendet icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

41. den 22 april 1925, i anledning av väckt motion angående förrättande av kommunal- och stadsfullmäktigeval vid samma förrättning som val av landstingsmän. (130.)

Genom proposition (nr 107) har Kungl. Maj:t förelagt 1926 års riksdag förslag i ämnet.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts åtgärd.

42. samma dag, i anledning av väckt motion om beredande av möjlighet att vid val av suppleanter för landstingsmän utse personliga suppleanter. (131.)

Genom proposition (nr 107) har Kungl. Maj:t förelagt 1926 års riksdag förslag i ämnet.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts åtgärd.

43. den 24 april 1925, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Konungen angående utsträckt pensionsrätt för befattningshavare inom fattigvård och barnavård. (133.)

Genom proposition (nr 198) har Kungl. Maj:t förelagt 1926 års riksdag förslag i ämnet.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

44. samma dag, i anledning av väckt motion om ändring av 1 § i lagen den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m. (135.)

Anmäldes den 26 juni 1925, därvid socialstyrelsen anbefalldes att verkställa utredning och avgiva förslag i av riksdagen i förevarande skrivelse närmare angivet avseende. Detta uppdrag är ännu icke fullgjort.

45. den 12 maj 1925, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 januari—30 juni 1923. (157.)

Sedan samtliga länsstyrelser under år 1926 avgivit infordrad utredning angående landsfogdes tjänsteresor, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

46. samma dag, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. (158.)

Den i ämbetsberättelsen till 1926 års riksdag omförmälde sakkunnige för biträde vid omarbetning av kungörelsen den 28 maj 1886 angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter har ännu icke slutfört sitt uppdrag.

47. den 2 juni 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Finland avslutad konvention rörande renar i gränsområdena m. m. (305.)

Anmäldes den 7 januari 1926, därvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 3).

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 9 maj 1925 mellan Sverige och Finland angående renar i gränsområdena. (306.)

Anmäldes den 7 januari 1926, därvid författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 1 och 2). (Jfr ärendet under punkten 47 här ovan.)

49. den 3 juni 1925, i anledning av väckta motioner rörande förhöjning av livräntor enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete. (315.)

Sedan försäkringsrådet avgivit infordrat utlåtande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

50. den 9 juni 1925, om utredning rörande vissa åtgärder för beredande av ökat antal vårdplatser å sanatorierna i riket. (297.)

Kungl. Maj:t — som enligt beslut den 1 oktober 1924 uppdragit åt medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen bland annat att gemensamt utreda frågan om

åstadkommande av enklare och billigare byggnader för allmänna sjukvårdsanstalter — har uppdragit åt medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen att i samband med den sålunda anbefallda utredningen verkställa utredning i det i skrivelsen avsedda hänseendet. Detta uppdrag har ännu icke slutförts.

Av dessa ärenden äro alltså de under 18, 21—23, 32, 34, 38—43 samt 47 och 48 omförmälda av Kungl. Maj:t inom socialdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 13 april 1918, angående åtgärder från statens sida till underlättande av jordbrukarnas kamp mot ogräsen. (117.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 8 juni 1918, angående utredning i fråga om uppställande av vissa kompetensbestämmelser för statens och enskilda järnvägars personal. (283).

Sedan järnvägsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, efter svenska järnvägsföreningens hörande, avgivit infordrade utlåtanden i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 18 maj 1920, i fråga om anordnande av statlig kontroll över de enskilda järnvägarnas tidtabeller m. m. (201.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 7 maj 1924, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i bestämmelserna rörande rösträtt vid vägstämma. (144.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 26 mars 1925, i anledning av väckt motion om viss skärpning av de i förordningen om motorfordon stadgade villkoren för erhållande av körkort. (86.)

Sedan yttranden avgivits dels gemensamt av järnvägsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, efter svenska järnvägsföreningens hörande, och dels av medicinalstyrelsen, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 28 april 1925, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag angående obligatorisk ansvarsförsäkring för motorfordon m. m. (148.)

Anmäldes den 16 april 1926, därvid chefen för kommunikationsdepartementet bemyndigades att tillkalla högst fyra sakkunniga för att inom departementet biträda vid utredning i de av riksdagen omförmälda hänseenden. Den utredning, som verkställes av i anledning härav tillkallad sakkunnig, har ännu icke slutförts.

7. den 12 maj 1925, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1925—1926 under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet. (6 A.)

Punkten 21 angående behovet av utfartsvägar till inlandsbanan från de väster om banan belägna bygderna.

Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inkommit med av riksdagen begärd

utredning och förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t i proposition, nr 123, för 1926 års riksdag framlagt förslag i frågan.

Ärendet kommer i denna del ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Punkten 23 i vad den avser frågan om behovet av och kostnaderna för iordningställande av fiskehamnen i Vitemölla.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har ännu icke inkommit med av riksdagen begärd utredning och förslag i ämnet.

8. den 8 juni 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk jämte i ämnet väckta motioner. (351.)

Sedan 1921 års pensionskommitté inkommit med av riksdagen begärd utredning och förslag i fråga om rätt för vissa rikstelefonister att för erhållande av hel avgiftspension erlägga vissa tilläggsavgifter, har Kungl. Maj:t i proposition, nr 158, för 1926 års riksdag framlagt förslag i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 9 juni 1925, angående fastställande av maximiarbetstid för automobilförare i yrkesmässig trafik. (353.)

Sedan yttranden avgivits av samtliga länsstyrelser ävensom några korporationer, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså det under 8 upptagna av Kungl. Maj:t slutligen behandlat samt de övriga på prövning beroende.

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 10 maj 1899, i anledning av riksdagens år 1898 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1897. (103.)

Ärendet är, i vad avser fråga om ersättning av järnvägstrafikmedel till tullverkets personal för övertidsarbete, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 27 april 1906, i anledning av riksdagens år 1905 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904. (87.)

Ärendet är, i vad avser frågan om regleringen av den till vissa stapelstäder utgående tolagsersättningen, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 2 mars 1909, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tullverkets och varuemottagares ömsesidiga rättigheter och skyldigheter i fall, då tullavgift för inkommen vara oriktigt uppdebiterats m. m. (22.)

Riksräkenskapsverket, som anbefallts avgiva utlåtande i fråga om ordnande av rättsförhållandet mellan tullverket och varuemottagaren vid feldebitering eller

oriktig tullbehandling, har den 31 mars 1926 avgivit sådant utlåtande. Förslag till bestämmelser i ämnet hava upptagits i ett inom finansdepartementet upprättat förslag till tullstadga, vilket den 13 november 1926 remitterats till vederbörande myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 25 maj 1911, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor. (202.)

Ärendet är, i vad angår margarintillverkningens behov av tullskydd, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 29 maj 1911, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om bankrörelse och till lag om ändrad lydelse av 10 § i lagen den 5 juni 1909 angående emissionsbanker, dels ock i ämnet väckta motioner. (237.)

Ärendet är, i vad det innefattar fråga om särskilda bestämmelser om ekonomiska föreningar, som idka sparkasserörelse, föremål för utredning genom sakkunnig inom finansdepartementet.

6. den 3 maj 1913, angående kungl. djurgårdens bevarande i största möjliga utsträckning såsom naturlig park. (69.)

Ö. Ä., som anbefallts att efter Stockholms stadsfullmäktiges hörande yttra sig i ärendet, har ännu ej inkommit med sådant yttrande.

7. den 17 maj 1913, angående ökad centralisering vid upphandling för statens räkning m. m. (82.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. samma dag, angående utfärdande av enhetliga bestämmelser för kommunernas bokföring. (116.)

Sedan Kungl. Maj:t den 27 januari 1926 berett Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund och Svenska landstingsförbundet tillfälle att yttra sig i ämnet och sådana yttranden inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 29 augusti 1914, angående stadgande av skatteplikt till stat och kommun för vissa därifrån nu fritagna utlänningar. (222.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 26 maj 1915, angående minskning av utgifterna för Sveriges officiella statistik i samband med omläggning av grunderna för densamma. (173.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 3 juni 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen ävensom i särskilda till riksdagen avlåtna propositioner gjorda framställningar om vissa anslag för utgifter för kapitalökning i avseende å statens järnvägar och vattenfallsverk jämte i dessa ämnen väckta motioner. (186.)

Frågan om finansiering av statens produktiva företag anmäldes den 7 januari 1926 i samband med statsverkspropositionen till 1926 års riksdag (Utgifter för kapitalökning).

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 15 juni 1916, i anledning av väckt motion om tullfrihet för vid tråltillverkningen använt grovt trålgarn. (259.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 6 juni 1917, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å galoscher. (241.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. den 15 juni 1917, angående en kraftigare reglerande verksamhet från statens sida på den inhemska penningmarknaden, eventuellt genom en särskild statsbank. (322.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 19 april 1918, i anledning av väckt motion angående beredande av fast anställning eller vissa andra förmåner åt personer, som stadigvarande äro sysselsatta med städning och rengöringsarbete hos statens verk och myndigheter. (124.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 8 maj 1918, angående viss ändring i fråga om sättet för uppbörden av skattefrälseränta. (198.)

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 november 1926 hava kammarkollegium och statskontoret den 13 december 1926 avgivit gemensamt utlåtande angående utsträckning av tiden för anmälan om inlösen av skattefrälseräntor m. m. Ärendet har därefter anmälts den 30 december 1926 i samband med proposition till 1927 års riksdag.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 12 juni 1918, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillsättande av en jordkommission med närmare angivet uppdrag. (368.)

Ärendet är, i vad angår den rättsliga omvårdnaden av kronans fasta egendom, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 24 mars 1920, angående av postverket ifrågasatt övertagande av stämpeltrycket. (95.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. den 10 april 1920, i anledning av väckt motion angående stiftelsen »Lars Hiertas minnes» frikallande från taxering till bevillning samt inkomst- och förmögenhetsskatt. (122.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 28 april 1920, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och förslag beträffande ändring i sättet för kommuns medverkan vid avgörande av ärenden, som röra handeln med rusdrycker. (177.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 18 maj 1920, angående beredande av rätt till pension åt sådana änkor och barn efter statstjänare, som enligt nu gällande bestämmelser ej erhålla pension. (244.)

Sedan 1921 års pensionskommitté framlagt förslag i viss del av ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 26 maj 1920, angående beredande åt de i norra delarna av landet stationerade statsanställda av vissa särskilda avlöningsförmåner. (238.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 17 juni 1920, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av bostäder för tullverkets personal vid Värtahamnen i Stockholm. (386.)

Anmäld den 7 januari 1926 i samband med statsverkspropositionen till 1926 års riksdag (Inkomsterna).

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 18 juni 1920, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunalskattelag m. m. jämte inom riksdagen i ämnet väckta motioner. (444.)

Sedan verk och myndigheter m. fl. avgivit yttranden över 1921 års kommunalskattekommittés betänkande med förslag till kommunalskattelag, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 10 maj 1921, i anledning av väckt motion om åvägabringande av utredning och förslag rörande brännvinsförsäljningsbolagens befriande från kommunal skattskyldighet. (198.)

1921 års kommunalskattekommitté har i sitt betänkande med förslag till kommunalskattelag yttrat sig i den i omförmälda skrivelse väckta frågan. Sedan verk och myndigheter m. fl. avgivit yttranden över nämnda betänkande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. den 11 maj 1921, i fråga om åvägabringande av en rationell skatteuppbörd. (167.)

Ärendet är föremål för utredning genom sakkunniga inom finansdepartementet (1924 års uppbördssakkunniga).

27. den 11 juni 1921, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 53 § i förordningen om landsting m. m. (319.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. den 23 maj 1922, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser rörande statsrevisionen m. m. (166.)

Anmäld den 12 november 1926, därvid Kungl. Maj:t, bland annat, bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fem utredningsmän för att inom departementet biträda vid utredning av frågan om lämpligt anordnande av den statliga kontrollen av aktiebolaget Vin- & spritcentralens och aktiebolaget Svenska tobaksmonopolets verksamhet ävensom i samband därmed stående spörsmål. Jämlikt nämnda bemyndigande hava fem utredningsmän tillkallats. Ärendet är i vissa delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 20 mars 1923, i anledning av väckt motion om förhindrande, att vissa av statsfinansiella skäl genomförda tullförhöjningar utnyttjas av inhemska tillverkare. (58.)

Ärendet har den 8 april 1925 remitterats till sakkunniga för revision av gällande tulltaxa.

30. den 27 april 1923, angående vidtagande av anordningar till viss lättnad för skattskyldig i fall av dubbelbeskattning. (116.)

Ärendet har behandlats uti det av 1923 års taxeringssakkunniga den 30 juni 1925 avgivna betänkandet angående omorganisation av taxeringsväsendet och är vidare föremål för övervägande hos 1924 års uppbördssakkunniga.

31. den 15 maj 1923, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m., ävensom i ämnet väckta motioner. (173.)

Kontrollstyrelsen har ännu icke inkommit med anbefalld utredning och förslag.

32. den 26 maj 1923, angående utredning i fråga om pensionering av viss statsanställd icke-ordinarie personal. (202.)

1921 års pensionskommitté har den 30 november 1925 avgivit två särskilda betänkanden i ämnet, över vilka vissa verk och myndigheter avgivit yttranden. Betänkandena äro föremål för överarbetning inom 1926 års pensionsutredning.

33. den 30 maj 1923, i anledning av väckt motion angående viss ändring i 5 § av förordningen den 19 november 1920 angående särskilda grunder för utgörande av 1921—1924 års allmänna kommunalutskylder m. m. (263.)

Riksdagens ifrågavarande skrivelse har överlämnats till 1924 års uppbördssakkunniga för att vid fullgörande av det åt de sakkunniga lämnade uppdraget tagas i övervägande såvitt angår frågan om utbrytande ur kommunalförfattningarna av stadganden rörande debiteringsförfarandet i och för meddelande av dylika bestämmelser i administrativ ordning.

34. den 2 juni 1923, i anledning av väckta motioner om avskaffande av mantalspenningarna, allmänna sjukvårdsavgiften och folkskoleavgiften. (315.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. den 6 juni 1923, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 5 i förordningen den 2 juni 1911 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande. (284.)

Socialstyrelsen har ännu icke inkommit med anbefalld utredning.

36. den 10 april 1924, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående skatteutjämning för synnerligt skattetyngda städer m. m. (93.)

Ärendet har behandlats uti en av byråchefen C. W. U. Kuylenstierna inom finansdepartementets skatteberedning verkställd utredning angående den kommunala skatteutjämningen (st. off. utr. 1925: 35). Statskontoret, Ö. Ä. och samtliga länsstyrelser, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund hava avgivit yttranden i samma ärende. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

37. den 7 maj 1924, i anledning av väckta motioner om ändring av 59 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet. (143.)

Frågan om vägbördans fördelning har behandlats i en av assessorn i kammarrätten E. Geijer inom finansdepartementets skatteberedning i anledning av 1921 års kommunalskattekommittés betänkande angående den kommunala beskattningen verkställd undersökning om vägbeskattningens ordnande (st. off. utr. 1925: 31). Över nämnda undersökning hava verk och myndigheter m. fl. avgivit yttranden. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 16 maj 1924, i anledning av väckt motion om upphävande av den i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade B-skatt för vissa bolag. (165.)

Sedan kammarrätten den 4 december 1924 avgivit infordrat utlåtande över riksdagens ifrågavarande skrivelse, verkställdes inom finansdepartementet ytterligare utredning i frågan, varefter kammarrätten den 10 februari 1926 avgav infordrat utlåtande över upprättade författningsförslag i ämnet. Ärendet anmäldes sedermera den 25 februari 1926 i samband med proposition nr 193 till 1926 års riksdag. (Jfr riksdagens skrivelse nr 196 år 1926.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 23 maj 1924, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till tullverket jämte i ämnet väckta motioner. (186.)

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har ännu icke inkommit med anbefalld utredning av spörsmålet om kostnadsfri läkarvård inom den civila statsförvaltningen.

40. den 30 maj 1924, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om lagstiftning angående ekonomiska föreningars sparkasserörelse. (219.)

Ärendet är föremål för utredning genom sakkunnig inom finansdepartementet.

41. den 12 maj 1925, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 januari—30 juni 1923. (157.)

Anmäld den 22 maj 1925, därvid ärendet överlämnats till försvars- och socialdepartementen för vidtagande av de åtgärder, som på nämnda departement må ankomma. Sedan arméförvaltningens intendentsdepartement och marinförvaltningen avgivit utlåtanden i den del av ärendet, som överlämnats till försvarsdepartementet, har ärendet i samma del återställts till finansdepartementet, och, sedan statskontoret avgivit infordrat utlåtande, ånyo anmälts den 5 mars 1926, därvid en kungörelse utfärdats (sv. f. nr 39).

Ärendet kommer ej vidare, i vad på finansdepartementets föredragning beror, att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

42. den 15 maj 1925, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående skyldighet för svenska medborgare, som mottaga utnämning till riddare och kommendörer av ordnar, att lösa utnämningsbrev och erlägga härför stadgad stämpelavgift. (194.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

43. den 16 maj 1925, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka. (196.)

Kontrollstyrelsen har, efter Kungl. Maj:ts befallning, den 12 december 1925 inkommit med utredning och förslag i ämnet, varefter vissa länsstyrelser ävensom Svenska bryggareföreningen avgivit yttranden. Kungl. Maj:t har sedermera den 10 april 1926 anbefallt kontrollstyrelsen att med hänsyn till vad som anförts i de över kontrollstyrelsens förslag avgivna yttrandena ånyo utlåta sig i ärendet och därvid särskilt till förnyad prövning upptaga frågan om rätten att föreskriva inskränkningar eller villkor i avseende å tillverkares försäljning av pilsnerdricka. Sedan kontrollstyrelsen den 21 september 1926 avgivit

sådant utlåtande, hava länsstyrelserna samt Svenska bryggareföreningen avgivit yttranden. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

44. den 31 maj 1925, i anledning av väckta motioner angående utredning om och ändring i gällande avtal och uppgörelser av ekonomisk innebörd mellan staten och Stockholms stad. (264.)

Anmäld den 12 juni 1925, därvid Kungl. Maj:t uppdragit åt en särskild kommission (kronans fastighetskommission av år 1925) att i överensstämmelse med vad av chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet angivits ombesörja de utredningar och underhandlingar rörande vissa ekonomiska mellanhavanden mellan staten och Stockholms stad, som avses i riksdagens skrivelser den 31 maj 1925, nr 264 och 265. Ånyo anmäld den 23 september 1926, därvid ytterligare direktiv meddelats för kommissionens utredningsarbeten.

45. samma dag, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av en överenskommelse mellan staten och Stockholms stad angående ökat bidrag från stadens sida till vägar och parker å Djurgården i Stockholm. (265.)

Anmäld den 12 juni 1925. (Se ovan under nr 44.) Kungl. Maj:t har den 29 juni 1926 godkänt ett av kronans fastighetskommission av år 1925, efter förhandlingar med delegerade för Stockholms stad, uppgjort, jämväl av staden godkänt förslag till avtal i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

46. den 4 juni 1925, i anledning av väckt motion angående revision av gällande bestämmelser om tull å automobiler och automobildelar. (326.)

Anmäld den 12 juni 1925, då en kungörelse i ämnet utfärdats (sv. f. nr 189), varjämte kommerskollegium och generaltullstyrelsen anbefallts att gemensamt avgiva utredning och förslag i frågan, huruvida sådan ändring i nu gällande bestämmelser angående rätt till tullrestitution i vissa fall vid återutförsel av utländsk vara borde vidtagas, att dylik restitution möjliggjordes för värdetull underkastade varor. Sedan ämbetsverken den 28 oktober 1925 avgivit förslag i ämnet, har ärendet ånyo anmälts den 15 januari 1926, därvid proposition (nr 51) avlåtits till riksdagen.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

47. den 5 juni 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ävensom med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer m. m. (342.)

Anmäld den 18 juni 1925, då Kungl. Maj:t, bland annat, anbefallt 1921 års pensionskommitté att verkställa av riksdagen åsyftad utredning angående pensionsförhöjning åt viss icke-ordinarie personal samt till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Sedan pensionskommittén avgivit sådant yttrande och förslag samt telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen utlåtit sig i ärendet, har detsamma anmälts den 25 februari 1926 i samband med propositionen nr 176 till 1926 års riksdag.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 8 juni 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till civil tjänstepensionslag. (349.)

Anmäld den 12 juni 1925, därvid Kungl. Maj:t, bland annat, anbefallt 1921 års pensionskommitté att i samband med behandlingen av den åt kommittén överlämnade frågan om pensionering av viss icke-ordinarie personal efter verkställd utredning taga under förnyat övervägande, huruvida jämväl vid allmänna civilförvaltningen tjänstepension lämpligen skulle kunna för samma syfte som vid kommunikationsverken uppdelas i statspension och avgiftspension, samt avgiva det förslag, vartill kommittén kunde finna anledning. Sedan pensionskommittén i betänkande den 30 november 1925 avgivit berörda förslag samt åtskilliga verk och myndigheter avgivit yttranden i ärendet, är detsamma föremål för övervägande inom 1926 års pensionsutredning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 11, 16, 23, 41 och 45—47 omförmälda av Kungl. Maj:t inom finansdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 maj 1898, i anledning av riksdagens år 1897 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896. (84.)

Sedan kanslersämbetet för rikets universitet den 10 juli 1926 inkommit med infordrat yttrande rörande förslag till universitetens bokföring, har riksräkenskapsverket den 13 augusti 1926 anmodats avgiva yttrande i frågan. Detta yttrande har ännu icke inkommit.

2. den 26 april 1902, angående ändring i folkskolestadgan. (49.)

Det förslag till ändringar i gällande författningar, vilket folkskolöverstyrelsen den 12 maj 1916 erhållit i uppdrag att avgiva, har ännu icke inkommit.

3. den 31 maj 1907, angående regleringen av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Punkten 33, angående uppförande av byggnader för landsarkivet i Östersund. Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 22 maj 1909, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillsättning av prästerliga tjänster, dels väckta motioner i ämnet. (218.)

Ärendet är, vad angår riksdagens hemställan om utredning angående stiftsbandets upphävande och framläggande av förslag härom, fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 20 maj 1911, angående åvägabringande av utredning, huru vården av rikets fornsaker bäst bör ordnas. (136.)

Ärendet är, i den del det icke tidigare avgjorts, fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 13 april 1912, angående förkortande av stadgade tider för inlämnande av ansökning och överklagande av förslag till vissa tjänster. (58.)

Skrivelsen har den 24 december 1925 av socialdepartementet överlämnats till ecklesiastikdepartementet och är nu, i vad på sistnämnda departement ankommer, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 30 april 1912, angående åtgärder för motarbetande av missbruk av tobak och kaffe. (80.)

Genom beslut den 24 februari 1922 anbefallde Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag dels till de bestämmelser, vilka kunde böra utfärdas i anledning av sådana uti ett den 19 oktober 1918 avlämnat betänkande framställda önskemål och förslag, som berörde överstyrelsens verksamhetsområde, dels ock till de övriga åtgärder, som kunde böra vidtagas i anledning av sagda önskemål och förslag. Tillika förordnade Kungl. Maj:t, att nämnda betänkande skulle överlämnas dels till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet samt till statsrådet och chefen för socialdepartementet för vidtagande av de åtgärder, som i anledning av de utav de sakkunniga i frågan framställda önskemål och förslag kunde ankomma på respektive departement, dels ock till skolkommissionen för att tagas i övervägande vid fullgörande av förut lämnat uppdrag. Skolöverstyrelsen har ännu icke inkommit med de förslag, som genom ovanberörda beslut den 24 februari 1922 anbefallts överstyrelsen att avgiva.

8. den 28 mars 1913, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag rörande ändrade grunder för biskoparnas avlöning. (39.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 2 mars 1914, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om rätt för församling att utse ordförande i skolrådet. (8.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 8 augusti 1914, i fråga om åtgärder till främjande av vetenskaplig forskning och undervisning i publik och privat internationell rätt. (137.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 27 maj 1915, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av tillfälle för innehavare av lägenheter å ecklesiastika boställen att friköpa de innehavda lägenheterna. (205.)

Kungl. Maj:t har den 25 februari 1926 för riksdagen framlagt proposition, nr 197, med förslag till lag angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt.

Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

12. den 11 april 1916, i anledning av vissa framställningar rörande anslag under åttonde huvudtiteln. (65.)

Punkten 12, angående handledning i gymnastik med lek och idrott för landets folk- och småskolor.

Sedan direktionen över gymnastiska centralinstitutet med skrivelse den 10 september 1925 till Kungl. Maj:t inlämnat ett genom en särskild kommission utarbetat förslag till dylik handledning, varöver jämväl skolöverstyrelsen avgivit utlåtande, är ärendet numera beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 15 juni 1916, angående regleringen av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Punkten 225, angående utarbetandet av en historisk-statistisk handledning över befolkningsförhållandena i Sverige m. m. under äldre tid.

Av det för år 1917 beviljade reservationsanslaget har Kungl. Maj:t den 16 maj 1924 ställt 3,000 kronor till förfogande. 2,400 kronor äro ännu odisponerade.

14. den 23 mars 1917, angående åstadkommande av ändrade bestämmelser rörande vissa kyrkorådets åligganden i pastorat, bestående av mer än en församling. (42.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. den 15 juni 1917, angående vidtagande av vissa åtgärder till folkundervisningens främjande. (369.)

Utredning i ärendet har ännu ej inkommit från skolöverstyrelsen.

16. den 17 april 1918, angående utredning i fråga om Sveriges biblioteksväsende på visst område. (125.)

Sedan av chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga den 11 mars 1923 inkommit med sitt betänkande samt detta blivit tryckt, har det den 24 mars 1924 remitterats till åtskilliga myndigheter m. fl., av vilka ännu icke alla inkommit med svar.

17. den 20 april 1918, angående utredning i fråga om utsträckt undervisning i barnavård för kvinnor samt rörande statsunderstöd åt vissa barnavårdsanstalter och andra företag. (130.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 11 maj 1918, angående åtgärder i syfte att de hos nationalmuseet deponerade konstalster må i vidsträcktare grad komma folkets bredare lager till godo m. m. (201.)

Sedan utlåtande i frågan numera inkommit från chefen för nationalmuseet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. den 4 juni 1918, angående undersökning om eftergivande i särskilda fall av kravet på avlagd studentexamen såsom villkor för tillträde till vissa studier och levnadsbanor. (268.)

Skolöverstyrelsen den 29 juni 1923 anbefalld utredning har ännu icke inkommit.

20. den 15 juni 1918, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar. (357.)

Sedan ifrågavarande skrivelse den 7 mars 1925 överlämnats från socialdepartementet till ecklesiastikdepartementet, är densamma, i vad på sistnämnda departements åtgörande ankommer, numera beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. den 2 maj 1919, i anledning av väckta motioner rörande utredning om åstadkommande av samverkan mellan stat och kommun för övertagande helt eller delvis av föräldrar nu åliggande skyldighet att för sina barn i folk- och småskolan bekosta erforderlig skolmateriel. (128.)

Sedan av chefen för ecklesiastikdepartementet för ändamålet tillkallade sakkunniga inkommit med sitt betänkande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. den 28 maj 1919, angående utredning om organiserandet av insamling och utforskning av den svenska allmogekulturen. (204.)

Efter det av departementschefen tillkallade sakkunniga den 16 april 1923 inkommit med sitt betänkande samt detta blivit utgivet från trycket, har det den 9 juli 1924 remitterats till vissa myndigheter och sammanslutningar, av vilka ännu icke alla inkommit med svar.

23. den 11 juni 1919, angående åvägabringande av utredning och förslag i fråga om inrättande av professurer i nationalekonomi inom filosofiska fakulteterna i Uppsala och Lund. (305.)

Anmäld den 7 januari 1926 i samband med framläggande av proposition till riksdagen angående inrättande av en professur i statistik vid universitetet i Lund (punkt 61 under bilagan åttonde huvudtiteln till 1926 års statsverksproposition).

Skrivelsen kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 12 juni 1919, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1920 åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8 A.)

Punkten 20, angående anslag till boksamlingen vid nationalmuseum.

Kungl. Maj:t har den 19 juni 1919 anbefallt nationalmuseets chef att efter samråd med riksbibliotekarien inkomma med förslag till bestämmelser om förvärvande av publikationer rörande skön konst. Sådant förslag har ännu ej inkommit.

25. den 4 maj 1920, angående beredande av möjlighet för folkskollärare att genom självstudier förvärva kompetens för viss undervisning i fortsättningsskolor. (176.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. samma dag, angående utredning och förslag i fråga om ecklesiastik jords styckning och upplåtande för nybildning och mindre jordbruk. (179.)

Sedan chefen för ecklesiastikdepartementet, jämlikt den 12 juni 1925 lämnat bemyndigande, tillkallat en sakkunnig för att inom departementet biträda med beredandet av vissa ecklesiastika jordfrågor, hava handlingarna i ärendet överlämnats till denne sakkunnige, som ännu ej i denna del slutfört sitt uppdrag.

27. den 29 maj 1920, angående åtgärder för en vidgad folkbildningsverksamhet m. m. (239.)

Ärendet är, sedan skolöverstyrelsen den 16 december 1924 avgivit utlåtande om bibliotek å fartyg, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. den 15 juni 1920, angående beredande av statsbidrag till uppförande av byggnader för folkskoleväsendet i riket. (365.)

Sedan yttranden avgivits över av skolöverstyrelsen den 5 juli 1923 avlämnad utredning i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. den 18 juni 1920, angående beredande av anslag utav statsmedel till svensk biblioteksverksamhet i utlandet. (367.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. samma dag, angående utgivande av billiga folkupplagor av vissa författares skrifter. (452.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. den 22 juni 1920, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1921 åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8 A.)

Punkten 237, angående avlöning av de vid skyddshem anställda folk- och småskollärare.

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 15 juni 1921, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8 A.)

Punkten 237, angående anslag för anskaffande av litteratur till kurser i medborgarkunskap samt till utarbetande och utgivning av textupplagor av grundlagarna, vallagen och författningar av kommunal natur.

Ärendet är alltjämt, i vad angår utgivande av textupplagor till omförmälda författningar, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

33. den 8 april 1922, angående beredande åt vissa från småskoleseminarier utexaminerade lärarinnor av behörighet att undervisa i den egentliga folkskolan. (103.)

Ärendet är numera beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 12 maj 1922, i anledning av väckt motion om ändring i 13 § 2 mom. i lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster. (150.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. den 27 maj 1922, i anledning av riksdagens år 1921 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1920. (185.)

Sedan sakkunniga för utredning rörande omorganisation av A. Abrahamsons stiftelse å Nääs den 26 januari 1924 inkommit med sitt betänkande samt länsstyrelsen i Älvsborgs län, skolöverstyrelsen och justitiekanslern därom yttrat sig, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. den 17 april 1923, angående nedbringande av kostnaderna för gymnastikinspektionen vid folkskolorna. (66.)

Över av skolöverstyrelsen den 8 december 1923 avlämnad utredning hava yttranden avgivits, varefter ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

37. den 20 april 1923, i anledning av väckt motion om ändring i 4 § av lagen om emeritilöner för präster. (104.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 2 juni 1923, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående underlättande i vissa fall av avsöndring utav mark från ecklesiastikt löneboställe till tomt. (313.)

Kammarkollegiet, som den 22 juni 1923 anbefallts efter vederbörandes hörande avgiva utlåtande i ärendet, har ännu icke inkommit med dylikt utlåtande.

39. den 7 juni 1923, angående utredning om statens övertagande av de utav landstingen upprättade småskoleseminarierna. (230.)

Skolöverstyrelsen, som den 22 juni 1923 anbefallts att verkställa den ifrågavarande, av riksdagen begärda utredningen, har ännu icke inkommit med utlåtande.

40. den 7 maj 1924, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t om beredande av ökad möjlighet för upplåtande av ecklesiastik jord till smärre jordbruk och egna hem. (142.)

Sedan chefen för ecklesiastikdepartementet, jämlikt den 12 juni 1925 lämnat bemyndigande, tillkallat en sakkunnig för att inom departementet biträda med beredandet av vissa ecklesiastika jordfrågor, hava handlingarna i ärendet överlämnats till denne sakkunnige, som ännu ej i denna del slutfört sitt uppdrag.

41. samma dag, i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar, dels ock åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner. (8 A.)

Punkten 132, angående anslag till avlöning åt lärare vid folkskolor.

Skolöverstyrelsen anbefalldes den 30 maj 1924 att, med beaktande av utav riksdagen anförda synpunkter, ej mindre verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med av riksdagen begärd utredning rörande avlöning och statsbidrag till lärare på småskolestadiet, än även utarbeta och till Kungl. Maj:t avgiva förslag till ändring av gällande bestämmelser i fråga om hyresersättning åt manlig lärare. Kungl. Maj:t har den 12 december 1924 utfärdat kungörelse om ändrad lydelse av § 12 mom. 2 i kungörelsen den 18 september 1918 (nr 792) angående boställsordning för lärarpersonalen vid folk- och småskolor (sv. f. nr 535). I övrigt har utredning ännu icke inkommit från skolöverstyrelsen.

42. den 23 maj 1924, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter. (184.)

Skrivelsen är numera endast beträffande frågan om utarbetandet av en läsebok för folkskolorna fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Genom beslut den 15 oktober 1926 har Kungl. Maj:t anvisat ett belopp av 11,000 kronor till utgivande av en ABC-bok för skolorna i Tornedalen.

43. samma dag, i anledning av väckt motion angående omorganisation av Skytteanska lappfolkskolan i Tärna. (185.)

Kungl. Maj:t har den 22 januari 1926 för riksdagen framlagt proposition, nr 47, angående ny- och ombyggnader vid den Skytteanska lappfolkskolan i Tärna.

Riksdagens ifrågavarande skrivelse är därmed slutbehandlad.

44. den 27 maj 1924, angående ändring i kungörelsen den 19 maj 1916 med vissa bestämmelser rörande elektriska starkströmsledningars anordnande i förhållande till trafikleder och svagströmsledningar m. m. (208.)

Kammarkollegiet den 14 september 1924 anbefalld utredning har ännu icke inkommit.

45. samma dag, angående statsbidrag i vissa fall för underlättande av långt från skolan boende skolpliktiga barns skolgång. (210.)

Kungl. Maj:t har den 7 januari 1926 (under punkt 149 av bilagan åttonde huvudtiteln till 1926 års statsverksproposition) framlagt proposition angående statsbidrag i vissa fall för underlättande av skolgång för långt från skola boende skolpliktiga barn m. m.

Riksdagens ifrågavarande skrivelse är därmed slutbehandlad.

46. den 10 mars 1925, i anledning av väckt motion angående beredande av möjlighet för obotligt sjuk prästman att före 65-årsåldern komma i åtnjutande av emeritilön. (68.)

Skrivelsen den 16 oktober 1925 anmäld och remitterad till kammarkollegiet och statskontoret, vilka ännu icke inkommit med yttrande.

47. den 13 mars 1925, i anledning av väckt motion om beredande av möjlighet att i större landskommuner överflytta vårdandet av folk- och fortsättningsskolväsendet till den borgerliga kommunen. (72.)

Skrivelsen är numera beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 31 mars 1925, i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar, dels ock åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner. (8 A.)

Punkten 132, angående bidrag till täckande av utgifter, som skola bestridas av ljus- och vedkassan vid allmänt läroverk.

Kungl. Maj:t har den 9 oktober 1925 och den 21 maj 1926 utdelat medel från ifrågavarande anslag. Punkten är därmed slutbehandlad.

Punkten 144, angående bestridande av hyresersättning till rektorerna vid vissa folkskoleseminarier.

Kungl. Maj:t har den 22 maj och den 3 juli 1925 meddelat beslut i ämnet, varefter inga ytterligare anvisningar från ifrågavarande anslag förekommit. Punkten är därmed slutbehandlad.

Punkten 164, angående avlönande av lärare åt vid vanföranstalter och kustsanatorier intagna barn i skolåldern.

Kungl. Maj:t har den 22 maj 1925 meddelat beslut i ämnet, varefter inga ytterligare anvisningar från ifrågavarande anslag förekommit. Punkten är därmed slutbehandlad.

Punkten 176, angående ökat understöd åt folkhögskolor.

Kungl. Maj:t har den 3 och den 17 juli 1925 meddelat beslut i ämnet. Punkten är därmed slutbehandlad.

Punkten 197, angående anslag till beredande av ytterligare medel till expenser, bränsle, m. m. för tekniska läroverk.

Kungl. Maj:t har den 28 maj 1926 meddelat beslut i ämnet. Punkten är därmed slutbehandlad.

Punkten 214, angående vissa anslag till nykterhetens främjande.

Kungl. Maj:t har den 22 maj, den 28 augusti och den 4 december 1925 samt den 28 maj och den 16 juli 1926 meddelat beslut i ämnet. Punkten är därmed slutbehandlad.

Punkten 218, angående vissa kostnader för utdelning m. m. av statens räntefria studielån.

Kungl. Maj:t har den 21 maj 1926 meddelat beslut i ämnet. Punkten är därmed slutbehandlad.

Riksdagens ifrågavarande skrivelse kommer alltså icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

49. den 1 april 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, angående försäljning av visst område, tillhörande klockarbostället i Kopparbergs församling. (110.)

Sedan kyrkomötets medgivande till ifrågavarande försäljning inhämtats, har länsstyrelsen i Kopparbergs län den 21 november 1925 anbefallts att föranstalta om ny värdering av området m. m. Denna värdering har ännu icke slutförts.

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett inom Vetlanda stad beläget, klockaren och organisten i Vetlanda församling på lön anslaget jordområde. (111.)

Kungl. Maj:t har, sedan kyrkomötets medgivande inhämtats och ny värdering genom länsstyrelsens i Jönköpings län försorg föranstaltats, den 9 juli 1926 avgjort ärendet.

Skrivelsen kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

51. den 22 april 1925, i anledning av väckt motion angående reglering av biskopslönen i Lunds stift. (122.)

Sedan Kungl. Maj:t i skrivelse till 1926 års kyrkomöte, nr 17, inhämtat dess yttrande över ett förslag till provisorisk reglering av lönen för biskopen

i Lunds stift samt kyrkomötet i skrivelse den 2 november 1926, nr 26, anmält, att kyrkomötet för sin del antagit ett dylikt förslag, har ärendet den 12 november 1926 remitterats till länsstyrelsen i Malmöhus län, som anbefallts inkomma med viss utredning i ämnet.

52. den 28 april 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte av viss del av folkskoleseminariets i Karlstad tomtområde mot annan mark. (144.)

Sedan länsstyrelsen i Värmlands län med vederbörande myndighet i Karlstad träffat avtal om bytet samt underställt det sålunda upprättade avtalet Kungl. Maj:ts prövning och stadfästelse, har Kungl. Maj:t, sedan kammarkollegiet inkommit med utlåtande över avtalet, den 10 december 1926 meddelat beslut i ärendet. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

53. den 5 maj 1925, i anledning av väckt motion om införande av proportionellt valsätt vid val till och inom kyrkofullmäktige i Göteborg. (153.)

Kungl. Maj:t har den 25 februari 1926 för riksdagen framlagt proposition, nr 187, om vissa ändringar i förordningen den 5 maj 1882 angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg.

Riksdagens ifrågavarande skrivelse kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

54. den 25 maj 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till privatläroverken m. m. jämte åtskilliga i ämnet väckta motioner. (206.)

Kungl. Maj:t avgjorde den 18 juni och den 3 oktober 1925 ärendet med undantag av viss utav skolöverstyrelsen begärd utredning. Sedan skolöverstyrelsen därefter den 5 november och den 7 december 1925 inkommit med nämnda utredning, har Kungl. Maj:t den 7 januari 1926 (under punkt 123 av bilagan åttonde huvudtiteln till 1926 års statsverksproposition) för riksdagen framlagt förslag i ärendet.

Riksdagens ifrågavarande skrivelse kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

55. den 27 maj 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av klockarbostället i Osby församling m. m. (240.)

Sedan kyrkomötets medgivande till ifrågavarande försäljning inhämtats, har Kungl. Maj:t den 21 november 1925 anbefallt länsstyrelsen i Kristianstads län att föranstalta om ny värdering av nämnda områden m. m. Denna värdering har ännu icke slutförts.

56. den 30 maj 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet ävensom åtskilliga i ämnet väckta motioner. (261.)

Anmäld den 6 juni 1925, därvid Kungl. Maj:t dels fastställt stater m. m. för universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet, dels utfärdat kungörelse i ämnet, dels ock anbefallt kanslersämbetet för rikets universitet att, jämte annat, efter vederbörandes hörande till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till sådana ändringar i gällande föreskrifter eller till sådana bestämmelser i övrigt, vilka kunde föranledas av den utav riksdagen beslutade löneregleringen

och vore av beskaffenhet att böra av Kungl. Maj:t utfärdas. Sedan kanslersämbetet numera till Kungl. Maj:t inkommit med denna utredning, är ärendet i denna del föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

57. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, i vad avser punkterna IV och V i föredragande departementschefens hemställan. (300.)

Kungl. Maj:t har, sedan kyrkomötets medgivande inhämtats, den 26 november 1926 avgjort ärendet.

58. den 31 maj 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande av medel från reservationerna å anslaget till uppehållande av försäkringsinspektionens verksamhet för upprättande vid Stockholms högskola av en professur i försäkringsmatematik och matematisk statistik. (275.)

Sedan universitetskanslern avgivit yttrande i ärendet, har skrivelsen den 26 november 1926 remitterats till statskontoret, som ännu icke inkommit med yttrande.

59. den 2 juni 1925, i anledning av väckta motioner med förslag till lag om ändrad lydelse av 62 § i ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910. (308.)

Kungl. Maj:t har den 25 februari 1926 för riksdagen framlagt proposition, nr 197, med förslag till lag angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt.

Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

60. den 5 juni 1925, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1925—1926 under rikstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (11 A.)

Kungl. Maj:t har den 26 juni 1925 samt den 26 mars och den 13 augusti 1926 meddelat beslut med anledning av riksdagens ifrågavarande skrivelse, vilken icke vidare kommer att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 11, 23, 43, 45, 48, 50, 52—54, 57, 59 och 60 omförmälda av Kungl. Maj:t slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 14 maj 1900, i fråga om ändring av gällande föreskrifter angående vad iakttagas bör till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren. (120.)

Det från medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen genom remiss den 18 maj 1900 infordrade utlåtandet rörande de delar av ärendet, i fråga om vilka Kungl. Maj:t icke förut fattat beslut, har ännu icke inkommit.

2. den 22 maj 1903, angående skogslagstiftning och därmed i samband stående ämnen. (136.)

Ärendet är, i vad det rör jordbruksdepartementet, fortfarande oavgjort beträffande sockenallmänningar och besparingsskogar i Kopparbergs och Gävleborgs län, varom den s. k. norrländska skogsvårdskommittén avgivit betänkande.

3. den 22 mars 1904, i anledning av väckt motion om ändring av § 5 i förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894. (26.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 24 maj 1907, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av kronans rätt till storverksträd och ekar å häradsallmänningar. (185.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 21 april 1909, med begäran om utredning och förslag i fråga om anordnande av lantbrukshögskolundervisning. (92.)

Ärendet har överlämnats till de jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 september 1926 tillkallade sakkunniga för utredning rörande lämpligaste sättet för ordnande av den högre lantbruksundervisningen.

6. den 25 maj 1910, i anledning av väckt motion angående omläggning av förvaltningen av de allmänna skogarna i södra och mellersta Sverige. (114.)

De i 1921 års ämbetsberättelse omförmälda sakkunniga hava ej slutfört sitt uppdrag i denna del. De sakkunnigas arbete har av Kungl. Maj:t förklarats skola vila.

7. den 24 maj 1912, i fråga om den norrländska fiskarbefolkningens bostads- och fiskerättsförhållanden. (120.)

Ärendet har den 17 november 1926 remitterats till lantbruksstyrelsen (se jämväl 1925 års ämbetsberättelse).

8. den 29 maj 1912, angående åtgärder mot jordkulturens ödeläggelse genom försumpning. (263.)

Den i 1922 års ämbetsberättelse omnämnda infordrade utredningen har ännu icke inkommit.

9. den 8 april 1916, angående beredande av skydd för vissa fågelarter. (68.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 31 maj 1916, angående utredning av frågan om frigivande av laxfisket i Mörrumsbukten eller fredningslinjens inflyttande närmare Mörrumsåns utlopp i bukten. (176.)

Anmäld i statsrådet den 25 februari 1926, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 186).

Ärendet är därmed slutbehandlat.

11. den 9 juni 1917, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om vidtagande av åtgärder för en allmän elektrifiering av landsbygden m. m. (302.)

Den 7 januari 1926 anmäldes ärendet i statsrådet, därvid erforderliga beslut i ämnet fattades (se tionde huvudtiteln punkten 57 och utgifter för kapitalökning bil. 4).

12. samma dag, angående utredning i fråga om utveckling och uppehållande av en på inhemska råämnen och naturtillgångar grundad, för landets behov tillräcklig tillverkning av konstgödselmedel m. m. (306.)

Ärendet anmäldes i viss del (se 1924 års ämbetsberättelse) den 10 februari 1922. Det i 1923 års ämbetsberättelse omförmälda, av konstgödselmedelssakkunniga den 29 november 1922 avgivna betänkandet är fortfarande på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

13. den 11 juni 1919, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående driftkostnader under år 1920 för statens domäner ävensom i ämnet väckta motioner. (323.)

I den del ärendet icke avgjorts genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 juni 1919, nämligen beträffande riksdagens anhållan om utredning rörande statens övertagande i viss omfattning av förädlingsverksamheten beträffande avkastningen från statens skogar, anmäldes detsamma den 27 i nämnda månad, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades att för utrednings verkställande tillkalla sakkunniga. Dessa avgåvo den 31 januari 1922 betänkande i ämnet, varöver remissutlåtanden sedermera avgivits av ett flertal myndigheter. Av de förslag, som av de sakkunniga framförts, har underställts Kungl. Maj:ts prövning frågan om domänverkets övertagande av statens järnvägars slipersfaktori i Piteå, i vilket ärende Kungl. Maj:t den 5 december 1924 uppdragit åt domänstyrelsen att med järnvägsstyrelsen upptaga förhandlingar, vilkas resultat domänstyrelsen skulle jämte eget utlåtande anmäla för Kungl. Maj:t. Sådan anmälan har ännu icke inkommit.

14. den 4 maj 1920, angående vidtagande av åtgärder för beredande av bättre bostäder åt befolkningen i övre Norrland. (162.)

Anmäldes i statsrådet den 7 januari 1926, därvid beslöts framställningar till riksdagen (nionde huvudtiteln punkten 91 och proposition nr 11).

Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

15. den 15 juni 1920, angående anordnande av fasta försöksgårdar för jordbruket. (364.)

Anmäldes i statsrådet den 26 november 1920, därvid åt styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet uppdrogs att verkställa utredning i ämnet. Sedan av styrelsen tillkallade sakkunniga avgivit betänkande (st. off. utr. 1925:32) samt styrelsen hos Kungl. Maj:t hemställt om bemyndigande att enligt angivna riktlinjer utarbeta förslag till anordnande av högst fyra jordbruksförsöksgårdar, lämnades styrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 25 juni 1926 sådant bemyndigande ävensom att för ändamålet anlita sakkunniga personer. Med skrivelse den 29 november 1926 har styrelsen avgivit förslag i ämnet, vilket remitterats till lantbruksstyrelsen för yttrande.

16. den 17 juni 1920, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löneregleringför domänverkets personal ävensom en i ämnet väckt motion. (322.)

Ärendet har remitterats till de i 1922 års ämbetsberättelse omförmälda, jämlikt bemyndigande den 30 juni 1920 tillkallade sakkunniga. Dessas arbete har av Kungl. Maj:t förklarats skola vila tillsvidare.

17. den 31 maj 1923, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående skyddsskogar. (283.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 31 maj 1924, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående tillgodogörande av landets kalktillgångar. (228.)

Anmäldes den 13 juni 1924, därvid Kungl. Maj:t anbefallde lantbruksstyrelsen att i samråd med Sveriges geologiska undersökning verkställa den i skrivelsen omförmälda utredningen och därmed ävensom med det förslag i ämnet, vartill utredningen kunde giva anledning, till Kungl. Maj:t inkomma. Utredningen är ännu icke slutförd.

19. den 28 april 1925, i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar, dels ock åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner. (9 A.)

Till den del skrivelsen icke tidigare avgjorts (se ämbetsberättelsen 1926 bil. II, nr 331), nämligen beträffande det under punkten 124 omförmälda ärendet, har skrivelsen anmälts i statsrådet den 12 mars 1926, därvid erforderliga beslut i ämnet fattades.

Skrivelsen har därmed slutbehandlats.

20. den 29 april 1925, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående kolonisationsfrågans inriktande på rikets kolonisation. (150.)

Den 6 juni 1925 i statsrådet anmäld, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga (1925 års kolonisationssakkunniga) att biträda inom departementet vid utredning av frågan.

De sakkunnigas uppdrag har ännu icke slutförts.

21. den 12 maj 1925, i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. (158.)

Den 4 september 1925 i statsrådet anmäld i den del skrivelsen tillhörde jordbruksdepartementets handläggning (punkt 4), därvid domänstyrelsen anbefalldes verkställa utredning av frågan, i vad mån åtgärder genom ökad skogsodling och skogsföryngring behöva vidtagas för att förebygga en minskning av statens skogskapital. Sedan sådan utredning numera verkställts, har Kungl. Maj:t den 23 december 1926 meddelat beslut i ärendet.

Ärendet är därmed vad angår jordbruksdepartementet slutbehandlat.

22. den 27 maj 1925, i anledning av väckt motion om kontrollstämpling å kött av importerade levande idisslande djur. (230.)

Anmäld i statsrådet den 6 juni 1925. Sedan remissutlåtanden inkommit från medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen och kommerskollegium, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. samma dag, i anledning av väckt motion angående vissa egnahemsrörelsen rörande frågor. (249.)

Sedan de i 1926 års ämbetsberättelse omförmälda sakkunniga inkommit med utredning i ämnet, anmäldes ärendet den 29 januari 1926, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 67).

Skrivelsen har därmed slutbehandlats.

24. samma dag, i anledning av väckta motioner angående vidtagande av åtgärder till förhindrande av vidare utplantering och spridning inom landet av den tyska haren. (250.)

Den 12 juni 1925 i statsrådet anmäld, därvid Kungl. Maj:t förordnade, att skrivelsen skulle överlämnas till för utredning rörande vissa ändringar i gällande

jaktförfattningar m. m. tillkallad sakkunnig för att av honom tagas i övervägande vid uppdragets fullgörande.

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnandet av en allmän jordbruksräkning under 1925. (251.)

Sedan statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen inkommit med förnyad utredning rörande jordbruksstatistikens ordnande, har ärendet den 15 januari 1926 remitterats till 1924 års skatteberedning.

26. samma dag, i anledning av väckt motion om vidtagande av åtgärder för laxfiskets upphjälpande. (256.)

Den 6 juni 1925 i statsrådet anmäld, därvid lantbruksstyrelsen anbefalldes verkställa utredning i ämnet.

27. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder till förekommande av älgars skadegörelse å ungskog och växande gröda samt om beredande av gottgörelse för av älgar förorsakad skada å växande gröda. (258.)

Skrivelsen har överlämnats till för utredning rörande vissa ändringar i gällande jaktförfattningar m. m. tillkallad sakkunnig för att av honom tagas i övervägande vid uppdragets fullgörande.

28. den 30 maj 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kolonisation å kronoparker i Norrland och Dalarna jämte i ämnet väckta motioner. (299.)

I den del ärendet icke tidigare avgjorts, nämligen i fråga om särskild lagstiftning avseende dispositionsrätten över skogen å vissa kolonat, anmäldes detsamma den 23 september 1926, därvid Kungl. Maj:t med hänsyn till vad i de uti ärendet infordrade yttrandena anförts fann riksdagens framställning ej föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

29. den 2 juni 1925, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om frilösning av arrendejordbruk m. m. (309.)

De i 1926 års ämbetsberättelse omförmälda utredningarna genom 1925 års kolonisationssakkunniga och 1925 års jordundersökningskommission pågå.

30. den 3 juni 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till befrämjande av växtförädling m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (322.)

Den 26 juni och den 31 juli 1925 i statsrådet anmäld, därvid erforderliga beslut i ämnet fattades utom vad angår användningen för annat statsändamål av den å Alnarps egendom uppförda byggnaden för Lunds universitets institution för ärftlighetsforskning, sedan institutionen numera förflyttats till Svalöv, i vilket ämne lantbruksstyrelsen anbefalldes inkomma med förslag.

31. den 5 juni 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd av statsmedel i vissa fall på grund av förluster, förorsakade av mul- och klövsjukeepizootien inom landet, jämte i ämnet väckta motioner. (337.)

Sedan de i 1926 års ämbetsberättelse omförmälda sakkunniga slutfört sitt uppdrag, anmäldes ärendet den 25 februari 1926, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 204).

Skrivelsen har därmed slutbehandlats.

Av dessa ärenden äro sålunda de under 10, 11, 14, 19, 21, 23, 28 och 31 omförmälda av Kungl. Maj:t slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 30 maj 1911, angående rätt för ägare till kronolotshemman att verkställa avsöndring från hemmanet. (210.)

Sedan ärendet den 21 februari 1921 överlämnats från försvarsdepartementet, har lotsstyrelsen den 26 i samma månad anbefallts att däri avgiva yttrande. Dylikt yttrande har ännu icke inkommit.

2. den 24 maj 1912, angående åtgärder i syfte att sjömanshusen må sättas i tillfälle att i större omfattning än för närvarande lämna tillfälligt understöd åt behövande arbetslösa sjömän. (170.)

Med skrivelse den 9 december 1919 har kommerskollegium överlämnat av kollegium jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1916 tillkallade sakkunnigas (1917 års sjömanshuskommitterades) betänkande och förslag rörande sjömanshusens omorganisation. I detsamma beröres även frågan om tillfälliga understöd åt arbetslösa sjömän. Kommerskollegium har ej ännu slutligen yttrat sig över de sakkunnigas förslag.

3. den 30 april 1915, angående utarbetande av förslag i syfte att stävja spelet på utländska lotterier. (77.)

Ärendet, däri förslag utarbetats av särskilt tillkallad sakkunnig, sammanhänger med frågan om inrättande av ett statslotteri, i vilken fråga, enligt vad nedan under 6 sägs, viss utredning för närvarande pågår.

4. den 29 maj 1915, angående utredning rörande omorganisation av rikets sjömanshus. (175.)

Med skrivelse den 9 december 1919 har kommerskollegium överlämnat av kollegium jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1916 tillkallade sakkunnigas (1917 års sjömanshuskommitterades) betänkande och förslag rörande sjömanshusens omorganisation. Kommerskollegium har ej ännu slutligen yttrat sig över de sakkunnigas förslag.

5. den 11 juni 1919, angående utredning huruvida och på vad sätt en förbättrad allmän pensionering av sjömän skulle kunna åvägabringas. (304.)

Den 20 september 1919 hava de sakkunniga för utredning angående erforderliga bestämmelser rörande fartygsbesättnings arbets- och levnadsförhållanden m. m. anbefallts verkställa den begärda utredningen. De sakkunniga hava den 31 december 1923 till handelsdepartementet inkommit med betänkande i ämnet, vilket betänkande för yttrande remitterats till vederbörande myndigheter. Yttranden hava avgivits, och ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 16 april 1920, angående utredning och förslag rörande inrättande av ett statsobligationslotteri eller annat under svenska statens kontroll ställt penninglotteri. (92.)

Sedan betänkande, innefattande resultatet av en i ämnet verkställd förberedande undersökning, avgivits av särskilt tillkallad sakkunnig, är ärendet föremål för vidare utredning inom handelsdepartementet.

7. den 18 juni 1920, angående vidtagande av åtgärder för åstadkommande av en djuphamn å Sveriges sydkust. (366.)

Sedan kommerskollegium avgivit infordrat utlåtande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 5 april 1921, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av likvid för varor, avsedda att levereras till vissa nödlidande länder. (102.)

Den 9 juli 1920 tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté med uppdrag att träffa anstalter för ordnandet av Sveriges deltagande i en internationell hjälpaktion för beredande av varukredit åt vissa nödlidande länder. Sedan riksdagen i sin här ifrågavarande skrivelse på tilläggsstat för år 1921 för ändamålet anvisat ett reservationsanslag å 10 miljoner kronor, har Kungl. Maj:t vid olika tillfällen under åren 1921—1925 ställt vissa belopp av anslaget till kommitténs förfogande för fullgörande av det åt kommittén givna uppdrag. Kommitténs uppdrag är ännu icke slutfört.

9. den 3 juni 1922, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 5, § 8 mom. 4 och § 9 mom. 2 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor den 9 juli 1911. (284.)

Sedan viss utredning verkställts, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 27 maj 1924, angående vidtagande av åtgärder för åstadkommande av en effektivare inspektion inom gruvindustrien. (211.)

Kommerskollegium och socialstyrelsen, som den 6 juni 1924 anbefallts att gemensamt verkställa utredning i ämnet, hava ännu icke inkommit med sådan utredning.

11. den 31 maj 1925, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande av medel från reservationerna å anslaget till uppehållande av försäkringsinspektionens verksamhet för upprättande vid Stockholms högskola av en professur i försäkringsmatematik och matematisk statistik. (275.)

Sedan försäkringsinspektionen avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har skrivelsen överlämnats till ecklesiastikdepartementet.

Av dessa ärenden är det under 11 omförmälda av Kungl. Maj:t inom handelsdepartementet slutligen behandlat samt de övriga på prövning beroende.

Bilaga V.

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1926 och vari under år 1926 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling.

1. *1907 den 2 oktober (nr 255)*, angående upphävande av kungl. kungörelsen den 9 november 1836 om upphörandet av posträtter m. m.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

2. *1908 den 31 januari (nr 47) och 1910 den 7 januari (nr 37)*, angående domstolarnas arkiv m. m.

Ärendena äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

3. *1908 den 30 november (nr 399), 1910 den 8 november (nr 577), 1912 den 8 januari (nr 35), 1913 den 17 februari (nr 79) och 1918 den 27 december (nr 512)*, angående ändringar i firmalagen.

Ärendena äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

4. *1909 den 13 februari (nr 88)*, angående upphävande av bestämmelser om förord vid förslag till ämbetens och tjänsters tillsättande.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Socialdepartementet.)

5. *1921 den 27 september (nr 400)*, angående indrivning och redovisning av kronoutskylder och böter inom sådant område, för vilket enligt 3 § utsökningslagen särskild utmätningsman förordnats.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)

6. *1922 den 31 maj (nr 308)*, angående sättet för kronodebetsedlarnas avlämnande från häradsskrivarna till postverket.

Sedan generalpoststyrelsen avgivit infordrat utlåtande, har ärendet remitterats till Sveriges häradsskrivarförening, som ännu ej inkommit med yttrande. (Kommunikationsdepartementet.)

7. *1922 den 25 augusti (nr 447)*, angående offentligheten av innehållet i tidningen »Polisunderrättelser».

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

8. *1922 den 18 december (nr 607)*, angående lag om slakt.

Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

9. *1923 den 12 juni (nr 280)*, angående förbud mot efterbildning av riksbankens sedlar i reklamsyfte m. m.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

10. *1923 den 20 juni (nr 293)*, angående skyldighet för konkursdomare att vid översändande till inskrivningsdomare av sådana handlingar rörande fast egendom, som omförmälas i 21 § konkurslagen, tillse, att noggrann uppgift lämnas om fastighetens namn och beteckning i övrigt m. m.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

11. *1923 den 26 juni (nr 303)*, angående ändring av bestämmelserna om gåvobeskattning i kungl. förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)

12. *1923 den 11 december (nr 557)*, angående forum för mål rörande överträdelser av kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka och kungl. förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)

13. *1924 den 28 november (nr 509)*, angående sammanslagning av Uppsala läns mellersta och Uppsala läns södra domsagor.

Kungl. Maj:t fann den 11 juni 1926 gott förordna, att Uppsala läns södra och mellersta domsagor skulle från och med den 1 januari 1927 förenas till en domsaga, benämnd Uppsala läns södra domsaga, därvid den nya domsagan skulle utgöra två tingslag, omfattande, det ena Tiunda tingslag med tingsställe i Uppsala och det andra, benämnt Trögds tingslag, nuvarande Uppsala läns södra domsagas tingslag och Lagunda härad med tingsställe i Enköping; och fattades i övrigt erforderliga beslut i ärendet. (Justitiedepartementet.)

14. *1924 den 9 december (nr 529)*, angående omreglering av Finspånga läns härads, Björkekinds, Östkinds, Lösings, Bråbo och Memmings härads samt Aska, Dals och Bobergs härads domsagor.

Kungl. Maj:t fann den 11 juni 1926 gott förordna, att Björkekinds, Östkinds, Lösings, Bråbo och Memmings härads samt Finspånga läns härads domsagor skulle från och med den 1 januari 1927 förenas till en domsaga, benämnd Bråbygdens och Finspånga läns domsaga, därvid den nya domsagan skulle bilda två tingslag, omfattande, det ena, benämnt Bråbygdens tingslag, dåvarande Björkekinds, Östkinds, Lösings, Bråbo och Memmings tingslag med tingsställe i Norrköping och det andra Finspånga läns härad med tingsställe i Hällestad; och fattades i övrigt erforderliga beslut i ärendet. (Justitiedepartementet.)

15. *1925 den 29 augusti (nr 412)*, angående åtgärder för åstadkommande av snabbare rättskipning i Härjedalens domsaga.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

16. *1925 den 31 augusti (nr 413)*, angående ändring av bestämmelserna om uppgifter från prästerskapet rörande häktades levnadsomständigheter.

Kungörelse i ämnet utfärdad den 9 april 1926 (sv. f. nr 75). (Justitiedepartementet.)

17. *1925 den 29 oktober (nr 437/1924)*, angående ändring av lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

18. *1925 den 11 december (nr 629)*, angående ändring av bestämmelserna om resekostnadsersättning i kungl. förordningen den 12 juli 1878 angående ersättning till förrättningsmän för utmätning i enskilda mål samt till stämningsmän m. m.

Sedan statskontoret avgivit infordrat yttrande, har ärendet anmälts i statsrådet den 17 december 1926, därvid beslöts remiss till samtliga länsstyrelser. (Socialdepartementet.)

19. *1925 den 21 december (nr 637)*, angående åtgärder för snabbare rättskipning inom Gällivare domsaga.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)